

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA

Literatūra iki XIX a.

*

*

Dailininkas

ARVYDAS KAŽDAILIS

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA

ROLANDO GIESMĖ

NIBELUNGŲ GIESMĖ

VILNIUS
1988

BBK 84(0)4
Ro-81

R $\frac{4703010200—167}{M852(08)—88}$ 202—88

ISBN 5-415-00177-8

ROLANDO GIESMĖ

LA CHANSON DE ROLAND
D'après le manuscrit d'Oxford
Paris, L'Edition d'Art H. Piazza, 1927

Iš senosios prancūzų kalbos vertė
VALDAS PETRAUSKAS

I

Septynerius metus su maurais kovės
Ispanijoje Karolis[1] valdovas,
Lig jūros šalį užėmė kalnuotą.
Neatsilaikė miestai nei tvirtovės,
Neliko mūrų jo kely nei kuorų.
Nepaėmė vienos tik Saragosos.
Marsilis[2] valdo ją, bjaurus pagonis.
Jis Apoleną garbina, Mahomą[3],
Bet viešpaties ištiks jį nemalonė.
Aoi![4]

II

Išeina Saragosoje Marsilis
Ūksmės ieškoti sodan pavėsingan,
Atsigula į guolį marmurinį
Tarp nekrikštų: jų du šimtai šimtinių.
Grafus ir kunigaikščius suvadina
Ir taria: „Maurai, mus bėda ištiko:
Atkilęs iš mielosios Prancūzijos[5],
Mus Karolis sutriuškinti grasina.
Suburt kariaunos negaliu rinktinės,
Man trūksta vyrų karžygių kautynėms.
Meldžiu, išminčiai, jūsų patarimo:
Kaip garbę man išsaugot ir gyvybę?“
Visi kaip vienas saracėnai tyli,
Valfondos[6] Blankandrenas tik prabyla.

III

Protų tarp maurų Blankandrenas garsi,
Kovos lauke — narsingas tai vasalas[7].
Patarti greitas visados karaliui,
Tad žodį taria: „Prašom nesibaimint!
Pas Karolį išdidų siųskit vajį,
Prisiekite draugystę ligi grabo,
Lokių, skalikų, liūtų duokit aibę,
Lakiųjų sakalų, kupranugarių,
Be to, sidabro, aukso karavaną,
Vežimų pusšimtį gabenti labui,—
Geras galės mokėt algas[8] kariaunai.
Lai mūsų žemėje kariauti liaujas
Ir Eksan[9] grįžta tuoj, į savo dvarą.
Per Mykolą, sakykite, viešnagėj
Pas jį priimti šventą krikštą žadat
Ir būti ištikimas jo vasalas.
Jei netiki, lai įkaitų paprašo,
Nors dvidešimtį jų paskirti galim.
Lai mūsų žmonos tam vaikų negaili,
Aš pirmas atiduosiu sūnų savo.
Tegu verčiau jie padeda ten galvas,
Kad tik nereiktų mums garbės prarasti
Ir išmaldos prašyt paėmus lazdą“.
Aoi!

IV

„Prisiekiu dešine,— jis vėl prabyla,—
Barzda, kuri štai ant krūtinės drykso:
Prancūzų kariauna paliks stovyklą,
Patrauks namo, mielojon Prancūzijon,
Sugrįš kiekvienas savo tėvonijon.
Parvyks į Eksą Karolis Didysis,
Per Mykolą rengs šventę iškilmingą.
Prabėgs ir šventės, ir diena sakyta,
O jis vis lauks, kad duotume jam žinią.

Išpuikęs Karolis baisus rūstybėj:
Mūsiškiams galvas įsakys nukirsti.
Tegul verčiau jie galvas ten palydi,
Kad tik apgint Ispaniją pavyktų
Ir skurdo baisenybių nepatirti".
Pagonys pritaria: „Gal jo teisybė!"

V

Marsilis posėdį nutraukia tuosyk,
Estamarenui, Edropenui moja,
Žounė, Malbjenui, vyrams aukšto luomo,
Klarenui ir Garlanui, kurs barzdotas.
Maė prakilnų šaukiasi valdovas,
Ir Mašinė, ir narsų Priamoną,
Ir Blankandreną, iškalbos mokovą.
Taip suburia jis dešimt nevidonų.
„Keliausite pas Karolį, baronai[10].
Dabar apsiautęs laiko jis Kordobą[11].
Šakų alyvų imkitės kelionėn —
Alyvos taiką ir romumą rodo.
Jei mums sutaikinti turėsit proto,
Ir aukso, ir sidabro duosiu dosniai,
Ir žemių, kiek norėsit, ir feodų".
„Bus padaryta!" — pažada pagonys.
Aoi!

VI

Nutraukia tuosyk posėdį Marsilis,
Žygūnams taria: „Renkitės tad vykti!
Po šaką nusilaužkite alyvų
Ir jokite pas Karolį stovyklon
Vardan jo dievo pagailos prašyti.
Po mėnesio, sakykit, jo gimtinėn
Aš atsivesiu savo tūkstantinę,
Priimsiu krikštą draug su savo vyrais,

Ištikimai tarnausiu jam kol gyvas.
Jei įkaitų norės — gaus būrį visą".
Ir Blankandrenas jam: „Laimėsit bylą".
Aoi!

VII

Marsilis liepia vest mulus baltuosius,
Svatilijos[12] karaliaus dovanotus,
Balnais sidabro, brizgilais auksuotais.
Žygūnai išsirengia į kelionę,
Su šakomis alyvų greit išjoja
Pas Karolį, galingąjį valdovą.
Paspęs jam spąstus maurai nevidonai.
Aoi!

VIII

Smagus ir linksmas Karolis Didysis:
Kordobą umaru užimt pavyko,
Jos mūrai, bokštai išgriauti balistom.
Surinko gausų riteriai[13] laimikį —
Sidabro, aukso daug, puikiausių ginklų.
Pagonies jokio tam mieste neliko:
Kas žuvo, o kas gavo šventą krikštą.
Sode karalius Karolis vėsinas.
Ten Olivjė, Rolandas, bendražygiai,
Ansejis ir Samsonas, narsūs vyrai,
Anžu senjoras Žofrua[14] šlovingas,
Valdovo vėliavą kurs neša žygiuos,
Žerjė, Žerenas, daug karių rinktinių,
Penkiolika kariaunos tūkstantinių.
Vieni — ant balto atlaso kilimų,
Kiti susėdę prie stalų žaidimų.
Galvoti vyrai prie šachmatų rymo,
Jaunuoliai eina špagomis kirstynių.
Po pušimi, erškėtrožės kur žydi,—

Gryniausio aukso sostas ten kaltinis,
Jame — karalius Prancūzijos žilas,
Barzda jo ir galva lyg sidabrinė[15].
Gražiai sudėtas, tvirtas ir stotingas,
Neklausi, kur valdovas, jį išvydęs.
Atjoję iš balnų žygūnai lipa,
Kaip dera, lenkias Karoliui meilingai.

IX

Karaliui Blankandrenas pirmas taria:
„Lai saugo jus, valdove, visagalis,
Kurį mes garbint ir godot privalom!
Marsilis štai ką jums pranešt įsakė:
Jis permanė tikybą dorą frankų
Ir siūlo dovanas priimti savo:
Lokių, skalikų, liūtų duoda aibę,
Lakiųjų sakalų, kupranugarių,
Be to, sidabro, aukso karavaną,
Vežimų pusšimtį gabenti labui.
Prikrausit iždą sklidiną bezanų[16],
Algas geras mokėsite kariaunai.
Ilgai užėmę laikot mūsų kraštą,
Į Eksą grįžti metas jums, karaliau.
Netrukus ten atvyks valdovas mano“.
Rankas karalius iškelia į dangų,
Žemai nuleidžia galvą, susimąsto.
Aoi!

X

Ilgai karalius susimąstęs sėdi:
Nepratęs jis su atsaku skubėti
Ir kalba mintį deramai pasvėręs.
Akis pakėlęs, rūstų žvilgsnį sviedžia
Ir sako maurui: „Tu gražiai kalbėjai.
Deja, Marsilis — senas mano priešas.

Dabar sakyk, ar galima tikėti,
Jog tavo žodžiai geravaliai, tiesūs?“
„O įkaitai? — atverčia saracėnas.—
Apsčiai jų duosim, dešimtį ne vieną.
Kad ir mirtin pats sūnų palydėsiu,—
Vaikų kilniausių įkaitais turėsit.
Kai grįšite į Eksą, savo miestą,
Per Mykolą Marsilį paregėsit,
Jis ten, kur trykšta versmės, duotos dievo,
Nuolankiai pripažins krikščionių tiesą,
Priims tikėjimą, jo širdžiai mielą“.
Karalius jam: „Išgelbės savo sielą!“
Aoi!

XI

Gražus saulėlydis, žara auksinė.
Vajų mulus paliepia vest arklidėn,
Sode pastato erdvią palapinę,
Apnakvina joj frankai dešimt vyrų.
Juos dvylika mitrių tarnų vaišina.
Praleidžia ten jie naktį ligi ryto.
Karalius kelias, skuba į koplyčią,
O po mišių ir pamaldų rytinių
Į sostą sėdas po pušim ūksminga,
Įsako baronus šaukt į tarybą —
Visad jis klausia jųjų patarimo.
Aoi!

XII

Iškilniai sėdi po pušim valdovas.
Tarybon renkasi kviesti baronai:
Turpenas, šventas vyras, pasirodo,
Anri su Rišaru[17], dėde žiluoju,
Aslenas, nenurimstantis gaskonas,
Tibo Reimsietis, pusbrolis Milonas,

Ožjė[18], Žerenas ir Žerjė šaunuolis;
Taip pat Rolandas grafas atžygiuoja
Ir Olivjė, didžios drąsos bajoras.
Sueina tūkstantis prancūzų sodan.
Ateina išdavikas Ganelonas[19].
Prasideda taryba nelemtoji.
Aoi!

XIII

„Baronai,— taria Karolis Didysis,—
Štai žygūnus man atsiuntė Marsilis.
Priimti siūlo dovanų gausybę:
Lokių, kupranugarių ir skalikų,
Ir sakalų septynetą šimtinių,
Su aukso kroviniu didžiausią vilkstę
Ir dar, be kitko, pusšimtį vežimų.
Už tai prašąs mane gimtinėn grįžti,
Vėliau žadąs pas mus patsai atvykti,
Priimti mano rūmuos krikščionybę,
Man leidus vėl Ispaniją valdyti.
Bet gal Marsilio žodžiai — apgavystė?"
„Atsargūs būkim",— taria jam didikai.
Aoi!

XIV

Užbaigia kalbą Karolis karalius.
Bet nepatinka jo žosmė Rolandui,—
Tasai pakyla, priešais žodį taria.
„Nereikia Marsiliu tikėti,— sako.—
Septynerius metus pagonis kaujam.
Užkariavau Komiblį, Noplį kardu,
Valterną užėmiau jums, Pino kraštą,
Seviliją, Tudelą, Balagerą.
Marsilis žodį jau tada sulaužė:
Penkiolika žygūnų čion atkako,

Kiekvienas nešė po alyvos šaką.
Išgirdome tuomet tą pačią kalbą.
Jūs patarimo mūsų atsiklausėt,
Ir mes tada, tikėdami apgaule,
Pasiūlėm žygūnus nusiųst pas maurą,
Taurius grafus — Bazilį ir Bazaną.
Ir jiems Altilijoj nukirto galvas.
Dėl dievo meilės karo nenutraukit,
Į Saragosą veskite kariauną,
Apgulkit ją ir pulkit iki galo,
Už vyčių mirtį nekrikštą nubauskit".
Aoi!

XV

Nuleidžia galvą Karolis valdovas.
Ūsus kedena, žilą barzdą glostos,
Ūmiam sūnėnui netaria nė žodžio.
Prancūzai tyli, tik ne Ganelonas.
Ant kojų netikėtai jis pašoka,
Valdovui drąsiai į akis byloja:
„Klausykit ne Rolando, to puikuolio,
Ir ne manęs, ne kito ko, bet proto.
Marsilis romiai meldžia jus malonės,
Prisiekia ištikimas būti sostui,
Ispaniją valdyti kaip feodą,
Tikybą išpažinti mūs senolių.
Kas sudaryti sandoros nenori,
Tam mūsų gyvastis tikrai nė motais.
Puikybės patarimai — menkas lobis.
Šalin kvailius, lai protas taria žodį!"
Aoi!

XVI

Pakyla Nemas, kunigaikštis senas,
Šauniausias Karolio dvare vasalas.

„Teisybė,— Karoliui Didžiajam taria,—
Man rodos, grafo patarimas geras,
Išties mums dera išklausyti maurą.
Marsilis pralaimėjo šitą karą:
Jo pilys ir tvirtovės jūsų valioj,
Jų aukštos sienos akmenais sugriautos,
Neturi jis nei miestų, nei kariaunos.
Todėl dabar, kai jis malonės prašo,
Pakelti ginklą — nuodėmė didžiausia.
Jei įkaitų atsiųsti būrį žada,
Šį didį karą metas mums nutraukti“.
„Teisybę sako Nemas!“ — taria frankai.
Aoi!

XVII

„Patarkite, baronai, ką derėtų
Į Saragosą siųst pas saracėną?“
Prabyla Nemas: „Joti man paliepkit,
Duot pirštinę ir lazdą[20] malonėkit“.
Jam Karolis: „Jūs — mano patarėjas.
Žila barzda ir dešine prisiekiu:
Iš čia nepasitrauksit nė per pėdą.
Nesiūlė niekas jūsų, sėskit vieton!“

XVIII

„Patarti man, baronai, jus meldžiu,
Ką Saragoson siųsime vyčiu?“
Rolandas jam: „Mane prašyčiau siųst“.
Prabyla Olivjė: „Netinkat jūs!
Jūs būdo išdidaus, per daug status,
Kad galit ką įžeisti, man baugu.
Valdovas jei sutinka, aš vykstu!“
Jiems Karolis: „Tylėkite abu!
Nė vieno jūsų siųsti negaliu.
Kaip mano barzdą matot ir ūsus,

Neleisiu perų[21] siūlyt į vyčius!“
Nurimsta frankai, sėdi be kalbų.

XIX

Turpenas arkivyskupas pakyla,
Karaliui taria: „Duokit jiems ramybę.
Septynerius metus kariauja vyrai,
Daug negandų, nepriteklių patyrė.
Man duokit lazdą, pirštinę odinę,
Aš vyksiu Saragoson pas Marsilį —
Norėčiau tą pagonį pamatyti“.
Piktai atšauna Karolis Didysis:
„Prašau jus sėst ant baltojo kilimo
Ir nepratarti žodžio be leidimo!“
Aoi!

XX

„Baronai,— kreipias Karolis Didysis,—
Išrinkite man tinkamą didiką,
Kurį galėčiau siųsti pas Marsilį“.
Rolandas jam: „Lai Ganelonas vyksta“.
Prancūzai taria: „Iš tiesų jis tinka.
Nerasite jūs protingesnio vyčio“.
O grafą Ganeloną baimė ima.
Jis meta žemėn kiaunenas vertingas,
Jam ant pečių — tik durtinys šilkinis.
Jis toks gražus, jog perų akys krypsta
Į žiaurų veidą, kupiną didybės,
Krūtinę plačią, stuomenį galingą.
„Beproti tu, iš kur toks pasiutimas?
Kad aš patėvis tau — visi juk žino,
O siūlai siųst mane į tikrą mirtį.
Jei dievas leis man atgalios sugrįžti,
Mokėsiu tau taip žiauriai atsilygint,
Jog nepamirši, kolei būsi gyvas“.

Rolandas jam: „Pamišot iš puikybės.
Visiems juk aišku — kvaila man grasyti.
Kas protingiausias — tą vyčiu ir skirti.
Teliepia man, aš josiu pas Marsilį“.

XXI

„Ne užvadas man tu,— jam Ganelonas,—
Ir ne vasalas, aš tau ne senjoras.
Čia Karolis Didysis man valdovas,
Aš jo valia vykstu į Saragosą.
Pasiautėsiu gerai aš pas pagonis,
Atgausiu širdį, posūnio užduotą“.
Tai girdint, paima Rolandą juokas.
Aoi!

XXII

Išgirsta juokiantis Rolandą grafas,—
Iš pykčio kraujas plūsteli į galvą,
Kad kiek — ir būtų sąmonę praradęs.
„Aš tau ne draugas,— taip Rolandui taria.—
Vyčiu aš išrinktas per tavo kaltę.
Teisus valdove, aš jau pasirengęs
Nedelsiant vykdyt jūsų aukštą valią“.

XXIII

„Matau, man reikia joti Saragoson.
Negrįžta vytis, siųstas pas pagonis.
Turiu aš jūsų seserį per žmoną
Ir Bodueną, sūnų reto grožio,—
Suaugęs bus tai riteris šaunuolis.
Paliksiu titulus jam ir feodą
Ir jus meldžiu jį tėviškai globoti“.

„Raminkitės,— atsako jam valdovas.—
Jei mano įsakyta — reikia joti“.

XXIV

„Ateikit,— grafui Karolis įsako.—
Įduosiu jums ir pirštinę, ir lazdą.
Girdėjot: jus vyčiu išrinko frankai“.
„Ir tai Rolando darbas! — taria grafas.—
Kol gyvas savo posūnio nekęsiu
Ir Olivjė, kuris su juo draugauja,
Ir jūsų perų, mylinčių Rolandą.
Metu jiems iššūkį, pačiam jums matant“.
„Gana jums rūstauti,— karalius taria.—
Jau metas joti, vykdyt mano valią“.
„Vykstu, gal mirtį rasiu, kaip Bazanas
Ir tikras brolis jo Bazilis rado“.
Aoi!

XXV

Valdovas vyčiui pirštinę imt liepia,
Bet grafui nė žiūrėt į ją nemiela.
Iš rankų išmeta, vos ją palietęs.
Sušunka frankai: „Kas gi bus, o dieve?
Pasiuntinystė žada didžią bėdą“.
Atsako Ganelonas: „Visko paregėsit!“

XXVI

„Man laikas joti,— taria Ganelonas,—
Jei įsakyta, nevalia gaišuoti“.
„Telydi dievas jus ir mano žodis“,—
Karalius taria, dešine žegnoja,
Drauge su laišku lazdą jam įduoda.

XXVII

Buveinėn savo grafas grįžta veikiai,
Pasirenka sau aprangą geriausią,
Gražiausias grandijas ant kūno maunas,
Auksuotus pentinus ant kojų segas,
Prie šono juosiasi Miurglesą šveitrų,
Į žirgą sėda, į Tašbreną[22] eiklų,
Jam dėdė Ginemeras kilpą laiko.
Aplink sustoję jo vasalai rauda:
„Deja, senjore, pražūtis jums gresia.
Dvare valdovo buvote nuo seno,
Ten pelnėt šlovę prakilnaus vasalo.
To, kurs jums drįso priedermę primesti,
Nė Karolis nuo keršto neapsaugos.
Turėjo gelbėt jus, užtart Rolandas:
Juk jūsų giminė — viena seniausių.
Senjore, su jumis ir mes keliausim!“
Atsako grafas: „Ne, dėl dievo meilės!
Geriau numirsiu aš, o jūs gyvenkit.
Kai būsite namie, mieloj šalelėj,
Meldžiu jus nusilenkti žmonai mano,
Senam bičiuliui perui Pinabeliui
Ir Boduenui, vienturiui sūneliui.
Kaip pridera vasalams, jam tarnaukit“.
Į kelią šuoliais Ganelonas leidžias.
Aoi!

XXVIII

Jis joja per alyvmedžių pavėsį,
Drauge su juo — ir vyčiai saracėnų.
Tam tyčia Blankandrenas atsilieka,
Su franku ima išmaniai kalbėti:
„Karalium jūsų reikia tik stebėtis.
Apuliją, Kalabriją užėmęs,
Net anglus už sūriosios jūros siekė,
Įsakė duoklę popiežiui mokėti[23].

Sakyk, ko mūsų šalyje jis ieško?“
„Tokia valia jo,— grafas jam atliepia.—
Karaliui prieštaraut nedrįsta niekas“.
Aoi!

XXIX

Arabas sako: „Frankai — taurūs žmonės,
Bet nedorų yra dvare bajorų:
Netikusiai jie pataria valdovui,
Ir sostui, ir viengenčiams daro bloga“.
„Toks tik Rolandas,— taria Ganelonas.—
Tačiau jam teks kada nors atgailoti.
Ilsėjos kartą ūksmėje valdovas.
Ką tik apgrobęs kraštą Karkasono[24],
Rolandas su šarvais įžengia sodan
Ir obuolį[25] raudoną jam paduoda.
„Va taip,— jam taria,— jums padovanosiu
Visų karalių karūnas ir sostus“.
Puikybė jam, matyt, sumaišė protą,
Kas dieną jo pėdom mirtis sekioja.
Kai žus jisai, visi gyvens geruoju“.
Aoi!

XXX

Arabas sako: „Niekšas tas Rolandas!
Nejau ketina paklupdyt pasaulį,
Visas žemes kaip vieną nukariauti?
Iš kurgi tikis gauti tiek kariaunos?“
Jam Ganelonas: „Grafą remia frankai!
Jie myli jį, aklai jam atsidavę,
O jis negaili aukso nei sidabro,
Šilkų, žirgų, šarvų jiems teikia daugel.
Ką liepia dėdė, tą Rolandas daro:
Lig pat Rytų jam nukariaus pasaulį“.
Aoi!

XXXI

Taip Blankandrenas su grafu risnoja
Ir kits kitam galiausiai duoda žodį:
Kaip pražudyt Rolandą, sugalvosią.
Žygūnas štai įjoja Saragoson,
Po kukmedžiu nuo žirgo greit nušoka.
Prieš rūmus, po pušim, kur stovi sostas,
Aksomais Aleksandrijos išklotas,
Jo laukia jau Ispanijos valdovas.
Šimtinių du šimtai aplink sustoję.
Nedrįsta niekas netgi prasižioti:
Taip nekrikštai išgirst naujienas trokšta.
Atlydi Blankandrenas Ganeloną.

XXXII

Prie sosto Blankandrenas žengia drąsiai,
Už rankos vedasi prancūzų grafą.
Prabyla taip: „Mahomas jus tesaugo
Ir Apolenas, tėvas mūsų šventas!
Karalius Karolis, vos žodį tarėm,
Rankas iškėlė pamaldžiai į dangų
Ir dievą pagerbė, užuot atsakęs.
Štai siunčia jūsų didenybei vaijį,
Prakilnų ir didžiai garbingą franką,—
Lai jis pasako, bus taika ar karas".
„Kalbėk, mes klausom!" — prataria karalius.
Aoi!

XXXIII

Iš anksto žodis buvo sumanytas,
Ir Ganelonas iškalbiai prabyla:
Ne pirmą kartą veda jis derybas.
„Garbė praamžiui,— taria jis Marsiliui,—
Šlovingajam, kurs valdo iš aukštybių!

Štai ką jums skelbia Karolis Didysis:
Jei teiksitės priimti krikščionybę,
Jums pusė krašto duota bus valdyti.
O jei priimti krikšto nesutiksit,
Sučiupti jus, surišt bus įsakyta,
Į Ekso aukštą miestą pristatyti.
Ten veikiai nuosprendį mirties išgirsit,
Sulauksit galo greito ir gėdingo".
Net sudreba Marsilis — taip supyksta,
Iešmu auksadančiu štai pervers vytį,
Bet spėja sulaikyti jį didikai.
Aoi!

XXXIV

Net perbąla iš pykčio saracėnas,
Iešmu grūmoja vyčiui pasikėlęs.
Šis, tai pamatęs, tuoj už kardo griebias.
Per du pirštus ištraukia aštrų plieną
Ir taria: „Karde, tu dailus ir kietas,
Dvare ne veltui tavimi juosėjau.
Neužsitrauksiu prieš karalių gėdos —
Aš žūsiu svečioje šaly ne vienas:
Narsiausiems maurams galvas teks padėti".
Arabai šaukia: „Kautis nepradėkit!"

XXXV

Numaldo savo viešpatį didikai.
Į sostą atsisėda vėl Marsilis.
Sušunka algalifas[26]: „Kur matyta!
Iešmu dantytu užsimot prieš vytį!
Jūs turite su atida klausyti".
Atliepia grafas: „Aš už tai nepyksiu,
Tačiau burnos man niekaip neužkišit,
Nors sidabru ir auksu apipilsit,
Ištuštinsite visą savo iždą.

Ką perduot liepė Karolis Didysis,
Tą priešui mirtinam jo pasakysiu".
Apsiaustą meta žemėn jis šilkinį,
Sabalenom brangiausiom aptaisytą,
Ir Blankandrenas šoka jo paimti.
Tik kardo nepaleidžia frankų vytis,
Apgniaužęs laiko kotą jo auksinį.
Sušunka nekrikštai: „Narsuolis tikras!"
Aoi!

XXXVI

Prie sosto žengia grafas Ganelonas,
Marsiliui taria: „Kam kalbėt piktuoju?
Šit ką įsakė Karolis valdovas:
Priimkit tuoj tikėjimą krikščionių,
Ir pusę krašto gausit kaip feodą,
O kitą — jo sūnėnui atiduosit.
Kaimynas jūsų bus nuožmus puikuolis.
Jei sudaryt šio sandėrio nenorit,
Karalius atžygiuos į Saragosą.
Suimti jus, surišt bus parikiuota
Ir Ekso miestan nugabent, prie sosto.
Ne ristūnu, ne žirgu raitas josit,
Ne asilėnu, ne mulu risnosit —
Kratysitės ant vargano arklioko
Lig Ekso, kur jums bus paskutinioji.
O ką valdovas rašo — tuoj žinosit".
Ir laišką maurui į rankas įduoda.

XXXVII

Išrausta pykčio perimtas karalius,
Sulaužo antspaudą, nukrato vašką,
Išskleidžia laišką, skaito jį arabams:
„Štai Karolis, valdovas frankų, rašo,

Man primena pagiežą seną savo:
Nužudęs aš Bazilį ir Bazaną —
Altilijos kalnuos nukirtęs galvas.
Man išsipirkti siūlo brangia kaina:
Išduoti dėdę algalifą frankams,—
Kitaip pelnyčiau amžiną nemeilę".
Tuomet sūnus Marsilio žodį taria:
„Niekus žygūnas lyg beprotis paisto,
Jis turi mirt, nes įžūlus be saiko.
Su juo atsiskaitysiu aš bematant".
Išgirsta grafas, išsitraukia kardą,
Pečiais į pušį atsirėmęs laukia.

XXXVIII

Marsilis eina sodan, į pavėsį.
Įdurmu seka mauro artimieji:
Ir Blankandrenas, žilas patarėjas,
Ir sosto įpėdinis Žurfalėjus,
Ir algalifas, numylėtas dėdė.
Prabyla Blankandrenas: „Franką kvieskit.
Jis mūsų bylą ginti man prisiekė".
„Atveskit čia",— Marsilis jam paliepia.
Ir atveda, už dešinės paėmęs,
Prancūzą sodan niekšas saracėnas.
Ten pradeda jie regzti bjaurų kėslą.
Aoi!

XXXIX

„Garbusis grafe,— sako vyčiui mauras,—
Gal įžeidžiau aš jus pasikarščiavęs:
Įtūžęs perverti iešmu grasiausi.
Už tai šias sabalenas brangias gausit:
Penkis šimtus man livrų jos kainavo.
Ryt nuoskaudą atpirksiu kuo gražiausiai".

„Mielai priimsiu,— Ganelonas sako.—
Malonių tenegaili jums apvaizda“.
Aoi!

XL

„Tikėkit, grafe,— taria vėl Marsilis,—
Labai jūs mielas esat mano širdžiai.
Norėčiau apie Karolį išgirsti.
Jau senas jis, gyvena amžių ilgą,
Per du šimtu bus peržengęs, man dingos.
Tiek žemių perėjo, tiek karalysčių,
Tiek kirčių kliudė jo prašmatnų skydą,
Tiek daug valdovų elgetom paliko —
Kada pasibodės jis karo žygiais?“
Atsako grafas: „Jį blogai pažįstat.
Kiekvienas, kas jį matė, pasakytų:
Karys narsiausias Karolis Didysis.
Vargu išliaupsinti ar įmanyčiau
Didaus valdovo šlovę ir dorybes.
Kas Karolio šaunumą apsakytų?
Jis spindi duota viešpaties kilnybe:
Už vasalus galėtų net numirti“.

XLI

„Stebiuos be galo,— taria vėl Marsilis.—
Jau Karolis pasenęs ir pražilęs,
Girdėjau, eina bene trečią šimtą.
Tiek žemių nusiaubė, tiek karalysčių,
Tiek iečių, tiek iešmų jam kūnan strigo.
Tiek daug valdovų elgetom paliko —
Kada pasibodės jis karo žygiais?“
Jam grafas: „Niekad, kol sūnėnas gyvas,
Kuriam drąsa dar niekas neprilygo,
Kol gyvas Olivjė, jo bendražygis,
Kol perai mylimi karalių lydi

Su kariauna dviejų šimtų šimtinių.
Saugus valdovas, nieko jis nebijo".
Aoi!

XLII

„Labai stebiuos,— Marsilis grafui taria.—
Jau Karolis pražilęs ir nubalęs,
Juk trečią šimtą eina, kaip man regis.
Tiek karalysčių nukariavo, žemių,
Tieksyk jam kūną kliudė ietys aštrios,
Tiek mūšiuose nukovė jis karalių —
Kada gi pasiliaus karus kariauti?"
Jam grafas: „Niekad, kol yra Rolandas,
Narsiausias šiam pasaulyje vasalas,
Ir Olivjė, bebaimis jojo draugas,
Ir perai, širdžiai Karolio mieliausi,
Ir du šimtai šimtinių jų kariaunos.
Saugu valdovui, jis nežino baimės".
Aoi!

XLIII

„Garbusis grafe,— saracėnas sako,—
Turiu puikiausią žemėje kariauną:
Šimtinių tūkstančius kelis sutrauksiu
Ir duosiu atkirtį galingą frankams".
„Nė nebandykit,— jam atsako grafas,—
Karių tik pražudysit veltui aibę.
Aš proto balso paklausyt patarčiau.
Valdovui duokit tiek visokio labo,
Kad frankai vien stebėtųsi baisiausiai.
O dvidešimtį įkaitų dar gavęs,
Į Prancūziją mielą grįš karalius,
Paliks tiktai užpakalinę saugą.
Jai vadovaut paves turbūt Rolandui.
Narsusis Olivjė ten liks po draugei.

Prisiekiu galva, ten žūtis jų laukia.
Taip Karolis neteks didybės savo,
Kol gyvas niekad nežygiuos į karą“.
Aoi!

XLIV

„Garbusis grafe, [— sako vėl Marsilis,—][27]
Kaip Karolio sūnėną pražudyti?“
Atsako grafas: „Duosiu patarimą.
Žygiuos per Sizą[28] Karolis Didysis,
Jo dengti liks sauga užpakalinė.
Ten bus Rolandas, karžygys galingas,
Ir grafas Olivjė, jo draugas tikras,
Ir kariauna dviejų šimtų šimtinių.
Jūs meskit šimtą tūkstančių raitijos,
Visi lai kaunasi iš paskutinio.
Šimtais kris frankai įkaršty grumtynių,
Žus daugel, žinoma, ir jūsų vyrų.
Lai stos pagonys mūšin antrą sykį,—
Rolandas neišvengs rūstaus likimo.
Šlovingą būsit žygdarbį atlikęs
Ir neregėsit karo kolei gyvas.
Aoi!

XLV

Jei tik pavyks Rolandą pražudyti,
Be dešinės liks Karolis Didysis
Ir nebeteks kariuomenės rinktinės.
Vargu ar jis gebės sutelkti kitą.
Ir stos Senolių žemėje[29] ramybė“.
Tuomet bučiuoja mauras sprandą vyčiui
Ir veda jį parodyt savo iždo.
Aoi!

XLVI

Marsilis taria: „Kam [tuščiai] kalbėti?
Kad patarimais jūsų įtikėčiau,
Išduot Rolandą turite prisiekti".
Atsako šis: „Kodėl gi negalėčiau?"
Relikvijom Miurgleso saracėnui
Prisiekia[30] išdavystę jis be gėdos.
Aoi!

XLVII

Ten stovi dramblio kaulo sostas aukštas.
Ant jo padėti knygą liepia mauras —
Įstatymą švenčiausią Tervagano[31].
Prisiekia jąja nekrikštų karalius:
Jei saugai vadovauti stos Rolandas,
Į kautynes mes sutelktą kariauną,
Idant mirties nebeišvengtų grafas.
„Lai taip ir būna!" — Ganelonas taria.
Aoi!

XLVIII

Prieina Valdabronas, mauras senas,
Kadais Marsilį mokęs karo meno,
Šypsodamasis Ganelonui sako:
„Prašau priimti puikų mano kardą,
Jo kotas tūkstančio mangonų vertas.
Kaip draugui dovanoju, mielas grafe,
Kad pražudyt padėtumėt Rolandą,
Kad rastume jį mes saugoj kariaunos".
„Bus padaryta",— Ganelonas taria,
Bučiuoja nekrikštui į skruostus, smakrą.

XLIX

Prieina saracėnas Klimorenas,
Šypsodamasis Ganelonui sako:
„Prašau priimti reto grožio šalmą.
Mes meldžiame įduoti mums Rolandą,
Kad jam galėtume atimti garbę“.
„Bus padaryta“,— Ganelonas taria,
Bučiuoja nekrikštui į lūpas, žandus.
Aoi!

L

Prieina karalienė Bramimonda.
„Labai jūs mielas,— sako Ganelonui.—
Jus liaupsina ir vyras, ir jo žmonės.
Štai jūsų žmonai šie dveji karoliai,
Iš brangakmenių jie žalių, raudonų:
Jiems neprilygsta netgi Romos lobiai,
Nė Karolis nematęs tokio grožio“.
Aulan susikiša juos nevidonas.
Aoi!

LI

Į iždininką kreipiasi Marsilis:
„Karaliui frankų ar sukrautas iždas?“
Atsako šis: „Taip, jūsų didenybe,
Apkrovėme kuprių šimtus septynis.
Gaus įkaitų dvi dešimtis kilmingų“.
Aoi!

LII

Marsilis Ganeloną apkabina.
„Jums,— sako,— proto ir narsos pavydžiu.

Vardan tikėjimo, jums išganingo,
Visad, kaip šiandien, rodykit mums širdį!
Už tai jus dosniai turtais apipilsiu —
Su aukso kroviniu pasiųsiu vilkstę,
Tiek pat paskui kasmet jo pristatysiu.
Raktus lobingo mūsų miesto imkit,
Juos Karoliui įteikit, kaip ir iždą.
Žiūrėkit, kad saugoj Rolandas liktų:
Kalnyne pasistengsiu jį nutykot,
Su juo į kovą stosiu žūtbūtinę“.
Atsako Ganelonas: „Metas kilti“.
Namo išjoja, sėdęs greit į žirgą.
Aoi!

LIII

Gimtinėn traukia Karolis valdovas,
Su kariauna jis Galnoje sustoja:
Kai ją Rolandas kitados sugriovė,
Nekėlė maurai šimtmetį ten kojos.
Žinios karalius laukia Ganelono
Ir pažadėtosios pagonių duoklės.
Ankstyvą metą, rytui vos aušrojant,
Stovyklon Karolio vajys įjoja.
Aoi!

LIV

Su saule kėlės Karolis Didysis,
Šventų mišių išklausė ir aušrinės
Ir stovi ant vejos prieš palapinę.
Su juo Rolandas, Olivjė narsingas,
Šaunusis Nemas, daug kitų didikų.
Ateina Ganelonas išdavikas
Ir žosmę žosti pradeda klastingai.
„Tesaugo viešpats Karolį! — prabyla.—
Štai Saragosos raktai, didenybe,

O čia, kaip matote, gausingas iždas
Ir įkaitų dvi dešimtys kilmingų.
Nerūstaut meldžia narsusai Marsilis,
Jog neišduoda dėdės algalifo.
Mačiau, kaip vyrų tūkstančiai šimtinių,
Nuleistais antveidžiais, tvirtom grandijom,
Dabintais auksu plieno kalavijais,
Laivuosna su algalifu sulipo,
Norėdami išvengti švento krikšto,
Tikėjimo krikščionių išganingo.
Su kariauna prigėrė algalifas:
Už mylių keturių laivai paniro,
Nes viesulai ir audros baisios kilo.
Atvedęs būčiau jį, kad būtų gyvas.
Prisiekia jums Marsilis: būkit tikras,
Nespės praeit nė mėnuo jums išvykus,—
Jis atkeliaus į jūsų karalystę
Ir atsivers tenai į krikščionybę,
Paduos rankas jums, kaip vasalui tinka[32],
Jums leidus, ims Ispaniją valdyti“.
„Garbė praamžiui! — Karolis prabyla.—
Jūs, grafe, gausit atlygį pelnytą“.
Stovykloj suskamba ragai, trimitai,
Subrūzda frankai, sėdasi į žirgus,
Į Prancūziją mieląją išvyksta.
Aoi!

LV

Nuniokojo ispanų kraštą frankai,
Miestus išgriovė ir pilis užvaldė.
Karalius taria, kad jau baigtas karas,
Į Prancūziją mieląją keliauja.
Jo vėliavą aukštai Rolandas kelia,—
Plevena kalvoje audimas žalias.
Kariai, užmatę jį, tuoj kuria laužus.
Tuo tarpu joja nekrikštai per kalnus:
Kiekvienas vilki grandijas ar šarvus,

Ant kaklo skydas, o prie šono kardas,
Ir šalmas ant galvos, ir ietis saujoj,—
Šimtai šimtinių mūšiui pasirengę.
Kalnuos, miškų tankmėj, sustoja maurai.
Deja, prancūzai nieko nenumano!
Aoi!

LVI

Diena pasibaigė, naktis sutemo.
Sapnuoja sapną Karolis karalius:
Tarytum stovi prie kalnų tarpeklio,
Uosinę skudrią ietį laiko gniaužte.
Įkimba ietin Ganelonas grafas,
Taip stipriai įsitvėręs ją pakrato,
Kad į padanges lekia koto aižos.
Valdovas miega ir pabust negali.

LVII

Karalius Karolis sapnuoja vėlei:
Ekse jisai, koplyčioj meldžias vienas.
Baisi meška už dešinės jam griebia,
O leopardas lekia nuo Ardėnų
Ir puola Karolį, nasrus prašiepęs.
Vikruolis kurtas pro duris įbėga,
Kiek kojos neša, prie valdovo skrieja.
Jis meškai ausį dešinę nuplėšia,
Su leopardu grumiasi uvėriai.[33]
„Tai bent kova!“ — aplink prancūzai rėkia.
Kieno viršus bus — to nežino niekas.
Neišsibudina karalius, miega.
Aoi!

LVIII

Naktis pasibaigė, išaušo rytas.
Ragai stovykloj skardi ir trimitai.
Valdovas pro rikiuotę joja žirgu.
„Baronai,— klausia Karolis Didysis,—
Siauri tarpekliai čia, aukšti kalnynai:
Kas saugai vadovaus užpakalinei?“
„Rolandas,— Ganelonas tuoj prabyla,—
Už jį, žinia, nėra narsesnio vyro“.
Valdovas klauso, meta žvilgsnį piktą
Ir taria jam: „Jūs velniu apsigimęs.
Neduoda jums ramybės pasiutimas.
O kas gi stos į saugą priešakinę?“
„Ožjė iš Danijos,— atsako šitas.—
Nerasite patikimesnio vyro“.
Aoi!

LIX

Rolandas girdi savo vardą tariant
Ir sako, kaip tauriam vasalui dera:
„Patėvi, jums dėkoju nuoširdžiausiai
Už tai, kad siūlot vadovauti saugai.
Nepasiges tikrai karalius frankų,
Kol gyvas aš, nei asilo, nei arklio.
Nė vieno asilėno neprarasiu,
Kiekvieną gyvulį, kurs jam priklauso,
Apginti sugebėsiu savo kardu“.
„Teisybę sakot“,— jam atliepia grafas.
Aoi!

LX

Rolandas girdi skiriant jį į saugą,
Rūstybės perimtas, patėviui sako:
„Ak nevidone tu, šunie, nenauda,

Manai, išmesiu pirštinę iš rankų,
Kaip lazdą išmetei tu prieš karalių?“
Aoi!

LXI

Rolandas taria: „Teisusai valdove,
Meldžiu jus, teikitės man lanką duoti.
Neteks iš gėdos kaisti man, tikiuosi:
Neketinu išmesti jo prieš sostą,
Kaip išmetė kad lazdą Ganelonas“.
Nuleidžia galvą Karolis, godoja,
Ūsus kedena, žilą barzdą glostos,
Negali susitvardyt, ašaroja.

LXII

Į priekį žengia kunigaikštis Nemas,—
Dvare šaunesnio nėr už jį vasalo.
Jis taria: „Štai girdėjote, karaliau,
Kokia rūstybė apėmė Rolandą.
Jis lieka šičia vadovauti saugai —
Kas kitas stoti į jo vietą gali?
Tai duokit jam, karaliau, savo lanką,
Žinion jo skirkite pulkus geriausius!“
Valdovas deda lanką rankon grafui.

LXIII

Rolandui taria Karolis Didysis:
„Sūnėne mielas, štai ką įsakysiu:
Kariaunos pusę savo rankon imkit —
Ji frankų šlovę sugebės apginti“.
Rolandas taria: „To aš nedarysiu.
Man nevalia pamiršt kilmės garbingos.
Pakaks narsių dviejų šimtų šimtinių.

Per kalnus veskitės kitas gimtinėn:
Jums priešas nebaisus, kol aš dar gyvas!“
Aoi!

LXIV

Žirgan Rolandas sėda vienu šuoliu.
Prie jo bičiulis Olivjė prijoja,
Žerenas ir Žerjė, abu narsuoliai,
Prijoja grafas Beranžė, Otonas,
Ansejis išdidusis ir Astoras,
Žeraras[34], senas grafas Rusijono,
Gefjė, turtingas ir drąsus baronas.
Turpenas jiems: „Ir aš prie jūsų stoju!“
„Ir aš! — atliepia jam Gotjė prijojęs.—
Rolandas — mano vadas ir senjoras“.
Šimtinių du šimtai išsirikiuoja.
Aoi!

LXV

Gotjė Onietį grafas pavadina,
Įsako: „Dešimtį šimtinių imkit,
Ir aukštumas, ir tarpeklius laikykit,
Kad nuostolių valdovas nepatirtų“.
Aoi!
Gotjė atsako jam: „Bus padaryta!“
Prancūzų dešimtį šimtinių ima
Ir leidžiasi į tarpeklius, kalnynus.
Lai siunčia savo nekrikštus Marsilis,
Sutiks čia begalybę kalavijų.
Nelemtą dieną teks Gotjė su vyrais
Almarį Belfernietį susitikti.

LXVI

Aukšti kalnai, nyki tamsybė kloniuos,
Tarpeklių gūduma, juoduoja uolos.
Su širdgėla pulkai perdien žygiuoja,
Dundėjimas kanopų aidi toliuos.
Pasiekia pagaliau žemes senolių,
Jau mato valdą Karolio — Gaskonę.
Gimtinė menas jiems, savi feodai,
Merginos mielos, ištikimos žmonos.
Jiems rieda graudžios ašaros per skruostus.
Labiausiai liūdi, graužiasi valdovas:
Rolandas paliktas kelių užstoti.
Sūnėno gaili Karolis, sielojas.
Aoi!

LXVII

Ten perų dvylika vardan tėvynės
Su kariauna dviejų šimtų šimtinių
Užtvėrė kelią nekrikštams drąsingai.
Namo keliauja Karolis Didysis,
Kraštu apsiausto dangsto nuliūdimą.
Jį klausia kunigaikštis Nemas tyliai:
„Valdove, kas gi drumsčia jums ramybę?“
Atsako Karolis: „Dar klausti drįstat?
Sunku man gėlą paslapty laikyti:
Šalis bus Ganelono pražudyta.
Regėjau šiąnakt sapną pranašingą:
Man saujoj ietį laužė išdavikas,
Ir šit Rolandą jis saugon nuskyrė.
Svečioj šaly turėjau jį palikti.
Jei žūtų, niekas jo nepamainytų“.
Aoi!

LXVIII

Nesitveria karalius, ašaroja.
Ir kariauna graudinas dėl valdovo.
Ramybės jam keista mintis neduoda:
Rolandą bus išdavęs Ganelonas,
Už tai iš mauro gavęs didį lobį —
Sidabro, aukso, šilko ir aksomo,
Arklių, kuprių ir liūtų, mulų guotą.
O pas Marsilį sušaukti baronai,
Grafai ir algalifai, ir vikontai,
Emyrai, kunigaikščiai, almasorai[35],—
Suėjo jų gal pusė milijono.
Dusliai sudunda būgnai Saragosoj.
Mahomas — pačiame aukščiausiam bokšte,
Jam meldžiasi karštai visi pagonys.
Šuoliuoja kariauna per kalnus, klonius,
Žygiu sparčiausiu per Serdanę[36] joja,
Prancūzų vėliavos štai pasirodo.
Saugos jų prieky — dvylika baronų,
Prancūzai nepabūgs į kovą stoti.

LXIX

Marsilio seserėnas šauna priekin,
Lazda smagiai paraginęs arklėną.
Plačiai šypsodamas, taip sako dėdei:
„Seniai tarnauju jums, valdove mielas:
Kiek iškenčiau ir kiek jėgų padėjau,
Kiek pergalių kovų laukuos laimėjau!
Tad leiskit mūšį man pirmam pradėti.
Rolandą perversiu aš savo ietim!
Jei Mahometas teiksis man padėti,
Ispaniją grąžint jums sugebėsiu,
Lig Diurestano bus laisva ji vėlei.
Žlugs Karolis, išseks prancūzų jėgos.
Kol gyvas būsit, karo neregėsit".
Marsilis pirštinę paimt jam liepia.
Aoi!

LXX

Šis ima pirštinę, Marsilio duotą,
Ir išdidžiai karaliui taria žodį:
„Didi tai dovana, šviesus valdove.
Tu man paskirki dvylika baronų —
Mes stosim prieš perus į nuožmią kovą".
Pats pirmas atsiliepia Falzaronas[37],
Tikrasis nekrikšto Marsilio brolis:
„Tau, seserėne, ranką savo duodu,
Su tavimi geidauju mūšin stoti,
Abu, jėgas sutelkę, saugai smogsim
Ir frankus ligi vieno išdaigosim!"
Aoi!

LXXI

Prijoja šuoliais karžygys Korsablis,
Kerėtojas, Berberijos karalius,
Baronas iškalbus, šaunus vasalas,
Narsybę vertinąs labiau už auksą.
Prijoja ir Malprimis[38] iš Brigano,
Kurs bėgdamas pralenkia eiklų arklį.
Didžiu balsu jisai Marsiliui šaukia:
„Su kariauna žygiuoju Ronsevalin[39].
Žus, jei sutiks mane Rolandas!"

LXXII

Prijoja Balagero amiraflis[40],
Stotingas, išdidus ir giedro veido,
Ristam žirge jisai didingai laikos,
Puikuojasi be galo ginklais savo.
Plačiai po šalį narsumu jis garsi,
Bet karžygiui — krikščioniu būti dera.
Surinka jis, prijojęs prie karaliaus:
„Širdis man liepia joti Ronsevalin.

Rolandui galas, jeigu ten jį rasiu,
Ir Olivjė, ir dvylikai jų perų!
Mirtis ir nešlovė ištiks greit frankus.
Nuseno Karolis, niekus vien paisto,
Sveikatos neturės prieš mus kariauti.
Ispaniją apginsime ir laisvę".
Marsilis nuoširdžiai dėkoja maurui.
Aoi!

LXXIII

Prijoja almasoras Morianos[41],—
Ispanijoj nėra didesnio klasčiaus.
Sustojęs girtis pradeda karaliui:
„Vedu aš savo vyrus Ronsevalin —
Šimtinių du šimtus narsių arabų.
Rolandui galas, jeigu ten jį rasiu!
Verks Karolis jo visą amžių gailiai".
Aoi!

LXXIV

Tortelozietis Turžis štai prijoja,—
Jis grafas, valdo miestą Tortelozos.
Visi krikščionys bjaurūs jam vienodai.
Draug su kitais jis prieš karalių stoja
Ir taria: „Būkite ramus, valdove.
Šventasis Petras neprilygs Mahomui:
Kas ištikimas šiam, tas laimi kovą.
Sutiksiu grafą Ronsevalio klony —
Jo niekas neapsaugos, duodu žodį.
Štai kalavijas, tvirtas jo akuotas,
Teks su Diurandaliu[42] jį sukryžiuoti.
Kas nugalės — išgirsite, valdove.
Žus frankai, jei išdrįs į mūšį stoti.
Senasis Karolis patirs nešlovę,
Lig amžiaus galo nesėdės jau soste".

LXXV

Prijoja ir Eskremis, piktas mauras,
Valterna kaip feodas jam priklauso.
Pagonių apsuptas, Marsiliui taria:
„Į Ronsevalį joju frankų tramdyt!
Rolandui galas, jeigu ten jį rasiu,
Ir Olivjė, kurs frankams vadovauja,
Ir perams lemta ten sudėti galvas.
Išmirs prancūzai, ištuštės jų kraštas,
Ir Karolis pristigs narsių vasalų".
Aoi!

LXXVI

Prijoja saracėnas Esturganas,
Drauge jo bendražygis Estramaris,
Abudu užkietėję niekšai, klastčiai.
Marsilis taria jiems: „Mieli vasalai,
Į Ronsevalį trauksime per kalnus —
Padėsit man į mūšį vest kariauną".
„Mes pasirengę,— jam baronai sako.—
Kaipmat užpulsim Olivjė, Rolandą,
Ir perai neišvengs gėdingo galo,
Nuskudrinti kardai, kieti ir šveitrūs,
Paraus bemat nuo frankų kraujo karšto.
Apverks valdovas žuvusią kariauną.
Senolių žemę dovanų jūs gausit.
Tad ženklą duokite žygiuot, karaliau!
Paimsime ir Karolį nelaisvėn".

LXXVII

Prijoja ir Sevilijos Margaris.
Net Kazmariną siekia jojo valdos.
Išvaizdumu visas damas jis žavi:
Nušvinta kiekviena, vos jį pamato,

Ir leidžia akimis jo stotą dailų.
Nėr kito tokio riterio tarp maurų.
Margaris per pagonių minią braunas,
Marsiliui taria: „Prašom nesibaimint!
Nukausiu aš Rolandą Ronsevaly.
Ir Olivjė gyvam išlikt nelemta,
Ir mirtį kančiose ras perai frankų.
Štai matot mano auksakotį kardą,
Emyro Primo dovaną brangiausią.
Prisiekiu: priešo jį krauju nuplausiu!
Užtrauks prancūzai gėdą savo žemei,
Ir Karolis Didysis, žilas, senas,
Iš sielvarto kas dieną rausis plaukus.
Užgrobsim Prancūziją mes po metų
Ir Sen Deni[43] mieste kūrensim laužus".
Žemai jam lenkias nekrikštų karalius.
Aoi!

LXXVIII

Prijoja ir Šernoblis iš Munegro.
Plaukai jo drykso lig pėdų nukarę.
Lengvai jis svorį pakelia nuo žemės,
Kurį tik mulų ketvertas paneštų.
To nekrikšto šaly, kaip žmonės sako,
Javai neauga, ūkas dengia saulę,
Rasa nekrinta, ir lietaus nė lašo,
Ir akmenys kalnuos juodi juodžiausi.
Velnių tenai buveinė[44] — eina gandas.
Šernoblis taria: „Štai plieninis kardas,
Krauju jį nudažysiu Ronsevaly.
Jei susitiksiu narsųjį Rolandą,
Užtversiu kelią jam, prisiekiu galva,
Ir kardu iškovosiu Diurandalį.[45]
Išmirs prancūzai, ištuštės jų kraštas".
Sueina perų dvylika, jam baigus,
Jie vedas šimtą tūkstančių arabų.
Į mūšį stot visiems nedelsiant maga.
Pušynan maurai eina, velkas šarvus.

LXXIX

Pagonys velkas šarvus saracėnų,
Grandijos trigubos visų kaip vieno,
Šalmai tvirčiausi Saragosos žėri,
Valensijos ragotinės ir ietys,
Kardai prie šono Vjenos[46] kalto plieno,
Raudonos, baltos, melsvos vėliavėlės.
Nuo mulų ant žirgų pagonys sėda,
Gretas suglaudę tartum skriete skrieja.
Skaisti diena, padangėj saulė šviečia,
Šarvai liepsnoja, kiek akis aprėpia.
Skardena tūkstančiai ragų kaip vienas.
Jų aidas veikiai prancūzus pasiekia.
Prabyla Olivjė: „Bičiuli, spėju,
Netrukus grumtis teks su saracėnais“.
Atitaria Rolandas: „Ačiū dievui!
Už Karolį žūt mūšyje ne gėda.
Vasalui nevalia vargų bodėtis,
Nuo karščių ar žvarbos niekingai slėptis,
Prireikus galvą turi jis padėti.
Tad kirskim nekrikštus, kiek leidžia jėgos,
Kad gražios giesmės apie mus skambėtų!
Neteisūs jie, o teisūs mes prieš dievą.
Menkystės man nedrįs prikišti niekas“.
Aoi!

LXXX

Į aukštą kalvą Olivjė įkopia,
Pažvelgia dešinėn į žalią klonį
Ir mato — traukia kariauna pagonių.
Surinka jis Rolandui: „Mielas broli,
Koks dundesys ispanų žemės šone,
Kiek skydų tviska, kiek šalmų liepsnoja!
Prancūzų laukia didelė karionė.
Žinojo šitai niekšas Ganelonas,

Kai skirt saugon pasiūlė mus valdovui".
„Tylėk, patėvio mano neburnoki,—
Rolandas taria.— Apie jį nė žodžio!"

LXXXI

Į aukštą kalvą Olivjė užbėga,
Po maurų kraštą žvalgosi įdėmiai,
Kariauną didžią mato saracėnų
Ir auksu žėrintį kaltinį plieną.
Šalmai ir skydai tvykščioja iš vieno,
Perdėm ant iečių plaikstos vėliavėlės.
Tiek daug kovos pulkų slėniu artėja,
Jog suskaičiuoti grafas nepajėgia.
Baisingas nerimas prislėgia sielą.
Paleidžia ristą žirgą tartum vėją —
Tuoj apsakys prancūzams, ką regėjo.

LXXXII

„Mačiau pagonis,— Olivjė prabyla,—
Nematė niekas šitokios galybės.
Jų šimtas tūkstančių, visi su skydais,
Šalmai, šarvai, grandijos baltos žvilga,
Ragotinės ir aštrios ietys styri.
Teks stoti mums į kovą žūtbūtinę.
Prancūzai, dievą melskite stiprybės
Prakeiktiems saracėnams atsispirti!"
Prancūzai taria: „Bėgs tik išdavikai!
Visi laikysimės lig paskutinio".
Aoi!

LXXXIII

Prabyla Olivjė: „Prieš maurų galią,
Man regis, mūsų spėkos bus per mažos.

Meldžiu, Rolandai, pūskit greitai ragą:
Išgirs karalius, atžygiuos pagalbon“.
„Turiu dar proto,— atkerta Rolandas: —
Miela Prancūzija mane pasmerktų.
Verčiau darban paleisiu Diurandalį —
Kraujuos lig koto panardinsiu kardą.
Pagonys eina čia ieškot nelaimės.
Prisiekiu, bus kapai šis klonis maurams“.

LXXXIV

„Rolandai mielas, pūskit Olifantą[47]!
Išgirs karalius, atsives kariauną,
Su riteriais suskubs ateit pagalbon“.
„Ne dieve duok! — atsako jam Rolandas.—
Kad mano giminei kas priekaištautų?
Kad gėdą Prancūzijai aš užtraukčiau?
Darban paleisiu šveitrų Diurandalį —
Ne veltui prie šalies juosiu šį kardą!
Ligi pat koto bus jis vieno kraujo.
Nelaimės eina čia ieškoti maurai.
Prisiekiu, klonyje sulauks jie galo“.
Aoi!

LXXXV

„Rolandai mielas, pūskit Olifantą!
Išgirs tarpekly jo aidus karalius,
Prisiekiu jums, atgal pas mus grįš frankai“.
„Ne dieve duok! — atliepia jam Rolandas.—
Lai joks žmogus šioj žemėj nepasako,
Kad maurų išsigandęs dūmiau ragą!
Lai mano giminei nemes nieks kaltės.
Į mūšį didį stosime su maurais.
Du tūkstančius pagonių aš nukausiu,
Krauju nuplausiu plieną Diurandalio.

Prancūzai šaunūs, nekrikštus kirs narsiai:
Nė vienas jų mirties neišsisaugos“.

LXXXVI

„Kas drįs jus smerkti? — Olivjė prabyla.—
Aš pats mačiau — pagonių begalybė,
Kalnai ir kalvos jų knibždėte knibžda,
Ir kloniuose, plynumose jų pilna.
Arabai sutelkė kariauną didžią.
Per maža riterių mūsiškių šičia!“
Rolandas taria: „Įsiūtis man kyla.
Neleis juk dievas nei jo serafimai,
Kad gėdą savo kraštui padaryčiau.
Man nešlovė baisiau už pačią mirtį.
Kas šauniai kerta, tą valdovas myli“.

LXXXVII

Narsus Rolandas, Olivjė protingas,
Drąsa abudu kits kitam prilygsta.
Kai sėdas ant žirgų ir ginklą ima,
Galvos padėti mūšyje nebijo.
Abu lemti jie, žodžiai jų prakilnūs.
Arabai atšuoliuoja įnirtingai.
„Kiek daug pagonių,— Olivjė prabyla,—
O kaip toli jau Karolis Didysis!
Nesiteikėt pagalbos jo prašyti —
Suspėjęs būtų dar čionai atvykti.
Pažvelkite aukštyn, kur uolos kyšo:
Sauga prancūzų traukias paskutinė,
Daugiau jinai nebestovės sargyboj!“
Rolandas jam: „Pasakėte kvailystę!
Juk gėda baimę įsileist į širdį.
Tvirtai laikytis — štai kas mums pritinka.
Stovėsime ir nekrikštus žudysim!“

LXXXVIII

Nuožmus bus mūšis,— taria sau Rolandas,
Rūstus kaip liūtas ar kaip leopardas.
Prancūzams šaukia jis, bičiuliui sako:
„Nepridera mums tokios kalbos, grafe!
Ne veltui mus paliko čia karalius:
Atrinko tuos, kur nepažįsta baimės,—
Šimtinių du šimtus karių narsiausių.
Vasalo priedermė — nepaisyt vargo,
Kęst šaltį dėl senjoro arba karštį,
Nei kūno negailėt, nei kraujo savo.
Jūs ietį imkite, aš — Diurandalį,
Karaliaus dovanotą šveitrų kardą.
Kas jį turės, kai aš padėsiu galvą,
Lai sako: „Kardas tai tauraus vasalo!“

LXXXIX

Turpenas, dievo tarnas, pasirodo,
Paspaudžia žirgą, ant kalvos užjoja,
Prancūzams sako šitokį pamokslą:
„Mus Karolis paliko čia, baronai.
Be baimės žūt mums reikia už valdovą,
Nuo maurų ginti šventą Kristaus žodį!
Kautynės bus, jau jūs neabejojat:
Antai arabų tuntai telkias kloniuos.
Krūtinėn muškitės ir atgailokit,
Aš jūsų sieloms išrišimą duosiu.
Pelnysit kankinių vainiką, broliai,
Priims jus viešpats į aukščiausią rojų“[48].
Suklumpa frankai, nuo žirgų nušokę,
Turpenas laimina karius, žegnoja
Ir skiria atgailą — žudyt pagonis.

XC

Prancūzai stojasi ant kojų, kelias.
Visi lig vieno išrišimą gavo:
Turpenas juos palaimino nuo kalno.
Žirguosna vėlei sėdasi vasalai,
Šarvais šarvuoti, riteriams kaip dera,
Visi į mūšį stoti pasirengę.
Sušunka grafui Olivjė Rolandas:
„Bičiuli mielas, jūs teisybę sakėt,
Tikrai mus išdavė patėvis maurams,
Daug aukso gavęs ir kitokio labo.
Atkeršys Karolis už mus tam klasčiui!
Marsili, sumokėjai gerą kainą,
Bet nepaimsi pirkinio be kardo!“
Aoi!

XCI

Rolandas per slėnius ant žirgo skrieja,
Smagiai eiklusis Vejantifas[49] bėga.
Šarvai ant kūno guli kaip nulieti.
Tvirtai sugniaužęs laiko saujoj ietį,
Dangun jos aštrų smaigalį iškėlęs.
Balta ant ieties plaikstos vėliavėlė —
Nukarusi ji grafo petį siekia.
Dailus jo stotas, giedras veidas šviečia.
Nuo jo ir Olivjė neatsilieka,
Prancūzų šaukiamas visų globėju.
Rolandas grėsliai žvalgo saracėnus,
O prancūzus kai regi — akys drėksta.
Ir taria grafas mandagiai saviesiems:
„Meldžiu, baronai, smarkiai taip nelėkti!
Nūnai pagonys pražūties sau ieško.
Šįvakar puikų grobį mes laimėsim,
Karaliai neregėjo tokio niekad“.
Ir šit abi kariaunos suartėja.
Aoi!

XCII

„Beprasmės kalbos! — Olivjė prabyla.—
Pūst Olifantą buvo jums gėdinga,—
Mums nepadės jau Karolis Didysis.
Nekaltas jis: kas dedas čia, nežino.
Bet niekuo nedėti ir mūsų vyrai.
Kiek įkerta, baronai, leiskit žirgus!
Iš paskutinio jus meldžiu laikytis!
Dėl dievo meilės, būkit pasiryžę
Smūgiu į smūgį priešui atsakyti!
Ir šūkio mūs valdovo nepamirškim!“
Surinka frankai „Monžua!“[50] griausmingai.
Kam teko šūkį tą girdėt bent sykį,
Tas narsą karžygių bus įsiminęs.
Į priekį puola riteriai nirtingai.
Kaip gęna žirgus, ragina pentinais!
Jiems prieš akis — tik mirtinos kirstynės.
Sunku tačiau pagonis įbauginti.
Susiremia kariaunos dvi galingos.

XCIII

Marsilio seserėnas Aelrotas
Kariaunos priešaky ant žirgo joja,
Burnoja prancūzus bjauriausiais žodžiais:
„Na, veikiai susigrumsim, nevidonai!
Jus išdavė tasai, kur jus globoja,—
Kalnuos paliko Karolis beprotis!
Miela Prancūzija patirs nešlovę,
Neteks karalius rankos dešiniosios!“
Rolandas klauso, širdį jam susopsta,
Pentinais žirgą spaudžia, varo šuoliais,
Pagoniui užsimojęs ietim smogia,
Suskaldo skydą, praduria žieduotį[51],
Krūtinę perveria plienu aštriuoju,
Nugarkaulį net išmuša pro odą,
Išeina nešvari dvasia į orą.

Pasmeigia kūną nekrikšto ant koto,
Atsivėdėjęs taip nuo žirgo bloškia,
Jog kiaušas žemėn trenkiasi ir sprogsta.
Rolandas dar surinka prie lavono:
„Deja, šunie, karalius ne beprotis,
Ir išdavystė svetima valdovui:
Palikt mus čia — protingai parikiuota!
Miela Prancūzija išsaugos šlovę.
Pirmyn, prancūzai! Šit laimėjom kovą!
Krikščionys teisūs, o kalti pagonys!“

XCIV

Čia pat ir Falzaronas kunigaikštis,
Karaliaus tikras brolis ir vasalas,
Valdąs Datano, Abirono[52] kraštą.
Suktesnio niekšo nėr nešiojus žemė.
Plačioj kaktoj jam taip įdėtos akys,
Kad gero puspėdžio jas skiria tarpas.
Išvydęs seserėno žūtį baisią,
Pagautas pykčio, priekin staigiai šauna.
Surinka garsiai šūkį jis arabų
Ir kreipiasi su įtūžiu į frankus:
„Praras Prancūzija mieloji garbę!“
Išgirsta Olivjė arabą šaukiant,
Pentinais žirgą perpykęs pavaro
Ir smogia smūgį, kaip baronui dera.
Per skydą duria, per grandijų šarvą
Ir ietį palei paširdžius įsmeigia.
Atsivėdėjęs trenkia niekšą žemėn
Ir mato — guli nekrikštas be žado.
Tada jam išdidžiai pasako grafas:
„Šunie, mums tavo grasymai nebaisūs.
Pirmyn, prancūzai! Pergalė mūs laukia!“
Surinka „Monžua!“ valdovo garbei.
Aoi!

XCV

Čia pat berberas nekrikštas Korsablis —
Tai užjūrio plačios šalies karalius.
Tokius žodžius jis saracėnams taria:
„Šiam mūšyje lengvai įveiksim frankus:
Pažvelkite, prieš mus tiktai saujelė,
Bailys tik tokio priešo išsigąstų.
O Karolio jie nesulauks pagalbos.
Visiems ateina jiems niekingas galas".
Tai girdi arkivyskupas Turpenas.
Žmogaus bjauresnio jam nėra pasauly,
Tad žirgą suremia pentinais aukso
Ir kerta smūgį, kiek tik turi galios.
Suskaldo skydą ir suaižo šarvą,
Suvaro kūnan tvirtą ietį savo,
Mirtim paženklina, pamauna maurą,
Atsivėdėjęs trenkia jį ant kelio
Ir mato — guli nekrikštas be žado.
Nebeiškentęs taip pagoniui taria:
„Netiesą tu sakei, šunie, melagi!
Visad mus Karolis išgelbėt gali.
Mes, frankai, iš kautynių bėgt nepratę:
Ilgai netruksim jus visus sutramdyt.
Klausyk, ką pasakysiu: žūt jums lemta.
Pirmyn, prancūzai! Pulkime nelaukę!
Šit kovą jau laimėjom, dievui ačiū!"
Surinka „Monžua!" karaliaus garbei.

XCVI

Malprimis Brigalietis žemėn krinta:
Žerenas trenkia žiauriai jam į skydą,
Net krištolo akis druzgais pažyra.
Tvirčiausias skydas skiautėmis suskyla,
Įsminga ietis tarp grandžių plieninių.
Suvaro grafas smailę į krūtinę,

Pagonis virsta žemėn nebegyvas.
Kaipmat jo sielą velnias nudangina.
Aoi!

XCVII

Kovoja ir Žerjė, jo bendražygis:
Suaižo veikiai amirafliui skydą,
Į pilvą duria ietimi baisingai,
Pagonį kiaurai perskrodžia iš sykio,
Atsivėdėjęs bloškia nebegyvą.
Sušunka Olivjė: „Tai bent kautynės!"

XCVIII

Samsonas kunigaikštis almasorui
Suaižo skydą ietimi auksuotą.
Negelbsti nė tvirti šarvai pagonio:
Plaučius jam, širdį perveria Samsonas
Ir — maurai jo terauda! — žemėn bloškia.
Turpenas taria: „Smūgis tai narsuolio!"
Aoi!

XCIX

Paleidžia ir Ansejis žirgą šuoliais,
Tortelozietį Turžį narsiai puola,
Į skydą trenkia po akim auksuota,
Iškart suardo dvigubą žieduotį,
Skudriąja ietim persmeigia pagonį,
Net išlenda aštri smailė į orą,
Aukštyn pakėlęs, nebegyvą bloškia.
Rolandas taria: „Smūgis tai šaunuolio!"

C

Bordo didžiūnas Anželjė, gaskonas,
Pentinais žirgui suremia pašones —
Eskremį Valternietį narsiai puola,
Suaižo skydą, ietim taikliai smogęs.
Prie kaklo šarvą prakerta pagoniui,
Gerklėn įsminga antgalis briaunotas.
Atsivėdėjęs žemėn maurą bloškia
Ir taria: „Žūsite visi šiam klony!“

CI

Atonas nusitaiko Esturganui
Į skydą ištapytą — raudą, baltą.
Nusklembia ietim jo viršujį kraštą,
Suardo dvigubų grandijų šarvą,
Į liemenį įsmeigia ietį aštrią,
Nuo žirgo nekrikštą nutrenkia žemėn
Ir taria: „Niekas jūsų neapsaugos!“

CII

O Beranžė užgriūva Estramarį,
Suaižo skydą, suplaišina šarvą,
Į liemenį ragotinę suvaro,
Tarp tūkstančių pagonių žemėn meta.
Jau dešimt perų nekrikštai prarado,
Tik dvejetas gyvų dar švaistos kardu,
Didikai du: Šernoblis ir Margaris.

CIII

Margaris, riteris šaunus, karingas,
Narsus, miklus ir gymio išvaizdingo,

Į Olivjė paleidžia šuoliais žirgą,
Suaižo auksu padabintą skydą.
Bet palei šoną ietis jo nuslysta,
Nesiekia kūno — dievas grafą myli,
Nublokšti jo į žemę nepavyksta.
Pro šalį lekia mauras nekliudytas,
Į ragą dumia, kad kariai nekriktų.

CIV

Kautynės nuožmios, maišosi kariaunos.
Iš paskutinio grumiasi Rolandas,
Tol kerta ietim, kol ji ima aižėt.
Penkioliktąsyk dūręs, ją nulaužia.
Tad išsitraukia kardą Diurandalį,
Pavaro žirgą ir Šernobliui kerta.
Suskaldo perlais padabintą šalmą,
Ir pošalmį jam perrėžia, ir plaukus,
Pakaušį perskelia pusiau ir kaktą,
Ir grandijas smulkių grandžių sudrasko,
Galingą kūną perskrodžia ir gaktą,
Pasiekia tymo balną, puoštą auksu.
Giliai įsminga ašmenys į arklį,
Ir stuburą jam perrėžia, ir mentę.
Vešlion žolėn Rolandas verčia maurą
Ir taria: „Pats, šunie, geidei nelaimės!
Mahomas neateis jums į pagalbą,
Nenugalėsit, nevidonai, frankų“.

CV

Kovos lauku Rolandas joja šuoliais,
Šveitriuoju kardu kerta ir kapoja,
Šimtais prikloja apsukui lavonų.
Kaip verčia jis pagonį ant pagonio!
Kaip liejas klonin tyro kraujo srovės!
Jam kruvinos ir rankos, ir žieduotis,

Kraujuos ir žirgas nuo galvos lig kojų.
Ir Olivjė prilygti draugui trokšta,
Ir perų dvylika siutingai puola.
Visi prancūzai maurus kerta, dobia,
Negyvus, merdinčius į žemę bloškia.
Turpenas taria: „Šaunūs mūs baronai!“
Surinka: „Monžua! Šlovė valdovui!“
Aoi!

CVI

Per mūšio lauką Olivjė šuoliuoja.
Nulūžus ietis, likęs galas koto.
Atsivėdėjęs kerta jis Malonui,
Ir tam suerdi skydas, auksu puoštas,
Kraujuotos akys iš kaktos iššoka,
Nutykšta baltos smegenys po kojų.
Šimtus septynis nekrikštų pakloja,
Paskui nukauja Turžį ir Estorgą,
Bet palei pačią ranką lūžta kotas.
Rolandas taria jam: „Ką darot, broli?
Su kuoka stojate į tokią kovą:
Plienu ir geležim tik reikia smogti.
Kur Otekleras[53], kardas auksakotis
Su bumbulu krištoliniu vaiskiuoju?“
Atsako Olivjė: „Aš priešus koviau
Ir iš makštų ištraukt jo nesumojau!“
Aoi!

CVII

Paklauso Olivjė Rolando žodžio
Ir, išsitraukęs kardą auksakotį,
Parodo, kaip pritinka jį vartoti:
Žiustenui trenkia, Val Ferė senjorui,
Pusiau jam galvą perskrodžia šalmuotą
Ir liemenį, ir grandijas jo juodas,

Ir balną, perlais papuoštą, auksuotą,
Ir perkerta eikliam ristūnui gogą,—
Abu negyvus pamina po kojom.
Rolandas taria: „Atpažįstu brolį!
Kaip žavi smūgiai šitokie valdovą!"
Griausmingas „Monžua!" atliepia klony.
Aoi!

CVIII

Žerenas joja mūšin ant Sorelio,
Žerjė — ant karštakraujo Paseserfo[54].
Paleidžia pavadžius ir šuoliais lekia,
Abudu kerta maurui Timozeliui:
Žerjė — į skydą, į šarvus — Žerenas.
Susminga ietys kūnan ir sueiži,
Į žolę ritas nekrikštas nuvertas.
Aš nežinau, girdėti man neteko,
Katro ten būta iš tiesų mitresnio.
Borelio sūnų, Eperverą jauną
[Bordo didikas Anželjė nukauja.]
Turpenas nudaigoja Siglorelį,—
Tas magas pragare jau lankės kartą,
Jupiterio nukeltas ten kadaise.[55]
Turpenas taria: „To jis buvo vertas!"
Rolandas pritaria: „Tam šuniui galas!
Ak, broli Olivjė, koks smūgis geras!"

CIX

Nuožmėja mūšis, gausiai kraujas liejas.
Siutingai kaujas frankai, saracėnai —
Kas ginasi, kas priešą grumtis kviečia.
Kiek kruvinų, kiek suaižytų iečių!
Kiek mėtos vėliavų ir vėliavėlių!
Jaunimo Prancūzijos žūsta žiedas!
Neteks žmonoms jų nei tėvams regėti.

Tuščiai jų laukia už kalnų savieji.
Aoi!
Valdovas graužias, ašaros jam rieda.
Deja, saviems jis nenuvyks padėti.
Pražudė Ganelonas juos tą dieną,
Kai nekrikštams išduoti pažadėjo.
Už tai Ekse jis atsakyt turėjo
Ir buvo nuteistas arkliais suplėšyt.
Draug mirė trisdešimt jo giminiečių,
Gėdingai šitaip žūt nesitikėję.
Aoi!

CX

Kovoja aršiai, grumiasi kariaunos.
Kapoja galvas Olivjė, Rolandas,
Be skaičiaus kloja nekrikštus Turpenas,
Nenusileidžia jiems narsieji perai.
Visi prancūzai saracėnus kauja.
Šimtai ir tūkstančiai jau žuvo maurų.
Kas tik nesprunka, veikiai galą gauna,
Visi paguldo viens po kito galvas.
Ir karžygių prancūzų krinta daugel —
Jie neregės tėvų nei giminaičių,
Nei Karolio, kurs už kalnų jų laukia.
O Prancūzijoj siaučia keistos audros:
Perkūnai trankos, kaukia uraganai,
Liūtis, kruša, kokių nėr niekas matęs;
Žaibai tolydžio tvyksčioja padangėj,
Be perstojo siūbuoja, dreba žemė.
Nuo Sen Mišelio iki miesto Seno,
Nuo Bezansono iki pat Visano
Nė vieno neišlikę sveiko namo.
Viduryje dienos — naktis tamsiausia.
Sušvinta tik, kai žaibas skelia dangų.
Nėra žmogaus, kurio neimtų baimė.[56]
„Pasaulio pabaiga,— ne vienas taria,—
Atėjo paskutinis teismas žemėn“.

Nežino žmonės, neteisybę sako:
Tai gedulas didžiausias dėl Rolando.

CXI

Prancūzai grumiasi, kiek turi galios.
Be skaičiaus krito mūšyje arabų:
Iš šimto tūkstančių vos du dar kaujas.
Turpenas taria: „Mūsų vyrai drąsūs.
Jiems niekas neprilygs šiame pasauly.
Senieji „Frankų žygiai“[57] irgi rašo,
Jog Karoliui narsuoliai vien tarnavo“.
Prancūzai vaikščioja po Ronsevalį,
Savųjų ieško, giminaičių rauda,
Iš sielvarto nė ašarų netramdo.
Prieš juos Marsilis atveda kariauną.
Aoi!

CXII

Slėniu artėja kariauna Marsilio —
Raitų nesuskaičiuojama gausybė,
Pulkų bus per dvi dešimtis, matyti.
Šalmai žėruoja, perlais nusagstyti,
Žviluoja ir šarvai, ir puikūs skydai.
Skardena, gaudžia tūkstančiai trimitų:
Kad vėl bus mūšis — aidas duoda žinią.
„Ak Olivjė,— Rolandas taip prabyla,—
Mums Ganelonas lėmė mūšy kristi —
Nuslėpti nevalia jo išdavystės.
Už ją valdovas su kaupu atlygins.
Šit mūsų laukia kruvinos kirstynės:
Nėr buvę dar tokių susirėmimų.
Aš Diurandalį, savo kardą, imsiu,
O jūs Otekleru pagonis skinsit.
Tiek nukariavome jais karalysčių!

Tiek pergalių laimėjom, tiek grumtynių!
Lai giesmėse gražiai juos dainiai mini“.
Aoi!

CXIII

Marsilis mato iškapotus maurus,
Ragus ir trimitus tuoj pūst įsako,
Su vėliava sava pirmyn patraukia.
Abimas[58] saracėnas pirmas lekia,
Iš gymio juodas kaip derva juodžiausia.
Nėra didesnio niekšo jų kariaunoj —
Daug pikto jis gyvenime pridarė.
Jis Kristų niekina, Mariją šventą.
Žudynės, išdavystės jam mielesnės
Negu galisų žemės visas auksas[59].
Nėra jo niekas besišypsant matęs.
Bet jis karingas ir narsus be galo,
Užtat ir myli jį Marsilis klasčius.
Jis neša mūšin slibiną karaliaus.
Nekenčia arkivyskupas to mauro,
Nukaut užsidega, vos jį pamato.
Pats vienas arkivyskupas sau taria:
„Tas nekrikštas — eretikas, man regis,
Nudėti jį išties visų geriausia.
Juk niekados nepakenčiau aš baimės“.
Aoi!

CXIV

Į priešą pasuka Turpenas arklį,
Kadaise paimtąjį iš Grosalio,
Karaliaus danų, jo paties nukauto.
Gražiai Turpeną mūšin žirgas neša.
Jo kojos laibos, o kanopos plačios,
Trumpokos kulšys, bet sturplys nemenkas,
Liemuo gan ilgas, gogas keltas, aukštas,

Geltoni karčiai, uodega balčiausia,
Mažutės ausys, tamsiai sartas plaukas.
Nėra už jį eiklesnio žirgo žemėj.
Turpenas įnirtingai jį pavaro:
Neišsisuks nuo tvirto smūgio mauras!
Į skydą kerta stebuklingai gražų,—
Jis visas ametistais ir topazais,
Karbunkulais, beriliais, turkiais tvaska;
Jį kipšas Valmete Galafui[60] davė,
Abimui dovanojo jį Galafas.
Turpenas smogia, kiek tik turi galios.
Suardo skydą,— lieka jo vien aižos.
Abimą ietimi skudria nukauja,
Ant žemės bloškia nekrikštą be žado.
„Šaunus Turpenas mūsų! — frankai taria.—
Nedaro gėdos savo šventai lazdai".

CXV

Prancūzai mato: priešų begalybė,
Visuos laukuos aplinkui maurų pilna.
Rolandą mūšin Olivjė vadina,
Perus pagalbon šaukiasi tolydžio.
Turpenas duoda frankams patarimą:
„Blogas mintis iškart šalin varykit!
Dėl dievo, tik nebėkit iš kautynių,
Kad piktos dainos[61] apie mus nesklistų.
Verčiau su kardu mirtį pasitikim.
Taip, lemta kristi mums lauke grumtynių:
Rytoj nebus nė vieno mūsų gyvo.
Bet pažadu jums, duodu žodį tvirtą:
Jums rojaus vartai bus atidaryti,
Į savo tarpą kankiniai priims jus!"
Suteikia frankams ši kalba stiprybės.
Nugriaudžia klony „Monžua!" galingai.
Aoi!

CXVI

Išjoja priekin štai saragosietis,
Kuriam priklauso bene pusė miesto.
Tai Klimborenas, užkietėjęs niekšas.
Draugystę Ganelonui jis prisiekė,
Į lūpas pabučiavo jį apglėbęs,
Su brangakmeniu davė šalmą lietą.
Senolių žemę baudžias jis išniekint,
Vainiką trokšta Karoliui nuplėšti.
Jo žirgas Barbamušas lekia vėju —
Greičiau už vanagą ir kregždę skrieja.
Paleidžia pavadžius ir puola priekin,
Į Anželjė, gaskoną, metas tiesiai.
Negelbsti skydas nei grandijos plieno:
Pagonis smogia jam atsivėdėjęs
Ir kiaurai perveria krūtinę ietim.
Aukštielninką ant žemės bloškia niekšas,
Surinka: „Kirskim! Greit juos nugalėsim!
Sutriuškinti štai tokius vienas niekas!“
Prancūzai taria: „Ko netekom, dieve!“
Aoi!

CXVII

Sušunka grafui Olivjė Rolandas:
„Bičiuli mielas, Anželjė praradom,
Netekom riterio visų šauniausio“.
„Duos dievas, atsiteisim“,— šis atsako.
Pentinais aukso duria žirgui grafas,
Kraujuotą Oteklerą laiko saujoj.
Baisingai kerta nevidonui maurui,—
Susmunka vietoj nekrikštas nukautas,
Nusineša bemat jo sielą velnias.
Nužudo kunigaikštį Alfajeną,
Nurėžia galvą kardu Eskababiui,
Nuverčia žemėn dar septynis maurus,—
Tie niekada nebenorės kariauti.

„Tai bent rūstybė! — taria jam Rolandas.—
Parodėte, ko vertas jūsų kardas.
Kaip žavis smūgiais šitokiais karalius!“
Surinka riteriams: „Kapokit drąsiai!“
Aoi!

CXVIII

Išjoja priekin mauras Valdabronas,
Kadais Marsilį karo meno mokęs.
Jis ketvertą šimtų laivų rikiuoja,
Klusniai jūreiviai vykdo jojo žodį.
Jeruzalę klasta kadais užgrobė,
Išniekino Saliamono šventovę,
Nužudė patriarchą prie altoriaus.
Draugystę jam prisiekė Ganelonas
Už kardą, vertą tūkstančio mangonų.
Ant žirgo lekia risto, Gramimono,
Kurs greitumu net sakalą pranoksta.
Pentinais žirgui suremia pašones,
Samsoną, narsų kunigaikštį, puola.
Suskaldo skydą, prakerta žieduotį,
Giliai suvaro ietį jam į šoną,
Nuo risto žirgo žemėn staigiai bloškia.
„Lengvai įveiksim juos! Pirmyn, pagonys!“
Prancūzai taria: „Žuvo toks baronas!“

CXIX

Rolandas mato: guli peras kritęs.
Baisus jam kyla sielvartas ir pyktis.
Į priekį leidžiasi, kiek neša žirgas,
Sugniaužia brangų kardą įnirtingai,
Atsivėdėjęs Valdabronui skilia
Per šalmą, puoštą deimantais rinktiniais.
Pusiau jam galvą, kūną padalija

Ir puikų balną, perlais nusagstytą,
Goge įrėžia arkliui žaizdą gilią.
Abu nukauna: raitelį ir žirgą.
„Žiaurus tai smūgis!“ — nekrikštai surinka.
Rolandas taria: „Jūsų aš nemyliu!
Išdidūs esate ir neteisingi“.
Aoi!

CXX

Sūnus karaliaus Malkiudo ten kaunas —
Iš Afrikos atvykęs Malkianas.
Šarvai tvirti jo skaisčiai švyti auksu,—
Tokių puikių nėra daugiau kariaunoj.
Jo žirgas Soperdiu[62] eiklus be galo,—
Joks raitelis pavyti jo negali.
Ansejui skydan nusitaiko mauras,
Į patį vidurį jam smeigia taikliai.
Pramušęs ietimi plieninį šarvą,
Lig pusės koto kūnan ją suvaro.
Užbaigęs žemės kelią, krinta grafas.
Prancūzai taria: „Kaip tavęs mums gaila!“

CXXI

Prijoja arkivyskupas Turpenas.
Nėra nė vieno dvasininkų tarpe,
Kuris nuveikęs būtų tokius darbus.
Jis taria: „Gausi atpildą tu, maure!
Kaip man dėl žuvusiojo širdį skauda!“
Į Malkianą žirgą jis pavaro,
Toledo skydan rėžia kirtį smagų,
Nuverčia raitelį į žolę žalią.

CXXII

Pagonis kitas štai slėniu atjoja.
Sūnus tai Kapadokijos[63] valdovo,
Vardu Grandonis, įpėdinis sosto.
Kaip paukštis greitas žirgas jo Marmoris.
Pavadį meta, suremia pašones,
Žerenui taikliai į krūtinę smogia,
Suskaldo skydą, kaip ugnis raudoną,
Suardo ietimi skudria žieduotį,
Suvaro kūnan ją ligi pusės koto,
Į aukštą uolą jį negyvą bloškia.
Nusmeigia ir Žerjė, jo bendrakovį,
Ir Beranžė, ir Gi iš Sentantono,
Ir kunigaikštį narsųjį Ostorą,
Anvero ir Valensijos senjorą.
Daug žūva frankų, džiūgauja pagonys.
Prancūzai taria: „Kiek karių nustojom!“

CXXIII

Rolando rankoje — kraujuotas kardas.
Jis girdi, kaip liūdnai dejuoja frankai,
Ir graudulys baisus jam širdį gniaužia.
„Duos atpildą tau dievas! — maurui taria.—
Už kritusius man atsakysi galva!“
Paspaudžia pentinus ir puola maurą.
Katras laimės? Štai jie sueina kautis.

CXXIV

Garsus narsa ir tvirtumu Grandonis,
Visad veržlus ir greitas pult į kovą.
Rolandas kelią jam lauke pastoja.
Rolandą mato pirmąsyk Grandonis,
Tačiau iš veido išdidaus ir stoto
Pažįsta priešą, sumeta pavojų.

Sukausto baimė jam rankas ir kojas:
Pabėgt negali, nors baisiausiai trokšta.
Rolandas kerta maurui užsimojęs.
Lig antveidžio praskeltas šalmas žiojas,
Ir sminga ašmenys per kaktą, nosį,
Per smakrą, gerklę, liemenį šarvuotą,
Sidabro gugą balno nuauksuoto
Giliai į keterą bingaus Marmorio.
Ir žirgas, ir pagonis žemėn puola.
Arabai neiškentę sudejuoja.
Prancūzai taria: „Vadas šauniai smogia!“

CXXV

Kautynės verda žūtbūtinės, nuožmios.
Įtūžę frankai duria, kerta, dobia,
Rankas, pečius kapoja, sprandus, šonus,
Visus narius per apdarą žaloja.
Į žalią žolę plūsta kraujo srovės.
„Baisu jau daros! — nekrikštai vaitoja.—
Senolių žeme, prakeikta Mahomo,
Tavųjų niekas nepranoks narsuolių!“
Karaliaus savo šaukiasi pagonys:
„Skubėk, Marsili! Gelbėk mus, valdove!“

CXXVI

Kautynės verda žiaurios, žūtbūtinės.
Prancūzai smaigsto ietimis įniršę.
Kad matę būtute tiek skausmo didžio,
Tiek negyvų, kraujuotų, subadytų!
Kniūpsti, aukštielninki lavonai tyso.
Pritrūksta maurams ištvermės, stiprybės:
Nenoromis jie traukias iš kautynių.
Prancūzai genas, ant kulnų jiems mina.
Aoi!

CXXVII

Sušunka grafui Olivjė Rolandas:
„Bičiuli, puikiai mes abudu matom,
Koks lemtas riteris yra Turpenas.
Nėra daugiau tokių šiame pasauly:
Iešmu ir ietim šauniai geba kautis“.
„Padėti metas jam!“ — atsako grafas.
Ir vėl abu į mūšį stoja narsiai.
Grumtynės aršios, žiaurios, smūgiai baisūs.
Tačiau krikščionims pražūtis jau gresia.
O, jeigu būtute anuomet matę,
Kaip Olivjė ir kaip Rolandas kerta,
Kaip ietį smeigia karžygys Turpenas!
Mums skaičius žinomas, kiek krito maurų.
Ir „Metraštis“[64], ir „Frankų žygiai“ sako:
Per keturis jų tūkstančius nukauta.
Sėkmingai keturiskart puolė frankai,
Bet penktą sykį nusisuko laimė:
Prancūzų riteriai padėjo galvas,
Gyvų išliko jų tik šešiasdešimt.
Tie žus, tačiau parduos gyvybę brangiai.
Aoi!

CXXVIII

Rolandas mato: vyrai išžudyti.
Jis kreipiasi į savo bendražygį:
„Brangusis Olivjė, ką pasakysit?
Aplink matau vien riterius negyvus!
Miela Prancūzija našlaitė liko:
Baronų šitiek žuvo,— kas begins ją?
Kodėl tavęs nėra, karaliau didis?
O broli Olivjė, ką mums daryti?
Kaip Karoliui valdovui duoti žinią?“
„Aš viena težinau,— atsako šitas: —
Geriau numirt nei pasielgt gėdingai“.
Aoi!

CXXIX

Rolandas taria: „Pūsiu Olifantą.
Išgirs valdovas, traukdamas per kalnus,—
Prisiekiu, frankai atskubės pagalbon".
„Jūs savo giminei,— atsako grafas,—
Nešlovę, gėdą amžiną užtrauksit.
Dėmės ji niekada nenusiplautų!
Tada, kai siūliau pūsti, atsisakėt.
Jei norit — pūskit, bet manęs neklauskit.
Dabar bailumas būtų dumti ragą:
Juk jūsų rankos jau krauju aptekę!"
„Tai maurų kraujas!" — taria jam Rolandas.
Aoi!

CXXX

Rolandas taria vėl: „Grumtynės nuožmios!
Papūsiu ragą, ir išgirs valdovas".
Jam Olivjė: „Tas nedera drąsuoliui!
Kai siūliau pūst, neklausėt mano žodžio:
Nebūtų žuvę tiek šaunių baronų.
Nėra jiems ko prikišt — jie narsiai kovės.
Barzda ir dešine prisiekiu, broli:
Jei dar matysiu savo sesę Odę[65],
Jūs niekada negulsite jos guolin!"
Aoi!

CXXXI

„Ko, broli, rūstaujat?" — Rolandas klausia.
„Jūs vienas kaltas,— Olivjė atsako.—
Narsuoliui protas niekada nekenkia,
Puikuoliui pravartu žinoti saiką.
Beribė jūs drąsa pražudė frankus.
Už Karolį jau niekad nesikausim.
Neklausėt — neatėjo jis pagalbon,

Ir maurai sudorojimo išvengė,
Marsilį aplenkė žūtis, nelaisvė.
Šaunumas jūsų — mums tikra nelaimė.
Nebetarnausim Karoliui Didžiajam,
O nebebus tokių daugiau pasauly.
Sava mirtim tėvynei gėdą darot.
Draugystei mūsų ištikimai galas:
Skaudu bus, bet reikės mums skirtis šiandie".
Aoi!

CXXXII

Išgirsta ginčą jųdviejų Turpenas,
Ristūną suremia pentinais aukso,
Artyn prijoja, ima taip graudenti:
„Mieli bičiuliai, Olivjė, Rolandai,
Dėl dievo meilės, ginčytis paliaukit!
Jau nebe laikas šauktis mums pagalbos,
Ir vis dėlto meldžiu jus dumti ragą:
Atkeršys kruvinai už mus karalius,
Neteks linksmiems sugrįžt namo arabams.
Nusės čia nuo žirgų mūsiškiai frankai,
Išvys mus išžudytus Ronsevaly,
Į Prancūziją pargabens mus karstuos
Ir, ašarom su širdgėla aplaistę,
Šventoriuose bažnyčių mus palaidos,
Vilkai kad nesuėstų, šunys, kiaulės".
Rolandas taria jam: „Teisybę sakot".
Aoi!

CXXXIII

Rolandas Olifantą rankon ima,
Prie lūpų spaudžia, dumia įnirtingai.
Aukšti kalnai, aidingas oras grynas,
Nusklinda skardas trisdešimtį mylių.
Ir Karolis, ir frankai jį išgirsta.

Karalius taria: „Kaujas mūsų vyrai!“
Atliepia Ganelonas išdavikas:
„Sakytų kitas — būtų melagystė!“
Aoi!

CXXXIV

Rolandas pučia, kiek tik spėkos leidžia,
Nepakeliamą, baisų skausmą kenčia.
Per lūpas rausvas kraujas pliūpsniais teka.
Sutrūksta smilkinys net įsitempęs.
Per daugel mylių rago balsas aidi.
Jį girdi Karolis kalnų tarpekly.
Jo klausos frankai, kunigaikštis Nemas.
Karalius taria: „Gaudžia Olifantas!
Į mūšį stojęs, grafas mūsų šaukias“.
Jam Ganelonas: „Niekas nesikauja!
Jau senas jūs, sulaukėt žilo plauko,
O iš kalbos atrodote kaip mažas.
Jūs išdidumą žinote Rolando,—
Stebėtina, kaip viešpats tai pakenčia!
Jis Noplį paėmė juk nesiklausęs.
Pagonys staigų išpuolį padarė,
Apdaužė jūsų šaunųjį vasalą,
O kad žymių neliktų tos išdaigos,
Laukus kraujuotus liepė jis nuplauti.
Gal zuikį vaikos dumdamas į ragą?
Gal šiaip mitrumą rodo perams savo?
Kas drįstų šiam krašte jam skelbti karą?
Nėra ko gaišti! Jokime, karaliau!
Kelionė tolima Senolių žemėn“.
Aoi!

CXXXV

Iš lūpų grafui rausvas kraujas trykšta.
Sutrūko smilkiny ištvinkę gyslos.

Jėgas sutelkęs, pučia jis skausmingai.
Jo klausos frankai, Karolis jį girdi.
Karalius prataria: „Koks garsas ilgas!“
Atliepia Nemas: „Jį bėda ištiko!
Neabejoju, žiaurios ten kautynės.
Jus išdavikas nori sulaikyti.
Šarvuotis greit kariaunai įsakykit,
Sūnėno gelbėt veskit mus į žygį.
Juk girdit: šaukia grafas sielvartingai!“

CXXXVI

Įsako pūst visus ragus valdovas.
Nusėda frankai nuo žirgų, šarvuojas.
Jų skydai marginti, kardai auksuoti,
Šalmai plieniniai, ietys ilgakotės,
O vėliavėlės mėlynos, raudonos.
Vėl sėda ant ristų žirgų baronai,
Pentinais ragina, tarpekliais joja,
O lūpose visų — tie patys žodžiai:
„Rolandas gal dar gyvas, dar kovoja?
Drauge su juo į mūšį nuožmų stosim!“
Deja, prancūzai pernelyg vėluoja.

CXXXVII

Diena jau baigiasi, tuoj leisis saulė.
Auksiniais spinduliais ji šviečia šarvus
Ir žieduočius, ir grandijas, ir šalmus.
Margi, gėlėm paišyti skydai tvaska,
Ant iečių ryškios vėliavėlės plazda.
Šuoliuoja susirūstinęs karalius,
Prancūzai joja niūrūs, apsiniaukę,
Sutramdyt ašarų gailių negali,
Dėl narsiojo Rolando nerimauja.
Dėl Ganelono Karolis įsakė:
Suimti ir pavest virėjams saugot.

Begonui, jų vyriausiajam, taip tarė:
„Akių nuo šito niekšo nenuleiski —
Sūnėną išdavė jisai arabams!“
Virtuvėn nuveda Begonas grafą,
Tarnų šimtinę sergėt jo pristato.
Tie barzdą jam, ūsus pešioja, rauna,
Po keturiskart sušeria per žandus,
Vytinėm, pagaliais gerai aptalžo.
Paskui grandinę užneria ant kaklo,
Vedžiojasi kaip prijaukintą mešką
Ir užsodina ant palaikio arklio.
Taip saugos, kol jį atsiims karalius.
Aoi!

CXXXVIII

Aukšti kalnai, pakalnės niūrios, tamsios,
Tarpekliai gilūs ir upokšniai sraunūs.
Skardena ištisai ragai kariaunos,
Visi drauge atsako Olifantui.
Šuoliuoja įsirūstinęs karalius,
Prancūzai joja apsiniaukę, niaurūs,
Dejuoja, ašaromis žemę laisto,
Maldauja viešpatį Rolandą sergėt,
Kol jie nujos į slėnį Ronsevalio
Ir puls drauge su juo kariauną maurų.
Deja, nebepadės jų maldos karštos:
Jau nebespės laiku suteikt pagalbos.
Aoi!

CXXXIX

Šuoliuoja Karolis, rūstybės pilnas,
Žila barzda plevena ant krūtinės[66].
Baronai ragina pentinais žirgus,
Iš pykčio verkia, graužias sielvartingai,
Kad karžygį Rolandą jie paliko

Tarpukalnėj su saracėnais kirstis.
Iš sielvarto širdis Rolandui plyšta:
Tik šešiasdešimt vyrų narsiai ginas!
Tokių joks vadas nėr turėjęs žygiuos!
Aoi!

CXL

Rolandas žvalgo kalnus ir pakalnes:
Kiek akys mato, guli kritę frankai.
Aprauda juos, kaip riteriui kad dera:
„Te jus globoja, karžygiai, apvaizda,
Tepriima aukščiausiasis į dangų
Ir tesuguldo tarp gėlių švenčiausių![67]
Nesu regėjęs šaunesnių vasalų.
Tiek metų man ištikimai tarnavot,
Valdovui nukariavote tiek žemių!
Išugdęs jus, karalius liks našlaitis.
O žeme Prancūzijos, mielas krašte,
Baisi bėda tave ištiko šiandien!
Baronai, per mane padėsit galvas.
Esu bejėgis jus apgint, apsaugot,
Tepadeda jums dievas visagalis!
Mums, Olivjė, drauge pražūti lemta:
Iš skausmo mirsiu, jei išvengsiu kardo.
Bičiuli mielas, mūšin joti metas!"

CXLI

Rolandas stoja vėl į nuožmią kovą,
Švytuoja kardu, kaip vasalai moka.
Faldroną iš Piuji jis užkapoja
Ir dvidešimtį prakilnių pagonių.
Nėra dar niekas keršto šitaip troškęs!
Kaip elnias nuo šunų baimingai skuodžia,
Taip maurai bėga, vos jam pasirodžius.
Turpenas taria: „Čia tai bent baronas!

Vaizduojuosi aš riterį tik tokį!
Balnan kai sėda riteris ginkluotas —
Narsus ir tvirtas turi mūšin stoti.
Kitaip jis bus nevertas žodžio doro —
Tegu verčiau gyvena tarp vienuolių
Ir meldžia dievą artimui malonės!“
Atsako grafas: „Kirskit nevidonams!“
Vėl maurus kaip patrakę frankai puola.
Deja, paguldo galvas daug krikščionių.

CXLII

Kada žūtis, o ne nelaisvė laukia,
Gyvybę riteris parduoda brangiai,
Tad frankai mūšyje — kaip liūtai drąsūs.
Į juos Marsilis didvyriškai lekia.
Šuoliuoja ant Genjono, žirgo savo.
Pentinais duria, į Bevoną taiko,
Kursai ir Boną, ir Dižoną[68] valdo.
Suskaldo skydą, prakerta jam šarvą,
Nutrenkia žemėn mirtinai be kraujo.
Ivoną ir Ivorį dar nukauna,
Paskum Žerarą, Rusijono grafą.
Bet atšuoliuoja štai artyn Rolandas.
Jis taria saracėnui: „Būk prakeiktas!
Tu mano nužudei draugus geriausius!
Už tai man sumokėsi, niekše, brangiai,
Pažinsi plieną mano Diurandalio!“
Ir smogia maurui, kaip baronui dera,
Per riešą ranką dešinę nupjauna.
Nirtingai puola vėl, nurėžia galvą
Jo sūnui Žurfalėjui šviesiaplaukiui.
Surinka maurai: „Mahometai, gelbėk!
Dievai, atkeršykit karaliui frankų!
Nevidonus paliko jis šioj žemėj:
Jie pasiryžę mirt, bet nesitraukti!“
„Atgal!“ — viens kitą raginasi maurai.

Gal šimtas tūkstančių jų bėgti leidžias:
Negrįš nė vienas — lai kas nori stabdo.

CXLIII

Marsilis spruko, bet nėra ko džiaugtis:
Į mūšį veržias dėdė jo Marganis,
Kartaginos, Garmalijos, Alfreros[69],
Prakeiktos Etiopijos karalius.
Juodųjų padermė — tai jo vasalai,
Jų ausys didelės, o nosys plačios.
Penki šimtai šimtinių mūšin traukia
Su įtūžiu, paleidę šuoliais arklius.
Kovinis juodaodžių šūkis griaudžia.
„Mes žūsim,— taria riteriams Rolandas.—
Žinau, mirtis ir kančios mūsų laukia.
Bet turim gyvastį parduoti brangiai.
Baronai, leiskite į darbą kardus,
Į mirtį žengdami, pagonis kaukit,
Mielosios Prancūzijos ginkit garbę!
Atjos į slėnį Karolis karalius,
Supras, lavonus gulinčius pamatęs,
Kad po penkiolika mums priešų teko,
Ir, būkime tikri, visus palaimins".
Aoi!

CXLIV

Rolandas žvelgia į bjaurius pagonis,
Perdėm kaip rašalas juodžiausias juodus,—
Vien dantys baltutėliai jų boluoja.
Prabyla taip: „Dabar matau, baronai,—
Šiandieną žūsime visi čia, klony.
Prancūzai, kirskite! Aš pirmas puolu!"
Jam Olivjė: „Narsa pelnysim šlovę!"
Į priešų tirštumą prancūzai bloškias.

CXLV

Pagonys mato: frankų tik saujelė.
Iš džiaugsmo ir puikybės kelia galvas:
„Mes teisūs! Neteisus karalius frankų!“
Šuoliuoja šauniai juodbėriu Marganis.
Ristūną suremia pentinais aukso,
Tarp menčių ietį Olivjė suvaro,
Prakiurdo žvilgantį grandijų šarvą,
Smailė jos perveria krūtinę kiaurai.
„Gražiai kirtau! — surinka jam Marganis.—
Kalnuos pražūt paliko jus karalius.
Nepasidžiaugs, kad skriaudą mums padarė:
Smūgiu šiuo jam atkeršijau už maurus“.

CXLVI

Pajunta Olivjė: mirtis ateina.
Sugniaužia Oteklerą, šveitrų kardą,
Marganiui kerta per auksuotą šalmą,
Jog perlai, krištolai šalin nulaksto,
Galva pusiau suskyla iki žiaunos.
Negyvą trenkia maurą žemėn grafas
Ir taria: „Saracėne, būk prakeiktas!
Žinia, ir Karolis kai ką prarado,
Tačiau nė tu kilmingoms rūmų damoms
Nepasigirsi karalystėj savo,
Kad iš manęs pelnei bent krislą menką,
Kad nuskaudei mane ar kitą franką“.
Ir šaukiasi Rolandą į pagalbą.
Aoi!

CXLVII

Pajunta Olivjė artėjant mirtį.
Nespės ant nekrikštų išgiežti pykčio.
Į priešų tirštumą paleidžia žirgą.

Aplink tik trupa ietkočiai ir skydai,
Kraujuoja kojos, rankos ir krūtinės.
Kas būtų matęs, kaip jis maurus skynė,
Kaip vertė vieną nekrikštą ant kito,—
Minėjęs būtų karžygį kol gyvas.
Ir šaukia grafas „Monžua!“ tolydžio —
Tą šūkį, kurs valdovą lydi žygiuos.
Rolandą, draugą mylimą, vadina:
„Ateikit, broli, prie manęs, jei mylit.
Skaudu, bet mums šiandieną reikia skirtis“.
Aoi!

CXLVIII

Rolandas meta žvilgsnį jam į veidą:
Jau mėlsta, be skaistumo, kraupiai baltas.
Per visą kūną teka rausvas kraujas,
Krešėdamas į žalią pievą teška.
„O dieve, ką daryti? — taria grafas.—
Pražudė, broli, jus drąsa bekraštė!
Tokių kaip jūs nebus daugiau pasauly.
Mieloji Prancūzija, tu našlaitė,
Suniekinta, be riterių, vasalų!
Skaudi bus Karoliui šita nelaimė“.
Balne sukniumba, sąmonės netekęs.
Aoi!

CXLIX

Rolandas štai be sąmonės ant žirgo.
Nuvertas ietim, Olivjė vos gyvas,
Tiek nukraujavęs, kad jam akys pinas.
Aplinkui mato viską lyg per miglą,
Žmonių nebeįžiūri, nepažįsta.
Rolandą priveja lauke kautynių,
Per šalmą smogia, perlais išdabintą.
Lig antveidžio auksuotas plienas skyla,

Tačiau pro galvą ašmenys nuslysta.
Rolandas atsigodi vienu mirksniu,
Lipšniai ir romiai klausia bendražygį:
„Ar kardą keliat prieš bičiulį tyčia?
Juk aš — Rolandas, aš labai jus myliu!
Manęs į dvikovą jūs nevadinot!“
„Dabar girdžiu jus, broli,— šis prabyla.—
Tik jūsų veidas iš akių išnykęs.
Meldžiu atleisti man už šitą kirtį!“
Rolandas taria jam: „Aš sveikas, gyvas.
Atleidžiu jums ir čia, ir amžinybėj“.
Pagerbia nusilenkdami kits kitą,
Su meile širdyje bičiuliai skirias.

CL

Pajunta grafas: jam paskutinioji.
Kaktoj stulpu padėrę akys stojas.
Vien tylą girdi, tamsą mato juodą.
Nuo žirgo lipa, gulasi į žolę,
Atlieka išpažintį, atgailoja,
Rankas sudėjęs, meldžia sau malonės,
Maldauja, kad įleistų viešpats rojun,
Kad sergėtų ir Karolį valdovą,
Ir Prancūziją, ir Rolandą brolį.
Širdis sustoja, šalmas nusivožia,
Suglemba kūnas žolėje narsuolio.
Numiršta grafas, baigias jo kelionė.
Šalia Rolandas verkia ir dejuoja:
Dar negirdėta, kad kas taip raudotų.

CLI

Rolandas mato: draugas nebegyvas,
Sukniubęs žolėje, ramiai jau ilsis.
Su širdgėla didžia rypuoti ima:
„Pražudė, broli, jus drąsa beribė.

Tiek metų būt sykiu mums neprailgo,
Nėkart nenuskriaudėme vienas kito.
Tavęs netekus, lieka man tik mirti".
Ir šit praranda sąmonę markizas,
Ant sprando užsikniaubia Vejantifui.
Į gryno aukso kilpas įsispyręs,
Svyruoja į šalis, bet nenuvirsta.

CLII

Iš lėto atsipeikėja Rolandas,
Ir nuovoką, ir pajėgas atgauna,
O atsigavęs negandą pamato:
Visi kaip vienas mūšy žuvę frankai,
Gyvi — Gotjė Onietis ir Turpenas.
Gotjė Onietis slėnin nusileido,
Kalnuos ryžtingai grūmęsis su maurais.
Jo riteriai visi paguldė galvas,
Nenorom bėgti jam į slėnį teko.
Gotjė Rolandą į pagalbą prašo:
„Kur tu, narsus kary, taurusis grafe?
Kai mudu dviese — lyg nebūta baimės!
Juk aš Melgutą įveikiau kadaise,
Aš, atžala Droono žilaplaukio!
Aš patikau tau kaip šaunus vasalas!
Štai aš — be ieties, mano skydas kiauras,
Grandijos sukapotos, išsinarstę,
O kūnas [visas subadytas maurų.]
Parduodu betgi jiems gyvybę brangiai".
Išgirsta grafas, ką Gotjė pasakė,
Pentinais duria, skuba į pagalbą.
Aoi!

CLIII

Pagauna pyktis, neviltis Rolandą.
Tarp priešų įsisukęs, švaistos kardu,

Nuverčia dvidešimt pagonių žemėn,
Gotjė — šešis, o penketą Turpenas.
„Ak nevidonai! — šaukia rūstūs maurai.—
Gyvų iš čia jų nevalia paleisti!
Kas jų nepuls, viešai tą mes pasmerksim,
O kas pabėgti leis, gaus vardą bailio!“
Pagonys staugti, klykauti pagauna,
Subėga iš visur, apstoja frankus.

CLIV

Rolandas — karžygys, baronas didis,
Gotjė Onietis — riteris narsingas,
Turpenas — išmintingas ir patyręs.
Neatsiliks jie niekad nuo viens kito —
Kardais visi per maurus kelią skinas.
Nušoka žemėn priešų tūkstantinė,
Balnuos šimtai dar keturi šimtinių.
Kirstynėse, matyti, žūti bijo,
Per kardo mojį žengt artyn nedrįsta,
Akstim tik svaidos, iešmais, ietim, strypais.
Gotjė nukauna jie iš pirmo svydžio,
Suvarsto ištisai Turpenui skydą,
Suaižo šalmą, galvą kliudo žilą,
Suyra kiaurai pramuštos grandijos —
Susmigę ietys keturios ten strygso.
Suklumpa pakirstas ristūnas žirgas.
Kaip gaila ir baisu — Turpenas krinta!

CLV

Šit guli arkivyskupas ant žemės,
Jam kūne ietys keturios suvertos.
Tačiau pašoka greit, kaip dera kariui,
Apžvelgia lauką, skuba prie Rolando.
„Aš dar nenugalėtas! — grafui taria.—
Kol gyvas ginklo nededa vasalas“.

Almasą traukia, savo skudrų kardą,
Ir smogia tūkstantkart, apstotas maurų.
Kiek priešų krito, pats matys karalius:
Aplink ras keturis šimtus arabų —
Ką sužeistą, ką vietoje nukautą,
O ką ir atsiskyrusį su galva.
Taip skelbia „Žygiai“, taip vienuolis sako,
Egidijus šventasis, mūšį matęs
Ir Lano vienuolyne jį aprašęs[70].
Kas to nežino, šios sakmės neperpras.

CLVI

Kaip tikras riteris Rolandas kaunas,
Bet kūnas, prakaitu pasruvęs, dega,
Neištveriamas skausmas kausto galvą:
Sutrūko smilkinys jam dumiant ragą.
Kažin, ar Karolis ateis pagalbon?
Jėgas sukaupia, pučia Olifantą.
Išgirsta Karolis, ristūną stabdo.
„Ištiko mus baisi nelaimė,— taria.—
Sūnėnas mano šiandien mus apleidžia,
Mirtim vaduojas — ragas aiškiai sako.
Kas nori spėti, žirgus tepavaro.
Ragai tegaudžia, kiek yra kariaunoj!“
Šeši šimtai šimtų ragų sugriaudžia,
Kalnai ir kloniai aidžiai jiems atsako.
Nuščiūva nekrikštai, kvatot paliauja,
Surinka: „Atžygiuoja jų karalius!“

CLVII

Pagonys šaukia: „Karolis sugrįžta!
Ar girdit, kaip skardena jo trimitai?
Jei Karolis ateis, čia bus skerdynės.
Vėl karas kils, jei liks Rolandas gyvas!
Ispanijos neteksim ir galybės!“

Susiburia gal keturios šimtinės
Karuos užgrūdintų karių rinktinių,
Siautingai, nuožmiai bloškias į puolimą.
Rolandui darbas teks sunkus, vargingas.

CLVIII

Rolandas mato, nekrikštai artėja.
Pabunda jam aršumas, pyktis, jėgos:
Nepasiduos jisai kol gyvas priešams!
Ant Vejantifo, risto žirgo, sėdi,
Pentinais suremia pašones vėlei —
Tuoj mesis ten, kur knibžda saracėnai.
Šalia Turpenas rengias kautis pėsčias.
Jie taria kits kitam: „Jums reikia bėgti!
Ragai kariaunos frankų jau girdėti:
Sugrįžta Karolis, galingas viešpats!“

CLIX

Nemėgo niekad, nekentė Rolandas
Bailių, išpuikėlių, piktų melagių
Nei riterių, kurie prasti vasalai.
Prabyla grafas šitaip į Turpeną:
„Jūs pėsčias, monsinjore, aš — ant arklio.
Širdis man liepia su jumis čia kautis,
Drauge dalintis neganda ir laime,
Ir nieks manęs apleist jus nepriverstų.
Drauge mes grumsime prakeiktus maurus:
Geriausiai priešus kerta Diurandalis“.
„Tai kaukim iš peties! — Turpenas taria.—
Valdovas grįžta, rengia maurams kerštą“.

CLX

Pagonys šaukia: „Vargas mums, Mahome!
Diena baisinga — visko mes nustojom!

Netekome ir perų, ir senjorų.
Su kariauna štai Karolis atjoja.
Ragus prancūzai garsiai dumia toly,
Griausmingą šūkį „Monžua!“ kartoja.
Drąsa Rolando niekas nepranoko —
Joks mirtingasis neįveiks narsuolio.
Greičiau tik traukimės, su iešmais smogę!“
Jie laido ietis ir akstis iš tolo,
Spiečius aštrių smaigų, strėlių plunksnuotų,
Suvarpo grafo skydą, sukapoja,
Suranto, kiaurai pramuša žieduotį,
Bet kūnas — neliestas, nesužalotas.
Tik žirgas, trisdešimtį sykių smogtas,
Negyvas virsta su grafu į žolę.
Palikę lauką, nešdinas pagonys.
Pakyla grafas, stojasi ant kojų.
Aoi!

CLXI

Pikti, sudirgę traukias saracėnai,
Atgal Ispanijon pakrikę bėga.
Negali grafas jiems pavymui lėkti:
Negyvas guli Vejantifas slėny,
Tad vaikščioti turės Rolandas pėsčias.
Turpenui eina sužeistam padėti.
Auksuotą šalmą nuo galvos nuėmęs,
Nutraukia baltas grandijas iš lėto;
Nuvilkęs tuniką, skutais suplėšo,
Užkamšo jais žaizdas kardų ir iečių.
Prispaudžia prie krūtinės, jį apglėbęs,
Paguldo žolėje, kiek panėšėjęs,
Ir atsiprašo, tyliai prakalbėjęs:
„Jūs malonėkite pabūti vienas:
Draugai aplinkui guli numylėti,
Apleisti, palikti be niekur nieko.
Ieškoti eisiu riterių po slėnį —
Prie jūsų kojų suguldysiu pievoj“.

Turpenas sako jam: „Tai paskubėkit!
Šis laukas mums priklauso, ačiū dievui!“

CLXII

Žingsniuoja vienišas Rolandas kloniu,
Kalvas apžvalgo, nuokalnes, skardojus.
Suranda grafą Beranžė, Atoną,
Žereną ir Žerjė, jo bendrakovį,
Paskui Ansejį randa ir Samsoną,
Žerarą, žilą grafą Rusijono.
Rolandas kūnus iš eilės nešioja,
Šalia Turpeno deda juos į žolę,
Gražiai prie kojų guldo į rikiuotę.
Turpenas nesivaldo, ašaroja,
Iškėlęs ranką, laimina velionius:
„Pikta dalia ištiko jus, senjorai!
Lai viešpats dievas atilsį jums duoda
Ir vietą tarp gėlių švenčiausių rojuj!
Kraupu man daros: štai paskutinioji!
Nebematysiu didžiojo valdovo“.

CLXIII

Žingsniuoja kloniu vienišas Rolandas
Ir bendražygį Olivjė pamato.
Nuo žemės kelia, prie krūtinės spaudžia,
Jėgas sukaupęs, prie Turpeno neša.
Šalia kitų ant skydo švelniai deda.
Turpenas išriša, žegnoja grafą.
Rolandas gailis, sielojasi baisiai
Ir taria: „Olivjė, bičiuli mano,
Sūnus Renjė buvai tu — kunigaikščio,
Runero slėnio buvusio markgrafo.
Sulaužyt ietį ar skydus suaižyt,
Išpuikėlius pamokyt ar nuramdyt,

Padėt doriesiems ir paremt nelaimėj,
Prigriebti piktadarį ir palaužti
Joks riteris taip nemokėjo žemėj!"

CLXIV

Rolandas mato: perai suguldyti,
Mieliausias draugas ilsis amžinybėj.
Jam toks graudumas, kad ūmai pravirksta.
Staiga jo veidas mirtinai išblykšta.
Iš didžio gailesio jėgų pristinga:
Be sąmonės nugriūva jis kaip ilgas.
Turpenas taria: „Negi grafas miršta?"

CLXV

Turpenas mato: grafas jau be žado.
Širdies taip niekad jam lig tol nespaudė.
Pasiekia iš palengvo Olifantą:
Skaidrus šaltinis trykšta Ronsevaly —
Atneš jis atsigert vandens Rolandui.
Svyruodamas iš lengvo žengti taikos.
Taip svaigsta jis, kad pajudėt negali:
Nėra jėgų — neteko šitiek kraujo.
Nepereina nė vieno jis arpano[71],
Praranda sąmonę ir kniumba žemėn.
Negailestinga jį mirtis pagauna.

CLXVI

Ir vėlei atsipeikėja Rolandas.
Ant kojų stojas, nors skausmai baisiausi.
Lėtai apžvelgia pakalnes ir kalnus:
Už bendražygių, gulinčių ant žemės,
Parkritęs arkivyskupas Turpenas,
Taurus baronas, šventas dievo tarnas.

Rankas sudėtas kelia jis į dangų,
Atleisti nuodėmes praamžių prašo,
Suteikti rojaus amžiną palaimą...
Ir pasimiršta Karolio vasalas,
Kovojęs ir šventu žodžiu, ir kardu
Kol gyvas su pagonim — priešais savo.
Lai viešpats jam aukštybėse atleidžia!
Aoi!

CLXVII

Rolandas mato: karžygys negyvas,
Išvirtę viduriai ant žemės drykso,
Per kaktą teka smegenys ištryškę,
O baltos, dailios rankos jo abidvi
Sudėtos kryžium guli ant krūtinės.
Aprauda jį, kaip įprasta gimtinėj:
„O riteri taurus, kilmės garbingos,
Tegu malonės viešpats tau nešykšti.
Nuo pat senos apaštalų gadynės
Dar niekas neskleidė taip krikščionybės,
Nemokė dievo žodžio išganingo.
Lai tavo sielai, skausmo nepatyrus,
Į rojų vartai bus atidaryti!“

CLXVIII

Rolandas jaučia: gyvastis apleidžia,
Jau sunkias smegenys, pro ausį teka.
Karštai jis meldžias už perus praamžiui,
O už save — Gabrieliui, rojaus sargui.
Į vieną ranką ima Olifantą,
Į kitą — Diurandalį, šveitrų kardą.
Ispanijon per šūvį arbaleto
Dirvonu palipa aukštyn į kalvą.
Ten, kur du medžiai liemeningi auga,

Tarp luitų marmuro, po jais kur tvaska,
Be žado virsta jis į žolę žalią.
Aukštielninkas mirties ateinant laukia.

CLXIX

Aukšti kalnai, aukšti, išlakūs medžiai.
Tarp luitų keturių, kur saulėj tvaska,
Į žolę žalią gulęs, grafas merdi.
Slapčia, iš pasalų jį seka mauras:
Lavonų krūvoje negyvas dedas,
Dėmėm kraujuotom visas išsitepęs.
Pašoka jis, pripuola prie Rolando.
Drąsus nepaprastai, dailus ir kresnas,
Bet per puikybę gaus padėti galvą.
Apgraibo grafą, jo ginklus ir šarvus.
„Sūnėnas,— taria,— Karolio nukautas!
Arabijon aš nešiuosi tą kardą!"
Tuomet Rolandas sąmonę atgauna.

CLXX

Rolandas jaučia: lyg kas kardą ima.
Akis pramerkęs, šitaip jis prabyla:
„Man regisi, tu, vyre, ne mūsiškis!"
Pagriebia ragą, gniaužtu surakina,
Per šalmą smogia, perlais padabintą.
Ir plienas, ir galva perpus suskyla,
Iššoka akys iš kaktos abidvi,
Po kojų krinta mauras nebegyvas.
Rolandas taria: „Nekrikšte sudvisęs,
Kaip prieš mane ranka tava pakilo?
Ar kas po to laikys tave protingu?
Deja, iš rago šipuliai teliko,
Ant žemės auksas, krištolai nubiro".

CLXXI

Rolandas jaučia: jau aptrauktos akys.
Jėgas sukaupia, keliasi nuo žemės.
Išbalęs veidas, kraujo — nė lašelio.
Prieš tamsų luitą stovi jis su kardu.
Pagiežos pilnas, smogia kirčių dešimt.
Neskeldi plienas, netrupa, tik žvanga.
„Padėki man, švenčiausioji mergele!
Tave palikti gaila, Diurandali!
Man nereikės tavęs anam pasauly.
Kiek priešų mūšiuos tavimi nukauta,
Kiek karalysčių nukariauta, žemių,—
Karalius su žila barzda jas valdo!
Kad bailiui, vengiančiam kovos, netektum!
Ilgai tu priklausei narsiam vasalui,
Tokių kaip tu neberegės mūs kraštas!“

CLXXII

Kapoja sardonikso luitą grafas.
Netrūksta plienas, netrupa, tik žvanga.
Rolandas mato: nepajėgs suskaldyt,
Ir gailų žodį savo ginklui taria:
„O Diurandali, o šveitrusis karde,
Kaip blizga, tviska tavo plienas saulėj!
Tave padovanojo Morianoj
Praamžiaus siųstas angelas karaliui,
Idant prijuostų riteriui šauniausiam,—
Tuomet valdovas man tave ir davė.
Tavim nukariavau Anžu, Bretanę,
Tavim užgrobiau Puatu ir Meną,
Tavim nukariavau laisvus normandus,
Užgrobiau Akvitaniją, Provansą,
Romaniją ir langobardų žemę,
Šalis turtingas lenkų ir flamandų,
Užgrobiau Karoliui žemes bavarų,
Konstantinopolį, burgundų kraštą.

Jo klauso airiai, žiauriai nukariauti,
Nuolankūs jam velsiečiai, škotai, saksai,
Priklauso sostui Anglija kaip lenas[72];
Tavim nukariavau kraštų daug, žemių
Žilajam mūsų Karoliui karaliui.
Skaudu ir gaila skirtis, mano karde!
Numirsiu, bet neatiduosiu maurams.
Nuo gėdos, dieve, mus tokios apsaugok!“

CLXXIII

Kapot įninka tamsų luitą grafas.
Atskyla dievas žino kiek atšaižų.
Nelūžta plienas, netrupa, tik žlega.
Atšoka kardas vis aukštai į dangų.
Rolandas mato: veltui jis taip stengias,
Ir taria savo ginklui žodį gailų:
„Ak Diurandali, geras, šventas karde!
Relikvijų kote tavajam aibė:
Drabužio skiautė motinos švenčiausios,
Bazilijaus lašelis švento kraujo,
Plaukai dar Dionyzo, Petro dantys.
Ne dieve duok, kad tu pakliūtum maurams!
Verčiau krikščionims dar pasitarnauki.
Kad bailiui į rankas tik nepatektum!
Tavim tiek žemių buvo nukariauta
Mūs žilabarzdžiui Karoliui karaliui.
Turtus pelnei jam, neregėtą galią“.

CLXXIV

Rolandas jaučia: traukiasi gyvybė,
Mirtis jau leidžias iš galvos į širdį.
Bėgte nubėga prie pušies ūksmingos,
Į žalią žolę gulas ant krūtinės,
Po kūnu kardą, ragą pasikišęs.
Pagonių pusėn veidu atsigrįžta,

Idant pamatęs Karolis Didysis
Ir jo vasalai šitaip pasakytų:
Nenugalėtas mūsų grafas mirė!
Kaltes Rolandas dievui išpažįsta
Ir prašo teiktis pirštinę priimti.[73]
Aoi!

CLXXV

Rolandas jaučia: mirt atėjo metas.
Nukreipia veidą į pagonių šalį,
Krūtinėn kumščiu mušasi sugniaužtu:
„Kaltes man teikis, viešpatie, atleisti,
Menkas ir dideles, o jų nemaža
Nuo tos dienos, kai atėjau pasaulin,
Lig šių kautynių, kur man žūti lemta!“
Dievopi kelia pirštinę Rolandas,
O prie jo leidžias angelai iš aukšto.
Aoi!

CLXXVI

Rolandas merdėja pušies pavėsy,
Nukreipęs veidą pusėn saracėnų.
Prisimena, kiek atminimas siekia,
Kraštus, kadaise šauniai nugalėtus,
Gentis savuosius, Prancūziją mielą,
Valdovą, kurs dorybes jam įdiegė.
Pravirksta, susitvardyt nepajėgia,
Bet nepamiršta pasirūpint siela,
Kaltes atleisti prašo poną dievą:
„Esi didžiai teisingas, dieve tėve.
Nuo liūtų tu išgelbėjai Danielių,
Iš mirusiųjų Lozorių prikėlei.[74]
Prašau man, nusidėjėliui, padėti
Ir pasmerkimo atitolint grėsmę!“
Rolandas meldžias, pirštinę iškėlęs.

Ją paima arkangelas Gabrielius.
Galva nusvyra ant peties iš lėto,
Numiršta riteris, rankas sudėjęs.
Atsklendžia cherubinas, siųstas dievo,
Ir šventas Mykolas, karių globėjas.
Drauge su jais — arkangelas Gabrielius.
Trise į rojų neša grafo vėlę.

CLXXVII

Rolandas mirė, jau nukilo rojun.
Valdovas Ronsevalin atžygiuoja.
Nėra nei kelio, nei takelio klony,
Nė vieno sprindžio žemės be lavono:
Kas žingsnis guli frankas ar pagonis.
„Kur tu, sūnėne? — Karolis dejuoja.—
Kur tu, Turpenai, Olivjė šaunuoli?
Žerenas kur, Žerjė, jo bendrakovis?
Kur grafas Beranžė? Kur tu, Atonai?
Kur man mieli Ivonas ir Ivoris?
O kurgi Anželjė, narsus gaskonas,
Ansejis išdidusis ir Samsonas,
Žeraras, karžygys iš Rusijono,—
Kur mano perai[75], narsiai maurus kovę?“
Bet veltui šaukia — atsako nė žodžio.
„O dieve mano! — vėl suaimanuoja.—
Ak, nebuvau čia prasidėjus kovai!“
Sudirgęs barzdą raunasi valdovas,
Ir lieja ašaras visi baronai.
Nualpę griūva tūkstančiai narsuolių.
Labiausiai Nemas rypauja, sielojas.

CLXXVIII

Nėra nė vieno riterio, didiko,
Kuris neverktų graudžiai nusiminęs.
Sūnų ir brolių rauda jie, saviškių,

Genčių, draugų, senjorų, bendražygių.
Daug guli jų be nuovokos parkritę.
Raminas kunigaikštis Nemas pirmas,
Valdovui žodį taria jis protingą:
„Ana ten, priešaky, už poros mylių,
Išvien, kiek akys mato, dulkės kyla:
Pagonių vieškeliuos knibždėte knibžda.
Pirmyn! Atkeršykim, juos prisiviję!"
„Toli jie! — taria Karolis Didysis.—
O dieve, leiski man jiems atsilygint!
Jie žiedą Prancūzijos man nuskynė!"
Otoną ir Miloną pavadina,
Tibo Reimsietį kviečia, Žeboiną.
„Jums saugot lauką pavedu kautynių
Ir tuos, kur žuvo čia kovoj garbingoj,
Kad nei vilkai, nei liūtai nedraskytų,
Kad riterių paliesti niekas gyvas,
Nei tarnas, nei ginklanešys nedrįstų,
Kol grįšime, jei taip bus dievo likta!"
Atsako šie su pagarba meilinga:
„Bus padaryta, jūsų didenybe!"
Jiems tūkstantį karių valdovas skiria.
Aoi!

CLXXIX

Valdovas pūsti trimitus įsako,
Pagonių vytis vedasi kariauną.
Pakrikę traukiasi atgal arabai,
Petys petin įdurmu joja frankai.
Karalius mato: saulė veikiai leisis.
Nuo žirgo nulipa į žolę žalią,
Ant kelių klumpa, meldžiasi praamžiui,
Kad malonėtų sutureti saulę,
Prailgint dieną ir sutrumpint naktį.[76]
Ir šit išgirsta angelą karalius —
Tą, kurs kalbėjo jam ne vieną kartą:
„Jok, Karoli, šviesos tau bus lig valiai.

Tautos pražuvo žiedas — dievas mato.
Piktadariams atkeršyti tau leista!“
Bematant šoka Karolis į balną.
Aoi!

CLXXX

Stebuklą Karoliui padaro dievas:
Ūmai vakarė saulė stoja vietoj.
Prancūzai sparčiai vejas saracėnus.
Val Tenebrė užklumpa, kauna priešus
Ir varo juos prie Saragosos sienų.
Kapoja nekrikštus, kiek leidžia spėkos,
Kelius jiems atkerta, iš šonų riečia.
Pagonys mato: Ebro upė prieky,
Vanduo gilus, sraunus, siautingai bėga,
Nei valties, nei laivelio neregėti.
Pagalbos meldžia Tervaganą dievą,
Į srautą šoka, bet negelbsti niekas.
Šalmai, grandijos nugramzdina vienus —
Tie nugarma dugnan, iškart prigėrę;
Kiti paplaukia keletą dar sieksnių;
Laimingi tie, kurie nuskęsta spėriai.
Visi nusigalavę upėj lieka.
Prancūzai gedi Karolio sūnėno.
Aoi!

CLXXXI

Valdovas mato: nebeliko maurų —
Kas žuvo vandeny, o kas nuo kardo.
Kariaunai neregėtas grobis teko.
Nuo žirgo lipa Karolis karalius,
Ant žemės puola, šlovina praamžių.
Pasikelia jau nusileidus saulei.
„Čia apsistosime,— karalius taria.—
Vėlu kariaunai grįžt į Ronsevalį.

Be to, žirgai pavargę, nusivarę,
Juos iššaboti, nubalnoti metas,
Į lanką ganiavon paleisti nakčiai".
Prancūzai pritaria: „Teisybę sakot".
Aoi!

CLXXXII

Nakvynės liepia apsistot valdovas.
Prancūzai žemėn plynumoj nušoka,
Putotus žirgus sparčiai nubalnoja,
Tuoj pat numauna kamanas auksuotas,
Paleidžia juos lankon į jauną žolę:
Neturi kito pašaro paduoti.
Suminga tiesiai žemėje baronai.
Apie sargybas niekas negalvoja.

CLXXXIII

Valdovas gulasi ilsėtis pievoj.
Galvūgaly — jo ilgakotė ietis.
Tą naktį nenusišarvavęs miega:
Grandijos sidabru aptrauktos, šviesios,
Su perlais paauksuotais šalmas plieno,
Ir Žuajėzas[77] prie šalies prisietas,
Tris dešimtis spalvų mainąs per dieną.
Kas mūsų negirdėjo apie ietį,
Nuvėrusią kadais ant kryžiaus Jėzų?
Jos antgalį valdovui davė dievas[78],
O tas į kardo kotą jį įtvėrė.
Didžios tos viešpaties malonės dėlei
Džiugiuoju jį vadina, Žuajėzu.
To frankų vyrai nepamiršta niekad,
Todėl su „Monžua!" jie puola priešą,
Todėl nėra jų niekas nugalėjęs.

CLXXXIV

Šviesi naktis, danguj mėnulis švyti.
Sūnėno gedi Karolis Didysis,
Širdim sugelta Olivjė vis mini,
Perus, kitus šaunios kariaunos vyrus,
Krauju pasruvusius slėny, negyvus.
Graudingai verkia Karolis, nerimsta,
Praamžių meldžia sielas išganyti.
Nualintas dejonės sopulingos,
Užminga pagaliau išsikankinęs.
Aplinkui pievose kariai sumigę.
Pakirto didis nuovargis net žirgus:
Rupšnoja žolę gulomis, nekyla.
Kai priremia bėda, išmoksti visko!

CLXXXV

Karalius Karolis per miegą blaškos.
Gabrielių siunčia iš dangaus praamžius,
Valdovą uoliai sergėti įsako.
Galvūgaly Gabrielius budi naktį,
Apreiškia jam per pranašišką sapną,
Koks pragaištingas mūšis frankų laukia:
Negerą duoda jis, grėsmingą ženklą.
Valdovas pakelia akis padangėn:
Ten šėlsta viesulai, perkūnai, speigai,
Baisingos vėtros siaučia, šiurpios audros.
Žaibų ugnis liepsnoja, tviska, dega
Ir netikėtai prancūzus apsiaučia.
Uosinės, obelinės ietys pleška,
Sutirpsta tuoj auksinės skydų akys,
Aštrių smaigų, aksčių mediena eiži,
Šalmų, grandijų plienas lydos, varva.
Siaubinga neganda ištinka frankus:
Užpuola juos lokiai ir leopardai,
Šėtonai, angys, slibinai, gyvatės;
Užgriūva grifų tūkstančiai kariauną

Ir sukapot, suryti frankus taikos.
Baronai šaukia jam: „Karaliau, gelbėk!“
Grūžtis ir gailestis valdovą drasko.
Padėti bėgtų, bet užstotas kelias:
Iš girios liūtas išlekia didžiausias,
Išpuikęs, piktas ir nuožmus, bebaimis,
Užpuola Karolį, nagus suleidžia.
Šis stoja drąsiai grumtis su pabaisa,
Nors nenumano, kam laimėti lemta.
Bet neatbunda iš miegų karalius.

CLXXXVI

Po šio regėjimo ateina kitas:
Ekse, terasoj, Karolis Didysis,
Su juo — lokys, prisietas dviem grandinėm.
Atbėga trisdešimt lokių iš girios,
Apstoja jį, žmogaus balsu prabyla:
„Paleiskit lokį, jūsų didenybe,
Jums nevalia laikyt jo prirakinto.
Mes gelbėti privalome savišką!“
Staiga iš rūmų išlekia skalikas,
Didžiausią lokį puola įnirtingai,
Abu žalion žolėn sukibę ritas.
Karalius stebi kovą nematytą,
Galvoja jis, katras paims gi viršų.[79]
Tiek leidžia dievo angelas išvysti.
Karalius miega, lig išaušta rytas.

CLXXXVII

Marsilis joja tiesiai Saragoson.
Alyvmedžio pavėsyje sustoja,
Nuimti šalmą, kardą, šarvus duoda,
Bejėgis gulasi į žalią žolę.
Lig riešo dešinė ranka nušniota.
Netekęs daugel kraujo, mauras slopsta.

Žmona jo gailiai verkia, Bramimonda,
Vaitoja nusiminusi, rypuoja.
Piktai burnoja tūkstančiai pagonių
Ir Prancūziją mielą, ir jos poną.
Pas Apoleną puola jie į grotą,
Išdergia stabą paskutiniais žodžiais:
„Netikęs dieve, atėmei mums šlovę,
Marsilį leidai priešams sudoroti!
Geriausiam tarnui — užmokestis blogas!“
Vainiką, skeptrą dievui jie nugrobia,
Už rankų pakabina ant kolonos,
Paskui nuverčia žemėn sau po kojų,
Sudaužo pagaliais, suskaldo kuokom.
Iš Tervagano deimantą išruopia,
Į gilų griovį Mahometą bloškia:
Lai kiaulės, šunys graužia ir bjauroja!

CLXXXVIII

Marsilis pagaliau atgauna žadą,
Tarnams į lovą nešti jį įsako,
Į puošnią, skliautais ištapytais menę.
Žmona jo Bramimonda gailiai rauda,
Likimą keikia, raunasi sau plaukus.
Iš nevilties didžiu balsu ji šaukia:
„O, Saragosa, palikai našlaitė!
Valdovo netekai ir siuzereno!
Jį išdavė dievai, niekšingi klasčiai,—
Kovos lauke paliko be pagalbos!
Emyras bus bailys ir silpnadvasis,
Jei nepakels prieš frankų gentį kardo,
Prieš tuos išpuikėlius narsius, bebaimius!
Karalius Karolis jų žilabarzdis
Didybės pilnas, šlovina tik drąsą:
Kol gyvas dar nėra kautynių vengęs.
Deja, nėra tokių, kas jį nukautų!“

CLXXXIX

Ispanijoje Karolis karalius
Septynerius metus išvien kariavo,
Užgrobė miestų ir tvirtovių daugel.
Marsilis priešinos nirtingai frankams,
Bet greit prašyti paspirties nusprendė —
Į Babilono[80] miestą žinią davė.
Ten viešpatavo žilas Baliganas,
Senesnis už Vergilijų, Homerą.
Emyrą paramos Marsilis meldė:
Jei neatvyksiąs su pulkais pagalbon,
Savus dievus paminsiąs jis bematant,
Krikščionių perimsiąs tikybą šventą;
Su Karoliu mėginsiąs susitaikint.
Ilgai emyras telkiasi kariauną —
Jam karalysčių pusšimtis priklauso.
Laivyną didį žygin ruošt įsako —
Šimtus laivų, triremų ir galerų.
Prie Aleksandrijos galop suplaukia
Laivynas, pasirengęs vykt į karą.
Tik vasarai atėjus, Baliganas
Išplaukia jūron su visais vasalais.

CXC

Didžiu laivynu plaukia saracėnai.
Švytuoja irklai, burės plazda vėjy,
Raguos pirmagalių, aukštai ant rėjų
Karbunkulų, žibintų aibės žėri.
Iš aukšto jūrą jie toli nutvieskia —
Nakties metu gražesnė ji nei dieną.
Ispanijos krantai iškyla prieky,
Laivyno žiburių šviesos užlieti.
Marsiliui gerą praneša naujieną.
Aoi!

CXCI

Nėmaž nerūpi pailsėt pagonims,—
Iš jūros upėn tiesiai pasiduoda,
Praplaukia ir Marbrizą, ir Marbrozą,
Ebru tolydžio iriasi prieš srovę.
Žibintai ir karbunkulai žioruoja
Ir visą naktį aiškiai kelią rodo.
Atplaukia paryčiu į Saragosą.
Aoi!

CXCII

Giedra diena, padangėj šviečia saulė.
Emyras išlipa krantan iš laivo.
Po dešinei žingsniuoja Espanelis,
Įdurmu — septyniolika karalių,
O kunigaikščių ir grafų — be skaičiaus.
Grynam lauke, žalioj žolėj, po lauru,
Paklotas atlaso kilimas baltas,
Ant jo užkeltas sostas dramblio kaulo.
Į sostą aukštą sėdas Baliganas,
Visiems kitiems aplink sustot įsako,
Kaip pridera valdovui, žodį taria:
„Klausykit, riteriai, vasalai šaunūs!
Karalius Karolis, valdovas frankų,
Kol aš neleisiu, nepraris nė kąsnio.
Jis prieš mane Ispanijoj kariauja,
O aš jį Prancūzijoje palaušiu.
Lig paskutinio grumsiuos be paliaubų.
Jei pasiduoti nenorės — nukausiu!“
Pagonis pirštine per kelį trenkia.

CXCIII

Taip taręs, ryžtasi tvirtai emyras:
Už kalną aukso neatsisakys jis

Prieš Karolį, į Eksą, traukti žygin.
Didžiūnai pritaria, jo ryžtą giria.
Du riterius jisai pasivadina:
Klarjenas — vienas, Klarifanas — kitas.
„Abu jūs sūnūs esate garsingo
Karaliaus Maltrajeno, mano vyčio!
Į Saragosą greitai ginkit žirgus,
Skubiai Marsiliui neškit gerą žinią:
Padėt jam atplaukiau aš su laivynu.
Sutiksiu frankus — nuožmios bus grumtynės!
Šią pirštinę nuo dešinės Marsiliui
Įteikite kaip mano laidą tvirtą!
Įduokite ir lazdą aukso gryno —
Lai vyksta čion prisiekt ištikimybės.
Sutriuškintas bus Karolis Didysis:
Jei nemaldaus po kojom atleidimo,
Krikščionių neišsižadės tikybos,
Nutrenksiu kardu nuo galvos vainiką!"
Jam saracėnai: „Puikiai pasakyta!"

CXCIV

Emyras taria: „Ant žirgų, baronai!
Štai pirštinę ir lazdą jums įduodu!"
Atsako vyčiai: „Jojame, senjore!"
Į Saragosos miestą lekia šuoliais,
Per dešimt vartų, per tris tiltus joja,
Gatvelėm, kuriose būriuoja žmonės,
Į aukštutinį miestą pasiduoda.
Prie rūmų paregi minias pagonių:
Visu balsu tie verkia ir vaitoja,
Sau plaukus raunas, rėkia, aimanuoja,
Ir Tervaganą keikia, ir Mahomą,
Ir Apoleną paskutiniais žodžiais.
„Kur gausim, vargšai, apgintį ir globą?
Dievai nelaimę siunčia ir nešlovę!
Netekome Marsilio mes, valdovo:
Nukirto ranką grafas nevidonas.

Ir Žurfalėjus nebesės į sostą!
Nuo frankų priklausysime malonės!“
Abudu vyčiai nuo žirgų nušoka.

CXCV

Palieka juos alyvmedžio pavėsy,
Įduoda pavadžius dviem saracėnams
Ir, už apsiaustų viens kitam paėmę,
Aukštyn į rūmus laiptais kopia dviese,
Puošnion skliautuoton menėn žengia tiesiai,
Tačiau dievus pagarbina ne vietoj:
„Tesaugo Apolenas, mūsų viešpats,
Ir Tervaganas, mus ginąs nuo priešų,
Marsilį narsųjį ir karalienę!“
Jiems taria Bramimonda: „Kas per niekai!
Dievai tie neapsaugojo nuo gėdos:
Piktas išdaigas Ronsevaly krėtė,
Kariauną maurų leido nugalėti,
Valdovui mano mūšy nepadėjo.
Štai dešiniąją ranką pagal riešą
Rolandas galingasis jam nurėžė.
Ispanija prieš Karolį bejėgė.
Kur aš, bedalė nelaiminga, dėsiuos?
Nejau nepadarys man galo niekas?“
Aoi!

CXCVI

„Nurimkit, ponia! — jai Klarjenas taria.—
Jums gerą žinią siunčia Baliganas:
Apgint Marsilį ryžtasi nuo frankų.
Štai jo lazda ir pirštinė — jo laidas.
Jis turi Ebro upėje armadą:
Ten tūkstančiai liburnų ir galerų,
Triremų, eldijų, galybė baržų.
Galingas ir bebaimis Baliganas,

Įveikti Karolį jo žemėj žada:
Nukaus arba primes jam savo valią!“
Jam Bramimonda: „Kam svetur keliauti?
Ir netoliese galit rasti frankus:
Septynerius metus prieš mus kariauja.
Valdovas jų — narsus karys ir vadas,
Veikiau numirs nei bėgs iš mūšio lauko.
Nebijo jis nėmaž jokių karalių.
Nebaisūs Karoliui pagonys maurai“.

CXCVII

„Gana! Tylos! — Marsilis taria žmonai.—
Kalbėti prašom su manim, senjorai!
Kaip matot, vyčiai, aš mirtim vaduojuos.
Ir nebėra nė kam palikti sosto:
Prancūzai sūnų vakar man nukovė.
Atvykstant laukiu jūsų aš valdovo:
Ispaniją jo rankon atiduodu.
Lai ima visą kraštą, jeigu nori,
Bet nuo prancūzų lai mus išvaduoja.
Tik dar patarti Baliganui noriu,
Kaip paklupdyti Karolį prie kojų.
Įteikite raktus jam Saragosos,
Kad patikėtų vasalu senjoras“.
Atsako vyčiai: „Lemtas jūsų žodis!“
Aoi!

CXCVIII

Marsilis taria: „Karolis Didysis
Man šalį nusiaubė, išžudė vyrus,
Kur buvo miestai, liko tuščios plynės.
Prie Ebro apsistojęs jis nakvynės —
Daugių daugiausia bus septynios mylios.
Kariauną teveda tenai emyras
Ir stoja tuoj į mūšį žūtbūtinį“.

Raktus įduoda nekrikštams Marsilis.
Žemai jam lenkiasi abudu vyčiai,
Žemyn iš rūmų laiptais greitai lipa.

CXCIX

Abudu vyčiai ant žirgų užšoka,
Per miestą paskubom neramūs joja,
Ten, kur emyras laukia, lekia šuoliais,
Raktus įteikia miesto Saragosos.
Emyras klausia: „Ką gi sužinojot?
Kodėl Marsilio nematau prie kojų?“
Klarjenas taria: „Jis mirtim vaduojas.
Žygiavo vakar frankai jau namopi —
Tarpekliais vedė juos narsus valdovas.
Paliko saugą, vertą gero žodžio:
Rolandas buvo ten, sūnėnas jojo,
Su perais ir su Olivjė šauniuoju,
Ir su šimtinių dviem šimtais baronų.
Marsilis saugą umaru užpuolė
Ir su Rolandu mūšy susijojo.
Diurandaliu šis taip Marsiliui smogė,
Jog sulig riešu dešinę nušniojo.
Paskui Rolandas sūnų jo nukovė
Ir daugelį baronų iškapojo.
Marsiliui teko trauktis Saragoson.
Lig Ebro sekė Karolis pėdom jo.
Padėt Marsilis meldžia jus, senjore,
Ispaniją paimt į savo globą“.
Emyras susimąstęs sėdi soste,
Toks skausmas ima jį, net temsta protas.
Aoi!

CC

„Šviesus emyre,— taip Klarjenas taria,—
Kautynės vakar buvo Ronsevaly.

Padėjo galvas Olivjė, Rolandas
Ir perai, numylėti jų karaliaus,
Nukauti du šimtai šimtinių frankų.
Marsilis rankos dešinės neteko.
Prie Ebro prirėmė prancūzai maurus.
Ispanijoj nūnai nebėr kariaunos:
Kas nenuskendo, tą nukirto kardas.
Dabar prancūzų stovykla pakrantėj,
Čia pat, ir jeigu duosite tik ženklą,
Kariaunai jų per daug vėlu bus trauktis".
Rūsčiu užsidega emyro akys,
Sukyla jam ir įkarštis, ir džiaugsmas.
Nuo sosto savo stojas Baliganas
Ir taria taip: „Negaiškite, vasalai!
Laipinkit vyrus iš laivų į krantą,
Ir jojam! Jei nespės pabėgt karalius,
Atkeršyt už Marsilį pasistengsiu:
Už ranką Karolis atlygins galva!"

CCI

Laipinas iš laivų krantan pagonys,
Skubiausiai žirgus ir mulus balnoja
Ir — ką beveiks? — per lygumą šuoliuoja.
Išlydi Baliganas žygin jotį,
Į Žemalfeną kreipiasi: „Barone,
Tau patikiu kariauną vest į kovą!"
Ant bėro žirgo sėdasi valdovas,
Su kunigaikščiais keturiais išjoja,
Pasiekia veikiai miestą Saragosos.
Prie marmurinio priebučio nušoka,
Grafai prilaiko kilpą jam maloniai.
Į rūmus laiptais Baliganas kopia.
Jo pasitikt išbėga Bramimonda
Ir taria: „Vargšė aš tikra, senjore!
Prarado vyras ir karalius šlovę!"

Ir karalienė jam į kojas puola.
Jis prikelia, abu didžiai sielojas.
Aoi!

CCII

Marsilis mato priešais Baliganą,
Dviem maurams iš Ispanijos įsako:
„Mane laikykit tiesiai prieš karalių“.
Pats pirštinę kaire ranka sugniaužia.
„Senjore ir valdove mano,— taria,—
Jums atiduodu visą savo kraštą —
Ir Saragosą, ir jos plačią žemę.
Aš pražudžiau save ir visą tautą“.
„Man jūsų gaila,— Baliganas taria.—
Deja, aš negaliu ilgai čia gaišti:
Nelauks manęs gi Karolis karalius.
O pirštinę imu kaip iš vasalo“.
Iš menės apsiašarojęs žengia.
Aoi!
Emyras leidžias marmuriniais laiptais,
Į balną sėda, šuoliais žirgą veja,
Sugrįžta pas kariauną ir ją veda,
Skambiu balsu pulkams sušunka tarpais:
„Pirmyn, pagonys! Gal jau bėga frankai!“
Aoi!

CCIII

Vos dangų spinduliai aušros nušviečia,
Valdovas frankų keliasi iš miego.
Nakčia karalių sergėjęs Gabrielius
Jį peržegnoja, dešinę pakėlęs.
Valdovas rengias, be šarvų palieka.
Nusišarvuoja ir kiti kaip vienas.
Netrukus kariauna į žirgus sėda,
Keliais ir vieškeliais tarpeklių lekia

Į Ronsevalį žuvusių gedėti,
Apverkti kritusių kautynių dieną.
Aoi!

CCIV

Į Ronsevalį Karolis sugrįžta,
Pravirksta graudžiai, žuvusius išvydęs,
Prancūzams taria: „Žirgus prilaikykit,
Kariaunos priešaky aš josiu pirmas:
Tikiuos sūnėną rasti kur parkritus.
Ekse mes šventėm šventę iškilmingą,
Ir mano riteriai narsuoliai gyrės
Laimėtom pergalėm, didingais žygiais.
Rolandą tariant išgirdau aš tyliai:
„Jei lemta bus svečioj šaly man mirti,
Gulėsiu priekyje savų negyvas,
Į priešo pusę veidu atsigrįžęs:
Kaip nugalėtojui pritinka, krisiu“.
Baronai liekasi per ieties svydį.
Į kalvą Karolis nukreipia žirgą.

CCV

Kalvoj valdovas dairosi sūnėno:
Nulaistyta krauju prancūzų pieva,
Perdėm, atrodo, vien raudonos gėlės.
Pravirksta jis, valdytis nepajėgia.
Po medžiais dviem atsiduria, pavėsy,
Luitus tris mato, išrantytus plieno,
Šalia išvysta gulintį sūnėną.
Kaip gali nedrebėt jis, nesisielot?
Nusėda žemėn, prie Rolando bėga,
Širdim suspausta jį stipriai apglėbia,
Be sąmonės su juo susmunka vietoj.

CCVI

Atgauna vėlei sąmonę valdovas.
Tjeri su Žofrua, prakilnūs broliai,
Aslenas, Nemas prie karaliaus puola,
Sodina jį po pušimi į žolę.
Sūnėną mato gulintį valdovas,
Pravirksta graudžiai, tyliai aimanuoja:
„Meldžiu, mielasis, dievą tau malonės!
Pasauly nebebus tokių narsuolių,
Kurie gebėtų taip kaip tu kovoti!
Kas gins dabar, Rolandai, mano šlovę?“
Be sąmonės sukniumba jis į žolę.
Aoi!

CCVII

Valdovas vėlei sąmonę atgauna.
Tvirtai jį laiko keturi vasalai.
Pažvelgia žemėn, vėl sūnėną mato:
Gražus jo kūnas, tik be kraujo lašo,
Sustingęs žvilgsnis, apsiniaukę akys.
Rypuoja Karolis karštai, su meile:
„Te rojun priima tave aukščiausias,
Būk gėlėse tenai, šventųjų tarpe!
Kam atvedžiau tave į maurų kraštą?
Kol gyvas aš tavęs gedėt neliausiu!
Bemat neteksiu aš šlovės ir galios!
Nebus, deja, kas gina mano garbę:
Draugų man, regis, nebėra šioj žemėj!
Kas iš genčių prilygs narsa Rolandui?“
Valdovas saujomis sau raunas plaukus.
Jo pulkas šimtatūkstantinis rauda,
Nieks nepajėgia ašarų užgniaužti.
Aoi!

CCVIII

„Rolandai, greit aš būsiu Prancūzijoj.
Kada į savo Laną aš nuvyksiu,
Svečiai suplauks iš daugel karalysčių.
„Kur grafas,— klaus jie,— karvedys didysis?"
Sakysiu: „Mūšy žūt jam buvo skirta!"
Didžiam skausme valdysiu Prancūziją,
Nelemta bus šviesios dienos išvysti".

CCIX

„Rolandai mielas, karžygy tu jaunas!
Kai vėl Ekse, koplyčioj būsiu savo,
Naujienų sužinot sueis vasalai.
Siaubingą, skaudžią žinią jiems paskelbsiu:
„Man žemių neužims daugiau Rolandas!"
Sujudę saksai stos prieš mus į karą,
Ir vengrai, ir bulgarai ims maištauti,
Sukils Apulija, Roma, Palermas,
Juodoji Afrika ir Kalifernas[81].
Ir prasidės nelaimės man ir kančios.
Kas pergalingai ves kovon kariauną,
Kai žuvo tas, kuris mums rodė kelią?
Mieloji Prancūzija, tu našlaitė!
Taip širdį gelia — noro nėr gyventi!"
Valdovas plaukus nuo galvos sau raunas,
Dejuoja, sidabrinę barzdą draskos.
Jo pulkas šimtatūkstantinis rauda.

CCX

„Meldžiu, mielasis, dievą tau malonės!
Tepriima tave aukščiausias rojun!
Tava žūtis — dėmė tėvynės šlovei.
Taip širdį gelia — mirti aš tenoriu.
Paguldėt galvas dėl manęs, baronai!

Sūnau Marijos, o dangaus valdove,
Neleiski man palikti šito klonio,
Iš kūno mano sielą išvaduoki,
Kad su anų vėlėm prieš dievą stotų.
Leisk čia man amžinu miegu miegoti!"
Karalius barzdą draskos, ašaroja.
Ir taria Nemas: „Kaip skaudu valdovui!"
Aoi!

CCXI

Prabyla Žofrua: „O, didenybe,
Dėl dievo meilės, sielvartą maldykit.
Lai surenka kariai lauke kautynių
Visus, kurie nuo maurų rankos krito:
Į bendrą kapą dera juos guldyti".
Valdovas taria: „Pūskite trimitą!"
Aoi!

CCXII

Į ragą pučia Žofrua bematant.
Įsako Karolis nusėsti frankams,
Draugų lavonus rinkti Ronsevaly
Ir juos guldyt į vieną bendrą kapą.
Daug kanauninkų, kunigų kariaunoj,
Daug vyskupų, vienuolių ir abatų:
Velioniams nuodėmes, kaltes atleidžia,
Palaimina visus vardu praamžiaus,
Apsmilko myra, smilkalais kvapniaisiais,
Palaidoja su iškilme didžiausia.
Ką bedarysi? Juos palikti reikia.
Aoi!

CCXIII

Su jais neduoda laidoti karalius
Trijų: Rolando, Olivjė, Turpeno.
Jam regint, liepia krūtines atverti,
Išimti širdis, jas įsupt į skarą,
Tada sudėt į marmurinį karstą,
O kūnus — kvepaluos brangiuos išmaudyt,
Ambrozija, tauriu vynu nuplauti,
Paskui įsiūti juos į elnių kailius.
Otonui, Žeboinui jis įsako,
Ir dar Tibo, taip pat Milonui grafui:
„Trimis vežimais palaikus gabenkit“.
Užkloja kūnus atlasu Galazos[82].
Aoi!

CCXIV

Namo patraukęs Karolis Didysis
Išvysta maurų saugą priešakinę.
Nuo būrio jų atsiskiria du vyčiai,
Prijoja, skelbia jam vardu emyro:
„Karaliau išdidus, tau bėgt netinka!
Tave emyras mūsų baigia vytis:
Čionai kariauną vedasi skaitlingą.
Dar šiandien tavo drąsą išmėginsim“.
Susiima valdovas barzdą žilą,
Prisimena karius, kurie čia krito.
Apžvelgia išdidžiai kariaunos vyrus,
Griežtai surinka jiems balsu griausmingu:
„Baronai mano, prie ginklų! Į žirgus!“
Aoi!

CCXV

Ginkluotis pirmas imasi valdovas:
Jis maunas šalmą, velkasi žieduotį,

Prie šono Žuajėzą prisijuosia,
Kuris tarytum saulė spinduliuoja.
Kabinasi ant kaklo skydą puošnų,
Tvirtai sugniaužia saujoj ieties kotą,
Į žirgą sėda, eiklų Tansandorą[83],
Kadais laimėtą prie brastos Marsono,
Nukovus Malpaleną iš Nerbonos.
Pavadį meta, suremia pašones,
Pro šimtą tūkstančių karių šuoliuoja:
„Su viešpačiu ir su Petru šventuoju[84]!“
Aoi!

CCXVI

Prancūzų šimtas tūkstančių nusėda.
Šarvuojas kariauna, pasklidus pievoj.
Šalmai tvirti, grandijos kaip nulietos,
Žirgai greiti, o ginklai kieto plieno.
Baronai ant ristūnų sėda vėlei.
Jei bus grumtynės, aršiai puls kaip vienas!
Viršum šalmų plevena vėliavėlės.
Valdovui į pulkus žiūrėti miela.
Taip taria jis Žozranui Provansiečiui,
Antelmui, Nemui, juos arčiau pakvietęs:
„Tokiais kariais galiu pasitikėti!
Tik kvailas išsigąstų saracėnų!
Jei tie iš mūšio lauko nepabėgtų,
Man už Rolandą brangiai sumokėtų“.
O Nemas jam: „Tepadeda mums dievas!“
Aoi!

CCXVII

Rabelį šaukiasi ir Ginemaną
Ir taria jiedviem Karolis: „Vasalai,
Jūs stokit vieton Olivjė, Rolando.
Įduodu Diurandalį, Olifantą

Ir pavedu pirmiems žygiuot atakon
Su tūkstančių penkiolika prieš maurus.
Narsiausius vyrus, jaunuolius dar, gaunat.
Pridurmui žengs karių toksai pat skaičius,
Kuriuos Loranas, Žeboinas veda".
Žozranas grafas, Nemas kunigaikštis
Kautynėms šituodu pulkus sutvarkė.
Jei bus grumtynės, frankai nuožmiai kausis.
Aoi!

CCXVIII

Pirmieji du pulkai — grynai iš frankų.
Už`jų bemat rikiuojasi trečiasis,
Kurį bavarų riteriai sudaro:
Ten tūkstančių per dvidešimt vasalų —
Jie iš kautynių niekad nesitraukia.
Tik frankai mielesni už juos karaliui,
Nes daug jam karalysčių užkariavo.
Ves bavarus Ožjė, narsusis danas:
Tokiems kareiviams gero reikia vado.
Aoi!

CCXIX

Jau išrikiuoti trys pulkai kariaunos.
O į ketvirtąjį nuskyrė Nemas
Karius, kurie kautynėse daug lemia:
Iš Alemanijos jie, alemanai.
Čia tūkstančių per dvidešimt vasalų.
Žirgai karšti jų, bingūs, ginklai aštrūs,
Lauke grumtynių jie mirties nepaiso.
Juos ves Ermanas, kunigaikštis trakų,
Kuriam mirtis mielesnė negu baimė.
Aoi!

CCXX

Žozranas grafas, Nemas kunigaikštis
Sudaro penktą pulką iš normanų:
Jų du šimtai šimtinių, pasak frankų.
Žirgai greiti, grandijos plieno kalto,—
Numirs, tačiau nepasiduos jie maurams.
Jų niekas mūšyje įveikt negali.
Rišarą Senąjį[85] vadu jie gauna —
Galinga savo ietim kirs jis taikliai.
Aoi!

CCXXI

Į šeštą pulką telkiasi bretonai:
Čia tūkstančių per trisdešimt narsuolių.
Karingai ant ristūnų lekia šuoliais,
Ant iečių vėliavėlės plevėsuoja.
Juos atvedė Edonas, jų senjoras,
Jis kreipiasi į grafą Neveloną,
Tibo Reimsietį, markgrafą Otoną:
„Meldžiu jus mano vyrus vest į kovą!“
Aoi!

CCXXII

Šeši pulkai jau stovi pasirengę.
Į sekmą buria kunigaikštis Nemas
Overnės, Puatu karius narsiausius —
Šimtinių keturis šimtus vasalų.
Šarvai plieniniai jų, ristūnai eiklūs.
Kalvos papėdėj atskirai jie telkias.
Juos peržegnoja dešine karalius.
Tą pulką ves Godselmas ir Žozranas.
Aoi!

CCXXIII

Į ašmą pulką surikiuoja Nemas
Pašauktinius iš fryzų ir flamandų —
Šimtinių keturis šimtus vasalų.
Ten virte verda mūšis, kur jie kaunas.
Karalius taria: „Šauniai jie tarnauja!“
Amonas Galisietis ir Rembalis
Ves pulką šitą prieš kariauną maurų.
Aoi!

CCXXIV

Devintą pulką Nemas ir Žozranas
Sutelkia iš karių pačių narsiausių:
Burgundai, lotaringai jį sudaro —
Per penkiasdešimt tūkstančių vasalų.
Tvirti šalmai, grandijos plieno kalto,
O gniaužtuos — trumpakotės ietys, akstys.
Kautynėse jie nuožmiai triuškins maurus,
Jei tie nepasitrauks, pajutę baimę.
Juos ves Tjeri, Argonos kunigaikštis[86].
Aoi!

CCXXV

Dešimtas pulkas — šimtatūkstantinis.
Tai žiedas mūsų frankų riterijos.
Didingo stoto, augūs, liemeningi,
Širmi plaukai visų ir barzdos žilos.
Grandijos dvigubos, šarvai plieniniai,
Ispanų, frankų darbo kalavijai,
Skirtingi raštai ant kiekvieno skydo.
Jau šūkis skamba — „Monžua!“ griausmingas.
Ves mūšin pulką Karolis Didysis.
Neš Žofrua jo vėliavą kovinę,—
Tai švento Petro vėliava[87] garbinga,
Dabar ją frankai „Monžua“ vadina.
Aoi!

CCXXVI

Nuo žirgo lipa Karolis karalius,
Suklumpa kniūpsčiomis į žolę žalią,
Akis atgręžia į rytinę saulę
Ir šaukias iš visos širdies praamžiaus:
„Meldžiu, o viešpatie, mane apsaugot!
Galybių dieve, Jonai tu kadaise
Banginio viduriuos pražūt neleidai[88],
Išgelbėjai Ninevijos karalių[89],
Danielių, pasmerktą baisingai kančiai
Tarp liūtų, iš gilios duobės ištraukei[90];
Neleidai trims vaikams ugny sudegti[91].
Tad šiandien man parodyk didžią meilę,
Būk maloningas, dieve visagali,
Pagonims leisk atkeršyt už Rolandą!“
Valdovas atsistoja, maldą baigęs,
Žegnoja dešine ranka sau kaktą.
Prie žirgo žengia, sėdasi į balną,—
Jam kilpą laiko Nemas ir Žozranas,—
Kabinas skydą, ima ietį saujon.
Visus jo stotas, išvaizdumas žavi
Ir giedras, prakilnus jo griežtas veidas.
Tvirtai balnan įsėdęs, joja šauniai.
Skardena kloniuose ragai kariaunos,
Nustelbia juos gaudusis Olifantas.
Pravirksta frankai — grūdo dėl Rolando.
Aoi!

CCXXVII

Iškilniai joja Karolis Didysis,
Išskleidęs ant žieduočio barzdą žilą.
Vasalų barzdos irgi virš grandijų —
Pažinsi pulką šimtatūkstantinį.
Aukšti kalnai, gūbriuoti ir uolingi.

Tarpekliai gilūs, rūškani ir nykūs.
Galiausiai baigiasi dyki kalnynai,
Ispanijos atsiveria platybės.
Sustoja frankai pailsėt po žygio.
Sauga pas Baliganą tuolaik grįžta.
Prijoja prie emyro vienas siras:
„Puikuolį Karolį mes susitikom.
Vasalai jo karingi ir išdidūs.
Šarvuokitės, netrukus bus kautynės".
„Aršus bus mūšis,— prataria emyras.—
Raguosna pūskit — duokit vyrams žinią!"

CCXXVIII

Visoj stovykloj būgnai dunda aidžiai,
Ragų, trimitų jiems atliepia balsas.
Šarvuojas nekrikštai, nulipę žemėn.
Nuo jų neatsilieka Baliganas,
Auksuotomis grandijom apsidaro,
Dabintą brangakmeniais maunas šalmą,
Prie kairio šono juosias šveitrų kardą.
Šiam iš puikybės vardą pats sumanė:
Girdėjo apie Žuajėzą kalbant,
Tad praminė Presjėzu[92] kardą savo.
Toks ir kovinis šūkis jo kariaunos,
Su tuo šūkiu į kautynes ji eina.
Kabinas jis ant kaklo skydą platų
Su krištolo briaunom, akim iš aukso,
Su šilko juosta, siuvinėta ratais.
Maltė, tvirčiausią ietį, ima saujon:
Už vėzdą kotas jos ne ką plonesnis,
O antgalį pritiktų mului nešti.
Ant risto žirgo sėda Baliganas,
Markolis Užjūrinis kilpą laiko.
Emyro šakumas — dviejų gal mastų,
Krūtinė iškili, tvirta be galo,

Siaurokos strėnos, o pečiai plačiausi,
Bebaimis veidas, šviesios, žvalgios akys,
Plaukai papurę, garbanomis raitos,
Balti kaip obelis, žiedais aptekus.
Parodė jis ne kartą savo drąsą,—
Jei būtų krikštytas, koks būtų vadas!
Pentinais arklį suremia lig kraujo
Ir vienu šuoliu perlekia iš karto
Per pusšimčio pėdų platumo daubą.
„Šauniausias karžygys! — surinka maurai.—
Jo kirčio neatrems nė vienas frankas!
Kas stos prieš jį, tam lemta galą gauti.
Beprotis Karolis, kad nesitraukia!“
Aoi!

CCXXIX

Emyras tikras riteris atrodo,
Barzda žila kaip obelis baltuoja.
Protu garsėja jis kraštuos pagonių
Ir mūšin išdidžiai ir narsiai stoja.
Malpramis, jo sūnus,— šaunus baronas
Ir visa kuo į protėvius lygiuojas.
Šis taria: „Jūsų didenybe, puolam!
Kad nepasuktų Karolis namopi!“
Atsako Baliganas: „Jis narsuolis:
Jo didūs žygiai dainių apdainuoti.
Tačiau sūnėno Karolis nustojo —
Nebeturės jėgų prieš mus kovoti“.
Aoi!

CCXXX

„Sūnau Malprami,— taria vėl emyras,—
Rolandas užvakar per mūšį krito
Ir grafas Olivjė — kariai šlovingi.
Neteko perų Karolis Didysis,

Ir frankų žuvo du šimtai šimtinių.
Nė pirštinės tie neverti, kur liko.
Nėr abejonės, Karolis jau grįžta —
Man šitai pranešė žygūnas siras.
[Artėja] dešimt jo pulkų galingų;
Į Olifantą gaudų pučia vytis,
Į ragą kitą — riteris jam lygus.
Kariaunos prieky joja tie didikai,
Penkiolika jie vedas tūkstantinių —
Šiuos vyrus Karolis sūnais vadina.
Kiti pulkai atjoja jiems pavymui.
Visi jie grumsis ligi paskutinio".
Malpramis taria: „Ašian smogsiu pirmas!"
Aoi!

CCXXXI

„Sūnau Malprami,— taria Baliganas,—
Aš sutinku kovon jus pirmą leisti,
Su kariauna netrukus pulti frankus.
Bet veskitės Torlė, valdovą persų,
Ir Dapamorą, liutičių[93] karalių.
Jei sugebėsit jiems ragus nulaužti,
Paskirsiu jums kaip leną dalį krašto
Nuo Marakešo iki Kairuano[94]".
„Dėkoju, tėve!" — taria jam Malpramis
Ir priima paskirtą dovį — žemę,
Kurioj Flori tuo tarpu karaliavo.
Deja, tos žemės niekad nepamatė,
To leno pažadėtojo nevaldė.

CCXXXII

Emyras nekrikštų pulkus apjoja,
Podraug — sūnus jo, vyras aukšto stoto.
Karaliai du, Torlė ir Dapamoras,
Kautynėms trisdešimt pulkų rikiuoja.

Karių — galybė, nes mažiausiam guote
Gal penkiasdešimt tūkstančių pagonių.
Pirmam pulke — kariai iš Botentroto[95],
O antrame — vien misnai, žmonės nuožmūs,—
Jų galvos didelės tarytum buožės,
Per kuprą, lyg šernų, šeriuotas ruožas.
Aoi!
Trečiajame pulke — nubiečiai, blosai.
Borusai, slavai į ketvirtą stoja.
Penktasis renkamas iš serbų, sorbų.
Šeštam armėnai, maurai surikiuoti.
Septintame — kariai iš Jerichono[96].
Aštuntas — negrų pulkas, visas juodas.
Devintas pulkas telkiamas iš grosų.
Dešimtas — balidiečiai nevidonai.
Aoi!
Emyras Baliganas taria žodį,
Prisiekia kūnu ir dvasia Mahomo:
„Tas Karolis visai neteko proto!
Jei ryšis stot į žūtbūtinę kovą,
Gaus atsisveikint amžinai su sostu“.

CCXXXIII

Už dešimties pulkų dar stoja dešimt.
Pirmam rikiuojasi chaldėjai[97] grasūs,
Atkakę čion iš Val Fujito žemių.
Į antrą eina turkai, trečią — persai,
Ketvirtas telkiamas iš pečenegų,
Į penktą burias soltrai ir avarai.
Šeštan armėnai, ugličiai patenka,
O septintan — kareiviai Samuelio[98].
Aštuntas — prūsai. Devintam — klaverai,
O dešimtam — klajokliai Oksiano[99].
Šie žmonės ponui dievui netarnauja,
Tokių piktadarių pasauly maža;
Jų oda sukietėjusi į ragą —

Nereikia jiems grandijų anei šalmo;
Kautynėse jie žiaurūs ir atkaklūs.
Aoi!

CCXXXIV

Pulkų dar dešimt į rikiuotę joja.
Į pirmą burias milžinai Malprozos,
Į antrą, trečią — hunai, vengrai stoja.
Ketvirtas — tolimos Baldizos žmonės.
Į penktą telkias vyrai Valpenozo,
Į šeštą — žiaurūs raiteliai Marozo,
O į septintą — lyviai[100], astrimonai,
Toliau — kariai Argoilio ir Klarbono.
Dešimtame — barzdoti žmonės Frondos,—
Nemyli dievo jie ir negodoja.
Rikiuojas trisdešimt pulkų pagonių,—
Tiek jų prancūzų metraščiai skaičiuoja.
Ragams skardenant, maurai leidžias šuoliais.
Aoi!

CCXXXV

Emyras — didis ir galingas vadas.
Kariaunos prieky slibinas, jo ženklas,
Ir vėliavos Mahomo, Tervagano,
Ir Apoleno piktojo paveikslas.
Aplinkui mūdrauja chaldėjų dešimt,
Balsu pakeltu ragina kariauną:
„Kas geidžia mūšyje dievų pagalbos,
Lai meldžias nuolankiai, malonės prašo!"
Žvilgsnius į žemę nuduria arabai,
Šalmuotas galvas pamaldžiai nuleidžia.
Prancūzai taria: „Greit sulauksit galo!
Atkeršysim jums, nevidonai, šiandien!

Valdovą mūsų, viešpatie, apsaugok
Ir [pergalę laimėt] padėti teikis!“
Aoi!

CCXXXVI

Emyras — karvedys nemenko proto.
Jis taria sūnui ir abiem valdovams:
„Baronai, priešaky kariaunos stokit,
Jūs vesite visus pulkus į kovą.
Bet tris geriausius aš paimti noriu:
Armėnai, turkai skyrium lai rikiuojas
Ir pulkas milžinų karių Malprozos.
Ir Oksiano pasiliks klajokliai:
Bematant Karolį ir frankus sudoros jie.
Jei prieš mane išdrįs jis užsimoti,
Kaipmat nuimsiu galvą tam bepročiui.
Tik toks likimas skirtas čia krikščionims“.
Aoi!

CCXXXVII

Pulkai išvaizdūs, dvi kariaunos didžios,
Sueina jos vidur laukų platybės,
Tarp jų — nei kalno, nei daubos, nei girios:
Du priešai puikiai mato vienas kitą.
„Pirmyn, pagonys![101] — šūkteli emyras.—
Į priešą, mūšin žirgus pavarykit!“
Su vėliava Amboras joja pirmas.
„Presjėzai!“ — aidi šūkis jų kovinis.
Atliepia frankai: „Žūt jums šiandien skirta!“
Ir „Monžua!“ surinka vėl griausmingai.
Ragai sugaudžia skardūs ir trimitai,
Ir Olifantas, įkvepiąs stiprybės.
Pagonys taria: „Frankai — smarkūs vyrai!
Kautynės mūsų laukia nuožmios, ilgos!“
Aoi!

CCXXXVIII

Laukų platybė, begaliniai toliai.
Žėrėjimas skaistus šalmų auksuotų,
Šarvų kaltinių, skydų ir žieduočių,
Gausybė vėliavų ir iečių ilgakočių,
Ragų gaudimas, pratisas ir sodrus,
Ir Olifantas, juos visus pranokęs.
Emyras šaukia Kanabėjų, brolį,
Valdovą Floredėjos tolimosios,
Kurios lig Val Sevrė net siekia plotai.
Jam taria, Karolio pulkus parodęs:
„Matai puikybę frankų nežabotą?
Kaip Karolis ristam žirge puikuojas!
Pačiam gale su savo seniais joja,
O barzdos jų viršum šarvų baltuoja,
Lyg sniegas būtų kauburius nuklojęs.
Kardai jų skudrūs, ietys žiauriai smogia.
Kautynės mūsų laukia aršios, nuožmios,
Tokių dar niekad neregėjo žmonės!“
Toliau, nei lėktų rykštė nulupiota,
Emyras priekin nuo pulkų pajoja,
Didžiu balsu kariaunai taria žodį:
„Į priešą jus vedu! Pirmyn, pagonys!“
Pakrato rankoj ietį ilgakotę,
Nukreipia ją į Karolį valdovą.
Aoi!

CCXXXIX

Emyrą Karolis artėjant mato,
Jo vėliavą ir slibiną, jo ženklą,—
Pulkai nesuskaičiuojami arabų
Atjoja spėriai lyguma plačiausia
Link pievų, užimtų kariaunos frankų.
Toli nuaidi jo galingas balsas:
„Baronai, narsūs ir geri vasalai,
Kiek kartų esame drauge kariavę!

Prieš jus pagonys, nevidonai bailūs,
O jų tikyba neverta nė grašio.
Kad jų daugybė — to nereikia paisyt!
Kas jot nenori iš paskos, lai traukias!“
Smagiai pentinais Tansandorui beda,
Tas šokteli penkiskart lyg patrakęs.
„Baronai, puolame! Šlovė karaliui!
Nė vienas nesitrauks!“ — atsako frankai.

CCXL

Giedra padangė, saulė skaisčiai švyti.
Pulkai nuostabūs, dvi kariaunos didžios.
Štai suartėja gretos priešakinės.
Rabelis, Ginemanas varo žirgus,
Paleidžia pavadžius, pentinais myga.
Prancūzai lekia šuoliais jiems pavymui —
Parodys galią iečių ašmeningų.
Aoi!

CCXLI

Rabelis grafas, riteris narsuolis,
Pentinais žirgui suremia pašones,
Torlė, karaliui persų, taikliai smogia,
Suaižo plieno skydą ir žieduotį,
Jį patį ietim perveria auksuota,
Nutrenkia nebegyvą po krūmokšniu.
„Padėki, dieve! — pritaria baronai.—
Teisus valdovas! Mūru už jį stokim!“
Aoi!

CCXLII

O Ginemanas liutičių karaliui
Tuoj skydą, puošniai išpieštą, suskaldo,

Prakirtęs plieno grandijas suardo,
Į kūną ietį skudriąją suvaro,
Ir — verk neverkęs — mauras virsta žemėn.
Surinka frankai, žygdarbį pamatę:
„Pirmyn, baronai! Drąsiai priešus kaukim!
Teisus yra mūs Karolis karalius!
Mes pašaukti įvykdyt dievo valią“.
Aoi!

CCXLIII

Malpramis lekia ant ristūno širmo.
Į frankų tirštumą paleidžia žirgą,
Atsivėdėjęs kerta jis galingai,
Į krūvą verčia prancūzus negyvus.
Pagonims šaukia neramus emyras:
„Vasalai, jus globojau laiką ilgą!
Malpramis prie karaliaus kelią skinas!
Kiek jau karių nuo jojo kardo krito!
Nerasiu tokio riterio aš kito.
Paremkit sūnų ietim ašmeningom!“
Pagonys žirgus spusteli pentinais,
Darbuojas ietim, prancūzus naikina.
Kautynės verda baisios, įnirtingos:
Nėr buvę žemėje tokių skerdynių.
Aoi!

CCXLIV

Kariaunos narsios, jų pulkai nuostabūs.
Visi lig vieno susimaišę kaujas.
Pagonys kerta, kiek tik turi galios.
Kiek, dieve, ietkočių kariai sulaužė,
Kiek skydų, kiek grandijų eina aižom!
Skeveldromis perdėm nuklota žemė,
Kur neseniai gražiai žolė žaliavo!
[Dabar čia liejasi raudonas kraujas.]

Pulkams pagonių šaukia Baliganas:
„Krikščionis kirskit iš peties, vasalai!“
Narsingai, nuožmiai grumiasi kariaunos:
Nebuvo mūšio tokio dar pasauly.
Lig pat nakties be atlydos jis tęsis.
Aoi!

CCXLV

Emyras maurus ragina tolydžio:
„Kapokit frankus — to jūs čia atvykot!
Jums duosiu moterų jaunų, žavingų,
Feodų, lenų, žemių, tėvonijų!“
Atsako maurai: „Frankus sunaikinsim!“
Nuo smūgių ietys sutrupa per ilga,
Ir tūkstančiai pakyla kalavijų,
Ir vėlei siaučia mūšis šiurpulingas.
Tik ten suprastum, kas yra kautynės.
Aoi!

CCXLVI

Prancūzams Karolis Didysis taria:
„Baronai mylimi, jumis aš kliaujuos.
Tiek metų grūmėtės jūs mano labui,
Tiek karalysčių sostui nukariavot!
Už tai turiu jums atmokėt dosniausiai
Krauju savuoju, turtais, lenais, žemėm.
Atkeršykit už sūnus, brolius maurams,
Už tuos, kur vakar krito Ronsevaly.
Juk žinote: teisus aš prieš praamžių!“
Atitaria prancūzai: „Tiesą sakot!“
Ir tūkstančių per dvidešimt vasalų
Prisiekia būt ištikimi karaliui,
Į mirtį už valdovą eit be baimės,
Įrodyti atsidavimą kardu.

Naujom jėgom jie bloškiasi prieš maurus.
Siaubingos, kruvinos kautynės verda.
Aoi!

CCXLVII

Kovos lauku Malpramis lekia šuoliais,
Baisingai prancūzus ant žemės kloja.
Nužiūri Nemas rūsčiai tą pagonį,
Kaip riteriui pritinka, ietim smogia.
Suskerdi priešo skydas paauksuotas,
Storkotė ietis perkerta žieduotį,
Susminga su vėliavėle geltona.
Negyvas krinta mauras tarp lavonų.

CCXLVIII

Šit Baligano brolis Kanabėjus,
Pentinais dūręs, leidžiasi iš vietos,
Už krištolinio koto kardą griebia
Ir smogia Nemui, kiek tik leidžia jėgos.
Suskyla auksu puoštas šalmo plienas,
Penki saugos diržai šalin nuspriegia,
Į pošalmį geležtė įsirėžia,
Ir plaukus ant galvos, ir kiaušą siekia.
Nukrinta pošalmio dalis ant pievos.
Pasvyra Nemas pritrenktas, bejėgis,
Jau, rodos, kris, bet padeda jam dievas:
Ristūnui sprandą spėja jis apglėbti.
Bent sykį jeigu smogs dar saracėnas,
Vasalas žus, jo neišgelbės niekas.
Bet Karolis jam skubinas padėti.
Aoi!

CCXLIX

Mirtis kilniajam kunigaikščiui gresia:
Dar kartą kirsti jam pagonis taikos.
Valdovas taria: „Atpildą tuoj gausi!“
Įžūlųjį pagonį puola drąsiai,
Suaižo skydą, prie širdies pridaužęs,
Krūtinę kiaurai perveria per šarvus.
Ant žirgo tuščias lieka mauro balnas.

CCL

Didžiai nuliūsta Karolis Didysis,
Sruvenant kraują iš žaizdos išvydęs,
Žalion žolėn lašus raudonus tyškant.
Taip taria jis, prie riterio pasviręs:
„Greta risnokit, jūsų malonybe.
Pagonis, jūsų priešas, nebegyvas:
Aš niekšą ietim pervėriau, jis krito“.
Jam Nemas: „Dovanojot man gyvybę.
Jei būsiu gyvas, kaltas jums neliksiu“.
Ir puola mūšin jie šalia viens kito.
Pavymui — frankų du šimtai šimtinių.
Įtūžę kerta maurus kalavijais.
Aoi!

CCLI

Per lauką atšuoliuoja Baliganas,
Galingai kerta ietim Ginemanui,
Pridaužia prie krūtinės skydą baltą,
Pasviręs persmeigia kaltinį šarvą,
Ir, kiaurai perskrodęs krūtinės ląstą,
Išsyk negyvą žemėn jį nuverčia.
Nukauna Žeboiną ir Loraną,
Paskui normanų karžygį Rišarą.

„Pirmyn, pagonys! Kirskit! — šaukia maurai.—
Presjėzas nuo krikščionių mus apsaugos!“
Aoi!

CCLII

Kaip šauniai kaujas baskai[102], saracėnai,
Kariai iš Oksiano, argoiliečiai,
Kaip žiauriai smeigia, duria, kerta ietim!
Bet frankų riteriai neatsilieka.
Ir frankai, ir pagonys krinta vietoj.
Lig vakaro baisingai kraujas liejas.
Kiek frankų ten gyvybę palydėjo!
O, kiek po mūšio reiks jų apgedėti!

CCLIII

Ir maurai, ir prancūzai narsiai kaujas.
Jų skudrios ietys šipuliais tik laksto.
Kas matė, kaip ten skydai aižės,
Kaip iro kertamos grandijos baltos,
Kaip plieno ašmenys kapojo šalmus,
Kaip krito riteriai, kaip liejos kraujas,
Kaip kriokė vyrai mirdami ant žemės,—
Kol gyvas nepamiršo šito vaizdo.
Jau senka jėgos pamažu kariaunoms.
Maldauja Baliganas Tervaganą,
Sykiu ir Apoleną, Mahometą:
„Dievai, jus garbinu ašai nuo seno!
Stabai bus jūsų nulieti iš aukso —
[Tik Karolį padėkite palaužti!“]
Bičiulis ištikimas Žemalfenas
Emyrui žinią atneša negerą:
„Ištiko jus baisi nelaimė šiandien:
Nukovė frankai sūnų jūs Malpramį
Ir Kanabėjų, brolį jūsų narsų.
Nuveikti juos dviem frankams teko laimė,

O vienas jų — pats Karolis, man regis:
Galingo stoto, laikosi kaip vadas,
Barzda kaip obelis, žiedais aptekus“.
Sunkus emyrui šalmas pasidaro,
Iš sielvarto žemai nuleidžia galvą.
Nemiela jam gyvent — taip širdį gelia.
Pašaukt Žanglė iš Užjūrio įsako.

CCLIV

„Čionai, Žanglė! — emyras taip prabyla.—
Jūs išmintingas, didžio proto vyras,
Man visad brangūs jūsų patarimai.
Katro bus šiandien pergalė, sakykit,
Ar aš, ar Karolis kovoj ims viršų?“
Atsako jam Žanglė: „Jums mirti skirta!
Visi dievai apleido jus, emyre.
Prancūzai narsūs, Karolis karingas —
Tokių šaunių aš nemačiau kaip gyvas.
Bet šaukit žmones Oksiano tyrų,
Turkus ir enfrus, milžinus ir lyvius.
Kas bus — lai būna; nėr ko delst, emyre“.

CCLV

Emyras barzdą ant grandijų tiesia —
Balta ji tarsi gudobelės žiedas.
Kas bus — tas bus, nebedera jos slėpti.
Prie lūpų spaudžia ragą saracėnų,
Galingai pučia, kad visi girdėtų.
Pagonys telkiasi į vieną vietą.
Sužvingsta kaip arkliai oksianiečiai,
Suamsi it skalikai argoiliečiai,
Užgriūva prancūzus visi kaip vienas,
Gretas pralaužia kalavijais, ietim,
Septynis tūkstančius pakloja pievoj.

CCLVI

Ožjė kaip gyvas nepažįsta baimės,
Narsiausias tai karys visam pasauly.
Pamatęs, kad jau ima trikti frankai,
Tjeri, Argonos kunigaikštį, šaukias,
Drauge su juo ir Žofrua, Žozraną,
Ir Karoliui drąsingą žodį taria:
„Aure, kaip žudo jūsų vyrus maurai!
Lai jums karūną atima praamžius,
Jei leisit jiems taip plėšti savo garbę!“
Jam nė žodžiu nė vienas neatsako.
Ristūnams spiria į pašones frankai,
Pagonis kauja, kiek pasiekia kardas.
Aoi!

CCLVII

Pagonis Karolis Didysis kauja,
Ožjė ir kunigaikštis Nemas kerta,
Ir Žofrua, kurs neša oriflamą.
Ožjė visų narsiausiai puola maurus.
Ristūną suremia pentinais aukso,
Tą, kur mosuoja slibinu, partrenkia,
Amborą, vėliavnešį, verčia žemėn
Su Baligano vėliava ir ženklu.
Emyras mato: slibino neteko
Ir Mahometo vėliavą prarado.
Tuomet suvokia mauras Baliganas:
Jis neteisus, teisus karalius frankų.
Nūnai [sutrinka] nekrikštai arabai.
O Karolis Didysis frankus klausia:
„Baronai, ar manęs jūs neapleisit?“
„Nėr ko nė klausti,— frankai jam atsako.—
Nemuš tik niekšas paskutinis maurų!“

CCLVIII

Diena į galą eina, saulė krinta.
Kovos lauke kryžiuojas kalavijai.
Abudu karvedžiai — narsingi vyrai.
Jų šūkiai skamba laukuose tolydžio.
„Presjėzai!“ — garsiai rikteli emyras,
Atsako: „Monžua!“ valdovas kitas.
Iš balso vienas antrą atpažįsta,
Vidur kautynių lauko susitinka,
Abudu kerta į skydus tapytus
Atsivėdėję ietim ašmeningom.
Nuo kirčių įnirtingų aiži skydai,
Žieduočių grandys šonuose suyra,
Bet karvedžiai palieka nekliudyti.
Nutrūksta pavaržos, balnai nuslysta,
Abu karaliai nuo žirgų nuvirsta,
Tačiau abu nuo žemės greit pakyla,
Ištraukia kardus iš makštų ryžtingai.
Vienam iš jųdviejų nulemta mirti,
Kitaip negali baigtis šios grumtynės.
Aoi!

CCLIX

Narsus be galo Karolis valdovas,
Bet Baliganas drąsiai prieš jį stoja.
Kardais abu karaliai užsimoja,
Galingai smogia į skydus raštuotus,
Į dvigubus lankus, į odos juostas.
Suerdi skydai, skiautėmis susprogsta,
Į mūšį stoja jie vienais žieduočiais.
Šalmai nuo plieno kirčių žiežirbuoja.
Neliaus kovot nei frankas, nei pagonis,
Kol vienas jų nepaprašys malonės.
Aoi!

CCLX

„Gailėkis,— taip sušunka Baliganas,—
Maldauk mane, kad tau kaltes atleisčiau!
Žinau juk: sūnų nužudei, Malpramį,
Gviešiesi neteisėtai į šį kraštą.
Bet pripažink mane už siuzereną,
Tapk vasalu, ir gausi jį kaip leną!“
„Įžūlūs žodžiai,— Karolis atsako.—
Pagoni, meilės nei taikos nelauki,
Kol nesutiksi tu krikščioniu tapti.
Tik viena sąlyga žadu tau meilę:
Jei išpažinsi dievą visagalį!“
Emyras taria: „Veltui pamokslauji!“
Ir vėl karaliai sukryžiuoja kardus.
Aoi!

CCLXI

Emyras, didele jėga garsėjęs,
Per galvą Karoliui Didžiajam žiebia.
Į tvirtą šalmą kardas įsirėžia,
Jam plaukus perkerta aštriausias plienas,
Per plaštaką viršugalvį nubrėžia,
Nuo kiaušo odos gabalą nuriekia.
Susverdi Karolis, jau virs į pievą,
Bet neskiria dar mirt valdovui viešpats —
Pagalbon siunčia šventąjį Gabrielių.
„Valdove,— klausia šis,— kur dingo jėgos?“

CCLXII

Išgirsta balsą angelo karalius,
Supranta: jis nežus. Prapuola baimė,
Sugrįžta nuovoka ir kūno galios.
Prancūzišku emyrui smogia kardu,
Suaižo brangakmeniais puoštą šalmą,

Per kaktą rėžia, smegenis ištaško
Ir, perskėlęs iki pat smakro galvą,
Nubloškia nekrikštą negyvą žemėn.
Surinka: „Monžua!“ — taip šaukia frankus.
Prijoja šuoliais Nemas į jo balsą,
Įsėst valdovui padeda į balną.
Pagonys sprunka: dievo taip nulemta.
Laimėta pergalė, karštai maldauta.

CCLXIII

Pagonys bėga: viešpaties taip skirta.
Juos persekioja Karolis Didysis.
Jis taria frankams: „Nekrikštus žudykit,
Atgiežkit apmaudą, atgaukit širdis!
Juk liejot ašaras, mačiau, šį rytą!“
Atliepia riteriai: „Taip ir darysim!“
Prancūzai kerta maurus įnirtingai.
Nedaugeliui pabėgti tepavyksta.

CCLXIV

Kaitra didžiausia, dulkes neša vėjas.
Prancūzai gena, saracėnai bėga
Lig pat tvirtųjų Saragosos sienų.
Ten bokšte sėdi maurų karalienė,
Pagonių kunigai ten susispietę.
Jie niekad nepatiko mūsų dievui:
Nepraskusti, nepatepti aliejais.
Pamato ji parbėgant saracėnus,
Surinka: „Mahometai, kur mums dėtis?
Valdove mano, mūšis pralaimėtas.
Emyras be šlovės kovoj nudėtas!“
Nuliūdęs gręžiasi Marsilis sienon,

Nuleidžia galvą, ašarą išlieja,
Iš skausmo miršta, negandų prislėgtas.
Nusineša bemat velniai jo sielą.
Aoi!

CCLXV

[Nesuskaitysi,] kiek arabų krito.
Laimėjo mūšį Karolis Didysis.
Ir Saragosos vartų nėr kas gina,—
Valdovas frankų tą iš anksto žino.
Kariai jo žengia miestan pergalingai,
Nakvoti rengias po nuožmių kautynių.
Karalius Karolis didybės pilnas.
Jam bokštus perdavė žmona Marsilio —
Aukštųjų dešimt ir mažųjų šimtą.
Tam sekasi, kam dievas maloningas.

CCLXVI

Diena pasibaigė, naktis atėjo.
Mėnulis skaisčiai spindi, žvaigždės žėri.
Valdovas tvarkos Saragosoj spėriai:
Per tūkstantį prancūzų siunčia miestan —
Sinagogas ir mečetes lai plėšia,
Lai kūjais, dalbomis atsivėdėję
Stabus ir atvaizdus dievaičių pliekia,
Kad burtai ir kerai nebevešėtų[103].
Tikybą savo geidžia skleist ir skiepyt,
Prelatams šventint vandenį paliepia
Ir maurus krikštyti visus lig vieno,
O jei kas užsispyręs stotų priešais,—
Nutvert, sudegint ar nudėti vietoj.
Taip šimtas tūkstančių išgelbi sielą,
Tik Bramimonda dar pagonė lieka:
Bus išvežta į Prancūziją mielą,
Ten savo noru atsivers prie dievo.

CCLXVII

Naktis pasibaigė, pakilo saulė.
Išdėsto bokštuos įgulą karalius:
Palieka tūkstantį narsių vasalų
Vardu valdovo Saragosos saugot.
Gimtinėn veda Karolis kariauną
Ir vežas Bramimondą į nelaisvę,
Bet linki karalienei vien tik gera.
Išdidūs ir linksmi namo jie traukia.
Nerboną[104] puolimu staigiu užvaldo,
Įžengia į Bordo po ilgo kelio.
Šventajam Severinui Olifantą
Valdovas paaukoja[105], pilną aukso,—
Jį regi piligrimai ir dabar ten.
Žirondą perplaukia laivais karalius,
Į Blė[106] sūnėną parveža, Rolandą,
Ir Olivjė, jo bendražygį taurų,
Ir narsų arkivyskupą Turpeną.
Tegul bažnyčioj šventojo Romano
Ramiai jie ilsis marmuriniuos karstuos,
Ten pavesti aukščiausiajai apvaizdai.
Per kalnus ir per klonius joja frankai,
Nestoja niekur poilsio lig Ekso.
Parjoja Karolis galop į dvarą.
Vos tik įžengia jis į sosto menę,
Teisėjus iš visur sukviest įsako.
Bretonai, saksai renkasi, normanai,
Burgundai, lotaringai, alemanai,
Puatujiečiai, fryzai ir bavarai,
Šviesiausi protai iš prancūzų žemių[107].
Taip Ganelonas teismo susilaukia.

CCLXVIII

Karalius iš Ispanijos parjoja
Į Eksą, miestą garsųjį valdovų,
Į savo sosto menę laiptais kopia,

Sutinka gražiąją panelę Odę.
„O kur Rolandas,— klausia ji,— baronas,
Kuris prisiekė imt mane per žmoną?“
Nuliūsta Karolis, susisieloja,
Pravirksta graudžiai, žilą barzdą glostos.
„Tasai, kurio jūs klausiat,— jau velionis.
Bet puikų užvadą jums, sese, d[illegible]siu:
Tai Liudvikas, manasis palikuonis,—
Jis paveldės visas žemes ir sostą“.
Atsako ji: „Keisti man jūsų žodžiai.
Neduoki, dieve, angelų valdove,
Man vienai, be Rolando, čia kamuotis!“
Išbąla, smunka Karoliui po kojom
Ir miršta. Dieve, sielą jos priglobki!
Nuliūdę rauda, gedi jos baronai.

CCLXIX

Gražuolė Odė amžinai užmigo.
„Apalpo“,— taria Karolis Didysis.
Pravirksta vėl iš skausmo begalinio,
Nuo žemės kelia ją, ant rankų ima.
Bejėgė į šalis galva jos svyra.
Tada pamato Karolis: ji mirus.
Grafienes keturias pasivadina,
Nunešti kūną liepia vienuolynan.
Prie jos vienuolės budi ligi ryto.
Suteikia Karolis jai garbę didžią:
Palaidoja prie pat altoriaus nišoj.
Aoi!

CCLXX

Sugrįžta Eksan Karolis Didysis.
Su pančiais Ganelonas išdavikas
Prieš rūmus laukia aikštėje sprendimo.
Prie stulpo jį pastatė šeimynykščiai,

Rankas jam elnenos diržais surišo,
Botagais, pagaliais daužyt įniko.
Geresnio sau nepelnė jis likimo.
O koks bus žodis vyrų išmintingų?

CCLXXI

Valdovas, sakoma senovės žestoj[108],
Sušaukęs vasalus iš daugio lenų,
Sukvietęs į koplyčią posėdžiauti.
Per atlaidus tai buvę, žmonės sako,
Žiemovidžiu, per šventąjį Silvestrą[109].
Tą dieną didžią Karolio vasalai
Už išdavystę Ganeloną teisia.
Įvesti niekšą Karolis įsako.
Aoi!

CCLXXII

„Baronai,— taria Karolis Didysis,—
Teisingai spręskit Ganelono bylą!
Pagonių grumti su manim jis vyko,
Ir per jo kaltę ten Rolandas krito,
Ir grafas Olivjė, jo bendražygis,
Ten žuvo du šimtai šimtinių vyrų
Ir mano perai, parduoti Marsiliui".
„Aš nemeluosiu,— taria išdavikas.—
Daug turto man pražudė grafas šitas,
Todėl ir aš baudžiaus jį pražudyti.
Bet tai juk anaiptol ne išdavystė".
Atsako frankai: „Mes pasversim viską".

CCLXXIII

Ir stovi Ganelonas prieš karalių,
Ramus, galingo stoto, giedro veido;

Tai lemtas karžygys — galėtum tarti.
Apžvelgia baronus iš daugel žemių
Ir trisdešimt saviškių, kur jį remia,
Ir prakalba balsu skardžiu ir aiškiu:
„Klausykite manęs, dėl Dievo meilės!
Ėjau su imperatorium į karą,
Buvau širdim ir kūnu atsidavęs.
Bet ėmė pinkles man Rolandas regzti,
Mane klastingai pražudyt sumanė.
Vyčiu buvau aš nusiųstas pas maurus —
Vien gudrumu išsaugojau ten galvą.
Mečiau aš iššūkį tuomet Rolandui,
Pagrasinau ir Olivjė, ir perams,—
Girdėjo Karolis ir jo vasalai.
Ne išdaviau — atkeršijau aš grafui!“
Atsako frankai: „Viską mes aptarsim“.

CCLXXIV

Pamato niekšas — spręs rimtai baronai.
Pagalbos kreipiasi į artimuosius:
Jų trisdešimt, ištikimų senjorui,
Soransos Pinabelis juos rikiuoja.
Tai vyras iškalbus ir blaivo proto,
Prireikus herbo garbę ginti moka.
Aoi!
Jam Ganelonas: [„Gelbėkite,] broli!
Meldžiu apgint man gyvastį ir šlovę!“
Atsako šis: „Nėra jums ko bijoti.
Jei jus pakart pasiūlys koks baronas,
Teliepia Karolis jam stot į kovą,—
Gebėsiu neteisumą jo įrodyt“.
Į kojas lenkiasi jam Ganelonas.

CCLXXV

Susėda nagrinėt bylos normanai,
Prancūzai, lotaringai, alemanai,
Puatujiečiai, saksai ir bavarai.
O overniečiai — patys nuolaidžiausi,
Pribijo mat narsuolio Pinabelio.
„Geriau tą bylą,— sako jie,— nutraukiam.
Nueinam pas karalių ir paprašom,
Kad grafui Ganelonui jis atleistų:
Tarnaus jam grafas su dora ir meile.
Rolandas žuvęs, jo nebeprikelsi,
Nebeatpirksi sidabru nei auksu.
Kvailys, kas [su Pinabeliu] eis kautis".
Visi teisėjai siūlymą šį remia,
Vienintelis Tjeri tam prieštarauja.
Aoi!

CCLXXVI

Pas Karolį ateina jie sutrikę
Ir taria: „Meldžiam jūsų didenybę
Atleisti grafui šią piktadarystę.
Jisai tarnaus dorai jums ir širdingai!
Palikit jį gyvent — jis toks kilmingas.
Ar šiaip, ar taip, Rolandas nebegyvas,
Prikelt jo nepadės nė aukso iždas".
Jiems Karolis: „Visi jūs išdavikai!"
Aoi!

CCLXXVII

Valdovas mato: jį visi apleido.
Su širdgėla nusvarina jis galvą,
Iš skausmo pasidaro kaip nesavas.
Bet štai Tjeri prieina prie karaliaus.
Tai brolis Anžujiečio, kunigaikščio,

Liesokas, prakaulus, smulkutis, laibas,
Labai juodų plaukų, tamsoko veido,
Iš stoto nei per aukštas, nei per žemas.
Su pagarba didžia karaliui taria:
„Valdove, taip labai nesielvartaukit.
Jūs žinote: seniai aš jums tarnauju,
Ištikimai, kaip ir senoliai mano.
Patėvį gal ir nuskriaudė Rolandas,
Bet gyvastis vasalo — jūsų rankoj.
Patėvis grafą išdavė arabams,
Nusižengė jums, priesaiką sulaužė.
Tad, mano galva, reikia jį pakarti,
O kūną [sukapot, šunims išmesti,]
Nes išdavikas vertas tokio galo.
Bet jei dabar kuris jo giminaitis
Išdrįstų mano kaltinimus neigti,
Ašai paremsiu savo žodį kardu!"
„Teisingai pasakyta!" — šaukia frankai.

CCLXXVIII

Išeina Pinabelis prieš valdovą,
Drąsus, vikrus, petingas, aukšto stoto.
Kam smogia jis, tam jau paskutinioji.
„Valdove,— sako,— tarkit savo žodį:
Tegul teisėjai šūkauti nustoja!
Girdėjau štai aš Anžujiečio žosmę,—
Aš priešinuos ir jį kviečiu į kovą".
Taip taręs, pirštinę karaliui duoda.
Valdovas klausia: „Kas už jus laiduoja?"
Už jį trys dešimtys saviškių stoja.
Laidus įsako saugoti valdovas,
Kol sprendžiamas likimas Ganelono.
Aoi!

CCLXXIX

Tjeri pamato, jog reikės jam kautis,
Įteikia savo pirštinę karaliui,
O šis laiduoja pats už kunigaikštį.
Atnešti ketvertą suolų įsako:
Prieš kirstynes lai ten susėda šalys.
Paskelbia dvikovą teisėtą teismas.
Ožjė pagelbsti dėl kovos sutarti.
Jie savo iečių ir žirgų paprašo.
Aoi!

CCLXXX

Baronai, dvikovoj sutarę kautis,
Bažnyčioje išpažinties prieina,
Mišių išklauso, priima švenčiausią,
Palieka vienuolynams dosnią auką,
Ir vėl abudu stoja prieš karalių,
Prie batų pentinus jau prisisegę,
Grandijom patvariom apsišarvavę
Ir skaisčiai baltus užsimovę šalmus.
Kardai prie šono auksakočiai kabo,
O skydai keturių laukų — ant kaklo,
Sugniaužtos ašmeningos ietys saujoj.
Tarnai jiems žirgus pabalnotus veda,
O šimtas tūkstančių baronų rauda.
Jie gailisi Tjeri, Rolando gedi.
Tik dievas žino, kam laimėti lemta.

CCLXXXI

Už Ekso miesto traukias laukas plynas —
Baronai narsūs eis tenai kirstynių.
Ir vienas lemtas karžygys, ir kitas,
Ristūnai eiklūs, vietoje nestygsta.
Vades paleidžia, suremia pentinais,

Abudu smogia ietimis nirtingai.
Suskyla skydai, šipuliais subyra,
Grandijos plyšta, pavaržos suirsta,
Nukrinta nuo žirgų balnai nuslydę.
Rypuoja minios šimtatūkstantinės.
Aoi!

CCLXXXII

Kartu nuvirsta riteriai į žolę,
Abu mitriai pašoka vėl ant kojų.
Vikrus ir lengvas Pinabelis puola,
Tjeri drąsus išsyk jam priešais stoja.
Kardų abudu griebias auksakočių,
Per plieno šalmus įnirtingai smogia.
Šalmai nuo kirčių jų baisingų sprogsta.
Visi nušiurpsta, meldžiasi valdovas:
„O dieve, pergalę teisiajam duoki!"

CCLXXXIII

„Tjeri, dėk ginklą! — taria Pinabelis.—
Aš būsiu tavo nuolankus vasalas,
Visokio duosiu labo, ko geidausi:
Sutaikink Ganeloną su karalium!"
„Nesiderėsiu,— jam Tjeri atsako.—
Sutikti su tavim per daug man žema!
Katro tiesa, parodys dievas šiandien!"
Aoi!

CCLXXXIV

Tjeri sušunka: „Tu šaunus baronas,
Tvirtai sudėtas ir dailus iš stoto,
Tokių narsių nėra tavajam luome.
Padėki ginklą, priešintis nustoki,—

Aš su tavim sutaikinsiu valdovą,
Bet gaus teisingą bausmę Ganelonas:
Minės tatai per ilgus amžius žmonės".
O Pinabelis jam: „Ne dieve duoki!
Aš privalau apgint gentainių šlovę.
Kol gyvas neprašysiu aš malonės —
Verčiau kovoj gyvybę paaukosiu!"
Į kirstynes vėl du baronai stoja,
Kardais kapoja šalmus paauksuotus,
Padangėn kibirkštys tik žyra pluoštais.
Dabar jau niekas neišskirs baronų:
Nutrūks kova, kai vienas kris po kojų.
Aoi!

CCLXXXV

Galingas Pinabelis Soransietis,
Jis per Provanso šalmą kerta priešui,—
Nuo žiežirbų net žolės užsiplieskia.
Taip taikliai smogia jis atsivėdėjęs,
Kad skyla Anžujiečiui šalmo plienas
Ir kaktą skudrūs ašmenys paliečia.
Per skruostą kraujo takas nusidriekia
Ir per krūtinę, nugarą nubėga.
Bet saugo nuo mirties baroną dievas.
Aoi!

CCLXXXVI

Tjeri pajunta: sužeistas jam skruostas,
Srovena kraujas iš žaizdos į žolę.
Per galvą Pinabeliui kardu smogia,
Plieninį šalmą perskelia lig nosies,
Išverčia žemėn smegenis kraujuotas.
Po kojų priešą nebegyvą bloškia
Ir tuo smūgiu užbaigia nuožmią kovą.
„Štai dievo pirštas! — šūkteli baronai.—

Pakarti turi būt ir Ganelonas,
Ir giminės, kurie už jį laiduoja!“
Aoi!

CCLXXXVII

Jaunasis Anžujietis kovą laimi.
Prie jo prieina Karolis karalius,
Drauge su juo ir keturi vasalai:
Gijomas ir Ožjė, šaunusis danas,
Ir Žofrua, ir kunigaikštis Nemas.
Valdovas prie širdies Tjeri prispaudžia,
Nušluosto veidą jam apsiausto kailiu,
Apsiaustą numeta, tuoj kitą velkas.
Didvyriui šarvus nuima vasalai,
Ant mulo užsodina jį arabų
Ir su džiaugsmu didžiu parlydi Eksan.
Visi sugrįžta vėl į rūmų aikštę,
O ten mirties kiti kaltieji laukia.

CCLXXXVIII

Grafus valdovas klausia patarimo:
„Ką su trim dešimtim laidų darysim?
Jie Ganelono gelbėti atvyko,
Visi laiduot už Pinabelį ryžos“.
Jam frankai: „Nepalikt nė vieno gyvo!“
Babrenui liepia Karolis Didysis:
„Visus tu juos pakark užkeiktoj girioj!
Sakau tau, kaip matai šią barzdą žilą:
Pabėgs bent vienas — pats numirsi kilpoj!“
Dvariškis taria jam: „Bus padaryta!“
Nuvaro juos sargybinių šimtinė,
Visus, tris dešimtis, iškarsto girioj.
Štai kiek žmonių pražudė išdavikas!
Aoi!

CCLXXXIX

Vieningai nutaria visi teisėjai —
Normanai, alemanai, overniečiai,
Ir frankai paremia juos aliai vienas:
Už posūnį — žiauri bausmė patėviui.
Prie keturių žirgų valdovas liepia
Už rankų ir už kojų jį prisieti,
O tie ristūnai karštakraujai, spėrūs.
Sargybiniai vades ant žemės sviedžia,
Ristūnai šuoliais leidžiasi per pievą.
Mirtis ištinka Ganeloną vietoj:
Ištįsta sausgyslės, sutrūkinėja,
Arkliai nutempia sąnarius atplėštus,
Į žalią žolę kraujas pasilieja.
Kaip tik tokia mirtis pritinka niekšui.
Piktadarys nenubaustas nelieka.

CCXC

Įvykdęs kerštą, Karolis karalius
Sušaukia vyskupus iš frankų žemių
Ir prelatus bavarų, alemanų.
„Prakilnią damą aš laikau nelaisvėj.
Klausydama pamokslų, Švento rašto,
Pamilo dievą — krikšto pageidauja,
Pelnyti nori amžiną palaimą“.
„Krikštamotes parinkit,— šie atsako,—
[Kad būtų kilnios ir krikščionės geros!“]
Kur Ekso versmės trykšta, renkas frankai:
Ten krikštijasi karalienė maurų
Ir Julijonos šventą vardą gauna —
Pažinus viešpatį, krikščione tampa.

CCXCI

Nubaudžia kaltą Karolis Didysis,
Numaldo širdį, perimtą rūstybės,
Atverčia Bramimondą krikščionybėn.
Naktis ateina po dienos šviesybės.
Po skliautais menėje valdovas ilsis.
Bet vėl Gabrielius, dievo siųstas, trikdo:
„Šauk prie ginklų, valdove, karalystę,
Skubėk su kariauna į žemę Biro:
Karaliui tu Vivjenui reikalingas,
Mat apgulė pagonys Emfo pilį.
Tavęs krikščionys šaukias įbauginti“.
Širdis netraukia Karolio į žygį.
„O dieve,— skundžias,— koks sunkus likimas!“
Pravirksta graudžiai, raunas barzdą žilą.

Giesmė baigta, Turoldas čia nutyla.

NIBELUNGŲ GIESMĖ

DAS NIBELUNGENLIED
Leipzig, Dietrich'sche Verlagsbuchhandlung, 1959

Iš viduriniosios vokiečių aukštaičių kalbos vertė
VLADAS NAUSĖDAS

Pirmas nutikimas

VORMSO DVARAS

1 Istorijų nestinga apie žmonių likimą —
Mes žinom daug garsingų senovės padavimų.
Aš džiaugsmą apgiedosiu, puotas ir vestuves,
Ir skausmą didį, sielvartą, ir karžygių kovas.

2 Burgundija augino[1] mergelę tokią gražią,
Jog visame pasauly sunku būt rast panašią.
Vardu Krimhilda buvo. Ne vienas karžygys
Dėl jos užmerkė amžinai kautynėse akis.

3 Kiekvienas būtų troškęs turėti tokią žmoną,
Nes riteriams ji buvo ir džiaugsmas, ir svajonė.
Krimhilda juos žavėjo grožybe, skaistumu,
O dvaro moteris visas — ir sielos kilnumu.

4 Ją broliai, trys karaliai, mylėjo ir globojo —
Tai Gunteris, Gernotas, garsingieji herojai.
Trečiasis — Gizelheris. Ir jų tvirta ranka
Jai būdavo nuo negandų geriausia apsauga.

5 Karaliai buvo kilnūs ir turtų nešykštėjo,
Kaip pridera valdovams. Kare pasižymėjo —
Atilos žemėj kovės[2] garbingai jie visi.
Burgundija vadinosi ta jų šalis garsi.

6 Daug metų šie valdovai prie Reino viešpatavo,
Jiems riteriai kilmingi iki mirties tarnavo —
Tenai, kur Vormso miestas, turtingas ir puošnus,
Bet ginčas moterų dviejų pražudė juos visus.

7 Jie motiną godojo. Vardu ji buvo Utė,
O Dankratas, jų tėvas, valdovas kieto būdo,
Jaunystėj — rykštė priešams ir atidus draugams,
Valstybę pasimirdamas atidavė vaikams.

8 Ir valdė trys karaliai, labai galingi, narsūs,
Kaip jums aš jau minėjau... Plačiai pasklido garsas
Apie jų didžią šlovę, šaunumą karžygių,
Kurių netrūko toj šaly — garbingų ir puikių.

9 Tai Hagenas iš Tronjės, drąsus ir tvirtas vyras,
Ir Dankvartas, jo brolis, kautynėse prityręs,
Kilnusis Ekevartas ir markgrafas Gere,
Ir Ortvinas, ir Folkeris, gyvenę šiam dvare.

10 Ir Zindoltas, dvariškių tarnybą prižiūrėjęs[3],
Ir Rumoltas, karalių vyriausiasis virėjas,
Ir Hunoltas, su jaisiais darbavęsis kartu,—
Visų narsiųjų karžygių nepamenu vardų...

11 Tai Dankvartas, pakeltas į maršalus garbingus,
Tai Ortvinas, sūnėnas, karalių stalininkas,
Tai Hunoltas, šaunusis šių rūmų tvarkdarys,
Ir taurininkas Zindoltas, užgrūdintas karys.

12 Apie šio dvaro šlovę, karališką jo galią,
Apie riteriškumą valdovų ir vasalų,
Kurie be galo džiaugės didybe ir turtu,—
Reikėtų daug giesmių sudėt, bet žodžių nerandu.

13 O vieną tamsią naktį Krimhilda susapnavo,
Kad sakalą jos raibą ereliai du pagavo,
Nagus giliai suleidę, jį perplėšė perpus.
Atrodė, niekad širdgėlos didesnės nebebus.

14 Papasakojo sapną ji karalienei Utei,
Ir motina pasakė, kas tai galėtų būti:
„Tas sakalas — tai vyras, kilmingas karvedys...
Kad jį tik dievas saugotų! Kitaip — ištiks mirtis“.

15 „Ką kalbat, motinėle,— Krimhilda jai bylojo,—
Nereik man vyro meilės, nes ji pilna pavojų,—
Tokia jau pasiliksiu aš ligi pat mirties,
Ir niekad meilė riterio jau nesužeis širdies..."

16 „Per daug tu nesispyriok,— jai motina atsakė,—
Jei laimės trokšti žemėj, tausok kaip savo akį
Tu kilnią vyro meilę, kai būsi jo žmona,
Ir bus tada tau riteris lyg dievo dovana!"

17 „Aš netikiu, motule,— Krimhilda vėl kalbėjo,—
Juk moterys dėl meilės daug ašarų išlieja.
Kad meilė gimdo kančią, girdėjau ir pati,
Tad lenksiuos to, kas sielvartą sukeltų man širdy".

18 Daug kartų saulė kilo ir leidosi daug kartų.
Krimhilda nenorėjo girdėti meilės vardo
Ir tik tada sutiko už karžygio tekėt,
Kai šis prisiekė amžinai ją gerbti ir mylėt.

19 Tas sakalas jis buvo, sapnuotas jos kadaise.
(Taip aiškino jai Utė.) Ir nieko nebepaisė
Krimhilda, kai jis žuvo,— draugų nei giminių:
Už mirtį jo atkeršijo — pražudė daug žmonių.

Antras nutikimas

ZYGFRYDAS

20 O Nyderlandų žemėj, kur jūron Reinas krinta,
Gyveno Zygimundas ir jo žmona Zyglinda.
Sūnaus jie susilaukė čia, Ksanteno pily.
Jis vardą jų išgarsino visoj gimtoj šaly.

21 Jį Zygfrydu vadino, nebijančiu pavojų.
Jis daug kraštų aplankė, vis nuotykių ieškojo,
Svečiojoj žemėj priešų nevengdavo jokių
Ir tik Burgundų žemėje surado sau lygių.

22 Daug žygdarbių padarė sūnus pačioj jaunystėj.
Visi jo drąsą gyrė šioj Reino karalystėj.
Išaugo tas vaikinas — ir lieknas, ir stiprus.
Jį moterys lydėdavo akim į turnyrus.

23 Ir auklėjo, ir mokė tėvai vienturtį sūnų —
Iš prigimties nestigo dorybių karaliūnui,—
O tuo plačiai garsėjo tėvų šalis sena.
Taip augo jaunas Zygfrydas, karūnos puošmena.

24 Galop jisai subrendo ir, kaip vaikinui dera,
Galėdavo atjoti į savo tėvo dvarą,
Kur buvo daug merginų ir damų prakilnių;
Nevengdavo ir Zygfrydas jų žvilgsnių malonių.

25 Neleisdavo be vyčių tėvai jam niekur joti.
Visad jis privalėjo gražius rūbus nešioti.
Jį auklėjo išminčiai, geriausi jų mieste.
Taip ruošės būti valdovu sūnus savam krašte.

26 O kai jėgų įgijo, ginklus vartot mokėjo
Ir visko, ko tik troško, pasiekti jau galėjo,
Apie gražuolių meilę svajojo jis dažniau,
Ir jos į jauną Zygfrydą vis žvelgė maloniau.

27 Ir kartą Zygimundas sumanė rengt turnyrą[4].
Po visą viešpatiją pasklido daug jo vyrų.
Jie skelbė, kad karalius puotausiąs su draugais,
Apdovanosiąs jis visus drabužiais ir žirgais.

28 Į kardo šventę kvietė jie daug jaunų didikų —
Visus, kuriuos pakelti į riterius pritiko.
Ir daug svečių atjojo į pilį tuo metu,
Garbė jiems buvo kardą gaut su Zygfrydu kartu.

29 Visi važiavo, jojo į garsią viešpatiją.
Karališkoji pora jiems dovanas dalijo,
Atvėrusi į pilį visiems duris plačiai.
Ir suplaukė į Ksanteną garbingi jų svečiai.

30 Pilies tarnai sukruto. Bemat pasklido žinios —
Ginklanešių atjojo net keturios šimtinės!
Rūbus jiems siuvinėjo merginos per naktis.
Jos dėjo brangius akmenis į žėrinčias sagtis,

31 Kurios turtingai puošė jų riterišką rūbą.
Ir dovanos, ir vaišės vaikinams kėlė ūpą.
Kiekvienas buvo linksmas, laimingas, išdidus —
Per saulės grąžą jie visi gaus riterių vardus.

32 Jauni kariai tą rytą į katedrą skubėjo,
Daug riterių garbingų juos einančius lydėjo.
Vaikinams patarnavo maloniai, nuoširdžiai
Seni, kilmingi karžygiai, kaip liepė papročiai.

33 Mišias jie sugiedojo, pasimeldė kiekvienas
Ginklanešys, kaip dera daryti tokią dieną.
Spūstis didžiausia buvo — bažnyčia juk pilna!
Kai juos pakėlė riteriais — suvilnijo minia.

34 Kieme sugrįžę rado jie žirgus pabalnotus.
Turnyras prasidėjo, kai buvo ženklas duotas.
Žvangėjo vyrų ginklai, ir žvengė jų žirgai.
Drebėjo nuo to dundesio aukšti pilies langai.

35 Vaikinai vos pražydę ir vyrai jau subrendę
Tarpusavyje rungės garbingai kardo šventėj.
Skeveldros zvimbė, gaudė kaip siaučianti audra,
Kai skrido ietys virš galvų, trątėdamos ore[5]!

36 Karalius liepė baigti. Jie iš aikštės išjojo.
O čia kaip po kautynių ietigaliai barkšojo,
Smėly įsmigę skydai saviškių ir svečių,
Ir mėtės brangūs akmenys, pabirę iš sagčių.

37 Karalius kvietė menėn, tarnai tuoj susodino
Visus prie vaišių stalo. Išvargę nuo rungtynių,
Dabar gardžiai jie valgė užgerdami vynu.
Ir buvo čia puotaujantiems be galo malonu.

38 Bet greitai bėgo laikas vaišingoj karalystėj.
Čia rodė savo meną klajojantys artistai[6],
Valdovą už dosnumą vis gyrė jo kariai,
Keliaujantys smuikuotojai ir dvaro juokdariai.

39 Karalius leido sūnui, kaip pirmas siuzerenas,
Apdovanoti vyrus turtingais savo lenais:
Pilių ir žemių gavo narsieji jo draugai,—
Apie viešnagę rūmuose kalbėjo jie ilgai.

40 Svečiai atsikvošėjo tik rytmetį septintą,
Nes juos gerai vaišino dosni ponia Zyglinda.
Ji troško sūnui laimės kaip kiekviena mama,
Aplinkui auksą saujomis visiems čia berdama.

41 Nei elgetos, nei vargšai už durų nestovėjo —
Žirgų jiems ir drabužių karalius negailėjo,
Visus pakeleivingus žavėjo dosnumu,
Ir plaukė tarsi vandenys jo turtas iš namų.

42 Pasibaigė linksmybės. Visi šalies didžiūnai
Išjodami kalbėjo apie Zyglindos sūnų,
Tikėjo, kad netrukus juos Zygfrydas valdys,
Bet tų kalbų bodėjosi šio riterio širdis,

43 Nes kol gyva Zyglinda ir tėvas Zygimundas,
Karališkas vainikas tikrai jo nesugundys!
Tačiau jei priešas drįstų jo tėviškei grasint,
Jis pasiryžęs visados ją saugoti ir gint.

Trečias nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS ATKELIAVO Į VORMSĄ

44 Anksčiau dar niekad meilė širdies jam nekankino.
Bet vieną kartą šnekos pasiekė ir vaikiną:
Burgundų žemėj auga gražuolė mergina —
Ir Zygfrydui daug nerimo sukėlė ta žinia.

45 Mat ji grožiu garsėjo toli už dvaro rūmų.
Ne vienas vis minėjo jos įgimtą taurumą.
Jai piršosi daug vyrų, garsių ir išdidžių,
Tad karalystėj Gunterio vis būdavo svečių.

46 Nors ir be galo stengės jai įsiteikt kiekvienas,
Tačiau jos prielankumo neišmeldė nė vienas.
Jai niekas nepatiko: nematė dar jinai
To riterio, kurį galės mylėti amžinai.

47 O Zygfrydas jos meilės dabar karštai ilgėjos.
Todėl visų piršlybų šis riteris bodėjos,
Nors jį pamilus būtų mergelė kiekviena.
Drąsus vaikinas vylėsi — Krimhilda bus žmona.

48 Patardavo bičiuliai ir giminės garbingi
Jam žmoną išsirinkti ir gražią, ir kilmingą.
„Kokia man reikalinga, aš pats gerai žinau,—
Jiems Zygfrydas atkirsdavo,— Krimhildą vest manau!

49 Burgundų žemėj žydi ši nuostabi gražuolė.
Apie tą karalaitę girdėjau daug lig šiolei,
Ir bet kuris valdovas, turtingas, įžymus,
Ją kaip gražiausią nuotaką parvestų į namus“.

50 Kai tėvas Zygimundas išgirdo jo troškimą,
Jį širdgėla apniko. Ilgai jis nenurimo,
Kad Zygfrydas panoro Burgundijon išjot
Ir karalaitei pasipiršt, su ja susižieduot.

51 Kankinos ir Zyglinda iš rūpesčio ir baimės.
Ji troško savo sūnų išgelbėt nuo nelaimės,
Nes Gunterį pažino ir jo narsius karius.
Vaidenos jai, kad Zygfrydą sunki bėda užgrius.

52 „O mielas mano tėve,— sūnus karštai prabilo,—
Jei aš negausiu tosios, kurią širdis pamilo,
Be moters meilės liksiu. Tikėkit, niekados
Išpiršt jau niekas negalės mergelės man kitos!"

53 „Jei vest ją užsispyrei,— karalius tarė oriai,—
Aš laiminu garbingą ir kilnų tavo norą,
Tau prižadu padėti. Tik saugokis, meldžiu,
Nes Gunterio valstybėje — daug vyčių išdidžių!

54 Ir jeigu jo kariaunoj tik Hagenas tebūtų —
Tas riteris galiūnas ir vyras tvirto būdo,
Vis tiek klastos bijočiau, nerimčiau dėl tavęs,
Kad su Krimhilda sumanei iškelti vestuves!"

55 Bet Zygfrydas kalbėjo: „Jums, tėve, pasakysiu:
Jei nepriims kaip draugo, jiems baimės įvarysiu.
Burgundų visą kraštą mėginsiu užkariaut
Ir jo karaliaus valdinius priversiu sau tarnaut".

56 Jį pertarė karalius: „O man tai nepatinka!
Jei šitie tavo žodžiai pasiektų šeimininką,
Prie Reino negalėtum nujoti jau tikrai,
Nes Gunterį kaip karžygį pažįstu aš gerai.

57 Jėga Krimhildai piršits joks riteris negali,—
Kalbėjo Zygimundas,— pažįstu aš tą šalį...
Bet jei išjot norėtum po keleto dienų,
Tave su savo riteriais išleisti ketinu".

58 Sūnus atsakė: „Keista man būtų, jei šį sykį
Su vyčiais aš prie Reino išjočiau kaip į žygį,
Pagrobčiau karalaitę ir grįžčiau vėl su ja...
Visai kitaip manau daryt Burgundų šalyje!

59 Aš vienas ją laimėsiu. Pavojų nebijosiu.
Su dvylika narsuolių pas Gunterį išjosiu.
Tik jūs mus taip aprenkit, o mylimi tėvai,
Kad jūsų šlovę garsintų ir ginklai, ir šarvai".

60 Kai motina Zyglinda išgirdo šitą žinią,
Tuoj sielvartas ir skausmas suspaudė jai krūtinę.
Pravirko karalienė: gal jį ištiks mirtis,
Ir ji sugrįžtančio namo sūnaus nepamatys?

61 Įėjęs į jos menę, taip Zygfrydas bylojo,
Tokiais ramino žodžiais: „Gimdytoja mieloji,
Neverk manęs, nelaistyk tu ašarų brangių,
Nes aš keliauju į svečius be rūpesčių jokių.

62 Verčiau tu mano vyčiams suteiki šią malonę:
Rūbus pasiūdink tokius į tolimą kelionę,
Kad teiktųs mus burgundai garbingai pasitikt.
Brangi motule, ačiū tau. Sunku tave palikt..."

63 Zyglinda jam atsakė: „O mano mielas vaike,
Jei sumanei išjoti, pati žinau, ko reikia.
Pasiūdinsiu vaikinams ir tau aš drabužius,
Kad jūs galėtumėt keliaut šlovingai į svečius".

64 Maloniai nusilenkęs, jisai toliau bylojo:
„Kelionėn pasiimsiu tik dvylika herojų[7].
Aprenkit mus turtingai... Drįstu tave prašyt...
Mat aš Krimhildą dailiąją viliuos ten pamatyt".

65 Susėdo gražios damos, dienų dienas plušėjo,
O kartais kiaurą naktį akių jos nesudėjo,
Kol jiems rūbus pasiūti jau baigė pagaliau,
Nes Nyderlandų karžygys norėjo tuoj keliaut.

66 Tad paliepė jam tėvas papuošt rūbus, ginkluotę,
Kad jie visi galėtų Burgundijon išjoti.
Jiems buvo išdalinti šarviniai marškiniai[8]
Ir platūs skydai, ir nauji, dar blizgantys šalmai.

67 Išjot Burgundų žemėn jau metas priartėjo.
Bet ar jie grįš — ir vyrams, ir moterims rūpėjo.
O giminės išliejo daug ašarų gailių,
Kai krovės mantą riteriai ant žyginių arklių.

68 Žirgai jų buvo eiklūs, o kamanos auksinės.
Tad nieks nebūt pranokęs grožiu tokios rinktinės!
Ir Zygfrydas galėjo dabar jau iškeliaut,
Bet dar nuėjo pas tėvus jų sutikimo gaut.

69 Ir motina, ir tėvas išleisdami liūdėjo,
O Zygfrydas ramino ir guosdamas kalbėjo:
„Neverkit, nors ir liekat vieni nuo šios dienos,
Ir niekad nesirūpinkit dėl gyvasties manos..."

70 O moterys ir vyrai graudingai aimanavo,
Mergelės tyliai verkė drąsių vaikinų savo,
Visi turbūt numanė, kad kelias bus sunkus,
Ir nujautė, kad gali juos mirtis išskint visus.

71 Septintą rytą vyrai į Vormsą jau atjojo.
Blizgėjo rūbai auksu. Žirgai grakščiai risnojo
Švytruodami kanopom ir garsiai prunkšdami,
Ir kamanom žėrėdami su aukso sagtimis.

72 Nauji ir šviesūs buvo šauniųjų vyčių skydai,
Šalmai, kokie pritinka karališkam palydui,
Kai Zygfrydas įjojo į pilį... Aš tikiu —
Nebuvo matęs nieks čionai drabužių dar tokių!

73 Kardai ilgi kabojo — iki pačių pentinų.
Jo vyčiai ietis laikė priglaudę prie krūtinių.
O princo ieties plotis — tikriausiai sprindžiai du!..
Grėsmingai švietė ašmenys iš abiejų kraštų[9].

74 O kamanom auksinėm jie žirgus prituręjo,
Kurie šilkinėm juostom raibuodami švitėjo.
Kada per kraštą jojo, tai prie visų kelių
Juos pasitiko riteriai ir sekė daug žioplių.

75 Ginklanešiai burgundai ir riteriai kilmingi,
Kaip įprasta nuo seno, juos priėmė svetingai:
Jie stengėsi įkurdint dvare svetimšalius,
Globot nebuvėlių svečių ir šarvus, ir ginklus.

76 Dvariškiai ruošės žirgus tuojau nuvest į stonią,
Bet Zygfrydas prabilo: „Dar palūkėkit, ponai,
Kieme palikit žirgus... Nelieskite balnų,
Nes aš netrukus dar toliau keliauti ketinu.

77 Ar čia yra bent vienas, kuris parodyt gali,
Kaip man tuojau surasti Burgundijos karalių,
Šio krašto šeimininką, valdovą šios pilies.
Galbūt priims jis riterius iš tolimos šalies?"

78 Ir jam atsakė vienas, kuris arčiau stovėjo:
„Karalių rasit menėj tarp savo patarėjų.
Ten sėdi daug jo vyrų, narsių ir išdidžių,
Su jais — garbingi karžygiai ir daug žymių svečių".

79 Netrukus pats karalius išgirdo tą naujieną,
Kad riteriai atkilo į pilį jo šiandieną:
Drabužiai tviska auksu, šarvai jų — sidabru...
Bet negalėjo nieks pažint atjojusių karių.

80 Stebėjosi karalius, panoro sužinoti,
Ko riteriai tie puošnūs čia teikėsi atjoti —
Su skydais plačiakraščiais, nemačiusiais kovų,
Bet tokio, kurs paaiškintų, nerado tarp savų.

81 Tik Ortvinas atsakė — narsus ir tvirtas vyras,
Kaip riteris garsėjęs visos šalies turnyruos:
„Jei mes jų nepažįstam, atėjo man mintis
Pakviesti Hageną — ir jis pamatęs pasakys,

82 Nes ligi šiol aplankė ne vieną karalystę,
Valdovų daug regėjo,— ne, niekad jis neklysta".
Karalius prašė kviesti, ir Hagenas tada
Pas Gunterį nedelsdamas atėjo su svita.

83 Ko geidžia jo valdovas? Ir kas čia pasidarė?
„Štai riteriai atjojo — žiūrėk! — karalius tarė.—
Bet nieks jų nepažįsta. Gal kur svečioj šaly
Tu juos regėjai, Hagenai, ir pasakyt gali?"

84 „Tuojau pasižiūrėsiu",— jam Hagenas atsakė
Ir, vos pro menės langą į juos užmetęs akį,
Pamanė: rūbai puikūs, laikysena rami,
Bet, šiaip ar taip, Burgundijoj tie vyčiai svetimi.

85 Spėliojo: kas atjojo iš tolimos kelionės?
Gal kilnūs kunigaikščiai ar pasiųsti jų žmonės?
Žirgai tokie jų eiklūs ir puošnūs apdarai.
Iš kur atjojo — nežinia. Atrodo jie gerai!

86 „Garbingas mano pone,— jam Hagenas kalbėjo,—
Nors Zygfrydo lig šiolei dar niekad neregėjau,
Bet aš neabejoju; tai jis kieme antai,
Žiūrėkit — tikras karžygys ir laikosi tvirtai.

87 Manau, ko nors jis tikis, jei mūsų šalį lanko...
Kadaise nibelungus nukovė savo rankom —
Šilbungą, Nibelungą, du brolius karalius.
Prisimenu jo žygdarbius lyg kokius stebuklus.

88 Kai sykį šis drąsuolis be palydos išjojo,
Kely išvydęs kalną, prie jo staiga sustojo,
O tuo metu pakalnėj triukšmavo įkyriai
Dar nematyti Zygfrydui kažin kokie kariai.

89 Tai buvo nibelungai, prie lobio susirinkę.
Išvilkt iš urvo buvo jį liepę šeimininkai.
Pasidalint norėjo dabar jį valdiniai.
Ir Zygfrydas stebėjosi stovėdamas čionai.

90 Tad jis arčiau priėjo. Staiga visi nutilo.
Kai jį kariai išvydo, tuoj vienas jų prabilo:
„Štai Nyderlandų princas, jis Zygfrydas vardu!..“
Tada patyrė karžygys daug nuotykių keistų.

91 Maloniai pasitiko jie riterį galiūną.
Šilbungas, Nibelungas, jaunieji karaliūnai,
Jį prašė nuolankiausiai dalybas tas pradėt,
Kol prikalbėtas Zygfrydas jiems teikės prižadėt.

92 Jis deimantų tiek matė, kad vežt jiems būt reikėję
Vežimų viso šimto — ir tai nebūt sudėję,
O nibelungų aukso čia buvo dar daugiau...
Derėjo viską padalint, kaip jums aš jau sakiau.

93 Už triūsą nibelungai jam kardą dovanojo,
Bet kaip įtikt tiems vyrams, ir pats jis nežinojo:
Dalybas baigt reikėjo, nes tuo metu jauni
Karaliai puolė Zygfrydą, rūstybės kupini.

94 Su Zygfrydu jiems kautis dar milžinai padėjo.
Nors dvylika jų buvo, bet mūšį pralaimėjo —
Kovodami jie krito, o tuo pačiu metu —
Ir nibelungų karžygių septynetas šimtų.

95 Jie Balmungu vadino narsuoliui duotą kardą.
Nemaža vyrų žuvo nuo smūgių jo iš karto.
Prieš Zygfrydą drebėjo kiekvienas čia karys,
Ir taip užvaldė didvyris jų žemę ir pilis.

96 Nuo jo galingos rankos abu karaliai žuvo.
Per Albrichą į bėdą pats Zygfrydas įkliuvo:
Nykštukas ėmė keršyt už kritusius karius,
Bet veikiai įsitikino, koks priešas jo stiprus.

97 Lyg du laukiniai liūtai abu prie kalno šoko.
Tačiau vikrus nykštukas jo niekaip nepranoko,
Nematomą apsiaustą[10] prarado kovoje,
Taip lobis teko Zygfrydui ir jų viešpatija.

98 Ir žuvo ten kiekvienas, kurs jį užpult išdrįso.
Jis liepė nibelungams nunešti lobį visą
Atgal į kalno olą, kur buvo ir anksčiau.
Ir saugotoju Albrichą paskyrė jis. Tačiau

99 Nykštukas privalėjo prisiekt ištikimybę,
Šventai pasižadėjo atlikt darbų daugybę.—
Ir Hagenas pridūrė:— Aš pasakot baigiu,
Daugiau nebuvo jau tokių galingų karžygių!

100 Ir dar jums pasakysiu... Drakoną jis nudėjo,
Kraujuos jo išsimaudė. Tad oda sukietėjo
Pavirsdama į ragą. Ir dar pridurt galiu:
Sužeist jo neįmanoma net ir aštriu ginklu.

101 Priimti jį svetingai jums patariu, karaliau,
Kad pykčio jis nejaustų nei mums, nei mūsų šaliai.
Geriau, jei toks drąsuolis bičiulis mūsų bus...
Padarė daugel žygdarbių šis vyras nuostabus".

102 Karalius jam atsakė: „Teisingai tu galvoji.
Ir pats jis, ir jo vyrai atrodo man herojai.
Žiūrėkite, kaip žvelgia... Koks tvirtas ir guvus!
Garbingai jį priimkime ir jo palydovus!"

103 „Tasai, kuris atkako dabar į jūsų dvarą,
Yra sūnus karaliaus,— jam vėl Tronjietis tarė,—
Orus jis ir garbingas... Aš, dievaži, tikiu,
Kad neatjojo karžygys dėl reikalų menkų".

104 „Tad sveikas atkeliavęs,— prabilo šeimininkas.—
Aš supratau — šis vyras labai drąsus, kilmingas.
Telydi mūsų žemėj šlovė jį visuomet!"
Žemyn nulipęs, Zygfrydą sutiko jis tuoj pat.

105 Karalius ir didikai taip svečią pasitiko,
Jog jų malonūs žodžiai į širdį jam įsmigo.
Tad Zygfrydas karaliui dėkojo nuoširdžiai,
Žemai jam nusilenkdamas, kaip liepė papročiai.

106 „Norėčiau sužinoti,— paklausė jį karalius,—
Iš kur pas mus atjojot? Kur eina jūsų kelias?
Kas atvedė į Vormsą? Sakykit jūs, meldžiu!“
Ir jam atsakė Zygfrydas: „Nėra juk paslapčių,

107 Jei mano tėvo žemėj visi kalbėti drįsta,
Kad riteriai narsiausi — tik jūsų karalystėj!
Todėl aš jūsų šalį nusprendžiau aplankyt.
Atjojau čia, kad iš arčiau galėčiau pamatyt.

108 Daug gera aš girdėjau ir apie jūsų šlovę,
Kad jūs esąs drąsesnis už daugelį valdovų —
Visoj šaly jus giria, vadina narsuoliu.
Kol nepatyriau to patsai, tikėti negaliu.

109 Netrukus savo žemėj karūną paveldėsiu.
Norėčiau tad girdėti, kada ją užsidėsiu,
Jog žmones ir valstybę aš tinkamai valdau.
Už tai aš savo gyvastį ir šlovę užstatau.

110 Jei žmonės sako esant jus drąsų ir karingą,
Nepaisysiu aš nieko — jei kam ir nepatinka,—
Burgundiją užimsiu pradėjęs kautynes,
Ir jūsų žemės valdiniai tada klausys manęs!“

111 Karalius atsistojo, suglumo patarėjai,
Tokių keistų dalykų nebuvo jie girdėję,—
Kad ruoštųs karalystę kas nors užgrobt jėga...
Visiems veidai iš apmaudo užsiplieskė staiga.

112 Jam Gunteris atkirto: „Aš jausčiaus nusikaltęs,
Jei prievarta man būtų išplėštos tėvo valdos.
Jei šis drąsuolis vienas užimtų jas nūnai,
Tai riteriai kankintųsi iš gėdos amžinai...“

113 „O man vis tiek,— kalbėjo vėl Zygfrydas karaliui,—
Jei pats neapsiginsi, užimsiu tavo šalį
Ir vienas ją valdysiu. Bet jei laimėsi tu,
Tau mano žemė atiteks su valdiniais kartu.

114 Tad meskim ant svarstyklių mes savo palikimą!
Kieno ranka tvirtesnė, tegu tas viską ima —
Pilis ir visą kraštą su jojo karžygiais..."
Dabar įniršo Hagenas. Supykęs ne juokais,

115 Atsakė tuoj Gernotas ir mandagiai, ir oriai:
„Užimti kitą šalį neturim jokio noro,
Kad vyras vyrą pultų ir žūtų kovoje...
Tarnaujam tik Burgundijai — visad apginsim ją".

116 Dabar įsiuto vyrai, tų žodžių pasiklausę.
Ir Ortvinas nerimo. Prabilo jis galiausiai:
„Karaliau, šios derybos nedžiugina manęs,
Kai reikalauja Zygfrydas jus stot į kautynes!

117 Ir jei karalius niekur jau ginklų nebegautų,
O šitas vyras visai kariaunai vadovautų,
Tikėkit, nepabūgčiau, jei reiktų, ir kovos,
Kad tokias jam piktas mintis išmuščiau iš galvos!"

118 O Nyderlandų princas sušuko net pabalęs:
„Nedrįsk pakelti rankos, nes aš esu karalius,
O tu — tiktai vasalas Burgundijos šaly,
Užpult manęs su dvylika karių tu negali!"

119 Bet Ortvinas Mecietis, tas Hageno sūnėnas,
Bematant griebės kardo kaip riteris kiekvienas.
Jo dėdė vis tylėjo... Ir Gunteris tuoj pat
Į savo brolį pažvelgė. Ramiai kaip visuomet

120 Kalbėt Gernotas ėmė: „Nuleiski savo kardą!
Ak Ortvinai, mums pyktis su Zygfrydu neverta,
Geriau mes jį svetingai priimkime čionai,
Ir jis ne priešas bus tada, o draugas amžinai".

121 Bet Hagenas prabilo: „O mums tai nepatinka,
Kad Zygfrydas atkilo pas Reino šeimininką
Kivirčytis ir pyktis... Negalim šito leist,
Nes mano ponai nedavė dingsties jam įsižeist!"

122 Tačiau į tai atkirto herojus Nyderlandų:
„Jei mano žodžių vyrai lig šiolei nesupranta,
Tai, Hagenai, klausykit: jūsiškiai pamatys,
Kaip aš ir mano riteriai Burgundiją valdys!“

123 Įsiterpė Gernotas: „Neleisiu ginčo tęsti!“
Ir paliepė saviškiams liežuvį tuoj prikąsti,
O Zygfrydas nurimo — sutramdė jį svaja
Apie mergelę gražiąją čia, Vormso pilyje.

124 „Ar pridera mums kautis,— kalbėjo jam Gernotas,—
Kad karžygių lavonais šis kiemas būt nuklotas?
Šlovės nedaug mums būtų, maža ir jums nauda!“
Ir Nyderlandų karvedys paklausė jį tada:

125 „Ko Hagenas vis delsia, prieš mus dar nekovoja?
Ko Ortvinas vis laukia, į mūšį ko nestoja?
Ko neskuba pagelbėt draugai ištikimi?..“
Tačiau tylėjo riteriai, Gernoto liepiami.

126 Prabilo Gizelheris, jauniausias Utės vaikas:
„Atkilęs mūsų žemėn, o riteri, būk sveikas!
Tarnaut garbingam svečiui — visiems mums malonu“.
Ir juos vaišinti paliepė jis Gunterio vynu.

127 „Jei teiksitės vartoti,— kalbėjo šeimininkas,—
Visas gėrybes mūsų, aš būsiu tik laimingas.
Dalinsimės garbingai vasalais ir turtu...“
Širdis nurimo Zygfrydui, o vyrai tuo metu

128 Jų nešulius pasaugot į pilį nugabeno.
Tuoj Zygfrydo bičiuliai čionai apsigyveno.
Ir prieglobstį čia rado būrys ginklanešių,
Burgundų kraštas džiaugėsi nebuvėliu svečiu.

129 Nuo tos dienos burgundai jį gerbė ir godojo
Gražiau bent šimtą kartų, negu aš jums byloju.
Jėga jis pelnė šlovę. Ir dar pridurt galiu:
Jei kas pamatė Zygfrydą, tuoj laikė bičiuliu.

130 O pramogas čia mėgo karaliai ir vasalai.
Bet Zygfrydas pirmasis parodė, ką jis gali:
Ar akmenis jis svaidė, ar ietis į skydus,
Rungtynėse jis būdavo miklesnis už kitus.

131 O kai su rūmų damom tie riteriai mandagūs
Maloniai leido laiką — ilsėjosi jų špagos,—
Į Nyderlandų princą jos žvelgdavo tada,
O jo krūtinėj plakdavo jauna širdis karšta.

132 Dabar visiems pagelbėt jis buvo pasiruošęs,
Bet jo mintis viliojo tiktai Krimhildos grožis,
Nebuvo susitikęs jis dar su mergina,
Tačiau nerimo jos širdis, malonės kupina.

133 Kai riteriai prakilnūs surengdavo turnyrą,
Kur rungdavosi drąsiai jauni ir dailūs vyrai,
Sėdėdavo prie lango ji ištisas dienas,
Žiūrėdama į riterių narsiųjų žaidynes.

134 Jei būtų jis žinojęs, kad žiūri ta, kur širdį
Jo pavergė, tai būtų už ją galėjęs mirti,
Nes nieko jis netroško pasaulyje karščiau,
Kaip tą mergelę mylimą išvysti kuo greičiau.

135 Matydavo ir žmonės kieme Zyglindos sūnų,
Kalbėdavo, jog reta dabar tokių galiūnų,—
Tas svečias buvo tvirtas, toks mielas ir šaunus,
Ir į save vis kreipdavo jis moterų žvilgsnius.

136 Tik Zygfrydas nerimo: „Išties atrodo keista,
Kad niekados nebuvo lig šiol likimo leista
Išvysti šios gražuolės... Ir aš dėl to liūdžiu.
O ją mylėdamas karštai, ilgiuosi ir kenčiu“.

137 Kai jodavo per kraštą turtingi trys valdovai,
Nelikdavo ilsėtis jų šaunūs palydovai,
Ir Zygfrydas jų tarpe. Nerimdavo jinai.
O princą meilės ilgesys kankindavo dažnai.

138 Metus jis išgyveno pas Gunterį karalių,
Su riteriais keliavo po jo turtingą šalį,
Bet mylimos nematė išeinant iš namų.
Dėl jos patyrė daug džiaugsmų ir laimės, ir skausmų.

Ketvirtas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS KOVĖSI SU SAKSAIS

139 Pasiuntiniai atjojo į Vormsą pas karalių
Su žiniomis, jog pulti jau rengiasi jo šalį
Nuožmiausi du valdovai iš žemių tolimų.
Todėl prie Reino darėsi be galo neramu.

140 Pirmasis Liudegeris. Tai Saksų šeimininkas.
Su juo ir Liudegastas, narsusis kariauninkas,
Pats Danijos karalius, galingas ir smarkus.
Abu jie vedasi čionai kariautojų pulkus.

141 Prieš tai į Vormso pilį pasiuntiniai atjojo.
Burgundijos didikai, naujieną sužinoję,
Kad tie svečiai atkako, stebėjosi labai
Ir pas karalių Gunterį juos nuvedė skubiai.

142 „Pasveikinti jūs būkit,— jiems Gunteris kalbėjo.—
Kas pas mane jus siuntė, lig šiolei negirdėjau.
Ko norit jūs, sakykit, garbingi karžygiai?“
Bet, stengdamiesi neįžeist, jie tarė atsargiai:

143 „Atleisk, šviesus karaliau! Valdovai siunčia žinią
Ir praneša, kad rengias į kovą žūtbūtinę.
Atjos čia Liudegeris ir narsūs jo kariai,
Ir Liudegastas jam padės... Pasakom atvirai.

144 Jų pykčio nusipelnėt. Abu jie dantį griežia
Ir trokšta jus užpulti kaip pavojingą priešą.
Žygiuos į Reino kraštą. Valdovai nenurims,
Kol jie visos Burgundijos ir Vormso neužims.

145 Po dvylikos savaičių pradės jie karo žygį.
Tad jei bičiulių turit, pagalbon juos prašykit,
Kad jie pilis ir kraštą apsaugotų nūnai,
Nes kai mūs ponai atkeliaus, ims skeldėti šalmai.

146 Bet jeigu jūs sutinkat prieš juos nekelti kardo,
Praneškit jiems, ir priešai sustos tada iš karto,
Kautynių jūsų žemėj jų vyčiai nepradės.
Ir daug narsiųjų riterių išvengs rūsčios mirties".

147 Karalius jiems bylojo: „Atsakymą jums duosiu.
Tiktai palaukit, ponai, kol aš apsigalvosiu.
Nors man tų jūsų žodžių klausytis nesmagu,
Bet jei man karą skelbiate, neslėpsiu nuo draugų".

148 Karalius visą rytą sujaudintas galvojo
Ir priešų įžeidimą slapta širdy nešiojo,
Su Hagenu kalbėjos — narsiausiu vasalu,
Gernotą jis pasikvietė aptarti reikalų.

149 Netrukus susirinko karaliaus artimieji.
„Nusiaubti nori kraštą,— jiems Gunteris kalbėjo,—
Jų riteriai ginkluoti... Turėsim daug bėdų:
Grasina mums pasiuntiniai, atjoję šiuo metu".

150 „Kardais mes apsiginsim,— Gernotas jam atkirto,—
O žus tik vienas kitas, kuriems bus žūti skirta.
Su priešais nesitarsim — nereiks prarast garbės.
Parodysim, ką galime, ir jų kariai drebės!"

151 Bet Hagenas prabilo: „Pažįstu mūsų priešus.
Abudu jie galingi ir kupini pagiežos.
O mes nepasiruošim per keletą dienų...
Ko Zygfrydui nepranešat lig šiolei tų žinių?"

152 Ir Gunteris įsakė mieste surast pastogę,
Ten pasiuntinius priešų įkurdino patogiai
(Nutaręs jų neerzint). O pats jis tuo metu
Draugus pagalbon kvietėsi iš Pareinės valdų.

153 Karalius susikrimtęs nerado niekur vietos,
Ir Zygfrydas pamatęs pradėjo tuo stebėtis.
Bet niekaip negalėjo lig šiol suprasti jis,
Ko sunerimęs Gunteris, burgundų karvedys.

154 „Sakykit, kas nutiko?..— svetys į jį prabilo.—
Kodėl juokai ir kalbos dabar pily nutilo
Ir nuotaika kitokia? Aš klausiu jus rimtai".
Ir Gunteris nelaukdamas paaiškino tatai:

155 „Tikėkit, aš nenoriu bėdų priminti niekam.
Jei sielvartas ir slegia, tegu širdy jis lieka.
O guodžiuos tik bičiuliams, kuriais šventai tikiu..."
Ir blyško Zygfrydas nuo žodžių jo tokių.

156 „Jums prižadu tarnauti,— vėl Zygfrydas prakalbo,—
Priimkite nelaimėj paguodą ir pagalbą.
Jei ieškote bičiulių, šios rankos jums padės...
Ir ištikimas būsiu aš, karaliau, lig mirties!"

157 „Tegu jus dievas saugo! Aš jums karštai dėkoju.
Jei ginti ir nereiktų mūsiškių nuo pavojų,
Vis tiek, kol būsiu gyvas, draugystės mūs tvirtos
Šiame pasauly niekada joks auksas neatstos.

158 Dabar aš pasakysiu naujieną jums negerą:
Pasiuntiniai atkilo ir jau paskelbė karą.
Netrukus priešų vyčiai Burgundijon žygiuos,—
Dar mūsų žemė nejautė lig šiol grėsmės tokios".

159 Jam Zygfrydas kalbėjo: „Jums rūpintis neverta,
Ramiau į tai žiūrėkit. Karaliau, man šį kartą
Apginti leiskit šlovę ir tuoj paimt ginklus,
O jūs pagalbon šaukite nuo Reino vasalus.

160 Jei priešas daug ginkluotų karių surinkti gali
Norėdamas užgrobti turtingą jūsų šalį,
Tai man jį nugalėti ir tūkstančio gana,
Nors trisdešimties tūkstančių užpultų kariauna.

161 Man tūkstantį jūs duokit karių pačių narsiųjų —
Atvesti aš galėjau Burgundijon savųjų
Tik dvylika narsuolių — iškeliavau staiga,—
Bet jums tarnaus ištikimai ši Zygfrydo ranka!

162 Ir Hagenas pagelbėt su Ortvinu privalo.
Man Dankvartą paveskit ir Zindoltą, karaliau.
O Folkeris tejoja su vėliava kartu[11]:
Narsesnio už smuikuotoją aš vyčio nerandu.

163 Pasiuntiniams paliepkit keliaut į savo šalį.
O mes netrukus patys pas priešus rasim kelią.
Tada liks sveikos pilys, visa viešpatija..."
Ir pasitart pas Gunterį tuoj rinkos vyrija.

164 Pasiuntiniai tuo tarpu į salę vėl atėjo.
Jie džiaugėsi, kad grįžti atgal namo galėjo,—
O dar karalius davė jiems dovanų brangių[12],
Tad ruošėsi tuojau keliaut be rūpesčių jokių.

165 Ir tarė jiems valdovas, dar kartą juos išvydęs:
„Sakykite, kad žygis tuoj būtų sulaikytas.
Bet jeigu mūsų kraštą užpult jie pabandys,
Ateis draugai pagelbėt man, o juos ištiks mirtis!"

166 Ir dovanas brangiausias svečiams jis išdalijo,
Kad jie ilgai minėtų svetingą viešpatiją.
Pasiuntiniai išjojo laimingi ir linksmi,
Turtingąją Burgundiją galop palikdami.

167 Kada į Danų žemę pasiuntiniai parjojo
Ir Liudegastas visą teisybę sužinojo,
Įpyko, kad išdrįso burgundai taip kalbėt,
Ir karo žygį nutarė nelaukdamas pradėt.

168 Apie drąsiuosius vyrus pasiuntiniai šnekėjo
Ir Zygfrydą valdovui gana dažnai minėjo,
Nes jis esąs narsiausias išvis tarp karžygių.
Girdėt jų ponui tas kalbas čia buvo nesmagu.

169 O danai, sužinoję, kaip jie burgundus gyrė,
Skubėjo tuoj sušaukti didesnį būrį vyrų.
Surinko Liudegastas iš Danijos sričių
Per dvidešimtį tūkstančių savųjų ir svečių.

170 Tiek pat ir Liudegeris Saksonijoj surinko.
Dabar abu turėjo kariuomenę galingą.
Burgundų šalį pulti jie rengės atkakliai,
Tačiau išjojo iš pilies ir Gunterio šaukliai.

171 Karalius kvietė brolius ir gimines iš dvaro
Su karžygiais išjoti į žūtbūtinį karą.
Jau ruošės ir Tronjietis, narsuolis karvedys.
Tačiau daug riterių vėliau pasiglemžė mirtis.

172 Paskui, kai jau žygiuoti su vėliava reikėjo,
Tik Folkeriui ją saugot visi jie patikėjo.
O kai per Reiną keltis turėjo, tuo metu
Išrinko Hageną visi kariuomenės vadu.

173 Ir Zindoltas išjojo su Hunoltu į kovą,—
Panoro įsiteikti turtingajam valdovui,
O Dankvartas nusprendė kartu su jais kariaut
Ir ten, kur jį šlovė vilios, su Ortvinu keliaut.

174 O Zygfrydas kalbėjo: „Pirmieji pult pradėsim.
Kartu su jūsų vyrais mes pergalę laimėsim.
Karaliau, aš apginsiu, tad būkite ramus.
Prie damų pasilikite ir saugokit namus.

175 Ir tiems, kurie užgrobti panoro Vormso miestą,
Mes kailin taip įkrėsim, kad jiems tikrai bus riesta.
Įžengę priešų žemėn, pradėsim kautynes.
Jie sielvartaudami minės mūs pergales šaunias!“

176 Per Heseną nuo Reino jie Saksų žemėn jojo.
Kad prasidėjo karas, dar priešai nežinojo,
Todėl liepsnojo pilys ir degė jų laukai,—
Užklupo keršto trokštančius ir bėdos, ir vargai.

177 Ir peržengė burgundai dabar jau Saksų sienas.
Dar tokio karo matęs nebuvo čia nė vienas.
O Zygfrydas paklausė nedelsdamas, stačiai:
„Sakykit jūs, kam priklausys dabar ginklanešiai?“

178 „Juos Dankvartui paveskim! Jis turi gerą vardą,—
Taip karžygiai pasiūlė.— Padės mūs ariergardą
Jam Ortvinas rikiuoti, nes jis drąsus karys.
Tada ir saksų riteriai bėdų nepridarys!“

179 Vėl Zygfrydas prabilo: „Ir aš dabar išjosiu
Žvalgybon į jų kraštą. Galbūt ten sužinosiu,
Kur priešai apsistoję, gal ruošias stovyklaut?“
Apsiginklavęs karžygys tuoj rengės iškeliaut.

180 O Hageną, narsuolį, Gernotą, drąsų vyrą,
Išjodamas žvalgybon, jis karvedžiais paskyrė.
Patraukė Saksų žemėn jis vienas sau tada,
Ir sukapojo daug šalmų ten jo ranka tvirta.

181 Netrukus jau išvydo jis didelę kariauną,
Ji buvo daug gausesnė už jo rinktinę šaunią
Ir baimės įvaryti galėjo jam, tačiau
Nesusvyravo, tik širdis pradėjo plakt sparčiau.

182 O tuo metu iš tolo kažkoks karys atjojo
Gerai apsiginklavęs. Akimirką sustojo,
Jį Zygfrydas pamatė, ir jau dabar abu
Jie vienas kitą pervėrė piktų akių žaibu.

183 Kas buvo tas narsuolis? Kalbėsiu, ką regėjau.
Šviesus auksinis skydas prie jo peties žėrėjo[13].
Tai buvo Liudegastas, drąsus ir įžvalgus.
Pamatęs Zygfrydą, jis tuoj atskriejo per laukus.

184 Dabar ir Liudegastas suprato, jog čia priešas.
Pentinais raižė žirgus abu, pilni pagiežos.
Ir ietim taikė skydan kiekvienas karvedys[14].
O danas susirūpino, suvirpo jam širdis.

185 Ir skriejo karaliūnai, lyg neštų smarkūs vėjai.
Pralenkę vienas kitą, sugrįžti vėl skubėjo,
Bet riteriškai žirgus gebėjo prilaikyt,
Kad savo laimę tuoj kardais galėtų išbandyt.

186 Kai Zygfrydas jam kirto, girdėjos net už miško,
Iš dano plieno šalmo tuoj žiežirbos ištiško
Ir į šalis pažiro... Užtvota juk smagiai!
Taip įnirtingai kovėsi du narsūs karžygiai.

187 Tačiau ir Liudegastas ne kartą jam pataikė,—
Tik jų galingi skydai mirties smūgius atlaikė.
Kai trisdešimties vyrų karaliaus palyda
Padėt atjojo, tai kova čia buvo jau baigta.

188 Ją Zygfrydas laimėjo. Karalius neištvėrė.
Kai šarvus jam prakirto, plyšiai trys atsivėrė.
Pradėjo kraujas srūti bemat iš jo žaizdų.
Parklupo danų karvedys; jis ėmė tuo metu

189 Sau gyvasties maldauti. Pajutęs, kad ji gęsta,
Žadėjo Liudegastas jam visą savo kraštą
Ir žmones atiduoti. O vyrai jo, čionai
Atjoję, matė: dvikova jau baigėsi liūdnai.

190 Kai Zygfrydas panoro nusigabent valdovą,
Bematant jį apsupo karaliaus palydovai.
Trys dešimtys jų buvo. Bet riteris šaunus
Kaip liūtas narsiai grūmėsi ir įveikė danus.

191 Palydovus nukovė ir įkaitą apgynė.
Tik vieną jų paleido, kad šis nuneštų žinią
Karaliaus artimiesiems, kuo baigėsi kova:
Jiems apie tai paliudijo žaizdota jo galva.

192 Nuliūdo danų vyrai, pasklido graudūs skundai,
Kad narsų jų valdovą nusivedė burgundai!
Jo brolis Liudegeris, išgirdęs visa tai,
Iš gėdos siuto, draskėsi ir keikėsi piktai.

193 O Zygfrydas stovykloj tuoj Hagenui įsakė
Priimti Liudegastą ir saugot jį kaip akį.
Tronjietis nesivaržė — jis buvo išdidus:
Karalių sergėjo taip pat, kaip ir visus kitus.

194 „Visi tuoj vėliavėlėm papuoškim savo ietis[15],—
Jiems Zygfrydas kalbėjo,— užtenka jau ilsėtis.
Jei gyvas aš išliksiu, kol baigsis ši diena,
Pravirks dar Saksų žemėje gražuolė ne viena.

195 O karžygiai nuo Reino, jei šiandien dar suspėsiu,
Visus pas saksų vyrus aš jus nuvesiu tiesiai.
Matysit, kaip nuo smūgių tvirti šalmai trupės,
Ir grįšime paskui namo, įgiję daug garbės!“

196 Gernotas ant ristūnų su vyrais tuoj susėdo.
O Folkeris žinojo garbingą savo vietą —
Ir vėliava plazdėjo, didingai išskleista.
Į kovą veržės karžygiai, visa jo palyda.

197 Tik tūkstantis burgundų į kautynes išjojo
Ir dvylika drąsuolių, nebijančių pavojų.
Nedelsę nušuoliavo burgundai ir svečiai,
Tiktai žėrėjo dulkėse jų skydų pakraščiai.

198 Tačiau netrukus saksai iš priekio atskubėjo,
Po kardą išgaląstą kiekvienas jų turėjo,
Kaip mums sakmė byloja. Ir aš pritart galiu —
Jie nenorėjo atiduot nei žemės, nei pilių.

199 Ir jų vadai jau vedė į mūšį vyrus savo,
Bet Zygfrydas tuo tarpu ant žirgo atšuoliavo,
Taip pat iš Nyderlandų narsi jo palyda,
Ir braidė kraujo upėje tie riteriai tada.

200 Saksus Gernotas puolė ir drąsūs palydovai.
Su Zindoltu daug priešų ir Hunoltas nukovė.
Iš mūšio nebegrįžo tie vyrai niekados.
Jų mirtį žmonos paminės ir gailiai apraudos.

201 Ir Folkeris vis veržės su Hagenu į priešą,
Ir Ortvinas skandino šalmų plieninę šviesą
Raudono kraujo upėj; kartu su karžygiais
Pasižymėjo Dankvartas čia žygdarbiais puikiais.

202 Tačiau ir danai kovės kaip riteriai, garbingai.
Čerškėjo garsiai skydai, o priešų galvos linko,
Kai jas kardais kapojo Burgundijos kariai.
Bet jiems pridarė nuostolių Saksonijos būriai.

203 O kur burgundai žengė, joks priešas neatlaikė,
Gilias žaizdas prakirto įnirtę, lyg paklaikę.
Raudonas kraujas tryško ant riterių balnų:
Taip pelnė šlovę mūšyje ne vienas jų sūnų.

204 Tačiau plačiausiai sklido tenai kautynių garsas,
Kur Zygfrydas kovojo ir karžygiai jo narsūs
Iš Nyderlandų krašto. Ir buvo jie tenai,
Kur, priešo vyčių apsuptas, jis kovės mirtinai.

205 Tarp Reino vyrų niekas jam mūšy neprilygo:
Kur kardas jo kapojo, tenai vien žaizdos liko,
Upeliais priešų kraujas sruveno iš šalmų.
Ir Liudegerį nustelbė jis savo narsumu.

206 Kai Zygfrydas per lauką jau trečią kartą jojo
Ir žemę saksų kūnais kapodamas nuklojo,
Dar Hagenas padėjo — rūstusis karvedys.
O, kiek tada ten karžygių nusinešė mirtis!

207 Oi, daug šalmų tą dieną čia Zygfrydas suskaldė.
Pamatė Liudegeris, kaip Balmungą jis valdė,
Tuoj akys sužaibavo grėsmingai ir piktai —
Ir Saksonietis keršyti jam ryžosi karštai.

208 Dabar abi kariaunos dar kartą susidūrė:
Kardai tiktai žvangėjo, o vyrai stojo mūru.
Ir karžygiai abudu čia kovėsi ilgai,
Bet ėmė trauktis pagaliau Saksonijos pulkai.

209 Karalius Liudegeris vis manė ligi šiolei,
Esą Gernotas mūšy pagrobt galėjo brolį,
Bet kai vėliau teisybę išgirdo iš draugų,
Jog Zygfrydas jį paėmė, jam buvo nesmagu.

210 Jis ginklą šauniai valdė ir taip grėsmingai kirto,
Jog Zygfrydo ristūnas dabar vos neparvirto.
Bet žirgas atsigavo, pašoko jis bemat —
Ir sakso smūgį Zygfrydas čia atmušė tuoj pat.

211 Dabar jam ir Gernotas su Hagenu padėjo.
Kur Ortvinas kovojo ir Folkeris praėjo,
Ir Zindoltas narsusis su Hunoltu kartu,
Ten krito priešų riteriai nuo iečių ir kardų.

212 Du priešai nesitraukė nūnai iš savo vietos.
Be atvangos ir taikliai ilgąsias laidė ietis
Ir daug šalmų sulamdė — dar visiškai naujų,
Suskaldė skydų daug kariai, nudažė juos krauju.

213 Ir įkaršty kautynių abudu šie drąsuoliai
Net nuo žirgų nušoko, karštai viens antrą puolė.
Taip Zygfrydas vis kirtos su saksų valdovu.
Ir zvimbė strėlės, skrisdamos virš riterių galvų.

214 Štai Nyderlandų princas karaliui taip užtvojo,
Kad šio sagtis nuo skydo iš karto atsiknojo...
Daug saksų klupo mūšy, daug buvo negyvų.
Ak, kiek narsusis Dankvartas prakirto čia šarvų!

215 Paskui, kai Liudegeris dar pažvelgė į skydą,
Karūną Nyderlandų ant jo jisai išvydo —
Suprato, jog kovoja čia Zygfrydas narsus,
Ir kreipėsi sujaudintas į riterius visus:

216 „Jūs, vyrai, atsitraukit, nelįskit į pavojų!
Karaliaus Zygimundo sūnus prieš mus kovoja.
Apie šį garsų vyrą girdėjau aš seniai.
Pats nelabasis atnešė jį mums dabar čionai!“

217 Ir vėliavas nuleisti įsakė tuoj valdovas,
Taikos burgundus prašė su savo palydovais:
Kaip įkaitas paliksiąs jis Gunterio dvare.
Tokia lydėjo Zygfrydą šlovė šiame kare!

218 Bet patarė valdovui baigt karą artimieji.
Skydus ir plieno šalmus kariai krūvon sudėjo,
Suskaldytų, skylėtų čia buvo daug tarp jų:
Burgundai juos paženklino kovotojų krauju.

219 Ir į nelaisvę ėmė visus, kurie pakliuvo,
O sužeistuosius rinkti, guldyti ant neštuvų
Įsakė jiems Gernotas su Hagenu kartu.
Belaisvių varėsi namo jie penketą šimtų.

220 Į Daniją galėjo dabar sugrįžti vyrai.
Jie karą pralaimėjo, ir niekas jų negyrė.
O saksų laukė gėda ir širdgėla baisi,—
Ilgai raudojo kritusių jų žemėje visi.

221 Greit ant arklių sukrovę, ginklus prie Reino siuntė
Ir Zygfrydą minėjo su padėka burgundai.
Jie džiaugėsi, kad priešus sutramdė karvedys.
Dabar tarp Gunterio karių šauniausias buvo jis.

222 Į Vormsą jau atjojo pasiuntiniai Gernoto
Pranešti, kad bičiuliai bematant sužinotų,
Jog baigėsi jiems karas garbingai ir gerai —
Laimėjo šaunią pergalę Burgundijos kariai.

223 Ginklanešiai po miestą naujienas išnešiojo.
Ir džiaugėsi vėl žmonės, kurie anksčiau raudojo.
Damas vėl nuramino ta nuostabi žinia.
Ir klausinėjo vaikinus gražuolė ne viena,

224 Kaip mūšyje vasalai tarnavo siuzerenui.
Aplankė ir Krimhildą karys tą pačią dieną
Slaptai, kad nieks neskelbtų karališkam dvare,
Jog laukianti ji didvyrio, garsėjusio kare.

225 O kai į jos svetainę pasiuntinys įėjo,
Krimhilda apie karą ilgai jį klausinėjo:
„Papasakok man visa, ką mūšiuose matei.
Tau, aukso negailėdama, atlyginsiu už tai!

226 Kaip ten pasižymėjo Gernotas, mano brolis?
Kas buvo pats didžiausias kautynėse drąsuolis[16]?
Kieno stipriausi smūgiai? Kas krito iš draugų?“
„Bailių nebuvo! Ir todėl man pasakot smagu.

227 Šviesioji karalaite, nepeikit, jei išdrįsiu
Primint tą svetimšalį... Aš viską apsakysiu...
Karys iš Nyderlandų... Jis buvo toks narsus,
Jog savo ištverme, drąsa nustebino visus.

228 Jei Hagenas su broliu, Burgundijos vasalai,
Lig šiol visad garbingai tarnavo mūsų šaliai,
Tai juos su šio narsuolio darbų didingumu
Palyginčiau kaip šlamesį su vėtros gaudimu.

229 Daug karžygių narsiųjų jie mūšyje nukovė.
Bet Zygfrydas pranoko toli toli jų šlovę.
Sunku ir apsakyti... Daug moterų raudos,
Nebesulauks jos grįžtančių savųjų niekados.

230 Nebematys jų akys jau tų, kurie ten žuvo.
Kautynėse jo kirčiai tokie galingi buvo,
Jog iš žaizdų jiems kraujas tik sruvo čiurkšlėmis.
Kovoj už riterius visus narsesnis buvo jis.

231 Ir Ortvinas Mecietis kare pasižymėjo:
Kas po ranka pakliuvo, tą kardu jis nudėjo.
O jūsų brolis buvo šį kartą toks narsus...
Todėl mūs priešus mūšyje jie įveikė visus.

232 Jei tarsim, kad narsumas — kilniausioji dorybė,
Apie karius burgundus sakysiu jums teisybę:
Tokių drąsių neteko regėti karžygių,
Jiems nereikėjo gėdytis ir slėpt savų akių.

233 Jie, iš balnų ištrenkę, į mirtį priešus siuntė.
O kaip kardai skambėjo, kai kovėsi burgundai
Su saksų vyrais mūšy! Girdėjosi toli!..
Reikėjo priešams tūnoti ramiai savoj šaly.

234 O riteriai iš Tronjės! Kiek eibių jie pridarė,
Kai jų būrys atjojo į šį siaubingą karą!
Kaip Hagenas kovojo! Kiek pelnė jis garbės!
Burgundų karalystėje visi ilgai kalbės...

235 O Zindoltas drąsusis ir Hunoltas — tie vyrai
Su Rumoltu narsiuoju taip mūšyje prispyrė
Karalių Liudegerį, jog šis turės ilgai
Gailėtis, kad mus ruošėsi užpulti jo pulkai.

236 Bet žygdarbį didžiausią, kurį kas nors regėjo
Ir tuo atsistebėti lig šiolei negalėjo,
Tik Zygfrydas padarė. Ir šis narsus karys
Du karalius kaip įkaitus tuojau parsivarys,

237 Juos mūšy nugalėjo tas didvyris stipruolis.
Karalius Liudegeris ir jo turtingas brolis
Daug nuostolių patyrė... Tad prašom paklausyt,
O karalaite, dar daugiau jums noriu pasakyt,—

238 Kad Zygfrydas, paėmęs abudu brolius mūšy,
Atvaro su belaisviais dabar valstybėn mūsų.
Jų niekas tiek nematė Burgundų šalyje!"
Ir džiugesys įsižiebė Krimhildos širdyje.

239 „O dar sveikų belaisvių net penketą šimtinių
Ir sužeistų gabena neštuvais iš kautynių
Galbūt aštuoniasdešimt... Užtikrint jus galiu —
Parklupo jie kovodami nuo smūgių jo taiklių.

240 Visus, kurie prie Reino burgundams ruošė karą,
Kaip belaisvius mūs pono narsuoliai parsivaro.
(Jie išdidžiai juos gali į Vormsą palydėt.)"
Krimhilda, tai girdėdama, pradėjo net švitėt.

241 Lyg rožė ji nuraudo, veidai užsiliepsnojo,
Nes gyvas sveikas grįžta iš tų baisių pavojų
Ir Zygfrydas narsusis, slapčiausia jos svaja.
Ji džiaugėsi, kad gimines matys vėl pilyje.

242 „O žinios tavo geros, tavęs aš nenuskriausiu,—
Kalbėjo jam Krimhilda,— gražius rūbus tu gausi,
Ir dešimt aukso markių pridėsiu tau taip pat..."
Juk damai verta pasakyt naujieną visuomet!

243 Ir aukso, ir drabužių ji kariui dovanojo.
O tuo metu merginos prie lango atsistojo,
Smalsaudamos žiūrėjo, kaip gatvėmis smagiai
Žygiavo miestan gretomis burgundų karžygiai.

244 Pirma sveikieji jojo, juos sekė sužeistieji.
Draugų šauksmų be gėdos klausytis jie galėjo.
Sutiko juos karalius su didele svita.
O kaip laimingai baigėsi rūsčioji valanda!

245 Pasveikino savuosius, kaip viešpačiui pritinka,
Sugrįžusius iš karo su pergale, garbingai;
Visiems svečiams dėkojo už paslaugas kilnias,
Kad jo šalis, jiems padedant, laimėjo kautynes.

246 Jis karžygius paklausė, kiek žuvo jo vasalų.
Ir jie tuojau atsakė Burgundijos karaliui:
Tik šešiasdešimt vyrų pasiglemžė mirtis —
Ir apraudoti juos reikės, kaip liepia paprotys.

247 Daug skydų sukapotų ir daug šalmų gulėjo:
Parsinešė iš karo juos grįždami sveikieji.
Dabar kieme nušoko jie nuo žirgų visi
Ir prieš karalių lenkėsi džiaugsmingam gaudesy.

248 Išvargusius įsakė į miestą jis nuvesti.
Svečiams ir savo vyrams pastogę ten surasti.
Ir sužeistuosius slaugė karaliaus liepimu.
Net priešai vis stebėjosi širdies jo kilnumu.

249 „Pasveikinti jūs būkit,— jis Liudegastui tarė.—
Nors jūsų vyrai eibių Burgundijai pridarė,
Bet mums draugai padėjo — jiems dievas atseikės.
Esu laimingas! Atpildo man jokio nereikės“.

250 Prabilo Liudegeris: „Dabar jūs — visagalis,
Nes įkaitų nematė tokių dar joks karalius.
Mes turtų nešykštėsim, kad esat malonus,
Ir man, ir mano riteriams nelaisvėj toks kilnus“.

251 „Į laisvę jus paleidžiu,— kalbėjo jam karalius,—
Bet niekur negalėsit keliaut be mano valios,
Dar reikia pasilikti prie Reino jums kol kas“.
Ir Liudegastas ištarė: „Tad tiesiam jums rankas...“

252 Pastogę jiems paskyrė, kaip pridera valdovams.
O sužeistiesiems buvo minkštai paklotos lovos.
Sveikųjų stalas linko nuo vyno ir midaus —
Dabar narsieji karžygiai triukšmingai papuotaus!..

253 Rūsy skydus pradurtus sukrovė jie į krūvą,
Ir kruvinų, skylėtų balnų čia aibės buvo.
Juos paslėpė, kad žmonos nurimtų pagaliau...
O narsūs riteriai dabar galėjo iškeliaut.

254 Reikėjo pasirūpint savais svečiais karaliui:
Visoj šaly viešėjo savi ir svetimšaliai.
Ir sužeistuosius gydė taip pat jo liepimu.
Jis priešų nuožmų įniršį sutramdė gerumu.

255 Nei aukso, nei sidabro už vaistus negailėjo.
Ir gydytojai stengės, kad sveiktų sužeistieji,
Žinojo, kaip juos gelbėt po mūšių kruvinų.
Už tai jiems davė Gunteris brangiausių dovanų.

256 O saviškius, kur ruošės tuojau namo išvykti,
Maloniai jis paprašė dvare dar pasilikti.
Sukvietęs giminaičius ir savo bičiulius,
Karalius tarės, kaip pagerbt reikėtų narsuolius.

257 „Tegu dabar sau joja,— Gernotas jam pasakė,—
Bet po šešių savaičių tegrįžta į viešnagę
Namie išsiilsėję Burgundijos kariai,
Nes užsigydę bus žaizdas visi tada tikrai".

258 Ir Nyderlandų princas dabar keliauti ruošės.
Jis būtų išskubėjęs, jei ne Krimhildos grožis.
Net būtų nebelaukęs, ką Gunteris sakys,
Bet likosi tiktai dėl jos narsusis karžygys.

259 Jis atpildo netroško, nes buvo pats turtingas.
Karalius už pagalbą jam buvo maloningas,
O rūmų patarėjai — ir lipšnūs, ir geri:
Jie buvo matę narsą jo kautynių sūkury.

260 Namo jis neišjojo. Sulaikė ta gražuolė,
O Zygfrydas ilgėjos karštai jos ligi šiolei.
Susižadės netrukus, ir bus tada ramus,
Galės keliaut su nuotaka pas tėvą į namus.

261 O Gunteris valdovas vėl rengėsi turnyrui.
Tuo džiaugėsi be galo jauni ir stiprūs vyrai.
Jis liepė pastatyti svečiams palapines
Ant Reino kranto, kad visi matytų žaidynes.

262 Prabėgo greitai laikas, lyg paukštis nuplasnojo.
Tiktai dabar Krimhilda naujieną sužinojo,
Kad pakvietė į šventę karalius bičiulius.
O rūmų damos rinkosi sau nuometus dailius

263 Ir apdarus brangiausius, kuriais vilkės tą dieną.
Tuoj Utė kilmingoji, burgundų karalienė,
Išgirdusi, jog veikiai reikės priimt svečius,
Įsakė nešt iš podėlių gražiausius drabužius.

264 O damoms ir merginoms — kiekvieną svetimšalį
Gražiai aprengt, kai teiksis lankyt Burgundų šalį.
Ji liepė negailėti dvariškiams dovanų,
Išpuošti jaunus riterius ir pulką jų tarnų.

Penktas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS PIRMĄ KARTĄ IŠVYDO KRIMHILDĄ

265 Ir riteriai kas dieną į Vormso miestą jojo,
Atšvęsti džiaugsmo šventę dabar visi svajojo,—
Pas dosnųjį karalių viešėti juk smagu:
Svečiams jis negailėdavo drabužių nei žirgų!

266 Iš anksto pagal rangą paskirtos buvo vietos:
Kiekvienas jau žinojo, ko šventėje tikėtis.
Trys dešimtys valdovų puikavos tarp svečių,
O rūmų damos puošėsi švitėdamos grožiu.

267 Jaunylis Gizelheris juos priėmė maloniai —
Svečius ir artimuosius, išvargusius kelionėj.
Gernotas jam padėjo ir šaunūs jo tarnai,—
Labai svetingai priglaudė jie karžygius čionai.

268 Gražiais, turtingais rūbais jie šventėje vilkėjo,
Balnai raudonu auksu prie Reino sublizgėjo,
Ir puošnūs, platūs skydai sušvito šiam krašte.
Net ir ligoniai džiaugėsi artėjančia švente.

269 O tie, kurie žaizdoti vis lovose raudojo,
Dabar, užmiršę mirtį, patenkinti šypsojo.
Ar verta beminėti, kas buvo jiems anksčiau?
Visi norėjo iškilmių sulaukti kuo greičiau.

270 Kiek būtų malonumo ir džiaugsmo neregėto,
Jei dosniojo karaliaus puota tuoj prasidėtų!
Žmonėms pakilo ūpas, jų nuotaika gera
Visoj Burgundų žemėje ir Gunterio dvare.

271 Ir žmonės netikėtai Sekminių ankstų rytą
Puošniais turnyro rūbais daug riterių išvydo:
Atkilo čia į šventę, apie kurią sakiau,
Gal penketas jų tūkstančių, o gal net ir daugiau.

272 Bet dar anksčiau karalius iš riterių nugirdo,
Kad Nyderlandų princas paskyrė savo širdį
Jo seseriai; nors matęs nebuvo dar čionai,
Tačiau jos grožį garbino šis karžygys seniai.

273 Ir Ortvinas pasiūlė dosniajam šeimininkui:
„Jei norite, kad šventė ta būtų iškilminga,
Mums leiskite regėti ir moteris joje,—
Mes jų grožiu didžiuojamės savojoj šalyje.

274 Kiekvienas vyras jaučia baisiausią malonumą,
Jei mato damų grožį, merginų išdidumą.
Tad seseriai jūs leiskit išeiti iš namų".
Ir karžygiai apsidžiaugė geru patarimu.

275 „Mielai tai padarysiu",— jam pritarė karalius.
Tokia šneka patiko svečiams ir jo vasalams.
Ir karalienę Utę, ir seserį taip pat
Ateit į dvaro iškilmes jis pakvietė bemat.

276 Tad buvo išnaršytos didžiulės rūbų skrynios.
Iš įvalkčių juos traukė ir damos, ir merginos.
Apyrankių ir juostų jos rado dar dugne,
Ir pasipuošti stengėsi gražiausiai kiekviena.

277 O karžygys ne vienas tiesiog nerimo vietoj,
Kad šventėj įsiteikti gražuolei jis galėtų:
Karaliaus viešpatijos verčiau išsižadės,
Negu su moterim dailia lauktosios pažinties.

278 Karalius gerbė sesę, jai svitą jis paskyrė
Iš savo artimųjų. Čia buvo šimtas vyrų,
Jų rankose blizgėjo tiek pat šviesių kardų,—
Tai buvo šaunūs riteriai iš Gunterio valdų.

279 Ir karalienę Utę dabar visi regėjo,
Kai puošnios rūmų damos į pilį ją lydėjo.
Jų buvo visas tuntas — šimtinė jos svita!
O dukrai ėjo iš paskos merginų palyda.

280 Kai riteriai išvydo, kaip rūmus jos paliko,
Visi į priekį veržės, jas žvilgsniais pasitiko
Pilni didžiausio džiaugsmo ir kupini vilčių,
Kad pamatys šį rytmetį Krimhildą tarp svečių.

281 Sušvito ir gražuolė kaip danguje Aušrinė
Pro debesį grėsmingą. Ir Zygfrydo krūtinė,
Kurioj širdis kentėjo audringa, nerami,
Dabar laiminga džiūgavo, liepsnojo viltimi.

282 Žėrėjo briliantais karališkas jos rūbas.
Žydėjo tarsi rožės veidai ir tylios lūpos.
Jei kas ir prieštarautų, turėtų pasakyt,
Kad grožio tokio žemėje negavo dar matyt.

283 Ir kaip šviesus mėnulis danguj žvaigždes užgožia,
Taip ji dabar užtemdė savųjų damų grožį.
Kai ją nūnai išvydo priėjusią arčiau,
Tuoj širdys riterių visų pradėjo plakt sparčiau.

284 Stotingi kamerheriai pirma iš lėto plaukė.
Bet riteriai išdidūs ilgiau jau nebelaukė:
Jie veržės ten, kur žengė gražuolė išdidi.
O skausmas maišės su džiaugsmu ir Zygfrydo širdy.

285 Dabar jis pagalvojo: „O dangiška grožybe,
Jei aš pamilt išdrįsčiau, tai būtų beprotybė.
Bet jei mane atstumtų, gal šaukčiausi mirties!..“
Ir blyško, raudo jo veidai nuo tos karštos minties.

286 Stovėjo čia didingai — ar mirtų, ar gyventų —
Karys iš Nyderlandų, lyg jį ant pergamento
Nupiešęs būtų meistras. Ir reikia pasakyt,
Jog tokio karžygio gražaus neteko dar matyt.

287 Krimhildos kamerheriai iš kelio trauktis liepė,
O riteriai pakluso širdy jausmus paslėpę,
Gėrėjosi ir žvelgė burgundai ir svečiai,
Kaip grakščios rūmų moterys praeina išdidžiai.

288 Tada Gernotas tarė: „O mielas mano broli,
Šis karžygys narsusis padėjo jums lig šiolei.
Pagerbkite tą vyrą. Ir aš tikiu tvirtai,
Kad jam visų akivaizdoj dėkoti reik už tai.

289 Pas seserį pakvieskit jūs Zygimundo sūnų,
Jai leiskite pasveikint šį riterį didžiūną.
Ir jūs, ir karalystė turėsite naudos,
Jei šis galingas karžygys tarnaus jums visados!"

290 Karaliaus giminaičiai pas Zygfrydą nuėjo
Ir Nyderlandų princui bičiuliškai kalbėjo:
„Valdovas pageidauja matyti jus dvare,
Krimhilda sveikins ir dėkos už žygdarbius kare".

291 Ir Zygfrydas nudžiugo, užmiršo savo skausmą,
Širdy dabar pajuto ne sielvartą, o džiaugsmą,
Žinojo, jog netrukus dvare ją pamatys.
Tad sveikino ji karžygį, kaip liepė paprotys.

292 Kai Zygfrydą išvydo, veidai jos suliepsnojo.
O ji, grožiu nušvitus, taip riteriui bylojo:
„Pasveikintas jūs būkit, o Zygfrydai šaunus".
Jos balsas buvo karžygiui be galo malonus.

293 Ji tiesė savo ranką, o jis karštai dėkojo
Ir žengė ten, kur vedė Krimhilda mylimoji.
Apsikeitė jie žvilgsniais su meilės viltimi —
Mergelė ir jos riteris tylėjo eidami.

294 Ar Zygfrydas paspaudė jos baltą ranką švelniai?
Ar josios palankumo narsuolis nusipelnė?
Tada dar negirdėjau. Dabar žinau gerai,
Ką ji pasakė Zygfrydui netrukus atvirai.

295 Ir nei gegužio rytą, nei vasarą saulėtą
Jo širdyje nebuvo tiek džiaugsmo neregėto
Kaip tąsyk, kai Krimhilda, svajonių apsupta,
Meilingai ranką padavė žingsniuojančiam greta.

296 Ne vienas pagalvojo: „Jei būtų taip nutikę,
Kad ją matyt galėčiau kaip jis čia pirmą sykį,
Su ja gulėt ir vaikščiot, koks būčiau išdidus..."
Mokėjo būti Zygfrydas meilesnis už kitus.

297 Kiekvienas, kas tą kartą pas Gunterį viešėjo,
Laimingą, gražią porą toj šventėje regėjo.
Karalius leido sesei vaikiną pabučiuot,
Apie šią laimę Zygfrydas nedrįso net galvot!

298 O Danijos valdovas tą valandą bylojo:
„Dėl sveikinimo šito mes daugel apraudojom.
Ir aš skausmų patyriau... Daug turim sužeistų...
Tesaugo dievas Daniją nuo Zygfrydo kardų!"

299 Krimhildos kamerheriai įsakė pasitraukti.
Ir karžygiai nusprendė: neverta jiems belaukti.
Kai ji bažnyčion ėjo, visi be atvangos
Ją sekė, kaip ir Zygfrydas. Taip pat dar iš paskos

300 Į katedrą lydėjo ją moterys kilmingos,
O ji vilkėjo rūbais karališkais, turtingais.
Nors riteriams atrodė tokia miela, deja,
Šiandieną buvo ji visiems tiktai tuščia svaja.

301 O Zygfrydas jos laukė, kol čia mišias giedojo,
Laimingai savo daliai tylėdamas dėkojo,
Kad jį gražuolė gerbė; žadėjo jis už tai
Jai karštą meilę saugoti garbingai ir šventai.

302 Kai po mišių Krimhilda iš katedros išėjo
Ir Zygfrydas narsusis per aikštę ją lydėjo,
Karštai dėkoti ėmė dailioji mergina
Už tai, kad priešus atrėmė jis savo krūtine.

303 „Tepadeda jums dievas! — Krimhilda jam kalbėjo.—
Jūs šlovę iškovojot, nes priešus nugalėjot.
Žinau, kad ir kiekvienas tą patį pasakys..."
Jis švelniai pažvelgė dabar Krimhildai į akis.

304 Ir Zygfrydas bylojo: „Aš jums visad tarnausiu,
Kol žemėje gyvensiu ir širdį plakant jausiu,
Kad jūsų karalystei vis klotųsi geriau!
Krimhilda, mano viešpate, dėl jūsų tai darau!.."

305 Ir dvylika laimingų dienų kaipmat prabėgo,
O Zygfrydas, man rodos, daugiau nematė nieko —
Tik ją į pilį einant pas brolius karalius.
Dabar žinojo riteris visus jos takelius.

306 Aidėjo džiaugsmo šūkiai pilies kieme ir salėj.
Čia rinkosi kas dieną karaliai ir vasalai,
Vikrumą savo rodė ir salėj, ir lauke
Narsusis Meco Ortvinas su Hagenu drauge,

307 Nes ko svečiai geidavo, tuoj viską jiems parodė,
Žaidynėse pasakė visiems paskiausią žodį
Ir savo karalystę išgarsino plačiai.
Jais džiaugėsi žiūrėdami ir Gunterio svečiai.

308 O tie, kurie gulėjo, pabandė eit į orą.
Su Gunterio vasalais varžytis jie panoro,
Iešmus ir ietis mėtyt ir prisidengt skydu,
Nes jų išsekę raumenys atgijo. Tuo metu

309 Geriausiais valgiais buvo apkrautas vaišių stalas.
Šykštumo nepažino Burgundijos karalius
(Ta yda kartais smaugia turtingus valdovus),—
Vaišino dosniai jis visus — ir priešus, ir savus.

310 Karalius tarė: „Veikiai jums reiks namo išjoti.
Bet iš manęs priimkit, ką noriu dovanoti,—
Su jum, kas dievo duota, dalintis ketinu,
Tik neatmeskit, riteriai, jūs mano dovanų".

311 Į tuos žodžius atsakė jam danų kariauninkai:
„Mes tik tada gimtinėj gyvensime laimingai,
Jei teiksitės, karaliau, vėl taiką pažadėt,—
Juk daug galvų kautynėse turėjome padėt...“

312 Pasveiko Liudegastas, ir žaizdos jam sugijo,
Sugrįš ir Liudegeris į savo viešpatiją.
Tačiau ir sužeistųjų daug mirė šioj šaly.
Karalius tarė Zygfrydui, suradęs jį pily:

313 „O didvyri šaunusis, sakyk man, ką darytum,—
Mat mūsų priešai nori išjot rytojaus rytą,
Todėl taikos garbingos maldauja jie nūnai.
Patark, kaip elgtis aš turiu, ką tu, brolau, manai?

314 Už tai, kad juos išleisčiau laisvai keliaut namolei,
Man šiandien siūlo priešai, sugėdinti smarkuoliai,
Tiek aukso, kiek paneštų penki šimtai arklių“.
Ir jam atsakė Zygfrydas: „O aš patart galiu:

315 Geriau be išpirkimo paleiskit juos į laisvę,
Įspėję, kad paimsit ir vėlei į nelaisvę,
Jei puls jie jūsų kraštą su vyčiais ir tarnais.
O taiką jūs sukirskite karališkais delnais[17]!“

316 „Aš taip ir padarysiu“,— vėl Gunteris bylojo.
Susigraudino priešai, jo valią sužinoję,
Kad nutarė jis aukso iš jų nereikalaut
Ir leist netrukus jiems namo pas saviškius keliaut.

317 Skydus, pripiltus lobių, įsakė nešt karalius,
Dalijo be svarstyklių bičiuliams ir vasalams
Raudono aukso markių po penketą šimtų,
Nes taip Gernotas patarė, atėjęs tuo metu.

318 Kai, dovanų tiek gavę, išjoti jie norėjo,
Krimhildai padėkoti į menę dar nuėjo.
Ir karalienę Utę aplankė tie svečiai —
Su damom atsisveikino be galo nuoširdžiai.

319 Ir būstai ištuštėjo, kada svečiai išvyko.
Paprašius artimiesiems, pily dar pasiliko
Karaliaus giminaičiai, dvariškiai, jų tarnai.
Jie pas Krimhildą lankėsi dabar gana dažnai.

320 O Zygfrydas jau ruošės palikt svetingą kraštą,
Tik baiminos sakyti, ką slaptomis jis mąstė,
Bet Gunteriui pavyko tas jo mintis įspėt.
Ir Gizelheris stengėsi nuo kelio atkalbėt.

321 „O Zygfrydai narsusis, keliauti neskubėkit,—
Jį prašė Gizelheris,— ilgiau pasižmonėkit!
Pas Gunterį, karalių, gyvenkit su mumis,
Čia nuolat gražios moterys lydės jus akimis!“

322 Ir Zygfrydas atsakė: „Tenuveda į stonią
Tarnai vėl mūsų žirgus. Maniau, jūs leisit, ponai,
Turnyrui pasibaigus, į tėviškę išjot...
Bet, Gizelherio prašomas, lieku pasisvečiuot“.

323 Ir Zygfrydas užtruko. Sulaikė jį draugystė.
Geriau nebūtų buvę jokioj jam karalystėj
Kaip čia, Burgundų žemėj. Ryte ir vakare
Krimhildą savo gražiąją regėjo jis dvare.

324 Dėl grožio stebuklingo čionai jis pasiliko.
Pilies kieme žaidynių jam niekad nepristigo.
Tiktai aistra ir meilė kankino jį dažnai,
Kol vieną kartą Zygfrydas užmigo amžinai.

Šeštas nutikimas

KAIP GUNTERIS KELIAVO ISLANDIJON PAS BRUNHILDĄ

325 Plačiai pasklido gandas po visą Reino kraštą,
Kad jo valdovas vestų, jei nuotaką tik rastų:
Kilminga ir turtinga privalo būt žmona.
Ir kartą širdį pavergė gražuolė tolima.

326 Už jūrų, šiaurės žemėj, gėrybių kur nestinga,
Gyveno karaliūnė, labai graži, galinga,
Kovoj dėl meilės buvo jinai tokia narsi,
Jog ietį sviesdavo geriau nei riteriai visi

327 Ir akmenis sunkiausius, ir šokdavo į tolį,
O tas, kas pasipiršti išdrįsdavo gražuolei,
Ją triskart nugalėti turėdavo visad,
Bet jeigu neįveikdavo, pats žūdavo bemat.

328 Gražioji karaliūnė daug vyčių nugalėjo,
Kol žinios tos prie Reino pas Gunterį atėjo.
Ir jis dabar jau geidė tą nuotaką laimėt —
Už ją reikėjo riteriams gyvybe sumokėt.

329 Karalius tarė: „Noriu keliaut per vandenyną
Pas tą, kurią Brunhilda jos žemėje vadina.
Dėl meilės paaukosiu gyvybę, jei reikės,
Ir žūsiu, jeigu už manęs gražuolė netekės!“

330 Bet Zygfrydas jam tarė: „Neverta stot į kovą,
Nes turi rūsčią širdį galingoji valdovė
Ir baudžia ji kiekvieną, kas drįsta pasipiršt.
Karaliau, jūs bandykite kelionę tą užmiršt“.

331 „Ir aš patarti noriu,— jam Hagenas pasakė,—
Jūs Zygfrydą prašykit, kad jis šioje viešnagėj
Padėtų jums įveikti rungtynių sunkumus,
Nes jis pažįsta nuotaką: jos elgesys nuožmus[18]“.

332 „O Zygfrydai,— paprašė karalius,— jei padėsi
Ir aš jos palankumą, ten būdamas, laimėsiu,
Brunhildą parsivešiu į Vormsą pas save,—
Gyvybę, garbę ir turtus paimk... Meldžiu tave...“

333 Jam Zygfrydas atsakė: „Gerai, aš tau tarnausiu
Ir visados padėsiu, jei tavo sesę gausiu —
Garbingąją Krimhildą... Ir nieko aš daugiau
Nereikalausiu iš tavęs... Jau viską pasakiau!..“

334 „Še imk tu mano ranką! Tave dabar pažįstu:
Ir jei atkils Brunhilda į mano karalystę,
Galėsi su Krimhilda iškelti vestuves...—
Ir dar pridūrė Gunteris: — Neskriausiu aš tavęs!..“

335 Abudu jie prisiekė, tvirtai pasižadėjo,
Tačiau per šitą laiką daug rūpesčių turėjo.
Kol atvežė prie Reino Brunhildą su svita,
Patyrė vargo nemažai karaliaus palyda.

336 O Zygfrydas, supratęs, jog bus bėdų, šį sykį
Pasiėmė apsiaustą, tą pergalės laimikį,
Kurį kadais pavyko iš Albricho jam gaut.
Ir taip narsieji karžygiai pasiruošė keliaut.

337 Apsiaustą užsivilkus, bemat stiprėjo jėgos.
Tada jau neprilygo jam tvirtumu ničniekas,
Nes dvylika narsuolių gebėjo nugalėt.
Ir taip įstengė gudrumu Brunhildą jis laimėt.

338 Priminsiu, kad apsiaustas taip buvo padarytas,
Jog viduje jo slėptis galėjo dar ir kitas,—
Tad Zygfrydas bičiuliui padėjo kovoje.
Bet, nugalėjęs ją, vėliau pats krito jis, deja...

339 „O Zygfrydai narsusis! Turbūt keliausim veikiai?
Sakyk, kiek palydovų kelionėje mums reikia,
Kad oriai ir garbingai galėtume mes plaukt?
Gal trisdešimties tūkstančių kariauną man pašaukt?“

340 Jam Zygfrydas atsakė: „Nors daug ten mūsų būtų,
Vis tiek ta karaliūnė parodys žiaurų būdą —
Atims jinai gyvybę ir tūkstančiams karių!
Klausykitės, pasiūlymą geresnį jums turiu:

341 Kaip riteriai klajokliai mes leisimės į kelią.
O dar aš pasakysiu, kaip elgsimės, karaliau:
Išplauksim keturiese — lyg būtume kariai.
Ir šioj kelionėj nuotaką laimėsime tikrai.

342 Jūs — vienas pakeleivis, o aš antrasis būsiu.
Dar Hagenas — trečiasis, ir Dankvartas į mūsų
Drąsuolių ketvertuką pritinka visados...
Jei tūkstantį paimsime, tik bus daugiau bėdos!“

343 „Aš pritariu,— karaliui dabar pakilo ūpas,—
Tik dar žinot norėčiau, kokiais vilkėti rūbais
Privalom pas Brunhildą — mums reikia numatyt,—
Kai mes tenai svečiuosimės... Tad prašom pasakyt!“

344 „Visais laikais taip buvo — man regis, aš neklystu,—
Geriausiais rūbais rengės Brunhildos karalystėj.
Tad vešimės už jūrų drabužių daug brangių,
Kad gėda mums nedegintų jos rūmuose akių!“

345 Jam Gunteris kalbėjo, turtingo krašto ponas:
„Pas motiną tuoj eisiu, prašysiu jos malonės,
Kad ji merginoms lieptų pasiūti drabužius,
Kuriais vilkėsim išdidžiai, nuplaukę į svečius“.

346 Bet Hagenas iš Tronjės pasiūlė jam šį kartą:
„Man rodos, karalienės trukdyti jums neverta,
Geriau paveskit sesei — ji viską sutvarkys,
Nes turi ji geras rankas ir įžvalgias akis“.

347 Jai pranešė karalius norįs pasimatyti,
Su Zygfrydu abudu ateisią aplankyti.
Pasipuošė Krimhilda ir laukė jų smagiai,
Žinodama, jog tuoj ateis šaunieji karžygiai.

348 Krimhildos damų rūbai šiugždėdami tviskėjo.
Netrukus du didžiūnai jas aplankyt turėjo.
Kaip buvo jau sakyta, atėjo greit svečiai.
Pakilo ji ir sveikino juos oriai ir grakščiai.

349 „Pasveikinti jūs būkit, o didvyriai kilnieji!
Norėčiau sužinoti,— Krimhilda jiems kalbėjo,—
Kuo jums padėt galėčiau, sakykite nūnai,
Ko teikėtės jūs, didvyriai, ateit abu čionai?“

350 „Atėjom jums pranešti,— karalius jai pasakė: —
Keliaujam į piršlybas — į tolimą viešnagę.
Todėl pas jus atvijo mus reikalas svarbus:
Kelionei norim įsigyt mes tinkamus rūbus“.

351 „Prisėskit, mielas broli! Ko jūs tokie neramūs?
Sakykit, kaip vadinas kilmingos jūsų damos,
Kurioms jūs pasipiršti įsigeidėt staiga?“ —
Ji klausinėjo juos abu ir vedės po ranka.

352 Kalbėdama su vyrais, dabar ji ten nuėjo,
Kur priegalviai šilkiniai ant čiužinio gulėjo —
Auksiniais apvadėliais, su raštais vidury...
Ir pralinksmėjo karžygiai šių moterų būry.

353 O žvilgsniai mylimųjų, slapti akių žaidimai
Paliudijo dar sykį jų karštą sutarimą,
Nes Zygfrydui ji buvo gyvybė ir viltis.
Su ja netrukus vestuves iškėlė karvedys.

354 Ir Gunteris prabilo: „Brangioji sese mano,
Be jūsų patarimo mes nieko neišmanom:
Mums reikia pas Brunhildą keliauti į svečius,
O ten norėtume turėt puošniausius drabužius!“

355 Jam tarė karalaitė: „O mielas mano broli,
Jei jums pagalbos reikia, tarnausiu kaip lig šiolei.
Žinau, dabar jūs turit daug rūpesčių, vargų...
Jei nieks jums nepagelbėtų, man būtų nesmagu.

356 O riteriai kilnieji! Manęs jūs neprašykit.
Ko norit ir geidaujat, man tiesiai įsakykit.
Ką reikia padaryti, paliepkit, ir gana!
Aš jums visur pagelbėsiu",— kalbėjo mergina.

357 „Geriausiais rūbais, sese, geidaujame vilkėti.
Ir jūsų kilnios rankos galėtų mums padėti.
Merginoms įsakykit nedelsiant juos pasiūt.
Nuo kelio nieks nesulaikys: kitaip negali būt!"

358 Krimhilda tarė: „Šilko turiu aš ligi valiai,
Tik deimantų atnešti paliepkite, karaliau,
Į menę pilną skydą[19]... Pasiūsime rūbus!
Su jais Brunhildos rūmuose sarmatos jums nebus!

359 O kas tie palydovai,— ji baigusi paklausė,—
Kuriuos jūs man įsakėt aprengti kuo puikiausiai?"
Jis tarė: „Aš ir princas, ir didvyriai dar du:
Lydės kelionėj Hagenas su Dankvartu kartu.

360 Bet jūs įsidėmėkit ir šį dalyką opų:
Mums, keturiems, drabužių per dieną reiks trejopų.
Užtruksim pas Brunhildą mes keturias dienas.
Tikiu, jog neapvilsite, o sese, jūs manęs..."

361 Paskui ji išsiskyrė su Zygfrydu ir broliu
Ir pašaukė iš rūmų tris dešimtis gražuolių,
Kurios turėjo skonį, įgudusius pirštus,
Gebėjo siūti drabužius ir išvedžiot raštus.

362 Šerkšnos baltumo šilką — net pirštai nepaliestų! —
Ir dobilo žalumo iš Cacamankos miesto[20]
Jos puošė: daug įsagstė brangiųjų akmenų!
Krimhilda triūsė su jomis čia daugelį dienų.

363 Žuvies išdirbtą odą pamušalams vartojo,
O ją šilku aptraukė ir auksu apvedžiojo,
Kad šiais darbais gėrėtųs Brunhildos karžygiai.
Apie tuos nuostabius rūbus kalbėta čia ilgai.

364 O šilko, kur geriausiai išaust arabai moka,
Iš Libijos saulėtos ir tolimo Maroko
Krimhilda tiek turėjo, kiek nė viena kita.
Todėl padėti karžygiams galėjo visada.

365 Žinojo, jog viešnagė labai svarbi, garbinga
Ir šermuonėlių kailiais vilkėti jiems netinka,
Tad keitė juos aksomu — juodžiausiu kaip anglis,—
Tokiais drabužiais džiaugtųsi net ir dabar karys!

366 Arabų auksas tvieskė ir brangakmeniai gražūs —
Merginos uoliai triūsė — ir darbas jų nemažas!
Septynetą savaičių jos siuvo drabužius,
O kalviai ginklais stebino karalių ir svečius.

367 Kai ruošės iškeliauti, prie Reino jie pamatė,
Kad gražų tvirtą laivą kelionei jiems pastatė,
Kuriuo išplauks netrukus. O tuo metu labai
Jau rūpinosi moterys, ar bus baigti darbai.

368 Kažkas iš artimųjų pradėjo jau kalbėti:
Jie savo rūbais gali tiesiog pasigėrėti.
Jų apranga kelionei puošni bus ir gera.
Ilgiau prie Reino lūkuriuot jiems reikalo nėra.

369 O dar šauklys kalbėjo, atbėgęs nuo merginų:
Tegu rūbus brangiuosius jie patys išmėgina!
Jei kam netiks į ūgį, dar pataisyt galės.
Tačiau pakeist neprireikė drabužių nė siūlės.

370 Visi, kurie juos matė, teiravos, kas pasiuvo.
Seniai jau tokio grožio šioj žemėje nebuvo!
Tokių drabužių niekam neteko dar regėt.
Todėl be gėdos ir svetur galėsią jais vilkėt.

371 Merginoms jie dėkojo, o laikas plaukt atėjo,
Todėl pas artimuosius dar kartą nuskubėjo,
Kaip daro prieš kelionę kiekvienas karžygys,
Ir čia išvydo ašarom paplūdusias akis.

372 Krimhilda tarė: „Broli, kam plaukt į tolų kraštą:
Ar jūs žmonos negalit arčiau čia susirasti,
Kad būtų ji kilminga, turtinga ir graži...
Jūs niekur nekeliaukite... Meldžiu jus, dievaži..."

373 Turbūt širdis jos jautė, kad juos užklups dar bėdos.
O moterys raudojo — tiesiog nerado vietos,
Ir auksas ant krūtinių nuo ašarų gailių
Apniuko ir apsiblausė — neteko spindulių.

374 „O Zygfrydai kilnusis, suteikite malonę!
Globokit mano brolį šioje sunkioj kelionėj,
Kad negandų išvengtų Brunhildos šalyje..."
Jai prižadėjo didvyris, nusilenkė prieš ją

375 Ir tarė: „Nebijosiu tenai jokių pavojų.
Kol plaks širdis krūtinėj, žadu jums, gerbiamoji,
Jį sveiką sugrąžinti, čia laukiamą karštai..."
Krimhilda lenkės jam grakščiai, dėkodama už tai.

376 Kai rausvo aukso skydai, žirgai ir brangūs rūbai
Jau buvo nuboginti tenai, kur Reino upėj
Ramiai stovėjo laivas, ir karžygių manta
Tvarkingai buvo kraunama, tuoj moterys rauda

377 Pratrūko, o merginos nuliūdusios žiūrėjo.
Kai burinį jų laivą pradėjo supti vėjas,
Nedelsdami sulipo visi, ir tuo metu
Paklausė vyrus Gunteris: „Ką rinksime vadu?"

378 Jam Zygfrydas atsakė: „Gerai, aš vadovausiu,
Jei, riteriai šaunieji, manim jūs pasikliausit.
Vandens kelius pažįstu. Mes galim tuoj išplaukt".
Dabar nusprendė karžygiai jau nieko nebelaukt.

379 Pačiupęs tvirtą irklą, karys iš Nyderlandų,
Kiek jėgos leido, laivą pradėjo stumt nuo kranto.
O Gunteris tuo tarpu darbavosi vairu.
Ir taip karalius išplaukė su trejetu karių.

380 Jie vežėsi daug valgių ir gero Reino vyno,
Kurį meistrai prityrę Burgundijoj gamina.
Laive ramiai kramsnojo jų ketvertas žirgų.
Ir plaukti jiems pavandeniui čia buvo taip smagu.

381 O kai bures pradėjo valdyt palankūs vėjai,
Jie nuplaukė daug mylių, ir jau naktis atėjo.
Pasiekė plačią jūrą drąsieji karžygiai.
Nenujautė, kad laukia jų dar dideli vargai.

382 O dvyliktąjį rytą — taip sakmės mums byloja —
Pamatė toly žemę, jos krantas jau dunksojo.
Tai buvo Izenšteinas, slaptingoji pilis
Ir tik narsiajam Zygfrydui pažįstama šalis.

383 Kai Gunteris išvydo daugybę aukso kuorų,
Kam žemė ta priklauso, jis sužinot panoro.
„O Zygfrydai mielasis, pažvelkite tenai —
Kieno tas kraštas nuostabus, tos pilys milžinai?“

384 Jam Zygfrydas atsakė: „Šį kraštą aš pažįstu.
Tos pilys ir jų žmonės — Brunhildos karalystė.
Tvirtovėj Izenšteino, geriausioj iš visų,
Dar šiandien pamatysite daug moterų gražių.

385 Bet aš patart norėčiau, tik jūs manęs klausykit.
Kalboj nepasimeskit. Kaip liepsiu, taip darykit,
Kai rūmuose Brunhildos mums klausimą užduos...
Kitaip mes susilauksime ne džiaugsmo, o bėdos.

386 Kai mums ji pasirodys su savo palydovais,
Visi sakyt privalom, kad Gunteris — valdovas,
O aš tiktai jo tarnas kelionėje esu.
Ir mes laimėsim pergalę, taip trokštamą visų!“

387 Nusprendę taip daryti, kaip Zygfrydas norėjo,
Jie jam neprieštaravo ir elgės, kaip derėjo,
Kai priėmė Brunhilda juos savo pilyje
Ir jų karalius Gunteris kalbėjosi su ja.

388 „Ne dėl tavęs aš stengiuos, o dėl sesers tavosios,—
Jam Zygfrydas bylojo ir sakėsi kovosiąs
Dėl jos, nes ji — gyvybė ir laimė amžina.—
Geidžiu, kad, grįžus į namus, ji būtų man žmona!“

Septintas nutikimas

KAIP GUNTERIS LAIMĖJO BRUNHILDĄ

389 O tuo metu jų laivas prie kranto priartėjo,
Ir kai visi į langus pilies įsižiūrėjo,
Kur matė daug mergelių ir damų išdidžių,
Stebėtis ėmė Gunteris tų moterų grožiu.

390 „O Zygfrydai,— jis klausė,— galbūt šioj karalystėj
Jūs moteris taipogi labai gerai pažįstat?
Jos akimis mus lydi srautingam vandeny,
Jų išvaizda man rodosi tauri ir prakilni..."

391 „Žiūrėkit pasistiepęs į jas dabar, karaliau.
Kurią norėtut rinktis, jei būtų jūsų valioj?
Kurią per visą amžių mylėtut jūs karštai?"
„Aną,— karalius Gunteris atsakė jam tvirtai,—

392 Kuri arčiau priėjo... Prie lango pasilieka...
Matau... Puošni suknelė, baltesnė ir už sniegą...
Jos geidžia mano akys, nes ji tokia graži...
Jei būtų mano valioje, ją vesčiau, dievaži!"

393 „Jums akys nemeluoja. Ji — nuotaka tikroji,
Gražuolė karaliūnė, Brunhilda išdidžioji,
Kurią iš pirmo žvilgsnio išskyrėte dabar..."
Susižavėjęs Gunteris ilgai žiūrėjo dar.

394 Ji paliepė mergelėms palikti savo vietą,
Kad smalsūs svetimšaliai į jas taip nežiūrėtų.
Prie pat langų jos šliejos, kaip darė iš pradžių —
Taip elgias gražios moterys, sulaukusios svečių.

395 Tuojau, joms įsigeidus, atvertos buvo skrynios,
Ir svetimšalių garbei išsipuošė merginos,
Paskui dar kartą grįžo, pro langus siauručius,
Kaip damoms įprasta, jos vėl žiūrėjo į svečius.

396 Jie buvo keturiese. Ir Zygfrydas į krantą
Karaliaus žirgą vedė, kartu atsigabentą.
O iš pilies juos sekė gražuolės prie langų.
Ir buvo Gunteriui dabar į jas žiūrėt smagu.

397 O Zygfrydas vis tramdė jo žirgą, puikų, žvalų,
Ir perdavė maloniai atėjusiam karaliui.
Ant balno atsisėdęs, šis jautės kaip danguj.
Bet tą, kurs jam pagelbėjo, užmiršo jis paskui.

398 Ir Zygfrydas ristūną išsivedė ant tako.
Jam arklininku būti dar niekados neteko,
Kad balno kilpas reiktų karaliui prilaikyt,
O gražios damos iš pilies galėtų tai matyt!

399 Ir puikiai, ir turtingai abudu jie atrodė:
Žirgai jų ir drabužiai — baltos spalvos, vienodi;
O skydai paauksuoti tviskėjo kibirkštim,
Kai jojo šaunūs karžygiai prie rūmų vis artyn,

400 Balnai žėrėjo skaisčiai. Žirgai ant savo piršių
Pritvirtintą turėjo po siaurą odos diržą.
Ant jo varpeliai aukso dindėjo, kai svečiai,
Prie rūmų vis artėdami, risnojo išdidžiai.

401 Iš prieplaukos pasukę, toliau jie tiesiai jojo.
Juos matė ir Brunhilda, valdovė išdidžioji.
Abudu laikė ietis jie rankose tvirtai.
Viršūnėm siekė pentinus šveitrieji jų kardai.

402 Nuo jų neatsiliko ir Hagenas su broliu.
Kaip mums sakmė byloja, šie riteriai narsuoliai
Juodais vilkėjo rūbais, turtingai išpuoštais,
Prie šonų laikė jie skydus sidabro apvadais.

403 O indiški smaragdai ant rūbų jų spindėjo,
Jie ryškiai kibirkščiavo ir žalsvą šviesą liejo.
Palikę savo laivą ties įlankos krantu,
Brunhildos pilį karžygiai prijojo tuo metu.

404 Aštuoniasdešimt šešios žėrėjo saulėj bonios —
Trejus valdovei rūmus pastatę buvo žmonės.
Ji laukė savo menėj, jos riteriai šalia,—
Čia tvieskė žalias marmuras pavasario žole.

405 Pilis jiems atsidarė — štai sugirgždėjo vyriai,—
O priešais atskubėjo Brunhildos šaunūs vyrai.
Jie karžygius paprašė įjoti pro vartus,
Tuojau jų žirgus nuvedė ir paėmė skydus.

406 Kalbėjo kamerheriai: „Mums šarvus tuoj ir kardą
Kiekvieną paprašysim palikti čia, prie vartų".
„Neduosime!" — atkirto jam Tronjės karžygys,
Į Zygfrydą pažvelgdamas, ką šis dabar sakys.

407 „Toks paprotys prigijęs yra čionai nuo seno:
Svečiai į šitą pilį kardų nesigabena.
Tad jis teisybę sako. Palikim jiems ginklus".
Neprieštaravo Hagenas, nors buvo atkaklus.

408 Svečius vynu vaišino, sveikatos jiems linkėjo.
O tuo metu į menę islandų daug suėjo.
Visi dėvėjo brangius, turtingus drabužius
Ir varstė žvilgsniais įtariais atplaukusius svečius.

409 Kažkas ir pas valdovę nuėjo, kad praneštų,
Jog ketvertas drąsuolių iš tolimojo krašto
Islandijon atkilo per jūras ir marias.
Ir kamerherį pilyje ji paliepė surast.

410 „Norėčiau aš išgirsti,— Brunhilda jam pasakė,—
Kas tie narsieji vyčiai, atplaukę į viešnagę.
Jie žvalgosi po kiemą taip drąsiai, išdidžiai.
Kas pas mane juos atvedė? Ko nori tie svečiai?"

411 „Šviesi valdove mano, drįstu jums pasakyti,
Šių riterių lig šiolei neteko dar matyti.
Tik vienas — lyg regėtas, toks tvirtas, išnašus.
Priimkit jį. Į Zygfrydą jis, rodos, panašus...

412 Iš eigasties antrasis man primena karalių,—
Kalbėjo jai dvariškis,— kurs valdo plačią šalį
Ir turi daug vasalų — gerų, ištikimų.
Jis vaikšto spinduliuodamas valdovo orumu.

413 Trečiasis, o valdove, nors ir dailus atrodo —
Yra jis aukšto ūgio, gražaus ir tvirto stoto,
Bet žvilgsniai jo įtarūs, laukiniai ir pikti.
Man rodos, kėslus negerus nešiojas jis širdy.

414 Pagirtinas jauniausias. Jam nestokoja grožio.
Kol kas dar tokį vyrą pati jaunystė puošia.
Jis mielas, bet aikštingas — užsidega bemat.
Geriau nuo tokio kuo toliau laikytis visuomet!

415 Nors ir gražus jo gymis, o akys švelnios, ramios,
Tačiau pravirktų gailiai kilmingos rūmų damos,
Jei jis staiga pratrūktų nevaldomu pykčiu...
Kad jis garbingas riteris, iš elgesio jaučiu“.

416 „Tuojau rūbus atneškit,— valdovė ėmė širsti.—
Jei Zygfrydas atkilo man šiuokart pasipiršti,
Blogai jam gali baigtis kelionė pas mane.
Aš juk dar tiek nesibijau, kad būčiau jo žmona!“

417 Ją rengė kambarinės. Drabužiai jos tviskėjo.
Mergelės karaliūnę apsupusios lydėjo.
Jų buvo visas šimtas — kilmingų ir puikių.
Dabar jos ėjo pasitikt garbingų karžygių.

418 Islandijos rinktinė joms iš paskos žygiavo.
Kariai į koją žengė iškėlę kardus savo.
Penki šimtai jų buvo — drąsių ir išdidžių.
Burgundai susijaudinę pakilo nuo kėdžių.

419 Kai Zygfrydą išvydo valdovė išdidžioji,
Šaltai, bet maloningai ji didvyriui bylojo:
„Pasveikintas jūs būkit, o Zygfrydai, nūnai,
Sakykite, ko ieškote ir laukiate čionai?“

420 „Per daug garbės man teikiat, kilmingoji valdove,
Kai čia prieš mus karalius ir mano ponas stovi,
O aš esu jo tarnas tarp daugelio kitų...
Tad sveikinimo šitokio priimti nedrįstu.

421 Jis užgimė prie Reino. O čia, į tolų kraštą,
Karalius atkeliavo, kad laimę susirastų.
Tave mylėt jis trokšta. Ir kas su juo nutiks —
Žinok, dabar čionai tavęs valdovas nepaliks.

422 Jis Gunteris vadinas — išgarsintas tai vardas.
Pasiekęs tavo meilę, kurios tikrai jis vertas,
Nurimtų mano ponas... Kalbėti jau gana!
Į tavo šalį plaukdamas, jis paėmė mane“.

423 „Jei tu esi jo tarnas,— atsakė ji maloniai,—
Tris darbus padaryti pavesiu jūsų ponui.
Tekėsiu, jei karalius laimės tuos žaidimus,
Bet jei suklups, tai vargas jums — negrįšit į namus“.

424 „Valdove gerbiamoji,— Tronjietis sunerimo,—
Sakykit, ar mums gali pakenkti tie žaidimai?
Nors jie ir sunkūs būtų, karalius niekados
Tokios žmonos, tikėkite, kitam neatiduos...“

425 „Reiks akmenį numesti, kartu nušokt į tolį
Ir su manim dar ietį nusviesti tam drąsuoliui.
Jei nepavyks,— ji tarė,— tai žūsite visi —
Kiekvienas pagalvokite, kol dar galva šviesi!“

426 O Zygfrydas valdovą pasivedė į šalį
Ir tyliai jam pasakė, kad jis kalbėtis gali
Su karaliene drąsiai: „Bijot jums nereikės.
Jos puikė neapsakoma bematant išdulkės!“

427 Ir Gunteris prabilo: „Šviesiausioji valdove,
Jei man bus įsakyta, apginsiu savo šlovę.
Dėl jūsų grožio stosiu tuoj pat į rungtynes!
Nesigailėsiu gyvasties, tik eikit už manęs!“

428 Išgirdusi karaliaus atkaklų, drąsų žodį,
Brunhilda tuoj panoro pati apsiginkluoti:
Atnešt įsakė šarvus, paauksintus, gražius,
Ir skydą, ir visai naujus kautynių drabužius.

429 O ant šarvų puošniausius ji marškinius dėvėjo —
Iš libiškojo šilko pasiuvo juos siuvėjai,
Kraštus jų apvedžiojo ploniausiais mezginiais.
Dar niekados nesirengė jinai šiais marškiniais.

430 Dabar burgundai matė jau gresiantį pavojų.
Tad Hagenas drąsuolis ir Dankvartas galvojo:
„Ar seksis mūs karaliui, kai rungtyniauti stos?“
Abudu ėmė rūpintis: „Ar tik nebus bėdos?“

431 O Zygfrydas tuo tarpu prie laivo nuskubėjo
(Šis, inkarą nuleidęs, pakrantėje stovėjo),
Apsiaustą susiradęs, apsirengė jis greit
Ir jau galėjo nemačiom iš prieplaukos pareit.

432 Netrukus jis atėjo ir į paskirtą vietą,
Kur laukė šaunūs vyrai, kad rungtynes pradėtų.
Pro riterius prasmuko gudrusis karžygys.
Ir neregėjo Zygfrydo jokia žmogaus akis.

433 Žaidimams lygią aikštę valdovė išsirinko,
O riterių daugybė susitelkė aplinkui.
Ginkluotų vyrų buvo septynetas šimtų,
Žiūrėjo jie, kaip rungtyniaus stovėdami ratu.

434 O tuo metu atėjo valdovė visagalė —
Ginkluota, lyg ji kautųs už tris pulkus karalių,
Auksinės sagės šilką prilaikė ant pečių,
Ir spinduliavo jos skruostai pavasario grožiu.

435 Jai iš paskos skubėjo tarnai ir palydovai,
Raudono aukso skydą jie atnešė valdovei.
Ir jį dabar panoro Brunhilda išmėgint —
Su juo tikėjosi jinai nuo svečio apsigint.

436 Prie skydo buvo diržas[21], žalesnis net už žolę,
Išmargintas smaragdais — juos mėgo ta gražuolė,—
Skaisčiau už auksą tvieskė aplinkui spinduliai.
Pamils jinai tą didvyrį, kurs kausis atkakliai.

437 O skydo storumėlis! Kaip mums sakmė byloja,
Trijų didžiausių sprindžių reikėjo jį matuojant.
Apkaustytas jis buvo ir auksu, ir plienu.
Jį kamerheris atnešė ir trejetas tarnų.

438 Kai Hagenas tą skydą juos nešant pastebėjo,
Sujaudintas, įpykęs karaliui jis kalbėjo:
„O pone, kur įkliuvom?.. Manau, ši mergina,
Kurios jūs geidžiate, yra Liuciferio žmona..."

439 Ji ant šarvų drabužį gražiausią užsivilko,
Siuvėjai jį pasiuvo iš Acagauko[22] šilko:
Žėrėjo jis ir buvo visai tokios spalvos
Kaip ir brangieji akmenys ant jos gražios galvos.

440 Jai atnešė didžiulę, be galo ilgą ietį,
Kurią drąsi valdovė dažnai iš rankos mėtė.
Ta ietimi stebėjos dvariškiai ir tarnai:
Sužeisti ji galėdavo kiekvieną mirtinai.

441 Sunkumas jos baisiausias — net šiurpas žiūrint krato.
Metalo čia sudėta gal trys ir pusė mato[23].
Trys vyrai vos ją nešė iš lėto, klupdami.
Suvirpo Gunterio širdis, iš baimės nerami.

442 „Kas bus dabar,— jis krimtos,— kam plaukėm į šį kraštą?
Sveikos galvos pats velnias iš čia nebeišneštų!
Bet jei prie Reino grįžčiau ir baigtųsi vargai,
Tai mano meilės ji tikrai turėtų laukt ilgai..."

443 O Dankvartas prabilo į Hageną paniuręs:
„Ir aš dėl tų piršlybų gailiuos čia atsidūręs.
Ten karžygiais mus laikė — čia mergiška ranka
Nudobs gėdingai riterius... Garbė, brolau, menka!

444 Man gaila... Neprotingai įkliuvom mes šį kartą.
Jei tu dabar turėtum prie šono savo kardą,
Aš savąjį laikyčiau, tai būtų bent kitaip —
Brunhildos riteriai į mus nežvelgtų taip piktai.

445 Reikėtų pasisaugot islandams mano keršto.
Taikos su jais laikytis jau niekas nepriverstų,
Jei žūtų mano ponas, narsusis karvedys,—
Ir karaliūnę drąsiąją ištiktų tuoj mirtis".

446 „Ištrūktume sveikučiai, jei mums ginklus grąžintų.
Galėtume tikriausiai kardais mes apsiginti,—
Jam Hagenas atsakė,— ir aš gerai žinau,
Kad ir valdovė su mumis čia elgtųsi švelniau".

447 Kai tuos žodžius nugirdo Brunhilda išdidžioji,
Ji pažvelgė per petį ir jam nusišypsojo:
„Žiūrėkit, koks narsuolis! Koks svečias nekuklus!
Ei, duokite šiems riteriams jų šarvus ir ginklus!"

448 Įsakius karaliūnei, jie tuoj ginklus atgavo.
O Dankvartas paraudo išvydęs kardą savo.
„Dabar,— jis tarė,— niekas negąsdina manęs.
Karalius bus apsaugotas. Pradėkit žaidynes!"

449 Tvirta Brunhilda jautės tarytum užkerėta.
Kai dvylika vyriškių atritino į vietą
Jai akmenį, kurs buvo aikštelės pakrašty,
Ji laukė pasiruošusi, drąsi ir išdidi.

450 Tą akmenį ir ietį svaidyt jinai gebėjo.
Ir Hagenas nustebęs murmėti tuoj pradėjo:
„O varge, ar karaliui ji tinkama žmona?
Tebūna velniui nuotaka ji pragaro dugne!"

451 Brunhilda atsiraitė rankoves lig alkūnių,
O skydą su kairiąja prilaikė karaliūnė,
Aukštyn iškėlė ietį — varžybos prasidės!
Ir Gunteris iš išgąsčio nebejautė širdies.

452 Nukovusi jį būtų valdovė visagalė,
Jei Zygfrydas nebūtų pagelbėjęs karaliui.
Prie jo slaptai priėjęs, jis palietė staiga —
Ir sudrebėjo Gunteris, pajutęs čia kažką.

453 „O kas man petį liečia?“ — karalius pagalvojo
Ir žvalgėsi į šonus, ar niekas nešmėžuoja.
„Aš, tavo padėjėjas,— kalbėjo,— čia esu.
Klausyk nesibijodamas jos išmonių visų.

454 Duok man tu savo skydą, aš jį patsai valdysiu.
Gerai įsidėmėki, ką liepsiu ir sakysiu:
Tau tereikės judėti, o veiksiu aš patsai...“
Ir Gunteris atsikvėpė nurimęs jau visai.

455 „Bet niekas neprivalo žinoti šios gudrybės.
Kitaip — tu neišvengsi baisiausios jos rūstybės,
Jei kartais ji išgirstų, jog mes apgaunam ją...
Žiūrėk — ramiausiai prieš tave ji stovi aikštėje“.

456 Ir sviedė karaliūnė. O jos didžiulė ietis
Atsitrenkė į skydą, kuriuo Nyderlandietis
Nuo smūgių gynės. Skydas sutvisko kibirkštim,
Lyg būt galingas viesulas iškėlęs jas aukštyn.

457 Ir pervėrė ta ietis jo plačiakraštį skydą.
O iš šarvų iššokant liepsnas visi išvydo.
Abudu susiūbavo, bet nuo mirties nūnai
Nematomuoju apsiaustu jie gelbėjos čionai.

458 O Zygfrydui pro burną tuoj kraujas pasiliejo,
Bet jis kaipmat pašoko, ilgai nestovinėjo,
Ištraukė josios ietį iš skydo greitomis,
Nusprendė vėl jai sugrąžint, bet pagalvojo jis:

459 „Šio krašto karaliūnei aš budelis nebūsiu!“
Ir smaigalį atsuko tuojau į kitą pusę,
Į šarvus kotu trenkė jis iš visų jėgų,
Kad net aidai nuvilnijo už tolimų laukų,

460 Net kibirkštys pasklido, lyg vėjas būt pažėręs.
Brunhilda susvyravo — parklupo neištvėrus,
Kai Zygfrydas jai smogė, galingas ir stiprus.
Nebūtų buvęs Gunteris toks tvirtas ir vikrus...

461 Tačiau valdovė greitai pašoko vėl ant kojų.
„O Gunteri kilnusis, už smūgį jums dėkoju!“
Ji manė, kad šią ietį paleido jis. Deja,
Čia rungėsi pats Zygfrydas, stipresnis ir už ją.

462 Brunhilda pyko, niršo ir, prie akmens nubėgus,
Aukštyn jį tuoj iškėlė; paskui, kiek leido jėgos,
Į tolį smarkiai sviedė tą akmenį lengvai,
Ir sužvangėjo tuo metu plieniniai jos šarvai.

463 Ir dvylika net sieksnių nuskriejo jis į tolį,
Bet dar toliau nušoko Islandijos gražuolė.
O Zygfrydas nuėjo, kur krito tas akmuo,
Ir metė jį, o Gunteriui įsitempė raumuo.

464 Galingas buvo princas — dabar tokių nebūna,
Nes akmenį skraidino toliau nei karaliūnė,
O šokdamas vilkėjo jis savo apsiaustu,
Ant kupros nusinešdamas ir Gunterį kartu.

465 Jie akmenį nustūmė, nušoko ir į tolį.
Aikštėj visi tematė tik Gunterį narsuolį...
Nuraudo karaliūnė — nelaukė to išties,—
Ir vėl apgynė Zygfrydas karalių nuo mirties.

466 Išvydusi karalių, čia stovintį ant tako,
Sujaudinta Brunhilda į riterius prašneko:
„Kariai, bičiuliai mano! Tegu visi žinos,
Jog turi žmonės Gunterio klausyt nuo šios dienos!“

467 Ir jie ginklus padėjo kaip klusnūs jo vasalai.
Nusilenkė į kojas Burgundijos karaliui,
Turtingajam valdovui — nauji jo valdiniai,
Manydami, jog pergalę laimėjo jis čionai.

468 Juos sveikino karalius, kaip jam ir priderėjo.
Paėmusi už rankos, Brunhilda vis kalbėjo,
Kad jam dabar jos pilys ir sostas priklausys.
Net Hageną nudžiugino tas jų pašnekesys.

469 Karalių ir jo vyrus jinai maloniai kvietė,
Kad su svita į rūmus ją tučtuojau lydėtų.
Linksmai Brunhildos menėj viešėjo karžygiai,
Čia Hagenas su Dankvartu kalbėjosi smagiai.

470 O Zygfrydas tuo tarpu į laivą nuskubėjo,
Nematomą apsiaustą į vietą vėl padėjo.
Sugrįžęs ten, kur buvo ir damos, ir kariai,
Žiūrėdamas į Gunterį, paklausė jis gudriai:

471 „Sakykite, karaliau, kodėl nerungtyniaujat,
Nedarot, ko Brunhilda iš jūsų reikalauja?
O mes nekantriai laukiam, kokia gi bus baigtis“,—
Kalbėjo lyg žaidynėse nebuvęs karvedys.

472 „O Zygfrydai, kas buvo,— dabar jinai prašneko,—
Kad įdomių rungtynių matyti jums neteko?
Karalius jūsų laikės garbingai ir tvirtai!“
Bet karalienei Hagenas paaiškino rimtai:

473 „Kai baimės mums įvarėt, valdove gerbiamoji,
Tuoj Zygfrydas į laivą nueiti sugalvojo.
Todėl ir negalėjo jis viso to regėt,
Kaip mūs šviesiajam Gunteriui pasisekė laimėt“.

474 Ir Zygfrydas prabilo: „O, kokios geros žinios,
Kad šitaip puikiai baigės tos sunkiosios rungtynės —
Yra tokių, kas gali kovot ir su jumis!
Dabar, valdove, plauksite prie Reino su mumis“.

475 „Negalima taip greitai,— Brunhilda jam kalbėjo,—
Tai turi sužinoti dar mano patarėjai.
Aš savo karalystės palikti negaliu,
Kol pas geriausius bičiulius nepasiunčiau šauklių“.

476 Paskui išjot ji liepė šaukliams į tolų kelią —
Kariams ir giminaičiams pranešti savo valią,
Kad lauks jų Izenšteine atkankant į svečius
Ir kiekvienam padovanos gražiausius drabužius.

477 Jie dieną naktį jojo į pilį jos didžiulę —
Brunhildos kariauninkai, vasalai ir bičiuliai.
O Hagenas kalbėjo: „Jei šitiek jos pulkų
Sulaukėm čia gaišuodami, turėsim daug vargų.

478 Jei šitiek kariauninkų į pilį jau atjojo,
Galbūt Brunhilda klastą prieš mus dar sugalvojo.
Kas žino, gal iš pykčio visus ji išžudys.
Ir mus šioj žemėj svetimoj nūnai ištiks mirtis...“

479 Bet Zygfrydas atsakė: „O aš jai sutrukdysiu
Ir jūsų šitą baimę bematant išsklaidysiu.
Atvesiu visą pulką rinktinių karžygių.
Karaliau, aš pagelbėsiu, jei būtų jums sunku.

480 Jūs galit nesirūpint. Paliksiu šią tvirtovę...
Tesaugo viešpats dievas jūs gyvastį ir šlovę.
Paskui į šitą kraštą atvesti jums žadu
Pačių narsiausių riterių bent dešimtį šimtų“.

481 „Tik jūs negaiškit,— ėmė vėl Gunteris kalbėti.—
Mes džiaugiamės, kad žadat mums draugiškai padėti“.
O Zygfrydas jam tarė: „Greit grįšiu su būriu.
Brunhildai pasakykite, jog iškeliaut turiu“.

Aštuntas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS KELIAVO PAS SAVO KARŽYGIUS NIBELUNGUS

482 Ir Zygfrydas netrukus į laivą nuskubėjo —
Nematomą apsiaustą dabar jis vėl dėvėjo,—
Tuoj pat tvirtuosius irklus paėmęs į rankas,
Irklavo taip, lyg viesulas būt nešęs per bangas.

483 Nors laivas plaukė greitai, tačiau kur jo yrėjas,
Matyt nematė niekas, atrodė, tarsi vėjas
Į jūrą gena laivą plačiu vandens keliu.
O ne, irklavo Zygfrydas! Patvirtint tai galiu.

484 Jis dieną naktį plaukė; galop ankstyvą rytą
Pasiekė savo žemę — senokai jau matytą.
Tai buvo Nibelungai, šalis jo tolima —
Ir pilys, ir gyventojai, ir lobiai po žeme.

485 Priplaukęs vieną salą, šio krašto šeimininkas
Išlipo, tarsi būtų karys pakeleivingas,
Pririšo savo laivą ir ėjo prie pilies,
Lyg sužinot norėdamas, ar prisiglaust galės.

486 Bet vartai uždaryti — ir Zygfrydas sustojo,
Nes niekas negalėjo įkelt į pilį kojos.
Todėl jis ėmė belsti — gal juos atidarys.
Bet neskubėjo atsiliept sargybinis karys.

487 O tuo metu prie vartų ten milžinas stovėjo,
Kurs niekad savo ginklų sargyboj nepadėjo.
Jis klausė: „Kas čia beldžias, kai dar visur tamsu?“
Ir jam atsakė Zygfrydas pastorintu balsu:

488 „Vartus atidaryki! Jei ne — aš taip pabelsiu,
Jog tuos, kurie dar miega, iš patalo prikelsiu!
Tada pašokę patys prasikrapštys akis!"
Įpykęs sargas klausėsi, kaip baras karžygys.

489 Čia milžinui drąsiajam visai sugedo ūpas:
Jis šalmą užsidėjo ir, greitomis pačiupęs
Didžiulį savo skydą, atstūmė tuoj vartus
Ir puolė ten, kur Zygfrydas stovėjo išdidus.

490 Kaip drįsta šis ateivis trikdyt narsiuosius vyrus!
Ir milžinas jam kirto lyg riteris prityręs,
Kad Zygfrydas vos spėjo nuo smūgio prisidengt.
Tiktai per plauką jam bėdos pasisekė išvengt.

491 O vartininkas dalba daužyt pradėjo skydą.
Ir Zygfrydas jau žūtį artėjančią išvydo,
Bet sargo nenorėjo nukauti mirtinai:
Mat saugojo šis milžinas lobius ištikimai.

492 Jie kovės įnirtingai, kad net pilis dundėjo,
Senieji rūmų skliautai jų dvikovą girdėjo.
Kai milžinas pargriuvo, tuoj Zygfrydas virve
Surišo jį, ir baigėsi ta jų arši kova.

493 Net Albrichas, nykštukas, kalnų oloj išgirdo
Skydus ir šarvus žvangant; iškart jisai įširdo:
Skubėjo, pasičiupęs išblizgintus ginklus,
Tenai, kur rišo milžiną ateivis įžūlus.

494 Tuoj apėmė rūstybė šį mažąjį galiūną —
Jo galvą dengė šalmas, šarvai — ant viso kūno.
Auksinį vėzdą laikė jis dešine ranka
Ir puolė narsų Zygfrydą su įniršiu staiga.

495 O dar gumbų ant vėzdo septynetas pūpsojo.
Jį Albrichas iškėlė ir taip per skydą tvojo,
Jog žiežirbos pasklido nuo plieno apkaustų.
Apstulbo Zygfrydas dabar, o skydas tuo metu

496 Jo rankose suskilo, ir didvyris iš karto
Jį numetė ant žemės, o savo šveitrų kardą
Įkišo vėl į makštį. Netroško karvedys,
Kad tokį uolų valdinį ištiktų tuoj mirtis.

497 Jis už barzdos pačiupo pražilusį nykštuką[24],
Į dešinę jį tempė ir vėl į kairę suko,
Kol šis pradėjo rėkti, nes jam dar niekados
Nė vienas jaunas karžygys nepalietė barzdos.

498 „Meldžiu... palikit gyvą,— nykštuko pyktis dingo,—
Lig šiolei teturėjau aš vieną šeimininką,
Kuriam buvau prisiekęs širdy neveidmainiaut...
Tiktai paleiskite mane... Aš noriu jums tarnaut".

499 Jei Zygfrydas surišo galiūną vartų sargą,
Tai jam įveikt nykštuką nebuvo jokio vargo.
„O didvyri, kas esat?" — paklausė niūriai šis.
„Aš — Zygfrydas",— atsakė tuoj narsusis karžygys.

500 Nykštukas jam bylojo: „Na žinot, ir naujiena!
Aš jūsų tvirtą ranką jau pajutau šiandieną.
Šis Nibelungų kraštas priklauso jums vienam.
Darysiu, ką paliepsite, tik dovanokit man!"

501 Ir Zygfrydas įsakė: „Tuoj riterių suraski
Tarp mano nibelungų ir tūkstantį atveski
Pačių narsiausių vyrų. Juos noriu pamatyt".
Tačiau nesakė karžygys, ką ruošiasi daryt.

502 Jis milžiną paleido ir stiprųjį nykštuką.
Šis džiaugės, kad iš vyčio nagų lengvai išspruko.
Savuosius nibelungus prikėlė jis kaipmat,
Jiems šaukdamas: „Skubėkite pas Zygfrydą tuoj pat!"

503 Ir tūkstantis drąsuolių pašoko tuoj iš lovų,
Skubėjo greitai rengtis, lyg kviečiami į kovą.
Atbėgę jam žadėjo tarnaut ištikimai:
Nudžiugę plojo rankomis[25] ir lenkėsi žemai.

504 Daugybė žvakių degė. Taures raudono vyno
Pripilti vyrams liepė — juos Zygfrydas vaišino.
Dėkodamas jis kvietė visus pakelt taures
Ir tarė: „Jūs keliausite netrukus per marias!"

505 Trys tūkstančiai atjojo pas savo šeimininką.
Jis tūkstantį drąsuolių iš būrio išsirinko.
Visi jie gavo šalmus ir šarvus, ir skydus —
Keliaus Brunhildos aplankyt į tolimus kraštus.

506 „O riteriai narsieji,— jiems Zygfrydas pasakė,—
Vilkėt turtingais rūbais reikės šioje viešnagėj.
Žiūrės Brunhildos damos, kokie tie mūs kariai.
Todėl visi mes turime atrodyti gerai!"

507 Ir vieną ankstų rytą, palikę savo šalį,
Su Zygfrydu jie leidos į tolimąjį kelią.
Tie riteriai turėjo puikiausius drabužius.
Ir atkeliavo jie visi laimingai į svečius.

508 O prie langų pribėgo daug damų ir merginų.
Jas klausė karaliūnė: „Galbūt kuri nors žino,
Kokie ten žmonės plaukia į krantą per marias?
Už baltą sniegą baltesnes aš jau matau bures!"

509 Burgundijos karalius atsakė: „Tai vasalai,
Kuriuos buvau palikęs kely į jūsų šalį.
Dabar, ilgai nelaukę, atplaukia jie čionai..."
Svečius priimti ruošėsi dvariškiai ir tarnai.

510 Jie Zygfrydą išvydo. O jis laive švitėjo
Turtingais savo rūbais. Šalia kariai stovėjo.
Brunhilda vėl paklausė: „Sakykite greičiau,
Karaliau, ar juos sveikinti, ar gal tylėt verčiau?"

511 Jis tarė: „Jų sutikti išeikite iš rūmų,
Kad valdiniai matytų valdovų palankumą".
Ji darė taip, kaip liepė karalius tuo metu,
Tačiau išskyrė Zygfrydą iš riterių kitų.

512 Tiek daug svečių dar niekad nelankė šito krašto.
Tuojau tarnus ji siuntė, kad jiems pastogę rastų.
Po visą viešpatiją pasklido jie būriais.
O Gunteris namo keliaut jau ruošės su kariais.

513 Brunhilda jiems kalbėjo: „Visus apdovanosiu —
Ir aukso, ir sidabro svečiams aš gausiai duosiu.
Jei kas dalint pagelbės, man bus labai smagu".
Ir pasisiūlė Dankvartas: „Mielai aš sutinku.

514 Jei teiksitės pavesti raktus, kilnioji ponia,
Priimsiu aš garbingai man suteiktą malonę.
Pats vienas būsiu kaltas, jei bus kas negerai".
Mokėjo brolis Hageno jai pašnekėt gudriai.

515 Paskui, kai iš Brunhildos visus raktus jau gavo,
Dosnusis iždo sargas plačiai šeimininkavo:
Jei vargšas gaut norėjo tik markę dovanų,
Jam davė tiek, kad visados gyvent būt malonu.

516 Po šimtą svarų aukso visiems jis dovanojo,
Ir tie, kurie dar vakar čia skarmalus nešiojo,
Dabar rūbus turėjo turtingus ir puošnius.
Brunhildą ėmė apmaudas, kad jis toksai dosnus.

517 „Aš negaliu, karaliau, tiesiog nusiraminti,
Kad jūsų kamerheris panoro išdalinti
Manąsias brangenybes, visus turtus bemat.
Dėkočiau, kas jo įkarštį atšaldytų tuoj pat.

518 Nesirengiu dar mirti, o jis be galo skuba:
Man nieko nepalieka — nei aukso anei rūbų.
Aš džiaugtis tuo norėčiau, ką davė man tėvai,
O tas švaistūnas jų turtus išbarsto taip lengvai".

519 Bet Hagenas jai tarė: „Burgundijos karaliaus
Dvare raudono aukso, drabužių — ligi valios!
Nepykite jūs, ponia, dėl žodžių atvirų:
Manau, neverta ten gabent jūsiškių skudurų".

520 Ir įžeidė tie žodžiai kilmingąją merginą.
„Man dvidešimt,— ji tarė,— tegu prikrauna skrynių!
Raudono aukso, šilko aš noriu pasiimt,
Kad tuos turtus Burgundijoj galėčiau išdalint".

521 Jai nešti brangenybes tarnai dabar skubėjo.
Ji Dankvartui jau nieko pavest nebenorėjo,
Prikraut skrynias padėjo tiktai jos valdiniai.
O Gunteris su Hagenu šypsojosi nūnai.

522 Brunhilda dar paklausė: „O kam paliksiu šalį?
Kam sostą patikėsiu? Sakykite, karaliau".
Ir Gunteris jai tarė: „Pakvieskit iš pilies
Jūs giminaitį artimą — jisai valdyt galės".

523 Iš giminės vyriausią ji tuoj ateiti kvietė.
Ir tarė karaliūnė garbingam savo dėdei:
„Valdykit visą kraštą — ir žmones, ir pilis,
Kol teiksis Gunteris paskelbt, jog pats valdyt galįs".

524 Du tūkstančius islandų Brunhilda išsirinko,
Kad ją į Reino kraštą lydėtų iškilmingai,
Su jais — ir nibelungų dar tūkstantis karių.
Jie į kelionę ruošėsi. Ir dar pridurt turiu:

525 Aštuoniasdešimt šešios ją moterys lydėjo.
Be to, gražių mergelių šimtinę ji turėjo.
Ant kranto nieks negaišo; paliekant jai namus,
Visi girdėjo dar ilgai graudžius žmonių verksmus.

526 Draugus ir giminaičius karštai ji išbučiavo.
Islandijos valdovė netrukus iškeliavo.
Su nuotaika geriausia įsakė plaukt jinai.
Bet jau nematė tėviškėj jos niekad valdiniai.

527 Linksmų žaidimų niekam keliaujant nepritrūko.
Ir saulė skaisčiai švietė, nebuvo jūroj rūko,
O vėjas visą laiką jiems pūtė iš paskos,
Tad plaukė jie visi linksmi pirmyn be atvangos!

528 Kai Gunteris kelionėj jai meilintis panoro,
Brunhilda jį atstūmė ir jam pasakė oriai,
Kad savo meilės puotą tiktai tuomet atšvęs,
Kada jau Vormso rūmuose iškels jie vestuves.

Devintas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS IŠKELIAVO Į VORMSĄ ŠAUKLIU

529 Laimingai jie keliavo. Bet štai dešimtą dieną
Jiems Hagenas pasakė: „Mes turim tiek naujienų.
Karaliau, paklausykit, tylėt nebegaliu:
Juk ligi šiol pas namiškius nepasiuntėm šauklių!“

530 „Teisybę šnekat,— tarė jam Gunteris maloniai.—
O Hagenai, prašysiu tuoj leistis į kelionę.
Nepasakys jau niekas geriau jiems tų žinių
Kaip jūs, narsiausias karžygys iš mano valdinių“.

531 Bet Hagenas kalbėjo į krašto šeimininką:
„Šviesusis mano pone, šaukliu man būt netinka.
Aš jums laive tarnausiu ir saugosiu damas,
Kol mes galop priplauksime Burgundijos žemes.

532 Jūs Zygfrydą pasiųskit — jis jums dabar tarnauja.
Jei spyriosis, prašykit — te karžygys keliauja
Dėl Vormso karalaitės. Ir jis tada mielai
Skubės, nes jam pažįstami tie tolimi keliai“.

533 Ir, riterį pakvietęs, karalius jam kalbėjo:
„Į mano karalystę jau lenkia laivą vėjai.
Todėl šauklius pas sesę pasiųsti ketinu,
Taip pat pranešti motinai, jog plaukiame Reinu.

534 O Zygfrydai, aš jūsų pagalbos paprašysiu —
Skolingas jums neliksiu, kada į Vormsą grįšiu.
Žinių apie kelionę ten laukia jau seniai...“
Kai atsisakė Zygfrydas, pridūrė jis lipšniai:

535 „Už vargą aš ir sesė karštai tau padėkosim.
O ji tave pamilo — netrukus sužinosi“.
Kai šiuos žodžius išgirdo, pradžiugo karžygys,
Ir iškeliauti su žiniom tuojau sutiko jis.

536 „Kaip liepsit, taip pranešiu, naujienas pasakysiu,
Dėl savo mylimosios aš viską padarysiu.
O Gunteri, pasiųskit tuojau mane šaukliu.
Aš dėl Krimhildos priešintis tikrai jums negaliu“.

537 „Tad pasakykit Utei,— karalius jam bylojo,—
Brunhildą aš laimėjau, nors buvo daug pavojų.
Tegu išgirsta broliai, ištikimi draugai —
Piršlybos tos Islandijoj man baigės neblogai.

538 Sesers tik neužmirškit. Pasveikinkit Krimhildą.
Sakykite, jai lenkias jos brolis ir Brunhilda.
Tegu sužino vyčiai, vasalai ir tarnai,
Jog aš laimėjau nuotaką — to troškau jau seniai.

539 Taip pat prašau pranešti ir Ortvinui, sūnėnui,
Jog pilyje prie Reino priimtų jis kiekvieną
Garbingą mano svečią. Tesiunčia tuoj kvieslius,
Kad jie į mūsų vestuves sukviestų bičiulius.

540 O seserį prašykit parodyt gerą valią:
Kada su palydovais pasieksiu savo šalį,
Tesveikina širdingai ten nuotaką jinai.
Už tai aš būsiu seseriai dėkingas amžinai“.

541 Ir Zygfrydas Brunhildai nusilenkė garbingai,
Sudie pasakė svitai, kaip riteriui pritinka,
Į Vormsą iškeliavo su riterių būriu.
Gerai padarė Gunteris, pasiuntęs jį šaukliu!

542 Dvi dešimtys drąsuolių čionai su juo atjojo.
Kad Zygfrydas sugrįžo, greit žmonės sužinojo.
Kodėl nėra karaliaus? Šauksmai visoj pily.
Galbūt ištiko Gunterį mirtis svečioj šaly?

543 Kai Zygfrydas su vyčiais nušoko nuo ristūnų,
Tuoj priešais atskubėjo abudu karaliūnai.
Pribėgo Gizelheris su broliu Gernotu.
Pamatę — Gunterio nėra, teiravosi kartu:

544 „O Zygfrydai narsusis! Mes norim sužinoti,
Kur dingo mūsų brolis? Gal reik jį apraudoti?
Galbūt jis pralaimėjo Brunhildai žaidimus?
Galbūt jo meilė atnešė nelaimę į namus?“

545 „Nurimkit, gerbiamieji! Jums jaudintis nereikia.
Karalius sveikint prašo. Sugrįš ir pats jis veikiai.
Galiu dar jus pradžiugint kita gera žinia:
Kad parkeliauja Gunteris su nuotaka šaunia.

546 Padėkit, kad priimtų mane pily šiandieną
Krimhilda, jūsų sesė, ir Utė, karalienė.
Malonią žinią damoms aš pasakyt skubu,
Jog leidžia laiką jie gerai ir sutaria abu“.

547 Atsakė Gizelheris: „Jūs būkite toks geras —
Pradžiuginkite sesę, nes visas mūsų dvaras
Paguosti jos nemoka... Klausykite manęs —
Nueikit, išblaškykite skausmus ir dejones“.

548 Vėl Zygfrydas bylojo: „Jai visados tarnausiu
Ir viską, ko ji geidžia, darysiu nuoširdžiausiai.
Bet nežinau, ar damos sutiks priimt mane“.
Ir Gizelheris pats tuojau išėjo su žinia.

549 Kai karžygys jaunasis pas moteris nuėjo,
Jis motinai ir sesei taip menėje kalbėjo:
„Štai Zygfrydas atjojo, jus trokšta aplankyt.
Jį Gunteris čia atsiuntė naujienų pasakyt.

550 Tad Zygfrydą į menę nedelsdamos prašykit,
Kad jis apie kelionę jums viską apsakytų —
Ką veikė Izenšteine, kaip leido jie dienas“.
Ir vėlei rūpesčiai nauji sujaudino damas.

551 Tuoj šoko prie drabužių, pasipuošė jos greitai
Ir didvyrį į menę paprašė tuoj ateiti.
Kai Zygfrydas nuėjo nedelsdamas tenai,
Krimhilda jį pasveikino maloniai, bet liūdnai:

552 „O Zygfrydai kilnusis, mane jūs išklausykit!
Kaip laikos mano brolis? Teisybę pasakykit!
Gal užmušė Brunhilda?.. Kas gali būt nuožmiau!..
Aš, vargšė nelaimingoji, kam žemėje gimiau!"

553 „Jūs ašarų neliekit,— ją riteris ramino,—
Man atpildas priklauso už šią malonią žinią,
Nes jūsų brolis sveikas. Jis linksmas ir guvus.
Paliepus jam, atkeliavau pasveikinti aš jus.

554 Karalius ir Brunhilda kloties geriausios linki...
Neverkite, nereikia... Sugrįš abu laimingi
Burgundijon netrukus, dvariškių lydimi".
Krimhilda liovės verkusi ir buvo vėl rami.

555 Kraštu kaip sniegas rūbo iš šilko plono, gryno
Ji ašaras nuo veido tuojau nusidžiovino
Ir Zygfrydui dėkojo už atneštas žinias,
Kurios išsklaidė nerimą, nutildė dejones.

556 Tad, Zygfrydą paprašius dabar prisėst ant suolo,
Krimhilda jam kalbėjo: „Jei auksu savo skolą
Galėčiau atsilygint, jo duočiau jums tuojau,
Bet jūs turtingas esate — įžeisti jus bijau..."

557 „Jei trisdešimt valstybių,— jis tarė,— aš turėčiau,
Bet atpildą iš jūsų vis tiek priimt norėčiau".
Atsakė karaliūnė: „O man tai malonu".
Ir kamerheriui paliepė atnešti dovanų.

558 Apyrankių auksinių jam daug padovanojo —
Smaragdais išdabintų. Bet jis ir negalvojo
Jų sau pasilaikyti: tas puošmenas gražias
Tuojau Krimhildos moterims atidavė visas.

559 Kai Zygfrydui dėkoti jos motina pradėjo,
Jis tarė: „Paklausykit, ką Gunteris kalbėjo,
Ko prašė jus karalius prieš grįždamas čionai.
Jei valią jo išpildysit, dėkos jums amžinai.

560 Svečius, kurie keliauja į šią turtingą šalį,
Jis prašo taip priimti, kaip pridera karaliui.
Jei motina su vyčiais prie Reino jo palauks,
Atplaukęs į Burgundiją, karalius apsidžiaugs".

561 Jam tarė karalaitė: „Visur aš jam padėsiu,
Jei broliui malonumo suteikti tuo galėsiu.
Su seseriška meile lydėsiu jį visad!"
Ir veidas jos kaip nuo ugnies užsiplieskė tuoj pat.

562 O Zygfrydas nelaukė, kad šitaip jį priimtų!
Ir jeigu ji išdrįstų, narsuolį apkabintų.
Palikdamas Krimhildą, jis lenkėsi prieš ją.
Bematant kilo bruzdesys karaliaus pilyje.

563 Ir Zindoltas plušėti su Rumoltu įniko.
Jiems Hunoltas padėjo — čia rūpesčių nestigo.
Palapines prie Reino jie statė tuo metu:
Netrukus Gunteris atplauks su nuotaka kartu.

564 Gere, taurus didžiūnas, ir Ortvinas — abudu
Tuoj pasiuntinius siuntė,— kad gaištama nebūtų,—
Gražiai į puotą kvietė jie Gunterio svečius.
O moterys jau siūdinos vestuvėms drabužius.

565 Kilimais išdabino jie aukštas rūmų sienas[26],
Atrodė puošniai menės ir kambarys kiekvienas.
Pilies didžiojoj salėj pristatė daug kėdžių,—
Nekantriai laukė šiam dvare brangių visiem svečių.

566 Visais keliais sujojo į pilį jų didžiulę
Trijų karalių žmonės, ištikimi bičiuliai,
Kurie sutikt turėjo sugrįžtančius čionai.
Iš skrynių rinkosi rūbus vasalai ir tarnai.

567 O tuo metu pradėjo dvare kažkas kalbėti:
Brunhildą ir jos svitą jau galima regėti.
Ir greit pasklido gandas. Pakilo šurmulys —
Kiekvienas džiaugės saviškius ir vėl matyt galįs.

568 Krimhilda tarė damoms: „Merginos, kilnios ponios,
Jei bičiulius jūs norit sutikti iš kelionės,
Tuoj skryniose ieškokit drabužių sau brangių
Ir puoškitės, kad sarmata nedegintų akių“.

569 Dabar jų palydovai atėjo jau į kiemą,
Balnus joms paauksuotus jie buvo pasiėmę.
Reikės išjot iš Vormso ir laukti ties Reinu.
Aš dar regėjęs nebuvau tokių gražių balnų!

570 Kaip skaisčiai rausvas auksas ant jų žirgų blizgėjo!
Ir kamanos brangiaisiais akmenimis žėrėjo.
O suoliukus ant šilko pastatė prie žirgų,
Kad balną moteriai pasiekt čia būtų patogu.

571 Prie rūmų pabalnoti ristūnai jau stovėjo
Kilmingoms rūmų damoms[27], kaip neseniai minėjau.
Ant peršių jiems — šilkiniai arabiški diržai,
O mūsų žemėj apie juos girdėta dar mažai.

572 Atėjo su Krimhilda aštuoniasdešimt šešios
Kilmingos rūmų damos. Jos visos buvo gražios.
Kaip sniegas saulėj švietė jų nuometai balti,
Ir buvo šilko mezginiais jų rūbai papuošti.

573 O penkiasdešimt šešios merginos ją lydėjo.
Tiktai Burgundų žemėj tokių surast galėjo —
Lieknų ir šviesiaplaukių. Kaip įprasta čionai,
Dabino galvas jų gražias šilkiniai kaspinai.

574 Jei svečias koks galėtų matyti tokį vaizdą,
Nuo tų gražuolių niekad akių jis nenuleistų.
Šiugždėjo švelniai šilkas ant apvalių pečių...
Nesižavėtų tik kvailys merginų tų grožiu.

575 O kailiai šermuonėlių ir sabalų blizgėjo
Ant tų merginų rūbų, kuriais dabar vilkėjo.
Prie jų rankovių buvo daug žėrinčių žiedų.
Tą grožį apgiedodamas, net žodžių nerandu!

576 Ir kiekviena gražuolė ryšėjo tokią juostą,
Kuri padėjo stangriai jos liemenį apjuosti:
Pro ploną ferandiną[28] iš vilnų ir šilkų
Žiūrėt į grakštų liemenį juk kiekvienam smagu.

577 O sagtys sukabintos iškėlė jos krūtinę,
Ir juosta ta šilkinė taip suveržė merginą,
Jog skausmą slėpt reikėjo po nuostabiu šypsniu,—
Ir palydovių niekados nebuvo gražesnių.

578 Paskui, kai grakščios damos keliauti jau galėjo,
Prie jų Burgundų žemės kariai tuoj atskubėjo.
O jie iškėlę laikė čia ietis uosines[29]
Ir dengės skydais, lyg tuojau pradėtų kautynes.

Dešimtas nutikimas

KAIP VORMSE PRIĖMĖ BRUNHILDĄ

579 Į kitą Reino pusę iš tolo pažiūrėję,
Išvydo jie karalių su palyda artėjant.
O čia jų žirgus vedė už kamanų kariai,—
Svečius priimt Burgundijoj pasiruošta gerai.

580 Dabar, kai jie pradėjo jau irtis į šį krantą —
Ir šaunūs nibelungai, ir karžygiai islandai,
Skubėjo pasitikti jų laukiantys čionai
Burgundų žemės riteriai ir damos, ir tarnai.

581 Klausykitės, kaip Utė, valdovė kilmingoji,
Su damom ir merginom iš savo rūmų jojo,—
Mat ji svečius norėjo čia deramai priimt.
Todėl galėjo riteriai su jom susipažint.

582 Gere, kilnusis ponas, Krimhildos žirgą vedė
Tiktai lig rūmų vartų. Paskui visi jau matė,
Kaip paslaugiai tarnavo jai Zygfrydas toliau.
Už visa tai atlygino gražuolė jam vėliau.

583 O karalienės Utės ristūną prilaikė
Pats Ortvinas Mecietis. Ją poromis lydėjo
Ir vyčiai, ir merginos,— aš pirmąkart regiu,
Kad gali būt tiek riterių ir moterų puikių!

584 Norėdami, jog būtų Krimhildai geras ūpas,
Kariai smagias varžybas pradėjo tuoj prie upės.
Jie žaidė, rungtyniavo, kaip būna tarp draugų.
Paskui nukėlė moteris pakrantėj nuo žirgų.

585 Kai atplaukė karalius ir daug svečių garbingų,
Koks klegesys pakilo dabar visur aplinkui!
Narsuoliai laidė ietis, vis taikės į skydus,—
Ir nesiliovė paupy žvangėjimas skardus.

586 O moterys pakrantėj vis laukdamos žiūrėjo,
Kaip su svečiais iš laivo karalius jų išėjo.
Jis vedėsi Brunhildą, paėmęs po ranka.
Plazdėjo brangūs apdarai jos, deimantais žvilgą.

587 Krimhilda priartėjo graži, liekna, kilminga.
Brunhildą ir jos svitą ji priėmė svetingai.
Abidvi jos bučiavos, kaip liepė papročiai,
Baltosiom rankom vainikus pakėlusios grakščiai.

588 Krimhilda savo viešniai tada kalbėjo oriai:
„Burgundų karalystėj aš jus pasveikint noriu —
Ir motina, ir mūsų visa šeima — karštai..."
Brunhilda galvą palenkė dėkodama už tai.

589 Širdingai karaliūnės krante apsikabino,
O motina Brunhildą švelniais vardais vadino.
Šiltesnio priėmimo aš nemačiau, beje:
Krimhilda čia su motina ir vėl bučiavo ją!

590 Islandėms vos išlipus, tuoj klegesys didžiulis
Pakrantėj prasidėjo, nes riteriai jau siūlės
Lydėti jas, o gražios merginos tuo metu
Brunhildai teikėsi tarnaut ir supo ją ratu.

591 Ir laiko daug praėjo, kol moterys prie upės
Viešnias vis glėbesčiavo, bučiavo jas į lūpas.
Abidvi karaliūnės stovėjo tarp svečių,
O riteriai žavėjosi jų žydinčiu grožiu.

592 Kas apie jas lig šiolei iš nuogirdų žinojo,
Akis įsmeigęs godžiai, dabar ilgai spoksojo:
Jų grožis — be apgaulės, nepridengtas melu.
Katra dailesnė iš dviejų — nuspręst aš negaliu.

593 Visi, kurie pažino kilniausią moters grožį,
Kalbėjo, kad Brunhilda tikrai visas užgožia.
Tačiau žinovai sakė: Burgundų šalyje
Krimhilda esanti kur kas gražesnė ir už ją.

594 O tuo metu merginos ir damos šnekučiavo,
Rūbus apžiūrinėjo, žaismingai meilikavo.
Ir puošnios palapinės iš šiugždančių šilkų
Prie Vormso buvo išskleistos ant atvirų laukų.

595 Karaliaus palydovai netrukus atskubėjo,
Brunhildą ir Krimhildą su damom palydėjo
Tenai, kur palapinės stovėjo atokiau
Nuo Reino, kad jos pailsėt galėtų patogiau.

596 Svečiai ir šeimininkai tuoj šoko ant ristūnų,
Ir laukas papilkėjo nuo dulkių lyg nuo dūmų.
Atrodė, tarsi žemėj įsižiebė gaisrai:
Pradėjo iečių kautynes raiti pilies kariai.

597 Į riterius nukrypo gražių merginų akys.
O Zygfrydas per lauką nurūko lyg patrakęs,
Daug sykių jis prajojo pro jų palapines.
Ir nibelungų tūkstantis pradėjo žaidynes.

598 Bet Hagenas paskelbė karaliaus paliepimą:
Visiems tuojau užbaigti tą karišką žaidimą,
Nes moterys nuo dulkių pavargo jau stačiai.
Nuilsę buvo ne mažiau ir Gunterio svečiai.

599 Gernotas jiems pasakė: „Tegu žirgai pastovi,
Kol oras bus vėsesnis. Tada jau palydovai
Linksmai su savo damom keliaus iki pilies.
Bet jei karalius jot norės, nieks likti negalės!“

600 Aplink nutilo viskas, kai baigėsi žaidynės,
Ir riteriai nuėjo, kur damų palapinės.
Ne vienas jų panoro smagiai pasikalbėt
Ir ten, kol prireikė jiems jot, galėjo pailsėt.

601 Jau metas priartėjo, kai skambina mišparams
Ir saulė žemėn ritas, vėsesnis oras daros.
Damas pilin lydėjo daugybė karžygių.
Jie negalėjo atitraukt nuo moterų akių.

602 Drabužiais iš turnyro suplėšytais atjojo,
Nes papročius burgundų jie visados godojo.
Ir nuo žirgų nušoko karalius su svita,
O moteris išvargusias nukėlė palyda.

603 Ties rūmais karaliūnės sustojo dar truputį,
Paskui jos atsiskyrė, nes karalienė Utė
Su dukteria nuėjo į kambarius šviesius.
Dabar į rūmus pakvietė ir riterius visus.

604 Į erdvią rūmų menę jau ir svečiai suėjo.
Puotaut karalius rengės. Jam prie šalies stovėjo
Brunhilda išdidžioji, gražuolė jo žmona:
Žėrėjo ant puikios galvos auksinė karūna.

605 Puotaujančių netrūko vaišingam šeimininkui,
Ir menėj ilgos skobnys linkte nuo valgių linko.
Jų buvo įvairiausių — karališkų, gardžių.
Tad jautės Gunteris nūnai laimingas tarp svečių.

606 Auksiniuos induos buvo svečiams vanduo paduotas.
Aš nežinau, ar gali bent vienas vainikuotas
Pasaulio šio valdovas priimt svečius gražiau,
Kaip Gunteris juos priėmė, nes puotą pats mačiau.

607 Vos palietė karaliaus ranka auksinį indą,
Tuoj Zygfrydas pakilo, kad jam dabar primintų
Jo pažadus garbingus ir priesaikos žodžius,
Kai pas Brunhildą ruošėsi keliauti į svečius.

608 Taip didvyris kalbėjo: „Jums primenu, karaliau,
Jūs sakėt, jei Brunhilda atkils į jūsų šalį,
Tai seserį sutiksit išleisti už manęs.
Jūs žinot, kaip viešnagėje laimėjom rungtynes“.

609 Atsakė jam karalius: „Menu, ką pažadėjau.
Aš priesaikos nelaužau ir žodžių jos ant vėjo,
Tikėkit, nepaleisiu, kad likčiau be šlovės!“
Ir paliepė tuoj Gunteris čia seserį pakviest.

610 Jai einant su merginom, jau laiptuos pasirodė
Jaunylis Gizelheris ir tarė savo žodį:
„Paliepki savo damoms ant laiptų pasilikt.
Karalius nori su tavim prie stalo susitikt“.

611 Ir nuvedė netrukus Krimhildą pas karalių,
Kur riteriai puotavo ir kilnūs jo vasalai.
Paprašė ją sustoti čia, menės vidury.
Brunhilda buvo užstalėj orių svečių būry.

612 O Gunteris prabilo: „Padėki ištesėti
Man pažadą, o sese, prašau tave tekėti
Už šio garbingo vyčio. Sutik su ta dalia,
Neprieštarauk, už jo išeik — tokia mana valia“.

613 Krimhilda jam atsakė: „O mielas mano broli,
Prašyti jums nereikia. Klausysiu kaip lig šiolei
Visad aš jūsų žodžio. Ir galit patikėt:
Už to, kurį išrinkote, aš sutinku tekėt“.

614 Ir Zygfrydas paraudo nuo žvilgsnio jos meilingo.
Jis mylimajai lenkės. Ir buvo jie laimingi.
Kai giminės, apsupę abudu juos ratu,
Paklausė, ar sutiks tekėt, Krimhilda tuo metu

615 Dar varžėsi truputį, lyg persekiotų baimė.
O Zygfrydas dėkojo dabar už savo laimę:
Jį vyru išsirinko taurioji mergina,
Ir Nyderlandų karžygiui dabar ji bus žmona.

616 Abudu jie prisiekė — ir sutartuvės baigės.
O Zygfrydas atrodė iš laimės lyg apsvaigęs:
Gražuolę apkabino ir laikė glėbyje,
Paskui svečių akivaizdoj jis pabučiavo ją.

617 Prasiskleidė tuoj ratas[30]. Ir Zygfrydas prie stalo
Nusivedė Krimhildą. Jie sėdos prieš karalių,
Kur buvo nibelungai, o toji palyda
Tarnavo savo karžygiui garbingai visada.

618 Šalia žmonos prie stalo karalius net švytėjo,
O priešais juos Krimhilda ir Zygfrydas sėdėjo.
Brunhilda ėmė verkti. Jai buvo taip skaudu,
Kad net per skruostus ašaros pasruvo tuo metu.

619 Ir Gunteris paklausė: „Ko verkiat, mylimoji?
Kas temdo tyrą džiaugsmą ir širdį vis kamuoja?
Jums reikia tik šypsotis, nes jūsų valdžioje
Ir pilys, ir pavaldiniai — visa viešpatija".

620 Brunhilda jam atsakė: „Aš juoktis negalėsiu,
Kol jūsų puikią sesę pažemintą regėsiu.
Ir sielvartas, ir skausmas vis degina mane,
Kai pagalvoju, jog jinai — tik valdinio žmona..."

621 Jai Gunteris atsakė: „Dabar kalbėt nereikia.
Išgirsite, brangioji, jūs visą tiesą veikiai,
Kodėl liepiau Krimhildai už Zygfrydo tekėt.
Matysite, visi galės jai laimės pavydėt".

622 Bet jam Brunhilda tarė: „Jei aš surasčiau kelią,
Namo tuojau pabėgčiau... O su jumis, karaliau,
Kol kas dar negulėsiu, nes aš turiu žinot,
Kodėl nusprendėt Zygfrydui jūs sesę atiduot..."

623 Jis tarė: „Pasakysiu, mieloji, aš neklystu:
Pilių tiek pat jo žemėj, kiek mano karalystėj,
Tikėkit, jis — karalius, turtingas, įžymus.
Tad leidau jai už jo tekėt, ir aš esu ramus!"

624 Bet viskas, ką jis sakė, Brunhildai nepatiko.
O tuo metu jau menėj stalus svečiai paliko,
Vėl tęsėsi žaidynės — skambėjo net langai,
Tačiau karaliui rodėsi: jos trunka per ilgai.

625 O būtų su Brunhilda dabar gulėti gera.
Ir puoselėjo viltį, kaip ir jaunikiui dera,
Sulaukti jos glamonių — aistringų ir švelnių.
Tad glostė savo jaunąją jis degančiu žvilgsniu.

626 Karalius tuoj paprašė svečius užbaigt turnyrą.
Krimhilda su Brunhilda maloniai atsiskyrė
Prie laiptų, ir nuėjo miegot jaunavedžiai.
Nieks santaikos dar nedrumstė. Išėjo ir svečiai.

627 Įeit į miegamuosius juos lovininkai kvietė,
Karalių kambariniai su žvakėmis jiem švietė.
Ir skirstėsi kiekvieno valdovo palyda:
Su Zygfrydu ir Gunteriu nuėjo jų svita.

628 Tarnai jau buvo lovas iš anksto jiems pakloję.
Ir, eidamas miegoti, kiekvienas jų svajojo
Laimėti moters meilę, sudegt aistroj... Deja,
Tik savo žmoną Zygfrydas mylavo glėbyje.

629 Kai tyliai su Krimhilda jis lovoje gulėjo
Ir, prie širdies priglaudęs, karštai ją glamonėjo,
Už gyvastį brangesnė ji rodės tuo metu —
Nebūt iškeitęs niekados jos į šimtus kitų!

630 Apie jų meilės džiaugsmą aš nieko nekalbėsiu...
Kai Gunteris su žmona jau likosi tik dviese,
Klausykitės, kaip sekės šiam karžygiui tada!
Geriau jau būtų tuo laiku gulėjęs su kita.

631 Išeidami uždarė duris jo palydovai,
Palikę miegamajam Brunhildą ir valdovą.
Dabar jis troško meilės — aistringos ir švelnios,
Bet tąnakt dar neprivertė myluotis jis žmonos.

632 Jos marškiniai — kaip sniegas. Į lovą ji nuėjo.
O Gunteris galvojo: „Dar niekad neturėjau
Aš to, kas man priklauso, ko aš karštai geidžiu“.
Ir jis dabar žavėjosi jos dangišku grožiu.

633 Karalius užgesino prie durų žvakių šviesą
Ir tamsoje nuėjo pas savo žmoną tiesiai,
Tuoj gulėsi prie šono, jam daužėsi širdis.
Brunhildos grakštų liemenį apglėbt norėjo jis.

634 Jis būtų greit išgėręs čia meilės taurę godžiai,
Jei būtų susilaukęs švelnių Brunhildos žodžių,
Bet vyrą ji atstūmė — įtūžusi, pikta.
Jis troško džiaugsmo malonaus, bet artinos bėda.

635 Ji tarė: „Atsitraukit jūs nuo manęs, karaliau.
O to, ko jūs taip geidžiat, pasiekti dar negalit.
Atsižadėt mergystės nūnai net nemanau,
Nes aš teisybės dar visos lig šiolei nežinau!“

636 Jos marškinius jis draskė, dėl meilės rungės, niršo,
Bet mergina tuo tarpu pačiupo savo diržą,
Kuriuo visad juosėjo. Tuoj tramdyt jį pradės!
Nesitikėjo Gunteris tokios pirmos nakties!

637 Paskui rankas ir kojas jam tuo diržu surišo
Ir ant vinies pakorė, pati į lovą grįžo.
Dėl meilės jis kamavos. Taip slinko ta naktis.
Atrodė, kad jį kabantį ištiks baisi mirtis.

638 Norėjęs viešpatauti dabar aukštai kabojo
Ir meldė ją: „Paleiskit, valdove išdidžioji,
Aš meilės nebegeisiu — aistringos ir karštos —
Ir nebedrįsiu atsigult prie jūsų niekados“.

639 Bet ji ramiai miegojo, lyg čia nebūtų nieko.
O jam, prie sienos kabant, sunki naktis prabėgo,
Lėtai pradėjo aušti, bolavo jau langai...
Valdovui surištam kabot čia buvo ne juokai.

640 Ji klausė: „Kaip jums būtų, sakykite, karaliau,
Jei rytą sužinotų dvariškiai ir vasalai,
Kad jus diržu surišo ši mergiška ranka?“
Bet jai atsakė Gunteris: „Ir jums — nauda menka,

641 Ir man garbės nebūtų — Burgundijos valdovui.
Tad jeigu saugot vardą, man leiskit gult į lovą,
O jeigu mano meilės netrokštat, dievaži,
Neliesiu jūsų marškinių, nors jūs tokia graži!“

642 Išklausiusi jo žodžių, ji diržą jam nurišo.
Į lovą jis nuėjo. Bet glaustis nebedrįso
Prie nuotakos karalius, o šilko marškinių
Jis net pirštu nepalietė. Ir kaip nemalonu

643 Gulėt karaliui buvo! O rytą atskubėjo
Tarnai su šventės rūbais, kur davė jiem siuvėjai.
Ir džiaugės visas dvaras šiom iškilmėm nūnai.
Tik šeimininkas krimtosi ir dūsavo liūdnai.

644 Kaip pareiga kad liepė ir papročiai senovės,
Negaišdami nuėjo valdovė ir valdovas
Su Zygfrydu tą rytą klausyti pamaldų.
O į bažnyčią daug žmonių vis veržės tuo metu.

645 Tviskėjo savo rūbais čia dvi karalių poros.
Juos kunigas paprašė prieiti prie altoriaus,
Palaimino, ir žmonės žiūrėjo dar ilgai,
O keturiom karūnomis gėrėjos karžygiai.

646 Ginklanešių tą dieną net šešetą šimtinių
Į riterius pakėlė, o jie pasidabino
Kardais karalių garbei Burgundijos dvare.
Ir skrido ietys jų aukštyn, ir skeldėjo ore.

647 O prie langų gražuolės susėdusios žiūrėjo.
Jaunųjų vyčių skydai prieš jų akis blizgėjo.
Bet Gunteris šiandieną ieškojo vienumos
Ir slaptomis vis graužėsi dėl savo mylimos.

648 O Zygfrydas, pamatęs, kad svainis baisiai rimtas,
Panoro sužinoti, ko jis toks susikrimtęs.
Todėl, prie jo priėjęs, paklausė atvirai:
„Kaip naktį jūs praleidote? Ar sekėsi gerai?“

649 Jam Gunteris atsakė: „Gėdingai, nemaloniai!
Jaučiu, į savo rūmus parsikviečiau šėtoną.
Kai pabandžiau myluoti, įsižeidė žmona:
Surišusi tuoj ant vinies pakorė ji mane,

650 Kur, baisiai išsigandęs, per naktį aš kabojau,
Kol ji mane paleido; pati ramiai miegojo.
Sakau kaip savo draugui... Žinau, atjausi tu..."
Ir Zygfrydas jam pritarė: „Aš puikiai suprantu...

651 Jei nori, aš priversiu dar šiąnakt tavo žmoną
Priimt tave į lovą, kaip pridera, maloniai,
Ji meilei pasipriešint tada nebebandys".
Iš džiaugsmo ėmė plakt smarkiau tuoj Gunterio širdis.

652 Jam Zygfrydas kalbėjo: „Nurimki, man atrodo,
Kad vakar naktį lankė mus laimė nevienoda.
O man Krimhilda buvo malonės kupina...
Brunhilda šiąnakt tau tikrai bus nuolanki žmona.

653 Į miegamąjį jūsų nakčia įslinksiu tiesiai,
Nematomą apsiaustą aš tuo metu vilkėsiu,
Kad negalėt regėti manęs žmogaus akis.
Tiktai tarnus išsiųsk tada,— kalbėjo karžygys.—

654 O kai nuo mano pirštų užges jau vaško žvakės,
Suprasti pats turėsi, man žodžio nepasakius,
Jog tau dabar padėsiu. Ir taip priversiu ją
Mest išdidumą tučtuojau, nors žūčiau aš, deja".

655 „Tik tu ribų neperženk,— karalius kalbą baigė,—
O visa kita leidžiu. Ir jeigu tau to reikia,
Tu ją gali užmušti nedelsdamas, tuojau...
Už tai tavęs nekaltinsiu... Aš jos tiesiog bijau..."

656 Jam Zygfrydas atsakė: „Galiu aš tau laiduoti,
Jog tavo išrinktosios neketinu myluoti.
Gerbiu aš tavo sesę ir myliu ją karštai".
Nurimo Gunteris, nes tuo tikėjo jis šventai.

657 O riterių turnyras artėjo jau į galą,
Ir kamerheriai kvietė svečius prie vaišių stalo.
Reikėjo karaliūnes į menę palydėt,
Tad vyčiams uždraudė ilgiau prieš rūmus jodinėt.

658 Kai baigėsi turnyras, tuoj kiemas ištuštėjo.
Abidvi karaliūnes į menę palydėjo
Du vyskupai garbingi, čia buvę tuo metu.
Paskui jau rinkos riteriai ir sėdosi ratu.

659 Dabar ir vėl karalius turėjo meilės viltį,
Nes pažadai tie svainio krūtinę jam sušildė.
Todėl diena prailgo kaip trisdešimt dienų.
Apie Brunhildą pasvajot vėl buvo malonu.

660 Sėdėt prie vaišių stalo karaliui nusibodo.
Ir tuo metu jis liepė pabaigti menėj puotą.
Brunhilda ir Krimhilda išėjo pailsėt.
Ak, kiek narsiųjų riterių jas teikės palydėt!

661 O Zygfrydas sėdėjo iš džiaugsmo lyg apsvaigęs
Šalia žmonos gražuolės. Jam greitai bėgo laikas.
Jo ranką glostė švelniai baltoji jos ranka.
Tačiau Krimhildai iš akių pranyko jis staiga.

662 Kol ji maloniai žaidė, iš kambario jis dingo,
Net ir tarnai nematė išeinant šeimininko!
Krimhilda klausinėjo: „Galbūt jūs žinot, kas
Iš mano rankų atėmė jo vyriškas rankas?“

663 Netrukus ji nurimo. O Zygfrydas nuėjo
Į kambarį karaliaus, kur daug tarnų stovėjo.
Čia žvakės skaisčiai švietė. Užspaudė jis visas,
Parodydamas Gunteriui dabar šalia esąs.

664 Karalius greit suprato, jog svainis čia, prie lovos.
Išėjus kambarinėms, paliko tik valdovas.
Skubėjo uždaryti jis kambario duris,
Užšovė tuoj abu skląsčius — trukdyti nieks nedrįs.

665 Tada jis užgesino prie lovos žvakių šviesą.
Žaidimas prasidėjo. Dėl meilės rungės dviese —
Su Zygfrydu Brunhilda. O Gunterio širdis
Nerimo, nes ją degino ir gėda, ir viltis.

666 Kai Zygfrydas šį kartą prie jo žmonos prigludo,
Ji tarė: „Liaukis, pone! Žiūrėk, kad vėl nebūtų
Tau, Gunteri, kaip vakar... Nereikia man tavęs!..“
Ir ji atstūmė Zygfrydą supykus nuo savęs.

667 Bet nebylus jis buvo ir nieko nekalbėjo.
Nors Gunteris nematė, o viską tik girdėjo,
Suprato, kad pavojaus skaistybei jos nėra.
Tik darėsi imtynėse jiems lova per siaura.

668 O Zygfrydas karalių kovodamas vaidino,
Glėby tvirtai suspaudė jis gražiąją merginą.
Ji metė jį iš lovos, ir Zygfrydo galva
Į suolą čia atsitrenkė... Vėl užvirė kova,

669 Nes karžygys pašoko, tuoj rankomis ją griebė,
Bet ji staiga išniro iš jo galingo glėbio,
Kai vertė ją paklusti... Tokios nesutikai
Tu moters, kad ji priešintųs taip smarkiai ir ilgai!

670 Brunhilda nesitraukė iš atkaklių imtynių.
„Neglamžykit,— sušuko,— man marškinių naktinių!
Nemandagus jūs esat!.. Įskaudinot mane!
Tuojau aš jums parodysiu!“ — įniršo mergina.

671 Ji karžygį ketino tuoj rankom surakinti,
Kaip Gunterį surišti, ant sienos pakabinti,
Kad lovoje patogiai galėtų pasijaust —
Už marškinių suglamžymą panoro jį nubaust.

672 Nors karžygys narsusis ir daug jėgų turėjo,
Bet vikrumu Brunhilda ir jį pranokt gebėjo.
Kampe stovėjo spinta, prie sienos priglausta,
Ten Zygfrydą su įniršiu įspraudė ji tada.

673 „O varge,— pagalvojo,— jei taip gėdingai žūsiu
Aš nuo merginos rankų, kokia dalia lauks mūsų
Ateityje, jei vyrui ims priešintis žmona,
Ir nenorės tada paklust gražuolė nė viena".

674 Karalius viską jautė, dėl svainio jis bijojo.
O šis nenusileido, tik dar aršiau kovojo —
Ir apmaudas, ir gėda jam suteikė jėgų.
Jis nugalėt ją ryžosi. Karaliui tuo laiku

675 Jau laukti nusibodo, kol Zygfrydas laimėjo.
Ji taip rankas jam spaudė, kad kraujas trykšt pradėjo
Iš panagių, bet šiuokart nepaisė jis skausmų:
Ją įveikė grumtynėse, nors ji pranašumu

676 Prieš jį ilgai puikavos. Bet jėgos jai išseko.
Karalius tai suprato, o svainis neprašneko,
Tik lenkė ją prie lovos. Ir Zygfrydo ranka
Suspaudė ją per liemenį. Surikusi staiga,

677 Ji čiupo savo diržą, surišt jį pamėgino,
Bet Zygfrydas į lovą taip nutrenkė merginą,
Jog kaulai subraškėjo. Jai priešintis gana!
Ir pasidarė Gunteriui ji paklusni žmona.

678 Brunhilda jam kalbėjo: „Palik tu man gyvybę.
Karaliau, aš gailiuosi, kad prikrėčiau kvailybių.
Dabar tavęs klausysiu, nebūsiu išdidi.
Jog tramdyt moteris gali, patyriau aš pati".

679 Tad Zygfrydas paliko dabar karaliaus žmoną,
Lyg nusirengt ketino ir gultis vėl prie šono,
Tačiau dar aukso žiedą numovė paslapčia
Nuo piršto, jai nepastebint, ir dingo greit iš čia.

680 Išeidamas taipogi paimti neužmiršo
Nukritusio ant lovos gražaus Brunhildos diržo
Ir nunešė Krimhildai. Tai buvo jo dalia,
Vėliau atlyginta mirtim. O Gunteris šalia

681 Žmonos gulėjo lovoj, kaip dera sutuoktiniui.
Jinai užmiršo gėdą ir įniršį grumtynių.
Skaistus jos veidas blyško ir degė vėl karščiau.
Bet nebebuvo tų jėgų, kur būdavo anksčiau.

682 Kiek moteriai teduota, ji tiek jų teturėjo[31].
Tad Gunteris apglėbęs ją švelniai glamonėjo.
Jei priešintųs ji vyrui, kokia iš to nauda?
Karalius ją myluodamas įveiktų visada.

683 Su Gunteriu maloniai ji leido meilės naktį,
Kol ėmė rytas aušti, pradėjo žaros degti.
O Zygfrydas sugrįžo pas žmoną, ir paskui
Jis laimėj svaigo lig aušros kaip devintam danguj.

684 Bet pasakoti vengė, nors jam Krimhilda liepė.
Ką atnešė tą naktį, ilgai nuo josios slėpė.
Ir tik tuomet jai teko lemtinga dovana,
Kada sutvisko ant galvos jo krašto karūna.

685 Tą rytą atsikėlė Burgundų šeimininkas
Geriausiai nusiteikęs, nušvitęs ir laimingas.
Ir jo svečiai, atjoję iš žemių tolimų,
Dabar tiesiog stebėjosi valdovo dosnumu.

686 Tik po dviejų savaičių galop atsikvošėjo
Visi svečiai karaliaus, kurie čionai viešėjo,
Triukšmavo, gėrė vyną ir ponai, ir kariai,—
Kiek jis turėjo išlaidų, nežino nieks tikrai!

687 Vaišingi giminaičiai, kaip Gunteris įsakė,
Nepašykštėjo niekam, kas buvo toj viešnagėj,
Brangiausių rūbų, aukso, sidabro ir žirgų.
O iškeliaut su dovanom visiems labai smagu!

688 Ir tūkstantis narsuolių iš Zygfrydo valstybės
Išskirstė, išdalijo atsivežtas gėrybes —
Eikliuosius savo žirgus ir žėrinčius balnus,
Išsiūtus aukso gijomis, ir drabužius puošnius.

689 Pasibaigė linksmybės. Visi dosniam karaliui
Dėkojo ir ketino keliaut į savo šalį.
Svečiai čia susilaukė didžiausios pagarbos.
Jais rūpinosi Gunteris lig šventės pabaigos.

Vienuoliktas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS SU ŽMONA GRĮŽO NAMO

690 Kai žmonės išsiskirstė ir baigėsi viešnagė,
Karaliaus Zygimundo sūnus kariams pasakė:
„Balnokit žirgus! Josim netrukus pas mane!"
Ir, tuos žodžius išgirdusi, nudžiugo jo žmona.

691 „Smagu, kad iškeliausim,— pradėjo ji kalbėti,—
Bet aš tave prašyčiau truputį palūkėti.
Dar maga man su broliais žemes pasidalint".
Bet nenorėjo Zygfrydas jos teisių jiems primint.

692 Atėjo trys karaliai, šio krašto šeimininkai,
Ir tarė: „Mielas svaini, pasižadam garbingai
Iki mirties tarnauti mes jums ištikimai".
Ir jis, už tai dėkodamas, jiems lenkėsi žemai.

693 Prabilo Gizelheris, tas karžygys jaunylis:
„Derlingos mūsų žemės ir aukštos mūro pilys,
Kurių daugybė dunkso Burgundų šalyje,
Taip pat priklauso seseriai. Dalinsimės su ja!.."

694 Kai Zygfrydas pamatė jos brolių gerą norą,
Su pagarba dėkojo ir jiems atsakė oriai:
„Telaimina jus dievas. Nereikia jos dalies —
Aš savo žmonai neprašau nei žemės, nei pilies.

695 Te viskas taip palieka, kaip buvo, tegu būna.
Krimhilda mano žemėj taip pat nešios karūną.
Valdžia ir savo turtais pranoks visus jinai.
O jums, jei panorėsite, tarnausiu amžinai".

696 „Nors žemių atsisakot,— dabar žmona bylojo,—
Atsižadėti vyčių burgundų negalvoju.
Tais riteriais valdovai gėrėjos visados.
Tikiu, kad broliai mylimi man jų šiandieną duos“.

697 Gernotas jai atsakė: „Paimk, mieloji sese!
Tokių, kur jus lydėtų, tu daug čionai surasi.
Mes turime šiandieną jų trisdešimt šimtų.
Tu iš to būrio išsirink sau tūkstantį kardų!“

698 Ir Hageną tuoj kvietė jaunoji karalienė
Su Ortvinu, narsiuoju šio karžygio sūnėnu,
Ir klausė ji kiekvieną, ar jie keliaus su ja.
Bet jai atkirto Hagenas: „Nelaukite, deja...

699 Jūs turite žinoti, kokie tronjiečiai būna,—
Mes visados tarnausim Burgundijos karūnai.
Tegu kiti jus lydi, o mes savoj šaly
Gyvensime su Gunteriu senoj tėvų pily“.

700 Supratusi, jog ragint nebūtų išmintinga,
Nusigręžė Krimhilda. Paskui ji išsirinko
Tris dešimtis merginų, penkis šimtus karių
Ir Ekevartą paėmė kartu su šiuo būriu.

701 Ir metas jiems išjoti netrukus priartėjo,
Tad atsisveikint vyčiai su damomis pradėjo,
Šnekėjosi širdingai, bučiavos kaip visad.
Vaišingą šalį Gunterio paliko jie bemat.

702 Draugai ir giminaičiai kelionėj juos lydėjo.
Bet kur Burgundų žemėj jie pernakvot galėjo:
Visur pastogę rado, kur ėjo jų keliai.
O Zygimundo perspėti išjojo jau šaukliai.

703 Patyrė tuoj karalius ir jo žmona Zyglinda,
Kad Vormso karalaitė, prie Reino užauginta,
Netrukus atkeliauja su jųjų sūnumi.
Abu tėvai apsidžiaugė pily belaukdami.

704 Kalbėjo Zygimundas: „Aš greit matysiu sūnų
Ir žmoną jo Krimhildą, auksinę jos karūną.
O mano karalystė plačiausiai išgarsės,
Kada narsusis Zygfrydas į sostą atsisės".

705 Brangių aksomo rūbų Zyglinda negailėjo,
Ir aukso, ir sidabro šaukliams nepašykštėjo:
Jų žinios buvo geros — sūnus greit bus čionai!
Todėl turtingai taisėsi dvariškiai ir tarnai.

706 O Zygfrydas turėjo netrukus jau sugrįžti.
Tad laukė Zygimundas jo savo karalystėj
Ir džiaugės: parkeliauja sūnus ir jo žmona.
Jį vainikuoti ruošėsi karaliaus karūna.

707 Nors daug sakmių girdėjom, senovės padavimų,
Bet niekur nieks nematė dar tokio priėmimo!
Išjojo net Zyglinda tarp damų išdidžių
Su savo riteriais sutikt Krimhildos ir svečių.

708 Jie visą dieną jojo. Kai vakaras artėjo,
Svečius ir giminaičius iš tolo pastebėjo.
Nors ir labai išvargę, bet jojo jie žvaliai —
Į garsų miestą Ksanteną juos atvedė keliai.

709 Zyglinda ir karalius šypsodamies bučiavo
Krimhildą, mielą marčią, ir brangų sūnų savo.
Kad Zygfrydas sugrįžo, jiems buvo malonu,
Tad sveikino palydovus ir davė dovanų.

710 Prie rūmų priartėjo svečiai tą valandėlę.
Ir merginas dailiąsias tuoj nuo žirgų nukėlė
Aikštelėj ant žolyno. Joms riteriai čia pat
Dabar tarnavo paslaugiai, kaip darė visuomet.

711 Prie Reino jiems brangiausius rūbus padovanojo,
O čia jie gavo tokius, kokių dar nenešiojo
Per visą savo amžių — lig šių šviesių dienų.
Už tuos turtingus apdarus nėr buvę gražesnių!

712 Valdovų rūmų menėj, kur buvo linksmos puotos,
Visi dabar vilkėjo tais rūbais dovanotais —
Su perlais, aukso raštais, dygsniuotais pakraščiais.
Zyglinda rūpinos nūnai visais pilies svečiais.

713 Karalius giminaičius prie sosto pavadino
Ir tarė iškilmingai: „Jums skelbiu svarbią žinią —
Karališką karūną dabar sūnus nešios!"
Jam nyderlandai pritarė ir klausė jo valdžios.

714 Kai Zygfrydas karūną ir sostą paveldėjo,
Visur jį žmonės gerbė kaip karį ir teisėją,
Nes jis atskirt mokėjo, kas kaltas, kas teisus.
O už niekšybes didvyris nubausdavo visus.

715 Ir visados garbingai nešiojo jis karūną,
O dešimtaisiais metais žmona pagimdė sūnų.
Ir džiūgavo jo dvaras, ir Ksanteno pilis,
Geri bičiuliai, giminės — visa tėvų šalis.

716 Pakrikštijo berniuką. Kaip motina geidavo,
Garbingą dėdės vardą jisai per krikštą gavo,
Tad Gunteris vadinos. Ir augo jis smagus.
Jį auklėjo, kaip auklėja karališkus vaikus.

717 Kai numirė Zyglinda, senoji karalienė,
Krimhildai atiteko jos rūpesčiai kasdieniai,
Ant jos pečių užgriuvo dabar valdžios našta.
Zyglindos mirtį apverkė visa šalis tada.

718 Taipogi ir Brunhilda tada pagimdė sūnų,
Burgundijos valdovui kilmingą karaliūną.
Ir savo svainio garbei karalius tuo metu
Patsai nusprendė pavadint jį Zygfrydo vardu.

719 Jie troško užauginti protingą, drąsų vyrą,
Tad auklėtojus sūnui prityrusius paskyrė,
Kad jie įdiegt galėtų dorybių jam kilnių.
Ak, gaila, kad vėliau jisai neteko giminių!

720 Mums pasakoja sakmės, byloja padavimai,
Kokie garbingi buvo šių didvyrių likimai:
Jie žemėj Zygimundo gyveno dar ilgai,
O Gunteris — Burgundijoj, jo broliai ir draugai.

721 Ir Zygfrydas čia buvo galingas šeimininkas.
Iš jo gentainių niekas nebuvo toks turtingas,
Nes Nibelungų kraštas ir Šilbungo kariai
Tarnavo savo viešpačiui. Jam sekėsi gerai,

722 Galėjo pasigirti didžiausiais turtais savo,
Kuriuos iš nibelungų kadaise užkariavo,
Jų karžygius įveikęs tada prie tų kalnų,
Kur krito nuo jo Balmungo daug riterių šaunių.

723 Jei to nebūtų buvę, vis tiek pagerbti verta
Šį karžygį už drąsą ir jo šlovingą vardą.
Jis nieko nebijojo, nes buvo toks narsus,
Jog stebino kautynėse kovotojus visus.

Dvyliktas nutikimas

KAIP GUNTERIS ZYGFRYDĄ PASIKVIETĖ Į ŠVENTĘ

724 Kasdien Brunhilda svarstė: „Ir kaip aš sužinosiu,
Kodėl gi ta Krimhilda lig šiol vis riečia nosį?
Juk Zygfrydas, jos vyras, karaliaus valdinys,
Bet nesiteikia mums tarnaut jau daugel metų jis!“

725 Jai širdį graužė pyktis. Ji imdavo kankintis:
Kodėl jie pasipūtę? Į galvą lindo mintys:
Kodėl negauna duoklės iš Zygfrydo šalies?
Ar šitokį ji priešginą ilgai pakęst galės?..

726 Ji kartkartėmis bandė įtikinti karalių,
Kad reikia jiems Krimhildą pakviest į savo šalį,
Ir atsargiai pradėjo ji Gunterį prašyt.
Tačiau karalius vengdavo tų jos kalbų klausyt.

727 „Ir kaip mums juos pakviesti,— karalius klausė žmoną,—
Nuo jų pilies lig Vormso — sunki, ilga kelionė?
Aš nedrįstu prašyti. Jie nepaliks namų!“
O ji atsakė jam ramiai, su lapės gudrumu:

728 „Nors ir galingas būtų, vis tiek jisai vasalas
Ir turi taip daryti, kaip liepia jam karalius!“
Bet Gunteris šypsojos dėl priekaištų gaižių,
Nelaikė svainio vasalu, o tik garbės svečiu.

729 O ji toliau kalbėjo ir meldė prisispyrus:
„Prašyk, te mus aplanko Krimhilda ir jos vyras.
Ak, jeigu juos prie Reino regėčiau pagaliau,
Tikėki, niekas žemėje nebūtų man mieliau.

730 Norėčiau susitikti. Seniai jau nesimatėm.
Dar vis menu lig šiolei aš tą laimingą metą,
Kada vestuvių naktį sėdėjome greta...
Kad ją pamilo karžygys, tikrai ji to verta".

731 Brunhilda meilikavo ir zirzė jam į ausį,
Kol Gunteris prispirtas jos prašymą išklausė:
„Aš sutinku, mieloji. Tuojau pasiuntiniai
Išjos pakviesti giminių, matytų taip seniai".

732 Iš džiaugsmo karalienė tiesiog nerado vietos:
„Kada tu juos išsiųsi? Kada svečių tikėtis
Čionai, Burgundų žemėj? Ar laukti jau galiu?
Karaliau, pasakykite, ar siųsit daug šauklių?"

733 Jai Gunteris atsakė: „Gerai! Aš jau paskyriau
Pasiuntinių rinktinę iš trisdešimties vyrų!.."
Brunhilda dovanojo jiems brangius drabužius,
Karalius dar pamokė juos, kaip reikia kviest svečius.

734 „Klausykit, ką paliepsiu,— jiems Gunteris kalbėjo.—
Nujoję pasakykit jūs, riteriai šaunieji,
Kad Zygfrydui ir sesei daug laimės aš linkiu,
Ilgiuos ir laukiu giminių, man visados brangių.

735 Prašykite Krimhildą ir mano mielą svainį
Prieš pačią saulės grąžą atkilt čionai, prie Reino.
Ir džiūgaus visas dvaras, sulaukęs tų dienų,
Kada išeis pasveikinti garbingų giminių.

736 Senajam Zygimundui jūs lenkitės daug kartų,
Sakykite, kad minim jo žygdarbius ir vardą.
Maldaukite Krimhildą gimtinę aplankyt.
Sakykit, šventėje visi ją trokštam pamatyt".

737 Jiems tarė savo žodį ir Utė, karalienė.
Brunhilda ir jos damos dar liepė tą pat dieną
Pasveikinti Krimhildą ir tuos, kurie seniai
Tarnauja Zygfrydo šaly. Pilies pasiuntiniai,

738 Visų kalbų išklausę, nusilenkė karaliui,
Tuoj šoko ant ristūnų, paliko savo šalį
Ir leidos į kelionę per kalnus ir miškus.
Valdovas davė palydą, kad kelias būt saugus.

739 O po trijų savaičių, į priekalnę pakilę,
Pasiuntiniai prijojo ir Nibelungų pilį
Gražioj Norvegų žemėj. Čia baigės jų vargai,
Ir po kelionės tolimos ilsėjosi žirgai.

740 Karališkoji pora netrukus sužinojo:
Kilmingi svetimšaliai į pilį jų atjojo,
Visi jie apsitaisę burgundiškai esą...
Krimhilda susijaudino, išraudo net visa

741 Ir liepė savo damai tuojau pažvelgt pro langą.
O ši Gere pamatė, jų tokį svečią brangų,
Kuris tarp savo vyrų švitėjo puošnumu.
Krimhilda džiaugės, nes labai ilgėjosi namų.

742 Ir tarė savo vyrui: „Brangusis, ką tai reikštų,
Kad markgrafas burgundų kieme su vyčiais vaikšto?
Jaučiu, jog mano brolis juos atsiuntė pas mus...“
Į tai atsakė Zygfrydas: „Tuoj kvieskit į namus“.

743 Tarnai ir giminaičiai tuoj prie šauklių priėjo.
Visi dabar maloniai su jais čionai kalbėjo.
Ir Zygimundas džiaugės, žvalus kaip visada,
Nors metų didelė, sunki jau slėgė jį našta.

744 Tarnams palikę žirgus, link rūmų tuoj patraukė
Gere su palydovais. Paskui, ilgai nelaukę,
Jie įžengė į salę, kur Zygfrydas greta
Žmonos sėdėjo su skeptru, aplinkui — jų svita.

745 Ir čia Gere sustojo. Sustingo palydovai.
O tuo metu pakilo valdovas ir valdovė,
Puošnioj karūnos salėj svečius priimdami.
Jie prašė sėstis markgrafą, jo rangą gerbdami.

746 „Atleiskit, pastovėsim,— jiems markgrafas atsakė,—
Nes mus valdovai siuntė ne·šiaip sau į viešnagę,
Bet jums pranešt naujieną. Tad lenkiamės žemai:
Abu gyvena jie pily laimingai ir linksmai.

747 O gerbiamoji Utė, šviesi valdovė mano,
Gernotas, Gizelheris — jie nuolatos jus mena,—
Pasveikinti mums liepė visos šeimos vardu
Ir atiduot linkėjimus nuo jų visų kartu!“

748 Jam Zygfrydas atsakė: „Tegu juos dievas saugo,
Kad jie dar neužmiršo manęs kaip tikro draugo.
Ir mes jų neužmiršom, gyvendami čionai.
O kaip bičiuliai laikosi? Jų nemačiau seniai...

749 Galbūt per šitą laiką, kai mūsų ten nebuvo,
Jos brolių karalystę kokia bėda užgriuvo?
Jie gali pasikliauti — aš prižadu padėt —
Ir priešai jų apgailestaus, jei karą drįs pradėt!“

750 Bet markgrafas atsakė: „Valdovams puikiai klojas.
Laimingai viešpatijai joks negresia pavojus.
Į savo šventę kviečia jie gerbiamus ponus.
Karaliau, jūs sutikite, jiems būkit malonus!

751 Taip pat apsilankyti jie prašo ir Krimhildą.
Šalta žiema praėjo, orai jau žemę šildo.
Prieš saulės grąžą kviečia...“ — „Atjoti tuo laiku,—
Prabilo vėlei Zygfrydas,— be galo mums sunku“.

752 „O Utė, karalienė,— Gere toliau kalbėjo,—
Abu karaliaus broliai ir dvaro artimieji
Vis skundžiasi ir laukia svečių savoj pily.
Todėl prašau, sutikite, nors esate toli...

753 Brunhilda, gerbiamoji Burgundijos valdovė,
Seniai jau laukia jūsų su savo palydovėm.
Jei jus išvystų vėlei, nudžiugtų kiekviena“.
Krimhildos širdį jaudino ta maloni žinia.

754 Gere, kaip giminaitį, prie stalo pasodino,
O šeimininkas liepė taures pripilti vyno.
Atėjo Zygimundas. Pamatęs čia svečius,
Jiems tarė senas karvedys šiuos draugiškus žodžius:

755 „Pasveikinti jūs būkit, o Gunterio žygūnai!..
Kai vyru išsirinko Krimhilda mano sūnų,
Norėjau savo žemėj matyti jus dažniau,
Kaip tarp bičiulių įprasta, juk to nusipelniau..."

756 Svečiai pasižadėjo senajam šeimininkui
Dar kartą atkeliauti. Jų nuovargis pradingo,
Ir prie stalų susėdo būrys pasiuntinių,
Jiems iš virtuvės atnešė garuojančių kepsnių.

757 Svečiuojantis prabėgo kaipmat devynios dienos,
Galiausiai jau suprato pasiuntinys kiekvienas,
Kad metas jiems palikti dosnius šeimininkus.
Tuo tarpu Zygfrydas pilin susikvietė draugus.

758 Prabilo jis: „Klausykit jūs, mano artimieji,
Štai Gunteris karalius, visi jo patarėjai
Mane į šventę kviečia. O būtų ten smagu!..
Tik ta šalis jų taip toli, jog nukeliaut sunku.

759 Jis prašo ir Krimhildą pas juos apsilankyti.
Ar ji ištvers kelionėj? Patarkit, ką daryti...
Jei svainį priešai pultų, padėčiau jam kariaut,
Nors man už žemių devynių reikėtų nukeliaut!"

760 Jo riteriai bylojo tų žodžių pasiklausę:
„Pas Gunterį jūs galit keliauti kuo ramiausiai,
Jei tūkstantis narsuolių lig Reino palydės.
Jūs puikiai ten nukaksite, kol šventė prasidės".

761 Prabilo Nyderlandų karalius Zygimundas:
„Jei šventėn iškeliauja jūsiškių visas tuntas,
Prašau į savo tarpą priimti ir mane,
Ir aš lydėsiu jus tenai su vyčių šimtine".

762 „O tėve,— tuoj atsakė jam Zygfrydas maloniai,—
Džiaugiuos galįs pakviesti ir jus į šią kelionę...
Mes dvyliktąjį rytą išjosim su pulku..."
Ir davė savo karžygiams drabužių ir žirgų.

763 Kai Zygfrydas keliauti pas Gunterį nusprendė,
Išjot žygūnams leido, pasakęs, jog į šventę
Atkils prieš saulės grąžą su žmona jis kartu,
Ir prašė svainiams palinkėt sveikatos jo vardu.

764 Krimhilda ir karalius gėrybių nešykštėjo —
Pasiuntinių ristūnai panešt jų negalėjo,
Todėl paskui, kai ruošės namo jie iškeliaut,
Ant žyginių tvirtų arklių turėjo jas sukraut.

765 Karalius ir jo tėvas dabar kelionėn ruošės,
O Ekevartui šiuokart rūpėjo damų grožis.
Kaip visados jis buvo be galo sumanus —
Surinko iš visos šalies rūbus labai puošnius.

766 Balnus, skydus ir žirgus geriausius jie turėjo.
O dovanų karalius visiems nepašykštėjo —
Ir moterims, ir vyčiams paklojo jų apsčiai:
Dabar galėjo iškeliaut pas Gunterį svečiai.

767 O jų šaukliai skubėjo. Jie kelią jau žinojo.
Gere su savo vyčiais į Vormsą greit parjojo.
Jie prie karaliaus rūmų nušoko nuo žirgų.
Ir tuoj apspito riteriai šauklius visu pulku.

768 Kaip įprasta, jie buvo ir smalsūs, ir įkyrūs,
Bet nenorėjo, delsė jiems pasakot šis vyras:
„Kai sužinos karalius — išgirsit jūs taip pat".
Ir sosto salėj priėmė jį Gunteris bemat.

769 Sujaudintas karalius iš karto atsistojo,
O jo žmona Brunhilda pasiuntiniams dėkojo.
Ir Gunteris paklausė: „Sakykit atvirai,
Ką jums bylojo Zygfrydas? Ar jis čia bus tikrai?"

770 „Iš laimės jis paraudo,— Gere linksmai atsakė.—
Nudžiugo ir Krimhilda, kad kviečiat į viešnagę.
Jus sveikina jo tėvas... Karaliau, iš tiesų
Dar tokio džiaugsmo nemačiau, kaip aš kvieslys esu".

771 Brunhilda kvieslį klausė: „Ar tebėra lig šiolei
Ta išdidi Krimhilda dar vis tokia gražuolė?
Sakykit, ar regėsim ją šventėje čionai?"
Ir jai atsakė markgrafas: „Regėsit būtinai!"

772 Kvieslius matyt panoro ir Utė karalienė,
Pasišaukė į menę, kalbėjo su kiekvienu,
Kaip laikosi Krimhilda ten vyro šalyje.
Ir ją pradžiugino Gere: „Jūs greit matysit ją".

773 Pasiuntiniai tuo tarpu akivaizdoj valdovų
Kieme sidabrą, auksą ir drabužius iškrovė,
Kad žmonės pamatytų tas dovanas visas:
Skambėjo vardas Zygfrydo — koks jis dosnus esąs!

774 Bet Hagenas įširdo: „Jis turi brangų lobį,
Kurį iš nibelungų kadaise pasigrobė,—
Todėl švaistyti gali ir būti išlaidus.
O, kad Burgundija dabar turėtų tuos turtus!"

775 Apie svečius išgirdę, jog jie atjot žadėjo,
Visi nekantriai laukė, darbavos ir plušėjo.
Per dieną negalėjo dvariškiai čia nurimt
Norėdami iškilmingiau juos pilyje priimt.

776 Ir Ortvinas narsusis, tas karžygys prityręs,
Su Zindoltu skraidino tarnus ir dvaro vyrus,
Kad būtų puotai menė iš anksto paruošta.
Ir sumanusis Hunoltas čia buvo visada.

777 O Rumoltas virtuvėje vikriai šeimininkavo,
Jo padėjėjai dirbo, per dieną prakaitavo.
Ir virė, šnypštė puodai, burbėjo katilai,
Čirškėjo čia keptuvėse svečiams patiekalai.

Tryliktas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS SU ŽMONA IŠKELIAVO Į ŠVENTĘ

778 Dabar mes juos paliksim ir darbą jų kasdienį,
Šnekėsim, kaip su damom išjojo karalienė
Iš Nibelungų krašto link Reino į svečius.
Jos su savim gabenosi gražiausius drabužius.

779 Pačių brangiausių rūbų čia buvo šimtas skrynių.
Su Zygfrydu keliavo žmona, karių rinktinė,
Bičiuliai artimieji, linksmi puotų draugai,
Nejausdami, kad juos užklups nelaimės ir vargai.

780 Gimdytojai paliko vienatinį sūnelį,
Kuris nebūt galėjęs nukakt į svečią šalį,
Ir nelinksma jam buvo tėvų kelionė ta,
Nes nebematė jų daugiau berniukas niekada.

781 Karalius Zygimundas su jais drauge išvyko.
Jei būtų jis žinojęs, kokie pavojai tyko,
Nebūtų susilaukęs tokių liūdnų dienų:
Jis būt neleidęs ten keliaut savųjų giminių.

782 Pranešt, kad atkeliauja, pasiuntiniai išjojo.
Kilnių svečių sutikti nuo Reino atrisnojo
Ir Gunterio rinktinė, ir Utės palyda,
Nes šeimininkas rūpinos svečiais kaip visada.

783 Skubėjo pas Brunhildą jis, reikalų nebaigęs:
„Ją reikia taip priimti, kaip jus priimti teikės:
Sesuo Burgundų žemėj jus sveikino karštai".
Žmona atsakė: „Suprantu. Ir aš darysiu taip!"

784 „Bet jie čia bus iš ryto,— karalius tarė žmonai.—
Jei norit juos pasveikint, reik ruoštis į kelionę.
Tokių svečių negalim mes laukti čia, pily...
O pasitikti turime, kai bus jie dar toli".

785 Brunhilda nenustygo, po rūmus vaikštinėjo,
Ji damoms ir merginoms pati įsakinėjo,
Kad jos apsitaisytų ir puoštųsi gražiau.
Juk tą neramų šurmulį aš pats gerai mačiau!

786 Ir Gunteriui padėti skubėjo jau vasalai,
Kurie valdovui savo visad tarnaut privalo.
Su damom ir Brunhilda ten jojo išdidžiai,
Kad būtų šauniai sutikti karališki svečiai!

787 O koks garbingas buvo Krimhildos priėmimas!
Prieš jį turbūt nublanktų ir jų susitikimas,
Kai pirmąkart Brunhilda svečiavosi čionai.
Viešnagę tą atsimena lig šiol pilies tarnai.

788 Ir Zygfrydas atjojo, ir šaunūs jo didžiūnai.
Šnopuodami per lauką šuoliavo jų ristūnai.
Iš po kanopų kilo tik dulkių sūkuriai.
Nerimo laukdamos svečių ir damos, ir kariai.

789 Kai Zygfrydą pamatė šio krašto šeimininkas
Ir tėvą Zygimundą, nušvito jis laimingas:
„Pasveikinti jūs būkit, o mylimi draugai!
Mes jūsų laukėm pilyje nekantriai ir ilgai!"

790 Prabilo Zygimundas: „Te dievas jus apsaugo!
Kai Zygfrydą jūs gerbiat ir mylit jį kaip draugą,
Ir aš Burgundų kraštą dažnai sapne regiu".
Karštai atsakė Gunteris: „Džiaugiuos tuo ir tikiu!"

791 Ir priėmė jie svainį, kaip pridera jo rangui;
Visi čia pasitiko maloniai svečią brangų,
Jį sveikino du broliai su pagarba tikra,—
Turbūt taip nieks nepriima svečių jokiam dvare.

792 Abidvi karalienės iš lėto priartėjo.
Aikštėj jos susitiko. Tuoj riteriai priėjo
Ir moteris dailiąsias nukėlė nuo žirgų.
Tarnauti damoms visados jiems būdavo smagu!

793 Netrukus susirinko gražuolių damų tuntas,
Apsidžiaugė kiekvienas — ir svečias, ir burgundas:
Kai su viešniom burgundės čia sveikinos tada,
Prakilnūs rūmų riteriai stovėjo jau greta.

794 Tuoj pat svita gražuolių svečių lydėti rinkos.
Jos sveikinos ir lenkės, kaip dera šeimininkėms.
O moterys laimingos bučiavosi nūnai.
Žiūrėdami gėrėjosi karalius ir tarnai.

795 Ilgiau jie nebegaišo, tiesiog į Vormsą jojo.
Čia puikų priėmimą karalius sugalvojo:
Jis liepė savo vyčiams per ištisas dienas
Senojoj Vormso pilyje vis rengti žaidynes.

796 Tad Ortvinas drąsuolis ir Hagenas, jo dėdė,
Turnyrui vadovavo ir ietis taikliai mėtė.
Atvykėlius pralinksmint gebėjo karžygiai,
Todėl prakilnūs jų svečiai ten jautėsi smagiai.

797 Prie dvaro vartų skydai tų riterių čerškėjo,
Į orą skrido ietys, bet nieks nepajudėjo.
Kai pakvietė karalius, pakilo tik svita,—
Taip greit prabėgo jiems visiems žaidynių valanda!

798 Paskui visi per kiemą palengvėle risnojo,
O pabalnės abipus ristūnų jų karojo,
Ir kai prie dvaro rūmų jau baigė priartėt,
Prišoko Gunterio kariai tuoj moterims padėt.

799 Svečius į rūmus vedė. O tuo metu Brunhilda
Vogčiom pasižiūrėjo į tolstančią Krimhildą,
Kuri damas pranoko nepaprastu grožiu,
Žėrėdama, švitėdama tarp Gunterio svečių.

800 Tarnų balsai girdėjos po visą Vormso miestą.
O Gunteris įsakė tuoj maršalą pakviesti
Ir liepė rūpestingai atvykėlius globot.
Tuojau parodė Dankvartas, kur jie galės nakvot.

801 Kariai kieme puotavo, didikai — rūmų salėj.
Ir niekur nevaišino taip riterių karaliai
Kaip šios šalies valdovas, kurs buvo toks dosnus,
Jog stengėsi išpildyti visus jų troškimus.

802 Svečius pily burgundai godojo ir mylėjo.
O kur valdovas buvo, ten priešais jį sėdėjo
Ir Zygfrydas prie stalo. Aplinkui juos ratu
Puotavo salėj karžygių čia dvylika šimtų.

803 Kai draugiškai kalbėjos su Zygfrydu karalius,
Brunhilda pagalvojo: ar gali šis vasalas
Už jį būt pranašesnis, ar jam čionai vieta?
Bet ji atleido Zygfrydui — nepyko dar tada.

804 O vakare puotaujant maloniai laikas bėgo,
Ir jau nuo seno vyno drabužiai jų sudrėko,
Nes taurininkai šaunūs sukiojosi čionai
Ir vėl ištuštintas taures pripildė sklidinai.

805 Kaip įprasta nuo seno, kai gausiai teka vynas,
Jau eina pailsėti ir damos, ir merginos[32].
Karalius net švitėjo — taip džiaugės jo širdis.
Tad rūpinos, kad būt smagus kiekvienas jo svetys.

806 O kai naktis praslinko ir vėl išaušo rytas,
Kelionių skrynios buvo plačiai atidarytos,
Dabar panoro damos nustebinti svečius,
Tad brangakmeniais tviskančius jos rinkos drabužius.

807 Dar Gunteris nespėjo išeiti į bažnyčią,
O jau kieme žvangėjo kardai jaunųjų vyčių.
Paskui po ankstyvųjų giedotinių mišių
Pradėjo rungtis riteriai ir daug ginklanešių.

808 Trimitai garsiai gaudė, virpėjo, suokė fleitos,
Dusliai dundėjo būgnai, o jų trenksmingas aidas
Per visą Vormsą skriejo lig pareinės laukų.
Išdidūs Gunterio kariai jau sėdos ant žirgų.

809 Visus burgundų vyrus turnyras tas viliojo,
Ginklanešiai ir ponai tenai būriais vis jojo.
Galvotrūkčiais kiekvienas skubėjo iš namų,—
Tikėjosi pasigėrėt tų vyčių narsumu.

810 O damos ir merginos prie pat langų priėjo,
Patogiai atsisėdo, į riterius žiūrėjo,—
Dabar gerai jos matė daug riterių puikių,
Taip pat karalių Gunterį tarp savo karžygių.

811 Ir laikas neprailgo, bet čia staiga kaip tyčia
Pradėjo varpas gausti, jau metas į bažnyčią!
Tuoj damos ir valdovės susėdo ant žirgų,
Artėjo jos prie katedros su riterių pulku.

812 Prieš vyskupo bažnyčią aikštėj abi sustojo —
Svečius Brunhilda tuokart dar gerbė ir globojo,
Tad katedron įėjo abidvi jos kartu,
Žėrėdamos karūnomis, be ginčų ir vaidų.

813 Bažnyčioj mišios baigės. Jos vėl į rūmus grįžo,
Tuojau prie stalo sėdos — dar pyktis nesiryžo.
Ir buvo ta jų šventė linksmybių kupina,
Kol prasidėjo pokylio vienuolikta diena.

Keturioliktas nutikimas

KAIP KARALIENĖS SUSIPYKO

814 O prieš mišparų laiką kieme būriavos vyrai.
Daug riterių šį kartą atjojo į turnyrą.
Ir prie langų daug damų čia rinkos tuo metu,
Kad pažiūrėt į riterius galėtų jos kartu.

815 Tarp jųjų — dvi valdovės, prakilnios ir turtingos.
Jos gyrė savo vyrus, du karvedžius galingus.
Prasitarė Krimhilda: „Manasis, aš tikiu,
Ir čia galėtų viešpataut, nes jam nėra lygių“.

816 Brunhilda jai atkirto: „Tušti tie tavo norai!
Jei tu su vyru būtum viena pasauly pora,
Gal mūsų karalystę valdytumėt tada.
Bet kolei gyvas Gunteris, nebus to niekada!“

817 Krimhilda jai atšovė: „Žiūrėk, kaip jis atrodo!
Joks riteris kilmingas neturi tokio stoto;
Nelyginant mėnulis spindėtų tarp žvaigždžių!
Tad savo vyrui visados aš pagarbą jaučiu“.

818 Atsakė šeimininkė: „Koks jis puikus tau būtų,
Tačiau, mieloji mano, tu perdedi truputį,
Nes Gunteris narsiausias yra ir pasiliks
Ir joks karalius žemėje jam niekad neprilygs“.

819 „O aš savišką vyrą laikau labai galingu,—
Atrėžė jai Krimhilda,— ir nieko jam nestinga.
Jis — pats narsiausias vyras. Sakysiu aš vis tiek,
Kad jis prilygsta Gunteriui. Manim tu patikėk!“

820 „Nesikarščiuok, Krimhilda, atleiski man šį sykį,
Jei tiesą tau išklosiu... Dabar tu paklausyki,
Ką teko iš jų lūpų man pirmąkart išgirst:
Kai tavo brolis Gunteris atjojo pasipiršt,

821 Laimėjo mano meilę jis po sunkių žaidynių,
O Zygfrydas karalius tarnu pasivadino.
Todėl aš tavo vyrą tik valdiniu laikau".
Tačiau Krimhilda atvertė: „Klausyk, ką aš sakau:

822 Nenoriu, gerbiamoji, aš niekados tikėti,
Kad būtų liepę broliai už tarno man tekėti.
Todėl prašau, Brunhilda, tu man kalbėti leisk
Ir savo žodžiais nei manęs, nei vyro neįžeisk!"

823 „Aš negaliu tylėti,— Brunhilda vėl įgnybė,—
Ir kaip atsisakysiu žmonių savoj valstybėj!
Te jis visad tarnauja, kaip liepia pareiga".
Krimhilda nuo jos priekaištų užsiplieskė staiga.

824 „Reikės tau jį užmiršti. Tarnaut jums neprivalo,
Nes jis dar kilmingesnis už Gunterį karalių.
Įsidėmėk, Brunhilda, ką tau aš pasakiau!
Klausytis jau nebegaliu tavų kalbų ilgiau!

825 Jei tik vasalai esam ir turim tau tarnauti,
Reikėjo iš jo duoklės lig šiolei reikalauti.
Bet nedavė jis nieko. O kur žiūrėjai tu?
Nuo tavo žodžių išdidžių man darosi koktu!.."

826 „Per daug rieti tu nosį! Mes dar pasižiūrėsim,
Ar gerbs tave tie žmonės, kai būsime čia dviese,—
Atkirto jai Brunhilda,— ar tik manęs klausys?.."
Pakilo ties valdovėmis pagiežos debesis.

827 „Tebūna taip, Brunhilda, kaip tu įsivaizduoji:
Bet jeigu mano vyrą tarnu laikai, brangioji,
Regės tuoj du karaliai ir jų karių būrys,
Kaip aš pirmoji katedron įžengsiu pro duris.

828 Dar šiandien tu patirsi, jog aš — duktė didiko
Ir mano vyrui niekad tavasis neprilygo.
Ilgiau aš nepakęsiu tų žodžių išdidžių.
Ta činšininkė sublizgės dar šiandien tarp svečių,

829 Kai žengs ji iškilmingai su savo palydovėm...
Ir būsiu daug šaunesnė, nei bet kuri valdovė
Atrodyti galėjo su aukso karūna..."
Pavydo grūdą širdyje brandino kiekviena.

830 „Jei tau tai nepatinka, tada aš paprašyčiau,—
Atšovė jai Brunhilda,— kai eisim į bažnyčią,
Su savo rūmų damom keliauti atskirai".
Krimhilda tarė: „Viešpatie, na ir labai gerai...

831 Merginos, pasipuoškit,— įsakė joms iš karto.—
Žiūrėkit, nesuterškit garbingo mano vardo!
Gražiausiai apsirengti jūs turit kiekviena.
Tada Brunhilda pamatys, jog apšmeižė mane".

832 Ir, kaip Krimhilda liepė, tuojau pasidabino
Brangiausiais švenčių rūbais būrys dailių merginų.
Netrukus pasirodė jinai su šia svita,
Karališkai žėrėdama, turtingai aprengta.

833 Ir iškilmingai, oriai tos damos ją lydėjo,
Šviesiais šilkiniais rūbais šiandieną jos vilkėjo,
Pasiūtais iš arabų geriausių audinių,—
Ir laukė jų prie katedros daug riterių šaunių.

834 Labai nustebo žmonės: ir kas dabar nutiko?
Galbūt jų karalienės šį kartą susipyko,
Kad jos drauge nevaikšto, kaip darė neseniai?
Jų ginčas riteriams vėliau pasibaigė liūdnai.

835 O tuo metu Brunhilda atėjo prie bažnyčios
Ir žengė jau prie durų su damomis ir vyčiais,
Tačiau taip pat Krimhilda, merginų lydima,
Per aikštę ėjo išdidi, lyg oru plaukdama.

836 Prašmatnūs damų rūbai, kuriais dabar vilkėjo,
Prieš tų puikių merginų tebuvo dvelksmas vėjo.
Tokia Krimhilda buvo turtinga ir graži —
Prieš ją valdovių trisdešimt nublanktų, dievaži!

837 Kiekvienas, kas Krimhildos čia svitą būt regėjęs,
Nė kiek nesudvejojęs, iš karto būt kalbėjęs,
Jog jis tokių drabužių nėr matęs niekada...
Kad tik Brunhilda piktintųs, dabinos palyda.

838 Abidvi karalienės prie katedros priėjo.
Brunhilda nesivaldė ir įniršį tuoj liejo:
„O tarno sutuoktinė man turi nusilenkt
Ir leisti šiandien pirmajai į katedrą įžengt".

839 Tačiau Krimhilda tarė: „Verčiau tu patylėtum
Ir apie savo garbę visiems mažiau kalbėtum.
Aš dar nesu girdėjus nuo protėvių laikų,
Kad kekšė puoštųs kada nors karalių vainiku!"

840 „Ką nori tu sukekšint?" — Brunhilda jai atšovė.
„Tave,— Krimhilda tarė,— maniškio sugulovę,
Nes Zygfrydą tą naktį tu lovoj mylavai
Ir savo vyrą Gunterį gėdingai apgavai!

841 Kur buvo tavo protas, kilnus didikės kraujas?
Kodėl su juo mylėjais, jei činšininkas tau jis,
Nes juk pati turėjai tu viską numatyt!"
Brunhilda tarė: „Gunteriui turiu tai pasakyt!"

842 „Ak, tu dar man grasinsi! — Krimhilda jai atrėžė,—
Mane pažemint nori ir mano šlovę plėši!
Aš niekad neužmiršiu tų žodžių įžūlių.
Todėl tylėt apie tave ilgiau nebegaliu!"

843 Brunhilda tuoj pravirko. Krimhilda nebelaukė —
Su palyda pirmoji į katedrą patraukė.
Ir pyktis ėmė augti dabar jų širdyse,
Todėl sužvilgo ašaros ne vieno akyse.

844 Bažnyčioj gaudė giesmės į dangišką karalių.
Brunhildai pasirodė, kad jos neturi galo.
Paniurusi ji buvo, pikta ir nerami.
Už tai vėliau daug riterių mokėjo mirtimi.

845 Su damomis Brunhilda prieš katedrą sustojo.
„Galbūt aš iš Krimhildos išgirsiu,— pagalvojo,—
Ko liežuviu šiandieną ji malė taip piktai?
Jei Zygfrydas jai gyrėsi, jis mirt turės už tai!"

846 Kai tuo metu Krimhilda su palyda išėjo,
Jai tarė šeimininkė: „Naujieną aš girdėjau —
Kaip tu kekše šiandieną mane pavadinai.
Ir jeigu tai įrodysi — man gėda amžinai!.."

847 Krimhilda jai atrėžė: „Ak, duok tu man ramybę!
Tegu šis aukso žiedas pasako tau teisybę.
Tu jį padovanojai jam po pirmos nakties..."
Ir niekas dar nesužeidė Brunhildai taip širdies!

848 „Tą žiedą aš pažįstu. Jį man pagrobė vagys,—
Atkirto karalienė,— ir niekad mano akys
Daugiau jo neregėjo... Aš viską suprantu..."
Pagavo pyktis moteris nuo žodžių nelauktų.

849 „Aš nevogiau,— Krimhilda pradėjo vėl kalbėti,—
Verčiau pati nutiltum, jei tau garbė rūpėtų.
Patvirtina ši juosta, kurią dabar matai,
Jog tu tikrai su Zygfrydu mergystę praradai".

850 Per liemenį ryšėjo ji plačią šilko juostą,
Ninevijoje austą ir brangakmeniais puoštą.
Išvydusi Brunhilda pradėjo tuoj raudot,—
Pats Gunteris ir jo kariai tai turi sužinot.

851 Sušuko karalienė, iš įniršio išbalus:
„Sesers pasiklausyti teatskuba karalius —
Esą aš savo vyrą gėdingai apgavau
Ir sugulovė Zygfrydo pati anksčiau buvau!"

852 Tuoj pat su palydovais karalius čia atėjo.
Ją verkiančią išvydęs, jis pats kamantinėjo:
„Kas nuskriaudė, brangioji, dabar man pasakyk“.
Ir gailiai tarė jam žmona: „Tik tu pasiklausyk,

853 Kaip tavo sesė šiandien nuplėšė mano šlovę,
Apreiškusi esą aš — jos vyro sugulovė.
Kaip reikia tą ištverti... Aš vos ne vos gyva...“
„O taip,— ramino Gunteris,— ji apšmeižė tave!“

854 „Krimhilda mano juostą nešioja ligi šiolei
Ir brangų aukso žiedą, kurs man kažkur prapuolė...
Turi apgint, karaliau, mane nuo gėdos tos,
Dėkinga, jei išgelbėsi, aš būsiu visados“.

855 Jis tarė: „Paprašykit ateit Krimhildos vyrą.
Prisipažins jis tiesiai, jei pats tuo pasigyrė.
Dar svainis neprarado orumo ir garbės“.
Tikėjo, jog čia Zygfrydas netrukus atskubės.

856 Kai karžygys atėjo, sujaudintas jas rado,
Nenutuokė jis nieko ir nieko nesuprato.
„Ko verkia šitos damos, atrodo taip liūdnai?
Kodėl karalius iškvietė mane ateit čionai?“

857 Jam Gunteris atsakė: „Man baisiai širdį skauda,
Nes apšmeižta Brunhilda dabar čia gailiai rauda.
Esą tu mano žmoną kadaise mylavai —
Krimhilda šitaip sakiusi,— jos guolyje buvai“.

858 Bet Zygfrydas atkirto: „Jei paskalas ji leidžia,
Ją prižadu nubausti... Te dievas man atleidžia,
Aš niekam nesigyriau. Tad nieko nebijau.
Prisiekt galiu prieš riterius, karaliau, jums tuojau!“

859 „Gerai,— karalius svainiui dabar atsakė tiesiai,—
Jei tu gali prisiekti, tavim aš patikėsiu
Ir jau nebesakysiu tau priekaištų piktų!“
Burgundų vyčiai Zygfrydą apsupo tuoj ratu.

860 Jis priesaikai jau ruošės ir dešinę iškėlė.
Tačiau karalius tarė: „Matau šią valandėlę,
Jog tu esi nekaltas. Prisiekti neprašau.
O ką pripaistė čia sesuo, jau viską užmiršau“.

861 „Bet jeigu ji išdrįso Brunhildą taip įžeisti,—
Vėl Zygfrydas kalbėjo,— aš negaliu atleisti.
Tikėkit, savo žmoną nubausiu aš tikrai!“
Ir sužaibavo akimis Burgundijos kariai.

862 „O moteris mes turim sudraust ir prižiūrėti,
Kad jos neįsigeistų be reikalo plepėti.
Pabark tu savo žmoną, aš — savąją taip pat,
Kad ji liežuvį už dantų laikytų visuomet!“

863 Bet moterys nerimo. Dabar jų džiaugsmas dingo.
Brunhilda vis raudojo. Ji buvo nelaiminga,
Net jos gailėjos vyrai iš Gunterio pulkų.
Pas karalienę Hagenas atėjo tuo laiku

864 Ir, menėje išvydęs rypuojančią valdovę,
Iš jos pačios išgirdo, kas jai nuplėšė šlovę,
Tad sakė nemėginsiąs su riteriais juokaut,
Kol nepriversiąs Zygfrydo už skriaudą atgailaut!

865 Kai Zygfrydui žabangas pily jau regzt pradėjo,
Ir karvedys Gernotas, ir Ortvinas girdėjo.
Į menę Gizelheris įėjo nelauktai,
Ir, žodžių tų apstulbintas, prabilo jis karštai:

866 „O karžygiai drąsieji, ar Zygfrydas jums priešas?
Ar jis užsitarnavo tokios baisios pagiežos,
Kad nuoskaudą išpirkti galėtų tik mirtis
Ir dėl kivirčų moterų pražūtų karvedys?“

867 „Ar mergišius globosim? — jam Hagenas atšovė.—
Jis elgės negarbingai ir plėšė mūsų šlovę,—
Kad net valdovės meile išdrįso pasigirt...
Jei gyvas Zygfrydas paliks, tai aš turėsiu mirt!“

868 „Žudyti jo nereikia,— jiems Gunteris kalbėjo,—
Jis ištikimas buvo ir blogo nelinkėjo.
Ir ko mes susilauksim, kokia iš to nauda?
Juk mums tarnavo karžygys garbingai visada“.

869 Bet Ortvinas sušuko: „Ką reiškia visos kalbos:
Ir didvyriškos jėgos dabar jo neišgelbės.
Jis kris nuo mano rankos, jei ponas teiksis leist!“
Ir taip jie ruošės Zygfrydą apkaltint ir nuteist.

870 Tai Hagenui patiko. Sūnėną jis išklausė,
Burgundijos karaliui šnibždėjo vis į ausį,
Kad, Zygfrydą nužudžius, jam žemės priklausys.
Ir šit virš karžygio galvos pakibo debesis.

871 Krimhildos garbei vyčiai dar surengė turnyrą.
Braškėjo, zvimbė ietys, kurias vėl mėtė vyrai,
Ir jojo nuo bažnyčios iki pilies kariai.
Bet piktos mintys juos visur lydėjo įkyriai.

872 Dar priešinos karalius: „Nereikia tų žudynių.
Šis didvyris mūs garbę ne kartą narsiai gynė.
Žinokit, jis galingas: jei ką ranka palies,
Tas gyvas jau nuo karžygio pasprukt nebegalės“.

873 Vėl Hagenas prabilo: „Prašau nusiraminti...
Kaip juo atsikratyti, turiu aš slaptą mintį.
Per jį Brunhilda verkia gėdingai įžeista.
Todėl nuo šiol jam Hagenas bus priešas visada!“

874 Bet Gunteris paklausė: „O kaip tą padarysit?“
Ir Hagenas atsakė: „Netrukus pamatysit...
Paliepsime į pilį atsiųst tokių šauklių,
Kurių čia niekas nepažins, o jie grasins ginklu.

875 O jūs svečiams garbingiems paskelbsite, karaliau,
Kad jojate į karą, kad priešai puola šalį.
Tada geriausia proga bus Zygfrydą nukaut.
O paslaptį, kaip jį sužeist, reiks iš žmonos išgaut“.

876 Ir Gunteris paklausė klastingo patarėjo,
Kurs Zygfrydą nukauti karaliui pažadėjo
Slaptai, kad nieks nejaustų sumanymų bjaurių.
Dviejų valdovių rietenos pražudė daug karių.

Penkioliktas nutikimas

KAIP BUVO IŠDUOTAS ZYGFRYDAS

877 O trims dienoms prabėgus, staiga ketvirtą rytą
Čia trisdešimt du vyrus atjojančius išvydo.
Pasklido gandas: karas paskelbtas jau esąs.
Ta paskala sujaudino tuoj moteris visas.

878 Netrukus pas karalių visus juos pavadino.
Kad Liudegeris siunčia — jie tuoj prisipažino.
Mat Zygfrydas kadaise Saksonijos kare
Jį nugalėjęs privertė likt įkaitu dvare.

879 Pasveikinęs valdovas šauklius tuoj sėstis kvietė,
Bet vienas jų atsakė: „Mums leiskit pastovėti,
Kol viską pasakysim, nes mes — pasiuntiniai.
Žinokite, jums keršyti ketiname seniai.

880 Nerimsta Liudegeris, vis niršta Liudegastas,
Kad buvo nuniokotas kadaise Saksų kraštas.
Dabar užpult jus rengias gausi jų kariauna!“
Ir Gunterį supykino ta nelaukta žinia...

881 O tuo metu ilsėtis pasiuntiniai išėjo.
Taip baigėsi žaidimas. Ar Zygfrydas galėjo
Nujaust, kad žus netrukus, atjojęs į svečius?
Tačiau mirtis pasiglemžė ir klastūnus visus.

882 Paslapčiomis jie tarės dėl Zygfrydo likimo.
O Hagenas Tronjietis vis kurstė, nenurimo:
Ir tą, kuris bent žodį čia ištarė ne taip,
Tuojau nutildė riteris, užginčijęs karštai.

883 Kai Zygfrydas išgirdo šnibždėjimą jų tylų,
Nė žodžio nesupratęs, į Gunterį prabilo:
„Sakykit, kas jus slegia, ko liūdit jūs, kariai?
Karaliau, jei kas įžeidė, atkeršysiu tikrai!“

884 O Gunteris atsakė: „Ir kaip man neliūdėti,
Jei Liudegeris karą įsigeidė pradėti?
Ir danas Liudegastas kartu su juo žygiuos“.
Atsakė Zygfrydas tvirtai: „Pas mus jie neatjos!

885 Apginsiu jūsų šlovę — ranka dar valdo kardą,
Nubausiu jūsų priešus, kaip padariau jau kartą,
Ir šalį jų nusiaubsiu, sudeginsiu pilis.
Aš savo galva atsakau!.. Daugiau jie pult nedrįs!

886 Aš jus prašau, valdove, palaukti čia, prie Reino.
Tegu tik mano vyrai į šitą karą eina.
Aš jums mielai padėsiu — matysite jūs tai,
Kaip priešai nuostolius skaičiuos ir mus minės piktai“.

887 Nusilenkė karalius, išklausęs tokią kalbą,
Lyg būtų dėkingumą jis jautęs už pagalbą.
Į Zygfrydą prabilo: „Aš tuo labai džiaugiuos...“
O šis atsakė Gunteriui: „Jie čia neatžygiuos!“

888 Burgundai šiuokart ruošės tiktai akims apdumti,
Nes jie ir neketino su priešu susigrumti,
O Zygfrydas saviškiams į kovą liepė stot.
Ginklus įsakė pasiimt, gerai apsišarvuot.

889 Paskui į tėvą kreipės šis vyras kilniadvasis:
„Šviesusis Zygimundai, o tėve mylimasis,
Aš greit ir vėl sugrįšiu, jei dievas saugos mus.
Jūs likite pas Gunterį ir būkite ramus...“

890 Vėliavėles tuoj rišo, lyg eitų jie kariauti.
Dar niekas nesuprato, kad nori juos apgauti.
Ir greit aplinkui kilo baisiausias šurmulys,—
Mat rinkosi prie Zygfrydo čia riterių būrys.

891 Kai ant arklių jie šarvus ir šalmus susidėjo
Ir Zygfrydas netrukus išjoti jau žadėjo,
Atėjo pas Krimhildą dar Hagenas, beje,
Panoro atsisveikinti šis karžygys su ja.

892 Krimhilda jam kalbėjo: „Kokia esu laiminga
Turėdama aš vyrą — ir drąsų, ir galingą,
Tad Zygfrydu be galo patenkinta esu,
Nes jis apsaugo gimines nuo negandų visų.

893 O Hagenai brangusis, daug laiko jau praėjo,
Bet nusiskųsti niekad manim tu negalėjai.
Jei tavo rankos, dėde, ir šiuokart jam padės,
Jis dėl Brunhildos įniršio tikrai nenukentės.

894 Gailiuosi pikto žodžio,— jinai prisipažino,—
Mane jau vyras baudė — ant kūno daug mėlynių,
Kad nuotaiką Brunhildai tuomet sugadinau.
Aš iškentėjau daug kančių ir daug išgyvenau“.

895 Jai Hagenas atsakė: „Praeis dar kelios dienos,
Ir visa tai, o ponia, užmiršit kaip kiekvienas.
Tiktai jūs pasakykit, patarkit man vienam,
Kaip reikia saugot Zygfrydą bičiuliui artimam!“

896 „Manęs nebekamuotų tie rūpesčiai įkyrūs,—
Kalbėjo jam Krimhilda,— jei mūšy mano vyras
Pavojaus neužmirštų, jei elgtųs atsargiai.
Tada galėtų jis gyvent laimingai ir ilgai“.

897 „Jūs bijot, karaliene,— jai Hagenas vėl tarė,—
Kad gali jį sužeisti, kaip ir kiekvieną karį.
Sakykit, kaip apsaugot. Aš stosiuos visada
Ir žygy, ir kautynėse su Zygfrydu greta!“

898 „Tu — mūsų giminaitis,— Krimhilda jam pasakė.—
Tad sergėk mano vyrą visad kaip savo akį,
Ištikimai tarnauki...“ Ir paslaptį jinai
Jam išdavė, nors būt verčiau tylėjus amžinai.

899 O ji toliau kalbėjo: „Mat Zygfrydas kadaise,
Kai užmušė prie kalno jisai drakoną baisų,
Šio kraujyj išsimaudė. Ir jo tokia galia,
Kad neįstengia nieks sužeist nei ietim, nei strėle.

900 Bet man baugu, kai narsiai jis veržiasi į mūšį
Ir priešų ietys lekia lyg širšės į jo pusę.
Išleidžiant jį į karą, nerimsta man širdis:
Gal mano vyrą vienąkart taikli ranka kliudys?

901 O dėde, aš pažįstu tave kaip tikrą draugą —
Šią paslaptį didžiausią savoj širdy tu saugok,
Tavim aš pasikliauju: tik tau drįstu atskleist,
Į kokią vietą Zygfrydą tegalima sužeist.

902 Krauju drakonas plūdo... O Zygfrydui tą rytą,
Kai kraujyje jis maudės, ant nugaros užkrito
Didokas liepos lapas. Ir aš bijau nūnai —
Ton vieton gali Zygfrydą sužeisti mirtinai".

903 „O ponia malonioji,— klastūnas kalbą suko,—
Drabužiuose išsiūkit nedidelį ženkliuką,
Kad jūsų vyrą mūšy galėčiau aš pridengt".
Bet nepadėjo didvyriui jinai mirties išvengt.

904 „Šilku išsiuvinėsiu ant rūbų jo mažytį
Kryžiuką, kad galėtum jį visados matyti.
Tada jau tavo rankos apsaugoti galės
Jį visose kautynėse nuo ieties ir strėlės".

905 „Mieloji karaliene,— jai Hagenas atsakė,—
Pasižadu jį saugot tikrai kaip savo akį".
O pats apie jo mirtį galvojo jis tada.
Išeidamas apsidžiaugė: pasisekė klasta!

906 Nereikia ir stebėtis, mažiausio įtarimo
Krimhildai nesukėlė. Netrukus ji nurimo,
Nes niekas nemokėjo meluoti taip gerai
Kaip Hagenas; todėl jinai kalbėjo atvirai.

907 O tūkstantis drąsuolių, kai kitas rytas aušo,
Su Zygfrydu išjojo. Jo nuotaika puikiausia:
Burgundų priešams keršyt norėjo jis karštai.
Greta risnojo Hagenas ir žvilgčiojo slaptai

908 Į Zygfrydą... Išvydęs ant rūbų jo ženklelį,
Jis pasiuntė du vyrus tuojau pranešt karaliui,
Kad Saksų Liudegeris geidaująs vėl taikos
Ir niekados Burgundijon jo vyčiai nežygiuos.

909 O Zygfrydas nenorom atgal į pilį grįžo.
Kad priešų nepamokė, iš pykčio jis sugižo.
Nuo žygio vos sulaikė jį artimi draugai.
Kai jis parjojo, Gunteris dėkojo jam ilgai.

910 „O Zygfrydai narsusis,— karalius jam kalbėjo,—
Te dievas jus apsaugo, kad jūs padėt atėjot.
Dabar labai skolingas už viską jums esu.
Jūs — man brangiausias karžygys iš riterių visų.

911 Dabar, kai nebereikia su saksais mums kariauti,
Kviečiu Vogėzų girion svečius rytoj keliauti[33].
Ten šernus mes ir lokius galėsim pavaikyt".
Karalių mokė Hagenas taip riteriams sakyt.

912 „Tegu svečiai jau žino,— jiems Gunteris bylojo,—
Jog aš su savo vyrais rytoj medžiot išjoju.
O tie, kas pasilieka, telinksmina ponias,
Tegu svečiuojasi pily, terengia žaidynes".

913 Bet Zygfrydas jam tarė: „Ir aš, karaliau, josiu.
Namie nepasiliksiu, o su jumis medžiosiu.
Tik duokit man varovą ir pėdsekius nors du —
Tada galėsiu su jumis ir aš keliaut kartu".

914 „Jūs prašot vieno vyro,— atsakė jam ramiausiai
Karalius,— bet jei reikia, net keturis jūs gausit,
Kurie gerai pažįsta Burgundijos miškus.
Su jais negrįšit tuščiomis — jie ras žvėrių takus".

915 Ir Zygfrydas tuo tarpu pas žmoną nuskubėjo,
O Hagenas karaliui lig išnaktų kuždėjo,
Kaip karžygį reikėtų medžioklėje apgaut.
Dar niekad nepasisekė taip riterio nukaut!

Šešioliktas nutikimas

KAIP BUVO NUŽUDYTAS ZYGFRYDAS

916 Sumanę baisią klastą, karalius ir jo vyrai
Su Hagenu jau ruošės išjot į gūdžią girią,
Nes daug lokių ten veisės ir stumbrų, ir šernų,—
Vaikyti žvėris karžygiams be galo malonu[34]!

917 Jie valgių įvairiausių boginosi į mišką.
Ir Zygfrydas nusprendė keliaut užmiršęs viską,
Bet žuvo prie šaltinio narsusis karvedys,
Nes ten Brunhildos liepimu ištiko jį mirtis.

918 Medžiotojai skubėjo tuoj mantą susikrauti,
Kad tik greičiau galėtų už Reino iškeliauti.
O Zygfrydas nuėjo, kur laukė jo žmona
Puošniojoj savo menėje išblyškusi, liūdna.

919 Krimhildą apkabinęs, jis švelniai pabučiavo.
„Duos dievas, aš ir vėlei regėsiu žmoną savo.
O tu su giminaičiais manęs čionai palauk.
Išjosiu tik kelias dienas. Dėl to nesielvartauk“.

920 Nusiminė Krimhilda. Jinai labai gailėjos,
Ką Hagenui pasakė, kai buvo jis atėjęs.
Išsiveržė tik skausmas atodūsiu sunkiu,
Paplūdo gailios ašaros dabar jai iš akių.

921 „Nereikia tos medžioklės,— į karžygį prabilo,—
Aš sapnavau šią naktį, kaip vijosi per šilą
Tave, brangiausias mano, įniršę du šernai[35].
Paraudo gėlės pievoje... Ir aš verkiu nūnai.

922 Bijau žmonių klastingų, kurie mums pikto geidžia.
Galbūt yra nemaža ir čia tokių dviveidžių?
Gal širdys jų liepsnoja iš keršto mums ugnim?..
Patarti noriu, Zygfrydai, tu likis su manim".

923 „Netrukus aš sugrįšiu,— jis savo žmonai tarė,—
Lig šiol, brangioji, niekas man pikto nepadarė.
Tavieji giminaičiai malonūs ir geri —
Dėkingas būsiu jiems visad. Smagu man jų būry".

924 „O Zygfrydai, mielasis, aš dar sapne regėjau,
Kaip du kalnai nuvirto, kaip akmenys riedėjo,
Tave slėny užgriuvo... Ko gero, gal mirtis
Užklups kur nors iš pasalų... Nerimsta man širdis".

925 Jis vėlei apkabino gražuolę žmoną savo,
Dar kartą, paskutinį, ją meiliai pabučiavo.
Kai, greitai apsisukęs, išėjo jis tada,
Jau nebematė Zygfrydo ji gyvo niekada.

926 Medžiotojai patraukė į seną, gūdžią girią.
Su Gunteriu risnojo jauni ir šaunūs vyrai.
Paskui prijojo vietą, kur baigėsi tankmė.
Karaliaus broliai likosi tą rytmetį namie.

927 O nešulius už Reino arkliais jiems atbogino —
Valdovas buvo liepęs pasiųsti seno vyno,
Mėsos, geriausios duonos ir dar žuvies apsčiai.
Karaliaus tokiu dosnumu apsidžiaugė svečiai.

928 Suradę plačią aikštę, medžiokliai apsistojo.
Kur žvėris reiks varyti, dabar visi žinojo.
Išgirdęs, kad ir svainis yra su jais kartu,
Pradėt medžioklę Gunteris įsakė tuo metu.

929 Visi dabar sujudo, triukšmingai sulalėjo,
O Zygfrydas drąsusis taip riteriams kalbėjo:
„Sakykit, kas iš jūsų pažįsta šias girias
Ir gali mums, medžiotojams, žvėrių takus surast?"

930 Bet Hagenas pasiūlė: „Geriau mums joti skyrium
Ir tol nesusitikti, kol mes medžiosim girioj.
Tegu ieškos laimikio kiekvienas, kaip mokės.
Kas bus šauniausias iš visų, vėliau mums paaiškės.

931 Ir pėdsekius, ir žmones tuojau pasidalinkim.
Medžioklėj savo laimę kiekvienas išmėginkim.
Kam teks geriausias grobis, tam bus ir padėka!"
Išgirdę tuos žodžius, visi pašoko jie staiga.

932 Tuoj Zygfrydas sušuko: „Nereikia man varovo.
Tik pėdsekio prašysiu Burgundijos valdovą.
Šuva, suradęs pėdas, ir žvėris greit suseks,
O juos nudobti, aš manau, be vargo pasiseks".

933 Ir pėdsekį nekantrų atvesti jam netruko,
Ir šis, pauostęs žemę, tuojau į girią smuko.
Pakėlė iš brūzgynų daug paukščių ir žvėrių.
Bemat visi medžiotojai užgriuvo juos būriu.

934 Ką pėdsekys išbaidė, tą Zygfrydas nudobė
Ir veikiai įsigijo visai neblogą grobį.
Jo žirgas bėgo šauniai — aš tartum jį regiu,—
Ir nepaspruko Zygfrydui jau niekas iš akių.

935 Šiam karžygiui netrūko tvirtybės ir vikrumo,
Nes jauną stiprų šerną, pašokusį iš krūmų,
Kaip pirmąjį laimikį jis nutrenkė ranka.
Paskui ir liūtą girioje užtiko dar staiga,

936 Kurį šuva išbaidė ir iš tankmės pakėlė,
O Zygfrydas nudobė paleidęs aštrią strėlę[36].
Tas liūtas greit parkrito pašokęs tris sykius.
Ir gyrė šaulį čia visi už jo šūvius puikius.

937 Vėliau nukovė stumbrą ir briedį, puikų žvėrį,
Ir jaučių dar laukinių jis keturis nuvėrė,
O pats toliau risnojo. Nuo kirčių jo stiprių
Daug krito elnių girioje ir dar kitų žvėrių.

938 Šuva ir seną šerną išjudino iš guolio.
Šis leidosi į kojas, tik iš akių drąsuoliui
Jau nepaspruks ir veikiai nuo rankos jo parkris!..
Bet šiuokart puolė jį staiga įsiutintas žvėris.

939 Tad kardu jį nudobė narsus Krimhildos vyras.
(Vargu kas būt valiojęs, nors ir labai patyręs.)
Ir pašauktas atbėgo iš miško pėdsekys.
Medžiotojai stebėjosi: to grobio per akis!

940 „Parodykit,— juokavo,— mums savo gerą valią.
O Zygfrydai, palikit gyvų žvėrių nors dalį.
Jūs galit greit ištuštint ir kalnus, ir miškus!“
Jiems Zygfrydas šypsojosi laimingas ir smagus.

941 Skambėjo visas miškas, klegėjo palydovai.
O šunys garsiai lojo ir šūkavo varovai,—
Toli skardėjo aidas tarp klonių ir kalnų.
Žvėrių varyti leidosi du tuzinai šunų.

942 Medžiotojai priguldė krūvas žvėrių tą dieną —
Geriausio šaulio vardas viliojo čia kiekvieną.
Bet jie nuleido nosis, atėję prie ugnies,
Matydami, jog Zygfrydas tik vienas jį laimės.

943 Į pabaigą artėjo karališka medžioklė.
Kas rinkosi prie laužo, tas nešėsi kaip duoklę
Šviežios geros žvėrienos ir kailių nuostabių.
Virėjai ir šeimynykščiai turėjo daug darbų!

944 Karalius liepė skelbti, jog metas jau atėjo
Jiems valgyti. Tad rago tuoj balsas nuaidėjo[37]:
Jis pranešė, kur laukė valdovas tuo metu.
Suprato tuoj medžiotojai, kad kviečia juos pietų.

945 Ir Zygfrydo medžioklis prabilo: „O valdove,
Girdžiu aš rago balsą. Karaliaus palydovai
Jau grįžta į stovyklą. Papūsiu aš taip pat“.
Ir aidas, orą rėžiantis, nuvilnijo bemat.

946 Tad Zygfrydas pasakė: „Užteks ir mums medžioti“.
Kai jis su savo vyrais stovyklon ruošės joti,
Iššoko pabaidytas dar iš tankmės lokys.
Ir, atsigręžęs atgalios, sušuko karvedys:

947 „Medžiotojams iškrėskim šį kartą mažą pokštą,
Nes jie linksmybių laukia ir jų be galo trokšta.
Jūs pėdsekį paleiskit, ir aš beveik tikiu,
Kad mes parjosime pietų su gyvu laimikiu!“

948 Kai šunį jie paleido, lokys į krūmus niro.
Bet niekas juk negali pasprukt nuo tokio vyro!
Jis lokį vijos raitas, tačiau visur kely
Jam trukdė medžių išvartos. Jis likosi toli.

949 Tad šoko tuoj nuo žirgo ir pėsčias paskui žvėrį
Per girią pasileido ir rankom jį nutvėrė.
Lokys spurdėjo, urzgė ir blaškėsi ilgai,
Kol jį surišo Zygfrydas, o meškino nagai

950 Net veido nepasiekė, kaktos nesužalojo.
Pririšęs greit prie balno, stovyklon tiesiai jojo
Ir lokį nubogino ten raitelis drąsus,
Pralinksmindamas Gunterį ir vyrus jo visus.

951 Kai Zygfrydas risnojo, reikėjo tik gėrėtis:
Jo rankoje švytravo plati didžiulė ietis.
O kardas lig pentinų — toks ilgas ir sunkus,
Medžioklės ragas prie šalies — paauksintas, brangus.

952 Už jį puošnesnio rūbo čia niekas neturėjo.
Šilkinį juodą švarką medžioklėj jis dėvėjo
Ir ant galvos kepurę iš kailio sabalų.
O jo strėlinę gražiąją, kiek atsimint galiu,

953 Panteros kailis dengė: mat kvapas tas masina[38]
Kiekvieną miško žvėrį; bet lanką jo uosinį
Valiodavo įtempti tik suktuvu kai kas,
O Zygfrydas įtempdavo paėmęs į rankas.

954 Apsiaustas jo, pasiūtas iš lengvo ūdros kailio,
Kitos spalvos kailiukais aptrauktas buvo dailiai
Nuo pat galvos lig kojų. Ir iš plaukelių tų
Blizgėjo aukso sąsagos ant abiejų kraštų.

955 Jo Balmungui joks ginklas dar niekad neprilygo.
Jei smogė — priešo šalmas jau sveikas neišliko,
Nes ašmenys galėjo prakirsti jį kaipmat.
Todėl didžiavos Zygfrydas tuo kardu visuomet.

956 Papasakosiu viską — vargu ar kas tai žino,—
Pilna strėlių pūpsojo prie šono jam strėlinė.
Jų antgaliai auksuoti, o plotis — kaip delnai.
Ir žeidė strėlės taikliosios kiekvieną mirtinai.

957 Galop jis iškilmingai atjojo pas karalių.
Dabar, vos tik pamatė jį Gunterio vasalai,
Tuoj bėgo pasitikti — jie žirgą palaikys!
Bet kliudė jiems arčiau prieit maurojantis lokys.

958 Tuoj Zygfrydas nušoko — ilgai neverta gaišti,—
Nuo kojų ir nuo snukio atleido lokiui raištį,
Vėl šunys jį užpuolė... išgąsdintas žvėris
Jau bėgt į girią dairėsi, o čia — žmonių būrys.

959 Nuo riksmo ir lojimo jis į virtuvę smuko.
Virėjai išsigandę visi tuojau paspruko.
Jų katilai parvirto, užgeso židiniai.
Ir susimaišė su žeme kepsniai ir pelenai.

960 Dabar visi sujudo — ginklanešys ar ponas,
Nes jau lokys įniršo ir žvalgėsi į šonus.
Ir paliepė karalius tuojau paleist šunis.
Jei viskas baigtųsi gerai — koks mielas reginys!

961 Lankus, strėles ir ietis visi tuojau pastvėrė,
Skubėjo į tą vietą, kur matė bėgant žvėrį,
Bet šaudyt negalėjo, nes veržės pėdsekiai.
Skambėjo nuo to klegesio aplinkiniai miškai.

962 Ir, nuo šunų pasprukęs, lokys į tankmę skuodė,
Bet Zygfrydas tarytum jo pėdsakus užuodė:
Netrukus pasivijo ir, kardu negyvai
Nukirtęs, prie ugniavietės atvilko jį lengvai.

963 Visi, kurie tai matė, stebėjosi ir gyrė.
Galiausiai susirinko pietauti šaunūs vyrai,
Ir pievoj prasidėjo medžiotojų puota.
Tokių aš valgių nemačiau lig šiol dar niekada!

964 Tik trūko taurininkų, kurie vaišint turėjo[39].
Bet valgiais nusiskųsti čia niekas negalėjo.
Ir jei nebūtų buvę tarp karžygių klastos,
Išvengę būtų jie visi tos gėdos nelemtos.

965 „Nors valgių mums užtenka, bet keista man, kad vyno
Karaliaus taurininkai čionai neatbogino,—
Jiems Zygfrydas kalbėjo,— į ką tai panašu!
Kad jūs taip darot su mumis, tikrai jau negražu...

966 Maniau, užsitarnavom mes pokylio garbingo..."
Bet Gunteris iš vietos atsakė jam klastingai:
„Jei šiandien vyno trūksta, atleiskit jūs už tai.
Mus verčia Hagenas kentėt, tad kaltas jis tiktai".

967 Bet Hagenas atšovė: „Šviesusis mano pone,
Juk Špesarte ketinom užbaigti šią kelionę.
Todėl liepiau nuvežti ten vyno statines.
Daugiau to niekad nebebus... Nesmerkite manęs..."

968 O Zygfrydas atkirto: „Bet ir dėkot neverta!
Midaus mums ir klareto reikėjo vežt šį kartą[40]
Net septyniais vežimais, o jeigu — ne, verčiau
Prie Reino likę būtume, ten bent vanduo arčiau!"

969 O Hagenas pasiūlė: „O riteriai, klausykit.
Žinau šaltinį gaivų, tik ant manęs nepykit...
Visus kviečiu jus, ponai, tuoj prie versmės keliaut..."
Ne vienas karžygys taurus gailėjos to vėliau.

970 Ir Zygfrydas sutiko, nes troškulys kankino.
Pakilo tuoj nuo stalo ir bėgti jau ketino
Prie kalno, kur tekėjo gaivinantis vanduo.
Netrukus jiems kvietimą tą reikėjo apraudot.

971 O žvėris, kur taip šauniai čia Zygfrydas nukovė,
Prie Reino išgabeno, juos į ratus sukrovę.
Ir buvo jo medžioklė tikrai garbės verta.
Tačiau pražudė didvyrį greit Hageno klasta.

972 Ir kai kalnų šaltinį per puotą paminėjo,
Ten, kur šakota liepa, skubėt visi norėjo.
Vėl Hagenas bylojo: „Girdėjau, kad užvis
Greičiausiai bėga Zygfrydas, garbingas mūs svetys..."

973 O Zygfrydas atsakė į jo žodžius maloniai:
„Mes galim pabandyti, jei norite jūs, ponai[41].
Ir lenktynes iš mūsų šiandieną tas laimės,
Kuris per pievą šią nubėgs pirmasis prie versmės..."

974 „Na ką gi, pamėginkim",— ir vėl tas neatstojo.
Jam Zygfrydas atsakė: „Aš gulsiuos jums prie kojų
Į šitą žalią žolę... Tad ruoškimės greičiau".
Ir ėmė plakti Gunteriui širdis dabar sparčiau.

975 O Zygfrydas kalbėjo: „Ir dar jums pasakysiu:
Kartu aš pasiimsiu ir savo mantą visą —
Didžiulį skydą, ietį, medžioklės drabužius..."
Jis ir strėlinę juosėsi, ir kardą per pečius.

976 Kiti du nusirengę, be rūbų viršutinių,
Stovėjo vienmarškiniai, nes laukė tų lenktynių,
Ir lyg panteros skuodė per pievą jie kartu,
Bet prie šaltinio Zygfrydą jau rado tuo metu.

977 Mat jis jėga ir šlove visus pralenkt galėjo:
Nusijuosė tuoj kardą, strėlinę pasidėjo
Ir, ilgą savo ietį pastatęs prie šakos,
Po liepa laukė karžygių atbėgant iš paskos.

978 Dorybėm nepranoko dar niekas jo lig šiolei.
Štai skydą pasiguldė pakriaušėj jis į žolę,—
Labai ištroškęs buvo, bet gerti nepradės,
Kol prie šaltinio Gunteris pirma nepriartės!

979 Skaidrus vanduo sroveno — kiekvieną toks gaivina —
Pasilenkė atbėgęs karalius prie šaltinio,
Pašoko atsigėręs. Ir Zygfrydas, beje,
Taip pat norėjo atsigert, bet karžygys, deja,

980 Gailėtis greit turėjo: prie lanko jo ir kardo
Tuoj Hagenas prišoko ir pagriebė iš karto,
Dar ietį jis pačiupo; paskui jau greitomis
Ieškojo ženklo apsiauste klastingom akimis.

981 Kai Zygfrydas priklaupęs čionai ramiausiai gėrė,
Ta ietim per kryžiuką jis didvyrį nuvėrė.
Ir kraujas ėmė trykšti ant Hageno staiga.
Pikčiau daryti neišdrįs jokia žmogaus ranka.

982 Ta nelemtoji ietis jo širdyje paliko.
O Hagenas, nustėręs iš baimės, net suriko.
Dar taip nuo jokio kario nebėgo niekada:
Pamatė jis, kokia baisi ta Zygfrydo žaizda!

983 Ir karžygys pašoko iš skausmo kaip beprotis —
Ant nugaros barkšojo jam ilgas ieties kotas —
Dabar ieškoti ginklų jis metėsi žaibu
Ir būtų tuoj atlyginęs klastūnui su kaupu.

984 Kai Zygfrydas nei lanko, nei kardo neberado,
Jis gulintį po liepa nutvėrė skydą platų.
O Hagenas iš karto parodė jam kulnis,
Tačiau, pasprukt norėdamas, staiga suklupo jis.

985 Ir sužeistasis šiuokart taip Hagenui užtvojo,
Jog deimantai pažiro nuo skydo atsiknoję.
Nors šis ir tvirtas buvo, bet perskilo pusiau.
Galėjo viskas žmogžudžiui čia baigtis dar baisiau,

986 Nes Zygfrydas taip kirto, jog Hagenas parkrito —
Ir šito smūgio aidas po mišką tuoj pasklido.
Jei būtų savo kardą turėjęs karžygys,
Tikriausiai būtų Hageną ištikusi mirtis.

987 Bet jau išseko jėgos, vos laikėsi galiūnas,
Palinko ir suglebo gražus ir tvirtas kūnas.
Skaistus raudonis dingo nuo veido pagaliau.
Raudojo dailios moterys šio didvyrio vėliau.

988 Kai Zygfrydas parpuolė, ir gėlės tuoj sudrėko,
Nes iš žaizdos giliosios čiurkšle jam kraujas bėgo.
Jis ėmė rūsčiai keikti iš skausmo, nevilties
Visus, kurie jį išdavė ir laukė jo mirties.

989 Kalbėjo sužeistasis: „O jūs, niekingi bėdžiai.
Aš jums kariaut padėjau... Atlyginot, begėdžiai,
Už žygdarbius man šiuokart bailia išdavyste!..
Nuplėšėt šlovę giminių jūs visame krašte.

990 Nešios tą gėdos dėmę tėvai, vaikai, anūkai.
Apjakote iš keršto, jums sąžinė atbuko.
Aš nuo žudiko rankos turiu akis užmerkt...
Todėl garbingi riteriai turėtų jus pasmerkt".

991 Medžiotojai subėgo čionai, kur jis gulėjo,
Ir daugelis tą dieną raudojo ir liūdėjo.
O tie, kur jam tarnavo, kieno jautri širdis,
Dabar gailavo, kad tikrai jau miršta karvedys.

992 Burgundijos karalius taip pat vaitoti ėmė.
Bet mirštantysis tarė: „Ar verta gėdos dėmę
Apverkti jums, karaliau, ir garsiai atgailaut?
Reikėjo nesigriebt klastos, netektų veidmainiaut..."

993 „Aš nežinau, ko verkiat! — jiems Hagenas sušuko.—
Lig šiolei, mano ponai, mums rūpesčių netrūko.
Dabar nedrįs pakilti prieš mus jokia ranka.
Džiaugiuos, jo viešpatavimui atėjo pabaiga".

994 „Taip garsiai nesigirkit,— jam Zygfrydas atsakė,—
Jei būčiau jūsų kėslus nujautęs per viešnagę,
Tikrai išvengęs būčiau tos ieties mirtinos...
Dabar tik slegia rūpestis — sunki dalia žmonos.

995 Tebūna viešpats dievas sūneliui maloningas,
Nes keiks jis savo dalią ir jausis nelaimingas,
Dėl tėvo visą amžių kankinsis ir raudos.
Kad jį nužudė giminės, juos kaltins visados!“

996 Ir skausmas jo pratrūko: „Jei gailesčio bent lašą
Jūs turite, karaliau, darykit tai, ko prašo
Jus svainis nelaimingas: jei norite padėt,
Jūs mano žmonai teikitės malonių nešykštėt!

997 Globokit savo sesę, nes turite tik vieną,
Nuo negandų ją ginkit ir saugokit kas dieną.
Manęs jau veltui laukia ir tėvas, ir svita.
Nesielvartavo taip jokia žmona dar niekada!..“

998 Po liepa tuoj paraudo nuo kraujo pievos gėlės.
O Zygfrydas jau silpo — jis krito ir vėl kėlės,
Jau merdėjo, nes buvo žaizda tokia gili,
Jog mirt turėjo didvyris čia svetimoj šaly.

999 Ir kai visi pamatė, kad Zygfrydas jau mirė,
Ant skydo paauksuoto jį tuoj užkėlė vyrai[42].
Susitarė netiesą sakyti jie visiems
Ir sunkią kaltę Hageno dabar suverst kitiems.

1000 „Sakysim, taip nutiko,— jų daugelis bylojo.—
Kai Zygfrydas pats vienas miškan medžiot išjojo,
Plėšikai jį užpuolė ir užmušė tenai.
O kaipgi buvo iš tiesų, tylėsim amžinai“.

1001 Bet Hagenas atkirto: „Aš neimu į širdį,
Tegu Krimhilda žino apie jo staigią mirtį.
Aš jį namo parvešiu. Nereikia mums liūdėt,
O ji Brunhildos nuoskaudą turės ilgai minėt...“

Septynioliktas nutikimas

KAIP ZYGFRYDAS BUVO APRAUDOTAS IR PALAIDOTAS

1002 Jie kėlėsi per Reiną, kai vakaras artėjo.
Blogesnės jiems medžioklės ir būti negalėjo.
Ir niekas neišdrįso didžiuotis laimikiu.
Už jį mokėjo gyvastim daugybė karžygių.

1003 Klausykitės, aš noriu šį kartą jums pasekti,
Ką Hagenas įsakė daryti tamsią naktį:
Valdovą nibelungų, nukautą mirtinai,
Paliepus ponui, prie namų atvilko jo tarnai

1004 Ir taip slaptom paguldė jie mirusįjį tyčia,
Kad jį Krimhilda rastų, kai rytą eis bažnyčion.
O ji visad skubėjo tenai tuo pat metu
Ir nepraleido niekados rytinių pamaldų.

1005 Kai varpo gausmas žmones bažnyčion pavadino,
Krimhilda atsibudo, prikėlė kambarinę,
Rūbus atnešti liepė, pašviesti jai žvake.
Dvariškis rado Zygfrydą prie slenksčio jos, lauke.

1006 Nuo kraujo rūbai buvo paraudę ir sudrėkę.
Kad guli čia valdovas, nenujautė dar nieko
Dvariškis, nors blyksėjo jo rankoj žiburys.
Ir poniai apie negandą pranešt nuėjo jis.

1007 O ši su rūmų damom jau ruošės į bažnyčią.
Dvariškis tyliai tarė: „O ponia, paprašyčiau
Jus neiti, nes prie durų — negyvas karžygys..."
Pravirko ji, nelaukdama, ką dar jis pasakys.

1008 Pirmiau negu pažino, kad čia tikrai jos vyras,
Prisiminė, jog andai teiravos prisispyręs
Ją Hagenas, kaip reikia jį saugot nuo mirties.
Ir dingo laimė amžinai dabar iš jos širdies.

1009 Galva žemyn nusviro. Parpuolusi drebėjo
Gražioji karalienė ir nieko nekalbėjo.
Paskui iš jos krūtinės prasiveržė rauda:
Toks skausmas neapsakomas užgriuvo ją tada.

1010 „Žiūrėk, gal prašalaitis?“ — kažkas dar metė žodį.
Iš sielvarto ant lūpų jai kraujas pasirodė.
„Čia Zygfrydas! — ji klykė.— Pati žinau, kad jis!..
Brunhilda liepė Hagenui, ir jį nužudė šis“.

1011 O kai arčiau priėjo, išvydo veidą mielą,
Baltosiom savo rankom jo galvą ji pakėlė.
Nors vos pažint galėjo, bet buvo jis čionai —
Išblyškęs, visas kruvinas, nurimęs amžinai.

1012 Iš skausmo karalienė ir verkė, ir vaitojo:
„O varge, mano varge! Matau, nesukapojo
Kardais tau skydo niekas. Nuo žmogžudžio kritai.
Ir jei žinočiau, kas jisai, atkeršyčiau už tai!“

1013 Kartu su karaliene ir moterys rypavo,
Iš skausmo nenustygo, vis garsiai aimanavo,
Kad savojo valdovo neteko amžinai,
Nes už Brunhildą Hagenas atkeršijo nūnai.

1014 Sušuko karalienė: „Kas nors tuojau nubėkit!
Iš miego nibelungus prikelti paskubėkit!..
Sakykit Zygimundui, kurs ilsis šiuo metu,
Kad apraudotų Zygfrydą jis su manim kartu!“

1015 Pasiuntinys nelaukė, tuojau tenai nubėgo
Ir karžygius drąsiuosius pažadino iš miego.
Naujiena buvo vyrams liūdna ir nelaukta,
Jie netikėjo, bet dvare girdėjosi rauda.

1016 Paskui pas Zygimundą pasiuntinys nuėjo.
O visąnakt karalius blakstienų nesudėjo.
Gal žilagalvio tėvo ir nujautė širdis,
Kad gyvo vienturio sūnaus daugiau nebematys.

1017 „Pabuskite, šviesusis karaliau Zygimundai,
Klausykitės gailingo manos valdovės skundo.
Ištiko mūsų ponią nelaimė... Oi, baisi!..
Ji liepė pasakyt ir jums, kad verktumėt visi!"

1018 „Sakyk, kokia nelaimė? — karalius jį nutildė.—
Ko reikia tavo poniai? Kas nuskriaudė Krimhildą?"
Pro ašaras bylojo sujaudintas karys:
„Nužudė mūsų Zygfrydą kažkoks piktadarys!"

1019 Jam tarė Zygimundas: „Nekrėsk kvailų man pokštų!
Te dievas mus apsaugo! Aš to girdėt netrokštu,
O jei kas pasakytų, jog žuvo iš tiesų,
Raudočiau ir kankinčiausi, kol gyvas dar esu..."

1020 „Jei netikit, ką sakom, šviesiausiasai karaliau,
Krimhildos gailią raudą jūs tuoj išgirsti galit.
Klausykitės, kaip verkia šeimyna jos visa..."
Karalius susijaudino supratęs — tai tiesa.

1021 Tad pašaukė pakilęs karalius vyrų šimtą
Ir paliepė, kad ginklą kiekvienas pasiimtų.
O ten, kur verksmas sklido, su vyčiais jo kartu
Ir nibelungų tūkstantis skubėjo tuo metu.

1022 O kai tiktai išgirdo, kaip damos ten vaitoja,
Kariai bemat pašoko, bet tuoj apsigalvojo:
Ar jiems tokiems pritinka pas moteris skubėt?
Bet jeigu slegia širdgėla, juk reikia joms padėt!

1023 „O varge, mano varge! — Krimhildai uošvis tarė.—
Ak, kokį baisų skausmą kelionė ta padarė!
Ar kas tikėt galėjo, kad mus lydės mirtis:
Kad vyro jūs neteksite, man — sūnų nužudys".

1024 Sušuko karalienė: „Ak, jeigu sužinočiau,
Kas Zygfrydą nužudė, aš tam nedovanočiau.
Jis keršto neišvengtų[43]. Turėtų ir draugai,
Ir giminės iš sielvarto raudoti jo ilgai!..“

1025 O tėvas Zygimundas vienturtį apkabino.
Bičiuliai graudžiai verkė, karalių jie ramino,
Jį užjautė nelaimėj saviškiai ir svečiai.
Po Vormso miestą liejosi jų aimanos plačiai.

1026 Krimhilda verkė vyro, vaitoti nesiliovė.
Rūbus tarnai nuvilko, jo kūną apiplovė.
Velionį ant neštuvų užkėlė jie tada.
Raudojo karžygio kilnaus gausinga palyda.

1027 Ir tarė nibelungai, sujaudinti, įširdę:
„Pasižadam atkeršyt už savo pono mirtį.
Pily žudikas slepias. Mes žinome tikrai!“
Ir bėgo ginklų pasiimt tuoj Zygfrydo kariai.

1028 Kai su šalmais ir skydais sugrįžo vėl jo vyrai,
Tuoj vesti juos į kovą vis prašė prisispyrę
Karalių Zygimundą. Vienuolika šimtų
Karių čia buvo, ir visi liepsnojo jie kerštu.

1029 Tačiau suglumę laukė: kas priešas, nežinojo.
Gal Gunteris ar vyrai, su Zygfrydu išjoję
Tą rytmetį ankstyvą miškan medžiot žvėrių?..
Ir pas Krimhildą tuo metu atėjo daug karių.

1030 Nors ji didžiulį skausmą ir rūpestį turėjo,
Narsiųjų nibelungų vis tiek labai gailėjo.
Kad jų neišžudytų burgundų kariauna,
Tuojau prabilo į karius kaip Zygfrydo žmona:

1031 „Karaliau Zygimundai, jei stoti kautis drįstat,
Tikriausiai mano brolio galybės nepažįstat.
O Gunteris juk turi daug riterių narsių,
Jei pulsit jį, neteksite saviškių jūs visų“.

1032 Bet, šalmus užsidėję, kovot jie reikalavo.
Krimhilda juos ramino ir prašė, ir maldavo
Šį sykį su burgundais kautynių nepradėt.
Tačiau jei slegia sielvartas, sunku jas atidėt.

1033 Ji tarė: „O karaliau, palaukim kito karto.
Tada, kai sužinosiu tikrai žudiko vardą,
Atkeršyt jums padėsiu. Ir man nurims širdis,
Kai gaus pelnytą atpildą piktasis žmogžudys.

1034 O Gunterio vasalų — prie Reino ligi valiai!
Tad kautis su burgundais nepatariu, karaliau.
Prieš vieną jūsų karį trys dešimtys jų stos.
Jei dievas mums padės, sulauks jie keršto valandos!

1035 Todėl čia pasilikit, padėkite gedėti.
Kai, rytmečiui atėjus, dangus pradės rausvėti,
Man vyrą pašarvoti pagelbėkit tada..."
„Visad mes jums tarnausime",— atsakė palyda.

1036 Sunku ir apsakyti, kaip Zygfrydą godojo,
Kaip riteriai ir damos šio didvyrio raudojo:
Jau niekas jo prikelti dabar nebegalės.
Net ir miestiečiai gatvėmis skubėjo prie pilies.

1037 Kaip ir visi, jie gailiai prie mirusiojo verkė,
Nors jo nepažinojo, tačiau žudiką smerkė.
Ir ašarų graudingų čia buvo jau gana:
Su damomis jį apverkė miestietė ne viena.

1038 Pašaukti liepė kalvius, kurie tuoj karstą kalė
Iš aukso ir sidabro garbingajam karaliui.
Paskui sumanė karstą apkaustyti plienu:
Galingas kūjų aidesys pravirkdė daug žmonių.

1039 Tamsi naktis praslinko, vėl saulė patekėjo.
Krimhildos paprašyti, prie katedros atėjo
Velionio artimieji, geriausieji draugai.
Ir vėlei verkė jo visi gailingai ir ilgai.

1040 Varpai graudingai gaudė, kai atnešė jį vyčiai,
Pradėjo gedulingas mišias giedot bažnyčioj.
Ir Gunteris atėjo, ir jo draugai geri.
Tik lūkuriavo Hagenas šventoriaus patvory.

1041 Karalius tarė: „Gaila tavęs, mieloji sese,
Sunku ir apsakyti, kaip širdgėlą iškęsim...
Dėl jo mirties mums reikia liūdėt ir atgailaut..."
O ji atkirto: „Jums tikrai neverta sielvartaut!

1042 Jei būtumėt garbingas, nebūtų taip nutikę.
O jūs mane užmiršot ir nuskriaudėt šį sykį,
Man atėmėte vyrą, ir aš likau viena...
O dieve gailestingasai, pašauk tu ir mane!"

1043 Kai Gunteris vis gynės, Krimhilda rūsčiai tarė:
„Tegu pamato žmonės, kas pikta man padarė.
Prašau tą, kurs nekaltas, prieiti artėliau
Prie šių neštuvų — ir tiesa bus aiški pagaliau".

1044 Senieji žmonės žino, jog dar stebuklų būna:
Kada žudikas stovi prie užmuštojo kūno[44],
Tai vėl iš naujo ima kraujuoti jo žaizda,—
Taip Hagenas išsidavė, kai stojosi greta.

1045 Tuoj iš žaizdos velionio vėl kraujas pasiliejo,
Ir dar labiau raudoti tada visi pradėjo,
O Gunteris sušuko: „Supraskit jūs mane!
Plėšikai girioj užmušė — ne Hagenas, oi, ne!"

1046 Sesuo bemat atkirto: „Tuos plėšikus pažįstu.
Bičiulių rankom dievas atkeršys... Aš neklystu,
Su Hagenu jūs, broli, nužudėt jį tikrai!"
Ir ėmė ginklais jau grasint jiems Zygfrydo kariai.

1047 Krimhilda tarė: „Verkit ir jūs kartu, kas galit..."
Priėjo prie velionio jos broliai, du karaliai —
Jaunylis Gizelheris, Gernotas, ir nūnai
Visi su savo riteriais raudojo jo liūdnai.

1048 Jie verkė ir gailėjo garbingojo velionio.
Jį įnešė bažnyčion. Į amžiną kelionę
Maldom lydėjo vyrai, jų moterys, vaikai —
Visi, net žmonės svetimi, raudojo dar ilgai.

1049 Abudu broliai guodė: „O sese, ko blaškaisi?
Paliauki sielvartavus, jau nieko nepakeisi.
Mes žadam savo ranką tau visados ištiest“.
Bet kas galėjo ją paguost po Zygfrydo mirties?..

1050 Kai karstą atgabeno, vidurdienis jau buvo,
Ir mirusiojo kūną nukėlė nuo neštuvų.
Bet antvožo Krimhilda neleido dar uždėt.
Ir nesiliovė moterys ir vyrai jo gedėt.

1051 Į brangią šilko skarą jį buvo įvyniojęs.
Man regis, kad jo mirtį kiekvienas apraudojo.
Greta stovėjo Utė, išblyškusi, liūdna,
Su savo palydovėmis jo graudžiai verkdama.

1052 O kai išgirdo žmonės, jog mišios gedulingos
Jau giedamos bažnyčioj, beturtis ar turtingas
Į katedrą skubėjo nunešti jam aukų —
Net savo priešų šalyje turėjo jis draugų.

1053 Krimhilda kamerheriams dejuodama kalbėjo:
„Visiems, kas gedi šičia, kas daug aukų sudėjo,
Aš savo vyro auksą paskirstyt privalau,
Kad jie už vėlę Zygfrydo dar melstųs ir vėliau“.

1054 Net kūdikius ji šelpė tą laidotuvių dieną,
Gėrybėm apdalijo atėjusį kiekvieną.
Lig išnaktų bičiuliai vis plaukė, kaip sakiau,
Už jį atlaikė čia mišių gal šimtą, gal daugiau.

1055 Kai jau nutilo giesmės ir žmonės eit pakilo,
Kilnioji karalienė į juos liūdnai prabilo:
„Dabar jūs nepalikit manęs vienos čionai.
Kai mylimojo netekau, pasibaigė džiaugsmai.

1056 Trys dienos ir trys naktys praeis, o aš budėsiu,
Į savo brangų vyrą liūdėdama žiūrėsiu.
Gal dievas visagalis paims mane iš čia...
Tada Krimhildai baigtųsi ir vargas, ir kančia..."

1057 Miestiečiai pailsėti sugrįžo vėl namolei.
Krimhildos paprašyti, dar likosi vienuoliai
Ir kunigai garbingi, ir vyro valdiniai.
Taip tris naktis ir tris dienas budėjo jie čionai.

1058 Minėdami velionį, jie pasninkaut pradėjo,
O tuos, kurie čia valgyt ar gert užsinorėjo,
Vaišino Zygimundas, senasis karžygys.
Tad nibelungai rūpesčių turėjo per akis.

1059 Girdėjau žmones kalbant, jog tris dienas giedojo
Šventas mišias bažnyčioj ir melstis nenustojo.
Krimhilda negailėjo čia niekam dovanų —
Ir praturtėjo kunigai per keletą dienų.

1060 O tiems, kurie vis skurdo ir negandas kentėjo,
Daug tūkstančių ji markių dabar nepašykštėjo
Iš aukso to, kurs liko po Zygfrydo mirties.
Tegu jo vėlę jų malda į dangų palydės!

1061 Dvarų žemes Krimhilda paskirstė vienuolynams,
Nukaršusiems seneliams, ligoniams, elgetynams,
Rūbus ji ir sidabrą dalijo vis žmonėms
Ir, kaip mylėjo Zygfrydą, parodė tuo visiems.

1062 Išaušo trečias rytas. Vėl mišios gedulingos
Bažnyčioj prasidėjo. Šventoriun žmonės rinkos,
Ir sklido karštos maldos, atodūsiai, verksmai —
Norėjo jam ir po mirties tarnaut ištikimai.

1063 Kaip sakmės mini, dienos net keturios prabėgo,
Velionio pagerbimui nesigailėta nieko,
Daug markių išdalijo dosnioji jo žmona —
Ir trisdešimties tūkstančių nebuvo jai gana!

1064 Kai baigėsi jau mišios ir giesmės jau nutilo,
Tuoj žmonės, jo gedėję, į lauką eit pakilo,
Nes karstą iš bažnyčios jau nešė tuo metu.
Raudot pradėjo vėl visi su giminėm kartu.

1065 Jie Zygfrydą lydėjo, ir ašaros jiems biro.
Čia verkti nesiliovė nei moterys, nei vyrai.
Skambėjo graudžios giesmės prie karsto dar ilgai.
Velionį šventino nūnai aukštieji kunigai.

1066 Krimhildą skausmas slėgė. Prie kapo kol priėjo,
Suvilgyti jos veidą net vandeniu reikėjo.
Ji klykė, žingsnio žengti nepajėgė pati,
Nes skausmas neapsakomas susitvenkė širdy.

1067 Man regis, per stebuklą Krimhilda atsigavo.
O moterys jai siūlė dabar pagalbą savo.
Ji pagaliau prašneko: „Jus noriu paprašyt,
Garbingi Zygfrydo kariai, mane dar išklausyt.

1068 Po sielvarto ir skausmo man duokit džiaugsmo lašą.
Dar leiskit pamatyti jo veidą, mielą, gražų..."
Paklausę josios žodžių, maldaujamų, švelnių,
Atplėšė karstą karžygiai, apkaustytą plienu.

1069 Ją nuvedė prie karsto. Dar kartą, paskutinį,
Jinai baltosiom rankom velionį apkabino,
Į veidą pabučiavo išblyškusi visa,
Ir didžio skausmo ašaros žibėjo akyse.

1070 Sunkus atsiskyrimas... Nieks tokio neregėjo.
Lyg negyva ji krito, ir žmonės ją turėjo
Nunešt prie vyro kapo. Ši moteris nūnai
Numirti būt galėjusi iš širdgėlos čionai.

1071 Palaidotas jis buvo. Ilgai liūdėjo vyrai
Po šitų pakasynų, tiek sielvarto patyrę,
Ir Zygimundą slėgė žiauri sūnaus mirtis,
Jau niekad nebesidžiaugė šio karvedžio širdis.

1072 Kai kam net buvo akys nuo pasninko padėrę,
Nes tris dienas nevalgė ir tris dienas negėrė,
Ketvirtąją sumanė vėl pokylį pradėt:
Negali žmonės amžinai kankintis ir liūdėt.

Aštuonioliktas nutikimas

KAIP ZYGIMUNDAS GRĮŽO NAMO

1073 Atėjęs pas Krimhildą, liūdnai prabilo uošvis:
„Brangioji karaliene, visi palikti ruošias
Šį kraštą nesvetingą, kur būta tiek kančių,
Ir jus keliauti su manim aš nuoširdžiai kviečiu...

1074 Čia mūsų nieks nemyli. Pikti, klastingi priešai
Nužudė jūsų vyrą, ramybę mums išplėšė.
Gal vėlei ją surasit, jei josit pas mane.
Aš jus mylėsiu visados, jūs — Zygfrydo žmona.

1075 Turėsit visą valdžią. Klausys kaip karalienės,
Mieloji ponia, jūsų pavaldinys kiekvienas.
Jūs saugosite tvarką, jau įvestą sūnaus.
Jums karalystės riteriai ištikimai tarnaus“.

1076 Panoro Zygimundas tuojau namo išjoti.
Tad jo tarnai nubėgo eiklių žirgų balnoti.
Ir damos, ir merginos nusprendė pagaliau
Iš priešų žemės į namus su juo drauge keliaut.

1077 Bet kai karalius kvietė Krimhildą sėst ant žirgo,
Visi jos artimieji maldaudami pravirko:
„Čionai jūs pasilikit, kur motinos namai!“
„Man būtų čia labai sunku...— atsakė ji liūdnai.—

1078 Juk aš kasdien matyčiau tą rūstų, žiaurų karį,
Kuris man tiek nelaimių ir sielvarto pridarė“.
Bet Gizelheris prašė: „Ak, niekur nekeliauk.
Jei myli savo motiną, nuo jos nepasitrauk!

1079 Tu niekam nedėkoki ir neprašyk malonių,
Nes daug kančių patyrei. Tad valgyk mano duoną".
Bet ji atsakė: „Mirčiau iš sielvarto, deja,
Jei susitikčiau Hageną kas dieną pilyje!"

1080 „Aš prižadu apginti, mieloji mano sese.
Tu lik pas Gizelherį ir pasikliauk juo drąsiai!
Tave visad paguosiu, ir tau nebus sunku".
Atsakė nelaimingoji: „Ar pasiseks? Vargu..."

1081 Ir Gizelheris šiuokart sujaudintas nutilo.
Paskui dar ir Gernotas į seserį prabilo.
Ir motina ją meldė: „Ak, nepalik namų.
Tu Zygfrydo gimtinėje nerasi artimų..."

1082 Gernotas jai kalbėjo: „Tu svetima ten būsi.
Ir karžygiai numiršta. Kur dingsi tu be mūsų?
O sese, pasiliki, gyvenki sau ramiai.
Tenai, kur laikos giminės,— ir tavo tie namai".

1083 Ir tik jauniausiam broliui ji likti prižadėjo.
Kariams jau pabalnoti kieme žirgai stovėjo.
Netrukus dar apkrovė juos riterių manta:
Susiruošė namo keliaut karaliaus palyda.

1084 Senasis Zygimundas vėl kreipėsi į marčią:
„Brangioji karaliene, ir jums skubėt patarčiau.
Mat Zygfrydo narsuoliai jau laukia prie žirgų.
Burgundų žemėj pasilikt man daros nesaugu".

1085 Tačiau Krimhilda tarė: „Nemesiu artimųjų,
Karaliau, pasiliksiu gyventi tarp savųjų,
Nes Nibelungų žemėj ilgėčiausi aš jų".
Suvirpo karvedžio širdis nuo žodžių nuoširdžių.

1086 Ir vis dėlto karalius ištvėrė, nesutriko:
„Prieš valdinius nešiosit karališką vainiką,
Įstatymus jiems skelbsit — jūs būsit jų valdžia —
Ir nieko nestokosite, nors vyras žuvo čia.

1087 Ir dėl sūnaus keliaukit į mūsų šalį, ponia,
Kad jis nebūt našlaitis,— maldavo ją maloniai.—
Užaugęs nuramins jus — gyvensite smagiai.
Lig tol tarnaus ištikimai jums mano karžygiai".

1088 „Karaliau Zygimundai,— Krimhilda jam kalbėjo,—
Burgundijoj aš liksiu, kur mano artimieji.
Jie kančią man sušvelnins, su jais gyvent turiu..."
Dabar girdėjosi balsai ir Zygfrydo karių.

1089 Bylojo kilnūs vyčiai: „Sakyti tiesą drįstam —
Nelaimė mūsų laukia Burgundų karalystėj,
Nes liekate pas priešus, o ponia, jūs čionai...
Lig šiol nejojom iš svečių dar niekad taip liūdnai!"

1090 „Tepadeda jums dievas, be rūpesčių keliaukit,—
Krimhilda vėl kalbėjo,— manim tik pasikliaukit:
Kelionei palydovų jūs gausite tikrai.
Sugrįžę sūnui Zygfrydo tarnaukite gerai!"

1091 Ir kai visi suprato, jog ji keliaut negali,
Iš sielvarto pravirko ištikimi vasalai,
Palinko Zygimundas, lyg laukdamas mirties,
Ir skaudūs žodžiai veržėsi iš sužeistos širdies:

1092 „Aš niekad neužmiršiu apverktinų linksmybių,
Kai šventėje virš mūsų rūsti grėsmė pakibo
Ir mano brangų sūnų nusinešė mirtis...
Burgundų žemė niekados mūsiškių nematys".

1093 Sušneko, sulalėjo visi karaliaus žmonės:
„Mes dar neatsisakom čionai vienos kelionės!
Kada tikrai žinosim mūs pono žudikus,
Atvesite Burgundijon jūs karžygių pulkus!"

1094 Nuliūdęs Zygimundas Krimhildą pabučiavo.
Ir ji dabar pajuto, kaip jo širdis dejavo.
„Man leiskite dar kartą pažvelgt jums į akis...
Nūnai namo keliausime!.." — pasakė karžygys.

1095 Ir nutarė išjoti vieni, be palydovų,
Išdidūs, lyg netrukus žygiuotų jie į kovą.
O jeigu priešas drįstų užpult iš pasalų,
Jį nibelungų karžygiai atmuštų tuoj ginklu.

1096 Nuliūdo, susikrimto abu Krimhildos broliai:
Svečiai, sudie nesakę, išsiruošė namolei.
Abu jie Zygimundui kalbėjo iš širdies,
Užjausdami dėl Zygfrydo, jo vienturio, mirties.

1097 Prieš jį nulenkęs galvą, Gernotas tarė graudžiai:
„Nekaltas aš, tikėkit. Tegu mus dievas baudžia,
Jei būčiau nutylėjęs. Aš nejutau, deja,
Kad Zygfrydą ištiks klasta čia, mūsų šalyje“.

1098 Dar Gizelheris davė jiems palydą, kad ponai
Ir jų kariai galėtų tuoj leistis į kelionę.
Kai grįžo Zygimundas ir narsūs karžygiai,
Sutiko juos su liūdesiu ištikimi draugai.

1099 O kaip toliau jiems sekės, girdėti man neteko.
Krimhilda vis raudojo, kol ašaros išseko.
Jos niekas neramino. Užmiršo ją visi...
Tik Gizelheris likosi paguoda jai šviesi.

1100 Brunhilda karaliavo. Ji kaip žvaigždė žėrėjo
Ir ašarų Krimhildos matyti nenorėjo,
Su ja pasikalbėti nemėgo niekada.
Vėliau Krimhilda keršijo, nes buvo įžeista.

Devynioliktas nutikimas

KAIP NIBELUNGŲ LOBIS BUVO PARGABENTAS Į VORMSĄ

1101 Kai vieniša Krimhilda dėl vyro sielvartavo,
Jai vienas Ekevartas ištikimai tarnavo.
Su karžygiais savaisiais gyveno šalyje
Ir dėlei Zygfrydo mirties gedėjo jis su ja.

1102 Čia, Vormse, prie bažnyčios, ponia turėjo pilį,
Kur su tarnais ir damom jinai gyveno tyliai.
Ir tik rytais dvariškiai galėdavo matyt,
Kaip katedron ji eidavo šventų mišių klausyt.

1103 Tokios dienos nebuvo, nebuvo tokio ryto,
Kad mylimojo kapo Krimhilda nelankytų.
Čia meldėsi į dievą ir dūsavo jinai,
Malonės vėlei Zygfrydo prašydama liūdnai.

1104 Ateidavo prie kapo ir karalienė Utė,
Norėdavo ji dukrą paguosti nors truputį.
Tačiau širdy šios buvo per didelė žaizda,
Tad negalėdavo paguost jos niekas niekada.

1105 Ir niekam dar lig šiolei taip ašaros nebiro
Kaip gražiajai Krimhildai, kai verkė savo vyro:
Vaitojo visą amžių, kankinosi viena,
Kol priešams ji atkeršijo kaip Zygfrydo žmona.

1106 Su Gunteriu Krimhilda nė karto nekalbėjo,
O Zygfrydo žudiko matyti nenorėjo.
Jaunystėje sukaustė ją sielvartas skaudus.
Vienatvėj liejo ašaras ji ketverius metus.

1107 Ir Hagenas prabilo į Gunterį: „O pone,
Ar jums nepasisektų atgaut sesers malonę?
Jei būtų karalienė ir vėlei mums gera,
Ji leistų lobį parsivežt ir jį laikyt dvare“.

1108 Ir tie klastūno žodžiai patiko jam iš karto.
Jis tarė: „Siųsiu brolius, kad seseriai patartų
Užmiršti savo pyktį, laikyt mane draugu“.
Suabejojo Hagenas: „Ar ji sutiks? Vargu“.

1109 Tad, Gunteriui paliepus, didikai nuskubėjo:
Gere pas ją netrukus su Ortvinu nuėjo,
Paskui ir du jos broliai aplankė pilyje.
Gernotas ėmė broliškai kalbėtis tuoj su ja:

1110 „O ponia gerbiamoji, ilgai jūs raudat vyro,
Ir iš akių kas dieną jums ašaros vis byra.
Karalius nenužudė, jis lenkias iš širdies...
Ar verta jį dar kaltinti dėl Zygfrydo mirties?..“

1111 „Žinau, jis nenužudė,— atsakė karalienė,—
Tai Hagenas padarė, ir kaltinu jį vieną.
Kad atvira buvau jam, dabar gailiuos pati.
Aš nežinojau dar tuomet, koks pyktis jo širdy.

1112 Jei paslapties nebūtų išgirdęs tas žudikas,
Nebūtų ir nelaimė tada mane ištikus.
Ir niekad neatleisiu aš Hagenui už tai...“
Bet Gizelheris permaldaut ją stengėsi karštai.

1113 Ji pagaliau jam tarė: „Aš priimu valdovą!“
Su juo tuojau nuėjo būrelis palydovų.
Tik Hagenas nedrįso judėti iš namų:
Prieš ją jis kaltas jautėsi, pridaręs tiek skausmų.

1114 Nusilenkė karalius, Krimhildą pabučiavo —
Ji pykčio neberodė, atleido broliui savo.
Priglaudęs būtų sesę anksčiau jis prie širdies,
Jei būt negraužus sąžinė lig šiolei jo paties.

1115 Daug ašarų pralieta per šį susitikimą,
Kai prašė giminaičiai Krimhildą atleidimo.
Tik Hagenui ji laikė pagiežą širdyje:
Per jį nutrūko Zygfrydo gyvenimo gija.

1116 Suėję giminaičiai prikalbino ją veikiai,
Kad nibelungų lobį parvežt į Vormsą reikia,
Nes jis Krimhildai liko iš tų šviesių dienų,
Kai po pirmos nakties sesuo jį gavo dovanų[45].

1117 O Albrichas jį laikė kalnų oloj paslėpęs.
Gernotas, Gizelheris išjojo jai paliepus,
Su jais kartu keliavo jos vyrai ir tarnai,
Kurių aštuonis tūkstančius turėjo čia jinai.

1118 Kai Albrichas burgundus artėjant jau išvydo,
Saviems kariams jis tarė be pykčio ir pavydo:
„Negalime Krimhildos mes lobio įsigeist —
Vestuvių dovaną išvežt privalome jiems leist.

1119 Bet šito lobio niekas nebūtų išgabenęs,
Jei Zygfrydas narsusis šioj žemėj būt gyvenęs,
Jei būtų nepradingęs su jo mirtim kartu
Apsiaustas jo nematomas, vilkėtas tuo metu.

1120 O gaila, kad jam teko apsiaustas stebuklingas.
Tada jis pasidarė šio krašto šeimininkas.
Didžiausiai savo bėdai įgijo tuos turtus..."
Ir kamerheris atnešė burgundams tuoj raktus.

1121 Dabar Krimhildos vyrai pakalnėn sugarmėjo.
Abu karaliaus broliai, gerai apsižiūrėję,
Tuoj pasiuntė prie kalno visus palydovus
Pajūrin lobio nugabent ir krauti į laivus...

1122 Apie šį garsų lobį girdėjau padavimą[46]:
Kas dieną triskart vežė jį dvylika vežimų.
O paslėptas jis buvo giliai šiame kalne.
Kol išgabeno — baigėsi net ketvirta diena.

1123 Ir deimantus, ir auksą čia ėmė vyrai krauti...
Pasaulio viso žmonės jo būt galėję gauti,
Ir vis nebūt mažėjus to lobio atsarga.
Todėl į jį kėsinosi ir Hageno ranka.

1124 Ir užburta rykštelė tarp deimantų žėrėjo,
Iš aukso padaryta. Ir tam, kas ją turėjo,
Priklausė žemės turtai, galybė ir valdžia.
Todėl keliavo daug karių su Gernotu iš čia.

1125 O kai į Vormsą grįžo abu Krimhildos broliai,
Atidavė jai lobį. Ir niekad dar lig šiolei
Nematė nieks tiek aukso... Pripylė jo rūsius
Ir bokštus, ir net podėlius jie užvertė visus,

1126 Tačiau Krimhilda lobio tuoj būt išsižadėjus,
Jei savo vyrą gyvą regėti būt galėjus.
Su juo sutikus būtų ji vaikščiot alkana.
Nebuvo taip ištikima dar nė viena žmona.

1127 Dabar, kada Krimhilda atgavo lobį savo,
Daug vyčių svetimšalių kasdien pas ją keliavo.
Ji niekam nešykštėjo geriausių dovanų,
Visi svečiai stebėjosi jos tokiu dosnumu.

1128 Bet Hagenas pradėjo į ausį zirzt karaliui:
„Pas ją mielai keliauja kasdien nauji vasalai,
Nes auksu ji vilioja turtingus ir vargšus.
Jei taip gyvens ji dar ilgiau, galybė mūsų žus!..“

1129 Bet Gunteris atsakė: „Pati ji tesižino!
Ir man visai nerūpi, kaip dovanas dalina.
Jos aukso ir sidabro atimt neketinu,
O tai, kad sesė man gera, be galo branginu“.

1130 Jam Hagenas atšovė: „Žmogus, kurs turi proto,
To lobio moteriškei tikrai neatiduotų.
Su juo Krimhilda gali nueit per daug toli.
Burgundai dar apgailestaus, jei bus tokie akli!“

1131 Vėl Gunteris kalbėjo: „Nedrįsčiau jos įžeisti —
Juk viską man Krimhilda nusprendė jau atleisti.
Aš seseriai prisiekiau — nenoriu įsipykt..."
Bet jam atkirto Hagenas: „Aš negaliu sutikt".

1132 Ir Gunteris pakluso, užmiršo duotą žodį.
Iš jos atėmęs lobį, kaip Hagenas nurodė,
Atidavė klastūnui tuojau visus raktus,
Nors tuo ir pasipiktino Gernotas išdidus.

1133 Sušuko Gizelheris: „Ilgiau aš nepakęsiu,
Kad Hagenas kankintų ir skriaustų mūsų sesę.
Jei būt ne giminaitis, nudėčiau jį nūnai!"
Krimhilda, skaudžiai įžeista, pravirko vėl liūdnai.

1134 Prabilo ir Gernotas: „Tas auksas mums lig šiolei
Daug rūpesčių pridarė... Geriau į Reiną, broli,
Nuleiskim jį, ir niekas jo rast nebegalės!"
Bet vėl išgirdo jie skundus ir aimanas našlės.

1135 Ji meldė Gizelherį: „Prašau mane globoti.
Paliepk, o mielas broli, man turtą atiduoti".
Šis seseriai atsakė: „O tu nesielvartauk.
Kai mes namo sugrįšime, atgausi — tik palauk!"

1136 Ir leidos į kelionę trys broliai — trys karaliai,
Lydėjo artimieji bičiuliai ir vasalai,
Tik Hagenas nejojo — paliko pilyje,
Krimhildai rūstį degantį paslėpęs širdyje.

1137 O kol sugrįžo broliai namo, į Reino kraštą,
Jis lobį paskandino, kad niekas jo nerastų,
Prie Lochheimo, kur upėj gurgėjo sūkurys.
Jau turtais šiais nesinaudos nė pats piktadarys.

1138 Kai sostinėn sugrįžo karaliai iš kelionės,
Pradėjo vėl Krimhilda prašyti jų malonės.
Su ja drauge raudojo ir damų palyda.
Ir Gizelheris būt mielai padėjęs jai tada.

1139 Įniršo trys karaliai ir Hageną vainojo.
Tąd šis, palikęs pilį, kažkur ilgai klajojo.
Paskui jam dovanojo. Vėl grįžo veidmainys.
Bet pyktis josios širdyje ruseno kaip ugnis.

1140 Anksčiau, kai Reino gelmės to lobio dar neplovė,
Prisiekė ir Tronjietis, ir trys šalies valdovai:
Kol gyvas jų bent vienas, šio lobio nevartos
Ir vietos, kur jis paslėptas, jie niekam neišduos.

1141 Jaunoji karalienė daug negandų patyrė:
Ir turtų ji neteko, ir mylimojo vyro.
Ji verkti nesiliovė — sustingo jos širdis —
Ją nuo kančių išgelbėti galėjo tik mirtis.

1142 Kaip mums sakmė byloja, po vyro pakasynų
Dar trylika ji metų viena prasikankino,
Bet Zygfrydui paliko visad ištikima.
Todėl šioj žemėje visų ji buvo gerbiama.

Dvidešimtas nutikimas

KAIP KARALIUS ATILA PASIPIRŠO KRIMHILDAI BURGUNDIJOJE

1143 Tokia diena atėjo, kai, žmonai Helchei mirus,
Pats Atila nusprendė paklausti savo vyrus,
Kaip nuotaką jam rasti... Šie svarstė neilgai.
„Krimhildai pasipirškite,— jam patarė draugai.—

1144 Jūs Helchės nebeturit, o jums žmonos juk reikia,
Todėl, nelaukęs nieko, piršlius pasiųskit veikiai
Pas tą didingą našlę, nes ji nūnai viena.
Anksčiau ji buvo Zygfrydo galingojo žmona".

1145 „Krimhilda — man ne pora. Ji meldžias savo Kristui.
Ir stabmeldys jos rankos prašyti neišdrįstų.
Jei už manęs sutiktų ji vis dėlto tekėt,
Stebuklais,— tarė Atila,— pradėčiau aš tikėt".

1146 Didikai neatlyžo: „Bet jums bandyt reikėtų.
Tikriausiai jūsų vardą jai teko jau girdėti.
Tokių, kas jus pranoktų, pasaulyje nėra.
Krimhilda būtų nuotaka, karaliau, jums gera".

1147 O Atila paklausė: „Sakykit, kas pažįsta
Ir papročius burgundų, ir pačią karalystę?"
Atsakė Riudegeris: „Tenai aš gyvenau
Ir karalaitę dar pačioj vaikystėj pažinau.

1148 Pažįstu ir jos brolius: tai Gunteris — vyriausias,
Gernotas, Gizelheris — iš trejeto jauniausias.
Jie gina savo šalį ir šlovę jos tvirtai.
Taip saugojo Burgundiją jų protėviai kadai".

1149 Bet Atila nerimo: „Sakyk, brolau, teisybę,
Ar jai nešiot karūną pritiks manoj valstybėj?
Ar ji, kaip žmonės sako, tikrai tokia graži?..“
Ir jam atsakė markgrafas: „Tikėkit, dievaži,

1150 Kitos tokios nerasit šioj žemėj jūs, karaliau,
Krimhilda net ir Helchei grožiu prilygti gali.
Valdovės kilmingesnės už ją nematė nieks:
Laimingas bus tasai, kurį mylėti ji prisieks“.

1151 Ir Atila sušuko: „Jei man tu ją išpirši,
O Riudegeri mielas, tavęs aš neužmiršiu:
Jei lovoje Krimhilda šalia manęs gulės,
Už tavo triūsą atpildo valdovas negailės.

1152 Aš duosiu tau ir svitai,— karalius dar pridūrė,—
Žirgų, drabužių, ginklų, kurių mes gausiai turim.
Tu nieko nestokosi, jei reiks ko nors daugiau,
Tik man Krimhildą pasistenk atvežti kuo veikiau“.

1153 Bet markgrafas atsakė: „Juk būtų negarbinga
Ko nors dar reikalauti iš savo šeimininko,
Kurio malonės vaisiais turtingai gyvenu.
Keliauti savo ištekliais į Vormsą ketinu“.

1154 Sujaudintas valdovas vėl markgrafą paklausė:
„Kada gi pas Krimhildą, sakyk man, iškeliausi?
Tepadeda tau dievas, jei ta graži ponia
Atneš vėl laimę į namus — sutiks man būt žmona“.

1155 Atsakė Riudegeris: „Karaliau, tuoj išjosim,
Kai tik ginklus mes gausim ir dailiai pasipuošim,
Kad nieks nesivaržytų ten žvilgsnių įkyrių...
Kelionėje mane lydės penki šimtai karių.

1156 Kai mes su palydovais nujosime į vietą,
Norėčiau, kad burgundai stebėdamies kalbėtų:
„Turbūt tasai karalius turtingas, įžymus,
Kad šitiek savo riterių jis pasiuntė pas mus“.

1157 Neimkite į širdį, jei kalba patarėjai,
Kad Zygimundo sūnų seniau jinai mylėjo.
Turbūt lig šiol, karaliau, atsimenat jūs tai,
Kaip tas senasis karvedys viešėjo čia kadai".

1158 Ir Atila sušuko: „Man nesvarbu, kad buvo
Žmona ji jauno vyčio. Kas buvo — tas pražuvo!
Krimhildai karštą meilę ir pagarbą jaučiu.
Regėt jos grožį nuostabų be galo aš geidžiu..."

1159 Jam tarė Riudegeris: „Aš viską padarysiu,
Tik savo Gotelindai tą žinią pasakysiu,
Kad siunčiat pas Krimhildą tuoj pat mane piršliu...
Praeis vos dvidešimt dienų — ir aš keliaut galiu".

1160 Į Bechlarną nuo vyro skubiai šauklys atjojo,
Ir Gotelinda veikiai jau viską sužinojo:
Jos vyras žada žmoną karaliui vėl išpiršt.
Tačiau ar Helchę gražiąją valios ji tuoj užmiršt?

1161 O kai šauklys išklojo nelauktąją naujieną,
Iš sielvarto ir skausmo pravirko markgrafienė:
Kokia bus jos valdovė, ar tokia pat švelni?
Ji Helchę vėl prisiminė ir buvo nerami.

1162 Savaitė vos prabėgo, jos vyras iškeliavo
Iš Vengrijos, kaip buvo žadėjęs ponui savo.
Karaliui liepus, Vienoj jau siuvo drabužius,
Kuriuos reikėjo pasiimt išjojant į svečius.

1163 Tuo tarpu Gotelinda ir jos duktė gražuolė
Nekantriai laukė vyro ir tėvo, kurs lig šiolei
Svečioj šaly buvojo... Ir dėl žinios tokios
Jos susirūpino nūnai: ar veikiai jis parjos?

1164 Kai markgrafas netrukus palikt ketino Vieną
Ir į namus pas žmoną užsukt tą pačią dieną,
Tuoj ant arklių sukrauti įsakė mantą jis.
O juos kelionėj saugojo sargybinių būrys.

1165 Ir markgrafas su vyčiais į Bechlarną užjojo,
Kur jis kaip šeimininkas vaišino ir globojo
Didžiulį vyrų būrį — net penketą šimtų,
O Gotelinda džiaugėsi dabar su juo kartu.

1166 Dukra taip pat ilgėjos ir laukė tėvo savo:
Kol jis namo sugrįžo, ji valandas skaičiavo,
Regėti vis geidavo ir karžygius hunus,
Šypsodamasi sveikino atjojusius ponus:

1167 „Pasveikintas būk, tėve, ir jūs, garbingi ponai!"
Ir jaunai markgrafaitei nusilenkė maloniai
Šie riteriai, kaip dera dėkojant mandagiai.
Ir Gotelinda džiaugėsi tais vyro karžygiais.

1168 Nakčia, kada jau lovoj žmona su juo gulėjo,
Ji atsargiai ir meiliai kuždėti jam pradėjo:
„Kur žada siųst valdovas? Kur josi, pasakyk?"
„Brangioji, tuoj paaiškinsiu... Tik tu pasiklausyk.

1169 Peršu jam naują žmoną,— jisai ramiai bylojo,—
Piršliauti pas Krimhildą prie Reino aš išjoju,
Nes, Helchei mirus, trokšta karalius vesti ją,
Ir valdiniai tada klausys jos Hunų šalyje".

1170 „Kad viešpats tau padėtų! — jam Gotelinda tarė.—
Beje, apie Krimhildą girdėjau aš daug gera.
Ji bus, manau, kaip Helchė garbinga ir miela,
Kai jai karūną dovanos valdovas Atila!"

1171 „Klausyk, brangioji mano,— jai markgrafas pasakė,—
Tiems karžygiams, kur joja į tolimą viešnagę,
Privalome parūpint turtingus drabužius,
Kad jie galėtų išdidžiai keliauti į svečius".

1172 „Aš prižadu, brangusis,— žmona meilingai tarė,—
Apdovanoti gausiai kiekvieną tavo karį,
Kuris tave garbingoj kelionėje lydės".
Ir jai atsakė markgrafas: „Dėkoju iš širdies".

1173 Ir nešė sunkų šilką, meistrų gražiai išaustą.
Iš jo kariams reikėjo pasiūti po apsiaustą
Ilgiausią — lig pentinų, su kailio aptaisais.
Pats Riudegeris rūpinos drabužiais jų visais.

1174 Septintą rytą auštant iš Bechlarno išjojo
Ir per Bavarų žemę Burgundijon risnojo.
Gabenos rūbų, ginklų, brangių daiktų... Beje,
Kariai plėšikų saugotis mokėjo kelyje.

1175 O dvyliktąją dieną prijojo Reino šalį.
Naujieną tą išgirdo Burgundijos karaliai.
Ir Gunteris, pakvietęs gudriausius vasalus,
Norėjo viską sužinot apie svetimšalius.

1176 Galbūt kas nors pažįsta tuos riterius nuo seno?
Jie nešulius sunkiausius arkliais atsigabeno.
Matyt, iš gero krašto atkilo tie svečiai,
Nes įsikūrė jie mieste ir laikos išdidžiai.

1177 Net patys išsirinko čia tinkamą pastogę,
Kur pailsėt galėtų maloniai ir patogiai.
Iš kur jie? Žmonės ėmė tarpusavy kuždėt.
Karalius kvietės Hageną, pradėjo klausinėt.

1178 O jam Tronjietis tarė: „Tada jums atsakysiu,
Kai iš arčiau, karaliau, tuos vyrus pamatysiu.
Bet jeigu mano akys pažint jų negalės,
Tuomet bus aišku, jog svečiai — iš tolimos šalies".

1179 Truputį pailsėjus, pakilo vyčiams ūpas:
Netrukus apsivilko naujaisiais savo rūbais,
Kur šiam garbingam žygiui pasiuvo jų meistrai,
Ir tuoj įjojo su piršliu į kiemą tie kariai.

1180 Dabar, į juos pažvelgęs, ir Hagenas prabilo:
„Nors aš mačiau tik kartą šį vyrą pas Atilą,
Bet kas jis, atsakyti visai man nesunku:
Tai Riudegeris su svita ten sėdi ant žirgų".

1181 „Ar galima tikėti,— jam Gunteris atšovė,—
Kad būtų Bechlarnietis su savo palydovais?"
Dar nebaigė karalius, o Hageno akis
Įžvelgt gebėjo, jog tikrai čia šitas karžygys.

1182 Tuoj Hagenas su vyrais sutikt išbėgo hunų,
Ir nuo žirgų nušoko penki šimtai žygūnų.
Drabužiai tvieskė auksu tų riterių puošnių.
Dar nieks nematė šioj šaly tokių pasiuntinių!

1183 „Pasveikintas tad būkit, taurusis Bechlarnieti,
Ir jūs, narsieji vyrai, pily dar neregėti!" —
Taip Hagenas prabilo į tolimus svečius,
Kurie labai apsidžiaugė išgirdę tuos žodžius.

1184 Karaliaus giminaičiai dabar arčiau priėjo,
Ir Ortvinas kalbėti į markgrafą pradėjo:
„Dar niekados nebuvo, kiek aš lig šiol menu,
Čia, Vormso pilyje, svečių už jus garbingesnių".

1185 Dėkojo Riudegeris, kaip pasiuntiniui tinka,
Ir su svita nuėjo pas krašto šeimininką.
O salėje karalius, sėdėjęs išdidžiai,
Kaip reikalavo paprotys, kai artinos svečiai,

1186 Nuo sosto tuoj pakilo, gražiai juos pasitiko,
Su juo kartu Gernotas ir kilnūs jo didikai.
Karalius savo svitai pasakė dar kažką
Ir markgrafą nusivedė paėmęs po ranka,

1187 Šalia pasisodino su pagarba didžiausia
Ir gėrimų įsakė tuojau jiems nešti gausiai.
Vynu svečius užgėrė — burgundišku, stipriu,
Kurį mokėjo pagamint nedaugelis meistrų.

1188 Gere ir Gizelheris atėjo pas karalių,
Kur Dankvartas jau buvo ir daug žymių vasalų.
Visi dėkojo hunams, kad teikės aplankyt,
Ir džiaugėsi galėdami tuos riterius matyt.

1189 O Hagenas karaliui į ausį pašnibždėjo:
„Mes markgrafui skolingi už tai, kad jis padėjo
Kadaise jūsų vyčiams... Jam būkit malonus —
Priimkit svečią karžygį, pagerbkit ir hunus".

1190 Tad Gunteris prabilo: „Išgirst iš jūsų noriu,
Kaip Atila su Helche — graži laiminga pora —
Savoj šaly gyvena, kokie jų reikalai?"
Ir jam atsakė markgrafas: „Paporinsiu mielai!"

1191 Pasiuntinys ir vyčiai kaip vienas atsistojo.
„Jei norit sužinoti,— jam markgrafas bylojo,—
Kas nauja Hunų žemėj, prašyčiau išklausyt.
Naujieną liūdną privalau pirmiausia pasakyt".

1192 „O markgrafe,— kalbėjo karalius susikrimtęs,—
Draugų neatsiklausęs, jei žinios tokios rimtos,
Tarybos nesušaukęs, tuoj išklausyt galiu:
Pasikalbėsiu su jumis — su gerbiamu šaukliu".

1193 O Riudegeris tarė: „Valdovas ir globėjas
Jums lenkiasi, karaliau, ir jūsų patarėjams.
Iš Hunų viešpatijos jis pasiuntė mane
Naujieną ponams pasakyt... O ji labai liūdna...

1194 Papasakoti liepė, kad jį užgriuvo bėdos,—
Iš sielvarto karalius tiesiog neranda vietos,—
Jo Helchę, tokią gražią, pasiglemžė mirtis.
Merginos liko be globos... Kokia jų ateitis...

1195 Nes auklėjo ir mokė ji dukteris didikų[47].
Nūnai jos lyg našlaitės be motinos paliko.
Kas jų namus sušildys, kas ranką joms paduos?
Dabar Atilą liūdesys kankins jau visados".

1196 Ir Gunteris atsakė: „Te jūsų šeimininką
Išsaugo viešpats dievas ir sveiką, ir laimingą,
Kad mūsų kraštui siunčia linkėjimų gražių...
Ir aš norėčiau atsiteist karaliui tuo pačiu".

1197 Prabilo ir Gernotas: „Aš negaliu tylėti.
Dabar gražiosios Helchės mes turime liūdėti.
Spindėjo ji dorybėm kaip ta žvaigždė šviesi".
Jam pritarė ir Hagenas, ir karžygiai visi.

1198 O markgrafas pradėjo iš naujo vėl byloti:
„Karaliau, jūs man leiskit dar kartą tarti žodį.
Manasis viešpats niekaip negal nusiramint,
Ir apie savo sielvartą jis liepė jums primint.

1199 Bet mūs valdovas žino — jo žemėj žmonės šneka,—
Krimhilda savo vyro jaunystėje neteko.
Tad Atila jus prašo: jai leiskite tekėt
Ir jo turtingosios šalies karūną užsidėt".

1200 Bet Gunteris atsakė ir mandagiai, ir oriai:
„Jums nieko nežadėsiu, kol nežinau jos norų.
Su ja pasišnekėsiu nuėjęs aplankyt
Ir tik po trejeto dienų galėsiu atsakyt".

1201 Svečiams burgundai buvo atidūs ir malonūs.
Net Riudegeris džiaugės: „Kokie čia puikūs žmonės..."
Ir Hagenui patiko visi pasiuntiniai,
Nes buvo jis su markgrafu pažįstamas seniai.

1202 Trys dienos Riudegeriui belaukiant greit praslinko.
O tuo metu karaliaus bičiuliai susirinko
Ir tarės, ką jie turi Atilai pažadėt,
Ar gali Gunterio sesuo dabar už jo tekėt.

1203 Už huno jie išleisti netrukus ją sutiko,
Bet Hagenas įtūžęs ant jų staiga suriko:
„Ar proto jūs netekot? Mums reikia būtinai
Uždraust už huno jai tekėt, nors geistų to jinai!"

1204 „Ji — mano sesė,— ėmė karalius prieštarauti,—
Ir visą savo amžių negali juk našlauti.
Jei siūlo savo ranką valdovas Atila,
Manau, jog turi pasikeist ir jos sunki dalia!"

1205 „Jei būtumėt galėjęs Atilą jūs pažinti[48],
Atmestumėt, karaliau, šitų piršlybų mintį,
Nes jeigu Hunų žemės karūną ji nešios,—
Atrėžė Hagenas tuoj pat,— neteksite valdžios!"

1206 „O Hagenai, tu klysti,— jam Gunteris atšovė.—
Na kas, jei ištekėtų jinai už šio valdovo...
Gyvensime atokiai ir vengsime vaidų".
Bet Hagenas vis tvirtino: „Turėsime bėdų!"

1207 Karalius pasikvietęs teiravosi iš karto
Gernoto, Gizelherio, ką šiuodu jam patartų.
Bet ir abudu broliai sutiko leist tekėt.
Tik nenorėjo Hagenas iš tolo to girdėt.

1208 Jaunasis Gizelheris sugėdino vasalą:
„Bet jei sutiks Krimhilda keliaut į Hunų šalį,
Padėk užmiršti skausmą, jai džiaugsmą padaryk —
Atlyginki visas skriaudas ir ją atsiprašyk.

1209 Galop turi suprasti,— jis dar toliau bylojo,—
Kodėl taip neapkenčia tavęs sesuo manoji,
Ko jos širdis liepsnoja pagieža ir pykčiu:
Nė vieno riterio žmona nematė tiek kančių".

1210 „O aš jums pasakysiu,— jam Hagenas atrėžė,—
Kad Hunų karalystėj turėsim naują priešą...
Kai ant galvos karūną Krimhilda užsidės,
Daugybė vyčių jai tarnaus ir keršyti padės".

1211 „Gali tu nebijoti,— Gernotas jam atsakė,—
Kol bus gyvi abudu, nejosim į viešnagę,
Tad mums su jais matytis tikriausiai nereikės...
Ir aš manau, visiems garbė, jei ji ten nutekės".

1212 Bet Hagenas vis kirtos: „Mums keršyt ji galėtų,
Jei Hunų viešpatijoj užimtų Helchės vietą,
Į sostą atsisėstų kartu su Atila...
Krimhildai leisti ištekėt už huno nevalia!"

1213 Atšovė Gizelheris: „Aš tau sakysiu tiesą.
Mes nesam, kaip tu nori, pikti Krimhildos priešai.
O aš labai džiaugiuosi ir laimės jai linkiu.
Už tokią šneką, Hagenai, tiesiog tave smerkiu".

1214 Ir Hagenas nutilo iš pykčio net pabalęs,
O Gunteris su broliais, Burgundijos karaliais,
Greit sutarė, jog sesei kalbom neįkyrės,
Jei už Atilos ji pati tekėti panorės.

1215 Gere ramiai prabilo: „Manau, kad aš ją veikiai
Prikalbinsiu, jog sosto atsižadėt nereikia,—
Galingas tas valdovas, turtingas, įžymus!
Ji, ištekėjusi už jo, pamirš širdies skausmus".

1216 Gere pas karalienę netrukus nuskubėjo.
Ir, priimtas maloniai, jai markgrafas kalbėjo:
„Tikiuosi, man, kaip šaukliui, jūs duosit dovanų,
Kad su gerom naujienomis pas jus aš ateinu.

1217 Primint jums brolis liepė — raudoti jau užtenka!
Stipriausias, garbingiausias karalius siūlo ranką.
O ponia, jau atjojo pas mus pasiuntiniai
Ir už Atilos ištekėt jie prašo jus nūnai".

1218 Krimhilda tyliai tarė: „Sakykit, ar pritinka
Bičiuliams taip pajuokti štai našlę nelaimingą?
Kokia galėčiau būti aš karžygiui žmona?
Ar dar galėtų antrąkart pamilti jis mane?"

1219 Ji priešinosi aitriai, klausytis nenorėjo.
Paskui abudu broliai pas seserį nuėjo,
Ilgai jie jai kalbėjo, kad baigtųsi gėla,
Jei ji sutiktų ištekėt, kaip prašo Atila.

1220 Nors jie be galo stengės, bet viskas veltui buvo,
Nes niekados Krimhilda nekels antrų vestuvių.
„Tebūna, kaip jūs norit,— lemeno jie abu,—
Tik šauklį išklausykite šiuo reikalu svarbiu".

1221 Krimhilda jiems bylojo: „Pažįstu Riudegerį.
Šį taurų, mielą žmogų ir man priimti dera.
Jei kitas būt išdrįsęs čionai atsilankyt,
Nebūčiau panorėjusi iš tolo jo matyt.

1222 Jūs markgrafą pakvieskit,— Krimhilda jiems pasakė:—
Aš noriu pakalbėti su juo akis į akį,
Rytoj iš mano lūpų jis viską sužinos".
Bet neužmiršo vis jinai tos širdgėlos senos.

1223 Taurusis Riudegeris tetroško tiktai vieno,
Kad jį priimt sutiktų kilnioji karalienė,
Ir manė, jei Krimhildą nors kartą pamatys,
Palenkti ją ir perkalbėt padės jo išmintis.

1224 Kai mišios rytmetinės pasibaigė bažnyčioj,
Šventoriun žmonės veržės, nes Riudegerio vyčiai
Jau laukė, kad priimtų Krimhilda išdidi.
Blizgėjo ryto saulėje jų rūbai išpuošti.

1225 Krimhilda nemiegojo, akių ji nesumerkė
Ir, kol išaušo rytas, liūdėjo vis ir verkė,
Lig šiolei gedulingu vilkėjo drabužiu.
Tik moterys išsipuošė belaukdamos svečių.

1226 Kai markgrafas įėjo, pakilo ji iš lėto,
Kad pasitikti svečią garbingąjį galėtų,
Pasveikino maloniai, bet ir liūdnai, deja.
Ir dvylika pasiuntinių nusilenkė prieš ją.

1227 Juos pakvietė tuoj sėstis. Ir jie arčiau priėjo.
Du markgrafai prakilnūs šalia ponios stovėjo —
Gere ir Ekevartas, jos žodžių laukdami,
Tačiau smagumai ir džiaugsmai jai buvo tolimi.

1228 Daug moterų jie matė ir daug gražių merginų.
Bet sielvartas Krimhildą lig šiolei vis kankino.
Drabužiai jos, sudrėkę nuo ašarų karčių,
Sakyte sakė markgrafui, jog būta daug kančių.

1229 Galop šauklys pakilo ir šitaip jai bylojo:
„Stovėdami kalbėsim, o ponia gerbiamoji.
Šnekėsim kaip karaliaus Atilos valdiniai,
Su kokiomis naujienomis atjojome čionai...“

1230 Krimhilda jam atsakė: „Aš trokštu išklausyti,
Ką norit, gerbiamasis, man šiandien pasakyti“.
Tačiau visi suprato iš jos akių liūdnų,
Kad jai naujienas šias girdėt visai nemalonu.

1231 Ir tarė Bechlarnietis: „Garsios šalies valdovas,
Narsus karalius hunų, mane su palydovais
Į jūsų kraštą siunčia; jus liepia aplankyt,
Žemai prieš ponią nusilenkt ir rankos paprašyt.

1232 Jums meilę ir draugystę manasis viešpats siūlo
Ir jaučia, gerbiamoji, jums pagarbą didžiulę
Kaip Helchei, kai dar buvo šioj žemėje jinai.
Dabar gyvena Atila savoj šaly liūdnai“.

1233 Tačiau Krimhilda tarė: „Ir kas gi dar bedrįsta
Man siūlyt savo ranką ir amžiną draugystę,
Mane įžeisti šitaip, nes juk našlė esu,
Kai vyro netekau brangaus — geriausio iš visų...“

1234 Pasiuntinys kalbėjo sujaudintai Krimhildai:
„Jums reikia rinktis tokį, kurį širdis pamiltų.
Jei meilė ir draugystė laiminga ir tikra,
Geresnio vaisto žemėje nuo sielvarto nėra.

1235 Galingas mano ponas, šviesus valdovas hunų,
Pavestų, karaliene, jums dvylika karūnų
Ir trisdešimt valstybių, turtingų, didelių,
Kurias klausyti privertė kadaise jis ginklu.

1236 Kai į valdovės sostą jo žemėj atsisėsit,
Kaip ir velionė Helchė, jūs prie savęs turėsit
Pavaldinių be skaičiaus, daug riterių šaunių,
Merginų patarnaujančių ir damų prakilnių.

1237 Kada jau ištekėsit, pamilsite karalių,
Su juo kartu valdysit turtingą Hunų šalį,
Kaip ją laimingai valdė ir Helchė kitados.
Ir bus Atilos karžygiai jums klusnūs visados".

1238 „Ar aš galiu tekėti,— paklausė jį Krimhilda,—
Jei tiek klastos patirta, bičiuliais nusivilta,
Tiek ašarų išlieta dėl karžygio mirties?
Verčiau nuliūdusi našlė jo amžinai gedės..."

1239 Ilgai tylėjo hunai, galiausiai jie prabilo:
„Nereikia taip kalbėti... O ponia, pas Atilą
Gyvensite laimingai. Jums nieko nestokos:
Valdovo šaunūs riteriai tarnaus be atvangos.

1240 O iš savų merginų ir Helchės palydovių
Jūs svitą išsirinksit, garbingoji valdove.
Ir karžygiai narsieji lankyti jus pradės.
Keliaukit, ponia, su mumis... Mes prašom iš širdies".

1241 Bet ji atsakė oriai: „Užteks dabar prašyti.
Ateisite dar kartą, kai vėl sulauksim ryto,
Ir iš manęs išgirsit atsakymą tada".
Todėl turėjo pasitraukt tuoj markgrafo svita.

1242 Išėjo Riudegeris, su juo ir palydovai.
Ji kvietė Gizelherį ir motiną valdovę
Ir sakės netekėti nusprendusi tvirtai,
Nes atminimą Zygfrydo ji gerbsianti šventai.

1243 Bet Gizelheris tarė: „Liūdėti tau nereikia!
Kai būsi karalienė, užmirši, sese, veikiai
Tu širdgėlą ir skausmą... Ir leisk man patikėt —
Laiminga būsi, jei už jo sutiksi ištekėt.

1244 Nuo Ronos ligi Reino nėra už jį geresnio,
Nuo Elbės ligi jūros — karaliaus galingesnio.
Kai tu pasidarysi garbinga jo žmona,
Brangioji sese, tau kentėt turės jau būt gana!"

1245 „O broli, ką tu paistai? Juk mano grožis dingo! —
Sušuko karalienė.— Nebūsiu aš laiminga,
Nes puošti vyro rūmų nebegalės jau ta,
Kuri raudoti ir kentėt per amžius pasmerkta“.

1246 Į dukterį prabilo ir karalienė Utė:
„Sunku, vaikeli mano, visad tau vienai būti.
Daryk, kaip liepia broliai, ir ašaros nudžius,
Giliai į širdį įsidėk šiuos motinos žodžius...“

1247 Krimhilda tyliai svarstė: ji puoselėjo mintį
Rūbus ir auksą vėlei, kaip ir anksčiau, dalinti
Ir meldė visagalį malonės tos seniai,
Nuo tų dienų, kai Zygfrydas užmigo amžinai.

1248 Susigriebė vėl staigiai: „Tekėti už pagonio,
O viešpatie, netinka!.. Juk aš esu krikščionė!
Ką žmonės pasakytų? Išjuoktų jie mane.
Nors karalystę atiduos — nebūsiu jo žmona!“

1249 Kilnioji karalienė kitaip nesugalvojo:
Ji visą dieną blaškės, o naktį vėl raudojo,
Iki aušros praliejo daug ašarų karčių,
Kol bokšto varpas pakvietė į katedrą mišių.

1250 O tuo metu atėjo jos broliai — trys burgundai,
Tačiau sesers Krimhildos jie niekaip nesugundė
Nei tais didžiuliais turtais, nei ta valdžios galia,
Kurią galėtų jai suteikt karalius Atila.

1251 Pasiuntiniams čia buvo jau viskas nusibodę.
Jie laukė, kad ji tartų paskiausią savo žodį,
Ir nuo širdies nuslinktų sunkumas kaip akmuo,—
Tada galėtų iškeliaut nedelsdami namo.

1252 Iš ryto Riudegeris pas Gunterį atėjo.
Jos žodį galutinį išgirsti jis norėjo.
Jam grįžt esąs jau metas, ir delst nebegalįs.
Tad, pas Krimhildą nuvestas, nusilenkė piršlys.

1253 Su pagarba paklausė prakilnią karalienę,
Ar galima tikėtis atsakymo šiandieną,
Nes Atila jo laukiąs. Ką jam pranešt reikės?
Bet ji atsakė ir dabar, jog niekad netekės,

1254 Jog antrą kartą vyro negali ji pamilti.
O markgrafas jai tarė: „Nereikia nusivilti.
Šviesioji karaliene, jūs esate graži...
Ir su kitu gyvensite laimingai, dievaži".

1255 Bet Riudegerio žodžiai ir šiuokart nepadėjo.
Ir tik tada Krimhilda truputį sušvelnėjo,
Kai jis vėliau pasakė — prie keturių akių,—
Jog išvaduos ją pagaliau iš negandų sunkių.

1256 Jai markgrafas bylojo: „Neverkit, karaliene,
Mane jūs Hunų žemėj matytumėt kas dieną.
Ir tą, kuris įžeistų, priversčiau atgailaut.
Todėl prašau... Sutikite tuoj su manim keliaut".

1257 Krimhilda pagalvojo ir liovėsi raudoti.
„Ar galite prisiekti, man šventą žodį duoti,
Kad jūs sutinkat priešams atkeršyt už mane?"
Jis jai atsakė: „Prižadu! Nebūsit jūs viena!"

1258 Ir, dešinę iškėlęs, prieš ją jis atsistojo.
Taip pat prisiekė hunai, kartu su juo atjoję,
Jog savo karalienei, kaip dera, jie tarnaus
Ir gins jos garbę visados, jei kas piktai užgaus.

1259 Paskui ištikimoji pati viena pamąstė:
„Aš, vargšė, vėl galėsiu bičiulių susirasti.
Tegu vainoja žmonės ir peikia atvirai,
Už mylimąjį Zygfrydą atkeršysiu tikrai!

1260 O Atila galingas. Kada žmona jo būsiu,
Aš karžygius galėsiu palenkt į savo pusę.
Karalius juk turtingas, ir aukso man jis duos,
Nes mano turtą Hagenas pagrobė kitados".

1261 Ji tarė: „Aš tekėčiau, bet jis gi išpažįsta
Tikėjimą tik vieną — tai savo stabmeldystę.
Tad man jį rinktis vyru tikrai neparanku..."
Jai prieštaravo markgrafas: „Su tuo nesutinku:

1262 Atilos karalystėj gyvena daug krikščionių.
Jums niekas nekliudytų, šviesioji mano ponia,
Jį mokyti jūsiškio tikėjimo tiesų.
Tokios apie tuos reikalus aš nuomonės esu".

1263 „Priimk karaliaus ranką,— ir broliai jai kalbėjo,—
Tai rūpesčius užmirši. Tu taip ilgai kentėjai".
Tačiau turėjo broliai dar ją prikalbinėt,
Kol už Atilos pagaliau sutiko ji tekėt.

1264 „Aš, vargšė karalienė,— galiausiai ji prabilo,—
Su markgrafu sutiksiu keliauti pas Atilą,
Jei ten lydės bičiuliai... Jums viską pasakiau!"
Ir ranką ištiesė ponia, nelaukusi ilgiau.

1265 Jai tarė Bechlarnietis: „Šviesioji mano ponia,
Jei karžygių tik porą jūs imat į kelionę[49],
Man leiskit jus už Reino garbingai palydėt.
Burgundų žemėje ilgiau nereikia jums liūdėt.

1266 Penki šimtai maniškių geriausių palydovų
Visur tarnaut jums trokšta — ir čia, ir ten, valdove.
Atilos viešpatijoj padėsiu jums visad:
Jei dieną šią priminsite, ateisiu aš bemat.

1267 Aš jums esu bičiulis, manęs jūs paklausykit,
Paruošt rūbus ir žirgus tarnams tuoj įsakykit.
O jei keliaus gražuolių merginų palyda,
Prie mūsų būrio prisidės daug riterių tada".

1268 O kamanų Krimhilda turėjo dar iš seno,
Iš tų laimingų metų, kai Zygfrydas gyveno.
Dabar jas gavo damos. Dar rado pilyje
Balnų, visų geriausiųjų kelionei tai. Beje,

1269 Taip pat gražių drabužių iš tų laikų dar liko,
Ir jie dabar viešnagei kaip tik puikiausiai tiko.
Kad Hunų žemėj gėda nedegintų akių,
Ieškojo damos skryniose papuošalų brangių.

1270 Penkias dienas darbavos, sukaitusios plušėjo,
Vis apdarus jos rinkos, gerai apžiūrinėjo.
Rūsius atidaryti įsakiusi tarnams,
Ji liepė duoti dovanų šauniems pasiuntiniams.

1271 O turtą nibelungų ne visą jai pagrobė,
Tad ji Atilos žemėj dalinti troško lobį.
Tačiau, tenai gabenant tiek aukso nešulių,
Turėt reikėjo ne mažiau kaip šimtą jai arklių.

1272 Bet Hagenas nugirdęs sušuko: „Nesulauksiu,
Kad man jinai atleistų, todėl ir šito aukso
Aš niekad jai neduosiu, nes puikiai suprantu,
Ką ji daryti ruošiasi tenai su šiuo turtu.

1273 Jei auksą nusivežtų Krimhilda į jų kraštą,
Papirktų mano priešus. Bet šiai didžiulei naštai
Tenai nusiboginti arklių negaus jinai.
Telieka auksas mūs šaly dabar ir amžinai!“

1274 Įsižeidė Krimhilda, kai tuos žodžius išgirdo.
Taip pat ir trys karaliai ant Hageno įširdo.
Ketino jai padėti — tušti jų pažadai!
Šypsodamasis markgrafas pasakė jai tvirtai:

1275 „O ponia, dėl šio aukso jums sielotis neverta,—
Prisiekiu, patikėkit,— žinau, pamils iš karto
Jus Atila galingas. Jums nieko nestokos —
Jo iždo neišsemsite lig amžiaus pabaigos“.

1276 „Kilnusis Riudegeri,— Krimhilda jam bylojo,—
Turėti tokį lobį dar niekas nesvajojo.
Bet iš manęs pagrobė jį Hagenas, deja“.
Gernotas, Gunterio pily pamatęs verkiant ją,

1277 Karališkosiom rankom tuoj rūsį atrakino
Ir tūkstančius jai markių auksinių sugrąžino.
Apdovanoti auksu norėjo ji hunus.
Apsidžiaugė ir Gunteris, kad brolis toks dosnus.

1278 Bet Riudegeris tarė: „Jei nibelungų lobį
Grąžintų mano poniai net visą, kur pagrobė,
Krimhilda nesiteiktų jo nė pirštu paliest.
Ir man neduokit dovanų, kai josiu iš pilies.

1279 Į rūsį vėl suneškit, nes nieko man nereikia.
Mes turim jų ik valiai... Namo keliausim veikiai.
Todėl nereikalinga ta jūsų dovana.
Ir aukso mes neimsime: mums savojo gana!“

1280 Bet vis dėlto merginos, tarnaujančios Krimhildai,
Geriausio aukso skrynių jai dvylika pripildė,
Taip pat jos neužmiršo papuošalų brangių
Pasidabinti moterims, kai sėsis ant žirgų.

1281 Ponia už neteisybę ant Hageno įpyko,
O tūkstantį auksinių, kurie jai buvo likę,
Aukojo tiems, kas melsis už Zygfrydą danguj,
Ir tai patiko markgrafui. Nurimusi paskui

1282 Krimhilda jau paklausė: „Kas trokšta man tarnauti
Ir Hunų karalystėn netrukus iškeliauti?
Kas rūbų ir ristūnų turėti panorės,
Už mano auksą nusipirkt jų visados galės“.

1283 Kilnusis Ekevartas jai tarė: „Mano ponia,
Lig šios dienos patyriau iš jūsų daug malonių.
Todėl aš ten keliausiu, kur jūsų bus namai.
Tarnausiu jums iki mirties visad ištikimai.

1284 Penki šimtai narsuolių išjos į Hunų šalį,
O ponia gerbiamoji, jie bus ten jūsų valioj.
Mes santaikoj gyvensim kartu iki mirties“.
Dabar Krimhilda džiaugėsi — dėkojo iš širdies.

1285 Išjot atėjo metas. Žirgai jau trypė kiemą.
Krimhildos artimieji graudingai verkti ėmė.
Ir motina nuliūdo su moterų svita,
Kad atsisveikino duktė — negrįš jau niekada!

1286 O iš gražių merginų, kaip pridera valdovei,
Krimhilda išsirinko net šimtą palydovių,
Ir ašaros pasruvo joms iš šviesių akių,
Bet laimę susirado jos tarp hunų karžygių.

1287 Gernotas, Gizelheris ir artimi bičiuliai
Krimhildą palydėti netrukus pasisiūlė
Su tūkstančiu vaikinų, garbingų ir narsių,
Kad ją kelionėj saugotų nuo negandų visų.

1288 Ir Ortvinui Meciečiui, ir Rumoltui, virėjui,
Gere, kilniajam ponui, nakvynė jos rūpėjo.
Tad jie iki Dunojaus negavo pailsėt.
O Gunteris tesiteikė lig vartų palydėt.

1289 Ir pasiuntė iš anksto šauklius į Hunų šalį,
Jiems Riudegeris liepė pradžiuginti karalių:
Atilos viešpatijon turėjo nuskubėt
Ir pasakyt, kad nuotaką pasisekė laimėt.

Dvidešimt pirmas nutikimas

KAIP KRIMHILDA KELIAVO PAS HUNUS

1290 Tegu šaukliai keliauja... Kalbėsim, kas nutiko,
Kai prakilni Krimhilda Burgundiją paliko,
O du jos narsūs broliai dar daugelį dienų
Lydėjo ją kelionėje, su jais — būrys tarnų.

1291 Ir tik tada, kai buvo lig Pferingo nujoję
Ir prieš save išvydo banguojantį Dunojų,
Kad sesė leistų grįžti, maldavo jie ilgai:
Juk būna ašarų apsčiai, kai skiriasi draugai.

1292 Jaunasis Gizelheris jai tuo metu bylojo:
„Jei slėgs vargai, nelaimės, o sese mylimoji,
Jei būsiu reikalingas, tu nieko nebelauk.
Atjosiu tau pagelbėti, tiktai mane pašauk".

1293 Ji brolius išbučiavo. Ir greitai atitolo
Nuo Riudegerio vyčių Burgundijos narsuoliai.
O daug puošnių merginų čia likosi. Beje,
Jų buvo šimtas keturios, kurios dabar su ja

1294 Į Hunų karalystę linksmai toliau keliavo,
O bechlarniečių vyčiai greta raiti šuoliavo,
Visi skydus turėjo ir saugojo damas.
Burgundai grįžo tuo metu į Gunterio žemes.

1295 Ir ten, kur į Dunojų srautingai teka Inas,
Kur stovi daugel metų prie upės vienuolynas,
Ponia bavarų miestą prijojo su svita.
Ir tuoj žinia apie svečius čia buvo paskleista.

1296 O Pasau vyskupijos ir miesto šeimininkas —
Tai Pilgrimas garsusis, turtingas ir galingas,—
Krimhildos pasitikti išsiruošė nūnai,
Ir nulydėjo vyskupą miestiečiai ir tarnai.

1297 Apsidžiaugė didžiūnai, tokių svečių sulaukę,—
Čia buvo daug Krimhildos merginų šviesiaplaukių,
O riteriai kilmingi vis žvilgčiojo į jas
Ir rūpinosi, kur reikės apnakvinti viešnias.

1298 Kai su viešnia į Pasau pats Pilgrimas atjojo,
Kad ji — jo dukterėčia, greit žmonės sužinojo —
Naujieną tą po miestą tuoj paskleidė šaukliai.
Krimhildą puikiai priėmė turtingi jo pirkliai.

1299 O vyskupas ją prašė ilgiau pasisvečiuoti.
Bet Ekevartas tarė: „Negalima gaišuoti.
Atleiskite... Mums reikia nujoti dar toli,
Nes mūsų laukia jau seniai tęn, Bechlarno pily".

1300 Gražioji Gotelinda ir jos dukra vis puošės:
Priimti karalienę nūnai abidvi ruošės.
Juk markgrafas gebėjo iš anksto jas įspėt.
Todėl, ją norint pasitikt, reikėjo paskubėt

1301 Ir su narsuoliais vyčiais nukakt lig Enso upės.
Paliepus Gotelindai, visiems pakilo ūpas.
Jau gatvėmis skubėjo nerimstanti minia:
Geidavo žmonės pamatyt, kokia ta jų viešnia.

1302 O tuo metu Krimhilda prijojo Eferdingą.
Visiems Bavarų žemėj keliauti pavojinga,
Nes čia knibždėte knibžda plėšikų ir vagių,
Bet jos nedrįso persekiot, nes pulkas karžygių —

1303 Net tūkstantis drąsuolių Krimhildai čia tarnavo.
Su jais pats Riudegeris ramiausiai sau keliavo.
Skubėjo pasitikti jų markgrafo žmona.
Todėl kilniųjų riterių čia buvo jau gana!

1304 Už Trauno ėmė brėkšti. Kur gauti jiems nakvynę?
Ir štai prie Enso upės daugybę palapinių
Svečiai lankoj galėjo iš tolo jau matyt.
Jas buvo liepęs markgrafas dar vakar pastatyt.

1305 Iš savo palapinės išėjus markgrafienė
Su vyčiais ten skubėjo, kur buvo karalienė.
Prie jų žirgų varpeliai dindėjo pratisai.
Ir džiaugės tuo sutikimu net markgrafas patsai.

1306 Abipus kelio jojo daug riterių, didikų,
Kurie su Gotelinda tą viešnią pasitiko,
Ir savo ginklų šlove žavėjo jie ponias,
Net ir Krimhilda teikėsi žiūrėti žaidynes.

1307 Kai prie burgundžių svitos tie riteriai artėjo,
Aukščiau jų ietys skrido ir lūždamos traškėjo.
Garbingai pasirodyt norėjo karžygiai,
Kad juos pagirtų moterys ir plotų jiems smagiai.

1308 Paskui visi pritilo, kai sveikino viens kitą.
Bet vėl balsai ir šūksniai visoj aikštėj pasklido,
Kai Gotelinda ėjo Krimhildos pasitikt.
Kiekvienas šiandien stengėsi čia moterims įtikt.

1309 Ir markgrafas nujojo pas savo mielą žmoną,
Gražioji Gotelinda jį priėmė maloniai,
Nes grįžtančio nuo Reino jo laukė jau seniai.
Dabar užmiršo rūpesčius ir džiaugėsi jinai.

1310 Paprašė jis nuo žirgo nulipti ją į lanką.
Ir jos damas taipogi, o joms pagelbėt ranką
Nelaukdamas tuoj siūlė kiekvienas karžygys,—
Užteko šiandien pareigų visiems čia per akis.

1311 Pamačiusi, jog pievoj jau laukia markgrafienė
Su savo palydovėm, tuoj liepė karalienė
Sustoti, ir ristūną sulaikė ji tuoj pat.
Nuo žirgo šaunūs riteriai nukėlė ją bemat.

1312 Dabar pas Gotelindą ją Pilgrimas lydėjo
(Kilnusis Ekevartas iš kito šono ėjo).
Nuo kelio traukės žmonės, greit skyrėsi minia.
Ir markgrafienės pabučiuot tuoj lenkėsi viešnia.

1313 Jai tarė Gotelinda: „Kokia esu laiminga!
Kad jus matau mūs žemėj, be galo aš dėkinga.
Nesu lig šiol sulaukus tokios dar valandos.
Didesnio džiaugsmo aš nesu patyrus niekados!..“

1314 Atsakė jai Krimhilda: „Tesaugo dievas jūsų
Ramybę ir sveikatą... O kol gyva dar būsiu,
Aš jums linkėsiu laimės ir Botlungo sūnus“.
Jos nejautė, kokia bėda ateis į jų namus!

1315 Taip pat gražių merginų būrys čia susitiko.
Joms buvo pasirengę padėt jauni didikai.
Paskui prakilnios damos susėdo ant vejos,
Šnekėjosi belaukdamos, kada iš čia išjos.

1316 Viešnioms atnešti vyno tuoj paliepė didžiūnai.
Kai saulė ėmė kaitint, jos sėdos ant ristūnų
Ir, vyčių palydėtos, nujojo greit tenai,
Kur palapinės įrengtos joms buvo neseniai.

1317 Paskui ilgai miegojo — iki vėlyvo ryto,
O Bechlarne tuo tarpu jau buvo numatyta,
Kaip reik svečius priimti garbingus, prakilnius,
Todėl skraidino markgrafas visus pilies tarnus.

1318 Tad jie nekantriai laukė atjojant svetimšalių.
Svečiai regėjo langus, atvertus ligi galo.
Tuojau juos pasitiko paslaugūs valdiniai —
Sutvarkę buvo kambarius jiems pailsėt čionai.

1319 Su savo palydovėm gražioji markgrafaitė
Pasveikint karalienės čia teikėsi išeiti,
Kur motina jau buvo ir kilnūs jų svečiai.
Taip pat Krimhildos merginas sutiko jos gražiai.

1320 Už rankų susiėmę, kaip riteriams derėjo,
Visi į dvaro rūmus netrukus jie suėjo,
Paskui susėdo menėj prie atvirų langų.
Dunojus plaukė slėnyje... Čia buvo taip smagu...

1321 O ką jie tąsyk veikė, neteko man girdėti.
Žinau — Krimhildos vyrai pradėjo net murmėti,
Jog laikas jiems išjoti atėjęs pagaliau.
Iš Bechlarno daug riterių lydėjo juos toliau.

1322 Ir markgrafui Krimhilda už viską padėkojo,
Apyrankių auksinių jo dukrai dovanojo
Ji dvylika gražiausių ir drabužius, beje,
Kuriais ji būt vilkėjusi Atilos šalyje.

1323 Nors lobiais nibelungų jau negalėjo girtis,
Bet ir nūnai Krimhilda patraukt gebėjo širdis
Tais trupiniais, kas liko dar iš anų dienų.
Tad neužmiršo ji dabar ir markgrafo tarnų.

1324 Dėkodama Krimhildai, sumanė markgrafienė
Svečius iš Reino krašto, dvariškį jos kiekvieną
Apdovanot drabužiais ir deimantais brangiais,
Kad nesiskirtų niekada savoj šaly su jais.

1325 O kai viešnia po vaišių jau rengės iškeliauti,
Gražioji Gotelinda taip ėmė meilikauti
Čionai Atilos žmonai, jog ši dabar tvirtai
Jos dukrą glaudė prie širdies, bučiuodama karštai.

1326 „Valdove gerbiamoji,— dukra jai tyliai tarė,—
Jei teiksitės priimti mane į savo dvarą,
Keliaut į Hunų šalį ir tėvas tuoj išleis..."
Krimhilda džiaugės nuoširdžiai tais žodžiais jos kukliais.

1327 Dar kartą markgrafienę ir dukrą ji apglėbė.
Galiausiai karalienė visiems išjoti liepė.
Prie vartų pabalnoti nerimo jų žirgai.
Merginos atsisveikino, mosavo dar ilgai.

1328 Nuo tos dienos jau niekas nebuvo toks laimingas.
Vėliau pro Melką jojo, kur laukė šeimininkas
Ir iš auksinių indų vaišino juos vynu,
Ir jiems linkėjo kelyje jisai gerų dienų.

1329 Tai Astoldas. Jis viską žinojo kaip iš rašto:
Kuriais keliais greičiausiai pasiekti Austrų kraštą,
Kaip Mauterną prijoti Dunojaus žemupy...
Krimhildą traukė vis tolyn kelionė nuostabi.

1330 Bet vyskupui, jos dėdei, čia skirtis jau reikėjo[50].
Tad savo dukterėčiai jis draugiškai šnekėjo,
Kad būtų ji kaip Helchė ten, Hunų šalyje,
Ir ją netrukus ėmė gerbt visa viešpatija.

1331 Kai Treizeną srautingą tas jos būrys prijojo,
Tuoj Riudegerio vyčiai pakrantėje sustojo,
Nes per laukus artėjo jau hunų palyda.
Ir taip ji buvo šiam krašte garbingai priimta!

1332 Aukšta pilis Atilos kadaise čia stovėjo.
Tvirtovė ta nuo seno visoj šaly garsėjo,
Nes čia gyveno Helchė, valdovė jos šviesi.
Tą vietą Treizenmaueriu vadino jie visi.

1333 O dosnumu Krimhilda, man regis, jai prilygo,
Nes niekad neatstūmė nei vargšo, nei didiko.
Tad veikiai ją pamilo Atilos valdiniai.
Ir ji, užmiršusi kančias, vėl džiaugėsi nūnai.

1334 Toli skambėjo garsas apie valdovo galią.
Jo pilyje gyveno daug riterių, vasalų.
Visus vienodai gerbė tas hunų karvedys —
Ar Kristų garbino kuris, ar buvo stabmeldys.

1335 Atilos viešpatiją plačiai minėjo žmonės:
Čia taikiai sugyveno krikščionys ir pagonys;
Jie visko gavo gausiai — karaliui jų vis tiek:
Jei dievą pats išsirinkai — jį garbink ir tikėk.

Dvidešimt antras nutikimas

KAIP ATILA SU KRIMHILDA IŠKĖLĖ VESTUVES

1336 Iki ketvirto ryto, kol čia Krimhilda buvo,
Dundėjimas ir triukšmas nė karto nenuščiuvo.
Į dangų rūko dulkės, lyg būtų čia gaisrai:
Prie Austrų Treizenmauerio jau rinkosi kariai.

1337 Kai Atila iš savo dvariškių sužinojo,
Jog su svita Krimhilda jo žemėj apsistojo,
Užmiršo seną skausmą, nurimo greit visai,
Sutikti savo nuotaką norėjo ir jisai.

1338 Kariai, kurie dabartės su Atila skubėjo,
Šioj šventiškoj kelionėj visom kalbom šnekėjo.
Lydėdami karalių, čia traukė išdidžiai
Savos valdovės sveikinti krikščionys, stabmeldžiai.

1339 Iš Graikijos ir Rusios kariai, didikai jojo.
Eikliais žirgais šuoliavo visų kraštų herojai —
Ir lenkai, ir valachai, ir daug kitų svečių.
Jie laikėsi keliaudami savųjų papročių.

1340 Kaip šauniai kijeviečių žirgai per stepę bėgo!
O iš lankų čia šaudė laukiniai pečenegai,
Kurie kiekvieną paukštį, skrajojantį ore,
Galėdavo kirste nukirst iš kilpinio strėle.

1341 Į Tulną Austrų žemėj atjojo daug drąsuolių.
Jų papročių nebuvo pažinus ji lig šiolei.
Ir sveikino valdovę jie pirmąkart čionai,
Paskui dėl jos kaltės akis užmerkė amžinai.

1342 Kaip įprasta šioj žemėj, pirmiausia pas valdovę
Nukako artimieji Atilos palydovai:
Dvi dešimtys karalių, turtingų ir šaunių,
Ją troško šiandien pamatyt tarp damų prakilnių.

1343 Tuoj Ramungas, valakų didžiūnas, nuskubėjo,
Septynetą šimtinių jis raitelių turėjo.
Jie skrido prie Krimhildos kaip stepėmis arai,
Su jais karalius Gibichas ir šaunūs jo kariai.

1344 Ir Hornbogė nuo būrio netrukus atsiskyrė,
O tūkstantis jo vyčių, narsių, galingų vyrų,
Tuoj leidos pas Krimhildą per lygumą stačiai
Ir šaukė garsiai, nes tokie čia buvo papročiai.

1345 Ir Havartas puikavos, iš Danijos atjojęs.
Ir Iringas atkilo prie plačiojo Dunojaus
Su Irnfridu, herojum Tiuringijos kraštų,—
Juos atlydėjo karžygių čia dvylika šimtų.

1346 Krimhilda greit išvydo atjojant ant ristūno
Ir Blėdelį, tą hunų išdidų karaliūną.
Tris tūkstančius narsuolių atsivedė jis čia,
Karališkai spindėdamas, artėjo greit risčia.

1347 Ir Atila čia buvo, valstybės šeimininkas,
Ir Dytrichas Bernietis, vasalas jo galingas[51],
Su savo palydovais, ištikimais draugais.
Krimhilda neatsidžiaugė, širdis jai ėmė kaist.

1348 Ir tarė Riudegeris: „Jūs matot, mano ponia,
Atilą ir jo vyrus. Priimkit juos maloniai.
Tik tuos, kur pristatysiu, bučiuokite pati.
Karaliaus vyčiai ne visi to bučinio verti“.

1349 Ir, markgrafui paliepus, nuo žirgo ją nukėlė.
O Atila, nušokęs tą pačią valandėlę,
Jau tiesiai prie Krimhildos skubėjo su svita:
Iš džiaugsmo karvedžio veidai užsiplieskė tada.

1350 Galiausiai ir karalius Krimhildą pasitiko.
Jos rūbų valktį nešė įžymūs du didikai.
Kai Atila sustojo per žingsnį atokiau,
Ji pabučiavo karvedį, nelaukusi ilgiau.

1351 O šilkas nuo auksinių plaukų žemyn nuslinko,
Skruostai paraudo švelniai. Girdėjosi aplinkui
Žmonių balsai: „Net Helchei prilygtų ji grožiu".
Tačiau jau laukė Blėdelis, pirmasis iš svečių.

1352 Ir jį bučiuot reikėjo, ir Gibichą karalių,
Ir Dytrichą Bernietį, galingąjį vasalą,—
Net dvylika valdovų, Atilai artimų.
Kitus pasveikino jinai galvos palenkimu.

1353 Kai Atila nušvitęs su nuotaka stovėjo,
Kaip įprasta, jaunimas tuoj žaidynes pradėjo.
Čia rungėsi krikščionys ir stabmeldžiai drauge.
Visi norėjo pagarsėt šiame garbės lauke.

1354 Štai Dytricho narsuolių paleistos ietys skrido
Aukštai virš vyčių skydų. Suskeldėjusios krito
Paskui ant plyno lauko. O vokiečių kariai
Daug skydų pervėrė tenai, kovodami vikriai.

1355 Tratėjo zvimbė ietys. Atilos kariauninkai
Su tais svečiais čia rungės ir narsiai, ir garbingai,
Kol jis ir karalienė įsakė pagaliau
Visiems jiems eiti poilsio ir nebežaist toliau.

1356 Jis vedėsi Krimhildą į puošnią palapinę.
O laukas lyg prisėtas čia buvo pavėsinių,
Kurios priglaust turėjo išvargusias damas.
Tenai lydėjo riteriai Krimhildos merginas.

1357 Valdovės palapinėj žėrėjo aukštas sostas,
Turtingai siuvinėtas, brangiais kilimais puoštas,—
Įrengt jį buvo liepęs pats markgrafas meistrams.
Patiko sostas šis nūnai Atilai ir kariams.

1358 Ką Atila kalbėjo, lig šiol nesužinojau.
Krimhildos baltą ranką jis laikė dešiniojoj,
Iš meilės lyg apsvaigęs jis buvo tuo metu,
Bet dar neleido markgrafas ilsėtis jiems kartu.

1359 Paskui, kai jau žaidynės pasibaigė džiaugsmingai
Ir iš aikštės išjojo svečiai ir šeimininkai,
Visur įsigalėjo ramybė ir tyla.
Nuėjo žmonės pailsėt, kaip liepė Atila.

1360 Ir riteriai sumigo vos vakarui atėjus.
Pakilo jie tik rytą, jau saulei patekėjus.
Tuoj ant žirgų susėdo prakilnūs karžygiai,
Atilos garbei rungėsi vėl drąsiai ir smagiai.

1361 Karalius liepė hunams apginti savo šlovę.
Paskui iš Tulno Vienon išsiruošė valdovai.
Jų pasitikt atėjo daug moterų gražių,
Jos laukė atkeliaujančios Krimhildos ir svečių.

1362 Jie rado, ko ieškojo. Tai buvo linksmos dienos:
Tuo bruzdesiu gėrėjos čia riteris kiekvienas.
O didikus tuoj kvietė užeiti į namus.
Puikias iškėlė vestuves valdovas įžymus.

1363 Bet Viena negalėjo priimti tokio būrio,
Tad Riudegerio žmonės už miesto įsikūrė,
Kur greitai atsirado jiems tinkama vieta.
Krimhilda buvo riterių per dieną apsupta.

1364 Ir Dytrichas Bernietis, ir daug kitų didikų
Prie savo karalienės šį kartą pasiliko,
Visur jai patarnavo prakilnūs karžygiai,
Nenuobodžiavo užmiesty ir markgrafo draugai.

1365 Kai tuokėsi karalius Sekminių rytą Vienoj,
Daug karžygių garbingų regėjo ji tą dieną.
Net Zygfrydas, pirmasis jos vyras, kiek menu,
Nelaikė niekad rūmuose tiek vyčių ir tarnų.

1366 Jiems dovanų brangiausių valdovė negailėjo.
Ir daugelis, jų gavę, dabar šnibždėt pradėjo:
„Mes manėm, kad Krimhilda — beturtė iš namų,
Bet matome — ji stebina didžiausiu dosnumu..."

1367 Visi vilkėjo rūbais, naujais ir iškilmingais.
Kas geresnių būt troškęs, tas būtų neprotingas.
Dar nieks tokių linksmybių nematė niekada:
Net septyniolika dienų užtruko ši puota.

1368 Ir Nyderlandų žemėj — ten, Zygfrydo gimtinėj,
Kur niekad neišseko jo turtai begaliniai,
Krimhilda neturėjo tiek vyčių — aš tikiu,—
Kiek buvo jos vestuvėse Atilos karžygių.

1369 Nei praeity, nei šiandien jau nieks nebedalija
Tokių brangių apsiaustų kaip Hunų viešpatijoj:
Krimhildos garbei buvo karalius toks dosnus,
Jog liepė jais apdovanot svečius ir jų tarnus.

1370 Savi ir svetimšaliai tik viena tegalvojo:
Kaip visa, ką turėjo, kitiems išdovanojus.
Ir švaistė lobį saujom — nepaisė, kas čia bus,—
Tokie galėjo atiduot paskutinius rūbus.

1371 Prisiminė Krimhilda, kaip laimės dienos ėjo
Su Zygfrydu prie Reino, ir būtų jai riedėję
Vis ašaros gailingos, bet slėpė jas jinai,
Nes ją karalius Atila išaukštino čionai.

1372 Neverta ir kalbėti, ką čia kiti dalijo,
Nes Dytrichas pranoko visus šioj viešpatijoj:
Išskirstė tai, ką davė jam Botlungo sūnus.
Ir markgrafas iš Bechlarno dar buvo toks dosnus.

1373 Štai Blėdelis, kurs vežės iš Vengrijos daug skrynių
Su sidabru ir auksu, čia viską išdalino.
Ir džiaugėsi be galo narsieji jo kariai,
Kad jie Atilos žemėje gyvent galės gerai.

1374 Daug turtų šitoj žemėj ir špilmanams supylė —
Tai Verbeliui šauniajam ir Svėmeliui jaunyliui —
Po tūkstantį auksinių karalius Atila,
Nes karūnuota jo žmona sėdėjo jau šalia.

1375 Dabar visiems reikėjo pasiekti Hunų šalį.
Valdovą ir valdovę pagerbdami, vasalai
Vis rungės, kol karalius įsakė pagaliau
Jiems rytą aštuonioliktą iš Vienos iškeliaut.

1376 Į Heimburgą atjoję, nakvot jie pasiliko.
O kiek karių čia buvo! Jų skaičium neprilygo
Jokios šalies karalius... Lyg žvaigždės danguje
Švitėjo dailios moterys Atilos šalyje.

1377 Galop, kai Meizenburgą pasiekė kitą rytą,
Ten upėje prie kranto jie daug laivų išvydo.
Į juos sulipo žmonės, subėgo jų žirgai.
Ilsėjosi čia moterys, keliavusios ilgai.

1378 Laivus Atilos vyrai gerai statyt mokėjo.
Nei audros, nei verpetai sugriaut jų negalėjo.
Ir gražios palapinės plazdėjo ant visų,
Čia jie galėjo vaikščioti lyg paupiu sausu.

1379 Šauklius į savo pilį tuoj pasiuntė karalius,
Kur moterys ir vyrai jau džiūgavo be galo!
Apsidžiaugė ir Helchės merginų palyda,
Kad bus gyventi vėl smagu, kaip buvo kažkada.

1380 Kai Helchės nebeliko, jas liūdesys kankino.
Krimhildą pasitiko tasai būrys merginų:
Septynias karalaites ji rado šioj pily,
Ir Hunų viešpatijoje garsėjo jos toli.

1381 O Helchės seserėčią Heratą, jų globėją,
Dabar kaip šeimininkę čionai visi mylėjo.
Ši Nentvino, karaliaus, vienturtė išdidi
Tekėt už Dytricho narsaus jau rengėsi pati.

1382 Ji džiaugės, kad atkilo svečiai į Hunų šalį.
Ir dovanų vėl gavo dvariškiai ir vasalai.
O kas jums apsakytų, kaip jautės Atila?
Jis džiaugės, kad nauja žmona bus visados šalia.

1383 Paskui, kai jis nuo kranto su ja į pilį jojo,
Jai moteris pristatė, kurių vardus žinojo.
Ir lenkės karalienei Krimhildai kiekviena,
Nes vietoj Helchės ji nūnai dabinsis karūna.

1384 Tarnauti karalienei ir hunai pageidavo,
Ji niekam nešykštėjo dabar gėrybių savo:
Apdovanojo gausiai daugybę jų karių
Drabužiais, auksu, deimantais, taip pat ir sidabru.

1385 Netrukus ji įgijo valstybėj tokią galią,
Kad jos be žodžių klausė didikai ir vasalai.
Net Helchė neturėjo tokios valdžios čionai —
Krimhildą gerbė lig mirties visi jos valdiniai.

1386 Visoj Atilos žemėj greit liūdesys išnyko.
Valdovas ir valdovė čia taip visus sutiko,
Jog džiaugsmą rast galėjo kiekvienas jų pily,
Todėl netrūko ir svečių laimingoje šaly.

Dvidešimt trečias nutikimas

KAIP KRIMHILDA PASIEKĖ, KAD JOS BROLIAI BŪTŲ PAKVIESTI Į ŠVENTĘ

1387 Garbingai jie gyveno, dalijos laime dviese
Lig septintųjų metų — sakau jums gryną tiesą,—
O tuo laiku čia gimė jiems mylimas sūnus:
Atilą tai pradžiugino ir valdinius hunus.

1388 Krimhilda iš karaliaus sulaukė tos malonės,
Kad krikštyt jį galėjo, kaip ir visi krikščionys.
Berniuką pavadino jie Ortlibo vardu.
Ir džiūgavo visa šalis su jo tėvais kartu.

1389 Visus kadaise Helchė dorybėmis žavėjo.
Ir ja dabar pasekti Krimhilda panorėjo.
Tad ją Herata mokė, kaip elgtis reik dvare[52],
Nors liejo ašaras pati, kad Helchės nebėra.

1390 Kilnioji karalienė rieškučiom žarstė auksą.
Savi ir svetimšaliai žinojo nesulauksią
Dosnumo tokio niekur kaip Hunų šalyje,
Ir metų trylika šlovė visur lydėjo ją.

1391 Krimhilda jautė: niekas jai priešintis nedrįstų,
Kaip kartais atsitinka kaimynų karalystėj,
Nes dvylika karalių tarnavo išdidžių,—
Bet nepamiršo, kad anksčiau patyrė daug kančių,

1392 Kad Nibelungų žemėj jinai žėrėjo šlove,
Bet Hagenas išplėšė jos laimę ir gerovę,
Kai Zygfrydą nukovė. Galvojo ir toliau,
Kaip piktadariui už skriaudas atkeršyt pagaliau.

1393 „Tai būtų, jei pavyktų jį čia atsivilioti..."
Ir Gizelherį ėmė ji naktimis sapnuoti:
Bučiavo, glamonėjo ir glaudė prie širdies.
Bet neišvengė karžygys svečioj šaly mirties.

1394 Šėtonas keršto mintį į ausį jai kuždėjo.
Tad Gunterio draugystės jinai išsižadėjo,
Nors brolį pabučiavo dar, rodos, neseniai,
Bet ėmė blukt nuo ašarų jos rūbų mezginiai.

1395 Krimhilda vėl kankinos ir naktimis nemigo,
Ant Hageno klastūno ir Gunterio vis pyko,
Kad privertė ją, vargšę, už stabmeldžio tekėt.
Todėl pagieža širdyje pradėjo vėl rusėt.

1396 Apie didžiulį kerštą ji vis dažniau svajojo.
Galvojo: „Aš turtinga. Dabar prie savo kojų
Pačius pikčiausius priešus priversiu atsiklaupt.
Tad atpildo ir Hagenui nereiks ilgai belaukt.

1397 Bičiulių aš gedauju iš savo gimto krašto.
Bet jeigu mano priešus kas nors čionai atvestų,
Už savo brangų vyrą atlyginčiau mirtim".
Ir laukė keršto valandos ji su pikta mintim.

1398 Visi karaliaus žmonės ją gerbė ir mylėjo.
Kilnusis Ekevartas jos iždą prižiūrėjo.
Jis rado daug bičiulių, Krimhildai palankių.
O kas jai drįstų prieštaraut, nebuvo čia tokių.

1399 Tad ji dažnai galvojo: „Prašysiu aš karalių
Pakviesti mano brolius čionai, į Hunų šalį,
Manau — sutiks, nes žmonai jis geras ir meilus..."
Ir kas galėjo numanyt klastingus jos tikslus!

1400 Štai naktį, kai Krimhilda su Atila gulėjo,
O jis gražuolę žmoną mylavo, glamonėjo
Ir prie krūtinės glaudė ją vyriška ranka,
Ji priešus iš Burgundijos prisiminė staiga

1401 Ir ėmė suokt karaliui: „O vyre ir valdove,
Norėčiau jus prašyti suteikt man didžią šlovę,
Jei aš verta tos laimės... Žadėkit man tatai —
Pakvieskit mano gimines, jei mylit juos karštai".

1402 Atsakė jai karalius, nepratęs veidmainiauti:
„Jei norit, paprašysiu čionai juos atkeliauti.
Įrodyt, o brangioji, aš trokštu jums tuojau,
Kad pats geriausių giminių per jus įsigijau".

1403 Tada Krimhilda tarė: „Jūs žinot, mano broliai
Išdidūs, užsidarę. Kaip gaila, kad lig šiolei
Manęs dar neaplankė nė karto jie čionai.
Net atskalūne jau mane vadina valdiniai".

1404 Ir Atila sušuko: „Brangioji karaliene,
Visus, kurių jūs laukiat, pakviesčiau net šiandieną,
Jei jų neatbaidytų kelionė tolima!"
O jos širdis apsidžiaugė iš keršto degdama.

1405 Bet ji toliau kalbėjo: „Jei darote malonę,
Tuojau šaukliams paliepkit jūs leistis į kelionę
Link Vormso ir pakviesti į šventę bičiulius —
Tris brolius iš Burgundijos, draugus ir vasalus".

1406 Jai Atila atsakė: „Nereikia jums iš naujo
Šio prašymo kartoti, ir aš juk pageidauju
Su svainiais susitikti. Jų niekad nemačiau.
O juos norėčiau čia regėt už jus gal ne mažiau".

1407 Paskui jis dar bylojo: „Aš prižadu, ir jūsų
Troškimas išsipildys, nes aš šaukliais pasiųsiu
Smuikuotojus prie Reino nedelsdamas, rytoj!"
Ir liepė špilmanams abiem pas jį ateiti tuoj.

1408 Tad jie, ilgai nelaukę, atėjo pas karalių:
Abu pasižadėjo išpildyt pono valią,
Kai Atila įsakė Burgundijon išjot,
Paliepęs brangius drabužius abiem padovanot.

1409 Ir dvidešimt dvariškių su jais keliauti ruošės.
Kiekvienas savo rūbais jau buvo pasipuošęs:
Reikės į šventę kviesti burgundų karalius!
Dar ir Krimhilda priėmė vėliau abu šauklius.

1410 „Gerai įsidėmėkit,— kalbėjo jiems valdovas,—
Linkiu aš giminaičiams daug laimės ir gerovės.
Sakykit, kad aš noriu sulaukti jų greičiau.
Lig šiolei mielesnių svečių aš niekad nemačiau.

1411 Ir jeigu mano svainiai priimtų tą malonę,
Prašykite nedelsiant juos leistis į kelionę,
Kad vasarą į šventę atkiltų jie laiku.
Krimhildos brolius pamatyt man būt labai smagu".

1412 „Bet mes žinoti turim,— jį Svėmelis paklausė,—
Kada svečių sulaukti jums būtų patogiausia,
Kada galės atjoti su riteriais kartu?"
Karalius tarė: „Lauksime saulėgrąžos metu!"

1413 „Bus, kaip valdovas liepia!" — tuoj Verbelis atšovė.
Šaukliams slapta užeiti įsakė ir valdovė:
Ji norinti kalbėtis tarp sienų keturių.
Ir žuvo nuo jos užmačių vėliau čia daug karių.

1414 Abiem šaukliams ji tarė: „Jums nieko negailėsiu,
Jei mano paliepimą išpildyti gebėsit,
Jei namiškius mokėsit prikalbint nuoširdžiai,
Jūs gausit brangius drabužius ir aukso dar apsčiai.

1415 Kai mano giminaičius prie Reino pamatysit,
Jūs, daug ką nutylėję, jiems tiek tepasakysit:
Jog niekad neregėjot nuliūdusios manęs.
Ir sveikinkit, ir kvieskite čionai į žaidynes.

1416 Juos į viešnagę prašo garbingas mano vyras.
Man kartais širdį žeidžia tos apkalbos įkyrios:
Gal vieniša užaugau — teiraujas jau kiti...
Ak, jeigu būčiau aš karys, nujočiau ten pati!

1417 Sakykit jūs Gernotui, kilniajam mano broliui,
Kad nieks jo nemylėjo pasauly taip lig šiolei
Kaip čia sesuo Krimhilda. Sakykit, jog tikiu,
Kad jis, pagerbdamas mane, atves daug karžygių.

1418 Sakykit Gizelheriui, aš jam karštai dėkoju,
Kad saugojo jis sesę ir gynė nuo pavojų.
Norėčiau mielą brolį ir šiam krašte regėt,
Nes jis nelaimėj užjautė ir stengėsi padėt.

1419 O motinai kalbėkit, kaip jos Krimhilda žydi.
Jei Hagenas Tronjietis bandys atsisakyti,
Paklauskit, kas burgundams kelionėj bus vedlys,—
Juk Hunų žemė jam vienam pažįstama šalis“.

1420 Tačiau Atilos vyrai suprasti negalėjo,
Kodėl ponia į šventę primygtinai norėjo
Tronjietį pasikviesti. Vėliau, kai žuvo jis,
Daugybę riterių kilnių ištiko čia mirtis.

1421 Šaukliai tuoj gavo laiškus Burgundijos karaliams.
Ir aukso, ir drabužių jiems davė ligi valios
Valdovas ir valdovė, kad būt keliaut smagu,
Ir liepė sėsti špilmanams nelaukiant ant žirgų.

Dvidešimt ketvirtas nutikimas

KAIP VERBELIS IR SVĖMELIS PAKVIETĖ BURGUNDUS

1422 Nors į Burgundų šalį šaukliai labai skubėjo,
Bet dar greitesnis gandas per visą kraštą skriejo,
Jog trys Atilos svainiai į šventę kviečiami.
Deja, jinai pasibaigė narsuolių mirtimi.

1423 O špilmanai keliavo nedelsdami, net naktį,
Abu norėjo veikiai Burgundijon nukakti,
Žinojo, kad gaišuoti šį kartą nevalia —
Pakviesti jiems tris karalius įsakė Atila.

1424 Šaukliai skraidino žirgus, į Bechlarną atvyko,
Svetingai Riudegeris čia špilmanus sutiko.
Žmona, dukra ir vyras juos prašė būtinai
Pasveikint Vormse bičiulius, kai nukeliaus tenai.

1425 Ir tik tada išjoti jau leido šeimininkas,
Kai priėmė keleiviai jo dovanas turtingas.
Paskui, kiek palydėjęs, dar meldė jis šauklius
Pasveikint Utę ir visus jos sūnus karalius,

1426 Taip pat primint Brunhildai draugų ištikimumą
Ir pagarbą didžiausią, ir savo paslaugumą.
Šaukliai išjojo. Laikas juk buvo jiems brangus,
O markgrafienė meldėsi, kad kelias būt saugus.

1427 Kai buvo jau pasiekę šaukliai Bavarų kraštą,
Tuoj Verbelis panoro čia vyskupą surasti.
Aš nežinau, ką liepė sakyt šis giminėms,
Bet, iš namų išleisdamas, šaukliams ir jų žmonėms

1428 Nemaža išdalijo raudono savo aukso.
Jiems Pilgrimas kalbėjo: „Ak, jeigu aš sulauksiu
Šiame krašte sūnėnų, man bus labai smagu.
Pačiam lig Reino nukeliaut jau būtų per sunku“.

1429 Ir per Bavarų žemę tolyn jie nuskubėjo.
Kad kas būt apiplėšęs, aš nieko negirdėjau:
Nieks rūbų nei sidabro neatėmė kely —
Atilos vardas ir valdžia garsėjo šioj šaly.

1430 O dvyliktąją dieną į Vormsą jau atjojo
Šaukliai su savo vyrais. Dvariškiai sužinoję
Skubėjo šeimininkui naujieną pasakyt.
Todėl ir Gunteris svečius panoro pamatyt.

1431 Jis klausė: „Kas tie vyčiai, prie Reino atkeliavę?“
Bet iš savų didikų atsakymo negavo.
Kai pakviestas atėjo čia Tronjės karvedys,
Tuoj, Verbelį su Svėmeliu pažinęs, tarė jis:

1432 „Tai špilmanai Atilos atjojo čia šiandieną!
Tikrai neabejoju, kad atnešė naujienų,
Juos atsiuntė Krimhilda. Prakilnūs tie svečiai.
Karalių jų pagerbdamas, priimkit juos gražiai“.

1433 O prie pilies tuo tarpu šaukliai jau priartėjo.
Joks špilmanas taip šauniai ant žirgo nesėdėjo
Kaip šie Atilos vyrai. Pamatę juos čionai,
Atbėgo jų mantos priimt tuoj Gunterio tarnai.

1434 Šauklių kelionės rūbai nebuvo nunešioti:
Su jais galėjo drąsiai jie prieš karalių stoti,
Bet sakė, kad netinka tokiais vilkėt pily
Ir tam, kas nori juos turėt, padovanot galį.

1435 Žmonių nemaža buvo tarp Gunterio vasalų,
Kurie vilkėt panoro drabužiais svetimšalių.
Atvykėliai tuo tarpu čia rengės dar gražiau.
Šauklių su rūbais puošnesniais aš niekur nemačiau.

1436 Juos pakvietė netrukus pas krašto šeimininką,
Kur laukė artimieji, iš anksto susirinkę.
Svečių sutikt atėjo ir Hagenas čionai.
Už tai dėkojo riteriui Atilos valdiniai.

1437 Tronjietis klausinėjo dabar juos prisispyręs:
„Kaip Atila gyvena, kaip laikosi jo vyrai?“
O špilmanai jam tarė: „Jums sakom atvirai —
Dar nė jokioj šaly žmonėms nėr buvę taip gerai!“

1438 Kol salėje artėjo pasiuntiniai prie sosto,
Karaliaus giminaičiai meilingais žvilgsniais glostė,
Kaip ir turėjo būti, svečios šalies šauklius.
O Verbelis vis žvalgėsi į pono vasalus.

1439 Burgundijos karalius pasveikino maloniai:
„Džiaugiuos, kad jūs atkilot į mano kraštą, ponai!
Šauklius garsaus Atilos aš visados gerbiu.
Turbūt jus svainis atsiuntė su reikalu svarbiu?“

1440 Ir lenkės prieš karalių dabar abu žygūnai.
O Verbelis kalbėjo: „Šviesus valdovas hunų
Ir jo žmona Krimhilda jus sveikina nūnai.
Linkėjimus jums atnešėm kaip jų pasiuntiniai“.

1441 „Džiaugiuosi jūsų žodžiais,— vėl Gunteris prabilo,—
Sakykite, kaip sekas galingajam Atilai
Ir sesei, mylimiausiai iš mano giminių?“
Atsakė špilmanas: „Nėra turbūt tokių žmonių,

1442 Kuriems taip viskas klotųs, kaip visados jie nori.
Galiu jums pasakyti, garbinga mūsų pora,
Jos vyčiai ir bičiuliai, šauklius išsiųsdami,
Man regis, liko rūmuose laimingi ir linksmi...“

1443 „Dėkoju savo svainiui ir seseriai Krimhildai,
Linkėjimai meilingi krūtinę man sušildė,—
Kalbėjo jam karalius,— pradžiuginot mane.
O aš vis laukiau neramiai, kokia gi bus žinia“.

1444 Netrukus du jaunieji karaliai dar atėjo.
Apie šauklius jiems buvo pasakę artimieji.
Jaunylis Gizelheris, išvydęs čia svečius,
Nusilenkė pasiuntiniams ir tarė šiuos žodžius:

1445 „Sveiki, šaukliai Atilos, prie Reino atkeliavę,
Dažniau matyti norim mes artimuosius savo!
Jūs galit mus laikyti bičiuliais nuoširdžiais.
Burgundų žemėj niekados nieks jūsų neįžeis".

1446 Ir Svėmelis jam tarė: „Ak jūs, narsieji vyčiai,
Jei žodžių aš surasčiau, tikėkit, pasakyčiau,
Kaip Atila mums liepė pasveikint jus čionai,
Kaip jūsų ilgisi sesuo, kaip laikosi jinai.

1447 Ji prašė jums priminti ir meilę, ir draugystę,
Kai jūs gražiai gyvenot kadaise, dar vaikystėj.
Dabar visų svarbiausia man leiskit pasakyt:
Tegu karalius teikiasi Atilą aplankyt.

1448 Taip pat abu jo brolius mums liepė paprašyti.
O jeigu savo sesės nenorite matyti,
Rūpėtų sužinoti, kokia to priežastis.
Sakykit, gal užrūstino jus mūsų karvedys,

1449 Kad niekad neužsukot lig šiolei į jo šalį.
Nors svetima jums būtų valdovė visagalė,
Atilą aplankyti turėtumėt tikrai.
Tada pradžiugtų karvedys ir narsūs jo kariai".

1450 „Palaukite savaitę, kol aš apsigalvosiu.
Su vyrais pasitaręs, atsakymą jums duosiu,—
Jiems Gunteris kalbėjo žiūrėdamas ramiai,—
O jūs čia pailsėkite, nes juk toli namai".

1451 Bet Verbelis jam tarė: „Ilsėtis mums ne laikas,
Kol dar nesužinojom, kaip rūmų damos laikos.
O su šviesiąja Ute mes norim pakalbėt".
Ir Gizelheris stengėsi pasiuntiniams padėt.

1452 Jis tarė: „Palydėsiu tuojau aš lig jos rūmų.
Žinau, kad padarysit jai didį malonumą,
Ir motina manoji priims visus mielai,
Nes jus čia siuntė jos duktė... Na, einame, šaukliai!“

1453 Parodė Gizelheris, kur motiną surasti.
Meilingai pasitiko ji vyrus iš to krašto,
Iš kur žinių sulaukti tikėjos jau seniai,
Ir klausės, ką jai pasakys dabar pasiuntiniai.

1454 O Svėmelis bylojo: „Šviesioji karaliene,
Girdžiu — valdovė hunų jus mini naktį dieną.
Ir jeigu ji atkaktų — aš jums sakau išties,—
Tikėkit, savo motiną priglaustų prie širdies“.

1455 Atsakė karalienė: „Aš, jei pasiekt galėčiau,
Ir aš Krimhildą savo dažniau matyt norėčiau.
Bet juk dukrelė mano gyvena taip toli...
Tebūna ji su Atila laiminga toj šaly.

1456 O jums už gerą žinią dėkoju, gerbiamieji.
Tokių šauklių lig šiolei dar akys neregėjo.
Kai ruošitės išjoti, užeikit pas mane“.
Ir prižadėjo jie daryt, kaip prašė juos ponia.

1457 Nuėjo pailsėti paliepus šeimininkui.
Netrukus pas karalių bičiuliai susirinko.
Jis pasitart norėjo, ką reikia atsakyt.
Ir jam didikai patarė Atilą aplankyt.

1458 Tuoj leistis į kelionę karalius drąsiai gali,
Esą seniai derėjo nujot į Hunų šalį.
Tik Hagenas įniršęs, žaibuodamas akim,
Pasakė Gunteriui tylom: „Tai baigsis mums mirtim!

1459 Ką esam mes padarę, jūs žinote, valdove,
Va šitos mano rankos juk Zygfrydą nukovė.
Todėl Krimhildos keršto mes turime bijot.
Ir kaipgi galime dabar į Hunų šalį jot?“

1460 „Sesuo užmiršo pyktį,— karalius jį ramino,—
Jos bučinys kadaise vėl taiką sugrąžino.
Mums viską ji atleido, kai kėlė vestuves,
Ir pyksta, mielas Hagenai, galbūt tik ant tavęs“.

1461 „Šaukliais jūs netikėkit,— jam Hagenas atrėžė.—
Jei josite pas sesę, kuri jus laiko priešu,
Ir gyvastį, ir garbę prarasite tenai,
Nes trokšta juk atkeršyti Krimhilda jums nūnai“.

1462 Čia Hagenui atkirto Gernotas: „Aš galvoju,
Kad jus užklupti gali net ir mirties pavojus.
Bet, Hagenai, nelaukit, kad dėlei jūs kaltės
Visi karaliaus giminės sesers išsižadės!“

1463 Pridūrė Gizelheris: „Jei jus dėl nedorybių
Ten persekioti gali manos sesers rūstybė,
Manding, namie geriausia jums likti pagaliau,
O pas Krimhildą su mumis galės kiti keliaut“.

1464 Bet Hagenas sušuko (iš pykčio net pabalo):
„Į Hunų viešpatiją tiktai drauge, karaliau,
Galėsime nukakti man žinomais keliais,
Jei to, ką jūs sumanėte, jau niekas nepakeis!“

1465 Ir Rumoltas prabilo, virtuvės šeimininkas:
„Karaliai, jūsų kraštas derlingas ir turtingas.
Todėl į Hunų šalį jums nedera išjot.
Ir Hageno patarimu nereiktų abejot.

1466 Bet jeigu jūs neklausot, ką Hagenas byloja,
Tad teikitės išgirsti, kaip Rumoltas galvoja:
Gyvenkit čia prie Reino, kur gera ir smagu,
O ten su žmona Atila sau linksminas tegu.

1467 Ar jums jau nusibodo Burgundų karalystėj,
Kur jūsų krašto pulti joks priešas neišdrįsta,
Kur jūs kasdien nešiojat brangiausius drabužius,
Kur mylit moteris gražias, vaišinate svečius.

1468 Gardžiau už jus nevalgo pasauly joks karalius.
O jeigu nieks negali pakeisti jūsų valios,
Jūs žmonas prisiminkit. Tikėkit, jog dėl jų
Neverta, ponai, ten ieškot jums nuotykių naujų.

1469 Turtingas jūsų kraštas. Prie Reino pasilikit,
Kur jus visi godoja. Keliaut atsisakykit.
O ten, Atilos žemėj, gal jus užklups bėda?
Ką pataria jums Rumoltas, klausykit visada!“

1470 „Namie nepasiliksim,— Gernotas jam atsakė,—
Mieloji sesė kviečia visus mus į viešnagę
Ir Atila, jos vyras... Ir kaip atsižadėt?
Namie tegu paliks tasai, kas bijo pajudėt!“

1471 „Manęs prašau nepeikti,— vėl Hagenas prabilo,—
Už šitą patarimą... Kai josit pas Atilą,
Dar kartą prieš kelionę reikėtų pagalvot...
Ir neužmirškit, riteriai, gerai apsiginkluot.

1472 O jei keliaut nusprendėt, manęs dar paklausykit:
Geriausiems savo vyrams atjoti įsakykit.
Aš tūkstantį narsiausių išrinksiu karžygių,
Tad nebijosim toj šaly žabangų mes jokių“.

1473 Ir Gunteris atsakė: „Aš pritariu, jei reikia“.
Karių pašaukt išleido jis pasiuntinius veikiai.
Trys tūkstančiai vasalų, čionai atkakdami,
Nenujautė, jog iškilmės tos baigsis mirtimi.

1474 Linksmai, nerūpestingai jie iš namų atjojo.
Karalius savo vyčiams žirgų padovanojo.
Kiekvienas, kas panoro, galėjo rūbų gaut.
Ir ruošės jie, Burgundiją palikę, iškeliaut.

1475 O Hagenas tuoj brolį į Tronję jot prispyrė,
Paliepęs jam atvesti aštuoniasdešimt vyrų.
Rūbus gražiausius gavę ir blizgančius ginklus,
Skubėjo Hageno kariai pas Reino karalius.

1476 Išgirdęs, kad jį kviečia, ir Folkeris nusprendė
Su trisdešimčia vyrų keliaut į hunų šventę.
Jis davė palydovams brangiausius drabužius
Ir pasisakė Gunteriui keliausiąs į svečius.

1477 O Folkeris, į Vormsą su riteriais atvykęs,
Puikavos kaip turtingas ir įžymus didikas.
Jį špilmanu vadinti pradėjo tuo laiku,
Kai jis išmoko neblogai jaunystėj griežt smuiku.

1478 Iš tų, kurie panoro keliauti su karalium,
Pats Hagenas atrinko tik tūkstantį vasalų —
Tokių, kurie garsėjo kautynėse narsa.
Tais riteriais didžiavosi Burgundija visa.

1479 O tuo metu Krimhildos šaukliai nebenustygo:
Bijojo jie Atilos, teiravos, ar sutiko
Garbingą Hunų šalį burgundai aplankyt.
Bet Hagenas vis stengėsi ilgiau juos sulaikyt.

1480 Jis Gunteriui kalbėjo: „Svečius mes suturėkim,
Kol rengiamės į kelią... Jiems vaišių negailėkim.
Kai liks septynios dienos, išleisim juos keliaut
Ir sužinosim, ar tikrai jie nori mus apgaut.

1481 Tada nespės žabangų paspęsti mums Krimhilda,
Bet jeigu to norėtų, ji skaudžiai apsiviltų,
Nes tuo laiku karius mes galėsim apginkluot,
Ir karalienei reiks tada už klastą atgailot“.

1482 Balnus, skydus ir šarvus visi kariai turėjo,
Kai Hunų karalystėn keliauti jiems reikėjo.
Ir tik dabar į menę įsakė kviest šauklius —
Tegu ateina jie tuojau pas brolius karalius.

1483 Gernotas jiems kalbėjo: „Burgundijos valdovas,
Pagerbdamas Atilą, su savo palydovais
Atjos į jūsų šalį, kol šventė prasidės.
Tada išvysim seserį, priglausim prie širdies“.

1484 O Gunteris karalius dar Svėmelį paklausė:
„Kada Atilos šventėn nukakti patogiausia?
Kada priimt mus teiksis garbinga jo šalis?"
„Pačios saulėgrąžos metu!" — atsakė jam šauklys.

1485 Brunhildos dar nebuvo šaukliai lig šiol regėję.
Kai aplankyt panoro, karalius prižadėjo,
Kad ją galės matyti, bet Folkeris, deja,
Vis dar neleido susitikt pasiuntiniams su ja.

1486 Jis tarė: „Susikrimtus kažko mūs karalienė.
Ir jums, šaukliai, patarčiau palaukt dar vieną dieną.
Tada priimti jūsų jau niekas netrukdys".
Bet rytą atsirasdavo vėl naujas kliuvinys.

1487 Jiems nuotaika sugedo. Karalius tai išvydo,
Įsakė nešti aukso šaukliams didžiulį skydą
Ir dovanas dalinti pradėjo tuo metu.
Jo pavyzdžiu greit pasekė ir daugelis kitų —

1488 Gernotas, Gizelheris, Burgundijos didžiūnai
Ir Ortvinas Mecietis, Gere ir net žygūnai
Šauklius apdovanojo — norėjo jiems įtikt,
Bet šie Atilai išdidžiam bijojo įsipykt.

1489 Tad Verbelis prabilo: „Atleiskite, karaliau.
Tegu šis auksas puošia laimingą jūsų šalį.
Namo jo nesivešim... Dėkojame karštai.
Valdovas imti dovanas mums uždraudė griežtai!"

1490 Įsižeidė karalius ir ant šauklių supyko,
Kad jie tokių gėrybių priimti nesutiko.
Ilgai įkalbinėti reikėjo tuos svečius,
Kol auksą jie pasiėmė ir brangius drabužius.

1491 Prieš jodami užtruko dar pilyje truputį,
Nes aplankyt geidavo čia karalienę Utę.
Jaunylis Gizelheris juos nuvedė pas ją,—
Ji prašė sveikint dukterį Atilos šalyje.

1492 Ponia už triūsą dosniai atlyginti gebėjo.
Tad mezginių ir aukso šaukliams nepagailėjo
Ir žento neužmiršo kaip kiekviena mama,
Per tuos šauklius daug dovanų brangių pasiųsdama.

1493 Tada, sudie pasakę, svečiai namo išjojo
Ir ligi Švabų žemės visi linksmai risnojo.
Juos saugojo ginkluota Gernoto palyda.
Ir neužklupo kelyje šauklių jokia bėda.

1494 Paskui jie atsiskyrė nuo riterių iš karto.
Čia plėšikus baugino garsus Atilos vardas,
Tad nieks nedrįso grobti nei rūbų, nei žirgų.
Keliavo greit pasiuntiniai, nes buvo jiems saugu.

1495 Ir bičiulius vis lankė, kad žinią jiems praneštų:
Netrukus čia burgundai prajos iš Reino krašto,
Keliaus į Hunų žemę Atilos aplankyt.
Tatai išgirdęs, Pilgrimas juos troško pamatyt.

1496 Paskui žemyn į slėnį keliu palei Dunojų
Link Bechlarno šaunieji pasiuntiniai nujojo.
Pas Riudegerį veikiai nuvilnijo žinia:
Kad juos karaliai aplankys, apsidžiaugė žmona.

1497 O špilmanai skubėjo ir greit prijojo Graną.
Pats Atila, jų ponas, šiame mieste gyveno.
Pasakė jam, kad svainiai jį sveikina karštai.
Iš džiaugsmo hunų karvedžiui paraudo net skruostai.

1498 O jo žmona, išgirdus, jog broliai jau sutiko
Keliaut į Hunų kraštą, tiesiog nebenustygo:
Ji džiaugėsi be galo tokiom šauklių žiniom
Ir apipylė juos abu brangiausiom dovanom.

1499 „O špilmanai, sakykit,— valdovė klausinėjo,—
Kurie iš giminaičių mus aplankyt žadėjo.
Mes laukiam artimųjų, į šventę pakviestų...
Ką patarė jiems Hagenas? Ar jis atjos kartu?“

1500 „Girdėjau vieną rytą,— jai špilmanas atsakė,—
Kai giminės pradėjo kalbėt apie viešnagę,
Tuoj Hagenas sušuko, rūstusis karvedys,
Jog Hunų viešpatijoje visus ištiks mirtis.

1501 Atkaks čia jūsų broliai, Burgundijos karaliai,
Puikiausiai nusiteikę... Ko dar sulaukti galit,
Dvare neklausinėjom. Bet špilmanas šaunus —
Vardu jis, regis, Folkeris,— tikrai atjos pas mus".

1502 Krimhilda vėl prabilo: „Visai nesigailėčiau,
Jei Folkerio pavaišint puotoj aš negalėčiau.
O Hageną matyti norėčiau būtinai.
Laiminga būčiau, jeigu jis svečiuotųsi čionai..."

1503 Krimhilda tuoj nuėjo į savo vyro menę
Ir meiliai jam kalbėjo: „Brangus valdove mano,
Tikriausiai jūs girdėjot, kad jie pas mus atjos.
Jau mano noras pildosi... Aš tuo labai džiaugiuos..."

1504 „Išpildyt tavo norą,— karalius jai bylojo,—
Man pats didžiausias džiaugsmas. Ir patikėk, brangioji,
Net savo giminaičių pily nelaukčiau taip,
Kaip tavo brolių ir draugų, nes myliu juos karštai!"

1505 Paskui, Atilai liepus, pilies tarnai bematant
Stalus ir suolus rūmuos ir menėje sustatė,
Kad jo svečiai mielieji galėtų pailsėt.
Bet ponas džiaugėsi trumpai: turėjo greit liūdėt.

Dvidešimt penktas nutikimas

KAIP NIBELUNGAI KELIAVO PAS HUNUS

1506 Dabar hunus palikim. Papasakoti reikia,
Kaip ruošėsi burgundai, nes jie turėjo veikiai
Pas tolimą valdovą keliauti į svečius.
Jiems davė Gunteris ginklus ir brangius drabužius.

1507 O tuo metu viešnagei Burgundų šeimininkas
Per tūkstantį jau buvo iš anksto išsirinkęs
Pačių narsiausių vyčių, kilmingų, išdidžių,
Taip pat devynis tūkstančius jaunų ginklanešių.

1508 Artėjo metas skirtis — jau žirgus jie balnojo,—
Ir vyskupas senelis iš Špėjerio bylojo
Dabar valdovei Utei: „Visi išjos tuojau.
Tesaugo dievas, aš jokios nelaimės nebijau".

1509 Bet motina kilnioji karaliams taip kalbėjo:
„Jūs niekur nekeliaukit, sūneliai mylimieji.
Regėjau baisų sapną... Aš dar drebu visa...
Gulėjo paukščiai negyvi burgundų laukuose..."

1510 „Sapnų tasai nebijo,— jai Hagenas atkirto,—
Kas tiki savo šlove ir turi valią tvirtą.
O aš valdovo vietoj paliepčiau šiems žmonėms
Ilgiau negaišt ir pasakyt sudie jums, giminėms!

1511 Štai mes Atilos žemėn netrukus iškeliaujam!
O per Krimhildos šventę kiekvienas, kas geidauja,
Galės pasižymėti narsa ir vikrumu".
Bet jis gailėjosi vėliau, kam jojo iš namų.

1512 O būt valdovui davęs kitokį patarimą,
Jei būtų nepatyręs Gernoto įžeidimo.
Šis, Zygfrydą priminęs, jam tarė: „Pagaliau
Aš suprantu, ko tu bijai ten su mumis keliaut“.

1513 „Aš baimės nepažįstu! — jam Hagenas atsakė.—
Bet jeigu, mano ponai, panorot į viešnagę
Keliaut jūs pas Atilą, aš josiu su jumis“.
Paskui daug skydų ir šalmų tenai suskaldė jis.

1514 Laivai, čia atplukdyti, stovėjo jau prie kranto.
O vyrai į juos krovė ginklus ir visą mantą,
Kol vakaras atėjo. Nusprendę nebelaukt,
Visi sulipo tučtuojau, per Reiną ėmė plaukt.

1515 Kitam krante už upės, kur laukas žalias, plynas,
Jau buvo pastatytos patogios palapinės,
O jų pati gražiausia Brunhildai. Ir joje
Praleido naktį Gunteris gražuolės glėbyje.

1516 O rytą trenkė būgnai ir garsiai spiegė fleitos:
Juos kvietė jau keliauti. Į mylimųjų veidus
Kariai prabudę žvelgė karštai jas glausdami,
Tačiau ta laimė baigėsi vėliau jų mirtimi.

1517 Sūnums kilniosios Utės tarnavo vienas vyras.
Kai ruošės jie keliauti, tas riteris prityręs
Prabilo į karalių su nerimu didžiu:
„Kad jūs į šventę jojate, aš negandą jaučiu“.

1518 Jis Rumoltas vadinos. „Sakykit, o karaliau,
Kam šalį jūs pavesit, kas pildys jūsų valią? —
Tas riteris paklausė.— Nors trokštat iškeliaut,
Bet vien tik pikto iš sesers ten galit susilaukt“.

1519 „Tau pavedu valstybę, vienturtį savo sūnų.
Tu pildyk mano valią... Lai žmonės ramūs būna.
Jei verkiančius matysi, paguosk juos ir globok,
O dėl Krimhildos užmačių, brolau, nesibijok!“

1520 Karalių ir jų vyčių žirgai čionai stovėjo.
Kariai damas bučiavo, bet ašaras jos liejo,
Lyg jausdamos, kad skirias šį kartą amžinai.
Paskui gedėjo moterys ir dūsavo liūdnai.

1521 Kai vyčiai žirgus vedės ir ruošėsi išjoti,
Jų moterys iš skausmo pradėjo tuoj raudoti.
Turbūt nelaimę jautė čia kiekviena širdis,
Kad savo vyrų ir draugų daugiau nebematys.

1522 Ir leidosi drąsieji burgundai į kelionę.
Tai kas, kad artimieji ten už kalnų ir klonių
Dar verkė ir ilgėjos narsiųjų karžygių,—
Risnoti per Burgundiją jiems buvo taip smagu!..

1523 Išjojo su karaliais į kelią, ilgą, sunkų,
Per tūkstantį narsiųjų vasalų nibelungų,
Žmonų nebeišvydo daugiau jie niekada.
Krimhildos širdį degino dar Zygfrydo žaizda.

1524 Rytinę Frankų žemę jie perjojo prie Maino,
Nes Hagenas žinojo, kur kelias jų nueina.
Visi klausyt turėjo, ką jiems jis įsakys
Ir Dankvartas, jų maršalas, burgundų karžygys.

1525 Iš čia į Švalbenfeldą[53] šuoliavo jų ristūnai.
O žmonės vis žiūrėjo, kaip pralekia didžiūnai,
Karaliai ir jų vyčiai, prakilnūs karvedžiai.
Dunojų ryto dvyliktą prijojo tie svečiai.

1526 Ir Hagenas prie upės pirmasis nuskubėjo —
Jis buvo nibelungų paguoda ir globėjas,—
Pakrantėje nuo žirgo nušoko jis staiga
Ir greit pririšo po medžiu įgudusia ranka.

1527 O tuo metu ištvinęs bangavo čia Dunojus.
Suprato nibelungai, koks gresia jiems pavojus.
Laivų nebuvo niekur... Žiūrėti net baugu!..
Prijoję krantą, jie visi nušoko nuo žirgų.

1528 „Jūs matote, karaliau, kaip upė išsiliejo,
Apsėmė klonius, pievas,— Tronjietis jam kalbėjo,—
Ir aš bijau, kad gali ne vienas karvedys
Nuskęsti šiandien gelmėje, jei plaukti pabandys“.

1529 O Gunteris atsakė: „Manęs tu nebauginki,
Tik saugok mus garbingai ir perkelt pamėginki.
Nueik ir paieškoki — gal rasi, kur brasta,—
Per ją ir žirgus, ir karius mes pervesim tada“.

1530 „Nesiruošiu skandintis,— jam Hagenas bylojo,—
Aš branginu gyvybę ir ją visad godoju,
Nes Hunų viešpatijoj dar noriu iš pradžių
Pasėti mirtį tarp visų Atilos karvedžių.

1531 O riteriai, palaukit, kol aš apsižiūrėsiu.
Gal keltininką rasiu kur nors čia netoliese,
Kurs Gelpfrato grafystėn mus perkelti galės“.
Ir čiupo skydą Hagenas, padėtą ant žolės.

1532 Naujus ginklus taipogi tas riteris turėjo
Ir šalmą gryno plieno, kurs saulėje blizgėjo.
Visur, kur tik keliavo — tarp priešų ar savų,
Jis dviašmenį platųjį juosėjo ant šarvų.

1533 Kai šen ir ten pakrantėj drąsuolis vaikštinėjo,
Išgirdo įsiklausęs, kažkur vanduo gurgėjo.
Priėjęs jis pamatė upelį tarp meldų,
Čia maudės ir gaivinosi undinės tuo metu.

1534 Ir Hagenas prislinko — ilgiau jis nebelaukė.
Išvydusios vyriškį, undinės pasitraukė,
Skubėdamos paliko meldynuose rūbus.
O juos nustvėręs, Hagenas žiūrėjo, kas čia bus.

1535 Jam tarė Hadeburga, viena iš tų gražuolių:
„O Hagenai kilnusis, o riteri drąsuoli,
Rūbus mums atiduokit. Išgirsite tada,
Kaip jums kelionė pasibaigs. Ar neištiks bėda?“

1536 Ir ant bangų sūpavos undinės tarsi gulbės.
O Hagenas žiūrėjo iš nuostabos apstulbęs,
Tikėdamas, kad gali jos ateitį atspėt.
Ir tai, ką troško sužinot, pradėjo jam kalbėt.

1537 Tuojau viena undinė į Hageną prabilo:
„Jūs galite ramiausiai keliauti pas Atilą.
Šlovės tokios nematė dar nieks svečioj šaly,
Kokios jūs susilauksite, kai būsit jau toli..."

1538 Tų žodžių pasiklausęs, karys labai nudžiugo,
Rūbus jom sugrąžino, o pats atgal pasuko.
Bet kai rūbus atgavo, sumanė į akis
Jos visą tiesą pasakyt, kokia jų ateitis.

1539 Ir tarė jam Ziglinda: „O Aldriano vaike,
Tetulė pamelavo — tikėti tuo nereikia:
Mat ji labai bijojo — nuneši tu rūbus.
Žinoki — Hunų žemėj palaimos tau nebus!

1540 O Hagenai, tuoj grįžki, nelįski į pavojų,
Suprask — tave klastingai į spąstus įviliojo.
Ne šventė jūsų laukia, o neganda baisi.
Atilos karalystėje jūs žūsite visi".

1541 Bet Hagenas atkirto: „Užtenka jūsų melo!
Aš pats net abejoju, ar kas iš pykčio gali
Taip keršyt, kad viešnagėj ištiktų mus mirtis?"
Undinės jam paporino, kokia bus ateitis.

1542 Kalbėjo vėl pirmoji: „Ateis jums sunkios dienos:
Nebematys jau niekad savos šalies nė vienas,
Mes žinom, kad jūsiškiai Atilos žemėj kris,
Tik kapelionas į namus vienintelis sugrįš".

1543 Jai Hagenas atrėžė iš pykčio net paraudęs:
„Žinau, kad mano ponams tie žodžiai būt apmaudūs,
Jei drįsčiau pasakyti: negrįšime daugiau!
Patarkit, gudrios moterys, kaip persikelt saugiau".

1544 Kalbėjo jam undinė: „Jei eisi tu prieš srovę,
Netrukus pamatysi — prie upės namas stovi.
Tuoj keltininką rasi, gyvenantį čionai“.
Ir nebelaukė karžygys, ką dar sakys jinai.

1545 Jis eiti jau norėjo ir staigiai pasisuko.
„Ei Hagenai, klausykis! — jam įkandin sušuko.—
Matai tu kitą krantą? Gerai įsižiūrėk:
Tai kraštas Elzės, markgrafo! Į galvą įsidėk,

1546 Kad Gelpfratas, jo brolis, yra Bavarų ponas.
Jei nori per jo žemę keliauti jūsų žmonės,
Su keltininku turit jūs elgtis mandagiai.
Kitaip jau kranto nepriplauks jūsiškiai karžygiai.

1547 Jis piktas, pagiežingas ir išdidus be galo.
Prašykite geruoju, suminkštinkit jo valią.
Už keltą negailėkit auksinių pinigų,
Nes jis geriausias Gelpfratui čia iš visų sargų.

1548 Jei jo nebus, sušuki ant kranto atsistojęs:
„Aš — Amelrichas vargšas, sugrįžęs prie Dunojaus!“
Tai karžygys, nuo priešų pabėgęs kažkada.
Ir sargas jūsų perkelti bemat atplauks tada“.

1549 Undinėms padėkojęs, tuoj Hagenas nuėjo
Pakrante priešais srovę, akylai vis žiūrėjo,
Paskui į kitą krantą jau įsmeigė akis,
Ir sargo namą paupy išvydo karžygys.

1550 Per plačią upės tėkmę jis ėmė garsiai šaukti:
„O keltininke, pervežk, nebegaliu čia laukti.
Apyrankę auksinę tau duosiu aš, brolau,
Tik perkelk tu mane greičiau. Man reikia tuoj keliaut!“

1551 Bet keltininkas jautė visad galybę savo.
Už auksą svetimšaliams retokai jis tarnavo.
Taip pat išdidūs buvo ir jo namų tarnai.
Ilgai reikėjo Hagenui dar laukti jo čionai.

1552 Paskui jis taip suriko pagautas įniršimo,
Jog nustelbė jo balsas net ir vandens šniokštimą:
„Aš — Amelrichas, Elzei kadaise tarnavau,
Bet vieną kartą ištremtas iš šios šalies buvau“.

1553 Apyrankę auksinę iškėlė jis ant kardo,
Kad sargą priprašytų jį perkelti šį kartą
Į Gelpfrato grafystę per šėlstančias bangas.
Ir keltininkas paėmė tuoj irklą į rankas.

1554 Jis ką tik buvo vedęs merginą, gražią, skaisčią.
Bet žūva juk kiekvienas, kas turtų įsigeidžia.
Ir jį pražudė auksas, kur siūlė karžygys,
Grumtynėse su Hagenu užmerkė jis akis.

1555 Ir keltininkas yrės tenai, kur balsas sklido.
Tačiau ne tą, ko laukė, pakrantėje išvydo.
Iš įniršio ir pykčio paraudo jam veidai,
Ir už apgaulę Hageną jis išbarė piktai:

1556 „Galbūt ir Amelrichas jūs esat, svetimšali,
Prilygti mano broliui toli gražu negalit.
Jį motina ir tėvas vis šaukė tuo vardu.
Tad likit, jei apgavote! Klausytis man koktu“.

1557 Bet Hagenas sušuko: „Dėl dievo, tik nepykit!
Mane su keliauninkais jūs perkelti sutikit.
Už darbą aš ir vyčiai jums aukso negailės!..
Juk mes čionai atjojome iš svetimos šalies“.

1558 Tačiau Dunojaus sargas nelaukdamas atrėžė:
„Valdovai mano turi ir taip daugybę priešų,
Todėl aš svetimšalių nenoriu įsileist.
Jei trokšti tu dar pagyvent, keliauk savais keliais!“

1559 Vėl Hagenas kalbėjo: „Draugų dalia man rūpi...
Apyrankę priimkit ir perkelkit per upę
Jūs tūkstantį narsuolių, tiek pat eiklių žirgų“.
Bet keltininkas spyriojos: „O ne, nesutinku!“

1560 Iškėlęs sunkų irklą, jis Hagenui taip smogė,
Jog šis, nesitikėjęs pasveikinimo tokio,
Suklupo kelto prieky apstulbintas staiga.
Manyt nemanė riteris, kad jo tokia jėga.

1561 Paskui vėl kelto sargas pastvėrė irklo kotą,
Panoro atėjūnui dar sykį jis užtvoti
Ir kirto tuoj per galvą... Suskilo pagalys.
Bet keltininkas pralošė, nors buvo ne bailys.

1562 Mat iš makšties ištraukė Tronjietis savo kardą,
Įniršęs smarkiai smogė ir galvą jam iš karto
Nukirto, paskandino gilios tėkmės dugne.
Bemat pasiekė vormsiečius šita baisi žinia.

1563 Kai Hagenas drąsusis su sargu stojo kautis,
Pradėjo keltą nešti galingas upės srautas.
Bet, vos ne vos atsukęs jį, iš visų jėgų
Ir vėlei yrės riteris tarp šėlstančių bangų.

1564 Pirmyn vėl varė laivą, net vilnys šniokštė, ūžė,
Tačiau platusis irklas staiga nuo smūgio lūžo,
O kito čia nebuvo. Kaip krantą jam priplaukt
Ir paliktuosius bičiulius? Bet jis nepratęs laukt:

1565 Pačiupo skydo diržą ir nuolaužas surišo,
Pavandeniui jis leidos, pas riterius greit grįžo —
Pasuko miško linkui, sustojo ties krantu,
Kur jį išvydo Gunteris su karžygiais kartu.

1566 Apsidžiaugė burgundai vėl Hageną sutikę.
Tačiau, pamatę kraują, kurio dar buvo likę,
Nukirtus kelto sargą, jie išpūtė akis
Ir laukė nekantraudami, ką jis jiems pasakys.

1567 Kai karšto kraujo dėmę karalius pastebėjo,
Vasalą klausinėti bematant jis pradėjo:
„O Hagenai, sakyki, kur keltą tu radai?
Ar keltininko nematei?.. Galbūt jį nukirtai?..“

1568 Bet Hagenas jam tarė: „Aš užtikau Dunojuj
Jį pririštą prie gluosnio, jo virvę nuvyniojau,
O keltininko jokio prie kranto nemačiau,
Karaliau, patikėkite, aš jo nenužudžiau!..“

1569 Gernotas Burgundietis prabilo: „Upė niršta.
Tesaugo viešpats dievas ir mūsų neužmiršta!
Dunojuje paskęsti juk gali daug draugų.
Be keltininko perplaukti jį bus labai sunku“.

1570 Bet Hagenas suriko: „Tegu tarnai ateina
Ristūnų nubalnoti! Atsimenu, prie Reino
Geriausiu keltininku buvau aš anuomet.
Tad ir pas Gelpfratą sveikus nuvešiu jus tuoj pat!“

1571 Suvarė upėn žirgus. Tie nieko nebelaukė:
Be raitelių šį sykį per srovę tiesiai plaukė,
Pasiekė kitą krantą visi jie pagaliau,
Nors keletas pavargusių išlipo kiek toliau.

1572 Dabar ilgai negaišo tarnai nei palydovai:
Jie drabužius ir auksą į laivą greit sukrovė.
O Hagenas kaip meistras, įgudęs ir smarkus,
Į krantą nepažįstamą tuoj perkėlė draugus.

1573 Suplukęs ir sušilęs darbavosi jis uoliai,
Kol perkėlė tą dieną per tūkstantį narsuolių,
Tarnų ir būrį vyrų, kilmingų, išdidžių,
Taip pat devynis tūkstančius jaunų ginklanešių.

1574 Kai keliamas jau buvo būrys jų paskutinis,
Prisiminė netyčia, ką sakė jam undinės,
Kurias turėjo laimės upely pamatyt,
Todėl panoro kunigu dabar atsikratyt.

1575 Šalia šventųjų indų stovėjo šis ir mąstė
Iš lengvo atsirėmęs ranka į laivo kraštą.
Nors buvo šventenybė prie kunigo čionai,
Tačiau nuo Hageno klastos nesaugojo jinai,

1576 Nes riteris iš kelto išstūmė kapelioną.
Staiga šauksmai pasklido: „O gelbėkit jį, ponai!“
Įširdo Gizelheris, paraudo jo skruostai.
Bet nepaklausė Hagenas, tik pažvelgė piktai.

1577 Tada paklausė garsiai Gernotas Burgundietis:
„Ko galit iš to vargšo mirties jūs dar tikėtis?
Jei šitaip drįstų kitas, tai baigtųsi blogai!
Kuo nusikalto kunigas, sakykit, karžygiai?“

1578 Nors dievo tarnas sunkiai su mirtimi kovojo,
Bet niekas nelaimingam pagelbėt negalvojo,
Nes Hagenas vairavo jų laivą vis tolyn,
O kapelioną kartimi pastūmė jis gilyn.

1579 Kai kunigas pagalbos iš riterių negavo,
Pasuko išsigandęs atgal į krantą savo.
Nors plaukt jis nemokėjo, bet dieviška ranka
Gyvybę jam išsaugojo — jį išmetė banga.

1580 Ir džiaugės dievo tarnas, ant kranto atsidūręs,
Rūbus džiovino saulėj, o Hagenas paniuręs
Žiūrėjo ir undinių prisiminė žodžius,
Galvojo jis: „Tikrai visi Atilos žemėj žus...“

1581 O kai iškrovė mantą karaliaus palydovai,
Kurią kelionėj vežės turtingi trys valdovai,
Tuoj pat suskaldė laivą drąsus jų valdinys
Ir, vyrams matant, nuolaužas išmėtė į vilnis.

1582 „Kas tau į galvą šovė? — jį Dankvartas paklausė.—
Sakyki, mano broli, kur kitą laivą gausi,
Kai reiks sugrįžt prie Reino iš tolimos šalies?..“
Bet nepasakė Hagenas, kad grįžt jie negalės.

1583 „Aš padariau, kas reikia,— jis niršdamas suriko,—
Kad niekados tarp mūsų nebūtų išdaviko,
Kuris draugus užmirštų, kai jį paliks drąsa...
Tegu toks žino, kad mirtis jo laukia bangose!“

1584 Keliavo su burgundais kartu į svečią šalį
Ir Folkeris, drąsiausias iš Gunterio vasalų,
Kurs žygiais išmintingais garsėdavo dažnai.
Todėl ir žodžiams Hageno jis pritarė nūnai.

1585 Dabar jau vėl stovėjo ristūnai pabalnoti.
Ant jų sukrovę mantą, toliau galėjo joti,
Nes nieks nenukentėjo nei upėj, nei krante,
O kapelionas į namus sugrįžo pėstute.

Dvidešimt šeštas nutikimas

KAIP DANKVARTAS NUKOVĖ GELPFRATĄ

1586 Kai persikėlė žmonės į kitą upės pusę,
Tuoj Gunteris paklausė: „Sakykit, kas iš mūsų
Dabar galėtų būti šioje šaly vedliu?"
Ir jam atsakė Folkeris: „Karaliau, aš galiu!"

1587 O Hagenas pridūrė: „Ginklanešiai ir ponai,
Klausykit mūsų draugo! Jums žinią nemalonią
Aš pasakau: nė vienas — nei tarnas, nei karys
Į mieląją Burgundiją daugiau nebesugrįš.

1588 Undinės dvi apreiškė man rytmetį ankstyvą,
Jog šiuokart iš mūsiškių neliks nė vieno gyvo.
Kad pult mus priešai gali, dabar ir aš tikiu
Ir patariu jums, riteriai, tad saugokitės jų.

1589 Undinių pranašystė man rodės grynas melas,
Kad liksiąs kapelionas, o mums ateisiąs galas.
Dar šiandien aš jį būčiau prigirdęs, bet jisai
Į kitą krantą išplaukė, kaip matėte, patsai".

1590 Dabar tie žodžiai skrido nuo būrio ligi būrio.
Tad jojo narsūs vyrai išblyškę ir paniurę:
Kokia begali būti linksmybė, jei žinai,
Kad, nukeliavęs pas draugus, tu žūsi pats tenai.

1591 Kai Hagenas juos kėlė ties Mėringu per upę,
Kur Elzės keltininkas nuo kardo jo suklupo,
Jis karžygiams pasakė: „Klausykitės, kariai!
Kely aš priešų įgijau, ir jie mus puls tikrai!

1592 Šį rytą keltininką nukoviau prie Dunojaus.
Manau, bus jo valdovai jau viską sužinoję.
Bet jei už tai kelionėj mus persekiot pradės,
Žinokit, jog pats Gelpfratas ir Elzė nukentės.

1593 Tiesa, savojoj žemėj jie moka kautis drąsiai.
Tegu tiktai nemano, jog priešų išsigąsim.
Tad žingine mes jokim, nevykime žirgų".
Ir Gizelheris pritarė: „Gerai, aš sutinku!..

1594 O vis dėlto kas vyrus išves per šitą šalį?"
„Tik Folkeris: jis žino kiekvieną čia takelį!" —
Sušuko sulalėjo kariai visu balsu.
Išgirdęs tarė špilmanas: „Juk aš vedlys esu!"

1595 Plieninio šalmo diržą jis po smakru turėjo.
Kautynių rūbai saulėj vaivorykšte žėrėjo.
Prie ieties vėliavėlė raudona pririšta.
Bet veikiai Hunų žemėje ištiko jį bėda.

1596 Kai Gelpfratas naujieną iš riterių išgirdo,
Jog keltininkas žuvo, be galo jis įširdo.
Tuojau ir Elzę, brolį, pasiekė ta žinia —
Abu vasalų šaukėsi; greit rinkos kariauna.

1597 Susitelkė netrukus čionai šauni rinktinė
Drąsiųjų kariauninkų, nebijančių kautynių.
Su Gelpfratu žygiavo septynetas šimtų.
Tai buvo narsūs riteriai, prakirtę daug žaizdų.

1598 Du markgrafai saviškių kariaunai vadovavo,
Jie troško kuo greičiausiai pavyti priešus savo,
Užlieti keršto ugnį kautynėse krauju,
Tačiau negrįžo į namus ir daugelis iš jų.

1599 O Hagenas su vyčiais tuoj apsaugą sudarė
(Už tokį sumanumą pagirti reiktų karį),
Ir baisiai rūpestingai žiūrėjo jis tvarkos,
Su savo broliu Dankvartu žygiavo iš paskos.

1600 Kai, vakarui atėjus, ant žemės rūkas gulė,
Suprato jis, kad mūšio jau neišvengs bičiuliai,
Tad, skydais prisidengę, šuoliavo jie risčia.
Tačiau bavarai vijosi — netrukus buvo čia.

1601 Dusliai trinksėjo kelias. Girdėjos jau aplinkui,
Nes įkandin artėjo bavarų kariauninkai.
Ir Dankvartas prabilo: „Dundėjimas girdėt.
Man regis, šalmus ant galvų pats laikas užsidėt!“

1602 Kaip apsaugai ir dera, jie žirgus prituréjo,
O tamsoje tuo tarpu jau skydai sublizgėjo.
Ir Hagenas, supratęs, kad jau tylėt gana,
Paklausė: „Kas mus vejasi? Iš kur ta kariauna?“

1603 Ir Gelpfratas, Bavarų valdovas, jam atrėžė:
„Mes ieškom savo žemėj piktų, klastingų priešų —
Nukovė kelto sargą, narsiausią iš karių.
Aš dėl šio karžygio mirties nurimti negaliu“.

1604 O Hagenas paklausė: „Ar sargas tau tarnavo?
Jis perkelt atsisakė, nors mes karštai maldavom,
Paskui mane dar puolė smarkuolis tas piktai.
Tad jį nukoviau — kaltas aš, bet gelbėjaus tiktai...

1605 Atlyginti žadėjau drabužiais aš ir auksu,
Jei mes į tavo šalį su jo laivu nuplauksim.
Bet jis, užuot padėjęs, užtvojo man vėzdu,
Mane labai įsiutino. Pastvėriau tuo metu

1606 Aš savo kalaviją, nuo sargo apsigyniau.
O jis negyvas krito. Tuo baigėsi grumtynės.
Už jį, kiek reikalausit, atlyginti galiu...“
Bet nesusitarė abu ir kirtosi ginklu.

1607 Jam Gelpfratas atrėžė: „Nė kiek neabejojau,
O Hagenai, jei šiuokart su Gunteriu atjojai,—
Žinojau, jog gebėsi mums eibių pridaryt.
Už keltininką privalai man galva atsakyt!“

1608 Ir Gelpfratas paleido į priešo skydą ietį —
Nedelsdamas panoro jis Hageną nudėti.
Įsigeidė ir Elzė parodyti save:
Jis drąsiai kirto Dankvartui, ir užvirė kova.

1609 Tik mūšyje pažinsi tu tikrąjį narsuolį!
Kai Gelpfratas įtūžęs Tronjietį smarkiai puolė,
Nukrito šis nuo balno, nes trūko pavarža.
Grumtynės tuo nesibaigė — tai buvo tik pradžia.

1610 Taip pat ir jų vasalai čia ietimis kovojo.
O Hagenas tuo tarpu pašoko vėl ant kojų,
Nors, partrenktas ant žemės, gulėjo jau žolėj.
Jėgas sukaupęs, Gelpfratą jis puolė atkakliai.

1611 Kas žirgus jiems palaikė, teirautis mums neverta.
Bet karžygiai pašokę vėl stojosi iš karto[54].
Jie vienas antrą puolė ir kovėsi karštai;
Aplink čerškėjo, blykčiojo ir jų karių kardai.

1612 Nors visados Tronjietis turėjo ranką tvirtą,
Bet Gelpfratas jo skydą grumtynėse prakirto,
Net žiežirbos pažiro ir lėkė į šalis.
Vos gyvas liko Hagenas. Ir tuoj suskato jis

1613 Prašyt pagalbos brolį: „O Dankvartai, skubėki!
Čia vienas jų užpuolė... Man kautis tu padėki.
Jaučiu, prieš šį galiūną sunku bus atsispirt!"
Sušuko Dankvartas: „Tuojau ateisiu jūs išskirt!"

1614 Jis Gelpfratui taip kirto, jog išmušė net skydą.
Ir markgrafas nuo smūgio negyvas vietoj krito.
Atkeršytų tuoj Elzė burgundams, bet, deja,
Patyrę buvo nuostolių bavarai kovoje.

1615 Narsusis brolis krito, o Elzei kraujas sruvo.
Aštuoniasdešimt vyrų kautynėse čia žuvo!
Ir markgrafas pamatė: negali jis užtrukt —
Nuo Gunterio karių tuojau iš čia jam reikia sprukt.

1616 Bavarai greitai bėgo dabar iš mūšio lauko.
O jeigu kas pailso — burgundų kardas laukė.
Tiktai žvangėjo ginklai tarp girių ir kalnų,
Nes Hagenas su riteriais jiems lipo ant kulnų.

1617 Ir kai burgundai priešus toli jau nusivijo,
Tuoj Dankvartas sušuko nuleidęs kalaviją:
„Tegu keliauja priešai — pridarėm jiems žaizdų,
O patys grįžt pas bičiulius jau turim šiuo metu“.

1618 Kai grįžo jie į vietą, kur mūšis prasidėjo,
Tronjietis, savo vyrus sušaukęs, klausinėjo:
„Sakykit, kiek mūsiškių nusinešė mirtis,
Kai mus užpuolė Gelpfratas, bavarų karvedys?“

1619 Bičiuliai pasigedo tik ketverto burgundų,
O patys jie nukovė bavarų visą tuntą:
Net šimtas vyrų krito, o gal daugiau dar jų,—
Visi nudažė Hageno karių skydus krauju.

1620 Pro debesis išlindęs, mėnulis blausiai švietė.
Ir Hagenas panoro savus karius įspėti:
„Apie naktinį mūšį mums nedera bylot,
Kad mano ponai lig aušros galėtų pamiegot“.

1621 Netrukus tuos pavijo, kur priekyje žygiavo.
Jie buvo po kelionės visi nusikamavę.
Kai kas murmėt pradėjo: „O poilsis kada?“
Tokiems atkirto Dankvartas: „Sustot čia ne vieta!

1622 Lig rytmečio ankstyvo mes turime dar joti“.
Bet Folkeris pats stengės teisybę sužinoti
Ir maršalą paklausė: „Ar galit pasakyt,
Kur ponams poilsį surast, kur arklius paganyt?“

1623 Jam Dankvartas atsakė: „Aš nežinau tos vietos.
Tik rytmečio sulaukę, galėsime ilsėtis.
Tuomet ir savo kojas ištiesim ant žolės“.
Kai kas paniuro, kad dabar ilsėtis negalės.

1624 Nuo priešo kraujo buvo karių šarvai dėmėti.
Karalius negalėjo tamsoj to pastebėti.
Ir tik tada, kai saulė pakilo virš kalnų,
Jisai paklausė Hageną, jį pervėręs žvilgsniu:

1625 „Man regis, tu, drauguži, nesi pats drausmingiausias,
Jei tuoj į mūšį puolei manęs neatsiklausęs...
Nuo ko šarvai paraudo? Iš kur tas kraujas čia?“
„Tai Elzė,— tarė Hagenas,— užpuolė mus nakčia.

1626 Už keltininką savo atkeršyt mums norėjo.
O mano brolis kardu ten Gelpfratą nudėjo.
Pats Elzė vos paspruko mūsiškiams iš nagų.
Mes ketverto netekome, jie — šimto karžygių“.

1627 Aš nežinau, kur buvo paskui jie dar sustoję,
Tačiau nuskriejo garsas visur palei Dunojų,
Kad Utės sūnūs joja į šventę pas hunus,—
Ir Pasau miestas priėmė keliautojus šaunius.

1628 O Pilgrimas, jų dėdė ir vyskupas, nudžiugo,
Išgirdęs, jog sūnėnai į jo žemes pasuko
Su savo palydovais. Pasklido tuoj žinia,
Kad buvo puikiai priimti svečiai ir kariauna.

1629 Gražiai juos pasitiko tų žemių šeimininkas.
Bet Pasau miestas buvo per mažas keliauninkams.
Juos perkėlė per upę į vyskupo laukus,
Kur laukė palapinėse jų poilsis jaukus.

1630 Diena svečiams praėjo džiaugsmingai ir maloniai.
O kitą rytą leidos jie vėlei į kelionę.
Kad Riudegerio šalį karaliai aplankys,
Išgirdo ir pats markgrafas, šaunusis karžygys.

1631 Kai jo žemes pasiekė, išvydo jie tą dieną
Kažkokį karį miegant prie markgrafystės sienų,
Sargyboje sapnuojant. Priėjęs tuo metu,
Jo platų kardą Hagenas ištraukė iš makštų.

1632 Staiga karys prabudo — tai buvo Ekevartas,—
Pamatęs, jog pradingo jo riteriškas kardas,
Be galo susigėdo ir jautės nesmagiai,—
Juk jį kietai įmigusį užklupo karžygiai.

1633 „Numirt galiu iš gėdos,— tas vyras aimanavo,—
Man gaila, o burgundai, kad jūs čia atkeliavot...
Kai Zygfrydas nukautas, aš laimės nematau.
O Riudegeri, dovanok, labai nusikaltau!"

1634 Net Hagenui pagailo — jis kardą sugrąžino,
Apyrankių pridėjo dar šešetą auksinių:
„Priimk jas, nes bičiulių naujų įsigijai.
Esi drąsus, jei vienas pats sargybon išėjai".

1635 „Tepadeda jums dievas,— jis Hagenui dėkojo.—
Man gaila, kad narsuoliai į Hunų žemę joja.
Jūs Zygfrydą nukovėt. Ten priešų bus apsčiai.
Ak, saugokitės, patariu, nebūsite svečiai!.."

1636 Jam Hagenas kalbėjo: „Kai pas hunus nujosim,
Mus dievas ten apsaugos. Mes nieko nebijosim.
Bet šiandien galvą slegia daug rūpesčių kitų,
Nes aš saviškiams pernakvot pastogės nerandu.

1637 Žirgai visai pavargo. Ir atsargos jau baigias.
Tad valgio nusipirkti nūnai mums būtų laikas.
Mes ieškom šeimininko, kuris dosnia ranka
Galėtų mus aprūpinti ir duona, ir druska".

1638 Ir Ekevartas tarė: „O aš pažįstu tokį,
Kuris jums, pakeleiviams, duos maisto ir pastogę,
Prisiekiu, jog geresnio nėra jokioj šaly
Už Riudegerį, laukiantį visad svečių pily.

1639 Gyvena jis prie kelio. Jo širdį puošia gėris
Kaip pievas prie Dunojaus gegužy margos gėlės.
Garsus jis tarp didikų savuoju dosnumu.
Neaplenkė keliaudamas dar niekas jo namų".

1640 „O gal nujot sutiksit,— tuoj Gunteris jam tarė,—
Šaukliu pas Riudegerį, bičiulį mūsų gerą?
Paklauskit, ar pastogę jis duos mums pilyje.
Dėkingas būsiu amžinai aš markgrafui už ją“.

1641 Atsakė Ekevartas: „Klausau, šviesusis pone!“
Ir, sėdęs ant ristūno, jis leidos į kelionę
Per lygumas ir kalnus į Bechlarną stačiai
Pas Riudegerį su žinia, jog tuoj atkaks svečiai.

1642 Pamatęs, kad žygūnas pasuko į jo pilį,
Nustebęs Riudegeris į riterius prabilo:
„Atjoja Ekevartas, Krimhildos karžygys!“
Gal priešai puola jo žemes, dar pagalvojo jis.

1643 Ir markgrafas išbėgęs sutiko jį prie vartų.
O šis, nušokęs žemėn, nusisegė tuoj kardą
Ir greitai, kaip įpratęs, pradėjo jam kalbėt,
Nes negalėjo markgrafui jis nieko nutylėt.

1644 „Štai Gunteris valdovas aplanko jūsų šalį,
Taip pat abu jo broliai, Burgundijos karaliai —
Gernotas, Gizelheris, jauniausias iš trijų.
Man liepė jus pasveikinti... Aš atskubu nuo jų.

1645 Ir Hagenas jums lenkias, ir Folkeris, jo draugas.
O Dankvartas jus klausia, ar jiems, nakties sulaukus,
Nerastumėt pastogės čia, savo namuose,
Kur pernakvotų karvedžiai ir kariauna visa?“

1646 Ir Riudegeris tarė ramiai, nusišypsojęs:
„Malonios jūsų žinios. Matyt, man puikiai klojas,
Jei mūsų pilį lanko karališki svečiai,
Vartus tuoj liepsiu ir duris atverti jiems plačiai“.

1647 „Ir Dankvartas prisakė, kad jus aš paprašyčiau
Per tūkstantį narsuolių — pačių geriausių vyčių —
Priglaust ir pamaitinti savojoj pilyje...
Ir dar devynis tūkstančius ginklanešių, beje“.

1648 Vėl Riudegeris tarė: „Dėkoju už naujieną.
Sakykit, jog pastogę čia gaus visi lig vieno.
Tokių svečių sulaukti be galo man smagu.
Mes pasitikim juos gražiai! Tad, vyrai, ant žirgų!"

1649 Jo karžygiai, dvariškiai išbėgo tuoj į kiemą
Ir, markgrafui paliepus, balnoti žirgus ėmė,
Nes visados jie laukė, ką ponas įsakys.
Tik Gotelinda nejautė, kas greit juos aplankys.

Dvidešimt septintas nutikimas

KAIP JIE ATKELIAVO Į BECHLARNĄ

1650 Tuoj markgrafas nuėjo pas dukterį ir žmoną,
Skubėdamas pranešti naujieną joms malonią:
Senų bičiulių laukiąs netrukus jis pily —
Krimhildos broliai jau esą kažkur nebetoli.

1651 „Brangioji, aš norėčiau,— jis tarė Gotelindai,—
Kad jūs ir rūmų damos tuojau pasidabintų,
Nes trejetą karalių priimt reikės čionai,
Ir jų didžiūną Hageną pagerbkit būtinai.

1652 Su jais taip pat atjoja ir Dankvartas, jo brolis,
Ir Folkeris, taurusis visos šalies drąsuolis.
Kai jie į mūsų dvarą užsuks pasisvečiuot,
Jūs šį garbingą šešetą turėsit pabučiuot...“

1653 Dukra ir Gotelinda tuojau pasižadėjo
Svečius čia taip priimti, kaip markgrafas norėjo,
Atnešt iš skrynių liepė drabužių joms brangių
Ir ėmė puoštis laukdamos atjojant karžygių.

1654 Kas rausvino sau veidus, o joms tatai nė motais,
Tik ant galvos ryšėjo jos kaspinus auksuotus,
Kad vėjas nedraikytų jų žvilgančių kasų...
O ką aš jums dabar sakau, tas buvo iš tiesų!

1655 Bet moteris palikim — lai baigia ruošą savo.
O Riudegerio vyrai jau tuo metu šuoliavo
Karalių pasitikti per pievas ir laukus,
Ir markgrafystėj priėmė jie riterių pulkus.

1656 Kai markgrafas pamatė burgundus priartėjant,
Narsusis šeimininkas kalbėti jiems pradėjo:
„O leiskit, brangūs ponai, pasveikinti man jus,
Pagerbti savo žemėje kilminguosius svečius“.

1657 O karžygiai jam lenkės, už tuos žodžius dėkojo,
Kad širdį jis atvėrė, draugystę jų tausojo.
Ir Hagenas nudžiugo — pasveikintas ir jis,
Ir Folkeris, smuikuotojas, burgundų karžygys,

1658 Ir Dankvartas taipogi. Jis Riudegeriui tarė:
„Jūs priėmėt mus puikiai, bet ar kiekvieną karį
Apnakvinti galėsit, ar žmonės pailsės?“
O jam atsakė markgrafas: „Linkiu labos nakties

1659 Ir prižadu žiūrėti, kad nieko nepamestų
Nei riteriai, nei ponai, lankydami šį kraštą.
Sargyba saugos žirgus ir jūsų drabužius.
Tikėkit, mano žemėje pentinas joks nežus.

1660 Atlyginsiu, jei kartais koks daiktas čia pragaištų,
Palapines ištempkit! Tarnai, suraskit aikštę!
O žirgus tuoj paleiskit lankoj pasiganyt“.
Geresnio pono niekados neteko jiems matyt.

1661 Dabar ilsėjos vyrai, sukritę ant žolyno,
Kur buvo pastatyta daugybė palapinių.
Ir jų valdovai džiaugės į pilį jodami:
Žinojo, markgrafo šaly nakvynė bus rami.

1662 O su dukra prie vartų jau markgrafienė laukė.
Prie jų — gėlynas damų, merginų šviesiaplaukių,
Apyrankėm mūvėjo, šiugždėjo jos šilkais.
Kai priartėjo markgrafas su Vormso karžygiais,

1663 Jų brangūs švenčių rūbai čia deimantais tviskėjo...
Ar jas grožiu pralenkti kas nors dar begalėjo?
Ir nuo žirgų prijoję nušoko tuoj svečiai.
Burgundai pasirodyti mokėjo išdidžiai.

1664 Dar trisdešimt ir šešios merginos pasirodė —
Dėl grožio jų nedrįstų čia niekas abejoti,—
Išėjo pulkas damų, kilmingų ir grakščių,
Su riteriais pasveikinti atjojusių svečių.

1665 Tris karalius dukrelė nelaukus pabučiavo
(Ir motina taip darė). Paskui ji susvyravo,
Kai Hageną reikėjo bučiuot, kaip ir visus,
Nes jai tas Vormso karžygys atrodė toks baisus.

1666 Bet greit jį pabučiavo — pakluso tėvo valiai,
Nors veidas jos iš baimės paraudo ir išbalo.
Gražuolė pabučiavo ir Dankvartą bemat.
Dar Folkerį smuikuotoją ji pagerbė taip pat.

1667 Ir, po ranka paėmus jauniausiąjį karalių,
Nusivedė jį tiesiai į dvaro rūmų salę.
O Gunterį globojo čia markgrafo žmona:
Pilin pasuko išdidžiai, karalium vedina.

1668 Gernotą palydėti reikėjo šeimininkui.
O riteriams ir damoms, susėdusioms aplinkui,
Tarnai pradėjo pilstyt tuoj vyną į taures...
Namų, už šiuos vaišingesnių, nieks niekur nesuras!

1669 O Riudegerio dukrą, tą nuostabią gražuolę,
Akim maloniai glostė Burgundijos narsuoliai.
Visiems patiko būdas ir jos tauri dvasia —
Tad ji gyveno paslapčiom kiekvieno mintyse.

1670 Tačiau atrasti laimę nė viens nesitikėjo.
Nors damų ir merginų daug menėje sėdėjo,
Bet jie tik savo žvilgsniais galėjo jas lydėt,
O Riudegeriui stengėsi smuikuotojas padėt.

1671 Kaip įprasta nuo seno, jie greitai atsiskyrė:
Norėjo pailsėti ir moterys, ir vyrai.
O jau paskui dvariškiai jiems padengė stalus,
Ir ėmė vaišint markgrafas burgundų karalius.

1672 Gražioji Gotelinda su jais kartu nuėjo
Dabar prie vaišių stalo, o jos duktė turėjo
Sėdėti su merginom, kur buvo jai vieta.
Todėl nerimo ir svečiai, ir ponų palyda.

1673 Paskui, pavalgę sočiai, išgėrę ligi valiai,
Norėjo markgrafaitę jie pasikviest į salę.
Maloniai leido laiką dvariškiai su svečiais;
Juos linksmino smuikuotojas čia sąmojais šmaikščiais.

1674 „Taurusis Riudegeri,— štai Folkeris prabilo,—
Jus viešpats dievas gausiai malonėm apipylė,
Jei jums nepašykštėjo geriausios dovanos —
Kiekvienas gali pavydėt tokios gražios žmonos.

1675 Jei būčiau aš karalius, karūną pats turėčiau,
Tuoj vesčiau jūsų dukrą, ją gerbčiau ir mylėčiau.
Jei ji tekėt sutiktų, aš būčiau, dievaži,
Pats laimingiausias žemėje, nes ji tokia graži“.

1676 Bet Riudegeris tarė: „Nedrįsčiau net svajoti,
Kad spindinčią karūną galėtų ji nešioti.
Juk tremtiniai mes esam Atilos šalyje.
Ir koks karalius išsirinks tiktai dėl grožio ją?“

1677 Atsakė jam Gernotas: „Jei nuotakos ieškočiau,
Tikėkit, šios merginos kitam neatiduočiau —
Tik tokią žmoną vesti palieptų man širdis“.
Jam pritarė ir Hagenas, narsusis karvedys:

1678 „Žinau, kad Gizelheris seniai jau vesti ruošias.
Jei jaunąjį karalių patrauks jūs dukros grožis
Ir ten, Burgundų žemėj, karūną ji nešios,
Visad mes jai tarnausime, klausysim jos valdžios“.

1679 Tie žodžiai nuskambėjo visiems labai maloniai.
Jie markgrafui patiko ir gražiajai jo žmonai.
Kariai pradėjo ragint: nereikia atidėt,
Taip, Gizelheriui pridera su ja susižadėt.

1680 O to, kas sumanyta, ilgai nereikia traukti.
Abu tėvai tuoj liepė čia dukterį pašaukti.
Už vyro ją išleisti sutiko jie nūnai,
Ir šis prisiekė ją mylėt ir gerbti amžinai.

1681 Tuoj Gunteris prisiekė, tai girdint ir Gernotui,
Kad brolio žmonai būsią daug žemių dovanota,
Kad jai nepagailėsią tvirtovių ir dvarų.
Į tai atsakė markgrafas: „O aš jų neturiu,

1682 Bet prižadu, o ponai, lig karsto jums tarnauti.
Jūs iš manęs galėsit didžiulį kraitį gauti —
Tiek aukso ir sidabro dukrelei duosiu aš,
Jog šimtas žyginių arklių jį vos ne vos paneš".

1683 Kaip įprasta nuo seno, juos įvedė į ratą
Tarp riterių kilmingų, į vidurį pastatė,
O broliai ir bičiuliai, priėję tuo metu,
Jais džiaugėsi žiūrėdami su riteriais kartu.

1684 Merginą jie paklausė, ar ji tekėt sutinka
Už jaunojo karaliaus, ar bus jinai laiminga?
O ji tylėjo droviai nuleidusi akis.
Kokia mergaitė neparaus, kai peršas karžygys?

1685 Bet tėvas panorėjo šį kartą jai padėti:
Bemat duktė atsakė sutinkanti tekėti.
Ir priglaudė vaikinas ją prie širdies karštos,
Tačiau vestuvių jie savų nekėlė niekados.

1686 Ir tarė Riudegeris: „Karaliai, mano ponai,
Kai grįšite į Vormsą ir baigsis jau kelionė,
Paimt galėsit dukrą, kaip liepia papročiai".
Protingiems žodžiams pritarė ir markgrafo svečiai.

1687 Triukšminga šventė baigės, plačiai ji nuskambėjo.
Ir nuotaka į menę ilsėtis jau nuėjo.
Svečiai ramiai miegojo, kol saulė ėmė šviest.
Tada prie stalo markgrafas vėl pakvietė susėst.

1688 Kai iškeliauti ruošės karaliai pas Atilą,
Vaišingas rūmų ponas į juos ramiai prabilo:
„Aš jūsų neišleisiu... Dar pasilikt meldžiu.
Lig šiolei nemačiau dvare tokių svečių!"

1689 Jam Dankvartas atsakė: „Bet kuo visus maitinsit?
Iš kur tiek duonos, vyno, o markgrafe, jūs imsit,
Jei šauniai visą dieną čia vaišinsite mus?"
Ir atvertė jam markgrafas: „Jūs būkite ramus...

1690 Dar gali dvi savaites sėdėt prie vaišių stalo
Šviesiausieji karaliai ir narsūs jų vasalai,
Ginklanešiai jaunieji ir tas būrys tarnų,
Nes man karalius Atila negaili dovanų!"

1691 Kai pono nevaliojo jie niekaip perkalbėti,
Lig rytmečio ketvirto dar likosi viešėti,
Svečiams nepašykštėjo jis rūbų nei žirgų —
Šią puotą buvo ir vėliau minėti jiem smagu.

1692 Artėjo metas joti. Ilgiau jie nebegaišo.
O markgrafas kilnusis, išleisdamas iš vaišių,
Gėrybių negailėjo šį kartą nė vienam —
Nepašykštėjo dovanų nei seniui, nei jaunam.

1693 Ginklanešiai netrukus prie vartų atskubėjo.
Čia žirgus pabalnotus jie riterių turėjo.
O šie su savo skydais atėjo tuo metu,
Į Hunų šalį rengėsi keliaut visi kartu.

1694 O markgrafas tuo tarpu jiems dovanas dalijo,
Kol jie dar neišjojo į Hunų viešpatiją.
Dabar svečiams galėjo jis viską išdalint,
Nes Gizelherį ruošėsi greit žentu pavadint.

1695 Ir Gunteriui karaliui jis šarvus dovanojo,—
Tegu Burgundų ponas garbingai juos nešioja.
Nors dovanas valdovas priimdavo retai,
Bet šiuokart lenkės markgrafui, dėkodamas už tai.

1696 Gernotas plieno kardą iš Riudegerio gavo,
Ir karžygiui tas kardas ištikimai tarnavo.
Padavus Gotelinda apsidžiaugė... Deja,
Nuo kirčio jo pats markgrafas greit krito kovoje.

1697 Ji dovaną taipogi net Hagenui parinko,
Nes juk ir pats karalius dėkojo šeimininkui,
Tačiau nepagalvojo, kad Tronjės karžygys
Priimt ją šiandien iš ponios piktai atsisakys.

1698 Jai Hagenas atrėžė: „Man nieko čia nereikia.
Bet jeigu tas dosnumas tiek daug jums džiaugsmo teikia,
Aną nuo sienos skydą turėti būt smagu.
Tiktai jį vieną aš priimt iš jūsų sutinku".

1699 Kai ji tatai išgirdo, per veidą nuriedėjo
Tuoj ašaros gailingos, širdis jai suvirpėjo:
Prisiminė ir vėlei, jog Nudungo nėra,—
Pačioj jaunystėj Vitegė nukovė jį kare.

1700 Ji Hagenui atsakė: „Jums skydą dovanoju.
Ak dieve, jei gyventų tasai, kurs jį nešiojo...
Bet mūšyje jis krito tarp savo karžygių.
Todėl aš, vargšė, ligi šiol gailiu jo ir verkiu..."

1701 Pakilo ji iš lėto, prie sienos nužingsniavo,
Tą skydą nukabino baltosiom rankom savo.
Ir Hagenui patiko brangioji dovana,
Kurią garbingai padavė jam markgrafo žmona..

1702 Apakinti galėjo kiekvieną šitas skydas,
Nes brangakmeniais buvo jis visas nusagstytas.
Ir jeigu būtų geidęs kas nors jį įsigyt,
Už jį vertėjo tūkstantį auksinių paprašyt.

1703 Tad Hagenas, jį gavęs, dabar labai nudžiugo.
O tuo metu į menę ir Dankvartas užsuko.
Jam markgrafaitė davė rūbus labai puošnius,
Kad jais vilkėtų maršalas, nujojęs pas hunus.

1704 Už visa, ką tik gavo, burgundų keliauninkai
Karštai dabar dėkojo dosniajam šeimininkui.
Tačiau ta jų draugystė iširo pagaliau,
Ir markgrafą kautynėse nužudė jie vėliau.

1705 Aplankė Gotelindą ir Folkeris tą dieną:
Pagerbti jis norėjo prakilnią markgrafienę,
Jai dainą sudainavo pritardamas smuiku,
Nes atsisveikinti visi jau ruošės tuo laiku.

1706 Ponia tarnams įsakė tuojau atnešti skrynią,
Kur buvo brangenybių auksinių, deimantinių,
Ir dvylika gražiausių apyrankių jinai
Padovanojo Folkeriui[55]. „Nešiokit jas tenai,—

1707 Ji tarė,— kai nukaksit į Hunų karalystę.
O kai atgal prie Reino galėsite vėl grįžti,
Į Bechlarną užsukit jūs tiesiai pas mane".
Jis prižadėjo taip daryt, kaip prašė jį ponia.

1708 Taurusis šeimininkas saviems svečiams pasakė:
„Ir aš jus palydėsiu, o ponai, į viešnagę,
Apsaugosiu kelionėj — laiduoti jums galiu".
Ir jie sukrovė dovanas ant žyginių arklių.

1709 Penkis šimtus narsuolių sargybiniais parinko.
Į šventę jie lydėjo svečius ir šeimininką.
Rūbus ir žirgą gavo kiekvienas jo karys.
Bet jau į Bechlarną gyvi jie niekad nesugrįš.

1710 O Riudegeris žmoną ir dukrą pabučiavo,
Jaunasis Gizelheris — taip pat gražuolę savo.
Kiekvieną apkabino čia mylima žmona.
Tačiau pravirkdė moteris vėliau liūdna žinia.

1711 Jos langus atsidarė, akim dar palydėjo,
Kai vyrai pasiruošę jau ant žirgų sėdėjo.
Ir ašaros pabiro iš moterų akių,
Tarytum matė kiekviena, kas laukia karžygių.

1712 Gražuolės gailiai verkė, raudojo savo vyrų,
Lyg jausdamos, kad amžiams su jais čia išsiskyrė.
O jie į Hunų šalį jau jojo išdidžiai —
Žemyn Dunojaus pakraščiu keliavo tie svečiai.

1713 Ir markgrafas pasakė protingą savo žodį:
„Man regis, jau pats laikas Atilai žinią duoti,
Jam pasakyt reikėtų, jog esam netoli.
Manau, karalius apsidžiaugs ir mūsų lauks pily“.

1714 Šauklys per Austrų žemę kaip viesulas nudūmė.
Netrukus sužinojo visi Atilos rūmai:
Nuo Reino trys karaliai jau atskuba čionai.
Todėl valdovas džiaugėsi ir mitrūs jo tarnai.

1715 Išgirdęs nibelungus jau esant netoliese,
Jis tarė savo žmonai, kai juodu buvo dviese:
„Krimhilda, mano ponia, liūdėt nėra kada —
Jau jūsų broliai netoli ir jų šauni svita!“

1716 Pakilusi Krimhilda prie lango atsistojo
Ir laukė, kaip jaunikio kad laukia mylimoji.
Norėjo pamatyti čionai ji saviškius,
O laimingasis Atila — tuos riterius puikius.

1717 Sušuko karalienė: „Visų aš pasiilgau!
Atjoja giminaičiai... Nauji jų skydai žvilga!
Kas trokšta mano aukso, aš būsiu tam dosni
Ir už patirtą širdgėlą skriaudikui maloni...“

Dvidešimt aštuntas nutikimas

KAIP BURGUNDAI ATKELIAVO PAS HUNUS

1718 Ir taip į Hunų šalį burgundai atkeliavo.
Išgirdęs Hildebrandas tuojau valdovui savo
Pranešti nuskubėjo, kad artinas svečiai.
Nuliūdo ponas, bet priimt juos liepė nuoširdžiai.

1719 Tuoj, Volfhartui įsakius, jiems žirgus pabalnojo.
Ir Dytrichas su vyčiais svečių sutikt išjojo.
Prijojęs plyną lauką, išvydo jis nūnai
Visai naujas palapines, jau stovinčias čionai.

1720 Kai Hagenas juos jojant iš tolo pastebėjo,
Su pagarba saviesiems valdovams jis kalbėjo:
„Aš jus prašau, karaliai, tuoj nuo žirgų nulipt,
Prieit arčiau, nes vyčiai tie jus nori pasitikt.

1721 Pažįstu aš tuos vyrus iš Amelungų krašto,
Juk jiems lygių narsuolių vargu ar atsirastų.
Pats Dytrichas Bernietis atjojo štai su jais.
Pagerbkime šiuos karžygius, laikykim juos draugais“.

1722 O nuo žirgų tuo tarpu su Dytrichu nušokę,
Ginklanešiai ir vyčiai, kaip papročiai juos mokė,
Taip pat pėsčiom žingsniavo sutikt čionai svečių
Ir troško pasakyt visiems daug žodžių nuoširdžių.

1723 Štai tuo metu burgundai prie Dytricho priėjo.
Šis laukė susikrimtęs: matyt, jog neįspėjo
Taurusis Riudegeris, kad gresia jiems mirtis.
Į Utės sūnus žvelgdamas, prabilo karvedys:

1724 „O Gunteri, Gernotai, jaunasai Gizelheri,
O Hagenai Tronjieti, jus sveikinu, kaip dera,
Ir Dankvartą narsuolį, ir Folkerį kartu!
Krimhilda savo Zygfrydo vis verkia šiuo metu..."

1725 Bet Hagenas atkirto: „Te ašaras ji lieja!
Kai Zygfrydas nukautas, daug metų jau praėjo.
Tegu ji laimės ieško Atilos šalyje...
O Zygfrydas palaidotas — nebesugrįš pas ją".

1726 „Žaizdų nebeminėkim. Patarčiau jums to vengti,
Nes kol gyva, jums gali Krimhilda daug pakenkti.
Paguoda nibelungų, jūs būkit atsargus!.."
Bylojo Dytrichas toliau į Vormso didikus.

1727 Bet Gunteris jam tarė: „O kam tas atsargumas?
Pats Atila, kai siuntė šauklius į mano rūmus,
Pakviesti buvo liepęs čionai į šventę mus.
Atjoti prašė ir sesuo. Todėl esu ramus".

1728 O Hagenas karaliui slapčia tuoj pašnibždėjo:
„Nėra jau kito kelio po to, ką jūs girdėjot.
Tik Dytrichą reikėtų jums tyliai paprašyt
Apie Krimhildos užmačias mums tiesą pasakyt".

1729 Paklausę patarimo, Burgundijos karaliai
Tuoj Dytrichą Bernietį pasivedė į šalį.
„O, prašom pasakyti, kilnusis karvedy,
Kaip ten Krimhilda laikosi? Ką slepia ji širdy?"

1730 Ir Dytrichas jiems tarė: „Aš rytmetį kiekvieną
Girdžiu, kaip graudžiai verkia ir skundžias karalienė,
Kaip guodžias visagaliui, nuleidusi akis,
Kad nužudytas Zygfrydas, kilnusis karžygys".

1731 Bet Folkeris, šaunusis smuikuotojas, bylojo:
„Mes nieko nepakeisim, tegu ji aimanuoja.
Tuojau į dvarą jokim, o ten jau paaiškės,
Kas mūsų laukia toj šaly ir ką daryt reikės".

1732 Per lauką nušuoliavo išdidūs keliauninkai,
Atjojo jie netrukus pas krašto šeimininką.
O akimis lydėjo juos hunai tuo metu —
Norėjo Hageną surast tarp riterių kitų.

1733 Mat apie jį ne vienas girdėjo sklindant gandą:
Jis Zygfrydą galiūną, karalių Nyderlandų,
Krimhildos pirmą vyrą, nudūręs mirtinai.
Tad vardą Hageno visi žinojo ir čionai.

1734 Jis buvo aukšto ūgio, tiesaus, galingo stoto,
O kojos ilgos, tvirtos, galva pasidabruota.
Plaukai žili jo plaikstės ant veido, žandenų...
Visus baugino jis žvilgsniu, grėsmingu, laukiniu.

1735 Pily nakvynę gavo visi burgundų vyrai.
Tačiau nuo savo ponų čionai karius atskyrė,
Nes taip Krimhilda buvo įsakiusi pati.
Netrukus tie ginklanešiai gulėjo nukauti.

1736 O Dankvartas juk buvo karaliui davęs žodį
Ištikimai tarnauti, karius visur tausoti,
Tad visados juos matė budrioji jo akis,
Ir jais be galo rūpinos burgundų karžygys.

1737 Atėjo ir Krimhilda galop su damom savo,
Tik vieną Gizelherį ji meiliai pabučiavo.
Kitiems užteko žodžių, klastingų, netikrų.
Tad šalmo diržą priveržė Tronjietis po smakru.

1738 „Po tokio priėmimo,— jis vyrams tarė niūriai,—
Burgundijos narsuoliai galop suprasti turi,
Jog ne kiekvieno laukia svetingai šiam krašte.
Matyt, kelionėn leidomės mes po bloga žvaigžde“.

1739 Atsakė karalienė: „Jei kas neveidmainiauja,
Tas meilę ir draugystę patsai užsitarnauja.
Ar nešate man laimę nuo Reino — iš namų,
Kad jus galėčiau sveikinti su deramu džiaugsmu?“

1740 Bet Hagenas atkirto: „Jei tekę būt girdėti,
Jog čia už svetingumą reiks auksu užmokėti,
Tada mėginęs būčiau aš pats taupiau gyvent,
Kad jums galėčiau dovanų iš Vormso atgabent".

1741 Atrėžė jam Krimhilda, netekusi kantrybės:
„Ne dovanų man reikia! Kur mano brangenybės?
Kur lobis nibelungų?.. Jūsiškė kariauna
Paimt turėjo jį kartu, kai jojo pas mane!"

1742 „O ponia, ar užmiršot? Juk jis ne mano valioj.
Aš padariau, kaip liepė kadaise man karaliai.
Jį nuvežiau prie Reino, paskandinau gelmėj.
Lig dievo teismo jis tenai galės gulėt ramiai".

1743 Krimhilda karalienė vėl Hagenui kalbėjo:
„Nors dalį mano turto atvežti jūs turėjot,
Nes man jisai priklauso! Jį noriu atsiimt!
Be savo vyro dovanos aš negaliu nurimt!"

1744 Tuoj Hagenas atšovė: „Tegu velniai jį veža!
Ir taip šioje kelionėj tempiau daiktų nemaža.
O plieno kardo, skydo, šarvinių marškinių
Ir šalmo jums padovanot aš dar neketinu!"

1745 Krimhilda jam atsakė: „Įeidami į salę,
Ginklus visi palikit — karaliai ir vasalai!
Tikiu, kiekvienas svečias man ginklą atiduos".
Bet atvertė tuoj Hagenas: „Nebus to niekados!

1746 Per daug garbės man teikiat... O aš kitaip galvoju:
Jūs galite patrūkti, valdove gerbiamoji,
Jei imsit mano daiktus į sandėlį nešiot.
Mus tėvas mokė visuomet gražias damas tausot".

1747 „O varge,— ji kalbėjo,— ir ko dabar tikėtis?
Man ginklų nepalieka karalius nei Tronjietis!
Matau, kad juos įspėjo kažkoks geradarys.
Jei sužinosiu, nuo pečių galva jam nusiris".

1748 Iš įniršio paraudęs, jai Dytrichas atšovė:
„Aš Hageną įspėjau ir pasakiau valdovui,
Kas gali juos ištikti, nes jie draugai seni...
Palauk, piktoji ragana! Tai man tu grasini?..“

1749 Krimhilda susigėdo, jo žodžių išsigando.
Ji Dytrichui iš baimės net priešintis nebandė.
Ir tyliai pasitraukė nuo karžygių dama,
Tik savo priešams akimis žaibus pasiųsdama.

1750 Ir draugiškai du vyrai dabar apsikabino —
Tai Hagenas drąsusis ir tas, kurį vadino
Čia Dytrichu. Šis tarė: „Jūsiškių aš gailiuos,
Nes niekados nepamaniau, kad jus čia atvilios.

1751 Girdėjot, ką jums sakė valdovė išdidžioji?..“
„Kas bus, dar pamatysim!“ — jam Hagenas bylojo.
Paskui abu šnekėjos stovėdami šalia.
Ir, juos išvydęs tuo metu, paklausė Atila:

1752 „Norėčiau sužinoti, kuo gi vardu herojus,
Kurį apsikabinęs Bernietis štai vedžiojas?
Toks išdidus atrodo ir tvirtas, išnašus...
Aš nežinau, kas jo tėvai, bet jis turbūt narsus?..“

1753 Žmonos dvariškis tarė: „Šviesusis pone mano,
Tai didvyris iš Tronjės, sūnus jis Aldriano.
Nors pats orus, garbingas, bet būdas jo staigus.
Netrukus pamatysite, koks piktas šis žmogus“.

1754 „Iš kur galiu žinoti, kad būdas jo aikštingas“,—
Dar nieko nesupratęs, atsakė šeimininkas.
Lig šiol jis nepatyrė, ką spendžia jo žmona,
Ir nejautė, jog žus visa burgundų kariauna.

1755 „Menu aš Aldrianą: garbingai man tarnavo,
Už garbę ir šaunumą nemaža aukso gavo.
Į riterius pakėliau aš karžygį tada.
Ir Helchė buvo maloni šiam kariui visada.

1756 Paskui į mano šalį jis atsiuntė ir sūnų.
Su Valteriu jie augo kaip įkaitai — didžiūnai.
Aš Hageną atleidau, o Valteris kartu
Su Hildegunda iš pilies pabėgo tuo metu..."

1757 Į praeitį tie žodžiai Atilą sugrąžino,
Ir Hageną Tronjietį netrukus jis pažino.
Jaunystėje nuveikęs tiek žygdarbių puikių,
Vėliau, deja, nukovė jis daug hunų karžygių.

Dvidešimt devintas nutikimas

KAIP KRIMHILDA PRIEKAIŠTAVO HAGENUI, O JIS PRIEŠ JĄ NEATSISTOJO

1758 Paskui, užbaigęs kalbą, Tronjietis nebelaukė,
Nuo Dytricho Berniečio į šalį pasitraukė.
Per petį pažiūrėjęs, išvydo karvedys
Kautynių draugą netoli: tikrai tai buvo jis!

1759 Kartu su Gizelheriu čia Folkeris stovėjo.
Tad Hagenas nedelsęs prie šio dabar priėjo,
Į karžygį galiūną jis kreipės pagarbiai,
Norėdamas su juo kieme pasikalbėt skubiai.

1760 Tuo tarpu, kai jų ponai šnekėjos pasilikę,
Abu narsiausi vyrai, čia vėlei susitikę,
Priėjo erdvią aikštę, žingsniavo išilgai —
Pavojų nesibaimino šie drąsūs karžygiai.

1761 Surado netoliese ties rūmais jaukią vietą,
Prieš menę karalienės ant suolo atsisėdo.
Jei būtų kas jų šarvus išvydęs tuo metu,
Galėjęs būtų pasakyt, kuo tie kariai vardu.

1762 O hunai kaip į žvėris, piktai akis įdūrę,
Į karžygius žiūrėjo tylėdami, paniurę.
Išvydo karalienė pro langą juos bemat,
Ir, sielvarto kamuojama, pravirko ji tuoj pat.

1763 Atgijo senos žaizdos. Ji ašarom paplūdo.
Ir karžygiai Atilos dabar išgirst panūdo,
Kas atnešė nelaimę, ko liūdi jų ponia.
Krimhilda tarė: „Hagenas įskaudino mane!“

1764 Visi ją klausinėjo: „Kur jūsų džiaugsmas dingo?
Mes jus prieš valandėlę dar matėme laimingą.
Nors jūsų priešas būtų galingas ir stiprus,
Tik duokit ženklą, ir jisai nuo mūsų nepaspruks!“

1765 „Per amžius tam dėkočiau, kas keršyti padėtų,—
Sušuko karalienė.— Jis gautų, ko norėtų!
Ant kelių atsiklaupus, maldauju aš karštai:
Nukaukite jūs Hageną — atkeršykit už tai!“

1766 Ir šešiasdešimt vyrų, įniršusių smarkuolių,
Galvotrūkčiais kaip vienas prie savo ginklų puolė.
Norėjo jie Krimhildai ištikimai tarnaut
Ir Hageną su špilmanu aikštėj tuojau nukaut.

1767 Išvydusi negausų kariautojų būrelį,
Nusiminė valdovė, iš pykčio net pabalo:
„Sustokite, per menkas toksai karių būrys.
Jūs galvas palydėsite, o ne piktadarys!

1768 Tas Hagenas iš Tronjės labai stiprus, galingas,
O dar už jį stipresnis — Alcajos šeimininkas,
Smuikuotojas, kurs sėdi su juo dabar greta.
Jūs neįveiksit abiejų, žinokit, niekada!“

1769 Supratę, kad kautynėms menka tokia rinktinė,
Vadai karių sugraibė tuoj ketvertą šimtinių.
O jų valdovė degė tik keršto ugnimi,
Todėl ketino karžygius nubausti mirtimi.

1770 Pamačiusi, jog vyrai apsiginkluot jau baigė,
Krimhilda valandėlę dar riterius sulaikė:
„Palaukite, karūną man reikia užsidėt,
Ir kaip valdovė noriu aš su priešais pakalbėt.

1771 Klausykit, apsakysiu jums Hageno niekšybes,—
Pridūrė karalienė,— šnekėsiu tik teisybę.—
Jis išdidus ir nieko, žinokite, neslėps,
Tada galėsite daryt, kaip sąžinė jums lieps“.

1772 O Folkeris, pažvelgęs atgal per savo petį,
Krimhildą laiptais lipant žemyn staiga pamatė,
Jai iš paskos į kiemą garmėjo palyda.
Ir, tai išvydęs, Hagenui pasakė jis tada:

1773 „Pažvelkite, drauguži, va ta čionai ateina,
Kur pakvietė į šventę atjoti mus nuo Reino,
Bet niekur neregėjau, kad gerbiama žmona
Po vyro pilį vaikščiotų su tokia kariauna.

1774 Ar kartais tie kareivos netrokšta jūsų kraujo?
Ar tik ne jus nukauti jie šiandien pageidauja?
Jums reikia pasisaugot,— pridūrė jis karštai,—
Nes, man atrodo, jos kariai jau žvalgosi piktai.

1775 O jų krūtinės plačios... Visai neabejoju,
Kad šarvus po šilkiniais drabužiais jie nešioja.
Todėl, drauguži mano, laikykimės kartu...
Ką hunai ruošiasi daryt, tiesiog nesuprantu".

1776 Ir Hagenas sušuko įraudęs ir įtūžęs:
„Žinau, kodėl jie šarvus nešioja po drabužiais
Ir ginklais man grasina. Bet jų aš nebijau —
Atgal Burgundijon išjot nė nemanau tuojau.

1777 O Folkeri brangusis, ar aš galiu tikėtis,
Kad šiuokart man su priešais padėsit galynėtis,
Jei tie Krimhildos vyrai mane užpult išdrįs?
Aš jums visad pagelbėsiu kaip draugas ir karys".

1778 Jam Folkeris atsakė: „Jums rūpintis neverta —
Jei pats karalius hunų pasiųs prieš mus iš karto
Visus savuosius vyrus, žinokit, ir tada,
Kol gyvas būsiu, su jumis stovėsiu aš greta!"

1779 „O Folkeri kilnusis, tegu jus dievas saugo.
Aš niekad nenorėčiau turėt geresnio draugo!
Jei jūs šalia kovosit, iš anksto jau galiu
Sakyt, jog priešai susilauks nelaimių didelių".

1780 Smuikuotojas jam tarė: „Mums laikas atsistoti.
Valdovė štai ateina. Ją reik visiems godoti.
Jei mes damas pagerbsim, kaip liepia papročiai,
Tada į mus kitaip žiūrės ir hunų karvedžiai".

1781 Bet Hagenas atkirto: „Kaip draugui pasakysiu —
Nesveikinsiu Krimhildos, prieš ją nesilankstysiu,
Nes jeigu atsistosiu, tai pagalvos tuojau
Visi Krimhildos riteriai, kad jų ponios bijau.

1782 Geriau nepastebėkim Krimhildos mes šį sykį.
Manęs ji neapkenčia. Bičiuli, paklausyki,
Ar verta tokią gerbti?.. Kol gyvas dar esu,
Jos įniršio aš nebijau nei išmonių visų!"

1783 Ir Hagenas tuo tarpu ramiausiai pasidėjo
Ant savo kelių kardą. Jo rankenoj švitėjo
Gražus didžiulis jaspis, žalesnis nei žolė.
O brangų ginklą Zygfrydo išvydusi, našlė

1784 Staiga užsiliepsnojo — ji kardą tuoj pažino:
Makštis — aksomas rausvas, o rankena auksinė,
Ir ašarom paplūdo iš širdgėlos nūnai.
Manau, taip darė Hagenas, kad rūstautų jinai.

1785 O špilmanas ant suolo arčiau pritraukė stryką —
Didžiulį, ilgą, platų ir aštrų, kurs prilygo
Net kardui, jei reikėtų parodyt kur drąsa.
Tad jie ramiai šnekėjosi Krimhildos akyse.

1786 Jie baimės nepažino, turėjo kietą būdą:
Nusprendė nesilenkti, nors ir kažkas jiems būtų.
O tuo metu atėjo valdovė išdidi
Ir jiems išklojo atvirai ji priekaištus pati.

1787 „Norėčiau aš išgirsti,— ji Hagenui pasakė,—
Kas teikės jus pakviesti šį kartą į viešnagę?
Ką bloga man padarėt, jūs žinot ir patsai,
O jei to nesuprantate, pakvaišote visai!"

1788 „Gi niekas! — karalienei įpykęs jis atšovė.—
Bet jeigu kur keliauja burgundų trys valdovai,
Ir aš, kaip jų vasalas, retai atsilieku:
Lydėti savo karalius man visada smagu".

1789 „Ar žinote,— ji tarė,— kodėl laikau jus priešu.
Už ką širdy nešioju jums pyktį ir pagiežą?
Jūs Zygfrydą nukovėt slapta, iš pasalų.
Ir sulaikyti ašarų lig šiol aš negaliu".

1790 „Užtenka mums kalbėti,— jis atsikirto niūriai.—
Aš — Hagenas Tronjietis, kurs Zygfrydą nudūrė.
Ir atėmiau gyvybę šiam karžygiui už tai,
Kad jūs Brunhildą dailiąją išplūdote piktai.

1791 Aš gintis nesiginsiu prieš jus, o karaliene.
Jūs kaltinkit už skriaudą nūnai mane tik vieną.
Tekeršija, kas nori — ar vyras, ar žmona!
Dabar jau nieko nebijau — jūs kenčiat per mane!.."

1792 Ir kreipėsi valdovė į riterių būrelį:
„Girdėjot, kuo jis kaltas,— suprasti patys galit!
Manau, jums, vyrai, aišku, ką reik su juo daryt..."
Bet neišdrįso karžygiai jai nieko atsakyt.

1793 O jeigu būt bent vienas karys pradėjęs kovą,
Abiem burgundų vyčiams nupelnęs būtų šlovę,
Nes mūšiuose mokėjo jie žaist su mirtimi.
Tad hunai, baimės apimti, tylėjo laukdami.

1794 Bet vienas jų prabilo: „Ko jūs įsispoksojot?
Anksčiau kovot žadėjau, dabar apsigalvojau:
Gyvybės nepakeisi nei turtais, nei garbe.
Valdovė už tas dovanas supūdys mus kape!"

1795 Jam pritarė antrasis: „Ir aš kovot netrokštu.
Jei man raudono aukso pripiltų pilną bokštą,
Nedrįsčiau stot į kovą su špilmanu šauniu,
Kuris kaip ietim perveria įnirtusiu žvilgsniu.

1796 O Hageną iš Tronjės aš pažinau jaunystėj.
Tegu ir šiandien niekas jo peikti neišdrįsta:
Su juo laimėjom mūšių mes dvidešimt ir du —
Ten priešų žemė linkdavo nuo moterų raudų.

1797 Pagerbti mums reikėtų šį Gunterio vasalą,
Kurs garsino tais metais plačiai Atilos šalį
Ir nuveikė jo garbei daug žygdarbių kadais —
Su Valteriu Ispaniečiu jie žvangino kardais.

1798 Tada jis buvo jaunas,— karys toliau bylojo,—
Bet žmonės greit pražyla, nes laikas nesustoja.
Pasibaigė jaunystė, dabar subrendęs jis,
Ir puikiai valdo Balmungą šis Tronjės karvedys".

1799 Ir taip pasišnekėję jie kautis nesutiko.
Ant savo kariauninkų ponia labai supyko,
Iš baimės pasitraukė būrys jos valdinių,
Nes vengė Folkerio narsaus jie kirčių mirtinų.

1800 „Dabar jau viskas aišku,— smuikuotojas kalbėjo,—
Čia turime daug priešų. Juk žmonės mus įspėjo!
Skubėkim pas karalių ir karžygius savus,
Nes priešai gali pult ponus ir jų palydovus.

1801 Jei draugas gina draugą ir baimės nepažįsta,
Klastingam priešui ginklas iš rankų greit išslysta.
Kad kardo nebandytų pakelt piktadarys,
Užtenka drąsiai jam primint, jog tu esi bailys".

1802 Čia Hagenas atsakė: „Jūs kalbat gryną tiesą.
Skubėkime į rūmus!" Ir jie nuėjo dviese.
Pamatęs, jog vis laukia karaliai ir kariai,
Kalbėjo jiems smuikuotojas dabar jau atvirai:

1803 „O ponai gerbiamieji, ar jums stovėt pritinka?
Tuojau jūs paprašykit įleist pas šeimininką
Visus į sosto salę su riteriais kartu".
Ir pasiskirstė karžygiai tuojau visi po du.

1804 Bernietis nulydėjo Burgundijos karalių,
Gernotas nužingsniavo su Irnfridu į salę,
Jaunasis Gizelheris, kaip artimi draugai,—
Su Riudegeriu po ranka... Palaukęs neilgai

1805 Ir Folkeris narsusis su Hagenu nuėjo.
Šių karžygių jau niekas išskirti negalėjo.
Kol tie du ginklo broliai užmigo amžinai,
Per juos raudoti moterims reikėdavo dažnai.

1806 O su karaliais ėjo jų riterių rinktinė —
Burgundijos vasalų geriausių tūkstantinė
Ir šešiasdešimt vyčių, galingų ir tvirtų,
Atjojusių su Hagenu iš tolimų kraštų.

1807 Tris karalius į rūmus, kaip riteriams derėjo,
Ir Havartas narsusis, ir Iringas lydėjo.
O Dankvartas galiūnas žiūrėjo vis tvarkos.
Čia jam padėjo Volfhartas, žingsniavęs iš paskos.

1808 Ir Gunteris įėjo į puošnią sosto salę.
Kai Atila išvydo Burgundijos karalių,
Sujaudintas pašoko nuo sosto jis skubiai
Ir, kaip derėjo, sveikino svečius tuos pagarbiai:

1809 „O Gunteri, Gernotai, brangusis Gizelheri,
Jus sveikinu širdingai, kaip mano žemėj dera!
Seniai aš jūsų laukiau. Tad pasiunčiau šauklius.
Norėjau šiandien čia regėt ir jūsų drąsuolius.

1810 Džiaugiuos, kad mūsų kraštą jūs teikiatės lankyti,
O Folkeri šaunusis! Norėjau jus matyti
Ir aš, ir karalienė... O Hagenai, ir jus
Ji kvietė čia pasisvečiuot, išsiuntusi šauklius“.

1811 Bet Hagenas jam tarė: „Jei būt į Hunų šalį
Lydėti nereikėję Burgundijos karalių,
Vis tiek atjojęs būčiau neprašomas čionai...“
Valdovas po ranka svečius nusivedė nūnai,

1812 Šalia savęs į sostą jis svainius pasodino.
Visiems auksinės taurės pripiltos buvo vyno
Ir moraso[56] saldžiausio. Užgerdamas svečius,
Dar vis kalbėjo Atila meilingus jiems žodžius:

1813 „Džiaugiuosi, kad aplankėt, o karžygiai kilnieji,
Didesnės laimės niekad šioj žemėj neregėjau,
Nes šiandien atkeliavo štai svainiai pas mane.
Turbūt ilgiau nebeliūdės ir mylima žmona.

1814 Dažnai save aš klausiau: gal esate užpykę —
Juk daug svečių užsuko čia pas mane ne sykį,—
Kad mano viešpatijoj nebuvot niekada?
Todėl džiaugiuos matydamas dabar aš jus greta".

1815 Prabilo Riudegeris, kilnusis Bechlarnietis:
„Iš savo giminaičių jūs galite tikėtis
Taurios ištikimybės ir žygdarbių puikių,
Nes jie atsivedė čionai ir pulką karžygių".

1816 O jie Atilą lankė per pačią saulės grąžą.
Nors aš mačiau karalių pasaulyje nemaža,
Bet tokio priėmimo neteko man regėt!..
Valdovas kvietė prie stalų tuoj pokylį pradėt.

1817 Ir nieks nebuvo matęs dar tokio šeimininko!
Nuo gėrimų ir valgių net skobnios salėj linko.
Ir viso, ko geidavo, turėjo tie svečiai,
Garsėję savo narsumu visur labai plačiai.

Trisdešimtas nutikimas

KAIP HAGENAS IR FOLKERIS STOVĖJO SARGYBOJE

1818 O kai diena jau baigės, naktis į guolį kvietė,
Išvargusiems burgundams reikėjo pailsėti:
Kelionė pas Atilą juk buvo netrumpa!
Apie nakvynę sukosi ir Hageno kalba.

1819 „Telaimina jus dievas. Mums laikas jau į lovą,—
Burgundijos karalius užsiminė valdovui,—
O rytą susitiksim, jei jūs tokia valia".
Ir juos išleido pailsėt nušvitęs Atila.

1820 Bet hunų kariauninkai ratu svečius apsupo...
Tuoj Folkeris jiems tarė: „Ir kas čia jums parūpo,
Kad veliatės po kojų, kai eina karžygiai?..
O jeigu nesitrauksite, nelaukdamas ilgai,

1821 Stryku štai jums per galvas aš taip galiu užtvoti,
Jog šiandien giminaičiai turės jus apraudoti.
Tad traukitės nuo tako, nes aš jau įsiutau!..
Save vadinat didvyriais, kol jums neužkirtau..."

1822 Kad Folkeris įniršęs, ir Hagenas jau matė.
O hunų kariauninkams jis patarė per petį:
„Jūs špilmano klausykit! Neverta čia žiopsot!
Krimhildos riteriai, verčiau jūs eikite miegot!

1823 O tam, ką jūs sumanėt, nereikia jūsų skydų.
Jei norit mus užpulti, geriau palaukit ryto,
Bet mums nakties nedrumskit. Išnykite tuoj pat!
Manau, jog kilnūs riteriai taip darė visuomet".

1824 Ir nuvedė burgundus tarnai į erdvią salę.
Svečiai išsimiegoti galėję būt lig valiai
(Patogios, plačios lovos stovėjo čia visiems),
Jei ne Krimhildos užmačios atkeršyt giminėms.

1825 Araso aksominės lovatiesės tviskėjo[57].
Jas buvo aukso siūlais meistrai išsiuvinėję.
Ant priegalvių vainikais žėrėjo mezginiai.
Arabų darbo užvalkčiai — šilkiniai audiniai.

1826 Kiekvienas svečias gavo po antklodę brangiausią —
Baltųjų šermuonėlių ar sabalų juodžiausių.
Ilsėtis jis galėjo, iki prašvis diena.
Nematė lovos dar tokios joks ponas net sapne!..

1827 Prabilo Gizelheris: „O varge, ši nakvynė
Ir mums, ir mūsų vyčiams turbūt jau paskutinė!..
Nors ir gražiai paguldė sesuo svečius čionai,
Bet aš jaučiu, jog išžudyt mus ruošiasi nūnai“.

1828 „Jūs, ponai, būkit ramūs,— jam Hagenas pasakė,—
Aš saugosiu burgundus budriai kaip savo akį.
Tad nieko nebijokit, kol baigsis ši naktis,
O rytą pats jau apsigins karys ar karvedys“.

1829 Ir, tuos žodžius išgirdę, burgundai jam dėkojo.
Visi netrukus lovas čionai susiieškojo,
Patogiai pasiklojię, atsigulė miegot.
Tik Hagenas pasirengė tuojau sargybon stot.

1830 „O Hagenai, priimkit mane kartu budėti.
Ir leiskite lig ryto sargyboje stovėti“,—
Taip Folkeris kalbėjo ir prašė jį karštai,
Ir Hagenas nudžiugintas atsakė jam tvirtai:

1831 „Te dievas visagalis globoja jus ir saugo!
Aš visados norėčiau turėti tokį draugą,
Kurs ryžtųsi nelaimėj man dešinę ištiest.
Dėkingas būsiu jums, brolau, už tai iki mirties...“

1832 Ir riteriai galiūnai tuojau apsiginklavo.
Kiekvienas, pasiėmęs į ranką skydą savo,
Greit stojosi sargybon, išėjęs pro duris,—
Tad jų bičiuliams nuo galvų nė plaukas nenukris.

1833 Bet Folkeris netrukus vėl skydą pasidėjo,
Jį atrėmė į sieną, o pats gi nuskubėjo
Į salę savo smuiko ir stryko pasiimt,
Nes jis norėjo juos visus paguost ir nuramint.

1834 Ant slenksčio atsisėdęs, smuikuotojas užgrojo.
O špilmano narsesnio dar niekas nežinojo.
Ir tyliai plaukė naktį jo muzika švelni.
Dėkojo Folkeriui kariai, ilsėtis eidami.

1835 Paskui, suspaudęs smuiką, jis taip patraukė stryką,
Jog salė ėmė gausti nuo virpesio jo stygų.
Netrukus vėl tekėjo melodija šviesi.
Nusiraminę karžygiai užmigo greit visi.

1836 Kai Folkeris burgundus sumigusius išvydo,
Išėjo jis į kiemą, pasiėmė vėl skydą,
Prie durų atsistojo ir žvalgės į šalis:
Galbūt Krimhildos valdiniai iš tamsumos išlįs?

1837 Vidurnaktis jau buvo. Drąsuolis pastebėjo:
Šalmai iš tolo blausiai patamsy sublizgėjo.
Ir Folkeris suprato: jie sėlina nūnai,
Ketindami svečius užpult, įmigusius čionai.

1838 Ir špilmanas kalbėjo: „O Hagenai, man rodos,
Reikės išvien laikytis, matau karius ginkluotus,
Kurie slapta atslinko dangstydamies tamsa.
Tikriausiai piktos užmačios tų vyrų galvose“.

1839 „Drauguži, patylėkit,— jam Hagenas atsakė,—
Tegu arčiau prieina — tiesiog akis į akį.
Kardais kaposim šalmus, kiek rankos tik valios,
Ir vyrus tuos pasiųsime Krimhildai atgalios“.

1840 Tuo tarpu vienas hunas iš to naktinio būrio,
Sargybinius išvydęs prie miegamojo durų,
Į saviškius prabilo: „Ak vyrai, negerai!
Aš jau matau smuikuotoją. Ką mums daryt, kariai?

1841 Jis turi puikų šalmą, kurs tamsoje švytuoja,
O jo kovoj dar niekas lig šiol nesukapojo,
Kaip liepsnos žiba naktį šarviniai marškiniai.
Su Hagenu svetimšalius čia saugo jie nūnai".

1842 Ir hunų kariauninkai tuojau iš baimės spruko,
O Folkeris, supykęs ant Hageno, sušuko:
„Aš noriu dar Krimhildos kareivas pasivyt
Ir žodį kitą iš širdies jiems tiesiai pasakyt!"

1843 „Bičiuli, nesitraukit nė žingsnio jūs į šalį,—
Jį Hagenas maldavo,— nes jie apsupt jus gali,
Kardais užpulti vieną... Ir aš, brolau, tada
Skubėsiu jums pagelbėti... O miegančius bėda

1844 Bemat ištiktų salėj — pagalbos jie negautų.
Tuomet gal vienas kitas į vidų prasibrautų,
Įmigusius užpultų ten keturi ar du
Ir užkapotų negyvai kardais juos tuo metu!"

1845 „O vis dėlto reikėtų,— smuikuotojas kalbėjo,—
Parodyt mūsų priešams, kad mes juos pastebėjom.
Tada Krimhildos vyrai nedrįs jau pasakyt,
Kad neketino jie svečių šią naktį išžudyt".

1846 Ir Folkeris iš tolo nubėgantiems suriko:
„Kur skubat jūs, vikruoliai? Kokia bėda ištiko?
O gal plėšikai esat?.. Padėt aš jums galiu,
Jei jūs priimsit ir mane su savo pulkeliu..."

1847 Atsakymo jis jokio šį sykį neišgirdo.
„Tfu, jūs, bailiai niekingi! — smuikuotojas įširdo.—
Nakčia užpult norėjot jūs, išgamos tikri!..
Nedaro šitaip riteriai, jei sąžinė švari".

1848 Netrukus sužinojo Krimhilda tą naujieną.
Todėl be galo pyko ir niršo karalienė.
Kerštu liepsnojo, degė rūsčioji jos širdis.
Per ją daugybę karžygių ištiko greit mirtis.

Trisdešimt pirmas nutikimas

KAIP JIE ĖJO Į KATEDRĄ

1849 Ir Folkeris prabilo: „Man kojos šalt pradėjo.
Aš su šarvais sustingau. Bet jau naktis praėjo.
Netrukus ims dienoti. Iš vėjo tai jaučiu".
Ir jis nuėjo žadinti karių ir karvedžių.

1850 O kai žara pro langus paskelbė ryto metą,
Draugus iš miego kelti ir Hagenas suskato:
Mišių klausyt jei nori — pats laikas paskubėt.
Varpai krikščionių papročiu pradėjo jau skambėt.

1851 Jie kvietė į bažnyčią. Ir ėjo melstis žmonės.
Kitaip čionai giedojo krikščionys ir pagonys.
Panoro ir burgundai į katedrą nueit.
Todėl tą rytą karžygiai iš lovų šoko greit,

1852 Geriausiais švenčių rūbais jie rengtis tuoj pradėjo.
Svečiai tokiais lig šiolei dar niekad nevilkėjo,
Bet Hagenas, pažvelgęs į juos iš paniūrų,
Prabilo: „Vyrai, jums reikės kitokių apdarų!

1853 Dabar visi suprantat, ką mums Krimhilda ruošia.
Tad į rankas paimkit jūs kardus vietoj rožių,
O kepures pakeiskit tuoj pat šalmais! Kariai,
Manau, valdovės užmačias jau žinome gerai!

1854 Šiandieną neišvengsim su priešais mes kautynių.
Ir ne šilkais pridenkit, o tik šarvais krūtinę.
Skydus apsiaustų vietoj paimkit su savim
Ir tą, kas per arti prieis, pasiųskite mirtin.

1855 O karžygiai, bičiuliai, mielieji mano ponai,
Tuoj eikit į bažnyčią, prašykite malonių
Jūs dievą visagalį, kad švelnintų skausmus.
Žinokit, jog nebesugrįš jau niekas į namus.

1856 Te nuodėmes kiekvienas garbingai išpažįsta
Ir slėpti ką padaręs nuo dievo tenedrįsta.
Tegu kariai jau žino: nebeklausys mišių,
Jei viešpats nesiteiks apgint nei jų, nei karvedžių".

1857 Burgundai nužingsniavo prie katedros ginkluoti.
Šventoriuje paprašė juos Hagenas sustoti
Ir paliepė bažnyčion dar neiti tuo metu:
„O prieš hunus jūs, riteriai, laikykitės kartu.

1858 Skydus pasistatykit arčiau prie savo kojų.
Ir jeigu jau pajusit, kad priešai jums grūmoja,
Nedelsdami jūs kirskit... Klausykite manęs,
Tada garbingai baigsite kiekvienas kautynes".

1859 O Hagenas tuo tarpu su Folkeriu stovėjo
Prie katedros. Jie laukė, aplinkui dairinėjos:
Žinojo, jog valdovė netrukus čia ateis
Ir juos abudu pasitiks ji priekaištais piktais.

1860 O tuo metu išvydo jie hunų šeimininką,
Kurs ėjo su Krimhilda, o riterių kilmingų
Jiems iš paskos žingsniavo toks didelis būrys,
Jog kilo virš tų karžygių net dulkių debesis.

1861 Matydamas ginkluotus svečius su palydovais,
Burgundus tuoj paklausė sujaudintas valdovas:
„Kodėl nešiojat šalmus, bičiuliai, šiuo metu?
Gal mūsų karalystėje patyrėte skriaudų?

1862 Jei negandų sulauktų čionai narsieji vyčiai,
Tuojau gailėtis imčiau ir juos atsiprašyčiau...
Tegu visi supranta, kas man nemalonu.
Aš už kiekvieną nuoskaudą atlygint ketinu".

1863 „Skriaudų mes nepatyrėm,— jam Hagenas atsakė,—
Bet vaikštome su ginklais, nujoję į viešnagę,
Dar tris dienas, kaip liepia burgundų papročiai...
O jei kas skriaus — sakysime, nors esame svečiai".

1864 Bet šiuos žodžius Krimhilda negirdomis nuleido,
Tik Hagenui grėsmingai ji pažvelgė į veidą.
Ir nieko nepasakė valdovė išdidi,
Nors papročius Burgundijos pažino ir pati.

1865 Jei Atila iš anksto pats visa būt patyręs,
Išgelbėjęs jis būtų svečius ir savo vyrus.
Bet nieko nepasakė valdinga jo žmona —
Iš keršto degė jos širdis, pagiežos kupina.

1866 Prie katedros valdovė su palyda artėjo.
Abu burgundai laukė, nors hunai ir murmėjo,
Per žingsnį atsitraukė nuo durų tik tada,
Kai čia Krimhilda išdidžiai priėjo su svita.

1867 Valdovo kamerheriai iš pykčio net pajuodo.
Burgundams būtų sviedę dabar jie šiurkštų žodį,
Bet kantriai susilaikė: kalbėt jiems nevalia,
Nes jau prie durų artinos karalius Atila.

1868 O po mišių į aikštę tuojau išbėgo hunai —
Narsiųjų vyrų pulkas. Jie sėdos ant ristūnų.
Lydėjo karalienę daug damų prakilnių,
Taip pat septyni tūkstančiai jos riterių šaunių.

1869 Į pilį vėl sugrįžę, valdovas ir valdovė
Prie lango atsisėdo su damom palydovėm
Ir žvalgėsi į kiemą, šnekėdamies smagiai,
Kai ten turnyran rinkosi garbingi karžygiai.

1870 Ginklanešiai čia buvo su Dankvartu atjoję
Ir aikštėje prieš rūmus visi eilėm sustoję.
Jie buvo jau atvedę burgundų ristūnus,
Paruošę vyčiams jodinėt, uždėję net balnus.

1871 Kai ant žirgų užsėdo karaliai ir vasalai,
Tuoj Folkeris sušuko, kad kautis jie privalo
Pagal burgundų būdą — be baimės ir vikriai,
Kaip kovėsi senovėje Burgundijos kariai.

1872 Ir šitas patarimas į širdį jiems įstrigo:
Net žemė sudundėjo, kai vyrai susitiko.
O aikštėje klegėjo ir šūkavo minia.
Pro langą matė žaidynes valdovas ir žmona.

1873 Šeši šimtai narsuolių, kur Dytrichui tarnavo,
Pirmieji ant ristūnų į aikštę atšuoliavo.
Burgundus būtų puolę kaip priešus jie piktai,
Jei būtų leidęs Dytrichas daryti jiems tatai.

1874 Čia buvo ir vaikinų, ir daug galingų vyrų!
Bet Dytrichas, kurs tikslą žinojo šio turnyro,
Kovoti su burgundais jiems uždraudė išvis,
Nes savo vyčiais rūpinos kilnusis karvedys.

1875 Paskui parūko dulkėm platus žaidynių laukas:
Penki šimtai narsuolių, berniečiams pasitraukus,
Šuoliavo ant ristūnų su skydais prie pečių[58],
Bet riteriams iš Bechlarno neleido pult svečių.

1876 Pats Riudegeris, jojęs čionai tarp savo vyrų,
Tuojau visus įspėjo nelįst į šį turnyrą,
Nes riteriai nuo Reino įniršę ne juokais,
Ir bechlarniečiams susitikt nepatarė su jais.

1877 Vėliau dar tiuringiečiai, o iš paskos ir danai
Atjojo... Ir galėjo čia būt, kaip žmonės mano,
Gal tūkstantis drąsuolių — rinktinė nemaža! —
Pabiro ietys šipuliais ant žemės it kruša.

1878 O Irnfridas saviškiams narsuoliams vadovavo.
Jam Havartas padėjo, danus čionai rikiavo.
Bet riteriai vormsiečiai atstūmė juos, deja,
Ir pasiliko pradurtų daug skydų aikštėje.

1879 Ir Blėdelio rinktinė netrukus atskubėjo —
Trys tūkstančiai jo vyčių į aikštę įdundėjo.
Karalius ir Krimhilda taip laukė tų karių,—
Dabar jinai tikėjosi kautynių jau tikrų.

1880 Dar rungės su burgundais ir Gibechė, Šrutanas,
Ir Hornbogė narsusis, ir Ramungas, kaip senas
Juos hunų būdas mokė, be baimės ir vikriai.
Ir kilo net iki stogų jų iečių šipuliai.

1881 Tačiau tai vis dar buvo tik riterių turnyras,
Nors čia kovojo drąsiai kiekvienas Vormso vyras,
Kad net pilis drebėjo, virpėjo jos langai.
Ir susilaukė pagyrų burgundų karžygiai.

1882 Čia rungėsi herojai, nepaisydami nieko,
Net gūnios jų su herbais nuo prakaito sudrėko.
Žirgai visi supluko... Žaidynių jau gana!
Bet nesitraukė nei svečiai, nei hunų kariauna.

1883 O Folkeris, šaunusis smuikuotojas, kalbėjo:
„Jei hunai su burgundais dar grumtis nepradėjo,
Tai aš jums pasakysiu: nė vienas jų karys
Užpulti šiandien mūs aikštėj tikrai jau neišdrįs.

1884 Tad į stonias mes žirgus nuvest paliepkim vyrams.
Paskui ir vėl sugrįšim — dar nebaigtas turnyras!
Kai saulė vakaruosna artės jau palengva,
Galbūt Krimhilda mus pagirs, gal jai atvės galva...“

1885 Bet Folkeris tarp hunų atjojantį išvydo
Be galo gražų karį, kuris it paukštis skrido:
Už moterį puošnesnis atrodė jis, beje.
Matyt, jog vardą mylimos nešiojo širdyje.

1886 Smuikuotojas sušuko: „Ei vyrai, valandėlę
Man leiskit pasismagint!.. Matysit, kaip į smėlį
Tą moterų gražuolį nutrenksiu aš tuojau.
O jei Krimhilda ir supyks — visai nesibijau!..“

1887 Bet Gunteris jam tarė: „Nereikia to daryti,
Nes jeigu jūs nukausit dabar šį hunų vytį,
Jie mus už tai apkaltins, ir prasidės bėda..."
Prie lango buvo Atila, žmona ir jų svita.

1888 „Rungtynių dar nebaigsim,— vėl Hagenas kalbėjo.—
Tegu pamato damos, kaip šauniai jodinėjam,
Te ponai pasižiūri, kaip sėdim ant žirgų,
Nors už vikrumą dovanų nesitikim brangių".

1889 Ir Folkeris į aikštę pasuko žirgą savo,
O damos ir merginos iš skausmo sudejavo,
Kai ietimi tą karį jis persmeigė bemat.
Paplūdo skausmo ašarom čia moterys tuoj pat.

1890 Bičiuliui į pagalbą tuoj Hagenas atėjo —
Jo šešiasdešimt vyčių į aikštę sugarmėjo.
Jie kirtosi su hunais. O Atila drauge
Su žmona žvalgės iš viršaus, kas darosi lauke.

1891 Kad Folkeriui pavojus, regėjo trys karaliai,
Todėl jo nenorėjo palikti priešų valiai,
Ir tūkstantis vaikinų skubėjo jam padėt.
Turėjo hunų riteriai turnyrą vėl pradėt.

1892 Paskui, kai tas gražuolis jau iš tikrųjų mirė,
Jo giminės raudojo — ir moterys, ir vyrai.
„Kas užmušė?" — vis klausė dabartės jie visus.
„Tai Folkeris — smuikuotojas, galingas ir drąsus!"

1893 O markgrafo velionio, to įžymaus didiko,
Bičiuliai reikalavo tuojau nubaust žudiką:
Kardų ir skydų griebės, grasino jam kerštu.
Ir, tai išvydęs, Atila atėjo tuo metu.

1894 Nuo klegesio ir triukšmo visa aikštė skambėjo.
O Folkeriui pagelbėt karaliai atskubėjo
Palikę čia, prie rūmų, eikliuosius ristūnus.
Valdovas stengės nuramint burgundus ir hunus.

1895 Kai Atila to huno bičiulį čia išvydo,
Išplėšė tuoj iš rankų ir kardą jam, ir skydą,
Keršautojus išvaikė į keturias šalis.
„Ak, kiek man gėdos pridaryt galėjo šis karys!

1896 O špilmano nukauti lai niekas neišdrįsta!
Užmušt neleisiu svečio aš savo karalystėj! —
Sušuko šeimininkas.— Nekaltas jis visai:
Netyčia huną nusmeigė susverdėjęs patsai.

1897 Palikit jį ramybėj",— jis dar toliau bylojo.
Pamatę, jog valdovas už vyrus užsistoja,
Nurimo trys karaliai, visi pilies svečiai.
Uždarė žirgus stoniose jauni ginklanešiai.

1898 Įsakęs, kad nutiltų ir jo šalies vasalai,
Tuoj vedės šeimininkas svečius į švenčių salę.
Tarnai vandens pasiūlė jiems rankoms nusiplaut.
O hunai niūriai žvilgčiojo atėję čia puotaut.

1899 Kai prie stalų susėdo svečiai ir šeimininkai,
Širdis Krimhildos degė iš keršto apmaudingai.
Į Dytrichą prabilo valdovė išdidi:
„Aš laukiu tavo paramos... Ar ją tu man žadi?"

1900 Bet senis Hildebrandas valdovei šitaip tarė:
„Kas nibelungus puola, lai eina viens į karą...
Joks lobis nesugundys... Ir tas pasigailės,
Kas kausis su šiais riteriais, nes jų nenugalės".

1901 Ir Dytrichas Bernietis dabar prabilo oriai:
„O ponia, neprašykit, kariaut ir aš nenoriu.
Su jūsų giminaičiais lig šiol nesipykau
Ir kardą prieš šiuos riterius pakelt atsisakau.

1902 Šviesioji karaliene, ar daug šlovės pelnysit,
Jei pakviestus į šventę jūs brolius išžudysit?
Jie, jūsų išsiilgę, atjojo su svita.
Jiems keršyti už Zygfrydą aš neisiu niekada!.."

1903 Kai Dytricho prikalbint Krimhildai nepavyko,
Į Blėdelį ji kreipės, ir šis vėliau sutiko
Už Nudungo tėviją. Negavo jos, deja:
Jis kirtosi su Dankvartu ir krito kovoje.

1904 „O Blėdeli, padėki,— kalbėjo jam valdovė,—
Atkeršyt mano priešams, kur Zygfrydą nukovė.
Šioj salėj jie puotauja. Užpulk tu juos ūmai,
Ir aš tau būsiu, riteri, dėkinga amžinai!“

1905 „O ponia garbingoji,— jai Blėdelis atsakė,—
Juk Atila jų laukė atjojant į viešnagę,
Ir eiti prieš jo valią nedrįsiu aš, oi, ne!
Jei pulčiau jūsų gimines, nubaustų jis mane“.

1906 „Bet mano dėkingumo visad tu susilauksi,
O Blėdeli, tau duosiu sidabro aš ir aukso.
Turėsi — ko norėsi, neskriausiu aš tavęs,
Ir nuotaką to Nudungo tu pats galėsi vest.

1907 Turtingą jo tėviją aš tau padovanosiu,
O kraičio daug tvirtovių, dvarų ir žemių duosiu.
Gyvensi tu laimingai, be vargo ir skriaudos...
Kaip tau šiandieną prižadu, taip bus ir visados!“

1908 Kai dovanų Krimhilda tiek daug jam priskaičiavo,
Nusprendė už valdovę pakelt jis kardą savo
Ir nuotaką laimėti. Bet džiaugsmo to tikrai
Patirt negavo, nes kovoj patsai jis žuvo greit.

1909 „Jūs grįžkite į salę,— jis tarė karalienei,—
Aš sąmyšį sukelsiu... Netrukus, dar šiandieną,
Jums Hageną surišęs galėsiu pristatyt.
Už tai, kad jus įskaudino, turės jis atsakyt.

1910 „Prie ginklų, mano vyčiai! Valdovė reikalauja
Tuojau užpulti priešus, kur salėje puotauja! —
Jiems Blėdelis sušuko.— Pavojų reiks patirt!
Tad, vyrai, jūs privalote gyventi arba mirt!“

1911 Pamačiusi, jog kautis tikrai jis pasiryžo,
Nudžiugo karalienė, į salę vėl sugrįžo,
Tuoj sėdosi prie stalo, kur buvo Atila,
Tikėdama, kad jos svečius ištiks rūsti dalia.

1912 Kad mūšis prasidėtų, jinai labai norėjo
(Mat dar jos senas skausmas širdy teberusėjo).
Atilos sūnų liepė atvesti tuo metu.
Daug ką padaro moteris, kai dega ji kerštu!

1913 Įsakius karalienei, tuoj ketvertas vasalų
Išbėgo ir sugrįžo su Ortlibu prie stalo,
Krimhilda kur sėdėjo, o Hagenas — prieš ją.
Netrukus krito kūdikis nuo kardo jo, deja.

1914 Išvydęs savo sūnų, šio krašto šeimininkas
Prie stalo tarė svainiams patenkintas, laimingas:
„Žiūrėkite, bičiuliai, tai — mano vienturys,
Sūnus jis Gunterio sesers, tai — būsimas karys.

1915 Išaugs stiprus, galingas tas įpėdinis mano,
Nes kraujas giminaičių jo gyslomis srovena,
Ir dvylika valstybių užaugęs paveldės.
Tada jaunasis Ortlibas ir jums visad padės.

1916 Prašau vienos malonės aš jus, kariai ir svainiai,
Kai, šventei pasibaigus, vėl grįšite prie Reino,
Jūs savo sesės sūnų paimkite kartu —
Tegu gyvena jūs krašte tarp riterių kitų.

1917 Išauklėkit, kaip dera, šį savo giminaitį.
Ir jeigu priešai drįstų pas jus kada ateiti,
Nelaimėje padėtų ta mūsų atžala“.
Krimhilda klausės atidžiai, ką sakė Atila.

1918 Bet Hagenas prabilo: „Ir veltui jūs, didžiūnai,
Apsiimat išauklėt šį silpną karaliūną.
Ar gali jis gyventi su tokia sveikata...
Aš netarnausiu Ortlibui tikriausiai niekada!“

1919 Liūdnai pasižiūrėjo valdovas į Tronjietį,
Bet nieko neatsakė — ketino patylėti.
Jį Hagenas užgavo. Ir buvo nesmagu...
Nelaukė niekad Atila iš jo tokių juokų.

1920 Išgirdę piktą žodį apie valdovo sūnų,
Suglumo trys karaliai, bet nebarė didžiūno,
Tiesiog jie nežinojo, kaip reikia pasakyt,
Nenujautė, ką Hagenas sumanė padaryt.

Trisdešimt antras nutikimas

KAIP DANKVARTAS NUKOVĖ BLĖDELĮ

1921 O Blėdelis netrukus su tūkstančiu narsuolių
Jau buvo pasiruošęs. Į salę jis įpuolė,
Kur Dankvartas puotavo — ginklanešiai kartu,
Ir prasidėjo čia vaidai tarp vyrų tuo metu.

1922 Kai Blėdelis link stalo kelis žingsnius paėjo,
Tuoj Dankvartas pakilo. Jis draugiškai kalbėjo:
„O Blėdeli, džiaugiuosi, kad jus galiu matyt.
Ko iš manęs geidaujate, gal trokštat pasakyt?“

1923 Bet Blėdelis atkirto: „Tai nieko dar nereiškia,
Jei tu manim džiaugiesi. O aš sakau tau aiškiai:
Per Hageną tu mirsi ir žus būrys karių,
Nes jis nukovė Zygfrydą. Atkeršyti turiu!“

1924 Ir Dankvartas sušuko: „O ne, kilnusis pone!
Kam kaltinti, kad leidaus ir aš į šią kelionę?
Kai Zygfrydą nukovė, vaikėzas dar buvau.
Sakyk, ko keršija ponia? Aš jos neužgavau!“

1925 „Jį Hagenas nužudė su Gunterio pagalba...
O tu — jų giminaitis!.. Užbaikim tuščią kalbą!..
Tad ginkitės, burgundai! Nėra jums išeities.
Nuo keršto nepabėgsite. Čia laukite mirties!“

1926 „Labai apgailestauju,— jam Dankvartas atrėžė,—
Kad į kalbas dar leidaus šiandieną aš su priešu“.
Tuoj karvedys nuo stalo pašoko ir staiga
Ištraukė kardą iš makšties įgudusia ranka.

1927 O Blėdeliui iš karto taip smarkiai jis užtvojo,
Jog tiesiai nusirito galva prie huno kojų.
„Še tau! Tu ją galėsi dabar padovanot
Gražuolei Nudungo, kurią taip troškai pamyluot!

1928 Jei ryt vėl kitas pirštųs,— sušuko jis įpykęs,—
Tą patį kraitį gautų ir antras jos jaunikis!..“
Jam vienas hunas spėjo iš anksto pasakyt,
Jog karalienė ruošiasi burgundus išžudyt.

1929 Kad Blėdelis nukautas, jo vyrai tuoj pamatė
Ir su svečiais kovoti jie beregint suskato.
Tad ginklanešius puolė ir drąsiai, ir piktai —
Visur švytravo iškelti grėsmingi jų kardai.

1930 O Dankvartas sušuko, kovotojus įspėjo:
„Ginklanešiai, jūs matot — žaidynės prasidėjo!
Tad ginkitės! Atėjo visiems sunki diena.
Tai šitaip priima draugus kilmingoji ponia!..“

1931 Jei kardo neturėjo, nustvėrė, kas papuolė —
Ar kėdę, kur sėdėjo, ar iš pasienio suolą.
Ir viską jie įniršę tuoj svaidė į hunus,
Kad net per šalmus sumušė jiems didelius gumbus.

1932 Ginklanešiai kovojo ir šauniai, ir garbingai.
Atgal pradėjo trauktis ginkluoti šeimininkai.
Penki šimtai jų krito. Burgundai kruvini
Vis kirtosi, kad buvo net drabužiai jų drėgni.

1933 Ir skrido liūdnos žinios iš lūpų ten į lūpas,
Atilos kariauninkams pradingo geras ūpas:
Ne tik jo brolis žuvo, bet ir karių apsčiai,
Kuriuos nukovė Dankvartas ir jo ginklanešiai.

1934 Atilai dar nežinant, jau veržėsi į salę
Du tūkstančiai ginkluotų įnirtusių vasalų.
Jie ginklanešius puolė čionai visi kartu,
Ir negalėjo pasitraukt jau niekas tuo metu.

1935 Tuos jaunėlius kapojo dabar kariai paniurę.
Ginklanešiai stovėjo prieš juos tarytum mūras,
Bet jau nebevaliojo ilgiau atsilaikyt —
Visi turėjo salėje jie galvas paguldyt.

1936 Priminsime, ką žmonės kalbėjo daugel metų...
Tik Dankvartas išliko, bet mūšyje prarado
Jis dvylika vasalų, narsuolių išdidžių,
Su jais — devynis tūkstančius jaunų ginklanešių.

1937 Nuščiuvo salėj šūksniai, kovos aidai nutilo,
Ir Dankvartas, pažvelgęs į žuvusius, prabilo:
„Ak, gaila, kad aš jūsų, brangieji, netekau.
Dabar man kautis bus sunkiau, nes vienas palikau“.

1938 Patraukė skydo diržą aukščiau jis prie alkūnės.
Daug moterų pravirkdė tas riteris galiūnas.
Jį saugojo plieniniai šarvai čia nuo kardų,
O hunams kraujas liejosi iš prakirstų žaizdų.

1939 Narsusis Aldriano sūnus jiems rūsčiai tarė:
„Čionai jau trūksta oro... Tvanku man pasidarė.
Iš kelio pasitraukit! Einu prasivėdint...“
Ir kardu taką pro hunus jis stengės prasiskint.

1940 Kai Dankvartas pailsęs išsiveržė į kiemą,
Kardais daužyt jam šalmą ir vėlei priešai ėmė,
Manydami, jog veikiai nuo smūgių jų parkris
Narsuolis šitas riteris, Burgundijos karys.

1941 O Dankvartas kalbėjo: „Jei dievas šauklį duotų
Ir Hagenas ten salėj netrukus sužinotų,
Kaip smarkiai hunai puola grasindami mirtim,
Pagelbėtų man apsigint ar žūtų su manim“.

1942 Bet hunai jam atkirto: „Tu pats šaukliu pabūsi.
Tuojau mes tavo kūną į salę jam pasiųsim,
Kad širdį jo draskytų ir skausmas, ir gėla,
Nes per tave daug nuostolių patyrė Atila“.

1943 Bet jis atrėžė hunams: „Jūs sakot gryną tiesą.
Kad netekau bičiulių, burgundus pats įspėsiu.
Tad sprukite į šalį, kol aš dar paeinu,
O karštakošiams tuoj nuleist čia kraują ketinu!“

1944 Ir priešai pasitraukė iš kelio šiam narsuoliui,
Kardais jo pult nedrįso, valiojo tik iš tolo
Į skydą plačiakraštį tiek iečių prismaigstyt,
Jog pasidarė karžygiui sunku jį nulaikyt.

1945 Ir Dankvartas ant žemės jį numetė iš karto,
O hunų šalmus skaldė šveitriuoju savo kardu.
Ne vienas jų užmerkė čia amžinai akis.
Parodė narsą didelę tą dieną karžygys.

1946 Nors priešai smarkiai veržės ir Dankvartui grasino,
Bet jis daug jų išguldė ir kelią sau praskynė
Kaip šernas, kai užklumpa miške šunų ruja[59]...
Kas begalėjo tiek garbės pasiekti kovoje?

1947 Kur didvyris praėjo, kur tik pastatė koją,
Ten karštas kraujas liejos ir balomis telkšojo.
Pats vienas apsigynė nuo priešų šis karys —
Dabar išeiti taikėsi į kiemą pro duris.

1948 O kai kardai prie laiptų pradėjo jau žvangėti,
Tarnai ir taurininkai tuoj pat indus išmėtė,
Nors gėrimų ir valgių čia laukta gan ilgai.
Ir vėl užgriuvo riterį ginkluoti karžygiai.

1949 Bet Dankvartas sušuko: „Nelaukit savo galo,
Geriau jūs tiems tarnaukit, kurie puotauja salėj.
Valgius svečiams nešiokit. Man prašom netrukdyt,
Mieliesiems ponams aš turiu naujieną pasakyt“.

1950 O tuos, kurie į vidų įleist jo nenorėjo,
Galingo kardo smūgiais jis tarpdury nudėjo.
Kiti iš baimės spruko palikę net ginklus...
Ir taip narsusis karvedys parodė stebuklus.

Trisdešimt trečias nutikimas

KAIP BURGUNDAI KOVĖSI SU HUNAIS

1951 Visus Atilos vyrus nubloškęs sau iš kelio,
Tuoj Dankvartas iš kiemo įsiveržė į salę,
O rankoj nuogą kardą turėjo jis nūnai,
Margavo kraujo dėmėmis šarviniai marškiniai.

1952 Per visą salę garsiai jis Hagenui suriko:
„O broli, ko jūs sėdit? Klausykit, kas nutiko!
Tik jums ir visagaliui aš noriu pasakyt,
Kad ginklanešius ir tarnus jie baigė išžudyt“.

1953 Ir Hagenas paklausė: „O kas gi kaltininkas?“
„Tai Blėdelis mus puolė su savo kariauninkais.
Bet aš atsimokėjau šiam ponui tuo pačiu:
Nelaukęs nieko, nutrenkiau jam galvą nuo pečių“.

1954 O Hagenas atsakė: „Nereikia to gailėtis,
Kas kaudamasis krito nuo kardo ar nuo ieties.
Gyvieji tokį turi ir gerbti, ir godot,
Bet moterims nepridera jo per ilgai raudot.

1955 Sakykit, ko raudoni šarvai ir jūsų rūbai?
Gal sužeistas jūs esat? Ir man, svarbiausia, rūpi,
Kas drįso jus užpulti. Jei jis yra čionai,
Tai nuo manęs jo neapgins nė pragaro velniai!“

1956 „Nebūgštaukit, aš sveikas! Ir neisiu dar į kapą.
Tiktai nuo priešų kraujo drabužiai man sušlapo,
Nes kardu jų daugybę šiandieną išžudžiau.
O kiek jų krito salėje, aš pats nė neskaičiau...“

1957 Ir Hagenas sušuko šiam riteriui galiūnui:
„O Dankvartai, neleiskit dabar prie durų hunų.
Aš noriu juos pašnekint garbingai ir stačiai,
Primint, jog žuvo nekaltai jauni ginklanešiai".

1958 Jam Dankvartas atsakė: „Tarnauju aš karaliui
Ir durininku būsiu, kaip dera jo vasalui.
Duris ir salės laiptus aš saugosiu gerai".
Krimhildos vyrai žvilgčiojo į didvyrį šnairai.

1959 O tuo metu prabilo vėl Hagenas Tronjietis:
„Stebiuos, ko šeimininkai pradėjo taip šnibždėtis.
Man regis, tokio sargo nenori jie matyt,
Kuris gebėjo mums visiems naujieną pasakyt.

1960 Apie Krimhildą kalbant girdėjau aš nuo seno,
Kad sielvartas lig šiolei jos širdyje rusena...
Už mirusius išgerkim, pagerbkim juos vynu[60].
Nuo hunų princo aš pradėt šį kartą ketinu".

1961 Ir Ortlibui rūstusis karys taip smarkiai kirto,
Jog nuo pečių berniukui galva tuoj pat nuvirto
Ir ant Krimhildos kelių nukrito kruvina.
Tuoj šoko kautis ir svečiai, ir hunų kariauna.

1962 O nuo Tronjiečio kardo ir auklėtojas krito.
Galva šio vyro tiesiai po kojom nusirito
Ir likosi gulėti tarp dulkių ant grindų —
Taip jam atėjo su mirtim ir padėka kartu.

1963 Ir štai dabar, pamatęs čia Verbelį prie stalo,
Taip Hagenas įniršo, jog net skruostai išbalo,
Jo ranką lig alkūnės nukirto jis staiga.
Sušuko dar: „Še tau, šaukly!.. Tai mūsų padėka!"

1964 „Ak varge, mano varge! — jam špilmanas kalbėjo.—
O Hagenai, sakykit, kuo jums aš nusidėjau?
Pas jus kadais kaip draugas atjojau... O žmogau,
Ir kaip galėsiu griežt smuiku, jei rankos netekau?.."

1965 Tačiau nesugraudino šios Verbelio dejonės
To kario, kurs kapojo piktai Atilos žmones.
Nuo jo kiekvieno kirčio tuoj ritosi galva.
Ir kaupės kūnų ant grindų jau didelė krūva.

1966 O draugui į pagalbą dar Folkeris atėjo.
Jis nuostabųjį stryką vėl rankoje turėjo.
Bet karžygys šį sykį negriežė čia smuiku,
Tik priešus išsigandusius kapojo vis stryku.

1967 Dabar ir trys karaliai pašoko jau iš vietų.
Sutaikyt būtų bandę, jei to visi norėtų,
Jei Hagenas nurimtų su Folkeriu kartu.
Bet juos sutramdyt per vėlu jau buvo tuo metu.

1968 Taip, aišku! Jų išskirti jau niekas nebegali!
Tuoj įkarštis pagavo ir Gunterį karalių.
Jis puolė ten, kur traukė kautynių sūkurys,
Ir pasirodė riteriams esąs drąsus karys.

1969 Gernotas narsiai kovės, kaip ir kiekvieną kartą.
Atilos vyrai krito nuo jo galingo kardo,
Kurį iš Riudegerio jis gavo dovanų.
Su juo nukirto didvyris daug riterių šaunių.

1970 Pamatęs, kad garbingai jau kaunasi jo broliai,
Padėti jiems su kardu ir Gizelheris puolė.
Ir taip jis skaldė šalmus, kapojo jų ginklus,—
Iš tikro šitas karžygys čia darė stebuklus.

1971 Nors drąsūs buvo vyrai, Burgundijos galiūnai,
Vis tiek jie neprilygo jauniausiam Utės sūnui:
Visur, kur jis praėjo, gulėjo ant grindų
Galybė priešų kritusių ar sunkiai sužeistų.

1972 Ir hunų kariauninkai nuo jo neatsiliko,
Šveitriais kardais burgundus čionai jie pasitiko
Ir veržėsi iš salės išeiti kuo greičiau.
Dejavo rėkė riteriai čia sužeisti. Tačiau

1973 Nesnaudė hunai šiuokart; vieni jų prie laukujų
Jos durų susigrūdo, kiti, tiesiog apdują,
Kardais sau kelią skynė. Gal dar išeis jie? Gal?
Bet juos nuo slenksčio Dankvartas grąžino vis atgal.

1974 Aršiausias mūšis virė tenai, kur jis stovėjo:
Kur kliudė plieno kardas, šalmai ten trūkinėjo.
Tačiau sunku jau darės jam priešus sulaikyt.
Todėl sumanė Hagenas pagalbos paprašyt.

1975 „Ei jūs, kovų bičiuli,— jis Folkeriui sušuko,—
Žiūrėkite, kaip hunai ant Dankvarto įdūko!
Jie spaudžia jį prie durų ir švyscioja kardais.
Padėkit broliui juos atstumt, kitaip mirtis ateis".

1976 „Aš jam tuojau padėsiu!" — Ir špilmanas nelaukė,
Stryku netrukus savo melodiją užtraukė.
Ir kardu jis tą dieną prakirto daug šarvų.
Todėl burgundai džiaugėsi smuikuotoju savu.

1977 Prie Dankvarto priėjęs, jam Folkeris bylojo:
„O riteri, garbingai šiandieną jūs kovojot,
Bet jūsų brolis sako — pagelbėt aš turįs:
Jūs lauko pusėj, aš viduj pasaugokim duris".

1978 Ir Dankvartas stovėjo prie durų išorinių.
Kiekvieną, kas į salę tik eiti pamėgino,
Jis savo kardo smūgiais tuoj nutrenkė žemyn,
O Folkeris — tuos riterius, kur slinko vis artyn.

1979 Smuikuotojas jam šaukė: „Mes juos uždarėm salėj,
O Hagenai, bičiuli, įeiti nieks negali:
Išlaužt Atilos durims reik daug tvirtų pečių,
Nes mudu saugom jas geriau nei tūkstantis sklendžių!"

1980 Kad vyčiai saugo salę, ir Hagenas išvydo.
Užsimetė Tronjietis ant nugaros tuoj skydą
Ir keršyti pradėjo jis priešams iš peties.
Tad šiuokart išsigelbėti neteko jie vilties.

1981 O Dytrichas, pamatęs, jog Hagenas lig šiolei
Jau daug šalmų suskaldė, pašoko tuoj ant suolo,
Ir maišaty sušuko šis didvyris narsus:
„Kartybių taurę Hagenas privers išgert visus!“

1982 Ir sielvartas didžiulis prislėgė jau Atilą:
Ak, kiek gerų bičiulių čia amžinai nutilo!
Ir jį galėjo priešai taip pat nukauti čia:
Nebūt apgynus jo paties karališka valdžia.

1983 O Dytrichą Krimhilda maldavo net išbalus:
„Ak riteri kilnusis, padėk išeit iš salės!
Žinau, kad neišgelbės paskui manęs jau nieks...
Nukaus iš karto Hagenas, jei kardas jo pasieks...“

1984 Bet Dytrichas atsakė: „Kaip jums dabar padėsiu?
Nebežinau, o ponia, kur pats aš pasidėsiu...
Įniršę priešai puola mus iš visų šalių.
Todėl šią valandą kitų aš gelbėt negaliu“.

1985 „O Dytrichai,— ji meldė,— o karžygy gerasai,
Išgelbėk man gyvybę, parodyk savo drąsą.
Kitaip — nuo kardo žūsiu... Tu pats tai supranti...“
Krimhildai niekados mirtis nebuvo taip arti.

1986 „Gerai, aš pabandysiu,— vėl Dytrichas prašneko,—
Bet ligi šiolei niekad regėti man neteko,
Kad mūšy kautųs vyrai su tokiu narsumu:
Jų kraujas teka čiurkšlėmis iš prakirstų šalmų“.

1987 Bernietis ėmė šaukti. Jo balsas nuaidėjo
Plačiai per visą salę, net sienos sudrebėjo,
Lyg būt kas pūtęs ragą, medžiodamas taurus,—
Toks buvo Dytrichas visad — galingas ir stiprus!

1988 Kai Gunteris iš tolo išgirdo didį šauksmą,
Nustelbusį kautynių riksmus ir ginklų gausmą,
Sušuko jis: „Ei vyrai, tai Dytrichas tenai!
Turbūt mūsiškiai užmušė jo karžygį nūnai?

1989 Aš jį matau ant stalo. Jis šaukia mums ir moja.
Draugai ir giminaičiai, Burgundijos herojai,
Pritilkite ir leiskit gerai įsiklausyt,
Kas atsitiko riteriui, ką nori pasakyt".

1990 Kai tuos žodžius išgirdo, kariai nusiramino,
Žemyn nuleido kardus jie sumaišty kautynių.
Jiems paliepė valdovas tuoj pat visai nutilt.
Dabar galėjo Gunteris į Dytrichą prabilt.

1991 „O didvyri kilnusis,— karalius garsiai tarė,—
Sakykit, kas nutiko? Gal eibių jums pridarė
Bičiuliai mano šiandien? Prašyčiau mums atleist.
Mes jūsų nenorėjome nuskriausti ar įžeist".

1992 Jam Dytrichas atsakė: „Man nieko nenutiko.
Tik vieno, o karaliau, prašyčiau aš dalyko:
Išleiskite iš salės tuoj pat su vyrais mus.
Aš amžinai dėkosiu jums, o riteri kilnus".

1993 Bet Volfhartas sušuko: „Ar verta dar prašyti,
Kad špilmanas mums teiktųs duris atidaryti?
Kardais sklendžių nukirtom mes daug ir tvirtesnių!.."
„Nutilkit,— draudė Dytrichas,— ir drožkit po velnių!"

1994 O Gunteris jam tarė: „Aš jums išeiti leidžiu
Su tais, kuriuos iš salės jūs išsivesti geidžiat,
Tik ne su mano priešais. Juos reikia sulaikyt,
Už padarytus nuostolius turės jie atsakyt".

1995 Kaip sutarta, Krimhildą apglėbęs dešiniąja,
Atilą, josios vyrą, laikydamas kairiąja,
Nusivedė Bernietis prie durų tuo metu,
Su jais ir savo karžygių dar šešetą šimtų.

1996 Paskui ir Riudegeris prabilo į karalių:
„Jūs ir kitiems dar leiskit palikti šitą salę —
Ir aš išeiti noriu, ir mano karžygiai.
Tada jau būsim amžini bičiuliai ir draugai!"

1997 Atsakė jam karalius, jaunasis Gizelheris:
„O markgrafe, jūs buvot mums visada toks geras...
Manau, jog nesipyksim, o ponai, niekuomet.
Tad leidžiame, jei norite, išeiti jums tuoj pat“.

1998 Ir markgrafas kilnusis ilgiau čia nebelaukė:
Penki šimtai jo vyčių iš salės pasitraukė.
Nors vormsiečius godojo, bet šitoj šalyje
Vėliau daug Gunterio karių išžudė jie, deja.

1999 Kai Dytrichas Bernietis laukan Atilą vedės,
Kažkoks gudruolis hunas taip pat link durų metės,
Bet Folkeris jam kirto. Ir staigiai nuo pečių
Galva jo krito kruvina čia tiesiai po slenksčiu,

2000 Kur Atila tuo tarpu išeiti jau skubėjo.
Į Folkerį per petį jisai pasižiūrėjo
Ir tarė: „Varge mano! Nelaukiau aš tokių,
Kad išžudytų jie pulkus narsiausių karžygių.

2001 Ir kam rengiau tą šventę? — jis dar toliau bylojo.—
Smuikuotojas prie durų štai kardu užsimojo
Ir puola tarsi šernas... Dėkoju, o dangau,
Kad nuo šėtono piktojo laimingai pasprukau!

2002 Stryku jis skaudžiai smogia ir vis dainuoja mirtį.
Daug riterių šiandieną smuikuotojas nukirto.
Ko Folkeris taip niršta? Ko gąsdina jis mus?
Dar niekad svečio nemačiau, kurs būtų toks nuožmus“.

2003 Išeit burgundai leido, kam buvo pažadėję.
Paskui su hunais kautis ir vėlei jie pradėjo
Ir už saviškių kraują atlygino krauju.
Ak, kiek suskaldė Folkeris čionai šalmų naujų!

2004 O Gunteris sugrįžęs prabilo į Tronjietį:
„Ar girdit jūs, kaip stygos jau pradeda skambėti...
Kai Folkeris užgriežia, tuoj ritasi galva.
Va blizga strykas jo rausvai, bet čiagi ne derva“.

2005 Jam Hagenas atsakė: „Labai gailiuos, karaliau,
Kad su jumis sėdėjau čionai prie vaišių stalo,
O man reikėjo būti su špilmanu tenai.
Jei dar sugrįšim, liksime bičiuliai amžinai.

2006 Štai Folkerį jūs matot paslaugų ir malonų.
Jam sidabru ir auksu mokėkit, mano pone,—
Kiek daug šiandieną žuvo čia hunų karžygių,
Vos tik per šalmus špilmanas paglostė juos stryku.

2007 O Folkeris, karaliau, tikrai pasižymėjo,
Ir špilmano šaunesnio dar niekad neregėjau.
Šalmai ir skydai trupa nuo jo rūsčių dainų.
Gražius rūbus jam duokite ir žirgą dovanų“.

2008 Ir kiek Atilos vyrų prie stalo susitiko,
Iš jų nė vienas gyvas čionai nebeišliko.
Vormsiečiai, dar nežuvę kautynių gaudesy,
Nuleidę kardus, pailsėt jau ruošėsi visi.

Trisdešimt ketvirtas nutikimas

KAIP JIE NUKAUTUOSIUS MĖTĖ IŠ SALĖS

2009 Susėdo atsikvėpti karaliai ir vasalai.
O Folkeris išėjo su Hagenu iš salės.
Sustojo prie pat laiptų abudu šie draugai
Ir, atsirėmę į skydus, kalbėjosi ilgai.

2010 Sušuko Gizelheris, visų jauniausias vadas:
„Pakilkite, bičiuliai, ilsėtis dar ne metas!
Paimkit nukautuosius, iš čia išneškit greit.
Juk mūsų priešai nenustygs — vėl kausis jų kariai.

2011 Žiūrėkit, kad po kojom neliktų jų lavonų,—
Kovoti mums trukdytų. Žinokite jūs, ponai:
Kol priešai vėl iš naujo mus salėje užgrius,
Aš noriu dar nutildyti jų ištisus būrius...“

2012 Išgirdęs šitą kalbą, tuoj Hagenas pridūrė:
„Laimingas tas vasalas, kurs tokį poną turi
Kaip štai karalius mūsų. Jis visados galės
Patart saviškiams, kaip išvengt nelaimės didelės“.

2013 Burgundai nukautuosius iš salės nešti ėmė
Ir svaidė juos nuo laiptų žemyn tiesiog į kiemą,
Kur tuo metu jų verkė daug riterių savų,—
Septynis tūkstančius čionai primėtė negyvų.

2014 Kai kas iš jų galėjo tikriausiai dar pagyti,
Jei būtų artimieji pradėję juos slaugyti.
Bet krisdamas ne vienas prisitrenkė čionai,
Todėl gyvybė jų silpna užgeso amžinai.

2015 „Dabar matau, jog hunai iš tikro nelaimingi,—
Smuikuotojas prabilo,— ištižę jie, verksmingi:
Dejuoja tarsi bobos ir puola į raudas,
Kai reikia gydyti karius ir tvarstyt jų žaizdas".

2016 O vienas hunų grafas jo žodžiais patikėjo:
Kieme prie nukautųjų draugų tuoj pat priėjo,
Bičiulį savo gyvą staiga apglėbė jis,
Bet ietimi jį pervėrė smuikuotojas karys.

2017 Ir hunai, tai išvydę, daugiau nelaukė nieko.
Jie prakeiksmus jam siuntė ir šaukdami jau bėgo.
Dar ietį metė vienas kovotojas agnus,
Tačiau smuikuotojas atgal ją sviedė į hunus.

2018 Ji virš minios nuskriejo ir atokiau įsmigo.
Ilgiau Atilos vyrai kieme nepasiliko:
Drebėt iš baimės ėmė šie vargšai pagaliau,
Ir nuo to didvyrio narsaus jie spruko kuo toliau.

2019 Bet tūkstančiai vėl hunų prie salės susirinko,
O Hagenas pradėjo vainoti šeimininką.
Ir Folkeris taipogi jį ėmė užgauliot,
Nors ir žinojo, jog reikės už tai jiems atgailot.

2020 O Hagenas bylojo: „Garbingas tas karalius,
Kurs eina pats į mūšį ir liepia eit vasalams,
Kaip daro mano ponai kiekviename kare,
Kur priešų kraujas liejasi nuo jų kardų čiurkšle".

2021 Ir Atila įpykęs jau čiupo savo skydą.
„Sustokit,— karalienė jam tarė, kai išvydo,—
Verčiau kariams pripilkit jį aukso su kaupu,
Nes jei pakliūsit Hagenui, mes žūsime abu".

2022 Bet Atila neklausė. Jis veržėsi į kovą.
Kaip žinome, narsumo netrūko šiam valdovui[61].
Jį vos už skydo diržo sulaikė karžygiai.
O iš karaliaus Hagenas dar šaipėsi ilgai.

2023 Kalbėjo jis: „Man rodos, valdove, aš neklystu:
Su Zygfrydu surišo jus kraujo giminystė,
Mylavo jis Krimhildą, kol jos nepažinai.
Ir ko už tiesą ant manęs tu dar pyksti nūnai?..“

2024 Krimhilda sudrebėjo, kai kalbą tą išgirdo.
Šviesioji karalienė ant Hageno įširdo:
Kaip drįso ją įžeisti akivaizdoj visų?
Ir ji prabilo į karius sujaudintu balsu:

2025 „Klausykit! Tas drąsuolis, kur Hageną nukautų
Ir galvą jo atneštų, atlyginimą gautų —
Karaliaus skydą aukso... Jam duočiau daug pilių.
Nepašykštėčiau aš tokiam nė žemių didelių!..“

2026 Ir Folkeris sušuko: „Ko laukiat jūs, smarkuoliai?
Regėt tokių kareivų neteko man lig šiolei.
Jie aukso gauna gausiai, bet sprunka į namus.
Be reikalo jiems Atila toks geras ir dosnus.

2027 Dykai jo duoną valgo, neveikia patys nieko,
O savo dosnų poną nelaimėje palieka.
Į mus tie vyrai žiopso su baime, įkyriai.
Telydi gėda juos visad — tikrai jie ne kariai!“

Trisdešimt penktas nutikimas
KAIP BUVO NUKAUTAS IRINGAS

2028 Bet Iringas narsusis, iš Danijos atjojęs,
Kur markgrafu jis buvo, sušuko tuoj herojams:
„Ginklus jūs man paduokit! Aš kautis nebijau,
Nelemtą puikę Hageno išgairinsiu tuojau!“

2029 Jam Hagenas atkirto: „Nepatariu, galiūne...
Bet jeigu kautis trokšti, nešauk prie durų hunų:
Kada įšoks į salę jų vienas, du ar trys,
Numesiu laiptais juos žemyn — daugiau jie nebelįs!“

2030 „Pagalbon jų nekviesiu,— jam Iringas atrėžė,—
Aš visados pats vienas kovodavau su priešu,
O prieš tave, smarkuoli, šio kardo man gana!
Gal tu manai, kad kalbomis išgąsdinsi mane?“

2031 Skubiai ginklavos danas ir artinos prie salės,
O Irnfridas jaunasis, Tiuringijos vasalas,
Ir Havartas drąsusis, ir tūkstantis karių,
Kai kautis Iringui prireiks, padės visu būriu.

2032 Ir Folkeris, pamatęs, kaip telkiasi prie durų
Su Iringu daug vyčių, iš apmaudo paniuro,—
Skydus tie vyrai laikė priglaudę prie pečių.
Ir balsas jo išsiveržė nevaldomu pykčiu:

2033 „O Hagenai, drauguži, žiūrėkit, tūkstantinę
Tas Iringas prie salės atsivedė rinktinę,
Nors gyrėsi pats vienas jis mus įveikt galįs.
Koktu klausytis, kai kariams meluoja taip karys“.

2034 Bet Havarto bičiulis atšovė: „Nemeluoju
Ir savo duotą žodį tesiu aš ir godoju.
O baimės nepažįstu, kol gyvas dar esu.
Su Hagenu vienam kovot visai man nebaisu“.

2035 Maldavo jis savuosius, net klaupėsi ant kelių,
Kad jam vienam jie leistų garbingai kautis salėj.
Bet priešinos bičiuliai ir jo kovų draugai,
Žinodami — su Hagenu čionai menki juokai.

2036 Ir Iringas vis prašė, maldavo, nenurimo,
Kol jis galiausiai gavo saviškių pritarimą
Taip kautis, kaip jam liepia garbė ir pareiga.
Ir prieš Tronjietį narsųjį pakilo jo ranka.

2037 Su ietim bėgo danas, prie kūno glaudė skydą,
Kai stovintį ant laiptų jis Hageną išvydo.
Šis priešą pasitiko šnairuodamas piktai
Ir savo ginklą rankoje laikydamas tvirtai.

2038 Abudu sviedė ietis. Kiekvienas jų mėgino
Pramušti priešo skydą ir šarvą jo plieninį.
Bet ietys tuoj suskilo — pabiro šipuliai,
Tad vyčiai griebėsi kardų ir kirtos atkakliai.

2039 Nors Hagenas — stipruolis ir smūgis jo galingas,
Bet Iringas taipogi neliko jam skolingas:
Drebėjo rūmai, bokštai, kai kirto karvedys,
Tačiau tronjiečių karžygio nepartrenkė dar jis.

2040 Kai markgrafas pamatė — nenugali drąsuolio,
Nuo jo staiga atšokęs, jis Folkerį užpuolė,
Tikėdamasis kardu smuikuotoją nuskint,
Bet ir burgundų špilmanas mokėjo apsigint.

2041 Ir špilmanas įnirtęs dabar taip smarkiai kirto,
Jog sagtys ėmė birti iš priešo skydo tvirto.
Tad Iringas nusprendė ramybėj jį palikt
Ir su karalium Gunteriu skubėjo susitikt.

2042 O šiuokart narsūs vyrai tarpusavy kovojo.
Nors buvo ir galingi, ir stiprūs šie herojai,
Viens antro nevaliojo sužeisti net lengvai,—
Labai gerai apsaugojo abu karius šarvai.

2043 Tad, Gunterį palikęs, tą pačią valandėlę
Prišoko prie Gernoto ir kibirkštis išskėlė
Iš marškinių šarvinių, bet Iringas vos vos
Nepalydėjo dvikovoj su juo ir pats galvos.

2044 Atšokęs nuo valdovų, jis greitomis nudėjo
Dar keturis burgundus, kurie čia atlydėjo
Iš tolimojo krašto tris Vormso karalius.
Ir Gizelheris perpyko, kam žudo vasalus.

2045 „O dieve! — jis sušuko.— Kas drįsta taip daryti?
Ak Iringai, reikės jums už juos atsiskaityti!“
Ir danui Gizelheris taip kirto tuo metu,
Jog susvyravęs karžygys sukniubo ant grindų

2046 Prie kojų Gizelheriui ir kraujyje gulėjo.
Kiekvienas, šitai matęs, sakyt lengvai galėjo,
Jog rankose jis kardo daugiau nebelaikys.
Tačiau nebuvo sužeistas šį sykį karžygys,

2047 Tik, šalmui atsitrenkus, tuoj sąmonės nustojo
Ir trumpą valandėlę jisai neatsistojo,
O paslikas gulėjo belaukdamas mirties,—
Taip Gizelheris parmušė jam kirtęs iš peties.

2048 Kai Iringas nuo smūgio laimingai atsigavo,
Pirmiausia pagalvojo apie gyvybę savo:
„Esu aš sveikas drūtas ir neturiu žaizdos,
Bet smūgį jauno karžygio atminsiu visados!“

2049 Aplink stovėjo priešai. Ir danui buvo riesta.
Jei gyvą pamatytų, jam vėl pavojus grėstų.
O Gizelherio balsas skambėjo vis arčiau.
Ir sumetė tuoj Iringas, kad reikia sprukt greičiau.

2050 Pašoko jis iš klano ir leidosi į kojas —
Dėkoti joms galėjo, kad gelbsti nuo pavojaus,—
Norėjo pult į kiemą pro saugomas duris,
Bet jį sulaikė Hagenas, Burgundijos karys.

2051 Galvojo jis: „Šį kartą tau baigiasi kelionė...
Mirties tu neišvengsi, nors melstumeis šėtonui“.
Bet Iringas burgundą užpuolė kaip matai,
Per šalmą kardu Vaskenu užtvojo jam tvirtai.

2052 Kai Hagenas pajuto, kad jo galva kraujuoja,
Jis iš visos sveikatos tuoj kardu užsimojo.
Bet Havarto vasalas greit metėsi pirmyn,
O jį Tronjietis vijosi jau laiptais vis žemyn.

2053 Kad kraujas netekėtų, jis skydą užsidėjo.
Jei triskart salės laiptai čia būtų pailgėję,
Vis tiek nebūt valiojęs jis Iringo pavyt.
Tiktai ant šalmo kibirkštis suspėjo pamatyt.

2054 Ir markgrafą saviškiai netrukus pasitiko.
Krimhilda, sužinojus, kas Hagenui nutiko,
Išgirdus, jog bent sykį jis sužeistas rimtai,
Pradėjo Iringui dėkot už žygdarbį karštai.

2055 „O didvyri,— ji tarė,— tegu jums dievas duoda
Daug laimės ir sveikatos... Jūs man — tikra paguoda,
Krauju paplūdo priešo šarviniai marškiniai...“
Ir danui skydą nuo peties tuoj nuėmė jinai.

2056 „Dėkoti neskubėkit,— jai Hagenas atšovė,—
Jei su manim jis drįstų dar kartą stot į kovą
Ir liktų gyvas, būtų herojus nuostabus.
O dėl žaizdelės pradrėkstos jums džiaugsmo dar nebus.

2057 Jei marškiniai šarviniai paraudo ant krūtinės,
Tikėkit, dar aršesnės užvirs dabar grumtynės.
Bet Havarto vasalas už viską atsakys,
Nors man tik odą įdrėskė šis danų karžygys“.

2058 O Iringas, išėjęs laukan, į gryną orą,
Nusiėmė tuoj šalmą — atvėsti jis panoro.
Jį garsiai gyrė žmonės, žavėjosi drąsa.
Ir nuo tų žodžių malonių atgijo jam dvasia.

2059 Jis į draugus prabilo: „Aš pats dar apsiginsiu,
Burgundų pagyrūną įveikti pamėginsiu.
Tik man ginklus, bičiuliai, paduokite nūnai".
Skylėtą skydą tuoj nauju jam pakeitė tarnai.

2060 Ir dvikovą galėjo vėl markgrafas pradėti.
Nedelsęs išsirinko didžiulę, tvirtą ietį,
Kuria tikėjos priešą jis perverti bemat.
Tačiau jau žvalgės Hagenas, niūrus kaip visuomet.

2061 Tuojau jis karį puolė — ilgiau nelaukė nieko,
Tad kirto priešui, smogė jo pasitikt nubėgęs,
Paleido ilgą ietį į markgrafą staiga.
Nebepadėjo Iringui vikrumas nei jėga.

2062 Ir kovėsi tie vyčiai... Kardai išvien žvangėjo.
Ant jų šarvų ir skydų net žiežirbos švitėjo.
Bet kraujas ėmė srūti iš Iringo žaizdos.
Neatsigavo jau daugiau šis vyras niekados.

2063 Kai markgrafas pajuto, kad jo petys kraujuoja,
Aukščiau pakėlė skydą ir viena tegalvojo:
Kaip gyvastį išsaugot nuo smūgių jo tvirtų,
Tačiau žiaurusis Hagenas, pamatęs tuo metu

2064 Prie kojų gulint ginklą — dar vieną sunkią ietį,
Tuoj griebė ją nuo žemės, į priešą smarkiai sviedė.
Ir jo galvoj paliko įsmigusi jinai —
Taip sužeidė jis Iringą dabar jau mirtinai.

2065 Ir markgrafas vos gyvas pas saviškius atėjo.
O nuimant jam šalmą, dar iš galvos reikėjo
Ištraukti ilgą ietį... Beliko neilgai
Dabar gyventi karžygiui. Ir verkė jo draugai.

2066 Atėjo ir Krimhilda, nusilenkė herojui.
Dėl Iringo nelaimės ir ji nūnai raudojo,
Vis ašaromis plūdo dėl jo žaizdų baisių.
O šis valdovei ištarė akivaizdoj visų:

2067 „Neverkit, neraudokit, šviesioji karaliene!
Jau ašaros negelbės... Aš mirštu čia šiandieną,
Šią valandą, kaip matot, nuo tų žaizdų gilių...
Nei jums, nei hunų viešpačiui tarnaut nebegaliu..."

2068 O danams, tiuringiečiams jis patarė šį kartą:
„Iš rankų karalienės jums, riteriai, neverta
Priimt raudono aukso. Kas gauti jo norės,
Tasai, sutikęs Hageną, tuoj mirti pats turės".

2069 Ir markgrafas nutilo. Daugiau jis nesikėlė.
Paženklino jo veidą pilkšvi mirties šešėliai.
Ir pagaliau gyvybė užgeso palengva.
Įniršo danų karžygiai, ir užvirė kova.

2070 Mat Irnfridas drąsusis ir tūkstantis narsuolių
Su Havartu taipogi burgundus staigiai puolė.
Ir ietys pasipylė į priešus kaip kruša[62].
Dundėjo kiemas nuo šauksmų ir net pilis visa.

2071 O Folkerį prie durų tuoj Irnfridas užgriuvo,
Bet ir pačiam drąsuoliui dabar gerokai kliuvo.
Atlygino už smūgį smuikuotojas ir jam —
Prakirto šalmą landgrafui, kovotojui šauniam.

2072 Tačiau ir Tiuringietis tuoj skolą sugrąžino,
Ir Folkeriui jis kirto, iš marškinių šarvinių
Net žiežirbos iššoko, pabiro į šalis.
Taip žuvo mūšyje kilnus Tiuringijos karys.

2073 O Havartas galiūnas su Hagenu kovojo.
Tą dieną daug stebuklų parodė šie herojai:
Skambėjo kalavijai, švytravo prieš akis,
Tačiau nukovė Havartą burgundų karžygys.

2074 Kai danai, tiuringiečiai galiausiai jau suprato,
Kad karvedžiai jų žuvo, aršiau jie pult suskato:
Link durų ėmė veržtis ir kautis atkakliai,
Bet skilo skydai ir šalmai, ir krito čia kariai.

2075 Smuikuotojas sušuko: „Įleiskit juos į salę!
Jei vyrai trokšta kautis, tikrai pagelbėt galim.
Tikiu, mirties jiems laukti ilgai čia nereikės —
Už karalienės dovanas jie gyvastim mokės!..“

2076 Paskui, kai įsibrovė į salę narsūs vyrai,
Burgundų smarkūs smūgiai jiems ant galvų pabiro.
Visur juos pasitiko dabar rūsti mirtis.
Juos Gizelheris įveikė, Gernotas karvedys,

2077 Nes tūkstantį drąsuolių, kur veržėsi į vidų,
Burgundai staigiai puolė, kai salėj juos išvydo.
Kardais jie iškapojo tuos vyrus atkaklius,—
Vormsiečiai savo narsumu čia darė stebuklus.

2078 Pasibaigė kautynės. Žvangėjimas nuščiuvo.
Tik nukautųjų kraujas ilgai iš salės sruvo
Ir palengva tekėjo per kiemą upeliu.
Burgundai hunams nuostolių pridarė didelių.

2079 Dabar, po šių kautynių, jie pailsėt galėjo,
Tad sėdosi prie šono skydus jau pasidėję.
Tik Folkeris nusprendė prie durų pasilikt,
Kad priešus, jei užpultų šie, galėtų pasitikt.

2080 Liūdėjo karalienė, karalius sielvartavo.
O žmonos ir merginos vis verkė ir dejavo,
Lyg būt jas apiplėšti ketinusi mirtis.
Jos jautė, kad jų riterius burgundai išžudys.

Trisdešimt šeštas nutikimas

KAIP KARALIENĖ ĮSAKĖ PADEGTI SALĘ

2081 „Jūs šalmus atsisekit,— jiems Hagenas bylojo,—
Nes aš ir mano draugas sargybon atsistojom!
Jei vėl kariai Atilos išdrįs pakelt ginklus,
Tuoj nuskubėsiu su žinia pas savo karalius“.

2082 Ir, šalmus nusiėmę, tie riteriai galiūnai
Ilsėjos atsisėdę ant savo priešų kūnų,
Kur buvo užkapoję toj salėje kardais,
Kad nesirūpino svečiais, į šventę pakviestais.

2083 Bet hunų vyrams rinktis įsakė vėl karalius
Ir jo žmona Krimhilda. Jie telkėsi prie salės.
Užpult burgundus rengės, kol įpusės diena,
Čia dvidešimties tūkstančių Atilos kariauna.

2084 O Dankvartas pirmasis pavojų pastebėjo,
Tad šoko gint karalių, kurie čia pat stovėjo:
Jis metėsi į priešus ir puolė pro duris.
Visi pamanė — žus karys, bet gyvas liko jis.

2085 Lig vakaro vėlyvo virte čia mūšis virė.
Daug hunų iškapojo kardais burgundų vyrai,
Ir per trumpa atrodė jiems vasaros diena.
Nors krito riterių būriai, bet buvo negana!

2086 O karžygiai kovojo per pačią saulės grąžą.
Kerštaudama Krimhilda iššudė čia nemaža
Bičiulių artimųjų ir savo giminių.
Jau nesulaukė Atila laikų laimingesnių.

2087 O kai diena prabėgo ir jau naktis artėjo,
Jie svarstė, ką daryti, viens kitą klausinėjo:
Ar jiems ilgiau kentėti, ar mirti pagaliau?
Ir šiuokart nutarė taikos tie vyrai reikalaut.

2088 Paprašė jie Atilą tuojau ateit prie durų,
Kur laukė trys karaliai, išdidūs ir paniurę.
Juodi šarvai šmėkšojo patamsy kruvini,
Kada stovėjo jie visi, orumo kupini.

2089 Ir Atila atėjo kartu su karaliene,—
Atkilo iš jo žemių vėl daug karių tą dieną.
Paklausė jis: „Ko norit? — ir pažvelgė piktai.—
Gal jūs taikos dar tikitės? Užmirškite tatai!

2090 Atminkit, kiek nelaimių jūs man pridarėt, ponai!
Ir kol aš gyvas būsiu, nelaukite malonių.
Nužudėt mano sūnų, daug vyčių ir karių.
Todėl kalbėtis su jumis aš noro neturiu".

2091 „Taip elgtis privalėjom,— jam Gunteris atšovė: —
Nuo hunų ginklų žuvo juk mano palydovai —
Ginklanešiai ir vyčiai... Ar to nusipelniau?
Kad jūs man draugas esate, lig šiolei vis maniau".

2092 Prabilo Gizelheris: „Ei hunai, paklausykit!
Kas gyvas dar išlikot, man atvirai sakykit:
Ar įžeidžiau bent vieną, ar galit priekaištaut?
Pas jus atjojau į svečius ir noriu tik draugaut".

2093 Bet hunai jam atsakė: „Nuo tavo to gerumo
Dejuoja visas kraštas — karaliaus pilys, rūmai...
Ir kam pas mus su broliais iš Vormso atkakai?..
Nukovei šitiek tu karių... Našlaičiai jų vaikai!"

2094 Ir Gunteris suirzęs pradėjo jiems kalbėti:
„Verčiau mums susitaikint ir pikto neminėti —
Ir man, ir Hunų šaliai juk būtų tik geriau.
Kodėl mus puola Atila?.. Ką blogo padariau?"

2095 Tačiau su šiais jo žodžiais valdovas nesutiko:
„Nelaimės visos menkos, kurios svečius ištiko,
Kai lyginu su savo: šlovės aš netekau.
Todėl jūsiškiai į namus nebesugrįš daugiau!“

2096 Tada Atilai tarė Gernotas Burgundietis:
„Dėl dievo, ar mes galim malonės dar tikėtis,
Kad leistumėt garbingai kieme mums pasigrumt?
Jei reiktų žūti, tai geriau — po atviru dangum.

2097 Nuo to, kas žmogui skirta, pabėgti nieks negali.
Netrukus, jums įsakius, užgrius nauji vasalai.
Labai išvargę esam... Gal žūsime mes tuoj.
Ar dar ilgai kankinsimės tokioj sunkioj bėdoj?“

2098 Ir hunai susvyravo. Tuojau jie tartis ėmė:
O gal tikrai burgundams dar leist išeit į kiemą?
Išgirdo tai Krimhilda, įniršo ne juokais
Ir nutarė pasikalbėt su savo karžygiais.

2099 Ji tarė jiems: „Ei hunai, manęs tik paklausykit!
Jums patariu, burgundams kardais jūs atsakykit.
O jei išeiti leisit iš rūmų kraugeriams,
Atneš jie mirtį giminėms, bičiuliams ir kariams.

2100 Net jei visi čia žūtų, tik liktų Utės sūnūs,
Nė vienas nevaliotų kovot su tais galiūnais:
Įkvėpę gryno oro, jie gautų tiek jėgų,
Jog neįveiktų nieks čionai šių Vormso karžygių“.

2101 Jaunasis Gizelheris sujaudintas kalbėjo:
„Matau, gražioji sese, tu pikto man linkėjai,
Kada kvietei į vaišes su riterių būriu.
Sakyk, kuo aš nusikaltau, kad mirti čia turiu?

2102 Aš tau tik gero troškau. Atsimeni, Krimhilda?..
Ir niekad netikėjau, kad taip tu mus apviltum.
Todėl čionai atjoti man paliepė širdis.
Malonės tavo laukiame! Kitaip mums pražūtis“.

2103 „Malonės nepažįstu, nes pyktis drasko širdį:
Skriauda, kurią man teko iš Hageno patirti,
Neduoda man ramybės,— kalbėjo ji toliau,—
Visi jo kaltę apmokėt turėsit pagaliau.

2104 Bet aš dar pagalvosiu... Galbūt gyvi išliksit,
Jei įkaitu man duoti jūs Hageną sutiksit,
Nes esat mano broliai, vienos mamos vaikai.
Tuojau paklausiu, ką patars man hunų karžygiai".

2105 „Teapgina mus dievas,— atkirto jai Gernotas,—
Kad įkaitu šis vyras tau būtų atiduotas.
Mums tūkstančio saviškių verčiau atsisakyt,
Nei priešams vieną riterį gėdingai užstatyt!"

2106 Sušuko Gizelheris: „Nors mirsime šį kartą,
Bet riteriai išsaugos garbingą savo vardą,
O tą, kurs bijo priešų, laikau išdaviku.
Bičiulių, mums ištikimų, išduot nesutinku".

2107 Ir Dankvartas pridūrė, kaip pridera drąsuoliui:
„Tu, Hagenai, ne vienas, brangusis mano broli!
O tas, kas su burgundais taikos nepanorės —
Visiems iš anksto pasakau,— apgailestaut turės!"

2108 Sušuko karalienė: „Ei vyrai, nestovėkit!
Tuojau užimkit laiptus ir keršyti pradėkit!
Atlyginti šiandieną žadu aš dosniai tam,
Kuris, nukovęs Hageną, atneš jo galvą man.

2109 Žiūrėkit, kad nedingtų iš salės jums nė vienas!
Visus kampus padekit — tegu liepsnoja sienos[63].
Atkeršysiu už skriaudą. Širdies žaizda užaks..."
Atilos vyrai ruošėsi — jie namą tuoj padegs!

2110 Ir greitai griebės ginklų, net kiemas sudundėjo.
Į salę tuos burgundus, kurie lauke stovėjo,
Tuojau varu suvarė jie, garsiai šaukdami.
Karaliai liko su kariais ir mirti eidami.

2111 Padegt Krimhilda liepė: mat ji turėjo mintį
Juos ugnimi ir dūmais šioj salėj užtroškinti,
O gaisrą tuoj sukėlė čia vėjo sūkurys.
Nebuvo matęs dar tokios nelaimės joks karys!

2112 „Kokia baisi nelaimė! — burgundai aimanavo.—
Geriau garbingai kautis ir žūt nuo priešo savo.
Pasigailėk, o dieve! Ateina jau mirtis.
Mums šiandien rūsčiai keršija pikta ponios širdis“.

2113 O vienas jų prabilo: „Tuojau visiems bus galas.
Kokia nauda, kad kvietė į vaišes mus karalius.
Labai aš noriu gerti. Man dega viduriai...
Jaučiu, iš tokio troškulio numirsiu čia tikrai...“

2114 Bet Hagenas jam tarė: „Jei troškulys kankina,
Išgerkit gurkšnį kraujo — bematant numalšina.
Ir juo atsigaivinsit geriau negu vynu.
Vis tiek nerasit gėrimų dabar jūs geresnių“.

2115 Kaip Hagenas jam liepė, jis taip daryti ruošės:
Prie mirusiojo klaupės ir, šalmą nusivožęs,
Pradėjo kraują gerti prigludęs prie žaizdos,
Nors jo nebuvo karžygys ragavęs niekados.

2116 „O Hagenai,— jis tarė krauju atsigaivinęs,—
Šis gėrimas puikesnis negu brangiausias vynas.
Jei gyvas dar išliksiu — ir dievas mums padės,—
Jums padėkosiu už tatai aš iš visos širdies“.

2117 Išgirdę, kad jų draugui tas gėrimas padėjo,
Taip pat kiti burgundai tuoj kraują gert pradėjo.
Naujų jėgų priplūdo į vyrų krūtines:
Išguldė jie daug riterių, pravirkdė merginas.

2118 Ir liepsnos ėmė kristi žemyn ant vyrų salėj.
Nuodėgulius jie bandė dar skydais mest į šalį,
Bet aitrūs dūmai graužė jau riteriams akis!
Nematė tokio pragaro nė vienas karžygys!

2119 Ir Hagenas suriko: „Prie sienų pasislinkit!
Nuodėgulius, kur krinta jums ant šalmų, gesinkit,
Į kraujo klaną svieskit tuoj pat sutrypdami!
Kitaip valdovės pokylis mums baigsis mirtimi“.

2120 Baisi naktis praėjo, rytai rausvėti ėmė,
Sargyboje prie durų, ant skydų pasirėmę,
Smuikuotojas stovėjo ir Hagenas drauge.
Jie žvalgėsi, gal telkiasi vėl priešai ten, lauke.

2121 Ir Folkeris prabilo: „Nuo laiptų pasitraukim.
Tegu galvoja hunai, jog ryto nesulaukėm
Ir po kautynių mūsų nebėr gyvų. Tačiau
Jie pamatys, jog esame tvirti, kaip ir anksčiau“.

2122 Jaunasis Gizelheris dabar kariams kalbėjo:
„Netrukus ims dienoti — jaučiu šaltesnį vėją...
O dieve, kad mums būtų lengvesnė ši diena!
Pražudė mus ir karžygius ta šventė kruvina!..“

2123 „Žiūrėkit — brėkšta rytas! — kažkoks karys suriko.—
Bet nieko kito, vyrai, šį kartą nebeliko:
Iš tų kančių mums kelią vien kardas tepraskins.
Žinau, Krimhildos riteriai ilgai dar mus kankins!“

2124 O Atila galvojo: burgundai jau nuščiuvo,
Matyt, kad jie išvargę visi per gaisrą žuvo.
Bet salėje dar buvo šeši šimtai žmonių —
Prityrusių kariautojų ir riterių šaunių.

2125 O kai šnipai Krimhildos prasismelkė į salę,
Pamatė, jog po gaisro tebėr gyvi karaliai
Ir jų narsieji vyrai, kaip buvo ir prieš tai:
Visi ant kojų laikosi jie šauniai ir tvirtai!

2126 Netrukus tą naujieną valdovė sužinojo,
Tačiau ji pagalvojo, kad tie šnipai meluoja.
„Ir kaip čia atsitiko? — stebėjosi jinai.—
O aš maniau, kad jie visi jau sudegė tenai“.

2127 Gal būtų dar burgundai tikrai gyvi išlikę,
Jei būtų šeimininkai pagelbėt jiems sutikę.
Bet hunai neketino svečių pasigailėt.
Tad mirdami šie stengėsi kerštu atsimokėt.

2128 Karalius labo ryto burgundams palinkėjo:
Svečius ginkluoti hunai ir vėlei pult pradėjo.
Jų ietys pasipylė, grasino mirtimi,
Bet apsuptieji gynėsi smūgius atmušdami.

2129 Į mūšį smarkiai veržės Atilos kariauninkai,
Norėjo įsiteikti jie krašto šeimininkui
Ir iš Krimhildos rankų tikėjos dovanų.
Tad žuvo daug kovotojų nuo kirčių mirtinų.

2130 Dosni valdovė buvo. Kariai skydus, prisėmę
Raudono aukso, poniai tuoj atnešė į kiemą.
Ji pinigus dalijo vasalams ir tarnams —
Dar joks karalius nedavė tiek aukso valdiniams.

2131 Todėl būriai ginkluoti į kiemą vis garmėjo.
„Bet mes įkirsim hunams! — smuikuotojas kalbėjo.—
Tokių narsių lig šiolei neteko dar matyt:
Jiems duoda aukso Atila[64], kad eitų jie žudyt“.

2132 Burgundai garsiai šaukė: „Eikšenkit jūs, galiūnai!
Mums laikas susigrumti. Tegu greičiau tai būna!
Lai žūva tas, kam skirta, lai kaunasi šauniau!..“
Ir hunų ietys į skydus pradėjo smigt dažniau.

2133 Jų dvylika šimtinių svečius triukšmingai puolė.
Tačiau hunus kas kartą vis atrėmė narsuoliai,
Drąsiuosius atvėsino karštuoju jų krauju.
Bet vėl į mūšį veržėsi daug riterių naujų.

2134 Aštriais kardais burgundai daug priešų iškapojo.
Aplinkui tik girdėjos, kaip hunai vis raudojo.
Ir Atila neteko geriausių karžygių,
Ilgai gedėjo jie visi čia kritusių draugų.

Trisdešimt septintas nutikimas

KAIP BUVO NUKAUTAS RIUDEGERIS

2135 Garbingai apsigynė tą rytą apsuptieji.
O Gotelindos vyras į pilį nuskubėjo.
Pamatęs žmones raudant, jų užverktas akis,
Pravirko ir pats markgrafas, taurusis karžygys.

2136 Kalbėjo Riudegeris: „Ir kam reikėjo gimti?
Dėl siaubo, kur regėjau, aš negaliu nurimti.
Sutaikint dar norėčiau, pabaigti kautynes,
Bet aš jaučiu — neišklausys valdovas juk manęs“.

2137 Į Dytrichą jis kreipės, šnekėjo jam ir skundės,
Ir klausė, ar išgelbėt dar galima burgundus.
Bet jam Bernietis tarė: „O kas jiems bepadės?
Juk Atila dėl santaikos kalbos net nepradės!“

2138 Kai markgrafas taip krimtos, priėjo vienas vytis
Ir, akyse gailingas jo ašaras išvydęs,
Prabilo į Krimhildą: „Žiūrėkite, tasai
Tvirčiausias jūsų karžygys praskydo jau visai.

2139 Garbingąjį Atilą, kaip matote, apvylė.
Nors jį karalius gausiai malonėm apipylė —
Dar niekas čia negavo pilių tiek ir kraštų,
O jis nesiteikė ištraukt net kardo iš makštų.

2140 Nejaudina jo mūsų nelaimės, skriaudos, skundai,
Nes eibių nepridarė lig šiolei jam burgundai.
O žmonės sako esant jį narsų kovoje.
Bet mes negavome matyt narsumo jo, deja“.

2141 Kai markgrafas taurusis tą kalbą jo išgirdo,
Nurimti negalėjo. Ant huno jis įširdo
Ir tylomis pamanė: „Plepėti tau gana!
Per daug jau garsiai apšmeižei valdovei tu mane!"

2142 Tvirtai sugniaužęs kumštį, staiga jis užsimojo
Ir iš peties taip smogė, jog tas plepys po kojom
Išsitiesė iš karto negyvas ant grindų.
Ir apsiniaukė Atila, čia buvęs tuo metu.

2143 Sušuko Riudegeris: „Prasmek, baily niekingas!
Ar tu manai, jog šiandien esu labai laimingas,
Kad aš lig šiolei priešų užpulti nebandžiau?
O su burgundais pasigrumt galėjau ir anksčiau.

2144 Ir aš taip pat gebėčiau su vyrais juos užgriūti,
Bet pats ilgai turėjau kartu kelionėj būti,
Per savo pono žemę lydėti juos čionai.
Todėl užpulti man svečius nepridera nūnai".

2145 O Atila tuo tarpu į markgrafą prakalbo:
„Kilnusis Riudegeri, tai tik tokia pagalba?
Ar maža mano žemėj jūs matot negyvų?
Nebuvo reikalo nukaut dar vieną iš savų".

2146 Bet markgrafas atsakė: „Jis įžeidė lig kraujo,
Sakydamas, valdove, kad jums blogai tarnauju
Už garbę ir už turtą, kur suteikėt jūs man.
O aš tik atsilyginau šiam plepiui nelemtam!"

2147 Priėjo ir Krimhilda, kuri pati regėjo,
Kaip markgrafas įniršęs jos karžygį nudėjo,
Ji ašarom paplūdo išgirdus jo žodžius
Ir tuoj paklausė riterį: „Kodėl jūs toks aršus?

2148 Ko didinate skausmą ir man, ir šeimininkui?
Kur pažadai kilnieji iš jūsų lūpų dingo?
Garbe mums ir gyvybe prisiekėt amžinai.
O kaip jus giria karžygiai, aš juk girdžiu dažnai.

2149 Nepamiršau pagalbos, apie kurią kalbėjot,
Kai eiti už Atilos kadaise prižadėjau.
Iki mirties tarnauti prisiekėte tada...
Dabar štai nelaimingąją ištiko neganda".

2150 „Aš jums tikrai prisiekiau! O ponia, nemeluosiu.
Ir gyvastį, ir garbę, jei reiktų, paaukosiu.
Bet priesaika neliepia man sielos pražudyt.
Svečius lydėjau ne kariaut, o svainio aplankyt!"

2151 Bet jam valdovė tarė: „Atsimenat, kaip, ranką
Iškėlęs, jūs prisiekėt, o markgrafe, prieš dangų
Visiems už mano skausmą atlyginti kerštu!.."
Ir jai atsakė riteris: „Aš to nepamirštu!"

2152 Pats Atila maldavo, kad eitų jis į kovą.
Prieš savąjį vasalą atsiklaupė valdovai.
O markgrafas stovėjo — jam buvo neramu.
Ištikimiausias riteris bylojo su skausmu:

2153 „Na kaip mane, sakykit, lig šiol dar žemė laiko!..
Aš, dievo pasmerktasis, sulaukiau tokio laiko,
Kad garbę ir draugystę palaidot privalau.
O viešpatie, kad tu mane pašauktum pagaliau!

2154 Ir ką aš sumanysiu, ir ką daryt pradėsiu,
Prieš pareigą ir garbę vis tiek aš nusidėsiu.
O jeigu visko lenksiuos, vadins mane bailiu,
Tegu man dievas pataria... Pats spręsti negaliu".

2155 Ilgai karalius prašė, maldavo karalienė.
Todėl gyvybę savo aukojo jis tą dieną.
Klausykitės, kaip spyrės taurusis karvedys,
Kol stot į kovą su svečiais galop sutiko jis.

2156 Ir širdgėlos, ir gėdos jis vylėsi nemaža.
Sutikti neketino, kai jį karalius prašė,
Nes jei nukaus bent vieną, pasmerks visi draugai.
Todėl Atilai priešinos šis karžygys ilgai.

2157 „Atimkit, o karaliau,— jam markgrafas bylojo,—
Verčiau jūs mano žemę, kurią padovanojot.
Man ir pilių nereikia — grąžinti jas geidžiu,
Ir aš išeisiu duoneliaut su elgetos krepšiu“.

2158 „O kas kovot pagelbės? — karalius jį paklausė.—
Pilių, turtingų žemių ne tiek, brolau, dar gausi,
Jei stosi tu su priešais bemat į kautynes,
Tada jau būsi valdovu ir pats šalia manęs“.

2159 „Ir ką gi man daryti? — vėl markgrafas kalbėjo.—
Keliaudami burgundai manoj pily viešėjo.
Jie gėrė saldų vyną ir valgė prie stalų.
Jiems dovanas aš dalijau... Ar juos žudyt galiu?

2160 Mane išjuoktų žmonės. Prarasčiau savo šlovę.
Jiems ištikimas būti žadėjau, o valdove.
Todėl gailiu burgundų. Širdis man nerami...
Ir kaip aš pulsiu juos dabar, jei man jie artimi.

2161 Mat dukrą prižadėjau išleist už Gizelherio.
O jis — šaunus jaunikis, toksai į žentus dera:
Turtingas ir garbingas, išauklėtas, drąsus.
Pranoksta jis dorybėmis ir karvedžius visus“.

2162 Prabilo karalienė: „Jūs mūsų pagailėkit,
O markgrafe, ką girdit, į širdį įsidėkit.
Mane jūs ir karalių išgelbėkit greičiau.
Svečių, už juos įžūlesnių, aš niekad nemačiau!..“

2163 Bet Riudegeris tarė: „Už tai, ką dovanojot,
Jums markgrafas ir garbę, ir gyvastį aukoja —
Už viską, ką man davė karalius ir ponia,
Aš šiandien mirsiu, ir vargu ar gelbės kas mane.

2164 Tuojau neteksiu visko — pilių ir brangenybių.
Jaučiu, burgundo kardas atims ir man gyvybę.
Globokit žmoną, dukrą — prašau jus ir tikiu,
Kad neužmiršit Bechlarne našlaičių karžygių“.

2165 Išgirdęs tai, jam tarė patenkintas karalius:
„Ak markgrafe, atlygins tau dievas visagalis.
O dėl savų namiškių dabar tu būk ramus!
Bet aš manau, kad ir patsai sugrįši į namus“.

2166 Suglumo karalienė ir verkti tuoj pradėjo:
Jis ant svarstyklių sielą ir gyvastį padėjo.
„Tebūna, kaip žadėjau,— jai tarė karvedys,—
Tik aš kremtuos, kad daug draugų šios rankos išžudys“.

2167 Nuliūdęs, susigraužęs karalių jis paliko,
Su riteriais savaisiais netrukus susitiko.
„Prie ginklų, mano vyrai! Paliept jums atėjau —
Ginkluokitės! Užpulsime burgundus mes tuojau!“

2168 Ginklanešiai nelaukė, iš karto jie nubėgo
Ir tuoj su ginklais grįžo. Dabar netrūko nieko:
Skydus ir šalmus gavo tuoj Bechlarno kariai.
Ką ruošias markgrafas daryt, svečiai išgirdo greit.

2169 Penki šimtai herojų su Riudegeriu ėjo,
Ir dvylika galiūnų prie jų dar prisidėjo.
Kautynėse norėjo visi jie išgarsėt,
Bet nežinojo, jog už tai gyvybe reiks mokėt.

2170 O Riudegerio galvą plieninis šalmas dengė.
Suspaudęs rankoj kardą, jisai su vyrais žengė
Link durų... Ir švitėjo čia skydai jų visų.
Kai juos išvydo Folkeris, jam darėsi baisu.

2171 Pamatęs, jog prie salės ateina Riudegeris,
Iš džiaugsmo nesitvėrė jaunasis Gizelheris,
Manydamas, kad uošvis jų eina išvaduot.
Ar šis karalius dar kitaip galėjo pagalvot...

2172 „Kaip gera, kad kelionėj su juo susidraugavom,—
Saviškiams jis kalbėjo,— dėl to neapsigavom.
Žmona pagalbą siunčia... Dėkosime už ją!
Džiaugiuosi, kad susitarėm jos tėvo pilyje“.

2173 „Kodėl jūs šitaip manot? — jam Folkeris atšovė.—
Ar tas, kas taikint eina, tiek vedas palydovų?
Šalmų galybę matom ir daug šveitrių kardų...
Už mūsų kailį markgrafas gaus vėl naujų kraštų“.

2174 Vos Folkeris burgundams pasakė savo žodį,
Ir markgrafas drąsusis prie durų pasirodė,
Tuoj skydą pasistatė prie kojų, bet patsai
Gerų bičiulių sveikinti nesirengė visai,

2175 O tik sušuko garsiai, kad jį girdėtų salėj:
„Narsieji nibelungai, tuoj ginkitės, kas galit!
Tikėjotės pagalbos šiandieną iš manęs.
Kadaise buvome draugai, dabar — į kautynes!“

2176 Kai tuos žodžius išgirdo, suglumo narsūs vyrai.
Ir taip nemaža vargo jie buvo jau patyrę.
O čia dar Riudegeris atėjo jiems grasint —
Net tas, kuriuo jie džiaugėsi, juos nori sunaikint.

2177 Jam Gunteris bylojo: „Ar galima tikėti,
Kad meilės ir draugystės norės išsižadėti
Tauriausias mūsų draugas, narsiausias karvedys?..
Dėl dievo! Jūs mums buvote paguoda ir viltis“.

2178 „Tegu mus viešpats mato,— jam markgrafas kalbėjo,—
Aš nieko nepakeisiu, ką poniai prižadėjau.
Tad ginkitės, burgundai! Pradėsim kautynes,
Nes karalienė neatleis nuo priesaikos manęs!“

2179 Bet Gunteris jam tarė: „Te dievas dovanoja
Jums, markgrafe, kad pulti mus šiandien sugalvojot.
Jūs visados juk buvot toks geras ir meilus,
Tad ir dabar mes viliamės — padėsite ginklus.

2180 Jei teiksitės pagelbėt ir mes išsivaduosim,
Bičiuliai pasiliksim, iki mirties dėkosim
Už dovanas, mums duotas, kai jojom pas hunus,
Už tai, kad palydėjote, o riteri kilnus“.

2181 Bet markgrafas atsakė: „O kaip dabar norėčiau,
Kad dovanas aš vėlei dalinti jums galėčiau,
Bičiulis jūsų likčiau ir trokščiau tik draugaut,
Ir neišdrįstų dėl garbės man niekas priekaištaut“.

2182 „O jūs apsigalvokit,— Gernotas tarė žodį.—
Nė vienas šeimininkas dosnumo tiek nerodė,
Kiek jūs tada kelionėj. Mes buvom jums savi,
Atsidėkosim, riteri, jei liksime gyvi“.

2183 Bylojo Riudegeris: „Jei viešpaties apvaizda
Prie Reino jus grąžintų, o man numirti leistų,
Tada išliktų mano garbė nesuteršta.
Draugai narsiųjų karžygių nežudo niekada“.

2184 Atsakė jam Gernotas: „Baisu ir pagalvoti,
Kad tokį kilnų vyrą, kurs teikės dovanoti
Man aštrų plieno kardą, pasiųstų kas mirtin...
O markgrafe, šią dovaną nešiojuos su savim.

2185 Lig šiolei man tas ginklas ištikimai tarnavo —
Daug riterių nuo kirčių jo krito, aimanavo.
Aštrus jis, blizga, skamba... Jam niekas neprilygs.
Ir kaip geriausia dovana jis kariui pasiliks.

2186 O jeigu mus užpulsit, nukausite bent vieną
Bičiulį šitoj salėj, šiuo kardu jums šiandieną
Atimsiu aš gyvybę, nors buvome draugai.
Man jūsų gaila ir žmonos, kuri gedės ilgai“.

2187 „O gerbiamas Gernotai, jei viskas taip nutiktų
Ir dievas panorėtų, kad šioj pily išliktų
Gyvi bičiuliai jūsų, bet žūčiau aš čionai,
Globokit mano dukterį ir žmoną amžinai“.

2188 Prabilo Gizelheris, jauniausias Utės vaikas:
„Taurusis Riudegeri, tokioms šnekoms — ne laikas.
O markgrafe, žiūrėkit, kiek daug draugų arti.
Tad jūs našlaite dukterį paliekat per anksti.

2189 Bet jeigu jūs ir vyčiai užpult mus sumanysit,
Draugystę su burgundais iš karto suardysit,
Jumis lig šiol tikėjau, draugu vis vadinau
Ir jūsų gražią dukterį aš vesti ketinau".

2190 Bet markgrafas jam tarė: „Jei dievas panorėtų,
Kad jūsų narsūs vyrai namo sugrįžt galėtų,
Jūs dėl manęs nesmerkit dukrelės ir vėliau,
Jai ištikimas likite, koks buvot, ir toliau".

2191 Atsakė Gizelheris: „Aš ištikimas būsiu.
Bet jeigu dar šiandieną čionai nuo rankos jūsų
Nors vienas mūsų vytis arba bičiulis mirs —
Draugystė mano su jumis ir dukteria iširs!"

2192 „Tepadeda ir šiuokart mums dievas visagalis!" —
Sušuko Riudegeris ir žengė su vasalais.
Skydus iškėlę, salėn jie veržėsi kartu.
O Hagenas atbėgdamas suriko tuo metu:

2193 „Palaukit valandėlę, kilnusis Riudegeri!
Pasikalbėt garbingai, kaip riteriams, mums dera —
Ir jums, ir mano ponams, kol mūšis prasidės.
Aš nežinau, ko Atila taip trokšta mūs mirties".

2194 Dar Hagenas pridūrė: „O tų bėdų pakanka.
Štai skydą, kur aš gavęs iš Gotelindos rankų,
Kurį kaip atminimą atsinešiau čionai,
Suskaldė ietim ir kardais Atilos valdiniai.

2195 Jei dangiškas valdovas suteiktų man malonę
Ir gaučiau tokį skydą kaip jūs, kilnusis pone,
Kur rankose kad laikot ir laukiate manęs,—
Tikėkit, stočiau be šarvų tada į kautynes".

2196 „O Hagenai, tu būtum seniai jau jį turėjęs,
Jei būčiau aš Krimhildai įtikti nenorėjęs.
Dabar va šitą skydą tu pasiimt gali.
Jei grįši į Burgundiją, nešiok savoj šaly".

2197 Ir ašarom paplūdo narsiųjų vyrų akys,
Kai markgrafas kilnusis, jam šiuos žodžius pasakęs,
Tą skydą dovanojo. Ir joks karys paskiau
Iš Riudegerio dovanų negavo jau daugiau.

2198 Nors Hagenas ir buvo rūstaus, aikštingo būdo,
Tačiau, kaip ir burgundai, giliai širdy pajuto
Jis pagarbą ir meilę šiam riteriui kilniam,
Kurs paskutinę dovaną atidavė čia jam.

2199 Todėl Tronjietis tarė: „Te viešpats dievas saugo,
O markgrafe kilnusis, jus kaip geriausią draugą,
Nes dosnumu šioj žemėj jums niekas neprilygs,
Ir jūsų vardas amžinai tarp riterių išliks.

2200 Didžiai apgailestauju, kad priešai mes šiandieną,—
Ir taip vargai kamuoja ir slegia juk kiekvieną.
O dar mums reikia kautis. Ak dieve, kaip baisu!..“
„Ir aš,— atsakė markgrafas,— sujaudintas esu...“

2201 O Hagenas jam tarė: „Tave visad godosiu,
Už dovaną šią brangią aš tau atsidėkosiu.
Jei ir visus nukautum Burgundijos karius,
Nekelsiu rankos prieš tave, o riteri taurus!..“

2202 Jam lenkės Riudegeris. Ir vyrai, tai pamatę,
Pradėjo gailiai verkti. Kiekvienas jų suprato
Tikrai nebeišvengsiąs kautynių šiuo metu:
Dorybių tėvas mirs tuojau su markgrafu kartu.

2203 Ir Folkeris iš salės nelaukdamas prašneko:
„Jei Hagenas, bičiulis, jus pulti atsisako,
Ir aš nekelsiu rankos — tebūna jums taika!
Už tai, kad čia atjojome, tai mano padėka!

2204 O markgrafe, kai joti jau rengėmės, tą dieną
Apyrankių auksinių man davė markgrafienė,
Ir liepė jas nešioti per šventę šią jinai.
Sakykite, kad matėte jos auksą jūs čionai“.

2205 Ir Riudegeris tarė: „Jei dievas ją globotų,
Ji dar daugiau jums aukso tikrai padovanotų.
Jai viską pasakysiu — jūs galit patikėt,
Jei sveikas gyvas namuose galėsiu ją regėt“.

2206 Smuikuotojui tai taręs ir skydą nusitvėręs,
Pykčiu užsiliepsnojęs, narsusis Riudegeris
Įsiveržė į salę ir ėmė pult svečius,
Galingu kardu smogdamas jiems mirtinus kirčius.

2207 O Folkeris netrukus į šalį pasitraukė.
Kaip buvo pažadėjęs, ir Hagenas nelaukė.
Tačiau be jų čia kovės galybė karžygių,
Nelengva buvo markgrafui tarp riterių tokių.

2208 Mat salėn įsileido jį Gunteris su broliu.
Tada abu prie durų jie markgrafą užpuolė.
Tik Gizelheris laikės nuo jų kiek atokiau:
Dar vylėsi, jog markgrafas išgelbės juos paskiau.

2209 O Riudegeris vyrus dabar į salę vedės.
Visi, gerai ginkluoti, jie paskui poną metės,
Ir kirtosi garbingai jo riteriai tenai —
Trupėjo skydai karžygių ir skeldėjo šalmai.

2210 Nuilsino burgundus tos kruvinos kautynės.
Garbingai jie ir narsiai nuo bechlarniečių gynės.
Nors plieno šarvus vyrai prakirto jiems kiaurai,
Bet priešams atsilygino ir Gunterio kariai.

2211 Paskui, kai bechlarniečiai į salę sugarmėjo,
Ir Folkeris šį kartą, ir Hagenas pradėjo
Kardais kapot jų šalmus; tetroško jie čionai,
Kad liktų gyvas markgrafas, kaip sakė neseniai.

2212 O kaip žvangėjo garsiai kardai dabar šioj salėj!
Tokių kovų nebuvo dar matę nė karaliai,
Net sagtys šokinėjo iš skydų apkaustų,
Ir brangakmeniai kruvini žėrėjo ant grindų.

2213 Tenai, kur virė aršios ir kruvinos kautynės,
Taurusis Bechlarnietis nuo priešų drąsiai gynės,
O narsumu tą dieną pranoko jis visus
Ir pasirodė kaip karys garbingas ir drąsus.

2214 Bet Gunteris, Gernotas taip smarkiai priešus puolė,
Kad galvas palydėjo daug Bechlarno narsuolių.
Dar kovės Gizelheris ir Dankvartas čionai —
Lyg dievo teismo būt diena išaušusi nūnai.

2215 Ir markgrafas parodė, koks jis stiprus, galingas.
Jo kirčiai buvo taiklūs — neliko jis skolingas!
Dėl to įnirto vienas burgundų karvedys —
Ir bechlarniečių karžygį ištiko greit mirtis.

2216 Gernotas Burgundietis štai Riudegeriui tarė:
„Jūs mūsų vyrus žudot... Man pikta pasidarė!
O markgrafe, juk veikiai neliks gyvų karių.
Aš apmaudu nesitveriu, matyt to negaliu.

2217 Už tai, kad daug mūsiškių jūs šiandien iškapojot,
Aš jus nukausiu kardu, kurį man dovanojot.
O riteri kilnusis, prieikite arčiau.
Atlygint jums už dovaną aš jau seniai geidžiau".

2218 Kol markgrafas per spūstį priėjo prie Gernoto,
Daug marškinių šarvinių čia buvo sukapota.
Paskui, kai susitiko tarp žvangančių kardų,
Jau skydais dengės karžygiai ir saugojos žaizdų.

2219 Tačiau kardai jų buvo iš gero kieto plieno,
Pramušt galėjo skydą ir šalmą jie kiekvieną.
Ir markgrafas Gernotui šit kirto nelauktai,
Bet ir karalius jam tuojau atlygino už tai.

2220 Nors kraujas smarkiai plūdo, karalius atsistojo
Ir kardu dovanotu jis markgrafui užtvojo:
Prakirto skydą, šalmą ties užsegtu diržu.
Taip žuvo Bechlarno karys, tauriausias iš visų.

2221 Neteko man girdėti tokių dar keistenybių,
Kad tam, kas dovanoja, atlygina blogybėm.
Gernotas čia gulėjo, o markgrafas — šalia.
Net Hageną sujaudino ta karžygių dalia.

2222 Tronjietis tarė niauriai: „Daug nuostolių patyrėm,
Kautynėse netekom dviejų galiūnų vyrų.
O kad žmonėms ir kraštui nereiktų vėl kentėt,
Mums Riudegerio riteriai turės krauju mokėt!"

2223 Ir Gunteris sušuko: „O varge, brolis žuvo!
Aš jo visad gedėsiu... Jis toks brangus man buvo!..
Kaip Riudegerio gaila... Nurimti negaliu.
Abidvi šalys nuostolių patyrė didelių".

2224 Išvydęs tarp lavonų negyvą savo brolį,
Jaunasis Gizelheris dabar taip narsiai puolė,
Jog niekas nevaliojo prieš jį beatsispirt,
Ir bechlarniečiai riteriai tuojau turėjo mirt.

2225 Netrukus Gizelheris ir Gunteris atėjo
Į vietą, kur Tronjietis su broliu jau stovėjo.
Ir Folkeris čia buvo — gailėjo karžygių.
Riedėjo skausmo ašaros tiems vyrams iš akių.

2226 „Mirtis draugus išplėšė, bet verkti mums nereikia,—
Kalbėjo Gizelheris,— iš salės tuoj išeikim,
Sustokime prieš vėją — gal šarvus pravėdins.
Jaučiu, jog dievas pas save mus šiandien pavadins".

2227 Jau priešų nebeliko. Žvangėjimas nuščiuvo.
Ilsėjosi burgundai, susėdę kur pakliuvo.
Ir stojo tąsyk salėj vien spengianti tyla.
Dėl to pradėjo nerimaut karalius Atila.

2228 Krimhilda pyko, niršo: „Tegu jį griebia galas!
Blogai, sakau, Atilai tarnauja šis vasalas.
Palikt jis nori gyvus tų riterių pulkus
Ir sugrąžint Burgundijon juos gyvus ir sveikus.

2229 Be reikalo šį vyrą mes lepinom malonėm.
Nekeršija jis priešams, negerbia savo ponų.
Su jais dabar jis tarias, kad grįžtų vėl taika..."
Tačiau iš salės Folkeris atkirto jai staiga:

2230 „Deja, išklot norėčiau jums į akis teisybę.
Jei jus melu apkaltint išdrįsčiau, o kilnybe,
Sakyčiau, jog tą vyrą jūs apšmeižėt piktai.
Taikos nesiūlė markgrafas! Žinokite tatai!..

2231 Jis darė, ko reikėjo garbingajam karaliui,
Dabar su savo vyrais negyvas guli salėj.
Todėl ieškokit kito sau riterio kilnaus,
Nes Riudegeris niekados jau jums nebetarnaus.

2232 Jūs galit pažiūrėti pati, šviesioji ponia..."
Tuojau kariai prie durų jai atnešė velionį.
Išblyškusį jo veidą pamatė Atila.
Ir prislėgė jo karžygius nūnai sunki gėla.

2233 Kai žuvusį narsuolį kovotojai išvydo —
Net metraščiai ir sakmės vargu ar apsakytų,
Kaip Riudegerio verkė saviškiai ir svečiai —
Gailėjo šito karžygio visi jie nuoširdžiai.

2234 Ir Atila iš skausmo jo verkė ir gedėjo,
O balsas tarsi liūto toli toli skardėjo.
Ir jo žmona raudojo, kad krito karvedys,
Kad Riudegerio niekados jau gyvo nematys.

Trisdešimt aštuntas nutikimas

KAIP BUVO IŠŽUDYTI DYTRICHO KARIAI

2235 Taip verkti ir raudoti dabar visi pradėjo,
Jog rūmai ir net bokštai nuo aidesio drebėjo.
Išgirdęs tai, nelaukė ir Dytricho karys:
Tuoj nuskubėjo su žinia pas savo poną jis.

2236 Sujaudintas bylojo: „Man leiskite kalbėti,
O Dytrichai valdove, neteko dar girdėti
Tiek aimanų lig šiolei šioj žemėj niekada.
Matyt, Atilą prislėgė labai sunki bėda.

2237 Ir ko visi galėtų taip graudžiai aimanuoti?
Karalių ar Krimhildą gal baigė užkapoti
Kardais svečiai, iš pykčio apdują, pilyje,
Nes verkia gailiai ten visa Atilos ponija".

2238 Ir Dytrichas jam tarė: „Ar jūs nesikarščiuojat
Ir viską, kas nutiko, kaip reikiant sužinojot?
Galbūt svečius užpuolė, šie gynėsi tiktai?
Aš jiems žadėjau — bus taika! Ją saugokit šventai!"

2239 Jam Volfhartas atsakė: „Aš eisiu tuoj į dvarą
Ir pats paklausinėsiu, kas hunams pasidarė.
O tik tada, kai viską žinosiu jau gerai,
Sugrįšiu ponui pasakyt, ko rauda ten kariai".

2240 „O narsūs mano vyrai,— vėl Dytrichas bylojo,—
Neklauskit nieko priešus, jei širdys jau liepsnoja,
Nes gali jie iš pykčio užgauti ar įžeist.
Todėl tavęs, o Volfhartai, tenai nenoriu leist".

2241 Ir vietoj jo netrukus ten Helfrichą jis siuntė,
Kad imtų ir paklaustų — gal nuskriaudė burgundai,
Ar iš svečių išgirstų, ko rauda jie visi,
Ko nelauktai juos prislėgė ten širdgėla baisi.

2242 Šauklys nuėjęs klausė: „Kas jums čia pasidarė?"
„Nelaimė mus ištiko! — jam vienas hunas tarė.—
Šaly nebus jau džiaugsmo — liūdėsime ilgai:
Mūs Riudegerį užmušė burgundų karžygiai.

2243 Visi jo narsūs vyčiai čia ligi vieno žuvo".
Bet Helfrichui naujiena tokia didžiulė buvo,
Kad jis tuojau sugrįžo nuo hunų karžygių,
Ir biro gailios ašaros šiam vyrui iš akių.

2244 Paklausė jį Bernietis: „Kas jūsų širdį spaudžia,
O Helfrichai mielasis, kad verkiate taip graudžiai?"
Jam riteris atsakė: „Sunku susivaldyt,
Jei Vormso vyčiai markgrafą išdrįso nužudyt".

2245 Ir Dytrichas sušuko: „Aš netikiu, o ponai,
Kad dievas būtų leidęs taip tyčiotis šėtonui.
Na kuo gi nusikalto taurusis karvedys?
Juk jis mylėjo vormsiečius ir buvo jų viltis".

2246 „Bet jeigu tai teisybė,— ir Volfhartas įširdo,—
Atkeršyti mes turim už Riudegerio mirtį.
Kitaip mums būtų gėda, kad išdavėm draugus,
Nes Bechlarnietis visados mums buvo paslaugus".

2247 Valdovas amelungų tiesiog nerado vietos,
Nuliūdęs, susikrimtęs tuojau prie lango sėdos.
Jis liepė Hildebrandui nueiti pas svečius
Ir apie mirtį markgrafo paklausti juos pačius.

2248 Bet meistras Hildebrandas ketino eit šį kartą
Pas riterius be skydo, neimti net ir kardo,
Su jais pasikalbėti geruoju, nuoširdžiai.
Tačiau supykęs išbarė sūnėnas jį už tai.

2249 „Jei eisite be ginklų,— jam Volfhartas kalbėjo,—
Išjuoks svečiai, ir grįšit jūs nieko nelaimėję,
Nes jus galės išplūsti ten bet kuris karys.
O jei ginkluotas būsite, įžeisti nieks nedrįs".

2250 Ir darė žilabarzdis, kaip liepė karštakošis.
Kai šarvus užsidėti senasis meistras ruošės,
Tuojau pas jį atėjo būrelis karžygių.
Bet Hildebrandas priešinos: „Nereikia man tokių! —

2251 Paklausė jis: — Gal manot ginkluoti galynėtis?"
„Tegu ateinant tokius pamato mus Tronjietis,
Nedrįs įžeisti mūsų, o pats turės nurimt".
Ir meistras nutarė kartu tuos vyrus pasiimt.

2252 O Folkeris tuo tarpu iš tolo pastebėjo,
Kad riteriai Berniečio per kiemą jau artėjo.
Jie skydais galvas dengės, blizgėjo jų kardai.
Karaliui tarė špilmanas: „Ateina jau antai

2253 Berniečio vyrai narsūs. Tuojau pradės jie mūšį.
Gerai apsiginklavę dabar tie priešai mūsų.
Šalmai plieniniai blizga ant riterių galvų.
Man regis, šiandien nebeliks mūs karžygių gyvų".

2254 Netrukus Hildebrandą prie rūmų jie išvydo.
Ir, priešais pasistatęs ant žemės savo skydą,
Sušuko tuoj burgundams senasis karžygys:
„Kuo nusikalto markgrafas? Ką jums padarė jis?

2255 Tai Dytrichas Bernietis mane į salę siuntė
Paklaust, ar iš tikrųjų nukovėt jūs, burgundai,
Mūs Riudegerį mielą, kaip teko jau girdėt?
Tada turėsim lig mirties šio didvyrio gedėt".

2256 Jam Hagenas atsakė: „Deja, žinia teisinga!
O kaip dabar norėčiau, kad būt ji melaginga,
Kad markgrafas gyventų — nebūtų tos bėdos
Ir nereikėtų jo apverkt šioj žemėj niekados".

2257 Kai tiesą, jog jis žuvęs, berniečiai sužinojo,
Visi labai gailėjo. Jie verkė ir vaitojo.
Jiems ašaros riedėjo per žandus ir barzdas.
Nuliūdo žmonės pilyje, išgirdę tas raudas.

2258 Jų hercogas[65] kalbėjo, jiems Zigeštabas tarė:
„Kiek sielvarto ir skausmo mums jo mirtis padarė.
Mus markgrafas maitino, globojo tremtyje,
O šiandien guli ir jisai negyvas čia, deja...“

2259 Ir Volfvinas prašneko: „Jei būtų tėvas žuvęs
Kaip markgrafas taurusis, ir tai nebūtų buvęs
Toks sielvartas kaip šitas... Dar noriu jums primint:
Kas našlę markgrafo galės paguost ir nuramint?“

2260 Sujaudintas, įpykęs tuoj Volfhartas suriko:
„Ką mums reikės daryti, jei gyvo nebeliko
Jau Riudegerio šiandien, kas mus į žygį ves?
Kaip gaila, kad netekome, o markgrafe, tavęs“.

2261 Tad su bičiuliais savo ir Volfbrandas raudojo,
Ir Helfrichas, Helmnotas, ir daug kitų herojų.
O Hildebrandas tarė pro ašaras liūdnai:
„Jūs mano pono prašymą išpildykit nūnai.

2262 Paliepkite iš salės išnešti tuoj velionį.
Jį su raudom lydėsim į amžiną kelionę.
Palaidoti mums leiskit — to vertas karžygys,
Nes patarimais ir darbais visiems padėjo jis.

2263 Su juo kartu patyrėm mes ištremtųjų dalią.
Jį mums greičiau grąžinkit. Dabar jis jūsų valioj.
Ir jį, kaip širdys liepia, pagerbkim po mirties,
Jei rankos nesuspėjome mes jam gyvam ištiest“.

2264 O Gunteris atsakė: „Nėra tauresnio nieko
Už tai, kad draugui draugas ir miręs pasilieka.
Tokia tai bičiulystė garbinga ir graži.
Ir atsilygint karžygiui už ją reik, dievaži“.

2265 Bet Volfhartas sušuko: „Ar dar ilgai maldausim,
Kol mes iš jūsų rankų negyvą jį atgausim?
Bičiulį pasiimti mes trokštame nūnai
Ir atsisveikinti su juo šioj žemėj amžinai“.

2266 „Bet mes padėt negalim, nors jums labai to reikia,—
Jam Folkeris atšovė.— Jūs patys čia užeikit.
Kraujais paplūdęs guli jis salės vidury...
Pagerbkite jį, riteriai, jei jūs tokie geri!“

2267 Ir Volfhartas suriko: „Jūs draskot mūsų žaizdą!
Ak, liaukitės plepėti!.. Jei mano ponas leistų,
Pamokyčiau jus kardu, o špilmane, tuojau,
Bet kautis draudžia Dytrichas — užrūstint jį bijau!“

2268 Jam Folkeris atkirto: „Tokiam, kurs visko bijo
Ir pats nedrįsta niekad pakelti kalavijo,
Tikėkit, vyčio vardo aš duoti negaliu!..“
Net Hagenas gėrėjosi narsiuoju bičiuliu.

2269 „Prikąskite liežuvį! Jūs man jau įkyrėjot,—
Jam Volfhartas atšovė.— Už tai, ką prišnekėjot,
Aš kardu jūsų smuiką išderinsiu bemat,
Ir jei sugrįšite, mane minėsit visuomet“.

2270 „Jei man stygas išderint jūs šiandien panorėsit,—
Jam Folkeris atrėžė,— tuoj atpildą turėsit.
Pirmiau nei aš prie Reino namo galėsiu grįžt,
Jūs plieno šalmas blizgantis krauju nusidažys“.

2271 Ir karžygys iš Berno jau veržėsi į priešą.
Bet Hildebrandas, dėdė, nuo durų jį atplėšė,
Sušuko: „Ei vaikine, turbūt tu pakvaišai —
Juk nemalonę užsitraukt gali!.. Ar užmiršai?“

2272 „Išleiskite, o meistre, į laisvę savo liūtą! —
Smuikuotojas sušuko.— Nors šis plepys jau būtų
Pasauly iškapojęs bemaž visus karius,
Nuo pagyrų atpratinsiu, ir bus jis santūrus“.

2273 Ir Volfhartą supykdė kalba jo užgaulinga.
Skydu greit prisidengęs, kaip riteriui pritinka,
Lyg tas laukinis liūtas tuoj priešus puolė jis.
Drauge kovoti metėsi ir jo draugų būrys.

2274 Nors greitai bėgt galėjo tas riteris smarkuolis,
Tačiau senasis dėdė keliais didžiuliais šuoliais
Tuoj pralenkė sūnėną, ginkluotus jo karius,
Ir vėlei mūšis su svečiais čia užvirė žiaurus.

2275 Ir meistras Hildebrandas, išvydęs priešą savo,
Su Hagenu narsiuoju tuoj ginklą sukryžiavo.
Akim jie vienas antrą tuoj pervėrė piktai,
Pažėrė gausiai kibirkščių plieniniai jų kardai.

2276 Netrukus viens nuo kito tie vyrai atsiplėšė,
Nes Hildebrandą staigiai ir Hageną, jo priešą,
Nusinešė berniečiai, garmėdami srautu.
O Volfhartas smuikuotoją užpuolė tuo metu.

2277 Ir Folkeriui per šalmą jis taip smagiai užtvojo,
Kad tas nuo smūgio skilo, jo sagtys atsiknojo.
Bet špilmanas vaikinui atsakė tuo pačiu —
Pabiro tuoj nuo jų šarvų gausybė kibirkščių.

2278 Šarvai ugnim žėrėjo. Jie kovėsi įniršę,
Kapojo vienas kitą, iš pykčio užsimiršę,
Kol Volfvinas galiausiai juos perskyrė visus:
Nebūtų drįsęs to daryt, jei pats nebūt narsus.

2279 Su kardu pasitiko ir Gunteris šiandieną
Čia Amelungų krašto kovotoją kiekvieną.
Ir Gizelheris šiuokart taip kovėsi tarp jų,
Jog šalmus, blizgančius, šviesius, išmargino krauju.

2280 Nors Dankvartas Atilos, turtingojo valdovo,
Lig šiolei savo kirčiais daug karžygių nukovė,
Bet jo smūgius laikysim tik vėjo dvelkimu,
Jei lyginsim su Hageno galingu siautimu.

2281 Ir Helfrichas drąsusis, ir Gerbartas kovojo,
Ir Vichartas šioj salėj, ir daug kitų herojų.
Su Ričartu burgundus kapojo jie visi.
Ir šauniai kirtos Volfbrandas čia ginklų gaudesy.

2282 O Hildebrandas grūmės su Gunterio vasalais,
Ir Volfhartas, sūnėnas, iš pykčio net pabalęs.
Ant žemės priešai raitės ir plūdo čia kraujais,—
Berniečio drąsūs riteriai taip kovėsi su jais.

2283 Narsusis Zigeštabas taip puikiai kardą valdė,
Jog daug šalmų burgundams tą dieną jis suskaldė,
Nes Dytrichui padėjo tas jo sesers sūnus,
Pasižymėjęs mūšyje kaip riteris šaunus.

2284 Ir pyktis suliepsnojo smuikuotojo krūtinėj.
Kai vėl jisai išvydo, jog trykšta lyg šaltiniai
Pro šarvus kraujo čiurkšlės iš riterių žaizdų,
Kaip liūtas puolė hercogą ir pats jis tuo metu.

2285 Aukštai iškėlęs kardą, jam špilmanas taip kirto,
Jog Zigeštabas tiesiai po kojomis parvirto,
Ir mirė šito smūgio jis priveiktas staiga.
Bet Folkeriui atkeršijo įgudusia ranka

2286 Senasis Hildebrandas. „Ir kaip galėjo būti,—
Sušuko jis,— kad poną smuikuotojas nužudė?
Tad jam bus paskutinė ši viešpaties diena“.
Iš pykčio degė jo širdis, pagiežos kupina.

2287 Tad Hildebrando smūgiai ant špilmano vis krito.
Net sagtys trūkinėjo nuo šalmo jo ir skydo,
Atsimušė į sienas ir biro į šalis.
Taip žuvo Folkeris garsus, smuikuotojas karys.

2288 Ir dar labiau berniečiai dabar burgundus puolė.
Jų šarvus jie kapojo aršiau negu lig šiolei.
Aukštyn lig stogo skrido gausybė šipulių.
O kraujas liejos iš žaizdų raudonu upeliu.

2289 Greit Hagenas pamatė, jog Folkeris jau žuvo.
Tokios skaudžios nelaimės nebuvo niekad buvę,
Net ir tada, kai krito bičiuliai šioj kovoj.
Ak, kaip piktai atkeršijo už špilmaną jis tuoj!

2290 „Senasis Hildebrandas jau nepaspruks šį kartą!
Jis mano padėjėją nukirto savo kardu.
Geriausio ginklo draugo dabar nebeturiu".
Iškėlė skydą ir tvirtai jis žengė tarp karių.

2291 O Helfrichas nukovė ir Dankvartą drąsuolį,
Kuris garbingai gynė savuosius ligi šiolei,
Tad šluostė Gizelheris ir Gunteris akis,
Kad krito mūšyje narsus burgundų karžygys.

2292 O Volfhartas tuo tarpu sau drąsiai taką skynė
Ir kirto, kas jam tąsyk po kojom pasipynė.
Jis tris kartus praėjo skersai ir išilgai —
Ir krito salėj ant grindų Burgundijos vaikai.

2293 Sušuko Gizelheris, jauniausias iš karalių:
„Negera, jei toks priešas kaip tu vis dūksta salėj...
Sustok, o jaunikaiti, mes turim susikaut.
Aš noriu baigti su tavim! Neleisiu išdykaut!"

2294 Bet karžygys iš Berno, pamatęs Gizelherį,
Su juo tuoj susikovė — šiam žaizdos atsivėrė.
Jis puolė ten, kur buvo karalius tarp savų.
Po kojom kraujas sunkėsi ir tiško virš galvų.

2295 Tačiau tauriosios Utės sūnus nesudrebėjo,
O Volfhartui šį kartą ir jėgos nepadėjo:
Kai kirto Gizelheris, staiga parkrito šis,
Taip trenkt galėjo tik narsus karalius karžygys.

2296 Ir marškiniai šarviniai šio smūgio neatlaikė.
O Gizelherio kardas taip Volfhartui pataikė,
Jog kraujas ėmė srūti jam iš gilios žaizdos,—
Nebuvo kirtęs iš peties taip niekas niekados!

2297 Kai Volfhartas pamatė, kad jau mirtis jam gresia,
Šalin numetęs skydą, iškėlė kardą tąsyk,
Prakirto šalmą, šarvus — taip smogė tuo metu,
Kad Gizelheris parmuštas suklupo ant grindų.

2298 Abudu jie sukniubo. Juos čia mirtis ištiko.
Iš Dytricho rinktinės gyvų jau nebeliko.
Tik Hildebrandas vienas stovėjo dar čionai,
Ir į sūnėną Volfhartą žiūrėjo jis liūdnai.

2299 O Gunterio herojai jau negyvi gulėjo
Šalia Berniečio vyrų. Ir meistras šit priėjo
Arčiau prie giminaičio, sukniubusio tarp jų.
Tuoj dėdė paėmė glėbin jį, plūstantį krauju.

2300 Jis Volfhartą pakėlė, tvirtai jį apkabino,
Su ta našta iš salės išeiti pamėgino,
O karžygys, vos gyvas, padėrusiom akim,
Pasakė tyliai riteriui: „Nevarkit su manim...

2301 Pagelbėti man niekas daugiau jau nebegali.
O mielas mano dėde, jūs traukitės į šalį
Nuo Hageno rūstybės! Aš dar jaučiu, deja,—
Nešioja neapykantą jis savo širdyje.

2302 O jeigu apraudoti dar geistų artimieji,
Jiems tiesiai pasakykit, jog žūti nenorėjau.
Tegu ir tie neverkia, kuriems brangus buvau,—
Karaliaus kardu sužeistas, garbingai aš žuvau.

2303 Bet čia ir mano priešai daug nuostolių patyrė.
Tad moterys prie Reino raudos savųjų vyrų.
O jeigu kas paklaustų: kary, kaip sekės tau?
Sakyčiau: šimtą karžygių aš vienas nukirtau!“

2304 Tronjietis neužmiršo smuikuotojo drąsuolio.
Pamatęs Hildebrandą, suriko jam iš tolo:
„Aš jus už savo kančią atsiskaityt šaukiu!
Per jus netekom mūšyje galybės karžygių“.

2305 Ir meistrui kirto kardu, kurs garsiai suskambėjo:
Mat Balmungas tai buvo,— jį Zygfrydas turėjo,
O Hagenas pagrobė, kai žuvo karžygys.
Bet Hildebrandas gynėsi: staiga pašokęs, jis

2306 Iškėlė platų kardą ir Hagenui taip smogė,
Jog šis nesitikėjo iš senio kirčio tokio.
Tačiau išliko gyvas tas riteris nuožmus
Ir meistro šarvus ant pečių prakirto plieninius.

2307 Pajuto Hildebrandas, kad jo žaizda kraujuoja.
Nors dar blogiau nebūtų, iš karto pagalvojo
Ir, skydą užsimetęs ant nugaros, vikriai
Atšoko pats nuo Hageno, iš salės spruko greit.

2308 Gyvų nebeišliko iš tų, kurie čia kovės.
Tik Hagenas dar buvo ir Gunteris valdovas.
Nubėgo Hildebrandas, nusilpęs nuo žaizdos,
Papasakoti Dytrichui naujienos nelauktos.

2309 Valdovas amelungų liūdėdamas sėdėjo.
Kai meistras žilagalvis į kambarį įėjo,
Bernietis susikrimtęs teiravosi nūnai,
Kodėl krauju išmarginti šarviniai marškiniai.

2310 „Sakykit, kas nutiko? — jis klausė seną karį.—
Iš kur tas jūsų kraujas? Kas šitaip jums padarė?
Matyt, kad nepaklausėt jūs, riteriai, manęs...
Juk su burgundais aš draudžiau pradėti kautynes!“

2311 „Tai Hagenas čia kaltas! — senelis jam kalbėjo.—
Man šarvus jis prakirto dar salėj, kai norėjau
Pas jus, o pone, grįžti... Aš tiesą jums sakau.
Juk nuo šėtono to baisaus vos gyvas pasprukau“.

2312 „Jums šitaip ir reikėjo! — sušuko jam Bernietis.—
Dėkokit visagaliui, kad dar nereik gailėtis:
Jei man nebūtų gėda, nudėčiau jus už tai,
Nes taiką jūs sulaužėte gėdingai ir piktai“.

2313 „Šviesusis mano pone, nesmerkite vasalo.
Skriauda, kurią patyrėm, visiems sunki be galo.
Kai Riudegerį bandėm iš salės pasiimt,
Burgundai ėmė tyčiotis, nesiruošė grąžint“.

2314 „O dieve, ar netekom mes didvyrio tauriausio?
Man iš visų nelaimių ši bus pati didžiausia.
Žmona jo Gotelinda — duktė tetos manos.
Dabar našlaičiai Bechlarne liūdės ir aimanuos“.

2315 Patyręs, jog nukautas bičiulis, patarėjas,
Tuoj Dytrichas pravirko — taip markgrafo gailėjos.
„Geradary brangusis, ilgai visi raudos...
Tavęs šioj žemėj nepakeis man niekas niekados.

2316 O meistre Hildebrandai, gal pasakyti galit,
Kas markgrafą nukovė, visų tauriausią karį?“
Ir jam senelis tarė: „Gernotas — karžygys.
Bet, Riudegerio partrenktas, nuo kardo žuvo jis“.

2317 „Sakykit mano vyrams,— sušuko jis seneliui,—
Kad jie apsiginkluotų. Aš eisiu pats į salę.
Tik jūs atnešt paliepkit man šarvus ir ginklus.
Priversiu atsilyginti burgundų karalius!“

2318 Bet Hildebrandas tarė: „O kas lydės, valdove,
Jei iš visų vasalų prieš jus aš vienas stoviu —
Daugiau nebeišliko jūsiškių karžygių“.
Net sudrebėjo Dytrichas nuo žodžių jo tokių.

2319 Skaudesnio smūgio niekad Bernietis nepatyrė.
„O Dytrichai,— jis skundės,— o nelaimingas vyre,
Tave užmiršo dievas... Valdovas tu buvai.
Dabar be riterių likai. Ak, vargšas, jau žuvai!..“

2320 Ir dar toliau bylojo: „Sakykit, meistre, argi
Visi galėjo kristi, nes priešai mūs išvargę
Kautynėse jau buvo nuo smūgių tų baisių?
Matyt, už savo nuodėmes taip nubaustas esu.

2321 Bet jeigu ta nelaimė mane dabar ištiko,
Sakykit, ar bent vienas burgundas salėj liko?"
Ir Hildebrandas tarė: „O dievaži, nūnai
Tik Hagenas ir Gunteris dar laikosi tenai".

2322 „O Volfhartai brangusis, tavęs jau laukia kapas.
Pačioj jaunystėj žuvo drąsusis Zigeštabas.
Ir Volfvino man gaila, ir Volfbrando taip pat.
Be jų aš savo tėviškėn negrįšiu niekuomet.

2323 O Helfrichai mielasis, o mano palydove!
Ir Gerbartą drąsuolį, ir Vichartą nukovė...
Į teismą paskutinį pavirto ši diena!
Ak, kas šioj žemėj nuo kančių išgelbėtų mane!.."

Trisdešimt devintas nutikimas

KAIP DYTRICHAS KOVĖSI SU GUNTERIU IR HAGENU

2324 Ir Dytrichas tuoj šarvus patsai susiieškojo,
O meistras Hildebrandas pagelbėjo herojui.
Ir ėmė šis raudoti taip garsiai ir liūdnai,
Kad nuo gailingo verksmo jo net griaudėjo namai.

2325 Tačiau drąsusis vyras netrukus susitvardė.
Pykčiu užsiliepsnojęs, pačiupo plieno kardą
Ir tvirtą savo skydą, su Hildebrandu greit
Nuėjo salėn pažiūrėt, kur žuvo jo kariai.

2326 Tronjietis, jį pamatęs, kalbėti garsiai ėmė:
„Žiūrėkit, atžingsniuoja Bernietis jau per kiemą.
Kerštu liepsnoja veidas... Mums kautis tuoj reikės.
Ir kas stipriausias iš visų — šiandieną paaiškės.

2327 Nors tvirtas ir baisingas tas Dytrichas Bernietis
Ir tiki — su juo niekas nedrįs jau galynėtis,
O jis visiems atkeršys, bet aš jo nebijau,—
Bylojo narsiai Hagenas,— ir kausiuosi tuojau!“

2328 O tuo metu tą kalbą visai gerai girdėjo
Ir Dytrichas su meistru, nes buvo priartėję.
Matydamas prie salės du vyrus išdidžius,
Pastatė skydą Dytrichas ir apžvelgė svečius.

2329 Paskui balsu skausmingu burgundams rūsčiai tarė:
„Už ką, karaliau, tokią man širdgėlą padarėt?
Svečioj šaly šiandieną aš tremtinys esu,
O dar bičiulių netekau ir riterių visų.

2330 Ar jums dar neužteko didžios nelaimės mūsų?
Juk Riudegeris žuvo nuo jūsų rankos mūšy,
Taip pat visi berniečiai — garbinga palyda,
Nors priešas jums ir nebuvau, kaip žinot, niekada!

2331 Apie nelaimę savo taip pat jūs pagalvokit,
Draugų ir artimųjų žuvimą apraudokit.
O karžygiai gerieji, ar gedite nūnai?
Ak, kaip man gaila markgrafo... Liūdėsiu amžinai.

2332 Už Dytrichą jūs vargšo didesnio nesurasit
Ir širdgėlos manosios jau niekad nesuprasit.
Jei džiaugsmo kiek turėjau — išplėšėt iš manęs.
Raudosiu draugo lig mirties, per ištisas dienas".

2333 „Menka kaltybė mūsų,—jam Hagenas atšovė.—
Mes gynėmės ir stojom tiktai tada į kovą,
Kai ėmė salėn veržtis ginkluoti karžygiai.
Matyti, kas apsakė jums, žinojo pats blogai".

2334 „Ir kuo dabar tikėti? Ir kuo suabejoti?
Man Hildebrandas sakė: kai prašėm atiduoti
Mes Riudegerio kūną, jūs juokėtės tiktai.
Kai žodžių jau pritrūkote, tai šaipėtės piktai".

2335 „O taip, jis tiesą sakė,— pats Gunteris prabilo,—
Tai aš liepiau neduoti, norėdamas Atilą
Įskaudinti dar kartą — visai ne jūsiškius.
Tada įpykęs Volfhartas išplūdo mūsiškius".

2336 Jam Dytrichas atsakė: „Jei šitaip atsitiko
Ir dėl kaltybės tavo nelaimė mus ištiko,
O Gunteri kilnusis, iš karto paklausyk:
Jei nori taikintis, nedelsk — manęs atsiprašyk.

2337 Tuojau man pasiduoki, Burgundijos karaliau.
Kaip įkaitus paimsiu tave ir šį vasalą.
Jus saugosiu, ir hunai jums pikto nedarys,
Ir elgsiuos tauriai visados kaip riteris karys".

2338 „Gink dieve, kad taip būtų,— jam Hagenas atrėžė,—
Kad du tokie galiūnai klausytų savo priešų!
Žinokite, jog turim mes rankose ginklus,
Ir jums, o riteri, kol kas dar niekas nepaklus“.

2339 Tačiau Bernietis tarė: „Gal pagalvoti verta
Tau, Gunteri karaliau, su Hagenu dar kartą:
Atvėrėt gilią žaizdą jūs mano širdyje,
Bet jei atsiprašysite, atleisiu jums už ją.

2340 Jums dešinę ištiesiu, pasiūlysiu draugystę,
Abudu palydėsiu į jūsų karalystę,
Garbe jums ir gyvybe prisiekti aš galiu,
Jog ten nebeminėsime skriaudų tų didelių“.

2341 Bet Hagenas atkirto: „Sakyt mums to nereikia!
Jei jūsų paklausysim, išgirsime mes veikiai
Šnekų nereikalingų ir net piktų gandų,
Kad paėmėte įkaitais jūs dviese — mudu du“.

2342 Prabilo Hildebrandas: „Tesaugo visagalis!..
O Hagenai, klausykit jūs mano pono valios.
Sutikit nusilenkti. Ateis tokia diena,
Kai Dytricho klausysite... Minėsit jūs mane!“

2343 Tronjietis pasišaipė: „Geriau nulenkti sprandą,
Negu iš mūšio sprukti, kaip darėt, Hildebrandai,
Kai išbandyt norėjau šioj salėje ginklus!..
Aš niekados nepamaniau, kad jūs toksai bailus“.

2344 Bet senis jam atrėžė: „Tausokit sau tą žodį!
O kas prie Vaskenšteino taip drąsiai pasirodė[66],
Jog pats, ant skydo sėdęs, ten jautėsi saugus,
Iki narsusis Valteris išžudė jo draugus!..“

2345 „Nutilkite! — sušuko jiems Dytrichas įsiutęs.—
Bjauru, kai du galiūnai vainojas kaip bobutės.
Nė žodžio, Hildebrandai! Aš tau kalbėt draudžiu.
Širdis man plyšta ištremty nuo tų visų kančių“.

2346 Į Hageną pažvelgęs, jis dar pasidomėjo:
„Sakykit, ką dabartės abudu jūs kalbėjot,
Kai aš apsiginklavęs prie namo atėjau,—
Kad kautis vienas su manim jūs galite tuojau?"

2347 „To nieks neatsisako,— Tronjietis tarė oriai,—
Ir su jumis aš grumtis labai seniai jau noriu,
Kol nibelungų kardas dar sveikas ir aštrus.
Nenoriu, kad jūs įkaitais laikytumėt karius".

2348 Kai priešo didį ryžtą ir įniršį išvydo,
Bernietis greit nuo žemės pačiupo savo skydą.
Bet, nibelungų kardą laikydamas tvirtai,
Nuo laiptų puolė Hagenas ir smogė jam piktai.

2349 Bernietis aiškiai matė, jog Hagenas įraudęs —
Tiesiog pykčiu liepsnoja ir baisiai trokšta kautis,
Tad skydą tuoj pakėlė įgudusia ranka
Ir smarkų kirtį Hageno jis atmušė staiga.

2350 O Balmungo Bernietis ir pats labai bijojo,
Bet per Tronjiečio šarvus jis taip smagiai užtvojo,
Jog Hageną parklupdė galiausiai ant grindų,
Ir kraujas sunkės palengva iš riterio žaizdų.

2351 Čia Dytrichas pamanė: „Išseko tavo jėgos.
Jei aš tave nukaučiau, manęs negirtų niekas.
Paimti pamėginsiu kaip įkaitą tave,
Tik nežinau, ar pats apgint galėsiu aš save".

2352 Ir staigiai metė skydą. O rankomis suėmęs,
Jis Hageną Tronjietį greit partiesė ant žemės.
Tik Gunteris žiūrėjo į Hageną liūdnai,
Matydamas, kaip Dytrichas jį parbloškė čionai.

2353 Ir Hageną surišęs dabar Bernietis vedės,
Atidavė Krimhildai, ją rūmuose suradęs.
Tad jos belaisvis buvo narsiausias karžygys.
Ji džiaugėsi, kad už kančias dabar jis atsakys.

2354 Nusilenkė iš laimės ir Dytrichui dėkojo:
„Lai džiaugsmo ir gerovės tau niekad nestokoja.
Man už kančias atėjo štai atpildo diena.
Aš dosniai tau atlyginsiu — išgelbėjai mane!“

2355 Ir Dytrichas prabilo: „Šviesioji mano ponia,
Šiam surištam belaisviui suteikite malonę —
Palikite jį gyvą, neleiskit nužudyt,
O išpirkos jūs galite dabar jau paprašyt[67]!“

2356 Ji Hageną įsakė įmesti į vienutę,
Kad nuo visų atskirtas jis visą laiką būtų.
O Gunteris tuo tarpu pradėjo šaukt piktai:
„Mane Bernietis nuskriaudė! Atkeršysiu už tai!“

2357 Ir, balsą tą išgirdęs, Bernietis atsisuko.
Bet Gunteriui tvirtybės ir įniršio netrūko:
Jis Dytrichą sutiko įtūžęs ir nuožmus,
Ir kalavijų žvangesys sudrebino namus.

2358 Nors Dytricho narsumą visi be galo gyrė,
Bet Gunteris Bernietį įnirtęs taip prispyrė,
Jog karžygiui tauriajam jau grėsė net mirtis.
Tik per stebuklą didelį išliko gyvas jis.

2359 Tokių galiūnų vyčių nematė nieks lig šiolei.
Dundėjo rūmai, bokštai, kai dvikovoj narsuoliai
Kardais kapojo šarvus ir šalmus plieninius.
Ir pasirodė Gunteris kaip riteris šaunus,

2360 Kol pagaliau Bernietis vis tiek jį nugalėjo,
Kaip ir anksčiau Tronjietį, jo vytį, patarėją.
Nors Gunteris išvargęs dar gynėsi nūnai,
Bet buvo kardu prakirsti šarviniai marškiniai.

2361 Burgundijos valdovą tuoj Dytrichas surišo —
Dar niekas su karaliais daryti taip nedrįso,
Bet jis tuoj pagalvojo: jei bus abu laisvi,
Visi, kurie prie jų prieis, nepasiliks gyvi.

2362 Valdovą pasiėmęs, Bernietis tuoj nuėjo
Į menę, kur Krimhilda įniršusi sėdėjo.
Išvydusi karalių, apsidžiaugė ponia
Ir tarė: „Sveikas, Gunteri, atėjęs pas mane!"

2363 Bet brolis jai atsakė: „Už žodį jums dėkočiau,
Mieloji mano sese, jei šiandien nežinočiau,
Ko su mumis tą dieną jūs buvote pikta,
Mane ir Hageną šaltai pasveikinot tada..."

2364 Ir Dytrichas prabilo: „Šviesioji karaliene,
Štai įkaitus garbingus jums atvedžiau šiandieną.
Kautynėse dar niekas nepaėmė tokių.
Jiems maloninga būkite — nebauskit karžygių".

2365 Ir jų pasigailėti valdovė prižadėjo.
Su ašarom Bernietis savais keliais nuėjo,
Tačiau Krimhilda degė vis keršto ugnimi
Ir nubaudė tuos karžygius netrukus mirtimi.

2366 Įmest Krimhilda liepė kalėjiman juos skyrium,
Daugiau nebesimatė abu narsieji vyrai,
Kol kartą neatėjo valdovė išdidi
Ir brolio Gunterio galvos neatnešė pati.

2367 Pirmiausia karalienė pas Hageną užsuko
Ir karžygiui iš karto įpykusi sušuko:
„Man lobį, kur pagrobėt, grąžinkit pagaliau!
Galbūt aš leisiu jums gyviems į Vormsą parkeliaut!"

2368 „Negeiskit, neišpildys jau niekas jūsų valios!
O ponia gerbiamoji, prisiekiau aš karaliams
Tos vietos neišduoti lig jų mirties dienos.
Tad kol nors vienas gyvas bus, to nieks nesužinos!"

2369 „Nuo priesaikos atleidžiu",— Krimhilda jam atšovė.
Paskui ji nužudyti tuoj paliepė valdovą.
Pas Hageną vėl grįžo kerštingoji dama,
Karaliaus galvą už plaukų jam tiesiai nešdama.

2370 Pamatęs, kad jau žuvo kalėjime karalius,
Prabilo į valdovę įtūžęs jo vasalas:
„Tu taip baigei, kaip troškai daryti jau anksčiau,—
Bet taip išėjo, kaip aš pats čia viską numačiau.

2371 Jei Gunteris jau žuvo ir broliai jo — Gernotas,
Jaunasis Gizelheris, štai tau paskiausias žodis:
Tik aš ir dievas žino, kur lobiai tie nūnai.
Tau, velnio močia, patikėk — jie žuvę amžinai!"

2372 „Blogai jūs atsiskaitėt su manimi šį kartą,—
Ji tarė.— Atsiimsiu aš savo vyro kardą,
Nes Zygfrydas nešiojos tą ginklą visada.
Jūs esat kaltas, kad mane ištiko ši bėda".

2373 Krimhilda plieno kardą jam iš makštų ištraukė.
O surištas belaisvis malonės nesulaukė:
Galva jo nusirito nukritusi šalia.
Ir pasipiktino didžiai karalius Atila.

2374 „O varge, mano varge,— šalies valdovas tarė,—
Štai moteriškos rankos nužudė tokį karį —
Mačiau, kaip laikė skydą geriau jis už visus.
Man gaila šito karžygio, nors buvo jis baisus".

2375 Sušuko Hildebrandas: „Jei drįso nužudyti
Ji riterį galiūną, turės man atsakyti!
Aš pats pakliūt į bėdą visai nesibijau —
Už mirtį Tronjės karžygio atkeršysiu tuojau!"

2376 Ir, degdamas iš pykčio, jis taip Krimhildai kirto,
Kad klykdama valdovė po kojom jo parvirto,
Dar pažvelgė grėsmingai baudėjui į akis,
Bet niekas nebegelbėjo... Atėjo greit mirtis.

2377 Ir taip visi jie žuvo. Ir kraujas jų tekėjo.
Valdovės kūnas kardu čia perkirstas gulėjo.
Karalius ir Bernietis gailėjo giminių,
Raudojo karvedžiai abu kovotojų šaunių.

2378 Mirtis prarijo viską — jų gyvastį ir džiaugsmą.
Dabar patyrė žmonės vien širdgėlą ir skausmą.
Pavirto pakasynom karališka puota,
Nes po linksmybių sielvartas ateina visada.

2379 O kas toliau nutiko, aš nieko negirdėjau.
Tik riteriai ir damos daug ašarų praliejo.
Taip žuvo nibelungai — garsinga padermė.
Apie jų mirtį rūsčiąją čia baigiasi sakmė.

VIDURAMŽIŲ HEROJINIS EPAS

Brandžiųjų viduramžių epochai (XI—XIII a.) būdingas nepaprastas literatūros pakilimas, pasireiškęs žanrų, formų, stiliaus bei kalbos įvairove ir prilygstantis architektūros bei skulptūros klestėjimui laikotarpiu nuo pirmųjų romaninio stiliaus bažnyčių (XI a. pirmoji pusė) iki gotikos (XII a. vidurys). Atsiranda riterių, arba kurtuazinė, literatūra (lyrika, romanas, kronika, traktatas), miestų literatūra (satyra, didaktika, dramaturgija). Toliau vystosi ir liaudies epas. Brandžiųjų viduramžių herojiniame liaudies epe randa atgarsį etninė ir valstybinė konsolidacija, plečiasi istorinė tematika, nustelbdama pasakų ir mitologijos siužetus, ryškėja krikščioniški motyvai ir patriotinis patosas, tobulėja epo forma ir stilius, veikiami, matyt, jau kurtuazinės literatūros. Gentinių-gimininių santykių atspindžius išstumia nacionaliniai motyvai; daugelyje epų patriotiniai siekiai neatsiejami nuo kovos su kitataučiais ir kitatikiais užkariautojais. Vaizduojami feodalų tarpusavio karai ir senjorų—vasalų santykiai, ištikimybė tautai, šaliai, valstybei. Paprastai epo centre — karaliaus asmenybė, simbolizuojanti šalies vienybę (Karolis Didysis „Rolando giesmėje"). Vasalai ištikimi karaliui, nors šis kartais ir silpnas, ir neteisus. Kai kuriose epinėse giesmėse kritiškai vaizduojami karaliaus dvariškiai ir feodalų nesantaika (pvz., prancūzų poemose apie Gijomą Oranžietį). Esama epe ir antiaristokratinių tendencijų (vokiečių poema apie Dytrichą iš Berno, ispanų „Giesmė apie Sidą"). Atsiranda motyvų, kurie peržengia epo žanro ribas, pvz., hipertrofuotas avantiūrizmas („Raulis de Kambrė"), materialinės herojaus poelgių paskatos („Giesmė apie Sidą"), dramatizmas, pasiekiantis tragiškas aukštumas („Rolando giesmė", „Nibelungų giesmė").

„Rolando giesmė" ir „Nibelungų giesmė" yra viduramžių prancūzų ir vokiečių liaudies poetinės kūrybos viršūnės.

Nors praėjo daugiau kaip du šimtmečiai nuo pirmosios „Nibelungų giesmės" publikacijos ir pusantro — nuo „Rolando giesmės" paskelbimo, ginčai dėl jų kilmės nesiliauja iki šiol. Romantinė kritika ir filologija, siekdama įrodyti, kad egzistavo kolektyvinė poezija, skelbė, jog epas — tai poezija, sukurta „liaudies dvasios". Vėliau iškilo individualaus autoriaus teorija, suformuluota garsaus prancūzų medievisto Ž. Bedjė. Tarp šių dviejų kraštutinių pažiū-

rų atsirado kitų teorijų, taip pat pripažįstančių kolektyvinį liaudies kūrybos pobūdį. Pagal vieną iš jų, vadinamąją „tradicionalistinę", kuriai atstovavo G. Parisas ir kt., epas kūrėsi maždaug taip: po kokio nors įvykio, įstrigusio liudininkų atmintyje, randasi kantilenos, nedidelės lyrinės ar lyrinės-epinės dainos. Vėliau tos kantilenos, dainių atrinktos, susilieja į epopėją. Poemos eina iš kartos į kartą, prisitaikydamos prie klausytojų skonio. Ši teorija, susilaukusi daug šalininkų, XIX a. pabaigoje betgi susvyravo: atkreiptas dėmesys į tai, kad, pavyzdžiui, Prancūzijoje nebūta pačių kantilenų ir t.t. Buvo iškelta hipotezė, kad epas kilęs iš germanų (frankų) poetinių padavimų ar žodinių legendų apie tikrus įvykius. Galiausiai paėmė viršų individualistinė teorija. Ž. Bedjė, talentingas tyrinėtojas, ir dabar turi daug pasekėjų, nors įtikimiausia šiuo metu atrodo „neotradicionalistinė" teorija, sukurta vieno didžiausių mūsų amžiaus filologų R. Menendeso Pidalio. Jo nuomone, epinė poema gimsta kartu su įvykiais ir tiksliai juos atpasakoja, bet ilgainiui ji kinta, vis tolsta nuo pirmykštės tiesos; epopėja nėra grynai istorinio turinio poema, bet ji vykdo didžią kultūrinę bei politinę istorijos misiją ir todėl laikytina istoriografine poema.

Padavimas apie Rolandą ir „Rolando giesmė" viduramžiais buvo plačiai paplitę Vakarų Europoje. Yra išlikę poemos variantai, užrašyti penkiolika kalbų. Pats seniausias ir meniškiausias iš mus pasiekusių „Rolando giesmės" rankraščių yra Oksfordo tekstas, saugomas T. Bodlėjaus (XVI—XVII a. anglų diplomato) bibliotekoje Oksforde. Šis variantas XII a. viduryje užrašytas anglų-normandų raštininko. Originalo dialektas nėra nustatytas. Užrašymo vieta, laikas ir autorius nežinomi. Poema, matyt, nurašyta nuo senesnių, neišlikusių originalų.

Oksfordo rankraščio matmenys nedideli — 17×12 cm. L. Gotjė, poemos tyrinėtojas ir poetinio vertimo į naująją prancūzų kalbą autorius, mano, kad ji kaip tik tokio dydžio, koks patogiausias žonglieriui nešiotis.

„Rolando giesmė" parašyta dekasilabine eilėdara, ją sudaro 4002 eilutės, suskirstytos į 291 nevienodos apimties strofą. Visas kiekvienos strofos eilutes jungia tas pats asonansas.

Vienas iš neišsprendžiamų klausimų, ypač dominęs visus poemos tyrinėtojus, yra jos autorystė. Didžiausias keblumas tas, kad yra „kandidatas" — paskutinėje eilutėje minimas Turoldas, kurį kai kurie tyrinėtojai (pvz., Ž. Bedjė) linkę laikyti poemos kūrėju. *Ci falt la geste que Turoldus declinet* — ši eilutė nėra aiški. Galimi tokie jos vertimo variantai: čia baigiasi (nutrūksta) žesta (giesmė, veikalas), kurią sukūrė (padeklamavo, nurašė) Turoldas. Pirmuoju atveju Turoldas būtų poemos autorius, antruoju — dainius deklamatorius, trečiuoju — perrašinėtojas. Šiaip ar taip, Turoldas dalyvavo parengiant tekstą, tačiau koks jo indėlis — nežinia. Aišku viena — tai buvo mokytas

ano meto žmogus ir didelis poetas, meniškai išreiškęs kūrinyje ištikimybės, narsumo ir garbės idealus. Istorinių Turoldų buvo rasta keletas (visi dvasiškiai), vardas buvo paplitęs toje epochoje. Tačiau vargu ar poemos autorius galėjo būti vyskupas ar vienuolis: Rolandas moraliniu požiūriu viršesnis už vyskupą Turpeną, nors apskritai poemoje gana ryški kryžiaus karų ideologija. Dominuoja betgi nacionalinė, o ne religinė idėja: frankai kaunasi už mieląją Prancūziją ir miršta su jos vardu lūpose.

Epo kūrimas (perdirbinėjimas) — ilgas procesas, jame dalyvavo poetai profesionalai, žonglieriai, kariuomenės dainininkai, raštininkai. Kiekvienas jų pridėdavo ką nors savo,— taip kito poemų turinys ir stilius. Siužetas komplikavosi, atsirado naujų epizodų, pokalbių scenų, vidinių išgyvenimų momentų, nors pagrindiniai senųjų padavimų idėjiniai ir emociniai bruožai išliko nepakitę. Liko ir liaudies poezijos stiliaus bruožai: „pastovieji" epitetai (skudrioji ietis, žalia žolė), kalbos paprastumas, tos pačios formulės tipiškoms būsenoms reikšti (iš sielvarto raunasi žilą barzdą), tiesiogiai išsakomi dainiaus jausmai ir pažiūra į tai, kas vaizduojama, ir t.t.

Prancūzų epe vyrauja trys pagrindinės temos, reiškiančios nacionalinės vienybės siekimą: tėvynės gynimas nuo išorės priešų — maurų (saracėnų), normanų, saksų ir t.t., ištikimybė karaliui ir pragaištingi feodalų tarpusavio karai. Jas matome ir „Rolando giesmėje".

Poemoje pasakojama apie imperatoriaus Karolio Didžiojo sūnėno grafo Rolando didvyrišką mirtį mūšyje su maurais Ispanijoje, Ronsevalio slėnyje, apie Rolando patėvio Ganelono išdavystę ir Karolio Didžiojo kerštą. Šie istoriniai faktai minimi keliose kronikose, smulkiausiai — Karolio Didžiojo istoriko Eginhardo (IX a.) „Karolio Didžiojo gyvenimo aprašyme". Pasak Eginhardo, 778 m. Karolis įžengė į Ispaniją, paėmė keletą miestų ir leidosi per Pirėnų kalnus atgal. Čia jo kariuomenės ariergardą tamsią naktį užpuolė baskai. Užgriuvę nuo kalnų, jie nustūmė frankus į slėnį, užgrobė gurguolę, o visus karius išžudė. Tame mūšyje žuvo ir Hruotlandas, Bretanės markgrafas. Baskai pasitraukė ir liko nenubausti. Vieno franko mirties data išlikusi epitafijoje,— iš jos sužinota tiksli Ronsevalio mūšio data: 778 m. rugpjūčio 15 d.

„Rolando giesmėje", sukurtoje po kelių šimtų metų, ir pats įvykis, ir jo dalyviai iškyla visai kitoje šviesoje, negu juos vaizduoja Eginhardo kronika. Kurdami poemą, autoriai griebiasi epui būdingų poetinių priemonių — įvykių, laiko, žmogaus jėgos hiperbolizavimo ir veikėjų heroizavimo. Karolio Didžiojo žygis į Ispaniją, prasidėjęs ir pasibaigęs 778 m. ir likęs be pasekmių, paverstas septynerius metus (epinis skaičius) trukusiu karu ir visos Ispanijos užkariavimu; skerdynės Ronsevalio slėnyje — didvyriška saujelės frankų kova prieš nesuskaičiuojamus maurų pulkus, neprilygstamais žygdarbiais ir šauniomis dvikovomis (jų niekas, beje, negalėjo matyti, nes mūšis, pasak Eginhardo, vyko naktį); užpuolikams frankai atkeršiję, savo garbę apgynę. Krikščionys baskai paversti pagonimis maurais. Atsirado veikėjų iš vėlesnio

laikotarpio: Turpenas (VIII a. pabaiga), Ganelonas (IX a.), Žofrua (X a.), o patys svarbiausi įvykių dalyviai, kuriuos mini Eginhardas, išnyko. Pagaliau niekam nežinomas Rolandas (prancūziška Hruotlando forma) tampa garbingiausiu riteriu, imperatoriaus sūnėnu, įžymiu karvedžiu, nukariavusiu visą Vakarų Europą. (Beje, pralaimėjimo apvainikavimas ir heroizavimas — dažnas reiškinys pasauliniame epe.)

Poemos autorius labai apgalvotai išdėsto medžiagą. Siužeto kompozicija tokia (pagal B. Jarcho):

1. Užuomazga — Ganelono išdavystė. Du etapai: a) Blankandreno pasiuntinybė; b) Ganelono pasiuntinybė.
2. Kulminacija — Ronsevalio mūšis. Du etapai: a) žūsta saracėnų perai; b) žūsta frankų perai.
3. Atomazga — Karolio Didžiojo kerštas. Du etapai: a) bausmė saracėnams; b) bausmė Ganelonui.

Krinta į akis paralelinis dalių išdėstymas ir paraleliniai epizodai bei motyvai atskirose dalyse: Marsilio taryba — Karolio Didžiojo taryba; dvylika prancūzų perų — dvylika saracėnų perų ir t.t. Tačiau kovos situacijai ar personažų savybėms išryškinti neretai griebiamasi kontrasto: dešimt Karolio Didžiojo pulkų — trisdešimt Baligano pulkų; Ganelonas paskiriamas pasiuntiniu ir tampa išdaviku — Rolandas paliekamas ariergarde ir kaunasi iki mirties.

Vartojama dar viena specifinė, lyriška poetinė priemonė — trigubas pakartojimas: išreiškęs kokią nors mintį vienoje strofoje, autorius ją kartoja kiek pakeistą, daugiau ar mažiau praplėstą, išreikštą kitomis priemonėmis, kitoje ar dviejose kitose strofose. Tai vadinamosios „vienarūšės strofos". Jos išryškina scenas, kurios autoriui atrodo svarbiausios: saracėnų tarybą, Marsilio ir Ganelono derybas, Olivjė ir Rolando ginčą, Rolando atsisveikinimą su Diurandaliu, Karolio Didžiojo skausmą žuvus Rolandui. „Vienarūšės strofos" žadina klausytojo vaizduotę, kelia emocinę įtampą, įstringa atmintyje.

„Giesmėje" nėra netikėtų peripetijų, tokių būdingų kurtuaziniam romanui. Nuo pat pirmųjų strofų juntama grėsmė, poetas neslepia įvyksiančių nelaimių, iš anksto praneša apie jas. Saracėnai siunčia pasiuntinius pas Karolį Didįjį — ir iš karto sužinome, kad neišsisaugos Karolis, apgaus jį maurai. Ganelonas išrenkamas frankų pasiuntiniu — ir tuoj pat paaiškėja, kad jis bus netikęs pasiuntinys, kad išduos. Perspėdamas apie būsimus įvykius, poetas drauge parodo ir savo požiūrį į juos. Skaitytojas — tikriau sakant klausytojas — žino, kad įvyks nelaimė, bet patys veikėjai to nežino (tik kartais neaiškiai nujaučia, kaip, sakysim, Karolis Didysis, palikęs Rolandą ariergarde), ir negali nieko pakeisti įvykių eigoje. Pavyzdžiui, nei Rolandas, turintis savitą garbės supratimą, negali nepasilikti ariergarde, nei Karolis Didysis ir frankai, įtardami Ganelono klastą, negali sulaikyti Rolando, kad nepasiliktų. Taip kuriasi dramatinė atmosfera visame veikale.

„Rolando giesmės" stilių tyrinėtojai vadina „paprastu, įtaigiu, monoli-

tišku" (G. Parisas), „sausu, grubiu, skurdžiu" (G. Lansonas), „tauriu" (Ž. Bedjė).

Pasakojimo maniera atrodo lyg ir šiurkštoka, lyginant su subtiliu, rafinuotu vėlesnių, kurtuazinių romanų pasakojimu, bet nė kiek ne mažiau išraiškinga: ir paprasta, neišdailinta poemos kalba pranoksta savo meniškumu visas kurtuazinių romanų įmantrybes.

Poemos herojinis patosas išreikštas gausiais kovų vaizdais. Visi herojai — kariai. Nuolat skamba šaukimas kovon, kariai iš priešo tyčiojasi, prieš kovą giriasi. Dažniausiai vaizduojamos individualios kovos. Kaunasi ir dvasiškiai, ir karaliai. Visi drąsūs ir šaunūs. Jėga minima retai, bet apie ją byloja liaudies epui būdingos hiperbolės — nežmoniškai stiprūs ieties dūriai ir kardo kirčiai, didžiulis nukautų priešų skaičius (perkerta raitelį ir žirgą, nukauna septynis šimtus). Visi kariai — raiteliai. Pėsti kaunasi tiktai kritus žirgui. Pėstininkai neminimi ne todėl, kad jų nebūtų buvę, o todėl, kad jie — per menkas objektas herojiniam pasakojimui. Į žirgą riteris žiūri kaip į draugą, didžiuojasi juo, mielai prisimena, kur ir kaip jį gavo. Dažnai minimi puošnūs, paauksuoti balnai, kamanos, pentinai. Nerečiau kalbama ir apie ginklus, visą kario aprangą. Svarbiausias kario atributas — kardas, kilnus, riteriškas ginklas. Kardas suasmeninamas, jam duodamas vardas. Karys paprastai visą gyvenimą turi tą patį kardą (koks ilgas išvardijimas pergalių, Rolando iškovotų su Diurandaliu!). Kardas toks svarbus riteriui, kad kartais pats dievas jį atsiunčia per pasiuntinį. Taip ir Karoliui Didžiajam buvo atsiųstas Diurandalis, paskui jo atiduotas geriausiam karvedžiui.

Šalia karinių motyvų esama ir religinių: kalbama apie maldą, išpažintį, išrišimą, komuniją, pamaldas, krikštą ir kt. Bet šių motyvų kur kas mažiau. Ne kartą minimi įvairūs feodaliniai aktai: senjoro įsakymas vasalui, pirštinės ir lazdos įteikimas, taryba ir kt.

Poemos veiksmo varomoji jėga — herojų charakteriai. Drama kyla iš žmogiškųjų aistrų: išdavystės pagrindas — Ganelono neapykanta Rolandui (feodalinis egoizmas), Ronsevalio skerdynių priežastis — Rolando išdidumas (beribė drąsa, patriotizmas) ir t.t. Poetas nežino psichologinės analizės metodų, jis nieko detaliau neaiškina, o tiesiog rodo veikiantį herojų ir leidžia jam kalbėti, todėl kiekvienas herojų gestas ir kiekvienas žodis prasmingi.

Poemos veikėjus galima skirti į dvi grupes — teisius ir neteisius. Teisūs — frankai krikščionys, neteisūs — pagonys, niekšai saracėnai. Poetas nesistengia jų charakterių detalizuoti. Bet pagonių narsumas kovoje jam taip pat kelia susižavėjimą. Ypatinga jėga ir drąsa pagoniui priskiriama tada, kai artėja jo susidūrimas su frankų karžygiais — Rolandu, Olivjė, Turpenu, Karoliu Didžiuoju, nes kaipgi pasireikštų frankų didvyriškumas, jei priešas būtų menkas?

Keletas herojų savo kalba ir veiksmais skiriasi iš kitų tarpo — visų pirma Rolandas ir Olivjė.

Rolandas — idealus riteris, neturintis epochai būdingų bruožų — grubumo, egoizmo, žiaurumo. Tai didelės vidinės laisvės ir plačios dvasios asmenybė. Jis kupinas jaunatviško įkarščio, dega kovos aistra, nemąsto apie savo poelgius, nesiskaito su nuostoliais, šventai tiki savo teisumu. Visi prancūzų kariai atsidavę tėvynei — mielajai Prancūzijai ir savo valdovui, bet didžiausias patriotas poemoje — Rolandas. Kompromisų nepripažįstantis riterio ir žmogaus garbės supratimas, meilė tėvynei, ištikimybė žemiškajam senjorui Karoliui ir dangiškajam — dievui lemia visus Rolando poelgius. Jis didžiadvasis ir atviras, todėl tiesiai sako savo nuomonę taryboje ar derybose. Naiviai pasitiki Ganelonu, siūlydamas jį pasiuntiniu taikos deryboms vesti, ir tariasi tuo suteikiąs jam garbę, bet vėliau neslepia savo paniekos bailiui, o kai prancūzų ariergardą užpuola maurai, iki paskutinės akimirkos nenori patikėti Ganelono išdavyste ir draudžia Olivjė blogai apie jį kalbėti.

Mūšio metu Rolandas kenčia dėl kiekvieno savo kario mirties, mini juos geru žodžiu. Mūšių epizodai, kuriuose dalyvauja Rolandas, kupini didingos heroikos, bet juos praskaidrina, sušvelnina lyriniai intarpai (atidumas, meilė draugui Olivjė, raudos). Draugystės jausmas jam nustelbia meilę: supykusio Olivjė grasinimas neduoti Rolandui savo sesers Odės lieka jo beveik nepastebėtas. Ir mirdamas Rolandas tegalvoja apie tėvynę, o sužadėtinės net neprisimena. Meilės tema, matyt, būtų pažeidusi poemos, o ypač Rolando paveikslo vientisumą.

Personažų meninį įtaigumą lemia jų „žmogiškumas“: mylimiems herojams suteikiama neigiamų, o jų priešams — teigiamų bruožų, atseit siekiama objektyvumo (nors tat labai reliatyvu: frankai vis tiek teisūs, o niekšai pagonys — ne). Rolandas — kilnus, narsus ir ištikimas valdovui, bet kartais jis kiek lengvabūdis, per daug pasitiki savimi.

Reto grožio yra Rolando bendražygio Olivjė paveikslas, kurio svarbiausi bruožai — didvyriškumas, vidinė pusiausvyra ir išmintis. Olivjė — Rolando antagonistas, ir ši personažų antitezė puikiai atskleidžia Rolando charakterį. Čia matome ne dviejų priešiškų jėgų susidūrimą, o du to paties teigiamo prado variantus. Abu jie pranašesni už kitus frankus, kitus Karolio perus: abu nepaprastai myli tėvynę, didžiai atsidavę senjorui, jų draugystė idealiai pastovi ir ištikima. Abu nuostabiai drąsūs,— tatai pabrėžiama poemoje nuolatiniais epitetais. Tačiau jų drąsa nevienoda. „Narsus Rolandas, Olivjė protingas“,— taip juos apibūdina autorius, apskritai vengiantis abstrakčių apibrėžimų. Antitezė taip sudaryta, kad vienas teiginys nepašalina kito, o iškeliamas bruožas, atskleidžiantis jų drąsos niuansus.

Rolando ir Olivjė pokalbis prieš prasidedant mūšiui su maurais — viena gražiausių scenų poemoje, ji lyriška ir psichologiška. Olivjė blaiviai vertina padėtį, savo ir priešų galimybes (frankų — dvidešimt tūkstančių, maurų — du šimtai tūkstančių), ir tris kartus prašo Rolandą pūsti Olifantą, šauktis Karolio pagalbos. Rolandas pernelyg pasitiki savo jėgomis („kiek karalyščių

nukariauta"!) ir atsisako prašyti Karolio pagalbos, nes jam gėda prieš save, prieš savo giminę, savo kraštą.

Rolando drąsa — beprotiška, besaikė. Jo beprotiškumas poemoje supriešintas su protinga Olivjė drąsa, blaiviu santūrumu. Šios savybės, beje, XII a. tampa jau neatskiriamais naujo, kurtuazinio riterio bruožais.

Dainius vengia duoti galutinį Rolando ir Olivjė ginčo sprendimą. Iš tiesų, katras gi jų teisus? Matyt, abu. Autorius pabrėžia moralinę Olivjė pergalę prieš Rolandą Ronsevalio slėnyje. Kai Rolandas pamato, kad žūva jo kariai, krinta perai, kad pats vienas nesusidoros su maurais, tada jau siūlosi pūsti ragą ir šauktis Karolio pagalbos. Olivjė žino, jog Karolis nebesuspės, ir su karčia ironija atsako Rolandui jo paties žodžiais: „Tas nedera drąsuoliui". Taigi Rolandas atsisako šauktis Karolio, kai dar yra vilties išsigelbėti, ir nusprendžia pūsti ragą, kai Karolis nebegali padėti. Didvyriškas drąsos iššūkis protui darosi dramatiškas. Trigubas pakartojimas pabrėžia situacijos svarbą, sukrečia klausytoją: Rolandas prisipažįsta klydęs. Iš tiesų, prancūzų ariergardas sutriuškintas, Rolandas ir dvylika perų žuvo. Brangiai kainavo Prancūzijai ir imperatoriui beprotiška Rolando narsybė. Olivjė teisus, kada sako Rolandui: „Jūs vienas kaltas.../ Narsuoliui protas niekada nekenkia./ Puikuoliui pravartu žinoti saiką./ Beribė jūs drąsa pražudė frankus".

Tačiau Rolando mirties scena rodo ir jo teisumą, jo pergalę. Vienintelis iš frankų likęs gyvas, Rolandas mirdamas atgręžia veidą Ispanijos pusėn, kad Karolis ir jo baronai pasakytų, jog grafas žuvo, bet liko nugalėtojas. Saracėnai, išgirdę, jog Karolis su kariuomene grįžta, paniškai bėga, neišdrįsę pribaigti sužeisto Rolando. Karolis Didysis keršija nekrikštams, pradėdamas grandiozinę krikščioniškojo pasaulio kovą su pagoniškuoju. Kova baigiasi pergale, o kelią į ją atvėrė Rolando didvyriškumas. Rolando beprotystė išgelbėjo jį patį ir jo karius nuo gėdos, apie juos nebuvo sudėta „piktų dainų". Atvirkščiai, „Rolando giesmės" kūrėjas didžiai išliaupsino juos, apdainuodamas tos beprotiškos drąsos grožį ir didybę.

Pamažu herojinis epas nustoja savo reikšmės, degraduoja, sutrinka jo forma. Pradžią tam davė, matyt, XIII a. įsigalėjusi miestų literatūra su aiškiai neigiamu savo požiūriu į riterystę.

XVII amžiuje senieji prancūzų pasakojimai dar populiarūs, bet klasicizmas — vyraujanti, oficialioji meno srovė — ir jo teoretikas N. Bualo (o XVIII amžiuje ir Volteras) griežtai atmeta „pasakas" apie Rolandą ir išdidžiai pareiškia niekad neskaitę tų „barbariškų viduramžių poemų". Taigi XVII a. vidury „Rolando giesmė" pamirštama. Ji vėl „atrandama" ir įvertinama XIX amžiuje, kada romantikai nukreipia visuomenės dėmesį į nacionalinę liaudies poeziją, į viduramžių literatūrą.

1832 m. Paryžiaus nacionalinėje bibliotekoje atsitiktinai randamas vienas iš „Rolando giesmės" rankraščių — vadinamasis Paryžiaus tekstas, užra-

šytas XIII a. pabaigoje. 1837 m. prancūzų filologas F. Mišelis paskelbia seniausiąjį poemos rankraštį — Oksfordo tekstą. 1850 m. F. Ženenas išleidžia pirmąjį „Rolando giesmės“ vertimą į naująją prancūzų kalbą.

* * *

Nemaža yra išlikusių senovės germanų herojinių pasakojimų bei poemų, kaip antai: „Hildebrando giesmė“ (VIII—IX a.), „Kudruna“ (arba „Gudruna“, XIII a. pradžia), ciklas poemų apie Dytrichą Bernietį (apie XIII a.) ir kt. „Nibelungų giesmė“ yra didžiausia ir gražiausia iš visų mus pasiekusių germanų epinių giesmių ir poemų. Parašyta viduriniąja vokiečių aukštaičių kalba XIII a. pačioje pradžioje, „Nibelungų giesmė“ buvo populiarus ir aktualus viduramžių germanų literatūros ir kultūros reiškinys. Tai liudija daugiau kaip trisdešimt išlikusių jos rankraščių, nuorašų, perdirbinėjimų, tarp jų — dešimt pilnų rankraščių.

„Nibelungų giesmė“ susideda iš 39 giesmių („nutikimų“), ją sudaro 9516 eilučių, sujungtų į strofas (vadinamoji „nibelungiškoji strofa“) po 4 eilutes su gretutiniais rimais. Šioje herojinėje poemoje vaizduojamas Burgundų valstybės žlugimas. Ją sudaro dvi dalys. Pirmoje, apimančioje 19 nutikimų, vaizduojama tragiška Nyderlandų karaliaus sūnaus Zygfrydo istorija — jo meilė Burgundijos karalaitei Krimhildai, žygdarbiai, vedybos, Krimhildos ir Brunhildos, jos brolio Gunterio žmonos, nesantaika, Zygfrydo nužudymas. Antroje dalyje (20—39 nutikimai) pasakojama apie Krimhildos, ištekėjusios už hunų valdovo Atilos, kerštą ir burgundų žuvimą. Pirmoje daugiau veiksmo, o antra statiškesnė — nemaža vietos čia skirta mūšiui tarp burgundų ir hunų vaizduoti.

Poema remiasi senovės germanų padavimais iš „didžiojo tautų kraustymosi“ laikotarpio, epinėmis giesmėmis: kūrinio pradžioje kaip tik ir kalbama apie „garsingus senovės padavimus“, „istorijas apie žmonių likimą“, žadama apdainuoti jų didį skausmą, karžygių kovas, taip pat ir džiaugsmą, vestuvių puotas. Šie šaltiniai yra skandinavų ir vokiečių kilmės.

Vienas reikšmingiausių iš pirmųjų — senovės islandų mitologinių ir herojinių giesmių rinkinys „Eda“ (IX—XIII a.). Su pagrindiniu „Senesniosios „Edos“ herojum Sigurdu artimai siejasi „Nibelungų giesmės“ herojus Zygfrydas. Ryšį galima įžvelgti tarp islandų Gudrunos ir aptariamos poemos Krimhildos. Kūrinys taip pat turi bendrumų ir su „Jaunesniąja „Eda“, 1222—1225 m. parašyta islandų poeto, mokslininko ir politiko Snorio Sturlusono (1179—1241). Tačiau abiejose „Edose“ vaizduojami archaiškesni visuomeniniai santykiai, panaudoti daug senesni padavimai (apie Sigurdą, Gudruną, Brunhildą), turintys ryšį su pirmykštėmis epinėmis frankų ir gotų herojinėmis giesmėmis. Tyrinėtojai sieja poemą ir su norvegų „Violsungų saga“, „Tidreko saga“, skandinavų viduramžių baladėmis.

„Nibelungų giesmei“ artimi ir kai kurie vokiečių viduramžių epinės poezijos personažai: „Giesmėje apie raginį Zeifridą“ vaizduojami jaunojo Zeifrido žygiai, iš kurių svarbiausias — Krimhildos išvadavimas iš drakono nelaisvės ir stebuklingojo lobio įsigijimas. Be to, panašių personažų ir motyvų turi anglosaksų poezija — „Beovulfas“, epinių kūrinių apie Valterį Akvitanietį fragmentai ir t. t.

Poemai būdingas ryšys su mitologija, liaudies pasakų motyvais. Su pastaraisiais galima sieti nibelungų pilies vartus saugantį milžiną, taip pat nepaprastą stipruolį nykštuką Albrichą ir kt. Nekonkreti ir pati vaizduojama Nibelungų šalis, kurios vardas, mokslininkų nuomone, gali turėti ryšį su mitologiniais vaizdiniais apie požeminį pasaulį.

„Nibelungų giesmėje“ nemaža ir konkrečios istorinės tikrovės atgarsių. Čia gana palankiai vaizduojamas V a. užplūdusių Europą hunų valstybės valdovas Atila, nors hunai 437 m. sunaikino Burgundiją. Matyt, autorius rėmėsi ankstesnių laikų Atilos vertinimu, kai gotai ėjo išvien su Atila. Aukštinamo Dytricho Berniečio prototipas, pasak tyrinėtojų,— Ostgotų valstybės Italijoje įkūrėjas Teodorikas. Poemoje galima rasti analogijų iš V—VII a. Frankų valstybės istorijos. Sakysim, vestgotų karaliaus Atangildo duktė Brunhilda VI a. ištekėjo už Frankų valstybės valdovo Sigberto I; jį nužudžius, Brunhilda buvo pasmerkta mirti. Be to, poemoje autorius pavaizdavo ir savo gyvenamąjį laikotarpį. Jos buitinė atributika, meninis koloritas būdingesnis XII a. Vokietijai, o ne V a. barbarų genčių gyvenimui.

XII—XIII a. Vokietijoje, tikriau, tarp germanų tautų, iš kurių vėliau susidarė vokiečių nacija ir valstybė, kaip ir Prancūzijoje bei normaniškoje Britanijoje, klestėjo kurtuazinis romanas ir lyrika. „Nibelungų giesmė“ buvo sukurta tuo metu, kai į vokiečių kalbą Kretjeno de Trua bretoniškojo ciklo romanus „Ereką“ (po 1190 m.) ir „Iveiną“ (apie 1200 m.) meniškai išvertė švabų minezingeris Hartmanas fon Auė, kai kūrė didžiausias vokiečių viduramžių lyrikas Valteris fon der Fogelveidė (apie 1160—1230). Tačiau riterių romanų autoriai nesigilino į tautos istoriją nei geografiją (riterija — tarptautinė institucija), o „Nibelungų giesmė“, apibendrinusi daugelio amžių tautų istoriją, turi gilias nacionalines šaknis, padeda geriau pažinti ir suprasti senovės germanų papročius, dvasią, moralę, politiką ir XII—XIII a. istorines bei kultūrines sąlygas.

Poemoje, sukurtoje viduramžių Vokietijoje, susiformavusių feodalinių santykių ir ilgamečių krikščioniškų tradicijų šalyje, senoviniai pasakojimai traktuojami visai kitaip. Čia žmogus paliktas vienas su savimi ir savo aistromis. Parodoma pasikeitusi veikėjų moralė. Krimhilda be gailesčio keršija broliams už mylimo vyro nužudymą, su Gunteriu ir jo broliais žūva daugybė ištikimų vasalų. Ji pati liepia nukirsti broliui Gunteriui galvą. Kraujo ryšiai užleidžia vietą vedybiniams ryšiams ir galios siekimui. Pasakiškieji elementai poemoje pabrėžia istorinę distanciją, skiriančią skaitytojus nuo herojų. Pasa-

kos ir rūmų buities priešprieša sukuria ypatingą meninį efektą. Fantastinės šiaurės šalies herojus Vormso rūmuose tampa galantišku riteriu, įsimylėjusiu Krimhildą. Pirmoje dalyje daug dėmesio skiriama rūmų gyvenimo aprašymui — puotos, turnyrai, medžioklės, kurtuazinis tarnavimas damai. Tie aprašymai kupini išmonės, autorius žavisi rūmų prašmatnumu, etiketu. Taigi pirmame plane — Vormso pilis, panaši ne į V a. burgundų karalių gyvenvietę, o į XII—XIII a. feodalų rūmus.

Tačiau tie riterių kultūros paveikslai, išorinis blizgesys tėra regimybė, slepianti tarpusavio vaidus. Toliau plėtojant pasakojimą, vis labiau ryškėja kontrastas tarp kurtuazinio rūmų gyvenimo ir poemos herojų tragiško likimo: tragiškas jaunojo Zygfrydo, tapusio išdavystės auka, likimas; tragiška Krimhilda, kurios laimę suardė Gunteris, Brunhilda ir Hagenas. Kukli mylinti žmona virsta kerštinga moterimi, nuo jos žiaurumo pašiurpsta visko matę karžygiai. Pagaliau šį tragizmą apvainikuoja tragiška poemos pabaiga, vaizduojanti visų burgundų žuvimą.

„Nibelungų giesmėje" sukurti drąsių, tvirtų ir heroiškų pagrindinių veikėjų paveikslai. Iš jų bene patraukliausias Zygfrydas. Šis narsus, jaunas karžygys, ištikimas draugas, švelnus mylintis vyras, nuspalvina poemą gyvenimo džiaugsmu. Burgundų karaliaus dvare jis atsiranda tarsi iš pasakos. Apie jį sklinda įvairiausių pasakojimų: jis nugalėjo drakoną, tapo nesužeidžiamas, išsimaudęs jo kraujuje, įveikė dvylika milžinų, įsigijo nibelungų lobį ir t. t. Pasakų ūkas gaubia jo tėviškę — Nyderlandus, kurie vadinami Nibelungų šalimi. Nibelungai — ūkanų vaikai (*der Nebel* — rūkas). O atvykęs į Vormsą, Zygfrydas iškart patenka į realią istorinę ir geografinę aplinką — į XII a. feodalinę Vokietiją. Burgundijoje Zygfrydo negelbsti pasakų herojaus atributai. Čia nėra vietos stebuklams, nėra vietos ir pasakų karžygiui: šalia gražių manierų, puošnių drabužių, ištaigingų puotų klesti godumas, pasipūtimas, išdavystė. Karalienių nesutarimai dėl feodalinės hierarchijos pražudė naivų ir patiklų Zygfrydą.

Per visą poemą eina Krimhildos paveikslas. Pirmoje dalyje ji — daili, švelni mergina, paskui mylinti žmona. Jos paveikslas gražiai atsiskleidžia lyriniuose epizoduose. Krimhilda sielvartauja dėl vyro mirties (17 nutikimas), bet jos sielvartą aitrina ir kaltės jausmas — pati Zygfrydą išdavė nurodžiusi Hagenui jo sužeidžiamą vietą. Bet antroje dalyje, kai Krimhilda, liepsnodama kerštu, pati tampa piktadarė, kai klastingai atvilioja burgundus į Atilos dvarą, kur jų laukia pražūtis, autorius ją smerkia tauriojo Dytricho Berniečio lūpomis. O kai įniršusi Krimhilda įsako nužudyti savo brolį Gunterį ir pati nukerta belaisviui Hagenui galvą už tai, kad šis nepanoro atiduoti jai nibelungų lobio, poeto valia užsirūstina senasis ginklų meistras Hildebrandas ir karalienę nužudo. Krimhilda kalta ne tik dėl to, kad surengė skerdynes Hunų šalyje, bet ir dėl to, kad Vormse ji pasėjo pirmas nesantaikos sėklas. Ji yra svarbiausia ir tragiškiausia poemos figūra.

Tragiškas personažas ir markgrafas Riudegeris Bechlarnietis, valdovo Atilos ir Krimhildos vasalas. Dar Vormse, įkalbinėdamas Krimhildą tapti šio hunų karaliaus žmona, jis iškilmingai prisiekė jai tarnauti, ir ta priesaika jam atneša daug negandų. Kaip Krimhildos vasalas jis turėjo paniekinti vaišingumo įstatymus, pakelti ranką prieš burgundus, kuriuos, nežinodamas valdovės užmačių, pats atvedė pas Atilą, nuoširdžiai priėmė savo rūmuose. Sunkia širdim stoja Riudegeris prieš burgundus. Jis puikiai supranta, kad tik niekšas gali pakelti ranką prieš žmones, kurie juo pasitiki, kurie tapo jo draugai, net giminės. Bet sulaužyti vasalo priesaiką taip pat negarbė. Ir Riudegeris atlieka vasalo pareigą — stoja į kovą su draugais ir žūva. Liūdna Riudegerio istorija sutirština tragišką poemos atmosferą, atspindi feodalinių vaidų pragaištingumą.

Paskutinį žodį poemoje taria karžygiai Dytrichas Bernietis ir senasis Hildebrandas. Jie nežūva kartu su kitais, o lieka kaip visad gyvo tiesos jausmo įsikūnijimas.

„Nibelungų giesmės" poetika būdinga keliaujančių dainių — „špilmanų" epui. Naudojami pastovūs epitetai, hiperbolės (pvz.: pačioje poemos pradžioje hiperbolizuojamas Krimhildos grožis, 325, 326, 327 strofose kalbama apie Brunhildos jėgą ir kt.), simboliniai skaičiai (Zygfrydą lydi dvylika karžygių, jis nugali dvylika milžinų). Autorius tiesiai išsako savo nuomonę apie tai, kas vyksta ar įvyko, kreipiasi į skaitytojus, įtikinėdamas pasakojimo teisingumu. Jis neslepia savo požiūrio į įvykius, liūdi ar džiaugiasi kartu su personažais, smerkia ar pritaria jų poelgiams, užsimena apie būsimus įvykius, dažniausiai įspėdamas apie laukiančias herojų nelaimes. Sakysim, kalbėdamas apie Zygfrydo meilę Krimhildai, pranašauja, kad ta meilė jį pražudys: „Tiktai aistra ir meilė kankino jį dažnai,/ Kol vieną kartą Zygfrydas užmigo amžinai" (324 strofa); Zygfrydui su žmona, damom, kariais, bičiuliais keliaujant į šventę, poetas skuba įspėti, kad „juos užklups nelaimės ir vargai" (779 strofa); burgundams keliaujant pas hunus, jų moterys rauda nujausdamos, kad „savo vyrų ir draugų daugiau nebematys" (1521 strofa). Tragiška nuojauta nuspalvintas Zygfrydo atsisveikinimas su Krimhilda išjojant į medžioklę; autorius baigia jį, įspėdamas skaitytoją: „Jau nebematė Zygfrydo ji gyvo niekada!" (926 strofa).

Pirmas „Nibelungų giesmės" rankraštį surado ir išleido šveicarų poetas ir kritikas Johanas Bodmeris 1757 m. 1827 m. pasirodė poemos vertimas į dabartinę vokiečių kalbą (vertė kalbininkas ir poetas Karlas Zimrokas). Šis vertimas buvo populiarus Vokietijoje ir kitur.

Nuo XIX a. pradžios vokiečių epo tyrinėtojus domino klausimas, kaip buvo sukurta „Nibelungų giesmė". Remdamasis F. A. Volfo darbu „Prolegomenai į Homerą" („Prolegomena ad Homerum", 1795), kuris paneigė „Iliados" vieno autoriaus buvimą, viduriniosios vokiečių aukštaičių kalbos ir literatūros tyrinėtojas K. Lachmanas ir jo mokykla į „Nibelungų giesmę"

žiūrėjo kaip į anoniminį liaudies dainų rinkinį. XX a. A. Hoisleris, sugretinęs „Nibelungų giesmę“ su analogiško turinio „Edos“ giesmėmis, teigė, kad poemos pamatas yra dvi trumpos epinės giesmės, atitinkančios dvi pagrindines poemos dalis: giesmė apie Zygfrydą piršlį (Gunterio piršlybos ir Zygfrydo nužudymas) ir giesmė apie burgundų žuvimą (Krimhildos kerštas). Pasak jo, trumpas epinės giesmės siužetas buvo toliau plėtojamas (įvedama naujų veikėjų, epizodų, aprašymų). Herojinė giesmė ne iš karto tapo didele epine poema, galutinė poemos redakcija atlikta apie 1200 m. Pasau (dabar Austrijoje) vyskupo Volfgerio dvare. Dauguma A. Hoislerio teiginių priimtini ir šiandien.

Iki šiol neatsakyta į klausimą, kas buvo „Nibelungų giesmės“ autorius. Spėjama, kad tai galėjo būti austrų keliaujantis dainius, riteris, žemesniųjų dvasininkijos sluoksnių atstovas ar net pats vyskupas. Šiaip ar taip, jis turėjo būti apsišvietęs ano meto žmogus, gerai susipažinęs su savo laikų epine poezija.

Romantizmo epochoje „Nibelungų giesmė“ garsėjo kaip vokiečių „Iliada“. Romantinė germanistika (J. Grimas ir jo mokykla) pradėjo ją studijuoti; XIX a. sukuriamas ištisas mokslas apie nibelungus. Tuo metu buvo parašyta dramos kūrinių šia tema — romantiko F. de la Mot Fukė „Šiaurės didvyris“ (1810), F. Hebelio „Nibelungai“ (1862), o ypač sakmės apie nibelungus populiarumą lėmė išgarsėjusi R. Vagnerio muzikinė tetralogija „Nibelungų žiedas“ (1842—1862).

Pirmasis prozinis „Rolando giesmės“ vertimas į lietuvių kalbą, atliktas P. Gaučio, pasirodė 1927 m. Kaune. 1969 m. „Šviesos“ leidykla išleido L. Rapšytės prozinį „Rolando giesmės“ vertimą iš Ž. Bedjė filologinio senojo Oksfordo teksto vertimo į dabartinę prancūzų kalbą. Šiame leidinyje pateikiamas V. Petrausko atliktas pirmas poetinis „Rolando giesmės“ (to paties Oksfordo teksto) vertimas iš senosios prancūzų kalbos, tarsi pažymintis 150 metų sukaktį nuo šios poemos publikacijos 1837 m.

„Nibelungų giesmė“ lietuviškai pirmą kartą pasirodė 1980 m., V. Nausėdo išversta iš viduriniosios vokiečių aukštaičių kalbos. Nors pats vertimas ne be trūkumų, tačiau jis reikšmingas kaip pirmas ir kol kas vienintelis bandymas ištisai pateikti šią herojinę poemą lietuvių skaitytojams.

LAIMA RAPŠYTĖ

PAAIŠKINIMAI

ROLANDO GIESMĖ

[1] *Karolis Didysis* (742—814) — frankų karalius (nuo 786), 800 m. Romoje vainikuotas Vakarų imperatorium. Jo žygis į Ispaniją truko iš tikrųjų ne *septynerius metus*, o tik kelis mėnesius. Tarpusavyje kovojusių arabų (saracėnų) pakviestas į pagalbą, 778 m. Karolis nužygiavo Ispanijon, išgriovė Pampelunos miestą, apgulė Saragosą, bet jos neužėmė ir netrukus atsitraukė. Tų pačių metų rugpjūčio 15-osios naktį jo kariuomenės užpakalinę saugą Pirėnų perėjose netikėtai užpuolė baskai. Kautynėse žuvo visi saugos kariai ir jų vadai, taip pat Hruotlandas, Bretanės markgrafas. Šie įvykiai sudaro „Rolando giesmės" pagrindą, tačiau tikrų istorijos faktų poemoje likę labai maža: jaunas imperatorius Karolis virtęs žilabarzdžiu valdovu, Rolandas — jo sūnėnu, krikščionys baskai — pagonimis saracėnais, o didesnės reikšmės neturėjęs Karolio žygis — didžiu kryžiaus karu.

[2] *Marsilis*, kaip manoma,— išgalvotas personažas. Galimas dalykas, kad tai iškreipta Amorozo vardo forma: taip vadinosi, pasak Karolio Didžiojo istoriko Eginhardo, saracėnų emyras, prašęs Karolio pagalbos.

[3] *Apolenas* — senovės graikų saulės ir meno dievas Apolonas, „Rolando giesmėje" laikomas musulmonų, viduramžiais vadintų stabmeldžiais, dievaičiu. Mahometas (570—632), kartais vadinamas *Mahomu*,— musulmonų tikėjimo įkūrėjas, čia irgi paverstas pagonių dievu.

[4] *Aoi!* — jaustukas, priedainis, randamas ir kai kuriose kitose viduramžių poemose.

[5] *Prancūzija* „Giesmėje" vadinama tai Il de Franso sritis, tai visa Karolio imperija. Karolio valdiniai vadinami frankais arba prancūzais, o arabai — maurais, saracėnais, pagonimis.

[6] *Valfonda* — miestas šiaurės Ispanijoje.

[7] *vasalas* šioje poemoje — ne tik valdinys, bet ir didžiai narsus, kilmingas karžygys. Visi tauriausi vasalai „Rolando giesmėje" suburti apie Karolį Didįjį, bet kartais vasalais vadinami ir musulmonai.

[8] *alga* — anachronizmas: iš tikrųjų samdiniai algininkai atsirado tik X—XI a.

[9] *Eksas* — Karolio Didžiojo imperijos sostinė, dabar — Vokietijos Federacinės Respublikos miestas Achenas.

[10] *baronas* čia ir toliau — ne didiko titulas, o apskritai riterio pavadinimas.

[11] *Kordoba* — miestas pietų Ispanijoje. Karolis niekada nebuvo jos pasiekęs.

[12] *Svatilija* — nežinoma šalis; manoma, jog tai Sicilija.

[13] *riteriai* šioje poemoje — anachronizmas: ši sąvoka atsirado istorijoje tik XI a.

[14] *Žofrua Anžujietis*, X a. prancūzų bajoras, žinoma, nedalyvavo šiame žygyje.

[15] *Barzda jo ir galva lyg sidabrinė.*— 778 m. Karolis tebuvo 36 metų ir to laiko portretuose vaizduojamas tik su ūsais. Žili plaukai „Giesmėje" simbolizuoja išmintį.

[16] *bezanas* — aukso moneta, buvusi apyvartoje kryžiaus karų metu.

[17] *...Turpenas... su Rišaru...*— Arkivyskupas Turpenas (miręs apie 800) — istorinis asmuo, Reimso vyskupas, minimas garsiame „Lotynų metraštyje", tik nežinoma, ar jis iš tikrųjų dalyvavo žygyje į Ispaniją. *Rišaras Senasis* (996—1027), Normandijos baronas, aišku, negalėjo dalyvauti Karolio žygyje.

[18] *Ožjė Danas* — vienas iš prancūzų epo herojų. Kiti čia suminėti asmenys nežinomi.

[19] *Ganelonas*, kaip manoma,— vyskupas Genilo, išdavęs Karolį Plikąjį (823—877) ir 859 m. nubaustas mirtimi.

[20] *Duot pirštinę ir lazdą...*— Pirštinė su lazda — pasiuntinio skiriamieji ženklai. Apskritai pirštinė turi svarbią simbolinę prasmę, ji duodama ir kai kuriais kitais atvejais: iškilmingai patvirtinant pažadą, suteikiant įgaliojimus, pagerbiant dievą ar valdovą, metant ir priimant iššūkį.

[21] *perai* — žymiausieji vasalai, kuriuos senjoras laikė sau lygiais.

[22] *Tašbrenas* — „bėras obuolmušys".

[23] *Apuliją, Kalabriją užėmęs... Įsakė duoklę popiežiui mokėti.*— Apulija ir Kalabrija niekad nepriklausė Karoliui Didžiajam. Anglijos taip pat jis nebuvo nukariavęs, o duoklę popiežiui įvedė vienas anglosaksų karalius.

[24] *Karkasonas* — miestas pietų Prancūzijoje.

[25] *obuolys* — imperatoriaus valdžios ženklas.

[26] *algalifas* (arab. *al halif* — pranašo Mahometo vietininkas) — arabų valdovo titulas. Čia taip vadinamas karaliaus dėdė ir vasalas.

[27] [— *sako vėl Marsilis,*—].— Į laužtinius skliaustus paimama eilutė arba jos dalis, kurios trūksta Oksfordo rankraštyje ir kuri atstatyta pagal kitus rankraščius.

[28] *Siza* — tarpeklis Pirėnų šiaurėje, atsiveriantis į Prancūziją.

[29] *...Senolių žemėje...*— Prancūzija „Rolando giesmėje" tiek frankų, tiek pagonių vadinama arba „mieląja", arba „Senolių žeme".

[30] *Relikvijom Miurgleso... prisiekia...*— Buvo tikima, kad relikvijos, įtaisytos kardo rankenoje, saugančios karį mūšio lauke.

[31] *Tervaganas* — prancūzų epinėse poemose minimas saracėnų dievas.

[32] *...Paduos rankas jums, kaip vasalui tinka...*— Duodamas priesaiką senjorui, vasalas atsiklaupęs įdėdavo rankas į jo rankas.

[33] *...Su leopardu grumiasi uvėriai.*— Pranašingas sapnas — itin dažnas motyvas viduramžių literatūroje. Čia meška simbolizuoja Marsilį, leopardas — algalifą, kurtas Rolandą, meškos dešinė ausis — Marsilio dešinę ranką.

[34] *Žeraras Rusijonietis* — Provanso karaliaus Karolio globėjas (nuo 855), frankų-provansiečių epinės poemos herojus. Kiti čia minimi asmenys nežinomi.

[35] *almasoras* — arabų karvedžio Ispanijoje titulas (Muhamedas al Mansūras, arba Almansoras,— Kordobos kalifo viziris, X amžiuje paėmęs daugelį Ispanijos tvirtovių). Čia pramaišui vardijami tiek arabų, tiek prancūzų titulai.

[36] *Serdanė* — Ispanijos sritis Segros upės slėnyje.

[37] *Falzaronas* — „apgaulingasis".

[38] *Malprimis.*— „Giesmėje" daugelis arabų vardų prasideda prancūzų kalbos būdvardžiu *mal*, reiškiančiu „blogas", „bjaurus".

[39] *Ronsevalis* — slėnis Pirėnų kalnuose, atsiveriantis į Prancūziją (čia — vadinamieji „Rolando vartai").
[40] *amiraflis* (arab. *al modaffer* — „nugalėtojas") — vienas iš arabų titulų.
[41] *Moriana* — vietovė šiaurės Ispanijoje, Ebro aukštupio srityje.
[42] *Diurandalis* — Rolando kardo pavadinimas, kilęs iš būdvardžio *dur* — „kietas" ar iš veiksmažodžio *durer* — „ilgai tverti, būti tvirtam".
[43] *Sen Deni* — vienuolynas netoli Paryžiaus, senovės Prancūzijos karalių laidojimo vieta.
[44] *To nekrikšto šaly... Velnių tenai buveinė...*— Sauliaus giesmės iš Biblijos (II Karalių, 1, 21) imitacija.
[45] *...kardu iškovosiu Diurandalį.*— Nukautojo kardas atitekdavo nugalėtojui.
[46] *Vjena* — Prancūzijos miestas Ronos pakrantėje.
[47] *Olifantas* — „[ragas] iš dramblio kaulo".
[48] *...į aukščiausią rojų.*— Buvo tikima, kad rojaus palaima taip pat suskirstyta į keletą pakopų.
[49] *Vejantifas* — „budrusis".
[50] *Monžua!* — prancūzų kovos šūkis, įsigalėjęs XII a. Spėjama, kad tai prancūzų piligrimų šūksnis: jie taip surikdavo, nuo aukštumos *Mons Gaudii* (pranc. *Montjoie* — „džiaugsmo kalnas") išvydę Romą.
[51] *žieduotis* — iš grandžių ar žiedų sunertas šarvas.
[52] *Datanas, Abironas* (Biblijoje) — maištininkai, kuriuos už nepaklusnumą Mozei prarijo žemė (Skaičių, 16, 3—32).
[53] *Otekleras* — „didžiai šviesus".
[54] *Paseserfas* — „pralenkiantis elnią".
[55] *...Jupiterio nukeltas ten kadaise.*— Viduramžiais pragaro velniams dažnai buvo duodami antikos dievų vardai.
[56] *...Prancūzijoj siaučia keistos audros... žaibas skelia dangų.*— 1423—1433 eilutėse apsakytas „pasaulio galas", kaip jį vaizdavosi žmonės viduramžiais. *Bezansonas* — miestas Prancūzijos rytuose, netoli Šveicarijos sienos, *Visanas* — uostas Prancūzijos vakaruose, prie Pa de Kalė sąsiaurio.
[57] *„Frankų žygiai".*— Šis rašytinis šaltinis tikriausiai pramanytas, kad pasakojimas atrodytų patikimesnis ir svaresnis.
[58] *Abimas* — „pragarmė".
[59] *...galisų žemės visas auksas.*— Galimas daiktas, čia turima galvoj labai turtingas šv. Jokūbo Komposteliškio vienuolynas Galisijoje (šiaurės vakarų Ispanija).
[60] *Galafu,* arba Galafo emyru, buvo vadinamas Alepo valdytojas (Alepas, Sirijos miestas, lotyniškuose viduramžių šaltiniuose vadinamas Galapija).
[61] *...piktos dainos...*— Karolingų epochoje kariai dainuodavo pašaipias dainas apie bailius.
[62] *Soperdiu* — „pašėlęs šuolis".
[63] *Kapadokija* — vienintelė „Rolando giesmės" autoriui žinoma autentiška Mažosios Azijos šalis.
[64] *„Metraštis"* — toks pat abejotinas rašytinis šaltinis kaip ir „Frankų žygiai".
[65] *Odė* (Aldė), Rolando mylimoji, čia minima pirmą kartą, bet taip, tarsi jų santykiai būtų jau žinomi klausytojams. Tikriausiai apie juos buvo pasakojama kažkokioje sakmėje, gyvavusioje prieš atsirandant „Rolando giesmei".

66 *...barzda plevena ant krūtinės.*— Ant šarvų išskleista barzda reiškė drąsų iššūkį priešui.

67 *...tesuguldo tarp gėlių švenčiausių!* — Šventi gėlynai — toji rojaus dalis, kur mirusiųjų laukia didžiausioji palaima (žr. paaišk. 48).

68 *Bonas, Dižonas* — Burgundijos miestai.

69 *Garmalija,* kaip manoma,— gamarų genties gyventa sritis (dab. Maroke), *Alfrera* — beni-ifrenų genties sritis (dab. Tunise).

70 *...Egidijus šventasis... Lano vienuolyne jį aprašęs.*— Šv. Egidijus, gyvenęs VIII a. Akvitanijoje, Karolio žygyje dalyvauti negalėjo. *Lanas* — miestas šiaurės vakarų Prancūzijoje, vėliau (IX a. pab.— X a. pr.) — Frankų valstybės karalių sostinė.

71 *arpanas* — senovinis žemės matas (trečdalis ar pusė hektaro).

72 *Tavim nukariavau Anžu... Priklauso sostui Anglija kaip lenas.*— Daugumos šiame epizode (2322—2332 eil.) suminėtų kraštų bei tautų nukariavimas — poetinė išmonė.

73 *...prašo teiktis pirštinę priimti.*— Rolandas siūlo dievui pirštinę, atsiduodamas jam kaip savo būsimam dangiškajam senjorui.

74 *...išgelbėjai Danielių... Lozorių prikėlei.*— Rolandas mini Biblijoje aprašytus stebuklus (Danieliaus, 6, 22; Jono, 11, 43—44).

75 *Kur mano perai...*— Čia išvardyti visi dvylika Karolio perų (Turpenas — ne peras).

76 *...sutureti saulę... sutrumpint naktį.*— Šis stebuklas — irgi iš Biblijos (Jozuės, 10, 2).

77 *Žuajėzas* — „džiugusis“ — Karolio Didžiojo kardas, minimas ir kitose karališkojo ciklo poemose.

78 *Jos antgalį valdovui davė dievas...*— Per Pirmąjį kryžiaus žygį buvo rasta tariamai ta pati ietis, kuria buvęs pervertas nukryžiuotas Kristus.

79 *Po šio regėjimo ateina kitas... katras paims gi viršų.*— 2555—2567 eilutėse apsakytas pranašingas sapnas aiškinamas taip: ginti Ganelono (karaliaus lokio) atbėga trisdešimt jo giminaičių. Su Pinabeliu, didžiausiuoju iš jų, susigrumia Tjeri (skalikas).

80 *Babilonu* čia vadinamas Kairas (Naujasis Babilonas), nuo X a. Fatimidų dinastijos sultonų rezidencija.

81 *Kalifernas,* kaip manoma,— sritis Azijoje, dabartinėje Sirijoje.

82 *Galazos atlasas* — rytietiškas audinys, austas arba Galazoje (Sicilija), arba Galatoje, Konstantinopolio priemiestyje.

83 *Tansandoras* — „eiklusis“.

84 *...su Petru šventuoju.*— Karolis Didysis, kaip Romos imperatorius, šaukiasi į pagalbą šv. Petrą, Romos patroną.

85 *Rišaras Senasis* — žr. paaišk. 17.

86 *...Argonos kunigaikštis.*— Argona buvo ne kunigaikštystė, o Šampanės grafystės dalis.

87 *...švento Petro vėliava...*— Karališkąją vėliavą (oriflamą) Karolis Didysis gavo iš popiežiaus Leono III 796 m. (anksčiau tai buvo Romos imperijos, arba Romos miesto, vėliava). Taigi šiame mūšyje jos negalėjo būti.

88 *...Jonai tu... pražūt neleidai...*— Jona (Biblijoje) — pranašas, kurį prarijo banginis, o dievas išgelbėjo (Jonos, 2, 11).

89 *...Išgelbėjai Ninevijos karalių...*— Pranašas Jona įkalbėjo Ninevijos (Asirijos) karalių išpažinti savo nuodėmes (Jonos, 3, 1—9).

[90] *...Danielių... iš gilios duobės ištraukei...*— Pranašas Danielius buvo įmestas į duobę liūtams ir dievo išgelbėtas (Danieliaus, 6, 22).

[91] *...Neleidai trims vaikams ugny sudegti.*— Karaliaus Nabuchodonosoro įsakymu trys paaugliai, atsisakę garbinti aukso stabą, buvo įmesti į ugnį, bet nesudegė (Danieliaus, 3).

[92] *Presjėzas* — „brangus, vertingas".

[93] *liutičiai* — slavų gentis, gyvenusi tarp Oderio, Baltijos jūros ir Elbės.

[94] *Marakešas* — Maroko miestas, *Kairuanas* — Tuniso miestas.

[95] *Botentrotas* — kalnų perėja Kapadokijoje (Mažoji Azija), žinoma Europoje nuo kryžiaus karų laikų. 3220—3260 eilutėse greta žinomų Europos, Azijos ir Afrikos pagoniškų tautų išvardijama daug ir negirdėtų genčių, siekiant apstulbinti klausytojus Baligano kariaunos gausumu.

[96] *Jerichonas* — vietovės pavadinimas, paimtas iš Biblijos.

[97] *chaldėjai* — biblinė tauta, gyvenusi Kanaano žemėje.

[98] *kareiviai Samuelio,* kaip spėjama,— arba sambiai, prūsų gentis, arba bulgarai (Samuelis gali būti iškreiptas jų karaliaus Samujalo vardas).

[99] *Oksianas,* kaip manoma,— sritis Amu Darjos pakrantėse.

[100] *lyviai,* kaip manoma,— finougrų gentis, gyvenusi dab. Latvijos teritorijoje.

[101] *Pirmyn, pagonys!* — epiniam stiliui būdingas naivumas: Baliganas savo karius vadina užgauliu, krikščionių duotu vardu.

[102] *Baskai,* tikrieji frankų priešininkai, čia minimi tik probėgšmais.

[103] *...kad burtai ir kerai nebevešėtų.*— Krikščionys pripažino, jog pagonių dievai turį kerėjimo galią.

[104] *Nerbona,* kaip manoma,— Arbona, baskų miestelis netoli Biarico.

[105] *Šventajam Severinui Olifantą/Valdovas paaukoja...*— Vienos seniausių Prancūzijos bažnyčių — šv. Severino bazilikos dvasininkai nuo XI a. didžiavosi, kad bazilikoje esąs tikrasis Olifantas.

[106] *Blė* — miestas netoli Žirondos upės žiočių.

[107] *...šviesiausi protai iš prancūzų žemių.*— Pagal feodalinę teisę Karolis Didysis negalėjo pats teisti Ganelono, savo vasalo: teisė jį „lygiųjų teismas" (perai).

[108] *žesta* — viduramžių epinė poema, kurioje apdainuojami kokio herojaus žygdarbiai.

[109] *per šventąjį Silvestrą* — gruodžio 31 d.

Parengė VALDAS PETRAUSKAS

NIBELUNGŲ GIESMĖ

Ši herojinė poema buvo versta iš vienintelio vertėjui prieinamo dvikalbio vokiško leidimo, kuriame pateiktas jos tekstas viduriniąja vokiečių aukštaičių kalba su lygiagrečiu vertimu į dabartinę vokiečių kalbą. Lietuviškame vertime, kaip ir originale bei kituose vertimuose, paliekama strofų numeravimas.

[1] *Burgundija augino...*— Istoriniuose šaltiniuose burgundai pirmą kartą minimi IV a. Tuo metu jie gyveno prie Baltijos jūros — Pomeranijoje ir Brandenburge, paskui pasitraukė prie aukštutinio ir vidurinio Maino. Stumdamiesi prie Reino, jie atskyrė

alemanus nuo frankų. 406 m. burgundai užėmė Maincą ir Vormsą. Jų karalius Gundaharas, romėnams leidus, kairiajame Reino krante įkūrė savo karalystę su centru Vormso mieste ir priėmė krikščionybę. Tačiau 437 m. hunai ją sutriuškino, ir burgundai pasislinko į pietines Ženevos ežero apylinkes, o V a. viduryje įkūrė savo valstybę dabartinės Prancūzijos pietuose — Ronos upės baseine.

[2] *Atilos žemėj kovės...*— Istorijoje žinomas karalius Atila (mirė 453 m.) buvo hunų genčių sąjungos vadas. Jo valstybę sudarė didžiulė teritorija nuo Kaukazo rytuose iki Reino vakaruose, nuo Danijos šiaurėje iki dešiniojo Dunojaus kranto pietuose. Atilos rezidencija, iš kur jis 434—453 m. valdė savo milžinišką valstybę, buvo dabartinėje Vengrijoje, Tokajo miesto apylinkėse.

[3] *Ir Zindoltas, dvariškių tarnybą prižiūrėjęs...*— „Nibelungų giesmėje" atsispindi ir vėlesniųjų viduramžių (XII a.) papročiai. Tuo metu karalių rūmuose tarnaujantiems didikams buvo įvesti titulai — taurininko, lovininko, vyriausiojo virėjo ir kt.

[4] *Ir kartą Zygimundas sumanė rengt turnyrą.*— Viduramžiais buvo rengiami riterių turnyrai — varžybos koviniam vikrumui ir jėgai parodyti. Jų metu buvo keliami į riterius subrendę, bajoriškos kilmės jaunuoliai, prijuosiant jiems kardus. Jaunuolio kėlimas į riterius, paliečiant kardu petį, buvo paplitęs Prancūzijoje, o Vokietijoje jis įsigalėjo tik vėlesniaisiais viduramžiais.

[5] *Kai skrido ietys virš galvų, tratėdamos ore.*— Ietis, kuri senovėje buvo laikoma valdžios simboliu, o Karolio Didžiojo laikais — laisvojo kario ginklu, XI—XII a. buvo plačiai naudojama ir kautynėse, ir turnyruose. Ieties mėtymas turnyruose buvo vienas svarbiausių riterių pratimų.

[6] *Čia rodė savo meną klajojantys artistai...*— Tai — liaudies poetai, dainiai, muzikantai, viduramžiais žinomi bendru „špilmanų" vardu. Kai kurie „špilmanai" tarnaudavo feodalų dvaruose, atlikdami pasiuntinių ir karių pareigas.

[7] *Kelionėn pasiimsiu tik dvylika herojų.*— Germanai, kaip ir kitos anuo metu Europoje gyvenusios gentys, kai kuriuos skaičius laikė simboliniais. Jų padavimuose dažnai minimi 7, 9, 12, 24 ir kt.

[8] *Jiems buvo išdalinti šarviniai marškiniai...*— Tai — iš geležinių žiedų nukalti marškiniai, kurie dengė riterio kūną nuo kaklo iki šlaunų. Juos gaminti germanai išmoko iš romėnų. Karolio Didžiojo laikais jų šarviniai marškiniai buvo plačiai žinomi Rytų šalyse.

[9] *Grėsmingai švietė ašmenys iš abiejų kraštų.*— Ilgąjį dviašmenį kardą jau žinojo germanų gentis kimbrai. Šį smailėjantį kardą karys laikydavo už medinės arba raginės rankenos. Didikų kardų rankenos būdavo išraižytos įvairiais raštais, papuoštos brangakmeniais. Karys savo kardą prisijuosdavo prie šono arba pasikabindavo ant peties.

[10] *Nematomą apsiaustą...*— Stebuklingi apsiaustai, kepurės, kilimai, lazdos ir kiti daiktai, kurių pagalba žmogus gali pasidaryti stiprus, galingas ir turtingas, žinomi daugelio tautų pasakose.

[11] *O Folkeris tejoja su vėliava kartu...*— Vėliavnešiais buvo renkami patys narsiausi karžygiai. Kartais vėliavą nešdavo pats karvedys.

[12] *O dar karalius davė jiems dovanų brangių...*— Svečius atsisveikinant apdovanoti drabužiais, brangenybėmis — tai senas paprotys (Tacito „Germania", 21 skyr.), žinomas senovės graikams ir indams.

[13] *Šviesus auksinis skydas prie jo peties žėrėjo.*— Didikų skydai būdavo puošiami

auksu, sidabru ir brangakmeniais, dažomi įvairiomis spalvomis, išraižomi žvėrių ir paukščių atvaizdais, kurie nuo XII—XIII a. įsigalėjo kaip skiriamieji didikų šeimos ženklai (herbai).

[14] *Ir ietim taikė skydan kiekvienas karvedys.*— Prieš mūšį būdavo mėtomos ietys, norint pramušti spragas priešo gynyboje. Vėliau prasidėdavo kautynės kardais.

[15] *Visi tuoj vėliavėlėm papuoškim savo ietis...*— Anų laikų karuose pririšta prie ieties vėliava buvo ženklas pradėti mūšį.

[16] *Kas buvo pats didžiausias kautynėse drąsuolis.*— Moterų pagyrimai ir priekaištai skatindavo karius narsiai kautis. Jau Tacitas mini, kad užnugaryje stovinčios germanų moterys buvo garbingiausios savo karžygių narsumo liudytojos („Germania“, 7 skyr.).

[17] *O taiką jūs sukirskite karališkais delnais.*— Sukertant rankomis — senas sutarties patvirtinimo ženklas.

[18] *...jis pažįsta nuotaką: jos elgesys nuožmus.*— Viena iš daugelio užuominų, kur sakoma, kad Zygfrydas pažinojo Brunhildą prieš keliaudamas su Gunteriu Islandijon.

[19] *Tik deimantų atnešti paliepkite... /Į menę pilną skydą.*— Ankstyvaisiais viduramžiais skydai dažnai buvo taip pat naudojami brangenybėms ir pinigams supilti ir pernešti iš vienos vietos į kitą.

[20] *...iš Cacamankos miesto...*— Išgalvotas, nežinomas Rytų šalies miestas, minimas ir kituose viduramžių vokiečių rašytojų kūriniuose, sakysim, Volframo fon Ešenbacho (1170—1220) „Parcifalyje“.

[21] *Prie skydo buvo diržas...*— Skydas turėjo diržą, už kurio jį galima buvo laikyti rankoje arba pasikabinti ant kaklo. Priešams persekiojant, jį buvo galima užsimesti ant nugaros ir apsisaugoti nuo kirčių iš užpakalio.

[22] *Acagaukas* — pasakiška Rytų šalis, minima ir kituose vokiečių viduramžių literatūros veikaluose.

[23] *Metalo čia sudėta gal trys ir pusė mato.*— Nežinomas, neaiškus svorio matas, taikytas metalo liejiniui, iš kurio buvo gaunamas žalvaris.

[24] *Jis už barzdos pačiupo pražilusį nykštuką...*— Vokiečių protėviai nešiojo ilgus plaukus ir barzdas. Trumpai apkerpami buvo tarnai, vienuoliai. Barzda ir ilgi plaukai buvo laikomi laisvojo žmogaus požymiu. Senieji burgundų įstatymai bausdavo tuos, kurie kam nors drįsdavo paimti už barzdos, pešti plaukus arba juos nukirpti.

[25] *Nudžiugę plojo rankomis...*— Germanų genčių kariai, pritardami savo vadui, plodavo rankomis.

[26] *Kilimais išdabino jie aukštas rūmų sienas...*— Iškilmingomis progomis svetainės sienas papuošdavo margais, daugiausia moterų dailiai numegztais kilimais.

[27] *Prie rūmų pabalnoti ristūnai jau stovėjo /Kilmingoms rūmų damoms...*— Germanų moterys jodinėdavo žirgais, kaip ir vyrai. Riterių gadynėje tai buvo laikoma neįprastu, beveik nepadoriu reiškiniu, bet XII a. pabaigoje moterys ėmė jodinėti lygiai su vyrais.

[28] *ferandinas* — brangus arabų audinys.

[29] *O jie iškėlę laikė čia ietis uosines...*— Iečių kotus senovėje vokiečiai darydavo dažniausiai iš uosio, o kartais iš uoginio kukmedžio ar eglės.

[30] *Prasiskleidė tuoj ratas.*— Sužadėtuvės senovėje buvo laikomos svarbiausiu šeimos sudarymo aktu. Ir vėlyvaisiais viduramžiais daugiau dėmesio buvo skiriama

ne bažnytinėms jungtuvėms, o sužadėtuvėms. Giminių akivaizdoje jaunikis iškilmingai prisiekdavo nuotakai ir išvesdavo ją iš jų rato. Į naminių sužadėtuvių reikalus katalikų bažnyčia pradėjo kištis XII a.

31 *Kiek moteriai teduota, ji tiek jų teturėjo.*— Motyvas, žinomas ir kitų tautų epinėje kūryboje: mergina kovotoja, netekusi skaistybės, praranda ir savo karžygiškų jėgą.

32 *...kai gausiai teka vynas, /Jau eina pailsėti ir damos, ir merginos.*— Pasibaigus bendrajai puotai, moterys eidavo ilsėtis, nes pasilikti svetainėje joms būdavo nepatogu: įsilinksminę riteriai ir toliau siautėdavo gerdami midų ir vyną.

33 *Kviečiu Vogėzų girion svečius rytoj keliauti.*— Vogėzai — kalnuota vietovė dabartinės Prancūzijos šiaurės rytuose, kairiajame Reino krante. Nežinomas „Nibelungų giesmės" autorius, matyt, austras, gana miglotai įsivaizduoja Pareinės kraštų geografiją: jis „perkelia" Vogėzų mišką į dešinįjį Reino krantą (žr. 918, 927). Vogėzų girioje medžioti mėgdavo ne tik merovingų ir karolingų dinastijų karaliai, bet ir vėlesniųjų laikų vokiečių didikai, kuriuos ypač viliojo stumbrų ir šernų medžioklė.

34 *Vaikyti žvėris karžygiams be galo malonu.*— Didikai viduramžiais mėgdavo medžioti raiti, su pėdsekiais didžiuosius miško žvėris (stumbrus, briedžius, lokius ir kt.). Žvėrys būdavo nukaunami ietimis arba strėlėmis iš lanko.

35 *Aš sapnavau šią naktį, kaip vijosi per šilą /...du šernai.*— Sapnai, daugiausia pranašaujantys nelaimę, vaidina svarbų vaidmenį tiek antikinėse, tiek ir vokiečių sakmėse ir padavimuose. Didelę reikšmę turėjo sapnų laikas ir vieta: esą labiausiai jie išsipildo, jei sapnuojama po vidurnakčio ir jei sapnuose pasirodo žvėrys (žr. 13, 924).

36 *O Zygfrydas nudobė paleidęs aštrią strėlę.*— Senovės vokiečių lankas ir strėlės (sen. vokiečių kalba — *strala*) buvo mėgstamas ginklas. Strėlinės būdavo iš medžio, aptrauktos oda ar kailiu, išpuoštos įvairiais raštais. XII—XIII a. nukauti priešą iš lanko paleista strėle jau buvo negarbinga: lankas buvo naudojamas tik turnyruose ir medžioklėje.

37 *Tad rago tuoj balsas nuaidėjo...*— Ragus, kuriais duodavo ženklą rinktis kautynėse ar medžioklėje, paprastai darydavo iš tauro ragų arba metalo, o ypatingais atvejais — iš dramblio ilčių (sakysim, Rolando Olifantas „Rolando giesmėje").

38 *Panteros kailis dengė: mat kvapas tas masina...*— Viduramžių medžiotojas buvo įsitikinęs, kad panteros kailis skleidžia ypatingą kvapą, kuris vilioja visus miško žvėris.

39 *Tik trūko taurininkų, kurie vaišint turėjo.*— Vokiečių didikų rūmuose taurininkai būdavo jauni didikai. Tai pats žemiausias tarnybos laipsnis feodalinės visuomenės hierarchijoje. Jų viršininku būdavo vyriausiasis taurininkas (*princeps pincernarum*).

40 *Midaus mums ir klareto reikėjo vežt šį kartą...*— XI—XII a. tik šiauriniuose vokiečių kraštuose buvo geriamas grynas vynas. Pietuose dažniausiai į jį dėjo medaus ir įvairių prieskonių. Čia labiausiai buvo žinomas klaretas (*lutertranc*) — tam tikra rūšis vyno, į kurį dedama medaus, cukraus, įvairių žolių ir prieskonių.

41 *Mes galim pabandyti, jei norite jūs, ponai.*— Lenktynės buvo žinomos ir senovės germanams, ir riterių laikų vokiečiams. Jos minimos viduramžių epiniuose kūriniuose.

42 *Ant skydo paauksuoto jį tuoj užkėlė vyrai.*— XII a. vokiečiai kautynėse turėdavo didžiulius trikampius įgaubtus skydus, kuriais būdavo galima prisidengti beveik

visą kūną — nuo kaklo iki kelių. Jais taip pat nešdavo nukautuosius arba sunkiai sužeistuosius.

[43] *Jis keršto neišvengtų.*— Germanams buvo žinomas kraujo keršto paprotys (Tacito „Germania“, 21 skyr.). Jis neišnyko ir vėliau. Keršyti privalėdavo artimiausias nužudytojo šeimos nario vyriškosios lyties giminaitis, bet išimtiniais atvejais keršydavo ir moteris, kaip „Nibelungų giesmėje“ Krimhilda.

[44] *Kada žudikas stovi prie užmuštojo kūno...*— Viduramžiais buvo tikima, kad, atvedus žudiką prie aukos, vėl pasrūva kraujas iš žaizdų.

[45] *Kai po pirmos nakties sesuo jį gavo dovanų.*— Pagal senovės vokiečių paprotį po pirmosios vestuvinės nakties, išaušus rytui, jaunikis privalėdavo savo žmonai įteikti dovaną (*morgengabe).*

[46] *Apie šį garsų lobį girdėjau padavimą...*— Senasis Nibelungas, nykštukų karalius, garsaus lobio ir nuostabaus kardo Balmungo savininkas, turėjo du sūnus — Nibelungą ir Šilbungą ir daugybę karžygių, vadinamų nibelungais. Zygfrydas, nugalėjęs jaunuosius karalius, paveldėjo lobį ir Balmungą. Antroje „Nibelungų giesmės“ dalyje burgundai dažniausiai vadinami nibelungais, nes po Zygfrydo mirties lobis atiteko jiems.

[47] *Nes auklėjo ir mokė ji dukteris didikų.*— Didikų dukterys viduramžiais gaudavo aukštesnį išsilavinimą negu vyrai. Jos dažniausiai buvo mokomos ir auklėjamos šalies valdovo rūmuose.

[48] *Jei būtumėt galėjęs Atilą jūs pažinti...*— Hagenas jaunystėje buvo įkaitu Atilos dvare, kur susipažino su hunų papročiais ir jų valdovo charakteriu.

[49] *Jei karžygių tik porą jūs imat į kelionę...*— Tai yra markgrafus Ekevartą ir Gere.

[50] *Bet vyskupui, jos dėdei, čia skirtis jau reikėjo.*— Giminystė tarp vaikų ir dėdės iš motinos pusės viduramžiais buvo ypatingai gerbiama. Naujagimis dažnai gaudavo motinos brolio vardą, dėdė rūpindavosi jo auklėjimu. „Nibelungų giesmėje“ Zygfrydo ir Krimhildos sūnus krikštijamas Gunterio vardu, Hildebrandas globoja savo sesers sūnų Volfhartą, Utės brolis Piligrimas — Krimhildą ir burgundų karalius. Tai — senovinio matriarchato atgarsiai.

[51] *Ir Dytrichas Bernietis, vasalas jo galingas...*— Dytricho Berniečio vardu vokiečių karžygių epuose minimas ostgotų karalius Teodorikas, kurio sostinė buvusi dabartinės Italijos miestas Verona, pagal senosios vokiečių kalbos garsų dėsnius — *Bern.* Vėliau, kai Ostgotų karalystę užėmė Odoakras ir Ermanarichas, Dytrichas (Teodorikas) su savo palydovais ir ginklų meistru Hildebrandu, pasak padavimo, radęs prieglobstį Atilos viešpatijoje. Tačiau padavimas neatitinka istorinių faktų: Teodorikas gyveno 454—526 m., Atila mirė 453 m., taigi juodu negalėjo susitikti.

[52] *Tad ją Herata mokė, kaip elgtis reik dvare...*— Herata supažindino Krimhildą su hunų papročiais.

[53] *Švalbenfeldas* — vietovė Švabijoje prie Švalbės upės Vernico intako. Čia vėl austras poetas nežino vakarų Vokietijos geografijos: jis „leidžia“ burgundams iš pradžių nujoti per rytų frankų žemę prie Maino, t. y. keliauti didžiuoju karo keliu nuo Reino per Viurcburgą į Rėgensburgą, kai tuo tarpu Švalbenfeldas yra prie pietų kelio, einančio į Pferingą. Tiktai nuo Pasau miesto Dunojaus slėnyje autoriaus geografinės žinios darosi tikslesnės.

[54] *Bet karžygiai pašokę vėl stojosi iš karto.*— Lemtinguose mūšiuose senieji germanai nulipdavo nuo žirgų ir kaudavosi su priešais pėsti, kaip ir senovės romėnai.

[55] *Ir dvylika... apyrankių jinai /Padovanojo Folkeriui.*— Auksinės apyrankės buvo mėgstamiausios karių dovanos. Paprotys jas įteikti neišnyko ir riterių laikais. Tai buvo meistriškai pagamintos žiedinės spiralės, kurias, reikalui esant, buvo galima susmulkinti.

[56] *morasas (moraz)* — saldus gėrimas, pagamintas iš šilkaverpių medžio uogų (*vinum moratum*); šio medžio lapais maitinami šilkaverpių vikšrai.

[57] *Araso aksominės lovatiesės tviskėjo.*— Araso miestas šiaurės Prancūzijoje, Artua (Artois) provincijoje, viduramžiais buvo plačiai žinomas brangiaisiais audiniais.

[58] *Šuoliavo ant ristūnų su skydais prie pečių...*— Atseit jie buvo pasirengę pradėti kautynes.

[59] *Kaip šernas, kai užklumpa miške šunų ruja.*— Senuosiuose vokiečių epuose įniršę kariai dažnai lyginami su šernais.

[60] *Už mirusius išgerkim, pagerbkim juos vynu.*— Gerdamas už mirusius, Hagenas turi galvoje Atilos ir Krimhildos sūnų Ortlibą, kuriam netrukus reikės mirti.

[61] *Kaip žinome, narsumo netrūko šiam valdovui.*— Gotų istorijos tyrinėtojas H. Jordanas, apibūdindamas Atilos asmenybę, pabrėžia, kad jis mėgęs kariauti, bet pats buvęs santūrus ir atsižvelgdavęs į nugalėtųjų prašymus.

[62] *Ir ietys pasipylė į priešus kaip kruša.*— Iečių kritimo mūšyje palyginimas su kruša ar lietum dažnas senuosiuose epuose.

[63] *Visus kampus padekit — tegu liepsnoja sienos.*— Gyvenamųjų namų ar kitokių patalpų su žmonėmis padegimas pagal senovės vokiečių įstatymus buvo laikomas sunkiu nusikaltimu. Padegėjas buvo baudžiamas pinigais iki 100 solidų (aukso šilingų), įsukamas į ratą, o kartais jam nukertama galva. Aukštiesiems feodalams, žinoma, tai nebuvo taikoma.

[64] *Jiems duoda aukso Atila...*— Amianas Marcelinas 390 m. apie hunus rašė, kad „jie dega nesuvaldoma aistra įsigyti aukso". Tačiau aukso geismas, kaip pabrėžiama epiniuose kūriniuose, buvo būdingas ir germanams. Jis priversdavo žmones griebtis įvairiausių avantiūrų.

[65] *hercogas* — senovės germanų kariuomenėje karo metu renkamas vadas.

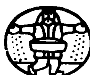
[66] *O kas prie Vaskenšteino taip drąsiai pasirodė...*— Valteris Ispanietis (arba Akvitanietis, t. y. vestgotas, nes tautų kraustymosi laikotarpiu Vestgotų karalystę sudarė dabartinės Ispanijos ir pietų Prancūzijos žemės, tada vadintos Akvitanija) jaunystėje kartu su Hagenu ir Hildegunda buvo įkaitais Atilos dvare (plg. 1756). Paskui Hagenas išvyko į savo kraštą, o Valteris su Hildegunda pabėgo, bet prie Vaskenšteino Vogėzų girioje bėglius užpuolė karalius Gunteris su dvylika palydovų, tarp kurių buvo ir Hagenas. Nenorėdamas kautis su jaunystės draugu, Hagenas pasitraukė į šalį ir atsisėdo ant savo skydo.

[67] *O išpirkos jūs galite dabar jau paprašyt.*— Išpirka už nužudytą žmogų senovės germanų teisės šaltiniuose buvo vadinama *Wërigelt* (*wër* — žmogus, vyras). Tačiau tai ne užmuštojo asmens kaina, o išlaidos, reikalingos padengti nuostolius keršijant žudikui. Atsižvelgiant į užmuštojo luomą, išpirka buvo skirtinga, buvo atlyginama pinigais arba natūra. Išpirka atitekdavo giminėms, bet vėliau jos dalis — karaliaus iždui. Negalėjęs sumokėti išpirkos asmuo kartais būdavo baudžiamas net mirtimi.

Parengė VLADAS NAUSĖDAS

TURINYS

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA
БИБЛИОТЕКА ВСЕМИРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

КНИГА 14 KNYGA

ПЕСНЬ О РОЛАНДЕ

ПЕСНЬ О НИБЕЛУНГАХ

Перевел с французского *Валдас Пятраускас*
Перевел с немецкого *Владас Наyседас*
Художник *Арвидас Каждайлис*

На литовском языке
Издательство «Вага», 232600 Вильнюс, пр. Ленина 50

ROLANDO GIESMĖ

NIBELUNGŲ GIESMĖ

Tituliniame puslapyje:
Bambergo katedros skulptūros fragmentas
Parengė dailininkas *Rimantas Dichavičius*

Redaktoriai *J. Naujokaitis* ir *D. Krištopaitė*. Meniniai redaktoriai *V. Armalas* ir *A. Nekrošius*
Techninė redaktorė *E. Juzėnienė*. Korektorė *L. Lengertienė*

ИБ № 4954

Duota rinkti 88 02 17. Pasirašyta spaudai 88 06 23. Leidinys 12118
Formatas 60×90[1]/16. Ofsetinis popierius Nr. 1
Garnitūra „Taims“, 10 punktų. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda
31 sąl. sp. l. 32,25 sąl. spalv. atsp. 22,13 apsk. leid. l.
Užsakymas 6586 Tiražas 90 000 egz. Kaina 2 rb 50 kp

„Vagos“ leidykla, 232600 Vilnius, Lenino pr. 50
Rinko K. Poželos spaustuvė, 233000 Kaunas, Gedimino 10
Spausdino Motiejaus Šumausko spaustuvė, 232600 Vilnius, Strazdelio 1

Ro-81 **Rolando** giesmė; Nibelungų giesmė /Vertė Valdas Petrauskas, V. Nausėdas; [Baig. str. „Viduramžių herojinis epas“, p. 472—483, L. Rapšytės].— V.: Vaga, 1988.— 495 p.— (Pasaul. literatūros b-ka /Red. komis.: G. Baužytė-Čepinskienė ir kt.; Kn. 14. Literatūra iki XIX a.).

ISBN 5-415-00177-8

Leidinyje skelbiama reikšmingiausios prancūzų ir vokiečių viduramžių herojinės poemos „Rolando giesmė“ ir „Nibelungų giesmė“. Jose vaizduojama karžygių kovos, jų narsa ir herojiški žygiai.

R $\frac{4703010200-167}{M852(08)-88}$ 202—88

BBK 84(0)4
U(Pr)+U(Vok)